THE LIBRARIES

COLUMBIA UNIVERSITY

Digitized by Google

Digitized by Google

KÖZHASZNU

MAGYARÁZÓ SZÓTÁR.

Digitized by Google

Digitized by Google

KÖZHASZNU

MAGYARÁZÓ SZÓTÁR

A MAGYAR IRODALMI MŰVEKBEN,

MAGÁN ÉS HIVATALOS IRATOKBAN,

HIRLAPOKBAN, FOLYÓIRATOKBAN ÉS TÁRSALGÁSI NYELVBEN

GYAKRABBAN

ELŐFORDULÓ IDEGEN SZAVAK

MEGÉRTÉSÉRE ÉS HELYES KIEJTÉSÉRE.

IRTA

BABOS KÁLMÁN.

PEST.

KIADJA HECKENAST GUSZTÁV.

MDCCCLXV.

Digitized by Google

895.23
B118

56625P

Pest, 1865. Nyomatott Heckenast Gusztávnál.

Digitized by Google

Általános kiejtési szabályok.

a, a francia, latin, német, olasz, spanyol szavakban ugy hangzik mint a magyar á, azonban többnyire röviden (gyorsan) kiejtve; kivételképen, midőn t. i. a hangsuly az a betüvel képzett szótagon fekszik, nyujtatik mint a magyarban; igy p. o. e szóban: carambolage, a két első a gyorsan, a harmadik nyujtva ejtetik ki = kărămbolázs.

a, az angol szavakban rendszerint ugy ejtetik ki mint a magyar nyilt e, e szóban: fesz.

ä, latin szavakban = nyilt e.

ae, „ „ = nyilt e.

aë, görög és latin szavakban = ae.

ai, angol szavakban középhang a magyar nyilt e és hosszu é között = ee' = eh.

ai, francia szavakban ugy ejtetik ki mint a magyar zárt e, e szavakban: fel (föl), ser (sör); csakhogy nyujtatik mintha kettőztetve volna = éé = éh.

ail, francia szavak végén = aly.

aille, „ „ „ = ally.

ay, francia szavakban = nyilt e.

aou, „ „ = ú.

au, „ „ = o.

au, angol szavakban = áá.

c, az angol, francia, görög, latin, olasz és spanyol szavakban a, o, u, és mássalhangzó előtt, ugy szinte a szó végén = k.

c, angol, francia, spanyol szavakban e, i, y előtt = sz.

c, latin, német szavakban e, i, y előtt = cz (c).

c, olasz szavakban e, i előtt = cs.

ç, francia szavakban = sz.

ch, görög, latin, olasz szavakban = k.

ch, francia szavakban magánhangzó előtt = s; mássalhangzó előtt = k.

ch, angol és spanyol szavakban = cs.

cia, cio, olasz szavakban = csa, cso.

e, a francia szavakban többnyire néma; midőn kiejtetik = zárt e; az egytaguakban a szó végén = ö, p. o. le, me, te, = lö, mö, tö; az er, es, ez végtagban = nyilt e; p. o. berger = bérzsé.

Digitized by Google

e, az angol szavakban a szótag végen = i; két mássalhangzó között = zárt e.
è, francia szavakban = zárt e.
é, „ „ = nyilt e nyujtva.
ê, „ „ = zárt e nyujtva.
ea, angol szavakban = í.
eau, francia szavakban = ó.
ee, angol szavakban = í.
ei, „ „ = nyilt e nyujtva.
ei, francia szavakban = zárt e nyujtva.
eil, eille, „ „ = ely.
eo, angol szavakban = í.
eu, francia szavakban = ö; kivételképen = ü.
ew, angol szavakban = iu, iju, p. o. few = fiu, new = nyiú.
ey, lásd ei.
g, francia szavakban e, i, y előtt = zs.
g, angol és olasz szavakban e előtt = ds.
gi, olasz szavakban = ds.
gi, spanyol szavakban = ch (kh).
gli, olasz szavakban = lyi.
gn, francia, olasz szavakban = ny.
gu, francia, spanyol szavakban a, e, i, o előtt = g.
gu, latin szavakban = gv.
i, angol szavakban a szótag végén = ei; két mássalhangzó között = i.
im, in, francia szavakban = ehm, eny.
j, francia szavakban = zs.
j, angol szavakban = ds.
j, spanyol szavakban = kh.
ll, spanyol szavakban = ly.
nn, v. **ñ**, „ „ = ny.
o, angol szavakban a szótag végén = u; különben o vagy a.
oa, angol szavakban = oo = oh.
oe, „ „ = o.
oe, görög, latin szavakban = ö.
oë, „ „ „ = oe.
oeu, francia szavakban = ö.
oi, „ „ = oá.
om, on, „ „ = ohn (ony).
oo, angol szavakban = ú.
ou, francia szavakban = u.
ou, angol szavakban = au.
ph, francia, görög, latin szavakban = f.
qu, francia, spanyol szavakban = k.

Digitized by Google

qu, angol, latin szavakban = kv.
s, angol, francia, görög, latin, német, olasz, spanyol szavakban = sz.
sc, olasz szavakban e, i előtt = s.
sh, angol szavakban = s.
su, latin szavakban magánhangzó előtt = sv.
ti, latin szavakban magánhangzó előtt = czi (ci).
ti, francia szavakban rendszerint = szi; s és x után, továbbá tie, tié, tième, tien, tier, tière végszótagokban és a tökéletlen mult időben = tyi.
u, francia szavakban = ü.
u, angol szavakban a szótag végén = iu; két mássalhangzó között = ö.
ui, francia szavakban = vi.
um, un, „ „ = öhn (öny).
x, = ksz.
y, latin, francia, görög szavakban = i.
y, angol szavakban a szó kezdetén = j.

A röviditések és jegyek magyarázata.

állatt.	annyit jelent mint:			állattan.
ált.	„	„	„	általában.
ang.	„	„	„	angol.
ar.	„	„	„	arab.
ásvt.	„	„	„	ásványtan.
átv. ért.	„	„	„	átvitt értelemben
b.	„	„	„	bányászat.
barb.-lat.	„	„	„	barbar latin.
bölcs.	„	„	„	bölcselet.
bt.	„	„	„	bonctan.
cs.	„	„	„	cselekvő ige.
csill.	„	„	„	csillagászat.
élett.	„	„	„	élettan.
épit.	„	„	„	építészet.
fn.	„	„	„	főnév.
fr.	„	„	„	francia.
fr.-gg.	„	„	„	francia-görög.
fr.-ném.	„	„	„	francia-német.
gazd.	„	„	„	gazdászat.
gép.	„	„	„	gépészet.
gg.	„	„	„	görög.
gg.-fr.	„	„	„	görög-francia.
gg.-lat.	„	„	„	görög-latin.

Digitized by Google

gyógyt.	annyit	jelent	mint:	gyógytan.
ht.	,,	,,	,,	hadtudomány.
holl.	,,	,,	,,	hollandi.
k.	,,	,,	,,	közép ige.
kórt.	,,	,,	,,	kórtan.
kül.	,,	,,	,,	különösen.
lat.	,,	,,	,,	latin.
lat.-fr.	,,	,,	,,	latin-francia.
lat.-gg.	,,	,,	,,	latin-görög.
mexic.	,,	,,	,,	mexicoi.
mn.	,,	,,	,,	melléknév.
mt.	,,	,,	,,	mértan.
ném.	,,	,,	,,	német.
nt.	,,	,,	,,	növénytan.
nyt.	,,	,,	,,	nyelvtudomány.
ol.	,,	,,	,,	olasz.
ó ném.	,,	,,	,,	ó német.
orvosi rend	,,	,,	,,	orvosi rendelvényeken.
perzs.	,,	,,	,,	perzsa.
port.	,,	,,	,,	portugalli.
seb.	,,	,,	,,	sebészet.
spany.	,,	,,	,,	spanyol.
t.	,,	,,	,,	többes.
tn.	,,	,,	,,	tulajdonnév.
tör.	,,	,,	,,	török.
ttan.	,,	,,	,,	természettan.
ttud.	,,	,,	,,	törvénytudomány.
tul.	,,	,,	,,	tulajdonképen.
uj lat.	,,	,,	,,	uj latin.
v.	,,	,,	,,	vagy.
vmi.	,,	,,	,,	valami.
vt.	,,	,,	,,	vegytan.
verst.	,,	,,	,,	verstan.
zen.	,,	,,	,,	zenészet.
=	,,	,,	,,	annyi mint.

Digitized by Google

A.

A. pénzdarabokon az állam azon fővárosát jelenti, hol pénzeket vernek, p. o. Ausztriában Bécset, Francziaországban Párist, Poroszországban Berlint.

a., mint római számjegy = 500, és A = 5000.

Aachen, kormánykerület a poroszrajnai tartományban; főváros ugyanott.

Aakus, *gg.* mesés ó görög király Aeginaban, és halála után egyike az alvilág három birájának.

Aam, hollandi mérték = 155 Litre.

Aana, sziget az Euphratesen, Bagdad közelében, hasonnevü várossal.

Aargau, sveiczi canton.

Aat, rózsapiros drágakő Japanban.

Aba, durva gyapjuszövet, és az abból készült ujj nélküli öltöny a keletieknél.

Abab, török matróz.

Abaca, indiai kender, manillai kender, t. i. Bananas- vagy koffo-szálak (a philippini szigeteken).

Abacinatio, szemfényvesztés izzó sárgaréz-lap által.

Abacissus, *épit.* vékony lemez az Abacus és az oszlop-fő között.

Abacomes, *lat.*, világi zárda-fő, védnök.

Abacus, *lat.* számvető-tábla, *épit.* négyszögü lemez az oszlopfőn. **A. logisticus**, 60-ados törtszámok sokszorozására szolgáló tábla. **A. Pythagoricus**, Pythagoras számvető táblája, az egyszeregy négyszög alakban.

Abades, spanyol legyek.

Abadsi, a törököknél Augustus hónap.

abailardisálni, megférfiatlanitni, mint Abailard Péterrel történt a 12. században kedvese Heloïse nagybátyjának izgatása következtében.

Abancay, perui tartomány hasonnevü fővárossal; folyóviz Peruban.

Abanet, az izraëlita papok vászonöve; öv, melyet az izraëliták ujév napján felkötnek.

Abannatio, számüzés egy évre (emberölés miatt).

Abaptiston, agy-furó.

a bas *fr.* (á bá) le (vele)!

Abas, *pers.* 1. gyöngy-mérték ($^1/_8$ karat); 2. perzsa pénz = 2 Mahmoudi.

Abat-chauvée *fr.* (ábá-sówé), silány gyapju.

Abatellement, *fr.* (ábátelmány), a levanti consuloknak oly itélete, melynélfogva a kereskedéstől eltiltatnak azok, kik üzleti kötelezettségeiket teljesiteni vonakodnak.

Abatia, perui növény.

Abatitimbabi, paraguayi fa, melynek gyántájából ékszereket készitenek.

Abat-jour *fr.* (ábá-zsur), rézsutos ablak, pinceablak, melybe a nap csak fölülről süt; ablakernyő a napsugarak ellen; eresz (az ablak fölött).

Abaton, szentség a görög-katholikus templomban.

Abbassi, abasi, perzsa ezüst pénz = 11 kr.

Abbassidák, Muhammed nagybátyjának egyik utódától Abassidestől eredetét vevő uralkodó család Bagdadban és Aegyptusban (779—1258), Perzsiában (1500—1736).

Abbate *olasz.* **Abbé** *fr.* világi pap.

Abbreviatio, *lat.* rövidités.

Abbuna, *arab*, a habesi egyház főpapja.

Abchasia, orosz vidék a Fekete tenger keleti partján.

Abd, *arab*, összetételeknél = szolga;

Digitized by Google

p. o. **Abd-allah**, isten szolgája; **Abd-el-Kader**, a mindenható szolgája; **Abd-el-Medschid**, a dicsőséges (isten) szolgája.

Abdal, *arab*, helytartó; buzgalmas mohammedan barát Perzsiában és Kelet-Indiában.

Abderiták, Abdera ó thraciai város lakói, *átv. ért.* együgyü nép; **Abderitismus**, az abderiták azon hite, miszerint az emberiség a müveltség első fokán fog vesztegelni.

Abdest, *perzs.* az imádság közben kéz- és arc-mosásra használt viz.

Abdorahmen, *arab*, az irgalmas (isten) szolgája.

Abdulasis. *arab*, a mindenható ellensége.

Abdulschems. *arab*, a nap szolgája, napimádó.

Abécédariusok, az ujra keresztelkedők gúnyneve, mivel ők kezdetben a tudományokat megvetették.

Abednegó, *zsidó*, a világ szolgája.

Abel, *zsidó*, lehellet, mulandóság; **Abeliták**, Abelről nevezett keresztény felekezet a negyedik században, mely a házassági köteléktől tartózkodott.

Abellagium, *lat.* a földesurnak joga a méhrajokra hübéreseinek erdeiben.

Aberdeen. *ang.* (Ebberdín) grófság Skótföldön, hasonnevü fővárossal; 2) 1852. angol ministerelnök.

Aberratio, *lat.* eltérés, tévelygés.

ab eterno, öröktől fogva.

Abib, a zsidó egyházi évnek első hónapja.

ab incunabulis, *lat.* a bölcsőtől, a gyönge gyermekkortól fogva.

ab initio, *l.* kezdettől fogva, elölről.

ab instantia, (fölmenteni) a bizonyitékok elégtelensége miatt.

ab intestato, *lat.* végrendelet nélkül.

ab irato, *l.* haragból tett végintézet.

abire ab emtione, *lat.* elállani a vételtől; **abire in creditum**, kölcsön adatni; **abire in rem judicatam**, itélt dologgá válni.

Abituriens, *lat.* távozó, főképen a ki a tudományos tanintézetektől az egyetemre megy.

Ablativus, *lat.* távolitó eset.

Ablegatus, *lat.* küldött; országgyülési követ.

Ablepsia, *gg.* vakság; tompa-elmüség; szemfényvesztés; meggondolatlanság.

Ablutio. *lat.* a római katholikus egyházban a pap kézmosása.

abnormis, *lat.* rendellenes, eltérő; rendhagyó; szabályszerütlen; idomtalan; *kórt.* természetelleni; **abnormitas**, *lat.* szabályszerütlenség.

Abo (ohbo), kormánykerület Finnlandban, hasonnevü fővárossal.

Abondance, *fr.* (ábondánsz) bőség; **en** (án) **abondance**. bőségesen, bőven.

Abonnement, *fr.* (ábonn'mán) előfizetés; bérlet (szinházban); **abonnement suspendu** (szüszpándü) bérletszünet; **abonnirozni**, előfizetni hirlapokra, könyvekre; bérleni páholyt stb.

Aborigines, *lat.* őslakók; ősnép.

Aborinha-gyökér, *fr.* braziliai növény gyökere, mely hasmenést okoz.

Abortus, *lat.* idétlen szülés, elvetélés; **abortus procuratio**, magzatelhajtás.

Aboucouchou *fr.* (ábukusu), goromba posztó déli Franciaországban.

a bove majori discit arare minor, *lat.* (a nagyobb ökörtől tanul szántani a kisebb) a vének példája hat a fiatalokra.

ab ovo, *lat.* elölről, elejétől fogva; nagy feneket keritve (beszédének).

Abracadabra, *zsidó*, értelem nélküli varázsszó, mely a hidegláz ellen mint büvszer használtaték; semmitmondó csevegés.

Abracit, kőfaj.

Abraham, *zsidó*, a nép atyja; **abrahamiták**, csehországi vallásfelekezet a 18-ik században, mely Abrahámnak körülmetéltetése előtti vallását vélte követni.

Abrahams, hallcső, föltalálója után igy nevezve.

à bras ouverts, *fr.* (á bráz uver), tárt karokkal.

abreojos, *spany.* (nyisd föl szemeidet) zátonyok és szirtek nevei.

Abroah, keletindiai csalán-szövet.

Abroma, *gg.* kakao-málva.

Abron, görög kéjenc.

Digitized by Google

ex abrupto, rögtönözve, hevenyészve.

Abruzzo, *ol.* négy tartomány neve déli Olaszországban.

abscindálni, *lat.* (lemetszeni) átv. ért. eltekinteni.

absentálni magát, távol maradni, eltávozni.

Absentismus, *lat.* távollét, a hazán kivüli tartózkodás.

absentium ablegatus, távollevő fölsőtáblai tag képviselője az alsó táblánál 1848. előtt.

absolut, *lat.* általános, viszonyzatlan; korlátlan.

absolute, *lat.* egyátalában; föltétlenül.

absolutio, *lat.* bünbocsánat a gyónás után.

absolutismus, *lat.* (képviselő testület által nem korlátolt) korlátlan uralom; kényuralom.

absolutorium, *lat.* fölmentő levél, különösen a számadási kötelezettség alól.

absolutus, p. o. jogász, végzett jogász.

absolválni, *lat.* fölmenteni a vád alól; bünbocsánatot adni a gyónás után; iskoláit végezni.

absorbealni, *lat.* magába szini; magába olvasztani; magában foglalni.

absque omni exceptione, *lat.* minden kifogás nélkül; **absque ulla conditione**, föltétlenül.

Abstemius, *lat.* bornemisza; bortól és nőktől tartózkodó.

abstinealni, *lat.* tartózkodni (ételtől, italtól).

abstinentia, *lat.* böjtölés; tartózkodás (ételtől, italtól).

abstract, *lat.* elvont (fogalom); általános; képzeleti; **in abstracto**, elvontan (valamely tárgytól), képzeletileg; **abstrahalni**, elvonni; eltekinteni valamitől.

absurd, *lat.* badar, fonák, képtelen.

Abu, *arab,* tulajdonneveknél: atya, p. o. **Abu-Abdallah**. annyi mint Abdallah atyja; **Abu-Bekr** = a szüz atyja.

Abukelb, *arab,* syriai ezüstpénz = 1½ török piaszter.

Abul, *arab,* összevonva abul és alból, annyit tesz, mint ... nak atyja, p. o. **Abulfeda**, a megváltás atyja

Abulia, *gg.* akarathiány (mint betegség).

Abusus, *lat.* visszaélés; **per abusum**, visszaélésből.

Abuta, guianai növény neve.

Abyssus, *gg.* feneketlen mélység; telhetetlen (evő).

Acanthocephala, *gg.* állattani műszó = tüskefejűek.

a capite foetet piscis, a halnak fején venni észre leginkább hogy büdös.

Acarnar, első nagyságu csillag az Eridan csillagzatban.

Acathistus, *gg.* a görög egyházban szüz Mária tiszteletére, a böjt ötödik hetének szombatján, énekelni szokott dics-ének, mely alatt a népnek egész éjjel nem volt szabad ülnie.

Acatholikusok, nem-katholikus keresztények, protestansok.

Acayucam, departement Veracruzban, hasonnevü fővárossal.

Accademia della crusca, *olasz,* nyelvtisztitó egylet Florencben.

accedalni, *lat.* hozzájárulni (szavazatával).

accentus, *lat.* hanglejtés, kiejtés; ék.

accentuatio, *lat.* hangsulyozás, hangoztatás; ékezés; **accentualni**, valamely szótagra a sulyt fektetni, hangoztatni; hangsulyozni; ékezni.

accept, *lat.* váltólevélnek elfogadása, elfogadási aláirás, maga az elfogadott váltó; **acceptable** (ákszeptábl), elfogadható; **acceptálni**, elfogadni.

accessista, *lat.* (számfölötti hivatalnok valamely irodában), járulnok.

accessorie, *lat.* mellékesen.

accessorium, *lat.* járulék; tartozék. **accessorium sequitur suum principale**. a járulék a födolgot követi.

accessus. *lat.* hozzáférkezés; bemenetel; bejárás.

accidens, *lat.* véletlen, történetes; **per accidens**, véletlenül, történetesen. esetleg.

accidentaliter, véletlenül, esetleg.

accidentia, *lat.* mellékjövedelem.

accidit in puncto, quod non speratur in anno, gyakran egy pillanatban megtörténik, mit éveken át vártunk.

Digitized by Google

accisa, (élelmi szerekre vetett adó), fogyasztási adó.

acclamatio, *lat.* fölkiáltás; **per acclamationem,** fölkiáltás által (elfogadni valamely inditványt stb.).

acclimatisalni, meghonositani (állatfajt, növényt); valamely idegen égaljhoz szoktatni.

accludálni, *lat.* mellékelni, hozzácsatolni.

acclusum, *lat.* csatolvány, melléklet.

accomodatio, *lat.* kényelem szerinti megváltoztatása p. o. valamely épületnek; alkalmazkodás; **accomodálni,** kényelméhez képest változtatni; (magát) alkalmaz(tat)ni, alkalmázkodni.

accompagnirozni, *fr.* (ákkompányirozni), az éneket hangszeren kisérni.

accord, *fr.* öszhangzás, egyetértés; egyezség; megegyezés; *(zene)* öszhangzat; **accordálni,** öszhangzani; megegyezni; egymással kijöni.

accoucheur, *fr.* (ákkusör), szülész; **accoucheuse** (ákkusöz) bába.

accreditalni, meghatalmazni.

accrescentia, *lat.* növedék.

accueil, *fr.* (ákköly) fogadás (vendégeké).

accumulálni, *lat.* (össze)halmozni.

accurate, *lat.* épen, épen bizony; pontosan; **accuratus,** *lat.* pontos, rendszerető; szabatos.

accuratia, *lat.* pontosság; szabatosság.

accusalni, *lat.* vádolni.

accusativus, *lat.* tárgyeset.

Acéphalok *gg.* (ákefálok), fejetlenek; fej nélküli puhányok; fölsőbbséget türni nem akaró rajongók.

Achaia, vidék Peloponnesus éjszaknyugati partján.

Achates, *gg.* hü bajtárs (Aeneas barátjáról igy nevezve).

Acheron, *gg.* görög hitrege szerint az alvilág folyóvize; pokol.

Acheropita, *gg.* az üdvezitőnek és szüz Máriának nem emberi kéz által készitett képei.

Achia, Atschia, Achiar és **Atschiar,** keletindiai bambus-nádból készitett cukor-sütemény.

Achilles, egyik görög hősnek neve a trójai háboruban; álokoskodás, annak bebizonyitása végett, hogy az Achilles gyorsaságával mozgó test a lassu tekenős békát utól nem érheti; surinami gyönyörü pillangó; **Achilles sarka,** *átv. ért.* valamely embernek leginkább sebezhető pontja, miután Achilles csak sarkán volt sérthető.

Acholia, *gg.* epehiány; indiai cholera.

Acholoë, *gg.* egyike a Harpyaknak.

Achor-Emir, *török,* lovászmester.

Achroi, *gg.* szintelen, halvány emberek; sápkórosok; **Achromasia,** *gg.* szintelenség; halványság; **Achromatopsia,** *gg.* képtelenség a szineket megkülönböztetni.

acidum, *lat.* savany.

acnida, *gg.* virginiai len.

acomas-fa, sárga kemény fa Nyugat-Indiában, mely hajóépitésre használtatik.

aconit, *gg.* mérges növény; sisakvirág.

a conto, *olasz,* hitelben; lerovásul.

à contre coeur *fr.* (á kontr' kőr), nem örömest, kedve ellen.

Acopum, *gg.* (fájdalom-csillapitó) kenőcs.

Acori, afrikai kék koráll.

Acorum, *lat.* kálmos.

a costi, *olasz,* azon helyben, hová irunk vagy küldünk valamit.

à coup perdu *fr.* (á ku perdü), találomra.

à couvert *fr.* (á kuver), fedve, védve, védelmezve; elrejtve (által).

Acquetta di Napoli, *ol.* méreg-ital.

acquiescálni, *latin,* megnyugodni (-ban, -ben).

acquirálni, *lat.* szerezni; **acquirens,** *lat.* szerző; **acquisitio,** szerzés; **acquisitionalis,** szerzemény-levél; **acquisitor,** szerző; **primus acquisitor,** első vagy fő-szerző; **acquisitum,** szerzemény; **acquisitum bonum,** szerzett vagyon.

acquirendi modus, *lat.* keresetmód.

acquit *fr.* (ákki), nyugta; az első lapda fölállitása, vagy kiállitó lökés a teke-asztalon; **acquit á comptant** (ákki á contány), a francia királyoknak sajátkezüleg a végből irt álnyugtái, hogy bizonyos kiadott összegeket számadásba ne kelljen vezetni.

Digitized by Google

Akre *ang.* (ekr'), angol térmérték, körülbelül 1125 □ öl.

acrimonia, *lat.* csipősség; *átv. ért.* keserüség.

acta, acták, *lat.* irományok; cselekedetek; **a. Apostolorum**, az apostolok cselekedetei; **a. civilia**, polgári pör-iratok; **a. comitialia**, országgyülési irományok; **a. criminalia**, bünpörbeli iratok; **a. currentia**, folyamatban levő tárgyalási irományok; **a. diurnia**, hivatalos napi jelentések az állam-eseményekről a római császárok idejében; **a. domestica**, családi irományok; **a. eruditorum**, tudományos irományok (tudományos folyóirat Németországban 1682-ben); **a. generalia**, átalános tárgyalási irományok, melyek t. i a tárgynak részleteire ki nem terjednek; **a. inrotulata**, becsomózott irományok; **a. judicialia**, birósági irományok; **a. manualia** magán irományok; **a. martyrum**, a vértanuk cselekedetei; ezeket tartalmazó elbeszélések; **a. priora**, előiratok; **a. publica**, államiratok; köziratok; **a. reposita**, levéltári helyeikre visszatett iratok; **a. sanctorum**, a szentek cselekedetei; azoknak története; **a. specialia**, részletes tárgyalási irományok; **a. transmissa**, a felsőbb hatóságokhoz felterjesztett irományok.

acteur *fr.* (aktőr) szinész.

actia, *fr.* részvény.

acti labores jucundi, *lat.* munka után édes a nyugalom.

actio, *lat.* cselekvény; kereset; taglejtés (szónoklat közben); **criminalis actio**, bünvádi kereset; **magistratualis actio**, tiszti fenyitő pör.

actionarius, részvényes.

actis testantibus, *lat.* az irományok tanusága szerint.

activ, *lat.* cselekvő, követelő; tevékeny, munkás; **activa**, künn levő követelések; **activ-állapot**, a vagyonnak valódi állapotja; **active**, követelőleg; tevékenyen; **active áll** az, kinek vagyoni állapotja fölülhaladja tartozási állapotját; **activ kereskedés**, valamely országnak saját termékeivel vagy gyártmányaival nyereségesen üzött kiviteli kereskedése.

activisálni, *lat.*, följogositani, hatalmat adni; **activisatio**, följogositás.

activitas, *lat* 1. tevékenység; munkásság; 2. tettlegesség; 3. képesség, (p o. végrendeletet tenni), jogosultság, hatáskör, **activitasban lenni**, valóságos szolgálatban lenni.

activum, *lat.* (verbum) cselekvő ige; (debitum) követelés.

activus, *lat*, tevékeny, munkás; **a. status**, vagyon-állapot; **a. et passivus status**, vagyon- és tartozási állapot; követelések és adósságok (összege).

act of conformity, *ang.* (ekt af konformiti) angol törvénycikk, melynél fogva a catholicusok az álladalmi hivatalokból ki voltak zárva; **act of honour** (önnör) váltó-ügyleteknél = névbecsülés; **act of indemnity** (indemniti); parliamenti végzés, melynél fogva valaki a vád alá helyezés ellen biztosittatik; **act of infirmiti** (infermiti) törvénycikk, mely a püspöki valláshoz nem tartozókat az államszolgálatból kizárta; **act of settlement** (szettlment) törvény, mely a trónörökösödés rendjét 1700-ban a hannoveri ház javára szabályozta.

actor, *lat.* fölpörös; szinész; **actori incumbit proba**, a fölpörös köteles bizonyitani; **actoratus**, *lat.* kereseti jog; **az actoratust stabilialni**, valakinek kereseti jogát valónak ismerni, a fölpörösséget megállapitani.

actrice, *fr.* (áktrisz) szinésznő.

actrix, *lat.* fölpörösnő.

actu, *lat.* tettleg, valóban; jelenleg.

actualis, *lat.* valóságos; tettleges; jelenlegi; mostani; **actualitas**, valóság; **actualiter**, jelenleg, tettleg.

actuarius, *lat.* (birósági) jegyzőkönyvvezető, jegyző.

actum, *lat.* véghezvitetett; kelt; **actum in senatu**, kelt a tanácsülésben; **actum Parisiis**, kelt Párisban; **a. ut supra**, kelt mint fölebb.

actus, *lat.* 1) cselekvény, tett; 2) fölvonás; **a. majoris potentiae**, nagyobb hatalmaskodás; **a. minoris potentiae**, kisebb hatalmaskodás; **a. solennis**, ünnepélyes cselekedet; **a. violentialis**, erőszakos tett, erőszakoskodás.

Digitized by Google

Acumbre, spanyol folyadék-mérték.
acustica = akustica.
acu tetigisti, eltaláltad; **rem acu tetigit,** eltalálta; a szegnek fejére ütött.
A. D. = anno Domini, *lat.* Urunk születése után . . . . évben.
ad acta tenni, = félre tenni, valamely folyamodványt tekintetbe nem venni.
Adagio, *olasz,* (ádázso) lassu.
adagium, *lat.* közmondás; **adagiologia,** közmondások gyüjteménye.
Adair, (edder) grófság Kentucky, Missouri és Java észak-amerikai államokban.
Ádám, zsidó név; = ember; a föld szülöttje; **ádámiták,** keresztény vallásfelekezet a 2-, 13- és 16-dik században.
Adáms (edems) 8 grófság neve Észak-Amerikában.
ad amussim, *lat.* zsinór szerint, igen pontosan.
ad animam, *lat.* lelkemre.
adaptatio, *lat.* (valamely célnak megfelelő) alkalmaztatása (valamely tárgynak); **adaptálni,** hozzá alkalmaztatni; — igazitani.
adaequat, *lat.* hozzámért, megfelelő.
Ádár, *zsidó,* a polgári évnek hatodik, vagy az egyházi évnek tizenkettődik hónapja, mely megfelel Február végének és Martius elejének.
ad arma, *lat.* fegyverre!
Adarme, *spany.* délamerikai mérték, körülbelül 1 lat.
a dato, *lat.* a kelet napjától.
ad bene placitum, *lat.* kénye, tetszése szerint.
ad calendas Graecas, *lat.* soha napján.
ad captum, *lat.* kézzelfoghatólag.
add = addatur, adde, (orvosi rendelvényeken), tégy hozzá.
addálni, *lat.* összeadni (számokat).
Addi, *zsidó,* az évnek negyedik hónapja, körülbelül Julius.
addictus, *lat.* hív, párthív.
ad dies vitae, *lat.* életfogytiglan, élethosszig.
addio, *olasz,* = à dieu.
Addison (eddis'n), grófság Vermontban, és több város neve Éjszak-Amerikában.

additamentum, *lat.* toldalék, függelék.
additio, *lat.* összeadás.
addresse *fr.* (ádressz) 1) levél-cim; 2) utalvány (váltón); 3) válasz-fölirat (a trónbeszédre).
Adel, partvidék keleti Afrikában.
Adeb, *arab,* aegyptusi súlymérték, körülbelül egy font.
à découvert *fr.* (á dékuver), fedetlen, védetlen.
Adéla, surati pénz = $^1/_{120}$ rupia.
Adéla, *ónémet,* **Adelaida,** Adéle, Adeline, Adelheid, női név = nemesen született.
Adelantadó, *spanyol,* előbb tartományi helytartó; most nehány spanyol család tiszteleti cimè.
Adelbert, *ó-német,* = nemes származás által tündöklő.
Adelgunda, = nemes harcosnő.
Adelhelm, férfiui név, nemes védelmező.
Adeling, *ang.-szász* királyfiu.
Adelopodok, *gg.* látszólag lábatlan állatok, rejtett lábuak.
Adelphismus, testvériség; **adelphistak,** szerzetesek Olaszországban.
Adelstán, *ó-ném.* férfiui név = a legnemesebb.
Adelung, *ó-ném.* 1) férfiui név = nemes férfiu; 2) német nyelvtudós.
Adelwin, *óném.* férfiui név = nemes barát.
Aden, félsziget, fok és város neve Arabiában.
à demi, *fr.* (à dmi) félig.
adept(us), *lat.* valamely tudománynak, különösen az alchimianak titkaiba avatott; fölavatott.
adespota, *gg.* uratlan javak; ismeretlenek müvei.
à dessein, *fr.* (á deszeny) szándékosan; előre eltökélve.
ad exemplum, *lat.* (valakinek) példá(já)ra.
ad extremum, *lat.* végsőre.
ad futuram (rei) memoriam, *lat.* emlékezetül.
adhaereálni, *lat.* (valakinek véleményéhez) járulni; **adhaerens,** párthív; **adhaerentia,** tartozék.
ad honores. *lat.* tiszteletbeli.

Digitized by Google

adhuc sub judice lis est, *lat.* a pör még nincs eldöntve.

Adiaphonon, *gg.* Schuster Ferencz által föltalált le nem hangolódó zongora.

adiaphora, *gg.* erkölcsileg közönbös dolgok; p. o. tánc, társasági játék; **adiaphoria**, közönyösség; közömbösség; **adiaphorist**, közömbös.

adieu! *fr.* (ádjö), isten veled.

ädilis, *lat.* régi római állam-hivatalnok, ki a középületekre ügyelt föl.

ad impossibilia nemo obligatur, *lat.* lehetetlenségekre senkit sem lehet kötelezni.

ad incitas redactus, *lat.* koldusbotra jutott.

ad inferos, *lat.* az alvilágba; örök nyugalomra.

ad infinitum, *lat.* a végtelenig.

ad instantiam, *lat.* kérelmére.

ad instar, *lat.* gyanánt.

ad interim, *lat.* ideiglenesen, egyideig.

adipin, *vegyt.* hájadék.

adj. = adjectivum, vagy adjunctus, vagy adjutans.

adjectivum, *lat.* melléknév.

adjudicalni, *lat.* odaitélni.

adjunctus, *lat.* segéd, segédbiró.

adjungálni, *lat.* mellékelni, hozzácsatolni, segédül hozzá adni.

adjustálni, *lat.* fölszerelni, okiratokat mellékelni (a pörhöz, az irott pörbeszédekhez, számadáshoz.)

adjustirozni, *fr.* ajuster (ázsüsté) csak azon értelemben használtatik: illendöen fölruházni.

adjutáns, *lat.* segédtiszt.

adjutorium, *lat.* gyámol, támasz; segély, segély-pénz.

adjutum, *lat.* pótfizetés, segély-dij.

ad latus, *lat.* valamely főrangu katonai vagy polgári méltóság oldala mellé segédül rendelt főtiszt, vagy főhivatalnok, ki amannak hivatali teendöit egészben vagy egy részben önállólag végezi; oldalnok.

ad legendum, *lat.* olvasás végett.

ad libitum, *lat.* tetszés szerint.

ad lucrandum tempus, *lat.* idönyerés végett.

ad Mand. = ad mandatum, *lat.* parancsolatjára; rendeletéből; **ad M. R. M.** = ad mandatum regiae majestatis, ö királyi felsége parancsolatjából; **ad M. S. C. M.** = ad mandatum sacrae caesareae majestatis, ö császári felsége rendeletéböl.

ad manus, *lat.* kézhez; **ad manus proprias**, saját kezeihez.

ad marginem, *lat.* (a könyv) szélére (irni vagy jegyzést tenni.)

ad meliorem fortunam, *lat.* sorsának javitása végett; jobb idökre (halasztani).

ad mensuram, *lat.* suly és mérték szerint.

adminiculum, *lat.* segédeszköz.

administrálni, *lat.* igazgatni; kiszolgáltatni (az igazságot); kormányozni; szállitani, szolgáltatni; **administratio**, közigazgatás; **administrativ**, közigazgatási; **administrator**, (jószág) igazgató; kormányzó; föispáni helytartó; helyettes lelkész.

admirabilis, *lat.* csudálatra méltó.

Admirál, (arab Amir vagy Emir és alma szavakböl = parancsnok a tengeren) tengernagy; egy pillangó és csigának neve; **admiralitás**, tengeri törvényszék, a tengeri hajózásra ügyelö hatóság.

admiralni, *lat.* csudálni, bámulni.

admissibilis, *lat.* elfogadható.

admittalni, *lat.* elfogadni; megengedni.

admittatur, *lat.* a könyvvizsgálók jóváhagyási záradéka, annyit tesz mint: kinyomathatik.

admodiatio, *lat.* haszonbérbeadás.

ad modum, *lat.* mód(ja) szerint; szokás szerint.

admonealni, *lat.* meginteni; **admonitio**, megintés; **admonitorialis**, intölevél.

ad multos annos, *lat.* sok évig, sokáig.

ad nauseam usque, *lat.* csömörlésig.

adnectálni, *lat.* mellékelni, hozzácsatolni.

adnexum, csatolvány, melléklet.

ad normam, *lat.* szabály szerint.

adnotalni, *lat.* följegyezni, megjegyezni.

ad notam, *lat.* megjegyzésül.

adnotatio, *lat.* följegyzés.

Digitized by Google

ad notitiam, *lat.* tudomásul.
ad nutum, *lat.* intésre.
Adöa. *gg.* szemérmes részek.
Adoha, Adohamentum, *uj lat.* a vazallok által fizetett segélypénz.
Adöitis, *gg.* szemérmes részek gyuladása.
Adolar. ó német név = a nemes.
Adolf. ó német név = a nemes hös.
Adolphsd'or, arany pénzdarab Svéd-Pomeraniában = $3^1/_2$ tallér.
Adonäa. *gg.* Adonis neje (Venus mellékneve).
Adonái. *zsidó,* Ur. Isten (megszólitás).
ádonicus. vers, egy Dactylus és Spondäus vagy Trochäus (— ⏑ ⏑ — ⏓), p. o. fellegek ülnek.
Adonis. *gg.* szép ifju (különben az ó korban cyprusi herceg, Venus kedvence); németországi kék szinü pillangó.
adoptalni. *lat.* elfogadni (véleményt); örökbefogadni (gyermeket); **adoptatio**. örökbefogadás; **adoptivus**, fogadott.
adoralni. *lat.* imádni, bálványozni.
adorator. *lat.* **adorateur** *fr.* (ádoratör), imádó, bálványozó.
adornálni. *lat.* fölékesitni.
Adovár. hordozható sátor az araboknál.
Adowlin vagy **Adalme**. gabonamérték Bombayban = 4—$4^1/_2$ vámfont.
Adoxa, *gg.* pézsma-fü.
ad palatum. *lat.* beszélni mint a nyelvére jö.
ad partem. *lat.* mindenik féllel külön, egyenként (végezni).
ad patres. *lat.* az atyákhoz (menni, t. i. meghalni).
ad peram et saccum excussus, biróilag mindenéböl kivetköztetett.
ad perpetuam rei memoriam, *lat.* örök emlékezetül.
ad pias causas, *lat.* ájtatos célokra, ájtatos alapitványokra; **ad pios usus**, ájtatos használatra.
ad pondus omnium. *lat.* *gyógyt.* annyi mint minden más részeiböl (valamely gyógyszer-keveréknek).
ad posteriora, *lat.* alfelére.
ad protocollum. *lat.* jegyzökönyvbe venni.
ad proximam (sessionem) *lat.* a legközelebbi ülésre.
Adrastea, *gg.* a boszu istennöje.
ad ratificandum, *lat.* jóváhagyás végett.
ad referendum, *lat.* előadás, elöterjesztés végett.
ad rem, *lat.* a dologhoz (való, illö); **ad rem nil facit**, nem a dologhoz tartozik, semmit sem tesz.
adrepartitio, *lat.* felosztás, kivetés.
adresse l. **addresse**.
ad restituendum, *lat.* visszatérités végett.
ad rhombum, *lat.* ügyesen.
Adria. város neve Olaszországban; tenger.
Adrianopolis. Törökország második városa.
à droite, *fr.* (á droát), jobbról, jobbra.
adscensus uteri, *lat.* a has emelkedése (a teherben levöknél).
adscitum nomen. *lat.* fölvett név.
adscriptus glebae, *lat.* földhöz ragadt jobbágy (ki t. i. telkéröl el nem költözhetett).
ad secundas nuptias, vagy **ad secunda vota**, *lat.* második házasságra (kelni).
ad separatum. *lat.* külön, egyedül.
ad Serenissimum, *lat.* ö fenségéhez.
ad specialia, *lat.* a részletekre.
ad speciem, *lat.* szinre, szinleg, látszatra.
adspersorium, *l.* szentelö (borosta).
adstans. *lat.* segéd.
ad statum legendi. *lat* átolvasás végett.
adstipulalni. *lat.* hozzájárulni.
adstringens. *lat.* összehuzó szer.
ad summam, *lat.* egészben.
ad summum, *lat.* legfölebb.
ad tempus, *lat.* ideiglenesen, egy idöre, **ad tempus vitae**, élethossziglan.
a due. *olasz,* ketten; **a due cordi**, két huron; **a due voci** (vocsi) két hangra.
Adúfe. *arab,* keleti hangszer, kézi dob, csengetyüs dob.
Adular. mezöpat, térpat.
adulateur *fr.* (ádülátör), hizelgö.

Digitized by Google

adulter, *lat.* házasságtörö; **adultera**, házasságtörö nö; **adulterálni**, meghamisitani; **adulteratio**, meghamisitás; **adulterator**, meghamisitó, hamis pénzverö; **adulterium**, házasságtörés; **adulterinus**, házasságtörésböl született gyermek.

ad ultimum, *lat.* utoljára.

adultus, *lat.* fölnött.

adumbratim, *lat.* vázlatilag, nem pontosan. **adumbratio**, *lat* vázlat.

adunatio, *lat.* egyesités, összegyüjtés.

ad unguem, *lat.* körömre, azaz pontosan elszámlálni.

ad unum, *lat.* mind egyig.

adurens, *lat.* égetö gyógyszer.

adursorium, *lat.* sürgetö (parancs).

adustio, *lat.* a vérnek vagy más nedveknek meggyuladása.

ad usum, *lat.* használatra.

ad utrumque paratus, *lat.* mindkettöre kész.

ad valvas, *lat.* ajtókra; **ad valvas curiae**, a tanácsház, **ad v. ecclesiae** vagy **templi**, az egyház, **ad v. judicii**, a törvényház ajtaira.

advena, *lat.* jövevény.

advent, *lat.* az ur eljövetele.

adventitia res, *lat.* vetödött dolog; **adventitia bona**, szerzett javak.

Adventurers *ang.* (edvencserers), *tul.* kalandorok; két angol kereskedelmi társaság.

adverbium, *lat.* igehatározó.

adversa fortuna, *lat.* balszerencse; **adversa pars**, ellenfél.

adversaria, *lat.* jegyzék-könyv; **adversarius**, ellenfél; **adversativ**, ellentétes, ellenzetes (mondat); **adversitas**, viszontagság; balszerencse.

ad vires successionis, *lat.* az örökség erejéig.

advitalitium, *uj lat.* életfogytiglani használat.

advocatia, **advocatura**, *lat.* ügyvédség; **advocatus**, 1) ügyvéd, 2) összehivott, meghivott; **advocatus dei**, a szentnek nyilvánitandó védöje; **adv. diaboli**, a ki a szentté leendö nyilvánitást ellenzi; **adv. ecclesiae**, az egyház pártfogója; **adv. fisci**, a kir. ügyek igazgatójának ügyvéde; **adv. pauperum**, szegények ügyvéde.

ad vocem, *lat.* ezen szónál (eszembe jut).

Adynamia, *gg.* erötlenség.

Adynatokrasia, *gg.* gyenge keverék.

Adyton, **Adytum**, *gg.* szentély az egyházakban, rejtekhely.

A. E. = Archi-Episcopus, *lat.* érsek.

Aed. = Aedes, *lat.* szentegyház.

aegacumi tenger, Europa és Kis-Ázsia között, délröl Krétáig és Rhodusig, éjszakról a Dardanellákig.

aeger amore, *lat.* szerelem-beteg; **aeger animo**, kedély-beteg.

aegri somnia, *lat.* beteg álmai, beteges képzelödések.

A. E. I. O. U. = Austriae Est Imperium Orbis Universi; Alles Erdreich Ist Oesterreich Unterthan, vagy Aller Ehren Ist Oesterreich Uoll (voll); Allein Evangelium ist ohn Verlust; Ausztria uralkodik az egész világ fölött, vagy minden dicsöséggel teljes Ausztria; egyedül az Evangelium nem hoz veszteséget.

Aeipathie *gg.* (a-eipathie) állandó, folytonos betegeskedés.

aemulus, *lat.* vetélytárs.

aenigma, *gg.* rejtély, rejtett szó.

aënaut, *gg.* örökké uszó = vizben élö ember.

aequalis, *lat.* egyenlö.

aequator, *lat.* egyenlitö.

aequilibrium, *lat.* egyensuly.

aequinoctium, *lat.* éjnap-egyen.

aequipárálni, *lat.* összehasonlitani.

aequipollens, *lat.* egyenértékü.

aequitas, *lat* méltányosság.

aequivalens, *lat.* egyenértékü.

aequivocus, *lat.* kétértelmü.

aër, *lat.* lég, levegö.

aera, *lat.* időszámlálás.

aerarialis, *lat.* kincstári; **aerarium**, kincstár.

aerat, *uj lat.* szénsavas viz.

Aërobat, *gg.* kötéltáncos; szörszálhasogató; **aërodynamik**, légmoztan; **aërographia**, légleirás; **aërolith**, légkö; **aërologia**, légtan; **aëromantia**, jövendömondás a levegöböl; **aërometer**, légmérö; **aëronaut**, léghajós; **aëronautik**, léghajózás; **aërophobia**, légiszony; **aërostatik**, légsulytan; légnyugtan.

Digitized by Google

aes, *lat.* ércz, v. pénz; **qui non potest aere, solvat pelle,** kirek nincs pénze, fizessen bőrével.

aesculin, *lat.* vadgesztenye-anyag.

Aesculap, *lat.* a gyógytudomány istene; orvos.

Aesop, görög mese-iró.

Aesthetica, széptan; izléstan.

aestimatio, *lat.* becsülés, becsü.

aet. v. **aetat.,** =aetatis, *lat.* koru.

aetas, *lat.* kor.

aeternus, *lat.* örök; **aeternitas,** örökkévalóság.

aether, *lat.* égény.

aethiops, *lat.* mór, szerecsen.

Aetiologia, *gg.* oktan, különösen kór-oktan.

aëtit, *gg.* sas-kő, vese-kő.

aevum, *lat.* életkor; idökor.

a. f. = anni futuri, *lat.* jövö évi.

Affa, Afrikában a guineai-aranypartokon mérték = 1 nehezék.

affabilis, *lat.* nyájas, barátságos; **affabilitas,** nyájasság, leereszkedés.

affaire, *fr.* (áffér), ügy, ügylet, foglalkodás; dolog, ügy; történet, eset, esemény, viszály; vállalat, csata; **affaire d'amour** (dámúr), szerelmi ügy; **affaire de coeur** (dö kör), szivbeli ügy; **affaire d' honneur** (donnör), becsületbeli dolog.

affatim, *lat.* gazdagon, elegendöleg, bőségesen.

affectatio, *lat.* tettetés, szinlés: mesterkélt magaviselet; feszelgés; **affectálni,** tettetni, szinlelni; magát mesterkélten viselni; feszelegni; **affectalt,** keresett, mesterkélt.

affectio, *lat.* hajlandóság, jóindulat.

affectus, *lat.* indulat; szenvedély; **affectusba jönni,** fölindulni.

affettuosissimamente és **affettuosissimo,** *ol. zen.* nagy érzéssel; **affettuoso** vagy **con affetto,** érzéssel.

affiche, *fr.* (áffis) falragasz.

afficiálni, *lat.* bántani (érzelmeit); ingerelni (idegeit).

affidavit *ang.* (effidevit), esküvel erösitett vallomás vagy bizonyitvány.

affigálni, *lat.* rászegezni (az idézö levelet az ajtóra).

affineria, *fr.* finomitás, tisztitás (nemes érceknél).

affinis, *lat.* sógor, távolrokon; **affinitás,** sógorság; rokonság, vegyrokonság.

affirmálni, *lat.* állitani, erösitni, igenleni; **affirmatio,** állitás, erösités, igenlés; **affirmative,** igenlöleg.

affixum, *lat.* rag.

afflictio, *lat.* levertség, szomoruság, bú, búbánat; **affligálni,** leverni (kedélyét), elszomoritni, búbánatot okozni.

affluxus, *lat.* özönlés, tolakodás, összefolyás.

afformatio, *uj lat.* a zsidó nyelvtanban az ige különböző személyeinek képzése a röviditett (személyes) névmások hozzácsatolása által.

affranchissement, *fr.* (áffránsiszmán), felszabaditás.

affrettando és **affrettoso.** *ol. zen.* frisen, sietve (játszani).

affreux, *fr.* (affrö), utálatos, iszonyu.

affront, *fr.* (áffrön), meggyalázó sértés, gyalázat; **affronteria,** nyilvános meggyalázás; szemtelenség.

affunde, *lat.* (orvosi rend.) önts hozzá.

affusio, *lat.* hozzáöntés, fölöntés.

Afghanistan, ázsiai ország neve.

afioume, keleti len neve.

Afrancesados, *spany.* (áfránszezádos), Franciaország párthivei Spanyolországban, a francia-spanyol háboru alkalmával.

africus, délnyugati szél.

Afzelia, Afzelius svéd füvészröl nevezett növényfaj.

ag. = argentum, *lat.* ezüst.

Aga vagy **Agha,** *arab,* fönök, parancsnok.

agalaktia vagy **agalaxia,** *gg.* tej hiánya (az anyáknál).

agalmatholith, *gg.* szalonna-kö (Chinában; és a Szászföldön Magyarországban).

agálni, ügyködni; hatni; tagjait jártatni.

Agamemnon, *gg.* mykenei király, a trójai hadak fövezére: pillangó neve.

agamia, *gg.* házasságon kivüli állapot.

aganippidak, *lat.* a muzsák mellékneve.

agapen, *gg. t.* az első keresztény egyházban a szeretet lakomái.

Digitized by Google

agapēte, *gg.* név: a szeretett, a szeretetreméltó (nő).

agasch vagy **agatsch,** török mérföld.

Agatha, *gg.* női név: a jó, a szelid.

Agathokles, *gg.* férfiui név: a jóhirben álló.

agathologia, *gg.* tanitmány a legfőbb jóról.

Agati baschi, *perzs.* főudvarmester.

à gauche, *fr.* (á gós), balra, balfelől.

Agave, *gg.* amerikai aloë; női név: a hires, a nemes.

agenda, *lat.* (teendők) jegyzékkönyv, iró-tábla; egyházi kézi könyv.

agenesia, *gg.* a női terméketlenség.

agens, *lat.* 1) ügynök; 2) ható szer, hatványos szer.

agentia, *lat.* pörös dolgok, melyeket az ügynök folytat.

ageusia, *gg.* ízhiány.

aggiustatamente, *ol.* (adsusztátamente), pontosan.

aggratialni, *lat.* megkegyelmezni.

aggravalni, *lat.* sulyositani; **aggravans,** sulyositó; **aggravatio,** sulyosbitása a bünnek, büntetésnek.

aggravium, *lat.* nehézség, sérelem.

aggrediálni, *lat.* megtámadni.

aggregat, *lat.* halmaz; **aggregatio,** halmozódás.

aggressiv, *lat.* támadó.

aghirlik, *tör.* udvari ajándék, melyet oly basa kap, ki hercegnőt vesz nőül.

Ägide, *gg.* védpaizs (tulajdonképen Minerva kecskebőrrel bevont paizsa).

Ägidius, név: a védelmező.

agilis, *lat.* 1) ügyes, mozgékony, fürge; 2) nem nemes atyától és nemes anyától született személy, ki nemesi javakat bir; **agilitas,** ügyesség, fürgeség, könnyüség.

agio, *fr.* (ásio) értéken fölüli ár, tulfolyam; **agio-conto,** a váltók vagy pénzdarabok forgatásából keletkező nyereség- és veszteségről készitett számla; **agiotage,** *fr.* (ásiotázs), tőzsdeuzsora; **agioteur** (ásiotőr), tőzsdeuzsorás.

agitaculum, *lat.* keverő-fa.

agitata res, *lat.* meghányt-vetett dolog.

agitálni, *lat.* izgatni; **agitatio,** izgatás, izgatottság; **agitator,** izgató.

agitato *ol.* (adsitato), vagy **con agitazione,** nyugtalanul, indulattal.

Aglaja, *gg.* a három Gratia egyikének neve (= fény, ékesség).

aglossia, nyelvhiány.

aglossostomia, *gg.* száj nyelv nélkül.

aglutio, aglutitio, *lat.* képtelenség nyelni.

agnatus, *lat.* atyáról rokon, aparokon.

Ágnes, *fr.* (a görög hagnos-ból) női név = a szüz, tiszta.

Agnis, az ind vallásban = tüz-isten.

agnitio, *lat.* megismerés.

agnomen, *l.* vezetéknév, melléknév.

agnoscalni, *lat.* megismerni, valónak ismerni (aláirást).

agnosia, *gg.* tudatlanság.

agnus Dei, *lat.* Isten bárányа, miseimádság, mely János evang. 1. 36. versével kezdődik; a papa által megszentelt hosszukás-kerek viaszlemez, mely egyik oldalán bárányt keresztes zászlóval, a másik oldalán szent képet mutat.

agonia, *gg.* halállali küzdés, haldoklás; kétségbeesés; a váltó lejártának közelgése; **agonisalni,** haldokolni.

Agonismus, *gg.* verseny, vetélkedés; **agonista,** küzdő.

agrarial, *lat.* a föld felosztását illető (törvények a régi Rómában)

Agraviados, *spany.* elégületlenek, a papi párt hivei, kik 1826-ban az egyháznak korlátlan hatalmát megállapitani, és Don Carlost a trónra emelni akarták.

Agregados de Embassada, *spany.* követségi tagok.

agricola, *lat.* földmüvelő; **agricultura,** földmüvelés.

Agrippa, Agrippina, *lat.* férfiui és női nevek = viszásan született, t. i. lábaival előre.

agromania, *gg.* a földmüvelés kedvelése; **agronom,** értelmes földmüvelő; **agronomia,** mezei gazdaságtan.

aguador, *spany.* vizhordó, vizkereskedő Madridban.

aguardiente di canna, portugalli vagy délamerikai cukornád-pálinka.

Digitized by Google

aguilles, *fr* aleppoi pamut-kendők.
agynia, *gg.* nőtlenség.
Ahasverus, zsidó név: fejedelem; a bolygó zsidó neve.
à haute voix, *fr.* (á hót voá), fenhangon.
Ahriman, a perzsa vallásban = a sötétség, a gonoszság ősiénye.
ahuitzote, *mexic.* szerencsétlen nap.
aï, lajhár (délamerikai állat).
aide toi et le ciel t'aidera, *fr.* (éd toa e lö sziell tédra), segits magadon és az ég segiteni fog; (egy ellenzéki társulatnak neve Francziaországban 1824—1832).
ailes de pigeones, *fr.* (el dö pizson), galambok szárnyai; bohókás hajfodrozat XV. Lajos idejében; bohókás lépés a táncmüvészetben.
Ainsworth, *ang.* (Enszuord), angol regényiró.
à son aise, *fr.* (á son éhsz), kényelme szerint.
à jour, *fr.* (á zsúr), (a drágakövek befoglalása) körületesen (a körület szélein, hogy azok átláthatók maradnak).
akademia, *gg.* főiskola, tudósok vagy müvészek egyesülete; Plato által alapitott bölcsészeti iskola; **akademikus**, akademiai tag.
akalis, papi rend a seikeknél Keleti-Indiában; = halhatatlanok.
Akanthologia, *gg.* tövisek gyüjteménye; válogatott epigrammok.
Akarnania, hajdan a tulajdonképeni Hellas egyik főtartománya; ma éjszaknyugati Livadianak egyik része.
Akrobat, *gg.* kötéltáncos.
Akromonogrammata, *gg.* költemények, melyeknek versei a megelőző vers utolsó betüivel kezdődnek.
Akrophobia, *gg.* viziszony.
Akrostichon, *gg.* költemény, melynek kezdő betüi, némelykor utolsó betüi valamely nevet vagy szavat képeznek.
Aktäon, *gg.* az ó görög monda szerint egy vadász neve, ki Diana által, mivel ezt a fürdőben meglátta, szarvassá változtatván, saját kutyái által széttépetett.
Aktinometer, hősugár-mérő.
Akustica, *gg.* hangtan, hallástan.
à la, *fr.* -ásan, módra, szerint; **à la bonne heure** *fr.* (á lá bonőr), *tul.* = épen jókor; jól van! **à la française** (fránszez), franciásan, francia módra; **à l'amiable**, barátságosan, jószerivel; **à la mode**, divatosan, divat szerint; **à la nage**, uszva; **à l'anglaise** (álánggléz), angolosan, angol módra; **à la queue** (á lá kő), hátul; **à la renverse** (á lá ránversz), viszásan; kiforditva; hanyatt; **à la saison** (á lá szézon), ugy mint az évszak hozza magával; idején, kellő időben, jókor; **à la sourdine** (á lá szurdin), tompán; **à la Suisse** (á lá szvissz), svajci módra; **à la tête** (á lá tét), élén, szemközt, átellenben.
Alabama (Elebema), éjszakamerikai állam; folyó ugyanott; város Texasban.
alabandine, *fr.* a legnemesebb rubin
alabastrom, *gg.* finom, tiszta gipsz.
Alachua (Alecsué), grófság Floridában.
Alamance (Ellemensz), grófság éjszaki Carolinában.
Åland szigetek, 200 sziget a bothniai tengeröbölben.
Alarich, ó német név = a mindenható, mindenütt uralkodó.
alarme, *fr.* (álárm), fölriadás, fölriasztás; fegyverre szólitás; nyugtalanság, megdöbbenés, megrettenés; rémülés; **alarmirozni**, fölriasztani; megdöbbenteni, nyugtalanitani; rémülésbe ejteni; a legénységet jelek által váratlanul fegyverre szólitani.
alastor, *gg.* (Pluto lova) gyötrő szellem.
a latere, *lat.* oldala mellett, oldalról, oldalvást.
alaun, *lat.* tim.
Alava, spanyol tartomány neve.
alba, *lat.* 1) fehér kar-ing, vagy misemondó-ing, hosszu fehér papi ing; 2) aláirt tiszta papir.
Alba Julia, Gyula-Fehérvár Erdélyben.
Albania, 1) Ázsiának egyik vidéke a Kaspi tenger mellett; 2) Skótföldnek mellékneve; 3. török tartomány a jóniai és adriai tenger mellett; **albanitiko**, albaniai tánc.
Albany (Albenni). 1) a skót királyi ház ifjabbik ágának mellékneve; 2. grófság neve New-York éjszakamerikai

Digitized by Google

államban; az állam fővárosa szinte Albany.

Alba Regalis (Alba Regia), Székes-Fehérvár.

albatros, nagy fehér vészmadár, vihart jelentő vizi madár a déli tengeren.

Albay, spanyol tartomány neve.

Albemarle (Álbmárl), 1. angol neve a Normandiában fekvő Aumale uradalomnak és városnak; 2. grófság neve Virginia éjszakamerikai államban; 3. herceg Albemarle Monk angol tábornok cime.

Albenga, sardinai tartomány neve, hasonnevü fővárossal.

Albertine, női név = tündöklően nemes.

albesca, finom angol liszt.

albigensis, azon vallásfelekezet követője, mely a XIII. században Albiban, déli Franciaországban a pápa ellen alakult, és még ma is fennáll.

albinagium, *lat.* a koronának háramlási joga.

albino, *spany.* fehér bőrü, veres szemü szerecsen.

Albion = Angolország.

albit, *uj lat.* mezőpat, térpat.

alborak, *arab*, a villám, Mohammed szárnyas szürkéje.

albornoz, *spany.* (a maltai lovagok) kecskeszőr-köpenye.

album, *lat.* emlékkönyv.

albumen, *lat.* a tojás fehére.

albumin, fehérnye (a tojás fehéréhez hasonló anyag a vérben).

alcabala, *spany.* az eladott vagy elcserélt tárgyakra vetett adó.

alcaïcus vers, Alcäus vagy Alkäos ó görög költőről igy nevezve, alakja következő: ⏑ — ⏑ — | ⏑ | — ⏑ ⏑ — | ⏑ ⏑

alcaide, *arab*, parancsnok; helytartó.

alcalde, *spany.* biró Spanyolországban.

alchatib, *ar.* hitszónok a moseákban.

alchimia, *arab*, al-kimia, aranycsinálás (állitólagos) mestersége; **alchimista**, aranycsináló.

Alcibiades, *gg.* név = az erős, a győző, a hóditó.

Alcides = Hercules.

alco, délamerikai vadkutya.

al corso, *ol.* folyamatban, folyam szerint.

alcyon, *gg.* jégmadár; **alcyoni napok**, csendes idő (a tengeren), (midőn a jégmadár költ.)

aldebaran, *arab*, ökörszem (első nagyságu csillag a bikának jobbszemében).

aldehyd, *vegyt.* alkohol, melyből 4 atom vizanyag kivonatott.

alderman *ang.* (aldermenn), a városi tanács tagja.

aldinák, *lat.* velencei Aldus Manutius és utódainak nyomdájában nyomtatott görög, római stb. classicus iratok a 15. és 16. századból.

Aldridge Jira (Eire Áldrids), hires néger színész.

aldschame, *arab*, nagy mohammedán imaház.

ale, *ang.* (ehl) ser.

alea, *lat.* kocka; **alea jacta esto**, a koczka legyen elvetve (Caesar mondata, midőn a Rubiconon átkelt, hogy Rómát meghóditsa).

Alekto, *gg.* = a fáradhatatlan (egyike a Furiáknak).

Alektryomachia, *gg.* kakas-viadal; **alektryomantia**, jövendőmondás a kukorikolásból.

Alemannia, délnyugati Németország (Svábföld, Svajc stb.).

à l'envi *fr.* (álánvi), versenyt.

à l'espagnole *fr.* (álespanyól), spanyolosan.

Aleppo, török tartomány (ejalet) Ázsiában, hasonnevü fővárossal.

Alessandria, tartomány Piemontban, hasonnevü fővárossal.

Aletheia, *gg.* az igazság (allegoriai istenség, Zeusnek leánya).

Aleuromantia, *gg.* jóslás az áldozatlisztből; **aleurométer**, lisztmérő.

Aleuti szigetek, sziget-csoport az éjszaki jeges tengeren.

Alexander, *gg.* név = férfiaknak segitő; Sándor; **alexandrin**, hat lábu rimes jámbus vers; az alexandriai hetven tolmács neve; az uj platonisták (bölcsészek) neve.

Alexianusok, IV. Sixtus pápa által alapitott rend tagjai.

Digitized by Google

Alexis, és **Alexius**, név = segitő, segéd; Elek.

Alfaki, *arab*, mór pap.

Alfare, *sp.* csata-mén; arab kanca.

Alfred, név = békeszerető.

al fresco, *ol.* friss mészre (festeni).

Algarbia (Algarve, *arab*), portugalliai tartomány neve.

algarithmus, *arab*, a számvetés négy (közönséges) müvelete.

algarovilla, *spany.* délamerikai acacia-gyümölcs hüvelye, mely festésre használtatik.

algebra, *arab*, betüszámvetés, egyenletek általi számolás; azon tudomány, mely ezt tanitja.

alguacil, *spany.* (alguaszil), törvényszéki szolga.

alhambra, *arab*, mór királyi palota Granadában, Spanyolországban.

alhidade, *arab*, köriv-mérő.

ali, *arab*, fenséges (cim).

alias, *lat.* másképp.

alibi, *lat.* máshol; másuttlétel.

Alicante, spanyol tartomány neve, hasonnevü fővárossal.

Alice, *fr.* (Álisz), név: Erzsébet.

alienabilis, *lat.* elidegenithető; **alienatio**, elidegenités; elmeháborodás.

alien-bill, *ang.* (éhljen-bill), idegen törvény (Angolországban).

alieni juris, *lat.* idegen uralom vagy hatalom alatt álló.

alien-office, *ang.* (éhljen-offisz) idegen hivatal.

alignement, *fr.* (álinymán), zsinórra vétel, egyenes vonalba hozás, kitüzése, kijelölése valamely egyenes vonalnak, különösen sáncoknak; a csatarendbe fölállitott seregnek irányvonala.

alimentatio, *lat.* élelmezés; **alimentalni**, élelmezni, táplálni; **alimentum**, élelmi szer, táplálék.

a linea, *lat.* elől kezdett sor, uj sor, bekezdés, kezdete a sornak.

aliquant-részek, nem egyenlő részei valamely egésznek, p. o. hét meg öt = tizenkettőnek aliquant-részei.

aliquantum, *lat.* valamennyire, kevéssé.

aliquot-részek, az egésznek egyenlő részei, p. o. $3 \times 4 = 12$.

alisma, *nt.* hidőr.

à livre ouvert, *fr.* (á livr uvehr), az elébe tett hangjegyekről azonnal (lejátszani).

alizarin, *spany. vt.* buzér-pirék.

alkali, *arab, vt.* égvény, lugsó.

alkanna vagy **alkannlawsonia**, örökzöld fácska Indiában és Aegyptusban.

Alkäos, *gg.* Herkules neve.

alkarsin, *vt.* fasav-mireny.

alkohol, *arab, vt.* (a vizanyagtól lehetőleg megtisztitott) borszesz, lang; **alkoholisalni**, a borszeszt a vizanyagtól megtisztitani, a vizanyagot elpárologtatni; **alkoholometer**, borszeszmérő.

Alkoran, *arab*, a Korán, a törökök hitforrása, Mohammed valláskönyve.

alkoven, *arab*, hálószoba, alvószoba, alvóka.

allabatti, keletindiai pamut-szövet.

Allah, *arab*, isten; **Allah-aalim**, az isten mindentudó; **Allah-akbar**, az isten nagy; **Allah-kerim**, az isten nagylelkü.

alla minuta, *ol.* kicsinyben.

allantoin, *vt.* pessedék.

allantotoxikon, *gg.* kolbász-méreg.

allatura, női hozomány.

alla turca, *ol.* törökösen.

allée, *fr.* kettős fasor.

allegálni, szótváltani, ügyelleni, előhozni, feleselni; vitatni, állitni; **allegatio**, szóváltás, feleselés; **allegative**, szóváltólag, szóváltás közben; **allegatum**, pörbeszéd, pörirat; az ezekben elöadott (tények, bizonyitékok stb.).

Alleghany (Álligáni), hegysor Éjszakamerikában; pennsylvániai folyóviz; grófság a new-yorki államban, Pennsylvanianiában, Marylandban és Virginiában; azonfölül több város neve éjszaki Amerikában.

allegoria, *gg.* képes vagy hasonlatos beszéd; példázat; **allegoriai**, képes; hasonlatos; példázatos; **allegorisalni**, példálózni; képekben, hasonlatokban beszélni.

allegro, *ol.* gyors ének, gyors játék, vidám játék; vidám, élénk zenedarab.

alleluiarium, a 20. „Hallelujah" föliratu zsoltár gyüjteménye.

alleluja, l. **hallelujah**.

Digitized by Google

Allen (ellen), mocsárok Irlandban a kildare-i grófságban; grófság neve Kentuckyben, Ohioban és Indianában.

allentando és **allentato**, *ol.* alábbhagyva.

allevians, *lat.* enyhitő; **alleviatio**, enyhités, enyhülés; **allevialni**, enyhiteni.

allez, *fr.* (áleh), menjetek, elöre!; **allez-vous en** (ále vu-zán), távozzatok, takarodjatok.

alliage, *fr.* (áliázs), vegyités; (réz) hozzáadása az aranyhoz, ezüsthöz.

alliance, *fr.* (áliánsz), szövetség; francia négyes kártya-játék.

alliensis dies, *lat.* szerencsétlen nap, midőn a rómaiak Kr. e. 387. a gallusok által Allianál vereséget szenvedtek.

alligator, (spany. el lagarto szóból) amerikai óriás-gyík.

alliirtus, szövetséges.

alló! *ol.* el! szaporán!

allocutio, *lat.* megszólitás; beszéd, különösen az, melyet a pápa intéz a Cardinalisokhoz, egyházi vagy politikai ügyek iránt.

allodialis, *lat.* öröklött, elörökithető, hübér-adó-mentes, majorsági; **allodium**, szabadon öröklött, hübér-adómentes vagyon; szabad rendelkezés alatti, szabadon elörökithető (nem hitbizományi) vagyon; majorsági földek.

allodoxia, *gg.* eltérő, hamis vélemény, tévtan.

allographum, *gg.* másnak kézirása.

Allomakee (áhlomekki) grófság Jowában.

allongé v. **alonge**, *fr.* (álonzs) toldat (váltón).

allons, *fr.* (álón) menjünk! elöre! **allons enfants de la patrie** (állohnz ánfán d'la pátri) menjünk hazámfiai! Rouget de Lisle által 1792-ben Strassburgban szerzett hazafiui dal.

allöopath, *gg.* az allöopathiai gyógymód barátja, párthíve és gyakorlója; **allöopathia** — a betegség gyógyitása ellenszenves szerek által.

alloquium, *lat.* megszólitás, beszéd.

allotria, *gg.* hivatáshoz nem tartozó foglalkozás.

allotriologia, *gg.* idegenszerü tárgyak vagy gondolatok bekeverése, elcsapongás (a fögondolattól); **allotriophagia**, beteges kivánság szokatlan ételek után.

alloxan, *vt.* sóskány.

alludalni, *lat.* célzani (valamire)

all' unisono, *ol.* egybehangzólag.

allusio, *lat.* célzás.

alluvio, *lat.* iszaplerakodás, uszadék föld, vizhordta föld; áradvány.

alm vagy **alma**, folyadék-mérték Konstantinápolyban = 2 pint.

almacks, *ang.* (ahmaks), szerdai táncvigalmak a londoni elökelö körökben.

almade vagy **almadia**, néger csónak fakéregből; kelet-indiai gyorsvitorlás hajó.

almagest, *arab*, csillagászi észrevételek gyüjtéménye Ptolomäusban.

alma mater, *lat.* a szelid, tiszteletreméltó anya (föiskola).

almanach, (arab **al manah**, perzsa elmanach) évkönyv, naptár, zsebkönyv.

almane vagy **almene**, kelet-indiai mérték = 2 font.

almarada, *spany.* háromélü tör.

al marco, *ol.* suly szerint.

almeh, *arab*, nyilvános táncosnö Indiában.

almeidan, *perzsa*, vásár.

Almeira, *spany.* tartomány hasonnevü fövárossal.

almilla *spany.* (álmílya), pamutmellény.

al minuto, *ol.* kicsinyben.

almud, spanyol gabona-mérték = $^1/_{12}$ Fanega; **almude**, portugálli folyadék-mérték, körülbelül 10 pint.

almukantarat, *arab*, magasság-mérö (a csillagászatban).

Alnö, sziget a bothniai tengeröbölben.

al numero, *ol.* szám szerint.

al occorrenza, *ol.* alkalmilag.

aloë, *gg.* afrikai növény.

alogia, *gg.* oktalanság.

aloin az áloe eredeti anyaga, aloekeserny.

Aloys vagy Aloysius, név = cséplö, széttaposó, szétzúzó.

al pari, *ol.* hasonértékben, úgy hogy

Digitized by Google

fölülfizetésnek nincs helye; **al peso**, súly szerint; **al pezzó**, darabonként.

Alpes, havas hegy, havas.

alpha, első görög betü; **alphabet**, ábéce, betü-sor; **alphabeticus**, betüsoros; **alpha** és **omega**, kezdet és vég.

Alphons vagy **Alfons**, ó-német név: mindenre kész, jóakaratu; **alphonsi tabellák**, X. Alphons kastiliai király által készitett csillagok jegyzéke.

alphonsin, *fr.* (álfonszeny) három águ golyó-húzó (lőtt sebeknél), melyet Ferrier Alfons talált fel 1552-ben.

al piacere vagy **al piacimento**, *ol.* (piacsere, v. piacsimento), tetszésre.

alpinia, növényfaj Kelet-Indiában.

alporama, *gg.* havasi tájkép.

al punto, *ol.* pontosan.

alqui fúz, *arab*, a keleti nők szépitő szere, melylyel szemöldeiket feketitik.

al secco, *ol.* száraz alapra (festeni) ellentétben al-fresco-val; **al-segno**, a jelnél, a jelre.

alsine, *nt.* ludhur.

alsodea, viola Madagascar szigetén.

alt, alto, a második hang; a magasabb középhang az énekben.

alta atras, *spanyol*, ugrások visszafelé, ha fehérebb nőszemély sötétebb szinü férfiuhoz megy nőül.

Altai hegyek, hegylánc Siberia déli határán 850 mfld. hosszuságban.

altan, *ol.* erkély.

altarista, *uj lat.* oltárszolga.

alterálni, *lat.* megmásitni; megváltoztatni; a kedélyhangulatban változást előidézni; **alteratio**, változtatás, megmásitás; változás.

alterato, *ol.* változtatva.

altercatio, *lat.* szóvita.

alter ego, *lat.* helyettes, helytartó.

alternamente, *ol.* változtatva, fölváltva.

alterna ratio, *lat.* változtatott viszony; csekélyebb egyházi jövedelemnek átváltoztatása magasabbra.

alternat, *uj lat.* a diplomatiának azon szokása, miszerint a hatalmasságok, melyek egymással szerződést kötnek, az ezekről kiállitott okiratokban rangjaik fenntartása végett különböző (váltakozó) rendben soroltatnak elő; **alternatim**, változtatva, fölváltva; **alternatio**, változtatás, váltakozás; **alternativa**, kettős eset, kettős választás; vagylagos eset, vagylagosság; váleset; váltakozás; váltakozó eset; **alternativamente**, *ol.*, **alternative**, *lat.*, **alternativo**, *ol.* változtatva, fölváltva; váltakozva; vagylagosan.

alterum tantum, *lat.* még egyszer annyi; a tőke nagyságaig fölszaporodott kamatok.

Altesse, *fr.* Fenség.

althaea, *gg. nt.* ziliz, ziliz-gyökér.

altimeter, *l. gg.* magasság mérő.

altîn, *tatár*, arany; török vert aranypénz = $2^1/_2$ tallér; orosz ezüst vertpénz = 3 kopek vagy $3^1/_3$ krajczár.

altisonans, *lat.* fenhangzó.

altista, énekes, ki a magasabb középhangon énekel.

altum silentium, *lat.* mély hallgatás.

aluminium, *vt.* timany.

alumneum, *lat.* tanintézet, hol a tanulók szállás mellett élelemmel is ellättatnak; **alumnista**, ezen intézetbeli növendék.

A. M. 1) **anno mundi**, a világ évében; 2) **Artium Magister**, a szépmüvészetek mestere; 3) *vt.* **ammoniac.**

amabilis, *lat.* szeretetreméltó, kedves, nyájas.

a. m. c. = **a mundo condito**, *lat.* a világ teremtése óta.

Amadeus, *ujlat.* név = istenszerető.

amadeisták, a sz. Ferenczek egyik társulata a 14. században.

Amadis, regényhős (Amadis de Gaule, régi francia regénynek hőse).

amaduri, aegyptusi gyapot.

amalgama, *gg. vt.* (arany vagy ezüst kénesö által fölolvasztva) foncsor; **amalgamisalni**, foncsorolni, szorosan összekapcsolni; összeelegyitni; összeolvasztani; **amalgamisatio**, fölolvasztása valamely ércnek higany által; összeolvasztás vagy olvadás.

Amalthea, *gg.* azon nympha, ki Jupitert, midőn még gyermek vala, kecske tejével táplálta; maga ezen kecske, melynek szarva bőség szarujának nevezteték.

amanuensis, *lat.* kézi-segéd.

amara, *lat. gyógyt.* keserü orvosságok; keserüségek.

Digitized by Google

amarant, *gg.* hervadhatlan, örökzöld.

Amaranthe, név : a hervadhatlan.

amarelle, *ol.* borizü cseresznye.

amarin, *vt.* kesredék.

amasia, *lat.* szerető, kedves.

amateur *fr.* (ámátör), szerető; mükedvelő.

amathia, *gg.* tudatlanság, tanulatlanság, müveltség hiánya.

amatrice, *fr.* (ámátrisz), szerető nő, mükedvelőnő.

amaurosis, *gg.* fekete hályog.

amausit, mezőpat.

Amazon, *gg. tul.* kebelnélküli; ázsiai harcias nők, kiknek jobb mellök a mese szerint leperzseltetett, hogy az íjat jobban kezelhessék; hősnő, bátor vitéz asszony; **amazon** folyó, a legnagyobb délamerikai folyó; **amazon-öltöny**, férfias női viselet; női lovaglóruha.

ambabus (manibus), *lat.* mindkét kézzel.

ambages, *lat.* tekervények, hosszadalmasság.

ambassade *fr.* (ámbásszád), követség; **ambassadeur** (-dőr), nagykövet.

ambialni, *lat.* vágyni (-ra, -re).

ambidexter, *lat.* balogács, balogsüti; kétszinü (ember); **ambidexterität**, egyenlő használata a jobb és bal kéznek; kétszinüség.

ambiguitás, *lat.* kétértelmüség.

ambitio, *lat.* nagyravágyás, becsület-vágy, dics-vágy; **ambitionálni**, valaminek látszani akarni, (p. o. tudósnak, müvésznek); valamire törekédni (nagyravágyásból); **ambitiosus**, nagyravágyó, dicsszomjas.

ambitus, *lat.* körület; folyosó.

ambo, *lat.* mindkettő, két (nyertes) szám (a kis lotterián).

ambra, *arab*, kedves illatu gyanta.

ambrosia, *gg.* istenek eledele.

Ambrosius, név = a halhatatlan, az isteni.

ambubáják, syriai kéjhölgyek (keleti táncosnők Rómában).

ambulatorius, *lat.* vándorló.

Amedschi (Efendi), *tör.* a Reis-Efendi titkárja.

Amelia, *gg.* gondtalanság, elhanyagolás.

ameliorálni, *lat.* javitani; **melioratio**, javitás.

Amen, *zsidó*, ugy legyen! ugy van!

amendement *fr.* (ámándmán), (valamely törvényjavaslatban változtatást célzó) jobbitmány.

a mensa, *lat.* asztaltól.

amentia, *lat.* őrültség.

à merveille *fr.* (á mervely), gyönyörü, csodaszép, kitünő.

a meta, *ol.* felében, egyenlő nyereségre és veszteségre.

amethyst, *gg.* ibolyakék drágakő.

ami, *fr.* barát.

amica, *lat.* barátnő; **barátságos** egyezség; **amicabili modo**, barátságosan; **amicabilis compositio**, barátságos egyezség; **amicitiae causa**, barátság kedvéért, barátságból.

amictus, *lat.* vállöltöny, (misemondó ruha).

amieus, *lat.* barát.

amid, *vt.* légkönecs.

amidam, *fr.* keményitőliszt.

amidon = amidam.

amissio, *lat.* vesztés, elvesztés; **bonorum**, jószágvesztés; — **capitis**, fővesztés; — **causae**, pörvesztés; — **officii**, hivatalvesztés; — **privilegii**, kiváltságvesztés; — **summae**, a pénzösszeg elvesztése.

amissores castrorum finitimorum, *lat.* a véghelyek földadói.

amitié, *fr.* (ámityié), barátság.

Ammon, zsidó név : a megbizható, hü; aegyptusi isten neve.

ammoniak, *vt.* légköneg.

ammonit, kosszarv módjára tekeredett kövé változott tengeri csiga.

ammonium, *lat. vt.* légfölköneg.

amnestia, *gg.* bünfeledés, büntetés elengedése, megkegyelmezés; közbocsánat.

Amor, *lat.* a szerelem istene.

amorillos, *spany.* (ámorilyos), szivar-faj.

amoroso, *ol. zen.* kedvesen, nyájasan, szendén.

amorph, *gg.* alaktalan, idomtalan; **amorphia**, alaktalanság; **amorphozoa**, *állt.* termetlenek.

Digitized by Google

amortisatio, *lat.* megsemmisités; valamely fekvő jószágnak átengedése holt kezekre; **amortizálni**, megsemmisiteni.

amor vincit omnia, *lat.* a szerelem mindent tehet.

amour *fr.* (ámúr), szerelem, szeretet.

amoveálni, *lat.* elmozditani; letenni hivatalából.

amphibium, *gg.* (állat, mely a vizben és szárazon élhet), hüllő; **amphibiolith**, kövült hüllő.

amphibolia, *gg.* kétesség, kétértelmüség.

amphibrachys, *gg.* rövid-hosszu-rövid vers-láb : ⏑ — ⏑.

amphiguria, *gg.* dagályos, értelmetlen szóhalmaz; szózagyvalék.

Amphiktyon, *gg.* biró a szövetségi törvényszéknél Ó-Görögországban.

amphimacer, *gg.* hosszu-rövid-hosszu versláb : — ⏑ —.

Amphion, *gg.* thebai király, s a legrégibb görög lantosok egyike, ki zenéjének bája által a vad állatokat megszelidité.

amphitheatrum, *gg.* lépcsónként emelkedő félkör, szinkör.

Amphitrite, *gg.* a tenger istennője; Neptun neje; tengeri férgek egyik faja.

Amphitryon, *gg.* Hercules atyja.

Amphora, *lat.* nagy boros korsó két füllel és szűk szájjal; velencei folyadék-mérték, körülbelül 343 pint tartalmu.

amplectálni, *lat.* átfogni, átölelni; magába foglalni; fölkarolni.

amplificatio, *lat.* teljesebb kifejtés; bővités, kibővités.

amplissimus, *lat.* nemes (városi tanács).

ampulla, *lat.* öblös edény, bor- és viztartó (a misénél); szentelt olaj-tartó.

amputatio, *lat.* taglevétel.

ämulatio, *lat.* vetélkedés.

amulet, *arab*, bův-ereklye, (vélt) óvszer betegségek, veszélyek ellen.

Amur, folyó viz az orosz birodalom és China között.

amüsant, *fr.* mulattató; **amüsirozni**, mulattatni, gyönyörködtetni.

amygdalin, *lat. vt.* mondoladék; **amygdalith**, mondolakő.

amyl, *vt.* béböly; — **alkohol**, béböly-lang; — **oxid**, béböly-éleg.

amylon, **amylum**, *gg.* béb, keményitő.

ana, *gg.* (āā) orvosi rendelvényeken = mindenikből ugyanannyit, egyikből annyit mint a másikból.

anabaptismus, *gg.* ujra keresztelkedés és az erróli tan; **anabaptista**, ujrakeresztelkedő.

Anabasis, *gg.* az ifjabbik Kyrosnak Xenophon által leirt hadjárata Artaxerxes ellen; Nagy Sándornak Arrian által leirtt hadjárata Perzsia ellen.

anacephaläosis, *gg.* rövid ismétlés, összefoglalás, vég-átnézet.

anachronismus, *gg.* időtévesztés; időszámitási hiba.

anaconda, bálvány-kigyó.

Anadyomene, *gg.* a tenger habjából fölmerülő Venus istennőnek mellékneve.

anaglyph-müvek, *gg.* féldombor müvek.

anagramma, *gg.* betücsere (p. o. lét, tél; kard, rakd); betü talány.

anagraph, *gg.* az ki vissza felé ir; oly eszköz, mely nyomtatás alá visszafelé ir.

anagros vagy **anegros**, gabonamérték Spanyolországban, Portugalliában, Brasiliában stb. = 1 mérő.

Anakreon, *gg.* költő.

analecta, *gg.* irói művekből a jelesebb helyek gyüjteménye, kivonatok az irókból, gyöngy-gondolatok (jelesebb írók munkáiból kijegyezve); vegyes dolgozatok.

analog, *gg.* hasonló, hasonszerü; **analogia**, hasonlat, hasonlóság; hasonlatosság; **analogismus**, hasonlatok általi bizonyitás.

analogon, *gg.* hasonos (valaminek hasonosa).

analysis, *gg.* vegybontás; elemezés; **analyzálni**, elemezni, elemeire fölbontani.

analytikus, elemző, taglaló.

analzim, *ásv.* könnyüpat.

anamorphosis *görög*, (optikai) torzkép.

ananas, délamerikai növény, és annak gyümölcse.

Digitized by Google

ananchit, kövé vált tengeri süldisznó.

anapaestus, *gg.* rövid-rövid-hosszu versláb : ⏑ ⏑ —.

anaphora, *gg.* ismétlése (a beszéd kezdő szavának).

anarchia, *gg.* fejetlenség, féktelenség.

anäresis, *gg.* cáfolat.

Anastasia, Anastasius, *gg.* név = a föltámadott.

anästhesia, *gg.* érzéketlenség.

anastropha, *gg.* szócsere.

anathema, *gg.* egyházi átok; **anathema esto**, átkozott legyen.

Ánätia, *gg.* az ártatlanság istennője.

anatocismus, *gg.* kamat kamatja.

Anatole, *gg.* napkelet; **Anatolia**, Kis-Ázsiának legnyugatibb része.

anatomia, *gg.* boncolás, bonctan, bonc-terem.

anaudia, *gg.* némaság, rekedtség.

anaxeton, *gg.* növény a jó reményfokán.

anceps, *lat.* kétes, kétértelmü; — **vocalis**, kétes v. közömbös hangzó, (rövid is hosszu is).

Anchises, *gg.* segéd, segitő; közelrokon; Aeneas trójai hős atyja.

ancienneté *fr.* (anszienné), anciennités, szolgálati kor; **ancien régimé** *fr.* (ánszián rezsim) a korábbi (közönségesen korlátlan) kormányforma.

ancilla, *lat.* szolgáló (leány).

ancora, *ol.* még egyszer! ujra!

andabat, *gg.* a ki bekötött szemmel ví.

Andalusia (*tul.* Vandalusia), Spanyolországnak része, mely magában foglalja : Sevilla, Cadix, Huelba, Cordova, Jaän, Granada, Almeria és Malaga tartományokat.

andalusit, *ásv.* átlátszó mésztartalmu agyag-kövecs Andalusiában, Spanyolországban.

andamento, *ol.* zene, része egy futamnak; **andantamente**, szakadatlanul, egy folytában; **andante**, lassan, **andantino**, lassacskán.

Andes, amerikai nagy hegység, mely Perutól keletfelé fekszik, és Cordilleráknak is neveztetik.

Andreas, *gg.* név : a férfias, az erős, magyarul : Andor, András, Endre; **sz. András** vitézi rendje, orosz-rend, nagy Péter által 1698-ban alapittatott, kékre zománczolt keresztjén sz. András arcképével.

Andria, *gg.* férfias nő, férfi-nő.

Andrienne *fr.* (ándrienn), hosszu női öltöny az 1704-i francia divat szerint, Terenc „Andria" vigjátékának előadása után igy nevezve.

Androlith, *gg.* embercsont-kövülés.

andromania, *gg.* férfi-düh.

andromeda, *gg.* egy csillagzat neve, melynek három világos pontja van, az északi naptéritőn belül.

Andronikus, *gg.* név, férfiak meggyőzője.

androphag, *gg.* emberevő.

androphob, *gg.* ember-gyülölő.

andropogon, *gg.* tulajdonképen = emberszakál, *nt.* fenyer.

androsace, *gg. nt.* müköcs.

androtomia, *gg.* emberboncolás.

anée *fr.* (ánéh), lyoni bormérték = 45 pint.

anegértik, *gg.* a tudomány : tetszhalottakat föleleveniteni.

aneilema és **aneilesis**, *gg. nt.* növényfej Uj-Hollandiában, Kelet-Indiában stb.

Aenëis vagy **Aeneïdes**, *lat.* Virgil nagy hős-költeménye Aeneas trojai hősről, Anchises fiáról.

anecdota, *gg.* 1. először kiadott görög v. római irományok = inedita; 2. adoma, esetke.

aneléktricus, *gg.* villanyvezető.

anemobarometer, *gg.* szélerejét mutató eszköz; **anemobat**, kötéltáncos; **anemograph**, szél-leiró; **anemographia**, szél-leirás; **anemokymeter**, a szél gyorsaságát mutató eszköz; **anemologia**, tudomány a szélről; **anemométer**, szélmérő; **anemometria**, szél-mérés; **anemometrograph**, oly eszköz, mely a szél változásait magától följegyzi; **anemone**, *nt.* kökörcsin; **anemonin**, **anemonium**, kámforszerü anyag a kökörcsin több fajában; **anemopathia**, tisztitott levegő belehelése általi gyógymód; **anemophthoria**, szél által okozott kár; **anemoskop**, szélmutató; szélvi-

Digitized by Google

torla; **anemothe!a**, szélszekrény (az orgonáknál).

anepia, *gg.* némaság, szótlanság; szava-vesztettség.

anepigrapha, *gg.* cimetlen iratok.

a nescire ad non esse, *lat.* abból, mit nem tudunk, azt következtetni, hogy valami nem létez, azaz hamisan következtetni

anétika, *görög,* fájdalom-csillapitó szerek.

anga ia. 1) évnegyed; 2) évnegvedi fizetés

angekok, grönlandi pogány pap.

Angela, Angelika, 1) nőnév = Angyalka; 2) *nt.* angyelaika, angyal-gyök; **angelica salutatio**, angyali üdvözlet = Ave Maria = üdvözlégy Mária; **Angeline**, *fr.* (ánzselin) = Angyalka; **angelolatria**, *gg.* angyal-imádás; **angelologia**, angyalokróli tan; **angelus**, *lat.* angyal; imádság a katholikusoknál, mely ezen szavakkal kezdődik: „Angelus Domini = az Ur angyala"; esti harangszó, mely ezen imádságra emlékezteti a hivőket; **angelus tutelaris**, őrangyal.

angina, *lat. kórt.* torokgyik, toroklob.

angiographia v. **angeiographia**, *gg.* edény-leirás, az emberi testben létező edényekről szóló tanitmány; **angiohydrographia**, nyirk-edények leirása; **angiohydrologia**, a nyirk-edényekről szóló tan; **angioitis**, edény-gyuladás; **angiologia**, a véredényekróli tan; **angiorrhagia**, edény-szakadás; **angiorrhöa**, tartós vérfolyás; véredény-szakadás; **angio spermaticus**, növények (melyeknek magja a virágkehelytől különböző edényben rejlik), magrejtősök; **angiostosis**, edény-csontulás; **angio stropheus**, a véredények elferditésére szolgáló eszköz.

anglaise, *fr.* (angléz), angol tánc.

Anglesea (Engleszí), sziget és egy grófság neve Walesben.

anglican = angolországi, angol; **anglicismus**, az angol nyelv sajátságai hibásan átvive más nyelvekbe; **angliczálni**, a ló farkát elvágni; **angloman**, *gg.* angol-utánzó; **anglomania**, angolkórság; mindannak, mi angol, majomi utánzása; **anglophobia**, angol-gyülölet.

angora, hosszu szőrü gyapju-szövet; **angorai**-kecske, lakmateve (finom, hosszu szőrü kecskefaj Angora tájékán, Kis-Ázsiában.

angoscioso, angosciosamente, *ol.* (ángosózó, ángosózamente), a bú, a bánat kifejezésével (előadni).

angraecum, *gg.* növényfaj, Sierra-Léonban, Madagascarban stb.

angrivariusok, ó német népség, mely a Weser mellett lakott.

angularis, *lat.* szögletes; **angulus**, szög, szöglet.

anguria, *lat.* görög dinnye; amerikai ugorka.

angustia. *lat.* szorult állapot, szorongattatás, szorultság, szorongás; **angustiae verborum**, szóválogatás; **angustia loci**, a hely szűkvolta; **angustia praecordiorum**, *(kórt.)* szükmellüség.

angustura-héj *gyógyt.* kina-héj.

Anian, Aniane, *gg.* név = a bánatteljes, a legörnyedt.

Aenigma, *gg.* rejtély, talány; **aenigmaticus**, rejtélyes, talányos, talányszerü.

aniketon, *gg.* csalhatlan gyógyszer az ótvar ellen.

anil, *arab,* = indigo; **anilin**, az indigoban foglalt alj.

anilleros, *spanyol,* (anilyeros), az 1813-iki Restauratio után fölkerekedett mérsékelt politikai-párt hivei Spanyolországban; **anillo**, (tul. gyürü) maga ezen párt.

anima, *lat.* lélek.

animadversio, *lat.* megjegyzés; birói megfeddés, megrovás.

animal, *lat.* élő lény, állat; **animalni**, lelkesitni, buzditni, bátoritni, tüzelni; **animalismus**, életmunkásság.

anima mundi, *lat.* világszellem; **a. rhei**, rabarbara-szesz; **animarum dies**, halottak napja.

animatio, *lat.* lelkesités; **animato**, *ol.* élénkeu.

animo. *lat.* azon szándékkal; **a. deliberato**, eltökélt szándékkal, szántszándékkal, készakarva; **a. injuriandi**, sértési szándékkal; **a. nocendi**, kárositási szándékkal.

animositas, *lat.* ingerültség, indulatosság, indulatoskodás, ellenségeskedés.

Digitized by Google

animoso, *ol.* élénken.

animus, *lat.* kedély; szándék.

anion, *gg.* azon elem, mely a delejezés alá vett testből kifejlik.

anis, *gg. nt.* ánizs.

anisette, *fr.* (ániszett), ánizs(zsal készitett) pálinka.

Anker, *ném.* horgony.

ankonagra, *gg.* köszvény a könyökcsuklóban.

ankterismus, *gg.* a nemző-részek befércelése (a fertöztetés megakadályozása végett).

ankyloblepharon, *gg.* a szempillák benövése; **ankyloglossum,** a nyelv merevensége; **ankylomerisma,** a husos részek roszul-növése; **ankylosis,** roszul-növés, merevenség,

Anna, 1) női név = kecses, kedves, nyájas; Anna, Anikó, Nina; 2) keletindiai számoló pénz = $^1/_{16}$ ezüst rupia, vagyis 6 uj krajcár.

annales, *lat.* annalisok = évkönyvek, éviratok; **annalista,** éviró, koriró.

Annapolis, grófság uj Skótföldön, britt Amerikában, hasonnevü fővárossal (előbb Port-Royal); Maryland fővárosa.

Ann Arundel (Enn Erondl) grófság Marylandban.

annata, *lat.* nagyobb egyházi javadalmak első évi jövedelmei, melyeket a javadalom birtokosának a pápai kincstárba kellett szállitania; évfordulati misék a katholikus egyházban.

annectalni, *lat.* hozzácsatolni, mellékelni; **annexum,** csatolvány, melléklet.

annelidák, *lat. állatt.* gyürünyök (az iz-állatok egy serege).

anni, *lat.* év(n)ek; **anni currentis,** folyó évi; **anni discretionis,** teljeskoruság évei; **anni ejusdem,** ugyanazon évi; **anni elapsi,** mult évi; **anni futuri,** jövő évi.

annihilálni, *lat.,* megsemmisiteni, semmivé tenni; **annihilatio,** megsemmités, semmivé-tétel.

anni praecedentis, *lat.* előbbi, vagy mult évi; **anni praesentis,** jelen évi; **anni praeteriti,** mult évi; **anni praetextati,** fiatalkori évek; **anni tempora,** évszakok.

anniversarium, *lat.* évfordulat, évfordulati nap, évfordulati ünnep; **anniversarius,** évfordulati.

anno, *lat.* évben, **a. aerae vulgaris,** a közönséges időszámolás évében; **a. ante Christum,** Krisztus születése előtti évben; **a. Christi,** Krisztus születése után ...-dik évben; **a. currente,** folyó évben; **a. Domini,** az Urnak ...-dik évében; **a. elapso,** mult évben; **a. ineunte,** az év kezdetén.

annominatio, *lat.* szándékos szóhasonlatosság, p. o. a csend még csendesebb lőn.

anno mundi, *lat.* a világ teremtésének évében.

annonagium, *lat.* gabona-kamat.

annonce, *fr.* (ánonsz), hirdetés, hirdetmény.

anno orbis conditi, *lat.* a föld teremtésének ...-dik évében; **a. orbis redemti,** a világ megváltásának ...-dik évében; **a. praecedente,** a mult évben; **a. praesente,** jelen évben; **a. praeterito,** mult évben; **a. recuperatae salutis,** az üdv évében; **a. regni,** uralkodás(ának) évében; **a. salvatoris nostri,** üdvözitőnk évében.

annotalni, *lat.* följegyezni, fölróni; **annotata,** jegyzetek; **annotatio,** följegyzés; **annotatum,** jegyzék, jegyzet.

anno urbis conditae, *lat.* (Róma) város épitése után ...-dik évben, v. a város épitése évében (753. Krisztus születése előtt).

annuae praestationes, *lat.* évi szolgálmányok.

annuale, *lat.* oly mise, mely valaki lelkeért egy éven át mondatik; **annualis,** *lat.* évi.

annuarium, *lat.* évkönyv (naptár).

annui reditus, *lat.* évi jövedelmek.

annuitas, *lat.* évi törleszték; évi járadék; Angolországban államadósság utáni kamatok, melyek vagy a tőke törlesztésének fentartása mellett fizettetnek és megválthatók; vagy ily fentartásnélküliek, eladhatók és megválthatlanok. Az utóbbiak 90—100, vagy 10—20—30 évre eladhatók (long annuities, short annuities); **consolidált annuitasok,** (consols) oly kamatfizetések, melyek az adók által fedeztetnek.

Digitized by Google

annularis (digitus), *lat.* növendékujj, gyürüujj; **annuláták** *állatt.* gyürönyök.

annullalni, *lat.* megsemmisiteni, semmivé tenni; **annullatio,** megsemmisités.

annunciatio, *lat.* hirdetés, hirdetmény; **annunciatio B. M. V.** = annunciatio beatae Mariae virginis, gyümölcsoltó Boldog-Asszony.

annus, *lat.* esztendő, év; **a. bissextilis,** szökő év; **a. carentiae,** (nélkülözés éve) azon év, melyben a tisztviselő hivatalba lépése után fizetést nem huz, vagy fizetéséből levonást szenved; **a. currens,** folyó év; **a. discretionis** vagy **discretorius,** érettségi év, érett kor; **a. elapsus,** mult év; **a. embolicus,** szökőév; **a. emendatus,** kiigazitott év; **a. et dies,** év és nap; **a. exactus,** mult év; **a. fixus,** változatlan év; **a. gratiae,** kedvezményi év; **a. intercalaris,** szökő év; **a. luctus,** gyász-év; **a. lunaris,** hold-év; **a. normalis** v. **normaticus,** szabályszerü év, (mely t. i. nem uj év napján kezdődik, p. o. egyházi, katonai év); **a. praesens,** jelen év; **a. praeteritus,** mult év; **annus saxonicus,** szász év: vagy időhatár, = 1 év, 6 hét 3 nap; **a. solaris,** nap-év; **a. viduitatis,** özvegy-év.

annuum, *lat.* évpénz; évi fizetés.

anóa, *gg.* tompa elmüség.

anodyne necklace *ang.* (ennodain neklész), fájdalom-csillapitó nyakravaló, gyermekek fogzását könnyitőszer.

anodynia, *görög,* fájdalmatlanság; **anodynum,** fájdalom csillapitó szer.

ano kä katho, *gg.* fölül és alul ható (hánytató és hashajtó).

anokatharticum, *görög,* hánytatószer.

anomal, *gg.* rendhagyó, szabálytalan; **anomalia,** szabálytalanság, szabály-elleniség, rendhagyás, kivétel (a szabály alól); **anomalologia,** tan valamely nyelv szabálytalanságairól; **anomalon** (verbum anomalum, *t.* anomala), rendhagyó szó, *kül.* ige.

anon. = anonym.

anona, *nt.* haiti nyelven = palackfa.

anonym, *gg.* névtelen; **anonymitas,** névtelenség.

anorganicus, *gg.* szervetlen, életmütlen, létmütlen; **anorganismus,** életmütlenség; **anorganogenia,** tan a szervetlen lények keletkezéséről; **anorganognosia** tan, mely az életmütlen lényeket megkülönböztetni tanitja; **anorganographia,** létmütelen lények leirása; **anorganolog,** a ki az életmütlen lényeket kutatja; **anorganologia,** tan az életmütlen lényekről.

anormal, *gg.* szabálytalan, szabály-ellenes.

anorthit, *ásv.* ferdzugla.

anorthoskop, *gg. ttan,* Plateau által föltalált, két párhuzamos s különböző gyorsasággal forgó karikából álló készület; a karikák egyike bemetszésekkel, a másika valamely torzalakkal van ellátva, mely utóbbi szabályszerünek mutatkozik, ha forgatás közben az első karika nyilásain átnézünk; torzitó.

anorthotyp. *gg. ásvt.* ferd-idomos; iglanóc.

anosmia, anosphrasia, *gg. kórt.* szaglás hiánya, szagtalanság.

ansarin, *arab,* (oltalmazó) Mohammed barátjai Medinában, kik őt az üldözésektől megoltalmazni igérték.

Anselm, ónémet név = (isten oltalma) = Enzsel.

Anson (Ennsz'n), grófság Uj-Carolinában.

Ant v. **Antec.** = **antecessor.**

Anta, *állatt.* dél-amerikai vizi-disznó; damasz tapir.

antacida, *gg-lat. gyógyt.* savanyuság elleni szerek.

antagonismus, *gg.* ellenhatás, ellenizgás; ellenesség; Hufeland szerint azon gyógytani törvény, miszerint valamely szervnek elnyomott munkássága más szervnek munkásságát idézi elő, és valamely résznek növekedett munkássága a másiknak munkásságát csökkenti; **antagonista,** ellenes, ellenmás, ellenfél, ellentárs.

Antal, l. **Antonius.**

antal, (bormérték) átalag.

antanaklasis, *gg.* valamely szónak ismétlése más értelemben.

Digitized by Google

antaphrodisiacum, *gg.* a nemi ösztönt gyöngitő szer; bujasenyv elleni szer.

antapodosis, *gg. gyógyt.* a hidegláz visszatérése.

antapoplekticum, *gg. gyógyt.* szélütés elleni szer.

antárkticus, *gg.* déli, észak-ellenes.

antarthriticum, *gg. gyógyt.* köszvényelleni szer.

antaszthmaticum, *gg. gyógyt.* szükmellüség elleni szer.

antatrophicum, *gg. gyógyt.* sorvadás elleni szer.

anteacta, *lat.* előzetek, előiratok; **antecedens**, *lat.* 1) előzék, előzmény. 2) előmondat, előtétel, előtag. **antecedens causa morbi**, a betegség rejlőoka; **antecedentiák**, előzetek; korábbi (élet)viszonyok.

antecessor *lat.* előd; tiszt-előd.

ante Christum (natum)- *lat.* Krisztus születése előtt.

antecoronationalis, *lat.* koronázás előtti.

Antecursor, *lat.* előhirnök (keresztelő sz. János).

antedatálni, *lat.* (valamely irat) keltét előbbre tenni.

ante diem, *lat.* idő-előtt.

antediluvianus, *lat.* vizözön előtti.

ante elapsum terminum, *lat.* a határidő lejárta előtt.

antehomerica, *l. gg.* Homer előtti költemények.

ante lucem, *lat.* viradat előtt.

antembasis, *gg.* a csontoknak kölcsönös hatása egymásra.

ante meridiem, *lat.* dél előtt.

antemeticum, *gg. gyóggt.* hányás elleni szer.

antenati, *lat.* elődök, ősök.

anteneasmus, *gg.* őrültség öngyilkolási hajlammal.

antennae, *lat.* csápok.

anteoccupatio, *lat.* saját ellenvetéseinek cáfolata; megelőzés.

antependium, *lat.* lefüggő terítő a katholikus oltárokon.

antepenultimus, *lat.* az utolsóelőttit megelőző, végharmad (p o. szótag).

Anteros, *gg.* a viszont-szeretet istene; a megvetett szerelmet boszuló isten.

ante terminum praefixum, *lat.* a kitűzött határidő előtt.

anthämorrhagica, *gg. gyógyt.* vércsillapitó szerek.

anthektica, *görög*, sorvadás elleni szerek.

anthemis, *gg. nt.* montika.

anthera, *gg. nt.* portok (virágoknál).

anthericum, *gg. nt.* hölye.

anthesis, *gg.* virágzás ideje.

anthiar-fa, *nt.* mérges nedvü fa.

Antiochus, *gg.* név = ellenes.

anthobolesis, *gg.* virághullatás; **anthobolia**, virághintés; **anthographia**, virágleirás; **antholith**, virágkő, virágkövülés; kővé vált virág; **anthologia**, kalászat, virág-gyüjtemény; válogatott apróbb költemények; **anthologium**, mise-mondó könyv a görög egyházban.

anthracit, *gg. ásvt.* szénle.

anthrakolömus, **anthrakopestis**, *gg. kórt.* fekete himlő.

anthrax, *gg. kórt.* pokolvar; **anthrax**-betegségek, 1) melyek állatról emberre ragadnak, p. o. dűh, lép-tályog; 2) melyek pokolvart idéznek elő.

anthropiatrik, *gg.* ember-gyógytan; **anthropismus**, emberiség; **anthropoboros**, emberfaló; **anthropodämon**, istenitett ember, isten-ember; **anthropodidaktos**, emberek által tanitott; **anthropogenia**, tan az ember nemzéséről, vagy keletkezéséről; **anthropoglossa**, ember-hang (az orgonában); **anthropoglyph**, ember-alaku kő; **anthropognosia**, ember-tan; **anthropognost**, ember-ismerő; **anthropogonia**, tan az ember nemzéséről; **anthropographia**, az emberi test leirása; **anthropohistoria**, az emberiség története; **anthropokratia**, ember-uralom; **anthropolatria**, ember-imádás; **anthropolepsia**, ember-gyülölet, részrehajlás, személyre való tekintet; **anthropolith**, ember-testek, vagy azok egyes részeinek kövülése; **anthropolog**, ember-ismerő; **anthropologet**, ki az embereket védelmezi; **anthropologia**, ember-tan, ember-isme-tan; **anthropomantia**, jövendölés az ember beleiből; **anthropometria**, az emberi test mérése, ember-

Digitized by Google

mérési-tan, az ember tagjainak arányszerüségéről való tan; **anthropomorph**, emberhez vagy az ember tagjaihoz hasonló kő; **anthropomorphicus**, emberies, emberitett, istent emberitő; **anthropomorphismus**, emberités, eszmék érzékitése, istennek eemberi ábrázolása; **anthropomorphisticus**, emberitő; **anthropomorphit**, ki az istennek emberi alakot ad; **anthropomorphologia**, az emberi alakról szóló tan (bonc-tan); **anthropomorphozálni**, emberiteni, istent képzeletünkben emberré tenni, istennek emberi tulajdonságokat, hibákat stb. adni; **anthroponomia**, az emberi élet törvényeiről szóló tan; Kant erkölcstana szerint = az embernek törvényt alkotó esze; **anthropopathia**, az embernek gondolkodás módja az Istenről; **anthropopathicus**, emberszerü, az ember gondolkodás módjának és érzéseinek megfelelő; **anthropopathismus** = anthropopathia; **anthropophag**, emberfaló; **anthropophagia**, emberfalás; **anthropophobia**, emberfélés; **anthropoplastik**, emberképalakitás; **anthropotheismus**, az emberinek istenitése; **anthropotek**, dicscsarnok; **anthropotomia**, bonc-tan.

anthurium, *nt.* virágfark.

anthyllis, *gg. nt.* szapúka.

anthypallage, *gg.* kölcsönös ragcsere.

anthypnotica, *gg. gyógyt.* áloműző-szerek.

anti, *gg.* ellen.

antiabolitionista, *gg.-lat.* valaminek (p. o. a rabszolga kereskedésnek) eltörlését ellenző.

antiades, *gg. kórt* mondolák v. mirigyek a szájban; **antiaditis**, mirigygyuladás.

antiaristokrata, *gg.* az arisztokratiának ellensége.

antibacchius, *gg.* három szótagu vers-láb : — — ⏑.

antibarbarus, *gg.* az idegen szavak ellensége, nyelvtisztitó.

antibasis, *gg.* ellenállás, ellenhatás.

antiboreum, *gg.* Észak felé irányzott napóra.

antichambre *fr.* (ántisámbr), előszoba; **antichambrirozni**, előszobáskodni.

anti-Krisztus, = Krisztus-tagadó.

antichronismus, *gg.* idő-számolási hiba, hibás használata egyik időformának a másik helyett.

antichthonok, *gg.* a föld lakói hasonló szélességi fok alatt a föld két ellenkező felén; ellenlábasak.

anticipalni, *lat.* előlegezni; előre fölvenni; előre élvezni; **anticipando**, előleg, előlegesen; előlegezve; **anticipatio**, előlegezés; előleges élvezés; **anticipations-schein**, adót előlegező; papiros-pénz; **anticipative** = anticipando.

anticivismus, *gg-lat.* mi a polgári kötelességgel ellenkezik.

Anticlea, *gg.* név : Ulysses anyja.

anticonstitutionalis = alkotmány elleni; **anticonstitutionalista**, az alkotmány ellensége.

anticontagionista, a ragályróli tan ellenese.

anti-cornlaw-league *ang.* (ántikernlálígh) Manchesterben 1838-ban Cobden munkássága által a gabnának szabad bevitelét tiltó 1815-diki törvénynek eltörlése végett alapitott egylet.

anticyprius, *gg.* öt szótagu vers-láb : — ⏑ — — ⏑.

antidactylus, *gg.* l. **anapaestus**.

antidaemonista, *gg.* ördögtagadó.

antidiegesis, *gg.* az ellenfél ellenkező előadása.

antidoron, *gg.* viszonajándék; a görög egyházban a fennmaradt szent kenyérnek elosztása a jelenlevő hívek között.

antidotum, *gyógyt.* ellenméreg, ellenszer.

antiganymed, *gg.* rút ifju

antik, *lat.* **antique**, *fr.* ódon, ó, régi, ószerü; óizlésü.

antikritika, *gg.* ellenbirálat.

antilegomena, *gg.* a szentirásnak azon részei, melyeknek valódiságán kételkednek.

antiliberalismus, *gg-lat.* a szabadelmüség ellenzése.

Antillák, szigetcsoport az amerikai szárazföld előtt, más néven Ny.-India.

Digitized by Google

antilogia, *gg.* ellenmondás.
antilope, *gg. állatt.* zerge, zerna.
antim. = antimoninm.
antimeria, *gg.* beszédrészek cseréje (p. o. név ige helyett).
antimetabole v. **antimetalepsis,** *gg.* a szónak ismétlése más helyeztetésben; szóforgatás.
antimetathesis, *gg.* a szónak ismétlése ellenkező értelemben.
antiministerialis, *gg-lat.* minisztérium elleni.
antimon. *ásvt.* dárdany, piskolc.
antimonacalis, *gg.* szerzetes elleni.
antimonarchicus, *gg.* egyed-uralom elleni.
antimonium, l. **antimon.**
antimon kali, *(vt.)* dárd-hamag; **antimonoxyd,** dárd-éleg.
antimoralis, *gg.* erkölcs-elleni; **antimoralismus,** erkölcstelenség tana, mely a jó és rosz közötti különbséget megszüüteti és minden cselekvényt közönbösnek nyilvánit.
antinationalis, *görög-latin,* nemzet-ellenies.
antinomia, *gg.* törvény-elleniség; **antinomianus,** tagja egy éjszak-amerikai rajongó pártnak, mely törvényeket nem ismert.
antiorangista, az oraniai uralkodóház ellenese (Németalföldön).
antipapa, *gg-lat.* ellen-pápa; **antipapalis,** pápa-ellenes.
antiparallel, *gg.* egyenközü vonalokat párhuzamosan átmetszö.
antiparamenta, *lat.* oltár-teritók.
antipascha, *gg.* husvét utáni vasárnap a görög egyházban.
antipathia, *gg.* ellenszenv.
antiperistasis, *gg.* két ellentétben álló természeti erőnek, p. o. hidegnek és melegnek hatása.
antiphasis, *gg.* ellenmondás, ellenbeszéd.
antipheron, *gg.* érzéki beteg, ki mindenütt valamely képet vél látni.
antiphlogistica, *gg. (gyógyt.)* lobellenes szer.
antiphona, *gg.* viszondalok (az oltárnál és templomkarról, vagy a templomkar és a hívek között); **antiphonale** v. **antiphonarium,** könyv, mely ezen dalokat foglalja magában; **antiphonia,** ellenmondás.
antiphora, *gg.* ellentét, ellenzet, ellenkezet.
antiphrasis, *gg.* valamely szónak ellenkező értelembeni használása, p. o. bellum non est bellum.
antipod, *gg.* ellenlábas; ellenes, ellenfél.
antiporticus, *gg-lat.* oszlopokkal ellátott nyilt csarnok a templom-ajtók előtt.
antiprotasis, *gg.* szónoklatban a következő cáfolatnak előleges jelentése.
antiqua, *lat.* öreg irás, egyenes v. római irás; **antiquarius,** régiség-buvár; régiség-árus; **antiquitas,** ósag, régiség; **antiquitus,** hajdan, régen.
antireformer, *ang.* ki az ujitásokat ellenzi; maradi.
antirepublicanus, *gg-lat.* ki a köztársasági kormányformának ellene van.
antirevelationismus, *gg-lat.* az isteni kinyilatkoztatás tagadása.
antirevolutio, *gg-lat.* ellenforradalom; ellen-lázadás.
antiroyalis, *gg-fr.* király-elleni; **antiroyalismus,** királyság-gyülölés.
antirrhinum, *gg. (nt.)* pintyő.
antiscii, *gg.* föld-lakók, kiknek árnyéka ellenkező égtájak felé esik.
antiscripturismus, *gg-lat.* a szentirás tagadása.
antiseptika, *gg. (gyógyt.)* roh-ellenes szerek.
antisocialis, *gg-lat.* társadalom elleni.
antispasmadika, *gg. (gyógyt.)* görcs elleni szerek.
antispastus, *gg.* négy szótagu versláb : ⏑ — — ⏑.
antistes, *gg* elöljáró, egyház- v. iskola-fölügyelő; főpap; **antistita,** elöljáróné, fejedelem-asszony.
antistropha, *gg.* 1) ellendalszak; 2) hasonvégzet.
antithaumaturgia, *gg.* a csudák tagadása.
antithesis, *gg.* ellentét; **antitheticus,** ellentétes.
antitrinitarius, *gg-lat.* sz -háromságtagadó.
antlia pneumatica, *gg.* légszivattyu.
antoeci, *gg.* kik a hosszuság és szé-

Digitized by Google

lesség ugyanazon fokai alatt laknak; ellenlakók.

antodontalgika, *gg. (gyógyt.)* fogfájás elleni szerek.

Antoinette *fr.* (ántoánett) = Antonia; **Antonius,** *lat. név* = (a megbecsülhetetlen, a megvásárolhatatlan) Antal; **Antoniusfeuer,** *(gyógyt.)* orbánc, sz. Antal tüze, azért igy nevezve, mert állitólag a XI. században sz. Antal csontjai ilynemü betegség ellen csudát müveltek, a mi ismét az Antal rendjének alapitására adott alkalmat, mely rendnek tagjai „Antonius uraknak" (Antonius-Herren) neveztettek; **Antonius-Kreuz,** T alaku kereszt, melyre Szent-Antal a 4-dik században fölfeszittetett.

antonomasia, *gg.* (tulajdonnév használata köznévül, p. o. „Demosthenes" a helyett „nagy szónok"), név-elvonás, névképités.

Antwerp, belga tartomány, hasonnevü fővárossal.

Anubis, ó-aegyptusi isten kutyafővel.

anuria, *gg. (kórt.)* húd-rekedés.

anxietas, *lat.* aggódás, nyugtalanság, nyugtalankodás, gyötrődés, szorongás; sziv-szorulás.

Aeolius, az ó-görögöknek egyik főtörzse, mely a többitől nyelve és szokásai által különbözött.

Aeolin, Eschenbach által föltalált hangszer; **aeolodikon,** szél-harmonica; **Aeolus,** az ó-görögöknél a szelek istene; **aeolus**-hárfa, szélhárfa.

aeon, *gg.* hosszu időtartam; **aeniák** v. **aeoni ünnepek,** évszázados ünnepek.

aoristos, *gg.* a nyelvtanban (a meg nem határozott) határozatlan mult idő alakja.

aorta, *gg. bt.* függ-ér; **aortitis,** *kórt.* függ-ér-lob.

Aosta, sardiniai tartomány, hasonnevü fővárossal.

apage, *gg.* el! el innen! takarodjál! **apage Satanas,** Sátán távozzál.

apanage *fr.* (ápánázs), évpénz.

apargia, *gg. nt.* apárka.

apart, *fr.* külön, magában; **apartement** (ápártmán), lakosztály, lakrész.

apathia, *gg.* szenvtelenség, szenvhiány; érzéktelenség, indulatlanság, szenvedélytelenség; érdektelenség.

apatit, *gg. ásvt.* villó-savas mész.

apaturiak, *gg.* három napi ünnep Bacchus tiszteletére a régi Athenben.

ápe, ápen, kenyér rizs-lisztből a Hinduknál.

apella, *gg.* körülmetélt.

Apelles post tabulam, *lat.* Apelles (görög festő) a kép mögött (hogy a nézők itéletét meghallhassa); hallgatódzó.

apemphasis, *gg.* nehézértelmüség.

Apenninek, hegylánc Olaszország hosszában.

aperte, *lat.* nyiltan, szemben; **apertura,** nyilás, nyiladék; üresség.

apetalae, *nt.* sziromtalan növények.

à peu de frais *fr.* (á pő dö freh), kevés költséggel, kevés fáradsággal;

à peu près (á pő preh), csaknem, majdnem, körülbelül.

aphagia, *gg. kórt.* képtelenség nyelni.

aphaeresis, *gg.* betü-elhagyás a szó kezdetén, p.o. „'lauda" „alauda" helyett.

aphasia, *gg.* megijedés miatti elnémulás.

apheleia, *gg.* fesztelenség, egyszerüség, természetesség (az előadásban).

aphelium, *gg.* naptáv, naptávol, valamely bolygónak legnagyobb távolsága a naptól.

aphis, *gg. állatt.* levelész.

aphorismák, *gg.* tanmondatok, töredék-gondolatok; gondolat-töredékek; **aphoristicus,** tanmondatos; össze nem füzött, töredékes.

aphrodisiaca, *gg.* érzéki szerelemre ingerlő szerek; **aphrodisiak,** szerelmi ünnepek, Venus-ünnepek; **aphrodisiasmus,** beteges szerelmi düh; **aphrodisius morbus,** bujasenyv.

Aphrodite, *gg.* a tenger habjából eredett (Venus mellékneve); szépség, kellem; *állatt.* viziló-hal.

aphtha, *gg. kórt.* sülv.

a petito amovere, *lat.* kérelmétől elmozditani.

a piacere, *ol.* (á piácsere) *(ker.)* tetszésre.

apices juris, *lat.* a törvénytudók fogárdossága.

à pied, *fr.* (á pieh), gyalog.

Digitized by Google

apis, a szent bika, az ó aegyptusiak istensége.

à plomb *fr.* (á plong), mérő-ón szerint; függirányosan; **áplomb**, *átv. ért.* egyenes tartás, biztos magatartás, biztosság a magaviseletben.

apneusia, *gg. kórt.* lélekzet-hiány; **apnöasphyxia**, tetszhalál.

apobatérion, *gg.* bucsuzó ének.

a poco a poco, *ol.* lassan.

apocope, *gg.* betü-elhagyás a szó végén; végcsonkitás, véghagyás.

apocrisiarius, *gg.* (*tul.* biró) pápai előadó.

apocryph, *gg.* ál, becsusztatott; hamis, hamisitott.

apodemialgia, *gg.* utazási vágy; kikivánkozás (ellentétben a honvágygyal); **apodemik**, utazási utmutatás.

apodes, *lat. állatt.* hasparátlanok (halak).

apodikticus, *gg.* ellenmondhatlan, megcáfolhatlan; határozott.

apodosis, *gg.* utó-mondat, utó-szak (a körmondatban).

apogaeum, *gg.* a csillagok legnagyobb távolsága a földtől; földtáv, földtávol.

apographum, *gg.* másolat.

apokalypsis, *gg.* János jelenéseinek könyve, látványok könyve; **apokalypticus**, homályos, rejtvényes, rejtélyes (mint János jelenéseinek könyve).

apokarteresis, *gg.* szándékos éhenhalás.

apoklasma, *gg. seb.* csonttörés.

Apokletak, *gg.* a választottak.

apokometria, *gg.* távolság-mérés.

apokrisiarius, *gg.* pápai követ Konstantinápolyban.

apolithosis, *gg.* kövülés.

apollinaristák, keresztény felekezet a 4. században, Apollinaris laodiceai püspök követői.

Apollo, *lat.* a nap, jövendőmondók, költők istene.

apollonikon, Angolországban 1817-ben föltalált hangszer.

apollonion, darmstadti Völler által föltalált zongora, sípművel.

apolog, *gg.* tanmese, tanulságos mese v. költemény.

apologema, *gg.* védpont; **apologet** v. **apologista**, védiró, védszónok; **apologetik**, védtan, hit-védtan, oktatás a védelmezésben; **apologeticus**, védirati, védszónoki, védtani, hitvédtani; **apologia**, védbeszéd, védirat, védszó; **apologizálni**, védbeszédat tartani.

apomyktosis, *gg. kórt.* fejbicegés.

aponeurographia, *gg.* in-leirás; **aponeurologia**, izomtan; **aponeurosis**, rost-hártya.

apophlegmatica, *gg. gyógyt.* nyálkahajtó szerek.

apophthegma, *gg.* velős mondat, emlék-mondat;

apophysis, *gg. bt.* csont-nyulvány, kinövés.

apyplanesis, *gg.* eltérés a főtárgytól (beszédben).

apoplektika, *gg. kórt.* szélütés elleni szerek; **apoplektikus**, gutaütött, szélhüdött.

apoplexia, *görög*, szélhüdés, gutaütés, guta.

apopsychia, *gg. kórt.* mély ájulás.

aporema, *gg.* kétség, rejtély; **aporetikus**, kétkedő.

aposiopesis, *gg.* elhallgatás.

aposkemma, v. **aposkepsis**, *gg. kórt.* a kóranyagnak átszállása.

aposphragisma, *gg.* pecsét-nyomat.

a posse ad esse, a lehetőről a létezőre, vagyis, hamisan következtetni.

apostasia, *görög*, hithagyás, hittagadás; **apostata**, hitehagyott, hittagadó.

apostasis, *gg.* 1) apostasia; 2) kelevény.

apostem, **apostema**, *gg.* kelevény.

a posteriori, *lat.* utólag; tapasztalásból.

apostol, *gg.* hitkövet, hitterjesztő, apostol; **apostolatus**, *gg-lat.* apostolság; egyházi törvényhatóság és pápai kormány; **apostolicismus**, egyházi főuralom; **apostolicitas**, apostoli tulajdonság, egybehangzás az apostolok tanaival; **apostolicum**, az uj szövetségi iratok összege, a négy evangelium kivételével; **apostolicus**, apostoli; **apostoli** hónapok: Januar, Martius, Majus, Julius, September és November; **apostoli** szék, a pápa udvara; **apostoli** kamara, a pápa jövedelmeinek

Digitized by Google

kezelésével megbizott hatóság Rómában; **apostoli** község, vallásos község, mely ugy van szervezve, mint az első kereszténnyek éltek.

apostropha, *gg.* 1) hiányjel; 2) megszólitás (beszédközben); feddő beszéd, feddés; **apostrophalni,** hiányjelezni; beszéd közben valakit élénken megszólitani, megtámadni.

apotheka, *gg.* gyógyszertár.

apotheosis, *gg.* istenités; istenek közé sorozás.

a potiori, *lat.* a többség után; **a potiori fit denominatio,** a többség után történik az elnevezés.

apparatus, *lat.* készülék, szer, műszer; tanszertár; előkészület.

appareil *fr.* (áppárely), készület; pompa; **appareilleuse** (áppárelyőz), keritőné.

apparens, *lat.* látszó, látszólagos; **apparenter,** látszólag.

apparitio, *lat.* megjelenés; tünemény; látvány; **apparitor,** törvényszolga.

appassionato, *ol.* szenvedélyesen.

appel, *fr. (ht.)* gyülekező (a katonáknál).

appellabilis, *ujlat. (ttud.)* fölebbezhető; **appellabilitas,** fölebbezhetőség; **appellalni,** pörös ügyekben az alsó birótól a fölső biróra hivatkozni, és annak itéletét kérni, fölebbezni, fölebb vinni v. hozni; (föl)hivatkozni; **appellans,** fölebbező; **appellat,** a fölebbező ellenfele; **appellata,** fölebbezés; **appellatio,** föllebbezés, fölebbvitel; **a. deserta,** elkésett v. elmulasztott fölebbezés; **a. frivola,** konok fölebbezés; **appellations-Conseil** *lat fr.* (konzely), főtörvényszék; **appellations-Deduction,** a fölebbezés kifejtése, fölebbezési indokok v. panaszpontok.

appellativum (nomen appellativum), *lat.* köznév.

appellatorium, fölebbviteli.

appendix, *lat.* függ-lék, toldalék.

Appenzell, sveici canton.

apperceptio, *lat. (bölcs.)* megérzelés.

appertinentia, *lat.* tartozék.

appetitus, *lat.* étvágy; vágy.

applacidalni, *lat.* jóváhagyni, megengedni.

applanalni, rendbe hozni, kiegyenliteni; egyengetni.

applaudalni, *lat.* tetszését nyilvánitani; tapsolni, megtapsolni; **applausus,** taps.

applicabilis, *lat.* alkalmazható; **applicalni,** alkalmazni, illeszteni; **applicatio,** alkalmazás; gyakorlatbavétel; szorgalom; **applicative,** alkalmazva, alkalmazólag; **applicatus,** alkalmazott.

applicatura, *ujlat.* ujjrakás (játékban).

applicetur, *lat.* (orvosi rendelvényeken) tetessék föl (p. o. tapasz.)

appointement *fr.* (ápoéntmán), magasabb államszolgák és polgári tisztviselők fizetése; **appointirozni,** (ápoent.), magasabb tisztviselőket fizetni.

apporte! *fr.* (áport), hozd ide! **apportirozni,** elhozni, oda vinni.

appositio, *lat. (nyt.)* utántétel, értelmező hozzátétel.

apprehendalni *lat.* (apprehendere), 1. megragadni, birtokba venni; 2. megneheztelni, rosz néven venni, orrára venni, orrolni; **apprehensio,** megragadás; neheztelés; **a. possessionis,** birtokba vétel; **apprehensivus,** kényes, könnyen neheztelő.

apprêteur *fr.* (áprétőr), elkészitő, *kül.* ki a posztót és egyéb szöveteket fényessé készíti, csinozó, kicsinozó, **apprêtur,** kelme-fény; csinozat.

approbalni, *lat.* jóváhagyni, helyeselni, helybenhagyni; **approbatio,** jóváhagyás, helyeslés, helybenhagyás; **approbatur** = jóváhagyatik (nyomtatás alá bocsáttatik).

approches *fr. (ht.)* (áprós), a várostromlók által ásott árkok, melyek az ostromlókat fedezik, és lehetségessé teszik, hogy a vármüvekhez mindinkább közeledjenek; közelitő árkok, a német Laufgraben után futó-árok; ostromárok, ví-árok.

appropriatlni, *lat.* elsajátitani, **appropriatio,** elsajátitás.

approviantirozni, *lat.* élelmi szerekkel ellátni, élelmezni.

approximando, *lat.* közelitőleg, megközelitőleg; **approximatio,** közelités, megközelités; **approximativ,**

Digitized by Google

közelitőleg, közelitőlegi; **approximative**, közelitőleg, megközelitőleg.

appui, *fr.* (ápüi), tám-pont, támasz; karfa, fogódzó; **appui-main** v. **appui de main** (dö mehn), a festők kézi támasza, festő-pálca.

appunto-váltó, *ol.* oly váltó, mely által valamely tartozási összeg kiegyenlittetik, maradvány-váltó.

a. pr. = anno praesenti.

Apr. = Aprilis.

a. praec. = anno praecedenti, mult évben.

a. praes. = anno praesenti, jelen évben.

a. praet. = anno praeterito, mult évben.

A. p. R. C. = Anno post Romam conditam, Róma épitése utáni évben.

après, *fr.* (ápreh), azután, tovább.

aprikose, *fr.* kajszi-barack.

April, *lat.* (tul. kinyilás hava), Aprilis, April, Sz.-György-hó; előtavasz, tavasz-hó, negyed-hó

a prima aetate, *lat.* zsenge korától fogva; **a prima vista**, *ol.* első látásra (játszani v. énekelni).

a priori, *lat.* előleg, előszeresen; tapasztalás előtt v. nélkül, pusztán észokokból (itélni v. bizonyitani).

à propos, *fr.* (ápropo), épen alkalmas időben; beszédközben átmenet vagy félbeszakitásképen használtatik; előbb mint sem elfelejtem, épen eszembe jut.

a proposito, *lat.* szándékosan, célhoz képest.

apsidák, *gg.* *(csillag.)* csucspontok (a napközel- és nap távpontjai a bolygók pályafutásában); **apsid-vonal**, a napközeltől a naptávig képzelt vonal, távközi-vonal, csúcsvonal.

a punto d'arco, *ol.* a nyirettyü hegyével.

aq. = **aqua**, *lat.* *(gyógyt.)* víz.

a quadro, *ol.* *(zen.)* négy hangra, négy hanggal.

aquaeductus, *lat.* vízvezeték.

aqua et igne interdictus, *lat.* (víztől és tüztől eltiltott) = számüzött.

aqua fortis, *lat.* *vt.* választóvíz.

aquagium, *lat.* víz-lecsapolási jog.

aqua Gregoriana, *lat.* gergelyi-viz, t. i. hamu, só és borral elegyitett tisztitó víz, IX. Gergely pápa után nevezve.

aequalis, *lat.* egyenlő; **aequalitas**, egyenlőség.

aquamanile és **aquamanus**, *lat.* mosdó tányér, melyet a miséző pap kézmosásra használ.

aquamarin, *(ásvt.)* égle, tengeri kő.

aqua mihi haeret, *lat.* (*tul.* megakad bennem a viz), zavarban vagyok.

aequanimitas, *lat.* egykedvüség, lelki nyugalom.

aquarell, vízfösték; vízföstés.

aquaticum, *lat.* víz-használati jog.

aequatio, *lat.* *(mt.)* egyenlités; egyenlet.

aqua toffana, *ol.* méreg-keverék, Toffana méreg-keverő nő által 1700-ban föltalálva.

aequator, *(csill.)* egyenlitő, középkörvonal a földtekén.

à quatre mains, *fr.* (a gáttr' méhn) **a quattro mani**, *ol.* (á kuátro máni). négy kézre.

aquavit, *lat.* (*tul.* élet-viz), lepárolt füszeres borszesz.

Aqui, szardiniai tartomány hasonnevü fővárossal.

aquilegia, *lat.* *(nt.)* cámoly.

aequilibrium, *lat.* suly-egyen; **aequilibrista**, *lat.* kötéltáncos, műlovag.

aquilo, *lat.* éjszaki szél.

aequinoctial, *lat.* *(csill.)* éjegyeni, éjnapegyeni; **aequinoctium**, éjnapegyen.

aequiparalni, *lat.* összehasonlitani.

aequipollens, *lat.* egyen-értékü; egy-jelentésü.

aequipondium, *lat.* suly-egyen.

aequitas, *lat.* méltányosság.

aequivalens, *lat.* egyenértékü; egyenérték.

aequivocum, *lat.* kétértelmüség.

A. R. = **academiae Rector** = akademiai igazgató; **admodum reverendus** = nagyon tisztelendő; **anno Regni** = országlásának évében.

Ára, aera, *lat.* (bizonyos meghatározott időponttól. világtörténeti eseménytől, kezdődő), évszámolat; p. o. keresztény évszámolat Krisztus születésétől.

Digitized by Google

arabeska, (arabszerü, tulajdonképen a növényországból kölcsönzött cifrázat a festészetben).

arabis, *lat. (nt.)* ikrapikk.

arabo-tedesco, *ol.* a festészetben és szobrászatban a mór, római és góth stylnek vegyitése.

arachne, *gg. (állatt.)* pók, pókháló; **arachnoidea,** *(bt.)* recés hártya az állati test némely belső részein; **arachnidák,** pókfélék, parkányok; **arachnologia,** pók-isme-tan; idójóslás a pókhálóból.

Aragonia, egyike a legrégibb spanyol királyságoknak; most spanyol tartomány.

arak, *arab,* a mohammedanok purgatoriuma.

arak, arrak, rak, *malaji,* pálinka cukorból és rizsből, kókus-nedvvel elegyitve.

Aral, tenger a káspi tenger mellett.

araliaceae, *(nt.)* borostyán-félék.

Aranjuez, (áránchuesz), spanyolországi város és királyi mulató-kastély.

aranzada, spanyol térmérték, különösen szőllőkre nézve = 38²/₃ are, v. 73¹/₃ varas, azaz 1074 bécsi □ öl.

aranzini, *ol.* száraz és cukros narancsok.

aräometer, *gg. (ttan)* folyadékmérő, sürmérő, hígmérő.

aräostylos, *gg. ép.* ritkaoszlopos.

aerarialis, *újlat.* kincstári; **aerarium,** kincstár.

aras v. **ara,** amerikai papagály.

Araucania, egyik tartomány neve a chilei köztársaságban.

arba, *török,* keleti, egyfogatu jármü két kerekkel; taliga.

arbáa, aegyptusi vert aranypénz.

arbigassi, *török,* a sultán udvari szolgáinak fölügyelői.

arbiter, *lat.* választott biró.

arbith, *zsidó,* az izraeliták esti imádsága.

arbitrage, *fr.* (árbitrázs), választott birói itélet; a pénz- és váltó-folyam közötti különbség különböző helyek között; váltó-kémlet; **arbitrage-Geschäft,** állampapirokkal és váltókkal való üzérkedés, midőn azok nyerés végett oly helyre küldetnek, hol legmagasabb áruk van; **arbitrage-Rechnung,** ezen árkülönbség fölszámitása, váltókémleti számolat.

arbitrarius, *lat.* önkéntes, önkényes; **arbitrarie,** önkényt, önkényesen.

arbitrium, *lat.* határozat, itélet; vélemény, belátás, tetszés, jónak-látás; önkény; **ar. boni vini,** szakértói vélemény; **a. divinum,** isteni végzet; **a. judicis,** a biró belátása; **a. liberum,** szabad akarat.

arbolade, *fr.* (árbolád), körtemust torta, (liszt-, tej-, vaj-, cukor és körtemustból).

arbor affinitatis, *lat.* mellékági nemzetségfa; **a. consanguinitatis,** vérrokonsági nemzetségfa; **a. genealogica,** nemzetség-fa; **a. vitae,** élet-fa.

arbuse, *orosz,* görög-dinnye.

arbutus, *nt.* kukojca.

arcade, *fr.* (árkád), ívezet, ívtornác, ívcsarnok, oszlop-bolt, ívezetes folyosó.

arcanum, *lat.* titkos szer; **a. cosmeticum,** titkos szépitő-szer; **a. duplicatum,** kénsavas-borkő.

archäographia, *gg.* régiségek leirása; **archäolog,** óbuvár, régiségek ismerője, régiség-buvár; **archäologia,** régiség-isme, régiség-tudomány; régiségtan.

archaismus, *gg.* ószerüség; avult (szó, szófüzés).

Archangel, kormány-kerület európai Oroszország legéjszakibb részén; főváros a Dwina mellett, a birodalomnak negyedik kereskedő városa.

Arches-court, = **Court of Arches,** *ang.* (árcsisz-kórt, kórt of árcsisz), a legelőkelőbb egyházi főtörvényszék Angolországban, mely a canterburyi érsek alatt áll.

archetyp, *gg.* első nyomat; **archetypus,** eredeti irat, eredeti kép.

archi-abbas, fő-apát; **archiater,** főorvos; **archi-bouffon,** *fr.* (ársibufon), főbolond; **archi-camerarius,** fókamarás; **archi-cancellarius,** fókorlátnok; **archi-capellanus,** fókáplán; **archi-capitulum,** fókáptalan; **archi-dapifer,** fóasztalnok; **archi-diaconus,** fóesperes; **archi-diöcesis,** érseki megye; **archidux,** főherceg; **archi-episcopalis,**

Digitized by Google

érseki; **archi-episcopatus**, érsekség; **archi-episcopus**, érsek; **archi-gymnasium**, főtanoda; **archi-hiërarch**, főpap; **archi-hiërre**, főpapság (a görög-orosz egyházban.

Archilochus, görög költő, a jambus föltalálója.

archimagia, *gg.* fővarázsolat (azon vélt mesterség: aranyat és ezüstöt csinálni); **archimagus**, fővarázsló; ó perszíai varázsoló; **archimandrita**, zárdafőnök, apát a görög egyházban.

Archimedes, *gg.* számtudós; **Archimedes** vizi csigája, viz-emelő v. vizmeritő gép.

Archimonasterium, . főmonostor; **archiöconom**, az egyházi javak igazgatója; **archipápa**, az első egyházi elöljáró a görög egyházban; **archipelagus**, *(tul.* fötenger) szigettenger; **archipheracit**, *gg.-zsidó,* zsidó iskolai elöljáró; **archipresbyter**, főpap.

architect, *gg.* építész; **architectonik**, építészeti mütan; *bölcs.* rendszerezés, mürendezés; **architectonikus**, építészeti; **architectonograph**, építészeti mü leirója, . építészet tanitója; **architectura**, építészet; építésmód.

architrab v. **architrav**, *gg.-lat. épít.* oszlop-póc, oszlop teteje; fögerenda, párkány-gerenda, párkány-hordó.

archivarius, levéltárnok; **archivum**, levéltár.

archivolte, *fr.* (ársivolt), szalagkarima a párkány-gerendán; bolt-ék.

Archont, *gg.* Athenben a királyok elüzetése után a köztársasági főnök neve.

archos, *gg. bt.* végbél.

arciere, *ol.* (árcsiere), ijász, nyilas; testőr; **arcieren-garde**, az ausztriai császár ősi testőr-serege.

arcitenens, *lat. csill.* nyilas (az állatkörben).

arco, *ol.* nyirettyü, hegedü-vonó.

Arcole, kis város az Etsch mellett, hol Bonaparte tábornok 1792. nov. 15—17. győzelmet nyert az ausztriai seregek fölött.

arctium, *növt.* bojtorján.

arctopus, *gg. nt.* medvelább-fü.

arcus, *lat.* iv; **arcus triumphalis**, diadal-iv.

ardelle, *fr.* eau d'— (ó d'árdell), szegfü-viz.

Ardennes, *fr.* (Árdánn), erdős hegység Franciország és Németalföld között; egyik departement neve.

ardeur, *fr.* (árdór), hőség, forróság; *átv. ért.* buzgalom, tüz.

ardito. *ol.* bátran.

ardor, *lat.* hőség, forróság, hév; **a. stomachi**, *kórt.* zaha, gyomorhév; **a. urinae**, nehéz vizelés.

ardua quaestio, nehéz kérdés.

are, *fr.* (ár), a francia térmérték egysége, = száz négyszög mètre, vagy 27,72 bécsi □ öl.

area, *lat.* terü, udvar; a küzdtér sikja; *kórt.* hajhullás; *éremtan,* pénzlap, éremlap.

areal, *uj lat.* földtér, terület; **arealgrösse**, térnagyság (négyszög-lábakban stb. kifejezve).

areb, keletindiai számoló pénz = 25 Lack rupia, vagy 2½ millió rupia.

arédas, könnyü keletindiai szövet.

aréka, ázsiai fa, melynek dióhoz hasonló gyümölcséből az ugynevezett catechu v. japáni föld (összehuzó szer vérfolyásoknál) készittetik.

aremein, *török,* kincstárnok.

arena, *latin,* küzdő tér; szintér, nyári szinkör; **ar. urinaria**, *kórt.* hugyföveny.

arenda, *lat.* bér, haszonbér, bérlet; **arendálni**, kibérleni (bérbeadni, bérbevenni); **arendator**, bérlő, bérnök, haszonbérlő.

arendalit, norvégiai sötétzöld, átláthatlan kő.

areola, *lat.* udvar a hold körül; csecsbimbó udvara.

areopag, *gg. tul.* Ares (=Mars) halma; ó Athenben főtörvényszék, mely Ares halmán tartá üléseit.

Arequipa, egyik tartomány neve Peruban, hasonnevü fővárossal.

Ares, *gg.* a hadak istene az ó görögöknél.

árestáns, *lat.* fogoly, rab; **arestum**, fogház, börtön, tömlöc.

aretologia, *gg.* erénytan.

à revoir, *fr.* (á revoár), a viszontlátásig.

Argand, angol, ki 1783-ban az ugy-

Digitized by Google

nevezett argandi lámpákat, üres hengeralaku béllel, föltalálta.

Argentini szövetség, délamerikai a la Plata folyóviz melletti államok szövetsége.

argonauták, Jason utitársai, kikkel Argo hajón Kolchisba utazott az aranygyapju elhozatala végett; *állatt.* gályaga.

argumentalni, *lat.* érvezni; okoskodni; **argumentatio,** érvezés; okoskodás, bizonyitás; **argumentum,** érv, bizonyság, ok, alap, alapok, ok-adat, tám- v. gyámok; véd-ok, védv, oksuly, okerő; tartalom; **a. achilleum,** hamis következtetés; **a. a contrario,** az ellentétből folyó ok; **a. ad hominem,** egyénileg érthető ok; az ellenfél fölfogásához, személyi viszonyaihoz mért ok; **a. baculinum,** hamis okoskodás; **a. legis,** a törvény oka.

Argus, *gg.* (Argos), Juno által tehénné változtatott Ió száz szemü őre; *átv. ért.* igen éber, éles látásu, féltékeny őr; **argus**-szemek, nagyon vigyázó, mindig éber szemek.

argutia, *lat.* elménckedés.

Argyle (Árdseil), 1) egyik grófság neve Skótföldön és uj déli Walesben Ausztráliában; azonfölül több városnak neve Éjszakamerikában; 2) skót hercegi család.

argyrokratia, *gg.* pénzuralom, **argyromania**, pénzszomj, pénzvágy; **argyropöa,** ezüstcsinálás.

aria, *ol.* nóta, dal, ének, ária, dana.

aria cattiva, *ol.* rosz, hideg lázt okozó levegő.

Ariadne, Minos leánya, ki Theseust a Labyrinthból kimenté.

arianismus, Ariusnak tana a 4-ik században, miszerint Jézus csak ember vala; **arianus,** ezen tan követője.

Ariel, *zsidó,* vizi-szellem; lég-szellem; az ártatlanság védszelleme.

aries, *lat. csill.* kos; *ht.* faltörő kos.

ariette, *ol.* dalka, dalocska.

Arihman, l. **Ahriman,**

Ariovist, *ó* német név = szilárd becsületü.

Aris, perzsa rőf = 37 hüvelyk.

Aristarch, *gg.* szigoru mü-biráló, mint Homer és Pindar költeményeinek ily nevü megbirálója.

Aristobul. *gg.* név = a legjobb tanácsadó.

aristo-democratia, *gg.* a főrendüek és a nép együttes uralkodása.

aristokrata, *gg.* főur, főrendü ur; a főrendüek uralkodásának párthive; a főrendüek szokásainak utánzója; **aristokratia**, a főrendüek uralkodása; főuri-rend, főrendüek; **aristokratikus,** főuri, főrendi; **aristokratismus,** a főrendüek elvei, szokásai; főrendüség.

aristolochia, *gg. nt.* gége-virág.

Aristophanes, görög vigjáték-iró.

Aristoteles, *gg.* atheni bölcs a 4-ik században Krisztus előtt

arithmetica, *gg.* számtan; **arithmeticus,** számvető; **arithmomantia,** jövendölés a számokból.

arizzis, tarka alakokkal himzett gyapjuszőnyegek Arras-ból, Németalföldön.

Arkadia, *gg.* pásztornép által lakott hegyes vidék Moreaban; **arkádiai,** pásztori; ártatlan.

Arkansas, egyike az éjszak-amerikai Egyesült-államoknak: Misisippi mellék-folyama.

arkticus, *gg.* éjszaki.

Arkwright, (arkreit), mesterségére nézve borbély, ki 1768-ban a fonógépet föltalálta.

arlecchino, *ol.* (árlekkinó), **arlequin,** *fr.* (árlekehn), harlekin, bohóc, ugróc.

arma, *lat.* fegyver; családi cimer.

armada, *spany.* fölfegyverzés; a XVI. században spanyol hadihajó-sereg.

armadia, hadsereg.

armadill, *spany. állatt.* páncélos állat.

Armagh, grófság Irföldön hasonnevü fővárossal.

armalis, *lat.* nemes-levél, cimerlevél; **armalista,** levél-nemes.

armamentarium, *lat.* fegyvertár.

armariolium, szentség-tartó a római katholikus egyházban.

armarium, *latin,* fegyver-szoba; könyv-szekrény; **armarius,** fegyvergyártó; könyvtárnok; előénekes a zárdákban.

armatura, *lat.* fegyverzet, hadiszer; *ttan,* a delejnek vasalása.

Digitized by Google

Armenia, Örményország, Ázsia nyugati részében.

Armin és **Arminia,** ó-német nevek, = a kitünő, az erőteljes.

armistitium, *lat.* fegyver-szünet.

armjak, *orosz,* az orosz parasztok rövid fölső öltönye.

armoisin, *fr.* (ármoazán), ritka (szövésü) bélés-tafota.

armonico és **armonioso,** *ol.* összhangzatos.

Armstrong, egyik grófság neve Pennsylvániában; több városnak neve Éjszak-Amerikában; angol orvos; angol és éjszak-amerikai tábornok.

arnaut, az albaniaiaknak török neve.

Arnobia, Arnobius, név = szüz, erényes.

arnika, *gg. nt.* kappan-ör.

Arnold, ó-német név = a becsület lovagja.

aroideae, *lat. nt.* konty-virágfélék.

aroma, *gg.* zamat (a növények fűszer és illat anyaga); **aromalith,** jó illatu kő; **aromaticus,** fűszeres, zamatos, illatos, illatszerü.

aron vagy **arum,** *gg. nt.* konty-virág.

Aroostook, (árrusztúk), folyóvíz és grófság Maine éjszak-amerikai államban.

arpeggiato, *ol.* (árpedzsáto), töredezve.

arpent, *fr.* (árpáhn), előbb egy hold föld, körülbelül 1425 bécsi □ öl.

arquatus morbus, *lat. kórt.* sárgaság.

Arragonia, *spany.* tartomány neve.

arranzsirozni, *fr.* rendbe hozni, rendezni.

Arrátel, t. **arrateis,** portugalli sulymérték, melyből 32 tesz egy arrobát, és 128 egy quintalt vagy mázsát.

arrestatio, *lat.* elfogatás, letartóztatás.

arrest of judgment, *ang.* (erreszt of dsödsment), az itélet-hozatal akadályozása.

arretálni, *lat.* letartóztatni, megfogni, fogházba vinni.

arrha, *uj lat.* foglaló; bánat-pénz; **arr. confirmatoria,** foglaló; **a. nuptialis,** jegyajándék; **a. poenitentialis,** bánatbér

arrière-garde, *fr. ht.* utó-had; **arrière-pensée,** *fr.* (áriehr páhnzé), tartalék-gondolat.

arriéro, *spany.* öszvérhajtó.

arripiálni, *lat.* magához ragadni (jogtalanul).

arroba, (arab **ar-rubu** = egy negyed szóból), Spanyolországban és Portugalliában sulymérték=25 libra,(font), vagyis egy negyed quintal (mázsa).

arrogalni, *lat.* (magának helytelenül) tulajdonitani; bitorolni; követelni (jogtalanul); **arrogans,** rátartó, büszke, dölyfös, fönnhéjázó, követelő, önhitt, elbizott; **arrogantia,** dölyf, büszkeség, fönnhéjázás, önhittség, elbizottság.

arrondirozni, *fr.* kikerekitni; elválasztott birtokdarabokat szakadatlan kapcsolatba hozni, öszvesiteni; **arrondissement,** (árondiszmáhn), kerület, járás Franciaországban.

arrow-root, *ang.* (árro-rút), nyugat-indiai szív-gyökér (növény) por; használtatik mint gyógy- és táp-szer.

A. R. S. = **anno reparatae (recuperatae** vagy **restauratae) Salutis** = az üdv helyreállításának évében,

ars, *arab,* Törökországban a tisztviselő előjogainak meghatározása.

ars, *lat.* mesterség, müvészet.

ars., = **arsenicum.**

arschin, *orosz,* lásd arsin.

arsen, *vt.* mireny.

arsenal, *fr.* és *ol.* fegyvertár, hadszertár, fegyverde; hajó-hadi szertár.

arsenig, mirenyből készitett; arsenige-Säure; *vt.* mirecs-sav.

arsenik, *ásv.* mireny, egérkő, férgeny, rosnika.

arseniophthisis, sorvadás a mireny általi mérgezés folytán.

arsenit, mirecssav.

arsenosiderit, *ásvt.* vörös ólomla.

arsin, orosz rőf, fölosztva 16 **wersokra;** 3 arsin tesz egy sáscht; és 1500 ársin tesz egy werstet; kisebb az ausztriai rőfnél, mely 2,465 láb, mig az arsin 2, 2506 bécsi láb azaz 2′ 3″.

arsis, *gg.* 1) *zen.* kéz- v. láb-emelés, fölütés; 2) *vers.* emelkedés, szökkenet, fölmenet.

Digitized by Google

ars longa, vita brevis, *lat.* a müvészet hosszu, az élet rövid.

art., = **articulus,** cikk, cikkely; ágazat; nemszó, névszócska; név-elő, név-mutató; áru, portéka, árucikk.

artabad, perzsiai gabona-mérték.

artefactum, *lat.* műtermék, készitmény, műkészitmény.

Artemis, *gg.* a sértetlen, (Diana).

artemisia, *lat. nt.* üröm, fekete üröm.

arteperitus, *lat.* szakértő, müértő.

arteria, *gg. bt.* ütér; **arteriologia,** ütér-tan; **arteriorrhexis,** üt-ér pattanás; **arteriotomia,** ütér-vágás; **arteritis,** ütérlob.

artézi kút = furt kút (igy neveztetik Artois franczia grófságról, hol már régente számos ilyen kút létezett).

artes liberales, *lat.* szép v. szabad mesterségek; szépmüvészetek.

arthralgia. *gg. kórt.* tag-szaggatás.

arthritis, *gg. kórt.* köszvény, szaggatás.

Arthur, finév, = az erőteljes, az erős.

articulálni, *lat.* tagolni, szótagolni; tagonként kiejteni; **articularis,** törvénycikkbe foglalt; **articulariter,** törvényesen; **articulatim,** cikkenként, pontonként; **articulatio,** hangszó-tagolás; világos, határozott kiejtése az egyes hangoknak és szótagoknak; **articuli additionales,** pótló cikkek; **ar. demonstratoriales,** bizonyitási pontok, kérdő pontok; **a. inquisitionales,** vallatási pontok; **a. probatoriales,** bizonyitási pontok; **a. reprobatoriales,** ellenkérdőpontok; **articulus,** l. **art.** = **articulus; a. fidei,** hit-ágazat.

artificialis, *lat.* mesterséges, müvészi, kézmüi; **artificium,** mesterség, kézmü.

artilleria, *fr. ht.* tüzérség, pattantyuság; **artillerista,** tüzér, pattantyus.

artischoke, *fr.* **articiocco,** *olasz,* **alcachofa,** *spany.* (ártisók, árticsokko, álkácsofa), *nt.* árticsóka, olasz-lapu, tüves káposzta.

artiste. *fr.* (ártiszt), müvész.

artium liberalium magister, *lat.* szépmüvészetek mestere.

artocarpus, *gg. nt.* kenyér-fa.

Artois, (ártoá), régenten franciá grófság, mely most a nord és Pas de Calais departementokhoz tartozik; X. Károly francia király mint herceg, és lemondása után gróf Artois cimet viselt.

artolatria, *gg. tul.* kenyér-imádás, ostya-imádás; kenyér-kereset; **artolith,** kenyéralaku kő; kövé vált kenyér; **artophorium,** kenyér-tartó; ostya-tartó; **artotyritek,** keresztények a 2-ik században, kik kenyér helyett sajttal áldozának.

artt = articuli (articulus többese).

arum, *gg. nt.* kontyvirág.

arundo, *lat. nt.* nád; **arundinatio,** nádlás.

As. = arsen.

as, *lat.* (ász), régi római rézpénz; gyógyszertári font, mely 12 unciára vagy 24 latra oszlik; a legkisebb arany sulymérték, melyből 15 tesz egy gránt, és 64 egy aranyat; disznó, egyszem (kártyában és kockán); zenészetben *a* hang egy *b* által leebbezve.

asab, *török,* nem rendes katonák, kik adómentesség mellett a táborba szállanak; a hajóhadsereg és fegyvertár legénysége.

asa dulcis, *nt.* jó illatu aszat, benzoe; **asa foetida,** büz-aszat.

a salvo, *ol.* (fuvar-leveleken) épen, sértetlenül.

asaphia, *gg.* fátyolozottság (a hangról), rekedtség.

asarkia, *gg. kórt.* hustalanság, soványság.

asarum, *nt.* kapotnyak.

asbest, *gg. ásvt.* kőlen, fonalkő, foszkő, foszlánykő.

asbolin, a koromnak sárga, vizben fölolvasztható része.

ascaris, *gg. állatt.* orsónya, orsóféreg.

ascendance, ascendant, *fr.* (ászándánsz, ászándáhn) fölény.

ascendens, *lat* előd; nemző; fölmenő; **ascendentalis linea,** fölmenő ág.

ascensio, *lat.* Krisztus mennybemenetele, áldozó-csütörtök; *csill.* az egyenlitő valamely pontjának föltünése egy időben valamely csillaggal.

ascet, *gg. tul.* **asket,** erénykedő, szi-

Digitized by Google

goru erény-gyakorló, szigorkodó; **asketik**, erénytan; **asketikus**, erénykedő (iró); erényt ébresztő (irat); **asketismus**, erénykedés.

Aeschylos, *gg.* szomorujáték-iró.

ascidia, *állatt.* vizlő, főcsege.

ascii, *tul.* **askioi**, árnyatlanok, t. i. az egyenlitő alatt lakók, kikre a nap függélyesen süt.

ascites, *tul.* **askites**, *gg. kórt.* has-vizkór.

aseu, a régi éjszaki hitregében 13 isten, és 18 istennő neve.

asebeia, *gg.* istentelenség.

aseïtos, önlényüség, önállóság, önelégedettség.

aselgia, *gg.* szemtelenség, orcátlanság, kicsapongás.

aselgotripsia, *gg.* női önfertőztetés.

Ashland (Eslend), grófság Ohioban, hasonnevü fővárossal.

Ashley (Esli), folyóviz déli Carolinában; grófság Arkansasban; **Ashley Cooper** (Esli Kuper) = Lord Shaftesbury.

asiatismus, *uj lat.* ázsiai irály, dagályos beszéd.

asinus, *lat.* szamár; **asinus ad lyram**, (szamár a lanthoz) ügyetlen, otromba; (ugy ért hozzá) mint hajdu a harangöntéshez.

asitia, *gg. kórt.* étvágy-hiány.

Askar v. **Askur**, a régi éjszaki hitregében: először teremtett ember.

asklepiad, *gg.* Asklepios v. Aeskulap fia, orvos.

Asklepiades, görög költő; erről neveztetik azon két versnem, melyek egyike három choriambusból, a másika egy trochäus vagy spondeusból, három choliambusból és egy jambusból áll.

Aeskulap, *lat.* **Asklépios**, *gg.* a gyógytudomány istene, orvos.

Asmodi, *chald.* rosz szellem; tréfásan = házasság-zavaró; sárkány, gonosz nő.

asodes, *gg.* csömör-láz; hányó-láz.

asomaton, *gg.* test nélküli lény.

à son aise, *fr.* (á szon éhz), kényelme szerint; kényelmesen; (vagyonilag) jó módban; **à son goût**, *fr.* (á szon gúh) tetszése szerint.

Aesop, *lat.* elmés, állitólag igen rut rabszolga a régi Görögországban, első mese-iró; **aesopi mése** = tanulságos mese.

asophia, *gg.* bölcseség hiánya, ostobaság.

asparagus, *gg. nt.* spárga.

Aspasia, *gg.* női név = a kellemdus, nyájas, szeretetreméltó.

aspectus, *lat.* jelek, jelenségek (az időre nézve); kilátások.

asper, *uj gg.* a legkisebb török ezüst pénz, = ½ krajcár.

asperitas, *lat.* szigoruság, keménység, zordonság.

aspermatismus, *gg. kórt.* mag-hiány, magtalanság, a férfiasság elvesztése; **aspermák**, *t. nt.* magtalanok; **aspermia**, mag-hiány.

asperugo, *lat. nt.* magiszák.

asperula, *nt.* müge.

asphalt, *gg.* földszurok.

asphodelus, *gg.* és *lat.* **asphodil**, *gg. nt.* magzat-ing.

asphyxia, *gg.* tetszhalál; ájulás.

aspic, *fr.* huskocsonya.

aspirálni, *lat.* vágyakodni, törekedni (vmire); hehezettel ejteni; **aspirans**, hivatalkérő, hivatalkereső; **aspiratio**, *nyt.* hehentés, hehezés; hehezet; **aspirator**, *vt.* szellentyü.

asplenium, *nt.* bordalap.

A. S. R. = anno salutis reparatae = az üdv helyreállitásának évében.

A. SS. = acta Sanctorum, a szentek életleirása.

assa foetida, l. **asa.**

assagai, hosszu hajitó dárda a maláji és jávai lakosoknál.

assai, *ol.* elég, elegendőkép, igen.

Assaky, *török*, az első szultánnő cime (ki herceget szült).

assassinium, *lat.* gyilkosság, orgyilkosság.

assa voce, *ol.* (ássza vócse), zenekiséret nélküli) ének.

assecla, *lat.* párthiv.

assecurálni, *lat.* biztositni; **assecuratio**, biztositás; **assecurations-Eid**, hódolati eskü.

assegno, *ol.* (ászenyo), utalvány.

assel, *lat.* (asellus szóból), *nt.* ászka; száz lábu pince-bogár.

assemblée, *fr.* (ásszáhnbleh), gyüle-

Digitized by Google

kezet, gyülés; társaság, kör; **assemblée dansante** (dánszánt), tánc-társaság.

assensus, *lat.* helyeslés, tetszés, hozzájárulás (véleményével).

assentálás, *lat.* besorozás; **assentálni**, besorozni; **assentatio**, besorozás.

asserálni, *lat.* állitani; **assertio**, állitás; **assertorium juramentum**, igenlő eskü; **assertorius**, állitó, állitólagos, igenlő; **assertum**, állitmány.

assessor, *lat.* táblabiró, ülnök.

assibilatio, *uj lat.* sziszegő kiejtés.

assideálni, *lat.* ülni; leülni.

assidue, *lat.* szorgalmasan, folyvást; szüntelenül; **assiduitas**, szorgalom, kitartás, állhatatosság.

assientista, *barb. lat.* rabszolgakereskedő-társaság tagja; **assiento**, *spany. tul.* bérlet; *kül.* azon szerződés, melyet Spanyolország 1713-ban kötött az angolokkal a végből, hogy ez utóbbiak afrikai négereket szállitsanak az amerikai spanyol gyarmatokba.

assiette, *fr.* (ássziett), helyzet, állás, állapot; léleknyugalom, nyugodt lelkiség, elmecsend, nyugalom; teriték, tányér, tálca; mellékétel.

assignálni, *lat.* utalni, utalványozni, utalványt adni; **assignans**, utalványozó; **assignata**, utalvány; **assignatarius**, utalványos (ki a fizetést fölvenni fogja); **assignatio**, utalványozás, utalvány; **assignator**, utalványozó; **assignatus**, utalványozott (ki a fizetést teljesiteni fogja).

assimilálni, *lat.* összeolvasztani, összeforrasztani; hasonitni; **assimilalódni**, összeolvadni, összeforrni; hasonulni; **assimilatio**, hasonitás; hasonulás; hasonulat; áthasonitás; összeolvadás, összeforrás.

assise, *fr.* (ássziz), esküdt; esküdtszék.

assistálni, *lat.* segédkedni, segiteni; **assistens**, segéd, tansegéd; gyógysegéd, orvossegéd; **assistentia**, segély, segitség; **assistentia fiscalis**, tisztiügyészi pártfogás; **assistentia militaris**, katonai segély-erő.

asslani, gurus asslani, *török, tul.* oroszlán-piaszter; Hollandiában Törökország számára vert pénz = 80—120 asper.

associatio, *lat.* társitás, társulás; társulat; egyesülés; **associatio idearum**, eszme-társulat.

associé, *fr.* (ásszoszié), társ; **associé en commandite**, kültag, titkos társ.

assonantia, *lat.* önhangzós, magánhangzós rim.

assortiment, *fr.* (ásszortimán), összeválogatott áruk; válogatott tár; árukészlet; **assortirozni**, összeválogatni; jól ellátni.

assummálni, *lat.* elfogadni, elvállalni; fölfogadni.

assumptus, maga mellé vagy magához vett, fölfogadott (személy a hatalmaskodásnál).

assumtio beatae virginis, a boldogságos szüz Máriának mennybemenetele, Nagy-Boldogasszony napja; **a. Christi** v. **salvatoris**, Krisztus vagy a megváltó mennybemenetele; **a. oneris**, teher-fölvállalás.

assurance, *fr.* (asszüránsz), biztositás; biztosság.

astacus, *lat.* **astakos**, *gg.* rák; **astakolith**, rák-kő, kővé vált rák.

astasia, *gg. kórt.* nyugtalanság, sulyos beteg hánykolódása; **astaticus**, *ttan*, iránytalan.

aster, *gg.* csillag, *nt.* gerepcsín; sárma; pázsit-csillaghur; tavaszi mocsárhur; **asterit**, csillag-kő; **asteriscus**, jegyzetre utaló csillag az irásban; **asteroidea**, *állatt.* küllönyök, küllönyfélék; **asteroidák**, kisebb bolygók (Ceres, Pallas, Juno, Vesta stb.), bolygódok, csillányok; **asterometer**, csillag-mérő.

asthenia, *gg. kórt.* erő-hiány, erőtelenség.

aesthesis, *gg.* érzelhetés; érzelési v. érzelő tehetség; **aesthetika**, széptan, izléstan; **aesthetikus**, 1) széptanász; 2) izletes, szép.

asthma, *gg. kórt.* fuladozás, mellszorulás, szükmellüség, nehéz lélekzés, lehelet v. lélekzés nehézsége; **asthmatikus**, szükmellü, lélekzetet nehezen vevő.

aestimálni, *lat.* becsülni, tisztelni; **aestimatio**, becslés; becsülés, tisztelet; **aestimator**, becslő.

Digitized by Google

Asztrăa, a naprendszerben 12-ik (Hanke által 1845-ben föltalált) bolygó.

Astrachan, orosz kormánykerület, hasonnevü fővárossal; fekete finom szőrü báránybőr.

astragalismus, *gg.* kockajáték; **astragalomantia**, jövendölés kockavetés által; **astragalos**, kocka; *bt.* boka-csont; *nt.* bóka; *épit.* karika az oszlopfőn.

astral, *lat.* csillag-alaku; **astrallámpa**, csillár, tökéletesbitett argandi lámpa.

astrantia. *lat. nt.* zapóca.

astrobolismus, *gg. kórt.* szélhüdés, villámütés által okozott tetszhalál.

astrodicticum, *gg.* csillagmutató, (oly eszköz, melynek segedelmével az égtekén föltalált csillag magán az égboltozaton is könnyen föltalálható); **astrognosia**, csillagisme; **astrognost**, csillagismerő; **astrographia**, csillagleirás; **astrol.** = astrologia; **astrolabium**, csillagtávmérő; szögmérő; mérőasztal; **astrolatria**, csillag-imádás; **astrolith**, csillagkő; csillagalaku kövület; **astrolog**, csillagjós; **astrologia**, **astromantia**, jövendölés a csillagokból, s a tan, mely ezt előadja; **astrometeorologia**, időjövendölés a csillagokból; **astron.** = astronomia; **astronom**, csillagász; **astronomia**, csillagászat, csillagtan; **astronomiai óra**, a csillagok forgását mutató óra; **astronomiai év**, órákra és percekre kiszámitott év; **astrophyt**, faalaku küllöny, csillagféreg; **astropodium**, kő, csillagalaku rajzzal; **astroskop**, csillagvizsgáló, távcső; **astroskopia**, csillagvizsgálási tan; **astrostatik**, a csillagok tulajdonságáról és távolságáról szóló tan; **astro-theologia**, isten hivése a csillagtan igazságainál fogva.

astrum, *gg.-lat.* csillag, csillagzat.

Astulph, ó német név = a segitő.

Asturia, azelőtt Spanyolországnak egyik főkapitánysága; most Oviedo tartomány; a spanyol trónörökös címe: asturiai herceg.

astutia, *lat.* ravaszság.

astygraphia, *gg.* városok leirása.

astylon, *gg.* oszlop nélküli épület.

astysia, *gg. kórt.* a nemző tehetség hiánya (férfiaknál).

a suo arbitrio, *lat.* tetszése szerint.

asyl, *gg.* menhely, menedékhely, menedék.

asymmetria, *gg.* arányzat-hiány, aránytalanság.

asympathia, *gg.* részvétlenség.

asymphonia, *gg.* álhang, rosz hang, öszhangzás hiánya.

asymptote, *gg.* egyenes, mással össze nem érő vonal; elérhetlen.

asyndesia, *gg.* összefüggés hiánya, kötszótlan mondatfüzés; **asyndeton**, *nyt.* kötszóhagyás.

asystasia, *gg.* egyezhetlenség; összeférhetlenség; **asystata**, összeférhetlen dolgok; **asystaton**, ellenmondás.

Atacama, tartomány neve Chileben és Boliviában; **atacamit**, sós-savanyu rézföveny az atacamai homoksivatagon Peru és Chilei között.

Atalie, *gg.* női név = az ifju, a gyöngéd.

ataraxia, *gg.* rendületlenség, léleknyugalom.

atavia, ősanya (ős-nagyanya anyja, déd-ük anyja); **atavus**, ősatya (nagyatya atyjának atyja, ős-nagyatyának atyja, déd-ős).

ataxia, *gg.* rendetlenség, szabálytalanság (a betegségek folyamában).

Ate, Jupiter leánya, ki atyja által haragjában az Olympusból letaszittatván, a földön kóborolt, s az embereket érdekeik elleni cselekvésre csábitá; bajszövő nő.

atechnia, *gg.* az orvos ügyetlensége.

ateknia, *gg.* nemző tehetség hiánya (nőknél).

atelia, *gg.* céltalanság, célszerütlenség, tökélytelenség; adómentesség, tehermentesség.

atelier, *fr.* (átelié), mühely, müvészek dolgozó szobája.

atellana, *lat.* Atella campaniai városról nevezett régi olasz népszinmüvek.

a tempera, festészet, régi olasz festészet, a melyhez higitott tojássárgájával és enyvvel vegyitett festékek használtattak.

a tempo, *ol.* a kellő időben.

à temps, *fr.* (á tán), épen jókor.

ater dies, *lat.* szerencsétlen nap.

aeternitas, *lat.* örökkévalóság.

Digitized by Google

aethal, *vt.* cetlél.

Athanasia, *gg.* 1) női név = a halhatatlan; 2) *fn.* halhatlanság; **athanatismus**, örökités, istenités; a lélek halhatatlanságának hite; **athanatologia,** a lélek halhatatlanságáról tan.

atheismus, *gg.* istentagadás; **atheista,** istentagadó.

Athen, *gg.* ó görög város.

athenaeum, *gg.* Minerva temploma Athenben, hol a költők müveik fölolvasása végett összejövének; tudós társaság; tudományos folyóirat; **Athéne,** a rómaiak Minervája; **Athens** (Ethnsz), grófság Ohioban, és több éjszakamerikai város neve.

aether, *lat.* a fölső légkör, leb, fönlég, röplég; *vt.* égény; **aetheri,** légi, mennyei.

aethiop, *gg.* Aethiopia lakója (Afrikában); szerecsen; **aethiopificatio,** a bőrnek feketére festése.

athleta, *gg.* versenyharcos, bajnok, bajvivó; **athletika,** bajvivás, küzdés, birkozás mestersége; **athleticus,** bajvivás stb. mesterségét értő, bajnoki, erőteljes, izmos; **athlotheták,** viadalbirák, versenybirák.

aethomma, *gg. kórt.* szemgyuladás.

athopia, *gg. kórt.* lát-gyöngeség.

aethrioskop, *gg. ttan,* derü-mutató, (mely esése által a hőségnek sugárzását a tiszta ég felé, vagy a hidegnek a tiszta égből való lesugárzását mutatja).

aethyl, *gg. vt.* égöly.

athymia, *gg. kórt.* csüggetegség, levertség; kétségbeesés; mélakór.

aetiologia, *gg.* oktan, kór oktan (a betegség okainak fejtegetése).

atlantes (atlas többese), (emberalaku) párkány-tartók; **átlánti,** nagy, óriási; délnyugati (tenger).

atlas. *gg.* 1) *épit.* párkány-tartó (*kül.* ember-alaku); 2) *bt.* fejgyám, legfölső nyakcsigolya; 3) földkép-gyüjtemény; 4) magas hegy Afrikában az Atlanti tenger mellett; 5) perzsa, fényes selyemszövet, átlác; **átlás**-érc, smaragd-zöld, selyemfényü érc; **atlás**fa, drága, nyugatindiai fa.

atmidiatria, *gg. gyógyt.* gőzölés, gőzfürdő általi gyógyitás.

atmologia, *gg.* a viznek kipárolgásáról szóló tan; **atmometer,** a viznek kipárolgását mutató eszköz, pára-mérő; **atmosphaera.** légkör, légkörny, légkörnyület; **atmosphaerikus,** légköri; **atmosphaeriliák,** a légkörben foglalt anyagok; **atmosphaerologia,** légkörtan.

atocia, *gg. gyógyt.* a szülést akadályozó szerek.

atom, *gg.* (*tul.* fölosztháthatlan része annak, miből a test áll), ősanyag, elemi anyag, alapszer; *vt.* a legegyszerübb és legkisebb részecskéje oly elemnek, mely más elemekkel egyesülhet; parány; **atomismus,** azon tan, mely azt tanitja, hogy minden test fölosztháthatlan részecskékből van összealkotva; ősanyagtan, parány-bölcsészet, parányosdiság, parányelviség; **atomista,** az atomismus tanitója vagy hivője; **atomistika, atomologia,** l. **atomismus.**

atona, *gg.* atonon többese; **atonia,** *gg. tul.* hangsulytalanság; *kórt.* bágyadtság; ernyedtség; lankadtság; *nyt.* az elő- és utótag közötti aránytalanság a tag hosszát tekintve; **atonificatio,** elbágyasztás, ellankasztás, eltikkasztás; **atonikus,** hangsulytalan: ernyedt, bágyadt, lankadt; **atonon,** hangsulytalan szótag.

à tort et à travers, *fr.* (á tohr e tá trávehr), meggondolatlanul.

à-tout, *fr.* (átu), tromf, ütő (a kártyajátékban).

atrabilaris, *lat.* epekóros.

atrachelos, *gg.* rövidnyaku.

atragene, *gg. nt.* berling.

atram. = atramentum, fekete tinta; **atramentstein,** gálicfém.

a tre (párti v. voci) (vocsi), *ol.* három (hangra).

atresia, *gg. kórt.* a test valamely csatornájának eldugulása; benövése (az alfelnek vagy nemzőrészeknek).

atria cordis, *lat. bt.* a sziv pitvarai.

atrichia, *gg.* hajatlanság, szőretlenség.

atriplex, *lat. nt.* maglapél.

atrium, *lat.* pitvar, tornác; sziv pitvara; **atrium mortis,** a halál előjele.

atrocitas, *lat.* kegyetlenség, utálatosság.

à trois, *fr.* (á troá), háromra, hár-

Digitized by Google

mával; **à trois voix** (voá), három hangra.

atropa, *gg. nt.* nadragulya.

atrophia, *gg. kórt.* sorvadás, aszkór.

atropin, *uj lat. vt.* a nadragulya sóanyaga, nadragulyadék.

Atropos, *gg. tul.* az elhárithatlan, változtathatlan, a kérlelhetlen; a Párkák egyike, ki az élet fonalát elvágja.

atschárja, *szanszkrit*, Keletindiában az ifju brahminok tanitója az egyházi rendből.

atscheh török = asper.

attacca, *ol.* = kösd össze; annyit jelent, hogy valamely zenedarab egyik része után a következő rész azonnal minden szünet nélkül elkezdendő.

attaché, *fr.* (áttásé), követségnél alkalmazott; **attachement** (áttásmán), ragaszkodás, vonzódás.

Attalus, pergamusi király, ki Krisztus előtt 133-ik évben mérhetlen sokaságu kincset hagyott hátra.

attaque, *fr.* (átták) *ht.* megtámadás, megrohanás; roham; **attaquirozni**, megtámadni, megrohanni.

attemperator, sörfőzdei készülék a keveréknek gőz általi fölmelegitése végett.

attentus, *lat* figyelmes.

attentálni, *lat.* merényelni, merészelni; merészkedni; kisérleni; **attentatio**, merészlés, kisérlés; **attentatum**, merény, merénylet; bünkisérlet; orgyilkossági kisérlet

attentio, *lat.* figyelem, ügyelet.

attestálni, *lat.* bizonyitani, tanusitni; **attestatum**, bizonyitvány, tanusitvány, bizonyság- v. tanulevél.

attica, *uj lat. vit.* félemelet (egy másik rendes emeletfölött); padlás-sor; a kapunak oszlopokon nyugvó párkánya; **atticai**, athenei finomságu; **atticai só**, finom élc; **atticismus**, attikai finomság.

Attila, 1) *tn.* Etele; 2) rövid, zsinórral kivarrott férfi-öltöny.

attina, lengyel ezüst pénz = 2 garas 6 fillér.

attitude, *fr.* (áttitüd), magatartás, testtartás.

attorney, *ang.* (ettörni), ügyviselő; **attorney at law**, (et lá), ügyvéd, biróság előtti képviselő; **attorney-general**, (dsénerel), a korona ügyvéde, államügyész.

attractio, *lat.* vonzás; vonatás, vonódás; vonzat; **attractiv**, vonzó; **attractiva vis**, vonzerő; **attrahalni**, vonzani, vonni, belevonni.

attrapirozni, *fr.* rajtakapni, megcsipni, meglepni.

attribualni, *lat.* tulajdonitani; **attributivum**, tulajdonitó; **attributum**, tulajdonitmány; jelvény (p. o. a horgony a reménynek, a kereszt a kereszténységnek jelvénye.)

attritio, *lat.* töredelem.

attroupement, *fr.* (áttrupmán), összecsödülés.

atychia, *gg.* szerencsétlenség, balszerencse.

atypia, *gg. gyógyt.* szabálytalanság a betegségek lefolyásában.

Au., = aurum, arany.

aubade, *fr.* (óbád), reggeli zene.

Auber, (ober), francia zene-szerző.

au besoin, *fr.* (ó bézoehn), szükség esetében.

A. U. C. *lat.* = anno urbis conditae, (Roma) város épitésének évében.

au contraire, *fr.* (ó kontrehr), ellenkezőleg.

au courant, *fr.* (ó kurán), folyó (árban).

auct. vagy **aut.** *lat.* = auctor vagy autor = szerző.

auctarium, *lat.* pótlék.

auctio, *lat.* árverés; fölülfizetés (a zálogos javakra).

auctor delicti, *latin*, bünszerző; **auctore judice**, biróilag, birói jóváhagyás mellett.

auctorisalni, *lat.* fölhatalmazni, följogositani.

auctoritas, *lat.* tekintély; hatóság, fölsőbbség; hatalom; **auctoritas publica**, közhatalom.

aucuba, *növénytan*, bokros növény Japanban.

Audaeus, syriai pap, ki a 4-dik században egy szerzetes rendet alapitott.

audace, *ol.* (áudácse), bátran.

audaces fortuna juvat, *lat.* a bátorszivüeket segiti a szerencse; ki mer, az nyer.

Digitized by Google

audacitas, *lat.* bátorság, merészség, vakmerőség.

audiatur et altera pars, *lat.* a másik (ellen-)fél is hallgattassék meg.

audibilis, *lat.* hallható.

audiencia, *spany.* törvényszék Spanyolországban; főtörvényszék spanyol Amerikában.

audientia, *lat.* kihallgatás; udvarlás; **audientia episcopalis**, püspöki törvényhatóság.

audita refero, *lat.* a mit hallottam, azt beszélem.

auditeur, *fr.* (óditőr), hadbiró; **auditor**, *lat.* hadbiró; hallgató; **auditorat**, hadbiróság; **auditore di ruota**, *ol.* a pápai főtörvényszék ülnöke Rómában; **auditores**, *lat.* hallgatók; **auditoriat**, pápai követségi irnokság; **auditorium**, hallgató terem.

au fond, *fr.* (ó fohn) valójában, voltaképen, igazán szólva.

aufugit, erupit, evasit, *lat.* megszökött.

Aug., = Augustus.

augeálni, *lat.* szaporitni, növelni, öregbitni, kiterjeszteni.

augendo, *lat.* nagyitva.

Augereau, (Ozs'ro), francia tábornok I. Napoleon alatt.

Augias, a görög monda szerint Elis királya, kinek 3000 db. szarvasmarhával telt és 30 éven át nem tisztitott istállóját Hercules egy nap alatt kitakaritá, innen **Augias istállója** = fáradságos, kellemetlen munka.

augit, *gg. ásvt.* halvány-zöld drágakő, fényle, ragyla.

augm., = augmentum, *lat.* toldalék, toldat, hozzáadás; szaporodás, sokasodás; növekedés; (a görög igék hajtogatásánál a mult idő alakjának képezésére szolgáló) előszótag; előtoldat; **augmentalni**, számosbitni, nagyobbitni, növelni, bővitni; fölemelni, hozzáadni; **augmentatio**, *uj lat.* szaporitás, sokasitás; öregbités, növelés; számnagyitás, számosbitás, nagyobbitás; **augmentativum**, nagyitó (szó); **augmentum salarii**, a fizetés fölemelése.

augur, *lat.* római madárjós, ki a madarak röptéből és csevegéséből akarta a jövendőt megmondani; **augurium**, jóslás, jövendölés; jóslat.

augustana confessio, *lat.* (az evangelikusoknak), ágostai hitvallás(a 1530-ban).

august d'or, *lat.-fr.* 5 talléros szász arany-pénz.

Augusta v. **Augustina**, női név = fönséges, magasztos, tiszteletreméltó, gyönyörü, diszes, pompás. = Ágosta.

Augustinus(ok), sz. Ágoston szabályát követő barátok.

Augustus, *lat.* 1. férfinév, fönséges, magasztos, tiszteletreméltó, gyönyörü, diszes, pompás; = Ágoston; 2. a nyolcadik holnap.

aul, a kirgiseknél, Kaukazusban stb. nomád-falu.

aula, *lat.* udvar, csarnok, nagygyülésterem.

aulaeum, *lat.* szőnyeg; (szinpadi) függöny.

aulae regiae familiaris, *lat.* kir. udvarnok; **aulicus**, *lat.* udvari, udvaronc.

aulodia, *gg.* ének-kiséret a fuvolajátékhoz; **aulodion**, *gg.* hangszer, zongora, fuvola és sípolat hangokkal, (föltalálta Kaufmann Drezdában).

au moment, *fr.* (ó momán) ebben a pillanatban, tüstént, azonnal.

au pis aller, *fr.* (ó pizállé), a legroszabb esetben.

au porteur, *fr.* (ó portőr) az előmutatóra, v. birtokosra (szólló váltó, részvény stb.).

aur., = Aurelius v. aurum.

aura, *gg.* a levegő, kül. a kellemes levegő-fuvalat, szellő.

aurantiaceae, *uj lat. nt.* narancsfélék.

aura popularis, *lat.* nép-kegy; **aura vitalis**, életű.

aureole, *fr.* (óreól) sugárkör.

aurete, *fr.* (óret), vajkörte.

auricula, *lat. nt.* cifra kankalin.

auricularis, *lat.* fülbeli- (p. o. gyónás).

auriga, *lat.* kocsis.

auripigmentum, *ásvány.* kénmireny, sárga mirkénle, aranyglét, mámorsárga.

auri sacra fames, *lat.* arany-szomj.

Digitized by Google

auriscalpium, *lat.* fültisztitó.

aurora, *lat.* hajnal, hajnal-pir; **aurora Musis amica,** *tul.* a hajnal a Muzsák barátja; ki korán kel aranyat lel.

aurum, *lat.* arany; **a. ammoniacum,** *vt.* rop-arany, durr-arany.

A. U. S., *lat.* = actum ut supra, kelt mint fölebb.

auscultans, *lat. gyógyt.* hallgatódzó; *ttud.* figyelő, (törvényszéki) joggyakornok; **auscultatio,** *gyógyt.* hallgatódzás.

à uso, *ol.* szokásra.

auspex, *lat.* madárjós; **auspiciumok,** előjelek, előjelenségek.

auster, *lat.* déli szél; osztriga, szörbencs.

austrägal-Gericht, a német fejedelmek közötti pörös ügyek eldöntésére választott törvényszék.

Australia, *uj lat.* déli föld, Uj-Holland, (az ötödik földrész); **australis,** déli.

Austria, osztrák-birodalom, osztrák-fehercegség; **austriomania**, osztrákoskodás, elfogultság minden iránt, mi austriai.

austromantia, *lat.-gg.* jövendölés a szelekből.

autarch, *gg.* korlátlan uralkodó; **autarchia,** *gg.* korlátlan uralom.

autarkia, *gg.* önelégültség, önállás.

aut, aut, *lat.* vagy vagy; **aut Caesar aut nihil,** vagy Caesar (császár, valami nagy), vagy semmi.

auteur, *fr.* (ótór), szerző.

authadia, *gg.* önelégültség.

authemeron, *gg. gyógyt.* a bevétel napján működő gyógyszer.

authentia, l. **authenticitas; authenticatio,** hitelesités; **authenticitas**, *uj lat.* hitelesség, közhitelüség; valócimüség, igaz eredetüség; **authenticum,** eredeti okirat; **authenticus**, hiteles, közhitelü; valócimü, igaz eredetü; **authentisálni,** hitelesitni.

autobiographia, *gg.* ön-életrajz, önéletirás.

autochir, *gg.* öngyilkos; **autochiria,** öngyilkosság.

autochthon, *gg.* öslakos, benszülött.

auto-de-fe, *spany.* **auto-da-fé,** *port.* eretnek-itélő szék; hitnyomozó szék.

autodidactus, *gg.* a ki mester nélkül tanult; **autodidaxia,** mester nélküli tanulás, v. tanultság.

autodikia, *gg.* önbiráskodás.

autodynamicus, *gg.* önerejü.

autognosia, *gg.* önismeret.

autograph, *gg.* másoló-gép; **autographia**, eredeti-irat-isme; a vágy, idegen személyek kéziratát birni; **autographicus,** sajátkezü; **autographum,** saját kézirat.

autokephal, *gg. tul.* önfejü; önállásu és független.

autokrat, *gg.* korlátlan uralkodó; **autokratia,** korlátlan uralom; **autokratismus,** korlátlan uralkodási vágy.

autokritika, *gg.* önbirálat.

autologia, *gg.* sajátértelmüség (a kifejezésnek saját értelmében való használata, ellentétben a képes kifejezéssel).

automachia, *gg.* önmagávali ellenkezés.

automat, *gg.* önmozdony; **automatia,** önmozgóság, önmozgás.

autonom, *gg.* önkormányzati, szabad-akaratu, saját törvényei szerint élő; **autonomia,** önkormányzás; önkormányzat, önhatóság.

autopathia, *gg.* saját érzés, saját tapasztalás.

autophilia, *gg.* önszeretet.

autophonia, *gg.* öngyilkosság.

autopistia, *gg.* benső hitelesség, (melylyel a szentirás magában véve bir).

autopragia, *gg.* cselekvési szabadság, szabad elhatározás.

autopsia, *gg.* önlátomás, saját szemlélődés, szemle; (francia nyelven) halottboncolás.

autor, *lat.* szerző.

autorisalni, fölhatalmazni; **autorisatio,** fölhatalmazás, följogositás.

autoschediasma, *gg.* hevenyészet; **autoschediasta,** hevenyész.

autos epha, *gg.* (ő mondotta), valamely tekintélyes tanitónak döntő mondata.

autosomnambulismus, *gg.-lat. kórt.* magától keletkezett alvajárás.

Digitized by Google

autotelia, *gg.* önállás, függetlenség.
autotheismus, *gg.* önistenités; azon nézet az istenségről, mely szerint azt mint emberi lényt képzeljük.
autotherapia, *gg. gyógyt.* gyógyulás a természeti erő működése által.
autumnalis, *lat.* őszi.
aut vincere, aut mori, *lat.* győzni vagy meghalni.
auvernat, *fr.* (óverná), erős veres bor, Blois vidékéről.
aux armes, *fr.* (ó zárm), fegyverre!
auxesis, *gg.* nagyitás.
auxiliaris, *lat.* segéd.
auxiometer, auxometer, *gg.* eszköz a távcsövek nagyitásának meghatározása végett.
aval, *fr.* (ával), váltókezesség.
avance, *fr.* (ávánsz), előlegezés, előleg, előlegezett összeg; **avancement** (ávánszmán), előléptetés, előmozditás; **elölépés; avancirozni,** elölépni, fölebb v. előbbre lépni, előbbre jutni; haladni, előlegezni.
avanie, *fr.* (ováni), pénz-zsarolás (a törökországi keresztény kereskedőktől).
avantage, *fr.* (ávántázs), előny, haszon; előre adott huzás, ütés stb. (a sakkjátékban, kártyajátékban stb.).
avant-corps, *fr.* (ován-kór), *ht.* előhad; *épit.* előépület.
avant-garde, *fr.* (ován-gárd), *ht.* előcsapat; előhad; előőrs.
avaritia, *lat.* fösvénység.
avec permission, *fr.* (ávek permissziohn), engedelemmel.
Ave Maria! *lat.* Üdvözlégy Mária! az angyali üdvözlet.
avena, *lat. nt.* zab.
aventure, *fr.* (ávántür), kaland; viszontagság; **à l'aventure,** vaktában, találomra; szerencsére, véletlenre; **aventurier** (ávántürié), kalandor.
aventurin, *ásvt.* napkő (opálfaj).
a verbis ad verbera, *lat.* szóváltásból ütlegekre.
Avernus, tó Alsó-Olaszországban, hol a rómaiak a pokolba való lejárást képzelték; innen: **avernalis,** pokoli.
avers, *fr.* (áver), előlap, kép-oldal (pénzeken).
aversio, *lat.* idegenkedés; idegenség, ellenszenv; irtózás, utálat.
aversionalis, *lat.* átlagos; **aversionaliter,** átlagosan, egyremásra véve.
avertebrata, *lat. állatt.* gerinctelenek.
avertálni, *fr.* figyelmeztetni, értesiteni, tudósitani; **avertissement** (ávertissz'mán), hirül-adás, hiradás, értesités, izenés; hirdetmény, tudósitás, jelentés.
avia, *lat.* nagyanya, ük, jobanya.
aviarium, *lat.* madárház.
aviditas, *lat.* sovárgás, kiváncsiság; vágy.
avis, *fr.* (ávi), **aviso,** *ol.* (ávizo), hir, tudósitás; tudósitvány, hirdetvény; **avisálni,** utasitani, utalni; **avizirozni,** tudósitni, értesitni; **aviso-hajó,** postahajó, hirhajó; **aviso-levél,** tudósitvány, tudósító levél.
a vista, *ol.* látra, lát után.
avita constitutio, *lat.* ősi alkotmány; **avita bona,** öröklött javak, ősi javak.
aviticitas, *barb.-lat.* ősiség.
avocatoriae litterae, *lat.* visszahivó, elbocsátó levél.
a voce sola, *ol.* (á vócse szóla), csak egy hangra.
avoir, *fr.* (ávoár), lenni valamijének; *ker.* követelés; **avoir-du-pois,** *ang.* (ever-diu-peus), kereskedelmi sulymérték Angolországban; egy mázsa = 112 font; Éjszakamerikában = 100 font.
avulsio, *lat.* elszakasztás.
axillaris, *lat. kórt.* hónalj-mirigy.
axinit, *gg.* vesekő.
axioma, *gg.* sark-elv, sark-igazság, sark-tétel.
axis, *lat.* tengely.
axon, *gg.* törvénytábla fából, ó Görögországban.
ax. = **axungia,** *lat.* zsir.
aya, *spany.* **aja,** *ol.* udvarmesternő; nevelőnő.
Ayacuchos, *spany.* (Ájákucsosz), a karlista háboruban Krisztina királynő nevében parancsoló, azelőtt a spanyolamerikai háboruban résztvett tábornokok, az ayacuchoi fegyverletételről igy nevezve.
aydria, *gg.* viz-hiány.
ayenia, *nt.* Ayen hercegről nevezett nyugatindiai növény.

Digitized by Google

ayo, *spany.* **ajo,** *ol.* udvarmester, nevelő.

aypnia, *gg. kórt.* álmatlanság.

ayuntamiento, *spany.* (ájuntamiento), városi tanács.

azala, *nt.* pirosito buzér.

azalea, *uj lat. nt.* mámorka.

azarole, *fr.* és *spany. nt.* naszpolya.

azelia, *gg.* féltékenység, irigység hiánya.

azimuth, *arab, csill.* tetőponti szög, tető-aljpont; táv-iv; azon szög, melyet valamely helynek délkörétől bizonyos csillaghoz, és ettől a tetőponthoz képzelünk.

azoodynamia, *gg. kórt.* életerő hiánya, erőfogyás; **azoogenia,** az élettelen testek képződése, s az erröli tan.

azores, 1) ritka, vastag és hosszu fényes szőrü szövet Csehországból; 2) szigetcsoport az atlanti tengeren.

azot, *gg. vt.* fojtó lég, légeny.

aztékek, benszülött népség Mexicoban.

azumbra, *spany.* folyadék-mérték, = 2⅓ litre.

azur, *arab,* égszin.

azymon, v. **azymum,** *gg.* kovásztalan kenyér; **azymitak,** keresztények, kik az áldozásnál kovásztalan kenyeret használnak.

B.

B., római számbetü; mint pénzverés helye = Magyarországon: Körmöc; Poroszországban: Boroszló; Franciaországban: Rouen; folyamjegyzékeken = Briefe, azaz áruba bocsátott értékpapir, ellentétben G. = Geld, azaz pénzzel.

B. vagy **b.** = **beata,** vagy **beatus,** *lat.* boldog.

Ba, *vt.* = baryum.

B. A., *ang.* = Bachelor of arts (becselör of erts), a szépmüvészetek baccalaureusa; római föliratokon vagy pénzeken = **bonis auspiciis,** v. **bonis avibus.** jó elöjelekkel = az elöjelek kedvezök levén.

Baál, *zsidó,* a phoeniciusok és kananiták istene; *ált.* álisten, bálvány; **Baál papja,** *átv. ért.* henyélő pap; kétszinü, képmutató.

Baat, chinai suly = 1 lat.

Bab, *ang.* (beb), **Babet, Babette,** *fr.* női név: idegen, vad = Bábi, Borcsa.

Baba, *török,* atya; **Baba-Chan,** a fejedelem vagy király atyja.

Babel, *zsidó,* zavar, zürzavar; megzavarodás (mint Babel tornya épitésénél).

Babiana, *nt.* növényfaj a jóreménység fokán.

Babiche, *fr.* (bábis), ölebecske.

Babin, oroszországi barna macskabör.

babini köztársaság, bolondok társulata, melyet a XIV. században Babinban Lublin mellett Psomka állitott föl.

babiole, *fr.* (bábiol), gyermekjátékszer; gyermekség, csekélység.

babirussa, *malaji, állatt.* szarvaskan a molukki szigeteken.

babka, *magyar,* rézfillér.

bablah, *perzs.* az indiai akácfának kérge.

babos vagy **babus,** *pers.* v. *török,* papucs.

Báb-secta, v. **Bábisok,** perzsiai vallásfelekezet, mely az islamismustól 1839-ben elszakadt.

Babu, Indiában mint cim használtatik = ur.

babyloni órák, melyek a nap keltétől számittatnak.

bacca, *lat.* bogyó, szem; **baccae,** bacca többese; **b. alkekenghi,** piros páponya, moharc (zsidó-cseresznye); **b. belladonnae,** maszlagos nadragulya; **b. berberidis,** borbolya-bogyó; **b. ebuli,** földi bodza; **b. fragariae,** földi eper, szamóca; **b. grosulariae,** pöszméte, egres, piszke; **b. hederae,** repkény, borostyán bogyók; **b. juniperi,** boróka-bogyó; **b. lauri,** babérbogyó; **b. liliorum convallorum,** liliom-bogyó; **b. mori,** fai eper, szeder; **b. myrti,** mirtus-bogyó; **b. myrtillorum,** fekete áfonya, kukojca; **b. oxycocci,** hamvas áfonya; **b. paridis,** cillár, farkas-szőlő; **b. pyracanthae,** naszpolya; **b. ribesiorum alborum,** fehér ribiszke; **b. rib. nigrorum,** fe-

Digitized by Google

kete ribiszke; **b. rib. rubrorum,** veres ribiszke, tengeri szölö; **b. sambuci,** gyepü-bodza; **b. sorbi aucuparii,** veres berkenye, barkóca, ükörke; **b. spinae corvinae,** benge-bogyó; **b. taxi baccati.** ternyő-, tiszafa-bogyó; **b. vitis idaeae,** veres áfonya, fanyal-kukojca.

baccálaureatus, *lat.* tudorjelöltség, a baccalaureus rangja; **baccalaureus,** *tul.* babér-koszorus; a magasabb tudományos iskolákon a tudori rang után következö akademiai méltóság, tudorjelölt.

bacchanaliák, *lat.* Bacchus ünnepei; dözsnapok, tivornyák; **bacchanalizálni,** dözsölni, tivornyázni; **bacchans,** Bacchus papja; dözsönc, dözsölö, tivornyázó, iszák; a 16-ik században kóborló diák; **bacchanti,** dözsölö, borittas, bortól kicsapongó; **baccharium,** borés viztartó edény (az egyházakban); **bacchatio,** dözsölés, tivornyázás: **bacchiak,** *gg. kórt.* borvirág (az arcon); **bacchius,** versláb, egy rövid és két hosszu szótaggal: ⏑ — —; **Bacchus** v. **Dionysos,** a bor istene a görögöknél; *átv. ért.* maga a bor.

bacciferae, *lat. nt.* bogyó-termök; **bacciformae,** bogyó-alakuak; **baccivorae,** bogyóevök.

back, *ang.* a hajó fedelének elörésze, mely az elöárboc alját fedi; **backbord** (bekkbord), balrésze a hajónak (ha a hajón levén, annak elörésze felé tekintünk).

backwardation, *ang.* (bekkwárdes'n), állampapirok eladásánál azon kamatok, melyeket az eladó tartozik viselni; **backwoods** (bekkwúds), az éjszakamerikai egyesült államok legnyugatiabb részében fekvö öserdök; **backwoodsmen,** ezen öserdök lakói.

baculatio, *uj lat.* botozás, botbüntetés; **baculometria,** *lat.-gg.* pálcákkal váló mérés; **baculus astronomicus,** *csill.* kaszás csillag; **baculus pastoralis,** püspök-pálca.

badam, *perzs* keserü mandola-bél, melyet hátsó Indiában mint váltópénzt használnak.

badiága, *orosz,* édesvizi szivacs belső Oroszországban.

badianum moscoviticum, *nt.* csillagos bádian.

badigeon, *fr.* (bádizson), sárgás kövakolat, kőfaragók ragasza; gipsz-enyv.

badister, *gg. állatt.* vándor-bogár.

bados, *fr.* (bádó), bordeaux-i veres bor.

badwinge, orosz leves veres répából, sós ugorkából és keserfából készitve.

badymetria, *gg.* mélységek mérése.

baffetas, keletindiai fehér karton.

bag, *ang.* (beg), 1—4 mázsányi göngyöleg.

bagage, *fr.* (bágázs), uti-szer, pogyász, málha; hadi málha; csócseléknép; söpredék-nép, gyülevész-nép, pereputy.

bagatelle, *fr.* csekélység, potomság; **Bagatell-Sache, Bagatell-Prozess,** apró pörös ügy, melynek tárgya 20 tallért meg nem halad.

bágáttino, *ol.* velencei váltópénz = $^3/_4$ krajcár.

bágázsia, l. **bagage.**

bagdalin, tarka csikos pamut-szövet, hasonló a bagdadi sawlokhoz.

bagger, *holl.* iszap-kotró munkás; **baggern,** mély vizből az iszapot kitakaritani, kotrani; medret tisztitani; **bagger-maschine,** vidra, folyam- v. meder-tisztitó gép; **bagger-scheut** (—seut), **baggert,** csónak, melyen a kikotrott iszap tovaszállittatik.

bagnette, *fr.* (bányett), ál-tulipán.

bagno, *ol.* (bányo), rabszolga-börtön Konstantinápolyban; festett fürdöház Londonban; a gályarabságra itélt bünhöncök börtöne Toulonban.

bagnolette, *fr.* (bányolett), fátyol, mely az arcot csak félig fedi, félfátyol.

bag-pipe, *ang.* (beg-peip), duda.

bahamafa, *nt.* berzsenfa.

Bahama szigetek (Bahamas), 14 nagyobb és mintegy 500 kisebb szigetből álló szigetcsoport a mexicoi öböl elött.

bahar, arab sulymérték, 1 bahar = 15 fárzil v. frázil, à 10 maunds à 40 vákiá = 204,$_{1191}$ kilogramme v. 450 angol font; Goában (portugalli keletindiai birtok) 1 bahar = $3^1/_2$ portugalli quintal; Ceylonban 1 bahar = 500 an-

Digitized by Google

gol font; Sumatrában 1 bahar = 202,99 kilogramme.

bai, *fr.* (beh), tengeröbölke, kis öböl.

baisse, *fr.* (bessz), árcsökkenés; **baissier**, (besszie), ki az állampapirok árcsökkenése által nyereségre számit.

bajadére, indiai táncosnők, egyszersmind kéjhölgyek.

bajazzo, bohóc.

bajocco, *ol.* pápai réz-pénz, = két krajcár.

bajonet v. **bajonnett**, *fr.* szurony, föltaláltatott 1670-ben Bayonne-ban.

balais, *fr.* (bále), v. **balas**, (bálá), halvány v. rózsapiros rubin, igy nevezetik Balasia kelet-indiai helytől, hol föltaláltatott.

balalaika, *orosz*, két huros citera.

balam, beszálló hely az utazók számára Keleten.

balance, *fr.* (bálánsz), súlyegyen, egyensuly, mérleg; **balancé**, (bálánszé), lebegő lépés a táncban; **bálánszirozni**, egyensúlyozni, súly-egyent tartani; lejteni.

Balbin, **Balbinus**, név = hebegő.

balcon, *fr.* (bálkon), *ép.* erkély.

baldachin, *uj lat.* mennyezet.

Balder, az éjszaki hitregében a nap istene (Odin és Frigga fia).

baldrian, *nt.* életillat tarorja, engem szagolj; nárdus gyökönke, nárdus-fű.

báleári szigetek, (Baleares), sziget-csoport a Középtengeren, Mallorca, Menorca és Cabrera külön nevek alatt; **báleári tenger**, annyi mint spanyol tenger.

bal en masque, *fr.* (bálán mászk), álorcás tánc.

ballade, *fr.* (bállád), költői beszély, történeti dal; regély. regedal.

balladine, imaházi kéjhölgy Ázsiában.

ballast, a hajó ürének terhelése fövénynyel, kövekkel, kavicscsal stb. a kellő teher hiánya miatt, sulyaszték, súlyteher, alteher.

ballei, kormánymegye a németrendnél.

ballet, *ol.* tánc-mű; tánc-játék.

ballhornizálni, igazitva rontani, (mint Ballhorn János lübecki nyomdász a XVI. században tenni szokta).

ballismus, *gg. kórt.* görcsös hánykolódás (vida-tánc).

ballistika, tan a hajitott testek pályájáról.

ballon, *fr.* (bálohn), széllabda, léglapda, lég-gomb.

ballotage, *fr.* (bálotázs), golyóvali szavazás, **ballote**, golyó (a szavazáshoz).

bal masqué, *fr.* (bál mászké), álorcás táncvigalom.

balneographia, *lat.-gg.* a fürdók leirása; **balneologia**, fürdő-tan; **balneotechnika**, fürdő-építészet.

balneum arenae, *lat. gyógyt.* föveny-fürdő; **b. cineris**, hamu-fürdő; **b. laconicum**, izzasztó fürdő; **b. Mariae**, vizfürdő; **b. vaporis**, gőz-fürdő.

balnot, *fr.* (bálno), burgundi bor.

bal páré, *fr.* (bál páré), diszelgő táncvigalom.

bals., = **balsam**, *gg.* és *lat.* jóillatu növénynedv, *kül.* a balzam termőfáé; *által.* gyógyír.

balsamina, *nt.* kerti fájvirág, papucs-virág.

balsamodendron, *nt.* balzam termő-fa.

Balthasar, *zsidó*, = a hadügyek elöljárója, = Boldizsár.

bálti tenger, = keleti tenger.

balustrade, *fr.* (bálüsztrád), karfa.

bály, Banka szigeti sulymérték, 80 baly tesz egy cojängot.

bambocciate, *ol.* (bámbotcsate), **bambochades**, *fr.* (bámbosád) torz alakok, törpe-szerü rajzok.

bamboche, *fr.* (bámbos), drót-báb, törpe.

bámbus, *malaji*, bambusznád, (melynéha 60 láb magasságra és 2 láb szélességre nő keleti és nyugati Indiában).

banal, *fr.* (bánál), kényszeritő jognak alávetett, szaránd; mindennapi, kopott.

bananfa, = pizangfa.

banausia, *gg.* aljas haszonleső magaviselet (kül. orvosoknál; valamely müvészetnek vagy tudománynak kenyérkeresetből való üzlete.

banco, *ol.* bank, pénzcsarnok, keres-

Digitized by Google

kedelmi intézet a pénz-forgalomnak elömozditása végett, p. o. kölcsönadások által váltólevelekre vagy értékpapirokra, vagy a különböző pénz-nemek fölváltása, avagy távolfekvő helyeken teendő fizetések eszközlése által.

bandage, *fr.* (bándázs), kötölék, sérvkötölék, sérv-szoritó; **bandagiste**, (bándázsiszt), ki a sérv-kötőt készíti, sérv-orvos.

bandal, irföldi mérték = két angol láb.

bande, *fr.* (bánd), banda, sereg, csapat, csoport, szinész vagy zenetársaság.

bandelier, *fr.* (bándlié), vállsallang, vállheveder.

banderia, *középkori lat.* zászló; **banderium**, a hadi zászló alá gyüjtött nép, zászlóalj.

banderilla, *spany.* (bánderilyá), kis lobogóval ékesitett hajitó dárda a bikaviadaloknál; **banderillero**, (bánderilyero), a ki a bikákkal küzd.

bandita, *ol.* bérgyilkos, orgyilkos; számüzött.

bangur, *fr.* (bángür), kelet-indiai kender.

banian, *tul.* ind kereskedő; ind tolmács és alkusz.

banjos, felsőbbségi személyek Japanban.

bank = banco.

bankerott, *fr.* (banqueroute), fizetési tehetetlenség, tönk, vagyonbeli bukás; **bankerottot csinálni**, a fizetéseket megszüntetni, s emiatt az üzletet abbahagyni; megbukni, tönkre jutni.

bankers notes, *ang.* (benkörs nothz), Angolországban a bankárok által az elömutatóra kiállitott s látra fizetendő pénztári utalványok.

bankira-kakas, tyukfaj Kelet-Indiában, melytöl házi tyukjaink származnak.

bank-nóta, valamely bank által kiadott pénzjegy, mely kész-pénz gyanánt szolgál, bank-jegy.

bank-valuta, bankjegyérték

bannière, *fr.* (bánnier), zászló.

banquet, *fr.* (bánke), lakoma, vendégség.

banquier, *fr.* (bánkié), bankár, pénzváltó, pénztőzsér.

bantagan, hosszu orru majom a Sunda szigeteken.

baobab, majomkenyér-fa.

baptisálni, *gg*, keresztelni; **baptista**, keresztelő; mint név = Iván; **baptisterium**, keresztelő-hely.

bar, *fr.* uj francia sulymérték = 17 mázsa 98 font.

Baraguay d' Hilliers, (barageh dillieh), franczia tábornok.

baraque, *fr.* (bárák), csősz-gunyhó; (a táborban), sátor, deszka-sátor.

báránken, *lengyel*, (szürke göndörszőrü) báránybőr.

baraquille, *fr.* (bárákily), fogolypástétom.

baras, (nigrum), *lat. kórt.* fekete kiütés.

báras, 5/4 széles boriték-vászon

barata, *ol.* csalás, midőn a kereskedő, hogy pénzhez jusson, a hitelbe vett árukat készpénzért eladja, a nélkül, hogy az eladót kielégitené.

barathron, *gg.* mélység, barlang, (fojtó léggel).

baratt, *ol.* = baratterie, baratto; **baratt kereskedés**, csere-kereskedés; **baratterie**, *fr.* (bárátri), a hajósok által az árukkal sikkasztás vagy hamisitás által üzött csalás; **baratto**, *ol.* = baratt.

barbacane, *fr.* (bárbákán), lőrésekkel ellátott fal a régi várak fősánca alatt; vizvezető nyilás.

barbar, *gg.* külföldi, idegen; durva, vad, vagy kegyetlen ember; **Barbara**, női név = **Babetta**, Borbála, Boris, Bora; **barbaresk**, a berber föld, t. i. az éjszak-afrikai rabló-államok : u. m. Tunis, Tripolis, Marokko és azelőtt Algir lakója; **bárbarisálni**, a nyelv szabályai ellen véteni, a nyelvet rontani; **barbarismus**, vadság, kegyetlenség, tudatlanság; nyelvrontás, idegenszerü szókötés; **barbarolexis**, idegen szavakkal elegyitett beszéd.

Barbarossa, *ol.* rőt szakál, (I. Frigyes császár mellékneve; egy éjszak-afrikai tengeri rabló-vezér neve V. Károly császár idejében).

barbiton, *gg.* húros hangszer.

Digitized by Google

barchent, pamut-szövet, len-mellékfonalakkal, párket.

barde, *celta*, bárd, költő, dalnok, a régi gallusoknál; **bárdiet**, a bárdok csatadala.

bardiglio, *ol.* (bárdilyo), igen kemény márvány Toscanában.

bardot, *fr.* (bárdo), *tul.* öszvér; teher-hordó szamár, bünbak.

barège, *fr.* (bárézs), finom átlátszó gyapju-, pamut-, vagy selyem-szövet, Barèges hely után a Pyrenaeusokban igy nevezve.

bárett, négyszögü papi süveg.

baribál, kis medvefaj Éjszak-Amerikában, Japanban, stb.

barigello v. **bargello**, (báricsello, barcsello), poroszlók főnöke Olaszországban.

bariolage, *fr.* (bárioláz), tarka szinekkeli festés.

baryton, *gg.* közép alhang, középhang.

barium, *vt.* súlyany = terra ponderosa, 1774-ben föltalált földfaj.

Barnabas, zsidó név: a vigasztalódás fia, **barnabita-rend**, papi rend, mely 1532-ben Milanoban keletkezett.

baro regni, *lat.* ország zászlósa, zászlós ur, ország bárója, u. m. a nádor, az országbiró, a horvátországi bán, a főtárnokmester; főajtónálló, főasztalnok, főkamarás, fölovászmester, főpohárnok, főudvarmester, a testőrsereg kapitánya és a pozsonyi várgróf, kik után következik a két koronaőr; **baro tabulae**, a királyi itélő táblánál két biró a förendüek közül, kik a többi világi rendből való birákat rangban megelőzik.

baromakrometer, *görög*, suly- és hossz-mérték, a gyermekek súlyát és magasságát meghatározó mérték; föltalálta Stein.

barometer, *gg. ttan.* légsúlymérő.

baron, *fr.* (báron), szabad zászlós ur, báró; **baronesse**, *fr.* (báronessz), bárónő, báró-hölgy; **baronet**, *angol*, (berronett), a legalsó foku nemes Angolországban; **baronie**, (bároni), báróság; **báronisálni**, báróvá tenni.

baroque, *fr.* (bárok), csudálatos, furcsa, különös, nevetséges.

barra, török apró-pénz = 4 krajcár.

barracan, bő köntös az araboknál Fezben.

barras, *fr.* (bárrá), fenyüviasz; boritékvászon.

barratta, fekete jóillatu fa Guianában.

barre, *fr.* (bárr), arany v. ezüstrúd; homok-torlat, (melyet a tengerbe rohanó folyam az ellenébe tóduló dagálylyal képez); (törvényszéki) korlát, sorompó.

barreau, *fr.* (bárró), rostélyrúd; törvényszéki terem, törvényszék; ügyvédi testület.

barrel, *ang.* (berl), folyadék-mérték; mint bormérték = 33 1/3 gallon; mint sörmérték = 32 gallon; mint sómérték 18 tesz egy last-ot, végre mint lisztmérték = 196 font.

barricade, *fr.* (bárrikád), az utnak, utcának stb. elrekesztése, torlasz; **barrikadirozni**, (el)torlaszolni, elrekeszteni, elzárni, (a közlekedést torlasz által).

barrière, *fr.* (bárier), sorompó; korlát; határvéd, végvár.

barris, nagy farkatlan majom Guineában.

barrister, *ang.* (berrist'r), ügyvédi gyakornok.

barrois, *fr.* (bárroa), francia bor a a bári grófságból, mely most Maas, Meurthe és Mosel departement-okra oszlik.

barsac, *fr.* fehér bordeaux-i bor.

barse, *fr.* (bársz), ón-szelence, melyben Chinából a thea érkezik.

barsella, spanyol gabona-mérték, 12 = 1 cáhiz.

Bartholomäus, zsidó név = hadra termett fiu, = Bertalan.

Baruch, zsidó név = az áldott.

barutin, levanti selyem.

barutsche v. **birutsche**, kétkerekü hintó.

baryekoia, *gg. kórt.* nagyot-hallás; **baryenképhalos**, ostoba, buta; **baryetik**, súlytan; **baryglossia**, nehéznyelvüség; **barylalia**, hebegés; **baryphon**, alhangos.

baryt, *vt.* súlyföld, súly-éleg.

barythymia, *gg.* bús-szivüség, búskomorság, mélabú.

Digitized by Google

barytonon, *gg.* oly szó, melynek utolsó tagja súlytalan, végsúlytalan.

bas, *fr.* (bá), alant; lassan, csendesen, halkan.

basalt, *ásvt.* bazal, somla, cserkő, (sziklanem).

basar, *arab*, vásár, vásárhely áruboltokkal; **basarkhan-baschi**, *tör.* a kereskedők elöljárója Konstantinápolyban.

basaruka, kelet-indiai számolópénz = 2 ree.

bascha és **baschi**, *tör.* (összetételeknél), legfőbb.

baschi-bozuk, *tör.* nem rendes hadsereg.

basch-kadun, *tör.* fő-asszony, a sultán négy törvényszerü nője.

baschkir, *tatár*, Oroszországnak alávetett tatár népség.

baschmalik, *tör.* a sultánnők papucspénze.

baschtans, *orosz*, dinnyekertek déli Oroszországban; **baschtanik**, ilyen kert tulajdonosa.

basella, *nt.* findsa-szirom, keletindiai növény.

baseologia, *gg.* alaptan.

basilika, *gg.* székesegyház; Basilius császár törvénykönyve a görög birodalom számára 887-ben.

basilicum, *gg. nt.* jóillatu növény, bojtor párló.

Basilides, *gg.* név = a királyi.

basilidianus, keresztény felekezet a 2-dik században.

basilia, *gg.* királyság, oly állam, melynek feje királyi cimet visel.

basilisk, *gg.* király-gyík, mely a mese szerint szempillantása által halált okoz.

Basilius = Basilides, Vazul.

basin, *fr.* (bázen), finom párket.

básis, alap; alapvonal; talp, fenéklap; alapszám; alapzat, alzat; alj; levélváll; főalkatrész; **bázirozni**, alapitani; alapulni, alapszani.

basque, *fr.* (básszk), népség éjszakkeleti Spanyolországban.

basquina, *spany.* fekete selyemfölöltő; melyet a spanyol nők a köpeny fölött viselnek.

basrelief, *fr.* (bárelieff), féldombormű, melynek fenék-lapjából a képmű félig kidomborodik.

basse, *fr.* (bássz), **basso**, *ol.* mélyhang, alhang.

bassin, *fr.* (básszen), viztartó, vizmedence, meder.

bassist, alhangos.

basson, *fr.* (bászohn), búgó-síp.

bassosin, *nt.* növénynyák.

basta, *ol.* és *spany.* elég! hallgass!

bastaggo, *török*, veszteglőhely.

bastard, *ol.* (básztárd), fattyu, fatytyu-gyermek; korcs, korcsgyermek; *állatt. nt.* korcs, felemás, elegyfaj; **bastard-ablak**, oly ablak, melynek magassága ugyanaz, vagy kisebb mint szélessége; **bastard váltó**, mely a váltólevél kellékeivel nem bir, s csak mint egyszerü adós levél tekintetik; **bastard-gyapju**, a legroszabb gyapju, racha-gyapju.

baste, *fr.* (bászt), makk egy szem a francia kártyákon.

bastide, *fr.* (básztid), gerendavár; falusi lak a Provence-ban.

bastille, *fr.* (básztily), *tul.* hengereken nyugvó torony, melyet valamely ostromolt város falai ellen görditenek; állam-fogház Párisban, melyet a XIV. században V. Károly épittetett, és a forradalom 1789. julius 14-én szétrombolt.

bastion, *fr.* (básztyon), várfal, védfal; bástya.

bastonnade, *fr.* (básztonád), talpbotozás a törököknél.

bataille, *fr.* (bátály), ütközet.

bataillon, *fr.* (bátályon), zászlóalj.

batarde, *fr.* (bátárd), zárt hintó, üveges hintó, batár; 10 láb hosszu nyolcfontos ágyu.

batate, *nt.* burgonyához hasonló indiai növény.

Batavia = Hollandia.

bathometer, mélység-mérő.

bath-rend, *ang. tul.* fürdő-rend, angol lovag-rend, melyet IV. Henrik 1399-ben alapitott, és I. György 1725-ben ujra alkotott.

bathos, *gg.* aljasság a beszédben és irásban.

bathrium v. **bathrum**, *gg.* sebészi készület, a kificamodott tagok helyreigazitása végett.

Digitized by Google

bátist, a legfinomabb gyolcs, patyolatgyolcs.

batman, török és perzsa sulymérték, a nagy = 8 oka; a kicsiny = 2 oka; orosz gabonamérték = 53½ font; Turkestanban 1 batman = 127,767 kilogramme.

bâton, *fr.* (bátohn), bot, pálca; szünjel, nyugjel a zenészetben; **bâtonnier** (bátonié), a francia ügyvédi kamaráknak egy évre választott elnöke; a céhek zászlótartója; **bâton sinistre**, cimeren az azt rézsut átmetszö vonal, mely az első adományosnak házasságon kivüli születését jelenti.

batrachiae, *gg. állatt.* békafélék; **batrachilit**, *gg.* a békafélék kövülése; **batrachit**, béka-kö; **batrachium**, daganat a nyelv alatt; **batrachomyomachia**, béka-egérharc, tréfás hősköltemény állitólag Homertől; **batrachus**, béka.

battarismus, *gg. kört.* hebegés, akadozás.

batterie, *fr.* (bátterí), ágyutelep, tüztelep; ágyuüteg; villanytelep.

Baucis, *gg.* Philemon és Baucis a monda szerint: aggkort ért egymást szerető házastársak.

Bavaria = Bajorország

bavel, v. **bovel**, avatag, avult áru, különösen divatcikkekben.

bavelle, *ol.* kivetni való selyem.

bavoche, *fr.* (bavos), tisztátalan nyomat.

bazar, *arab*, vásár, vásárhely áruboltokkal.

bazarne, *fr.* (bázárn), finom burgundi bor.

bazzica, *ol.* kártyajáték.

b. c. = balneum cineris, hamu-fürdö.

B. c. D. = bono cum Deo, *lat.* a jó istennel, azaz az isten kegyelméböl.

Bco. = banco, *ol.* bank.

B. D. = Bachelor (of) Divinity, *ang.* a hittan tudorjelöltje.

bdellium, *gg.* keserü és büdös mézga.

Beata, *lat.* női név = boldog, Bolda; **beatae memoriae**, boldog emlékezetü; **beata virgo**, boldogságos szüz, boldogasszony; **beate**, *fr.* (beát), szenteskedö nö; **beaticum**, a haldoklónak nyujtott ostya; **beatificalni**, üdvözültnek nyilvánitani; **beatificatio**, valamely elhunytnak a pápa által az üdvözültek közé való fölvétele.

béatilles, *fr.* (béátilly), éd-falatok tápla-levesekhez; apácák által készitett csinos müvek.

beati possidentes, *lat.* boldogok a kik birtokban vannak.

beatismus, *uj lat.* szenteskedés.

beatitudo possessionis, *lat.* a birtoklással összekötött jogkedvezmény; **beatitudo vestra**, Szentséged (a pápa cime).

Beatrix, *uj lat.* női név: a boldogitó, Bolda.

beatus, *lat.* boldog.

beau, *fr.* (bó), piperkőc; **beau monde** (bó mohnd), szép világ, müvelt, elökelö társaság; **beau sexe** (bó szeksz), szépnem; **beauté** (bóteh), szépség, kiválóan szép hölgy.

beavers, *ang.* (bíversz), gyapotszövet téli nadrágoknak.

béchamel, *fr.* (bésamel), vöröshagyma-leves.

bechika, *gg. gyógyt.* köhögés elleni szer.

Becska, lengyel folyadék-mérték = 141 bécsi itce.

bedegar, **bedeguar**, *arab*, vadrózsafa-gomba, csipke-gomba.

bedlamit, *ang.* (bedlemit), bolondházi; **bedlam** (bedlem), örültek háza Londonban.

beduin, kóborló (rabló) arab.

beefsteak, *ang.* (bífsztek) ökör v. marhahus-szelet, angol rostélyos.

beelzebub, *zsidó*, föördög; neve egyik majomfajnak.

beg, *török*, ur.

beglerbeg, *tul.* urak ura; tartományi kormányzó Törökországban.

beglik, *török*, császári kincstár; a beg méltósága, és a neki alávetett tartomány.

begma, *gg.* köhögés utáni kiköpés, turha.

béguine, *fr.* (begin), apáca; szenteskedö nö.

begum, indiai királyné v. hercegnö.

behemoth, *zsidó*, óriás állat; ó testamentomi neve a legnagyobb szárazföldi állatnak, valószinüleg a vizilónak

Digitized by Google

behen-dió, olajos s a mogyoróhoz nagyságra hasonló gyümölcse a behenfának Ázsiában, kukuba.

beilbrief, *holl.* a hajó ácsának vagy az elöljáróságnak bizonyitványa valamely hajó szabályszerü épitéséről, s annak teherképességéről; hajóépitési szerződés; adóslevél a hajóépitésre fölvett pénzről.

beilrik = beglik.

beiram v. **bairam,** *török,* vallási ünnepek a bójt végével.

bel-ami, *fr.* (belámi), meghitt barát; **bel-amour** (belámúr), szerető.

belchite, *fr.* (belsít), spanyol gyapjufaj.

belelaes, keletindiai selyemszövet.

belemnit, *gg. ásvt.* hiuz-kő, egy most már nem létező teknős állat kövülése.

Bélen, a celták istene.

bel-esprit, *fr.* (beleszpri), szellemdus ember; **bel-etage,** *fr.* (beletázs), valamely épületnek diszesebb emelete.

belial, *zsidó,* rosz szellem, ördög; gonosz ember.

Bella, *spany.* női név = kedves, kecses, szép; **belladonna,** *ol. tul.* szép nő; *nt.* maszlagos nadragulya, farkas v. mérges cseresznye (mérges növény harangalaku vörös szinü virágokkal, és fényes fekete cseresznyéhez hasonló bogyókkal).

Bellerophon, *gg.* Glaucus fia, ki testvérgyilkosság miatt Korinthból megszökvén, Prötos argusi királynál talált menhelyet; ő maga vitte azon levelet Jobates királyhoz, melyben Prötos emezt megkérte, hogy Bellerophont ölesse meg.

belletrist, a szépirodalom kedvelője, ismerője; szépirodalmi iró; **belletristika,** szépirodalom.

bellissimo, *ol.* igen szép.

Bellona. *lat.* a háboru istennője.

bellum internecinum, *lat.* irtó háboru; **bellum nihil habentium,** a vagyontalanok háboruja (a vagyonosok ellen); **bellum omnium contra omnes,** mindnyájának háboruja mindnyája ellen; a mi minden kivétel nélkül mindenkit illet.

belomantia, *gg.* nyil-jóslat.

belt, tengerszoros 1) nagy és 2) kis belt, 1) Seeland és Fünen, 2) Fünen és Schleswig között.

belvedere, *ol.* szép kilátással biró hely.

ben, *zsidó,* fia, p. o. Bendavid, David fia; *skót és ir,* hegycsucs.

benarde, *fr.* (benárd), zár, mely kétfelől csukódik.

bene, *lat.* jól.

benedicamus Domino, *lat.* adjunk hálát az urnak.

benedicite, *tul.* mondjatok áldást, adjatok hálát; hálaima; asztali áldás a zárdákban.

benedictinus, benedekrendü, beni barát, bencés.

benedictio, *lat.* áldás; **benedictionarium,** könyv, melyben különböző áldásminták foglaltatnak; **benedictio sacerdotalis,** egyházi áldás (házasságnál).

benefactor, *lat.* jóltevő.

beneficiarius, egyházi javadalmas; **beneficium,** jótétemény, jogkedvezmény, egyházi javadalom; **b. cessionis bonorum,** jószág-átengedés jogkedvezménye; **b. cum cura,** lelkipásztorsággal összekötött javadalom; **b. inventarii,** leltár jogkedvezménye.

benemeritus, érdemteljes, ki érdemeket szerzett (**de patria,** hazája iránt).

beneplacitum, *lat.* tetszés, jónak látás.

bene qui latuit, bene vixit, *lat.* ki elrejtve él, jól él; **bene valete,** éljetek boldogul!

beneventálni, *barb. lat.* üdvözölni, fogadni.

benevola fassio, *lat.* önvallomás, önként tett vallás, szabad vallás; **benevole lector,** kegyes olvasó; **benevolentia,** jóakarat, hajlandóság; **benevolus auditor,** önkéntes hallgató.

Bengalia, keletindiai angol kormányzóság; **bengáli tüz,** fehér vagy tarka tüz.

benignitas, *lat.* kegyesség, jóság, szivesség.

Benignus, férfiui név: kegyes, adakozó.

Benjamin, zsidó név: a szerencse vagy öröm fia.

Digitized by Google

Bentham (Bentemm), angol iró; irt a polgári és büntető törvényhozásról, a törvényhozó gyülekezetek ügyrendtartásáról, a halálbüntetésről stb.

benzoë, jóillatu mézga-gyanta; **benzoë-fa**, Java, Sumatra stb. szigeteken termő fa, mely ama gyantát szolgáltatja; **benzoë-tinctur**, borszeszben fölbolvasztott benzoë.

bequartirozni, bekvártélyozni = beszállásolni.

beracha, *zsidó*, dicsérő és hálaimádság.

Beranger, *fr.* (Beranzse), francia költő.

berardia, jóreményfoki növény.

berat, *török*, a török basák kinevező levele.

berber-basi, *török*, a szultán főborbélya.

berberideae, *nt.* borbolyafélék, bogyótermő bokrok családja; **berberin**, *vt.* borbolya-gyökérből vont sárga szin; **berberis**, borbolya, sóskafa, leánysom.

berca, *ol.* (berká), kigyóalaku ágyu.

bercan, *ol.* kecskeszőr-szövet.

Berchta, az éjszaknémet monda szerint: istennő, ki a fonó nők fölött őrködik.

Berchtold, ó német név: fényesen kormányzó vagy uralkodó.

Berenike, *gg.* név = győzelemhozó (Ptolomäos Euergetes aegyptusi királynak neje a 3-ik században, kinek szép haja mint áldozat-ajándék Aphrodite templomában letétetett, és egy csillagzatnak arról lett elnevezése által megörökittetett).

bergamasca, *ol.* (bergámáská), olasz paraszt-tánc Bergamo vidékén.

bergamées, *fr.* (bergamé), bergamoi falszőnyegek; **bergamotte**, pergamut-körte; egy citronfaj, melynek fris héjából olaj készittetik.

bergerac, *fr.* (berserák), francia bor a hasonnevü megyéből.

bergère, *fr* (berzser), *tul.* juhásznő; párna-szék.

bergerette, *fr.* (berzserett), mézzel vegyitett borital.

berkowetz, orosz font=10 pud, vagy 400 orosz font, vagy 328 vámegyleti font.

berline, *fr.* (berlin), berlini hintó, könnyü hintó, utazó-kocsi, melynek födele leereszthető; **berlingot**, *fr.* (berlengó), hintó, előülés nélkül.

berlingozza, *ol.* paraszt-tánc.

berloque, *fr.* (berlok), óra-függelék (diszmüvek, melyek a zsebóra-láncra függesztetnek).

berme, *fr.* (berm), (erőd), gátmellék, gát-párkány.

Bermudas (bermjudesz) v. **Somers-szigetek**, szigetcsoport az atlanti tengeren az éjszaki szélesség 31° 50′—32° 20′ alatt.

Bernhard, ó német név (bátor mint a medve), Bernát; **bernhardinus**, bernátrendü, tarka barát, szesztra, cisterci (clairvaux-i sz. Bernát után igy nevezve, ki a 12. században élt).

berri, török mérföld, melyből 73 tesz egy szélességi fokot.

bersaglieri, *ol.* (berszályeri), vadászok az olasz hadseregben.

Berserker, az ó német monda szerint: félelmes harcfi, a ki páncél nélkül ment a háboruba s ott dühösen harcolt; **Berserker-wuth** = vad harc-düh.

Bertha, ó német női név = a ragyogó, tündöklő; Berta.

Berwick (Berrick), grófság Skótföldön; II. Jakab angol király természetes fia.

beryll, *ásvt.* édeny, édle, tengeri kő.

beschores, l. **bschores**.

besestan és **besestin**, *tör.* vásárhely.

beslik, török ezüstpénz = 5 piaszter v. 45 uj krajcár.

besteck, *ném.* evőeszköz; tok, tartó (evőeszközhöz).

bestialis, *lat.* baromi; **bestialitas**, baromiság; baromkodás; **bestie**, barom; vad állat.

betel, keletindiai indás növény, veres nedvü, keserü és jóillatu levelekkel, melyeket az indusok rágás végett arany, ezüst stb. szelencékben magukkal hordoznak.

bethel, *zsidó*, isten háza.

bêtise, *fr.* (betiz), botorság, ostobaság.

bêton, *fr.* (betohn), kavicscsal vagy tégladarabokkal kevert vizálló vakolat, mely vizépitéseknél, s gyakrabban alapépitéseknél is használtatik.

Digitized by Google

betonica, *lat. nt.* bibetyü; szagos müge.

Bettine, Betty = Elisabeth.

betulineae, *nt.* nyirfélék; **betulin**, nyirfa-kéregből készitett kámfor.

beurré-blanc, *fr.* (böré blánk), fehér vajkörte; **beurré-gris** (börégri), szürke vajkörte.

beurtmann, *holl.* (börtmánn), hajós postamester; **beurt-hajók**, kereskedői postahajók, melyek azon kiváltsággal birnak, hogy utasokat és pogyászokat bizonyos városokba vagy vidékekre szállithatnak.

bewindhebber, kereskedői társaság igazgatója Hollandiában.

bexis, *gg. kórt.* köhögés.

bey, város parancsnoka Törökországban; helytartó Aegyptusban.

beziers, *fr.* (bezié), fehér bordeaux-i bor.

bezoár, a bezoár-kecske gyomrában találtató kő; bélgecs, bezoár-kő.

Bi., = Bismuthum.

Bianca, *ol.* női név: fehér, fénylő; **bianco**, *ol.* fehér, tiszta, be nem irott lap; **bianco állani**, a váltó elfogadását az adós által megtagadva látni.

biandria, *lat-gg.* kétférjüség.

biapiculé, két-ormu.

biarchia, *lat-gg.* két személy uralkodása.

biarticulé, két-izületü.

biasse, *fr.* nyers keleti selyem.

bibamus! *lat.* igyunk!

biblia, *gg. tul.* (szent) könyvek, szentiras; **bibliognosta**, könyvismerő; **bibliograph**, a tudományos könyvek ismerője; **bibliographia**, a tudományos könyvek ismerete; **bibliolater**, könyvimádó; **bibliolatria**, a szentirás imádása; **bibliotith**, a Pompeji és Herculanumban szénné változott kéziratok; falevelek kövülése, azok lenyomata kőre; **bibliologia**, könyvtan, értekezés a szentirásról; **biblioman**, könyvbohó; **bibliomania**, könyv-szenv; **bibliophil**, könyvkedvelő; **bibliothort**, könyvrontó; **bibliopöa** v. **bibliopöia**, könyvirás; **bibliopola**, könyvkereskedő; **bibliotaph**, a ki könyveit nem örömest közli; **bibliotheka**, könyvtár; **bibliothekarius**, könyvtárnok.

biblista, bibliatudós, bibliakedvelő; **biblistika**, biblia-isme.

bicamerismus, *uj lat.* két-kamara-rendszer.

bicarbonas, *vt.* ketted-szénsav; **b. calicus**, ketted-szénsavas hamuzsir; **b. natricus**, ketted-szénsavas szikso; **b. potassae** = b. calicus; **b. sodae** = b. natricus.

bicephalium, *kórt. tul.* kétfejüség; nagy fejdaganat.

biceps, *lat.* kétfejü, kétarcu, Janus mellékneve.

bicêtre, *fr.* (biszetr), Páris közelében levő fegyház neve.

bichet, *fr.* (bise), francia gabonamérték; véka, mérce.

bicho, *spany.* (bicso), bőrféreg; **bicho del culo**, délamerikai betegség, mely abból áll, hogy az alfel elrothad.

bichon, *fr.* (bisohn), hosszu szőrü öleb.

bicolor, *lat.* kétszinü.

biconcav, *ttan.* kétfelül homoru; **biconvex**, kétfelül domboru.

bicorniger, kétszarvu (Bacchus mellékneve); **bicornis**, kétszarvu.

bidactiylus, *gg.* kétujju madár.

bidens, *lat. tul.* kétfogu; kétágu horog; *nt.* villamag, farkasfog.

biduum, *lat.* két nap; két napi határidő; **intra biduum**, két nap alatt.

biennalis, *lat.* két évi; **biennium**, két évi időszak.

bien public, *fr.* (biehn püblik), közjó.

bien venu, *fr.* (biehn venü), szivesen látott; isten hozta.

bifarialni, kétfelé osztani, szakitani; hasitani, felezni.

bifolium, kétlevelü; bangó (növény).

biformis, kétalaku.

bifrons, *lat.* kétarcu (Jánus).

bifurcatio, *lat.* kettéágazás.

biga, kettős fogat.

bigamia, *gg.* kétnejüség; **bigamista**, kétnejü; **bigamus**, kétnejü; **bigama**, kétférjü.

bigarreau, *fr.* (bigáró), spanyol cseresznye, tarka szivalaku cseresznye.

bignonia, *nt.* Bignon abbé után nevezett növény = bigebecő.

Digitized by Google

bigonzio, *ol.* bormérték Velencében.

bigot, *fr.* (bigó), vakbuzgó, vakhitü; szenteskedő, álszent; **bigoterie,** *fr.* **bigotismus,** vakhitüség, vakbuzgóság; szenteskedés.

bijou, *fr.* (bizsú), ékszer, drágaság; **bijouterie** (bizsutrí), ékszer; ékszerkereskedés; **bijoutier** (bizsutié), ékszerárus.

bilance, *fr.* (bilánsz), mérleg, végszámolat (a bevételek és kiadások összehasonlításával).

bilander v. **bylander,** hollandi folyóvizi kereskedő-hajó két árboccal.

bilateralis, *lat.* kétoldalu, kölcsönösen, viszonosan kötelező (**contractus,** szerződés).

bilboquet, *fr.* (bilboke), golyófogó, tekefogó (játékszer); bodzaláb; aranyozó pálcika.

Bileam, zsidó név = néphóditó, idegen.

bilimbi, az ázsiai averhoe-fának savanyus gyümölcse.

bill, *ang.* törvényjavaslat, inditvány; jegy, váltó.

billard, *fr.* (bilyárd), tekeasztal, lapdány; tekejáték.

Billault (Billó), francia államférfiu.

billet, *fr.* (bilye), jegy; levélke; **billet à ordre** (bilyé-tó ordr), a kibocsátó rendeletére szóló váltó; **billet au porteur** (bilyet-ó portór), az elömutatóra szóló váltó; **billet d'amour** (bilye d'ámúr), szerelmes levélke; **billet de faveur** (bilye dö fávór), ajánló-levél; **billet doux** (bilye dú), szerelmes levélke.

bill of credit, *ang.* (bill of kredit), kezességi levél; kitöltetlen váltó; **bill of complaint** (bill of komplent), keresetlevél; **bill of exchange** (bill of ekszcsens), váltólevél; **bill of exchequer** (bill of ekszcseker), kincstárjegy; **bill of lading** (bill of leding), fuvarlevél; **bill of mortality** (bill of morteliti), halotti bizonyitvány; **bill of rights** (bill of reitsz), neve az 1668-ik évben kelt s az angol szabadságot biztositó törvénynek.

bimana, *állatt.* kétkezü.

bim-basi, *török,* a hadsereg parancsnoka.

bimembris, *lat.* kéttagu.

bimensis v. **bimester,** *lat.* két hónapi időköz; **bimestralis,** két hónapi.

binarius, *lat.* kettős.

binoculum, kettős távcső (mindkét szemre való kettős csövel).

binom *mt.* kéttag, kéttagzat; **binomial,** kéttagi, kétszaki; **binomialcoefficient,** kéttagi összténytő, t. i. valamely kéttagzat föloldásából keletkező sorok tagjainak tényezője.

binominalis, *lat.* kétnevü.

binomium, *mt.* kéttagos mennyiség (+ vagy — által összekötve).

binubus, *lat.* kétszer nőszült.

bioarithmetik, *gg.* az élet tartamának kiszámitása; **biochemia,** életvegytan, az élő testek anyagszereinek tulajdonságairól és változásairól szóló tan; **biodynamik,** életerőtan; **biograph,** életiró; **biographia,** életrajz, életirás; **biographik,** életirás tudománya; **biographikus,** életrajzi, életirási, életirati; **biologia,** életisme, élettan; **biomantia,** az élet-tartam megjövendölése (p. o. az érütésből); bizonyos jelekbőli következtetése annak, hogy a hulla élt; **biometria,** az életidő helyes fölosztása és használata; az életidő kiszámitása; **biosophia,** életbölcseség; **biotomia,** élő állatok boncolása.

biolca, olasz térmérték = 700—1400 □ öl.

bipartitio, *lat.* ketté v. kétfelé osztás, felezés.

bipes, *lat.* kétlábu állat.

bipolar, *ttan.* kétsarki.

biquadrat, *lat.* negyedik fok, negyedik hatvány.

biribi, olasz szerencsejáték 64 golyóra.

Birmingham (börmingemm, köznyelven brömcsm, bromicsen), angol város.

birság = pénzbüntetés.

bis, *lat.* kétszer.

bisam, (erős kellemes illatu nedv, mely némely állatoknál az alfel közelében levő zacskóban összegyűl, s mint illat- s egyszersmind gyógyszer használtatik), pézsma.

bischof, *ném. tul.* püspök; vörös borból, cukorból és narancshéjból készitett ital.

Digitized by Google

biscotin, *fr.* (biszkoten), cukorlepény; **biscuit** (biszkvi), kétszersült; piskóta.

biscutella, *nt.* paizspár.

bis dat, qui cito dat, *lat.* kétszer ad, ki gyorsan ad.

bismuthum, *lat. vt.* keneny.

bison, *fr.* (bizohn), pupos ökör, vad bival.

bissextilis, *lat.* szökő évi.

bisti, perzsa ezüstpénz = 6 ujkrajcár.

bistouri, *fr.* (biszturi) sebészi metszőkés.

bit, éjszakamerikai kis pénz = 5 pence v. 19½ kr.

bitheismus, *lat-gg.* két-istenhivés.

bitumen, *lat. ásvt.* földi gyanta.

bivouac, *fr.* (bivuák), fektanya; táborőr; **bivouaquirozni** (bivuákirozni), az éjet szabad ég alatt harcra készen tölteni.

bizarre, *fr.* (bizár), különös, különcködő, csodaszerü, furcsa.

B. L., = benevole lector, kegyes olvasó.

blámirozni, *fr.* „blámer" igéből, gyalázni, meggyalázni; kudarcot vagy szégyent vallani.

blanc, *fr.* (blánk), fehér, fényes, fénylő, ragyogó, tiszta; **blancos**, (blánkosz), a korlátlan uralom hivei Spanyolországban.

Blanda, Blande, Bandina, női név = hizelgő nő; **blandilalia**, *lat-gg.* hizelgő beszéd; **blanditia**, hizelgés; **Blandus**, férfiui név = hizelgő.

blank verses, *ang.* (blenk verszisz), rimetlen versek.

blanquet, *fr.* (blánke), meghatalmazványi aláirás, tiszta lap, melyen egyedül a név van aláirva; **blanquette**, (blankett) gyenge fehér bor.

blasirt, *fr.* hervadt lelkü, tompult érzékü; eltompult, elérzéktelenült.

Blasius, férfiui név (felséges, királyi) Balázs; tréfásan: Herr Blasius = a szél.

blason, *fr.* (blázon), nemzetségi cimer; cimer-isme; **blázonista**, cimertudós.

blasphemia, *gg.* káromkodás, istenkáromlás.

blendirozni, (*fr.* blinder), vakitni, megvakitni, szeme világát elvenni; **kápráztatni**, ámitani; vakitó müvel fedezni.

blenna, *gg. kórt.* nyák; **blennemesis**, nyálka-hányás; **blennochezia**, nyák-székelés; **blennoptysis**, nyákkiköpés köhögéssel; **blennopyra**, nyálkaláz; **blennorrhagia**, v. **blennorrhöe**, nyák-folyás; kankó; **blennosis**, nyákbetegség; **blennothorax**, a mell elnyálkásodása; **blennuria**, nyák-vizelés.

blepharitis, szempilla-gyuladás; **blepharophthalmia**, szemgyuladás; **blepharophyma**, szempilla-daganat; **blepharoplastik**, szempilla-képződés; **blepharoplegia**, szempilla-bénulás; **blepharoptosis**, szempilla kidüledése; **blepharospasmus**, szempilla-görcs.

blesszirozni, *fr.* „blesser" igéből, megsebesitni, sérezni, sebeszteni; **blesszirozott**, sebes, sebesült, sebet-kapott; **blessure**, *fr.* (blesszür), seb.

blestrismus, *gg. kórt.* hánykolódás (a sulyos betegeknél).

bletonismus, *gg.* forrás-kutatási tehetség érzéki érzelés által; **bletonista**, forrás-kutató.

bleumourant, *fr.* (blömurán), halványkék.

blide, blyde, bleide, *ó német*, hajitó-gép.

blindage, *fr.* (blendázs), vakitó, lát-ellenzö (a várépitésben).

blocage, **blocaille**, *fr.* (blokázs, blokály), hézagtöltő kövek.

block-haus = fa-vár, gerenda-vár, ágyu-ház.

blokade, (*fr.* **blocus**, mondd: bloküsz) ostromzár, zárlat; **blokirozni**, körülvenni, bekeritni (várat katonákkal).

blond, *fr.* szőke, szöszke; **blonde**, *fr.* selyem-csipke; szőke nő; **blondin** (blondehn), szőke ifju; **blondine**, szőke nő.

blouse, *fr.* (blúz), vászon fölső ruha.

blue-stocking, *ang.* (bliu sztokking), kék harisnya; irodalommal foglalkozó és tudós nő.

blumist, virágmüvelő, virágkedvelő.

blunder, *ang.* (blonder), hiba, botlás.

b. m. = **beatae memoriae**, *lat.* boldog emlékezetü; *gyógyt.* **bene misceatur** = jól kevertessék.

Digitized by Google

boa, *állatt.* zuzár, óriás zuzár, óriás kigyó.

board, *ang.* (bord), asztal; törvényszék; **boarding-house** (bording-hausz), étház, éthely, vendégház.

boa upas, *malaji*, mesés mérges fa, melynek kigőzölgése már a távolban öldökül.

bobák, *állatt.* orosz marmota.

bocassin, pamut-kendő Örményországból és Perzsiából.

bocca, olasz bormérték, körülbelül 1 pint.

boeuf à la Mode, *fr.* (böf á la mod), fojtott marhahus; **boeuf gras** (böf grá), hizlalt ökör, hushagyó keddi fölcifrázott ökör.

bogdo-láma, keletindiai főpap; Tibetben egyházi főnök, ki a dalaï-lámával együtt országol.

Bohémia, Csehország.

boisseau, *fr.* (boászó), gabonamérték = $^1/_8$ hektoliter, v. $12^1/_2$ liter.

bojár, oláhországi főnemes.

boje, *holl.* horgonyhoz kötött hordó, mely fönn uszván, a horgony fekvését mutatja; horgonyjegy, uszány.

bolero, *spany.* énekkel és csörgetyűvel kisért néptánc.

Bolingbroke (Bállingbrók), angol államférfiu.

Bolland János, antwerpi jezsuita, főmunkatársa azon jezsuita-egyletnek, mely a szentek életét kiadá.

bolletta, *ol.* (bolyetá), bárca, jegy, árujegy, vámjegy.

Bologna (Bolonya), olasz tartomány és város; **bolognai eb**, kicsiny, bozontos, nagy fülü eb; **bolognai kovacs**, kovacs, mely izzóvá tétetvén, a sötétben világit.

bolus, *lat.* vörös agyag, pöcsétföld.

bolzas, keletindiai pamut-sávoly.

bomba, 1) rabszolga-fölügyelő nyugatindiában; 2) roncsa, tüzgolyó, tüzgömb; **bombarde**, *fr.* roncsa-mozsár, bomba-mozsár; **bombardement** (bombardmáhn), bombázás, bombáztatás, lődöztetés; **bombardier** (bombárdié), bombavető, bombász; **bombardirozni**, bombázni, bombákkal lődözni; **bombázó-rovar** (bombardir-käfer), kis rovar, mely ellenségeire alfeléből gyakran kellemetlen kék szinü gőzt lő ki.

bombasin, *fr.* (bombázen), béllésszövet (eredetileg selyemből, most gyapjuból).

bombast, szódagály; szópompa, szócikornya; **bombasticus**, cikornyás, dagályos.

bombax, *nt.* szapuka; farkkóró.

bombus, *gg. kórt.* fülzugás.

bombyx, selyembogár.

bon, *fr.* jól; jó, java (valaminek), előny, nyereség; irott jóváhagyás vagy utalvány, melyet valaki nevének aláirásával, s ezen szónak „bon" hozzátételével ad valakinek; áruszolgáltatási nyugta, szállitmánylevél; követelés; jóny.

bona, *lat.* javak, jószágok, vagyon, hagyaték; **b. acquisita** v. **adventitia**, szerzett vagyon, szerzemény; **b. actionalia**, keresetbeli jószágok; **b. adespota**, bitang jószágok; **b. aerarii**, álladalmi v. kamarai jószágok; **b. aliena**, idegen vagyon; **b. allodialia**, elörökithető v. majorsági javak; **b. avita**, öröklött v. ősi javak; **b. beneficialia**, javadalmi jószágok; **b. caduca**, magvaszakadtsági javak; **b. camerae** v. **cameralia**, kamarai jószágok; **b. castrensia**, hadi érdem által szerzett javak; **b. censitica**, bérjószágok; **b. civitatis**, álladalmi v. városi jószágok; **b. coaquisita**, közszerzeményi javak; **b. colonicalia**, jobbágyi javak; **b. communia** v. **communitatis**, közös v. községi javak; **b. concambiata**, cserélt javak; **b. conjugum**, házastársak javai; **b. coronalia**, a korona jószágai; **b. damnatorum**, az elitéltek javai; **b. devoluta**, szállományi javak; **b. domanialia**, a korona jószágai; **b. donationalia**, adományi javak; **b. dotalia**, hozományi javak, hitbér, nászajándék; **b. dubia** v. **dubiosa**, kétséges javak; **b. ecclesiastica**, egyházi javak.

bonae fidei emtor, *lat.* jóhiszemü vevő; **bonae fidei possessor**, jóhiszemü birtokos.

bona emphyteutica, *lat.* örökbérjószágok; **b. emtitia**, vett javak; **b. ereptitia**, elkobzott javak; **b. extra donationalia**, adománykivüli javak; **b. feudalia**, hűbéri javak.

Digitized by Google

bona fide, *lat.* jóhiszemüleg.

bona fiscalia, *lat.* a kir. fiscusra szállt jószágok; **b. fundationalia**, alapitványi javak; **b. fungibilia**, elhasználható javak; **b. gentilitia**, családi javak.

bona gratia, *lat.* kegyesen, jóakaratulag.

bona haereditaria, *lat.* öröklött javak; **b. illata**, behozott javak; **b. immobilia**, ingatlan, fekvő javak; **b. impignorata**, elzálogitott javak; **b. indivisa**, osztatlan javak; **b. indivisibilia**, fölöszthatlan javak; **b. litigiosa**, pör alatti javak; **b. locata**, haszonbérbe adott javak; **b. mariti**, a férj javai; **b. materna**, anyai javak; **b. mensalia**, a korona jószágai.

bona mente, *lat.* jószándékkal.

bona minorum, *lat.* kiskoruak javai; **b. mobilia**, ingó javak, ingóságok; **b. nobilitaria**, nemesi javak; **b. non fungibilia**, használat által változást nem szenvedő dolgok, elhasználhatlan javak; **b. notoriorum**, hütlenek javai; **b. occupata**, elfoglalt javak.

bona officia, *lat.* jószolgálatok, szivességek.

bona pace, *lat.* békével, szép szerivel.

bona paraphalnalia, *lat.* a feleség javai a hozományt ide nem értve; **b. parochialia**, a plebánia javai.

bonapartismus, a Bonaparte családhoz való ragaszkodás; előszeretet kormányrendszere iránt; **Bonapartista**, Napoleonnak, családjának, és elveinek hive.

bona paterna, *lat.* atyai javak; **b. patrimonialia**, ősi javak, családi javak: **b. per testamentum alienari prohibita**, javak, melyeknek elidegenitését valamely végrendelet tiltja; **b. pignoratitia**, zálogos javak; **b. politico-fundationalia**, közalapitványi javak; **b. possessionaria**, birtokban levő javak; **b. profectitia**, ősi jószág jövedelméből szerzett érték; **b. publica**, közjavak; **b. publicata**, elkobzott javak; **b. pupillaria**, árvák vagyona; **b. quasi castrensia**, polgári érdem által szerzett javak; **b. rapta**, rablott javak; **b. receptitia**, a feleség után visszatartott javak; **b. regia**, a király magánjavai; **b. sexus masculini**, fiágat illető javak; **b. stemmatica**, ősi javak, családi javak.

bonasus, *gg.* és *lat. állatt.* bölény.

bona utensilia, *lat.* házi eszközök, ingóságok; **b. utriusque sexus**, mindkét ágat illető javak; **b. uxoris**, a feleség vagyona; **b. vacantia**, uratlan javak.

bona venia, *lat.* engedelemmel.

Bonaventura, *ol.* férfiui név = a szerencse kegyeltje.

bona vi rapta, *lat.* rabolt javak; **b. virtualia**, remélhető javak.

bonbon, *fr.* cukorka; **bonbonnière**, *fr.* (bonbonniér), cukorka-szelence; főkötő.

bongré, malgré, *fr.* akarva, nem akarva.

bonheur, *fr.* (bonőr), jószerencse, szerencse.

bonhomme, *fr.* (bonomm), jószivü ember; **bonhomie**, *fr.* (bonnomí), jószivüség; együgyüség.

Bonifacius, *lat. tul.* jóltevő; lakoma-adó.

bonificálni, kártalanitni, kármentesitni; megtéritni; **bonificatio**, kártalanitás, kármentesités, megtérités.

bonis avibus, *lat.* az előjelek kedvezvén.

bonitas, *lat.* jóság.

bon jour! *fr.* (bonzsúr), jó napot! jó reggelt.

bon mot, *fr.* (bon mó), élc, elmés ötlet, elmeszikra.

bonne, *fr.* (bonn), száraz dajka, ki franciául beszél.

bonne fortune, *fr.* (bonn fortün), jószerencse; különösen az, melyet férfiak nőknél tesznek; **b. grace** (grász), báj, kellem, nemes magatartás; **b. humeur** (ümör), jókedv.

bonnets rouges, *fr.* (bonneh rúzs), veres sipkások, csuf neve a francia jacobinusoknak.

bono modo, *lat.* jó módjával, szép szerivel.

bonorum cessio, *lat.* vagyon-átengedés; **b. communio**, vagyonközösség; **b. devolutio**, vagyon-átszállás; **b. et capitis poenam statuere**, fej- és

Digitized by Google

vagyonvesztésre itélni; **b. possessio ventris nomine,** a várandó özvegynek jószágbirtoklása (méhgyümölcse számára).

bons à vue, *fr.* (bon z á-vü), látra fizetendő utalványok.

bon sens, *fr.* (bon szán), józan ész, természeti ész; **bon soir!** (bon szoár), jó estét! **bon-ton,** társalgási csín, finomság; finom életmód, finom szokás; illendőség.

bonum avitum, *lat.* ősi vagyon; **b. acquisitum,** szerzett vagyon; **b. et aequum,** jogos és méltányos; **b. naturale,** természeti adomány; **b. publicum,** közjó, közvagyon.

bonvivant, *fr.* (bonviván), vigadó, mulató, lakmározó, világát élő, vig, jókedvü ember.

bon voyage, *fr.* (bon voájázs), szerencsés utat!

bonze, Fo vallását követő pap Japánban és Chinában, keletindiai szerzetes; babonás hitü pap.

bootes, *gg. csill.* ökrész-csillag az éjszaki égbolton.

Böotia, ó Görögországnak egyik tartománya, melynek lakói durvaságuk és otrombaságuk miatt hiresek valának.

bor, borium és **boron,** *vt.* bórany.

bora, *ol.* éjszakkeleti szélvész (az Adriai tengeren).

borax, *vt.* póris, bóris.

borbo, aegyptusi rézpénz; 320 b. tesz egy piasztert.

borborygmus, *gg. kórt.* bélkorgás.

bord, *fr.* hajó párkánya v. széle.

Bordeaux, *fr.* (Bordó), város Franciaországban.

bordel, *fr.* bordélyház.

bordirozni, boritni, megboritni, sujtásozni, szegni (ruhaszélt szalaggal, paszománynyal); beszegni, pártázni; **bordirung,** sujtás, beszegzés, pártázat, paszomány; paszományos munka; **bordure,** *fr.* (bordür) = bordirung.

borealis, *lat.* éjszaki; **boreas,** *gg.* fölszél, északi szél.

boretsch, *nt.* borics, borágó.

Borgia (Bordsá), olasz családnév.

borne, *fr.* (born), határ; határkő; **bornirozott,** bárgyu, korlátolt eszü, korlátolt; **bornirozottság,** bárgyuság, korlátoltság.

borough, *ang.* (börro), mezőváros.

borrachio, *ang.* (borrecsio), ruganyos mézga, kaucsuk.

borretsch, *nt.* borics, borágó.

Borussia, *barb.-lat.* Poroszország.

börze, pénzcsarnok, tőzsde, kereskedőház, alkuház.

Borysthenes, folyó Európában, mai neve Dnepr.

boscandi jus, *lat.* legeltetési jog.

boschli, török lovas önkéntes.

Bosporus, *gg.* tengerszoros, *kül.* a Konstantinápoly melletti.

bosquet, *fr.* (boske), berek, liget.

Bossuet (Bosszüeh), francia püspök és hitszónok.

bosszirozni, viaszból, gipszből mintázni, képelni.

bostándsi, *török,* a serail őre; a szultán udvari kertésze; **bostándsibasi,** a serail-őrség parancsnoka; a kertek és kéjlakok főfölügyelője.

Boston (Boszt'n), nagy kereskedő város Éjszakamerikában; **boston,** a whisthez hasonló kártyajáték.

Boswell, *ang.* (Baszuell), Johnson életirója.

botanika, *gg.* növénytan, füvészet; **botanikus,** füvész; növénytani, füvészi; **botanikus kert,** füvészkert; **botanizálni,** füvészkedni; **botanograph,** növény-leiró; **botanographia,** növényleirás, növényrajz; **botanolog,** növényismerő; **botanologia,** növényisme, növénytan, füvészet; **botanomantia,** jövendölés a növényekből; **botanophag,** növényevő; **botanophilos,** növénykedvelő, a növénytan kedvelője.

botany-bay, *ang.* (bottni be), tengeri öböl Uj-Hollandia keleti partjain, mely igen dus növényzettel bir.

botium, *gg. kórt.* golyva, görvély.

botryanthus, *nt.* fürtös jácint.

boucanier, *fr.* (bukánié), bivalvadász; tengeri rabló, kalóz; orvvadász Amerikában; **boucanière** (bukánier). a bivalvadászok lőfegyvere.

boucassin, *fr.* (bukásszen), keményitett vászon.

boudoir, *fr.* (budoár), női öltözőszoba.

Digitized by Google

bouffon, *fr.* (buffohn), bohó, bohók; **bouffonnerie** (buffohneri), bohóság, bohóskodás.

boulevard, *fr.* (búlvár), véderősség, bástyafok v. gát, védfal, védgát; vártöltés (mely sétányul szolgál).

bouquet, *fr.* (buke), bokréta; zamat.

bourgeois, *fr.* (burzsoá), polgár; **bourgeoisie** (burzsoászi), polgári rend, polgárság.

bournous, *fr.* (burnusz), arab-köpeny (fehér gyapju-szövetből).

Bourqueney (Burk'nö), francia államférfiu.

bourrasque, *fr.* (burászk), szélroham, szélvész.

bourse, *fr.* (bursz), erszény; börze.

bouteille, *fr.* (butely), palack.

boutique, *fr.* (butik), bolt; fasátor, bódé.

boutonomantia, *fr.-gg.* jövendölés a gombokból; az igennek v. nemnek kiszámitása a gombokon.

Bowring (Bauring), angol nyelvtudós, ki 1830-ban „Poetry of the Magyars" cim alatt a magyar költészetről irt.

boxirozni, ököllel víni, öklészkedni.

bracelet, *fr.* (brászele), karperec.

brachium, *lat.* kar; hatalomkar.

Bramarbas, Holberg egyik vigjátékának hőse; hősködi, nagyszáju, dicsekedő, szájhős.

bramin, indus barát, hindu pap; Brahma indus isten szolgája; **braminismus,** helyesebben **brahmaismus,** a Brahma imádása; a braminok vallása.

bravi, *ol.* bérgyilkosok, orgyilkosok.

bravissimo, *ol.* igen helyesen!

bravo, *ol.* helyes!; derék, vitéz; bérgyilkos, orgyilkos.

bravour, *fr.* (brávúr), hős v. vitézi tett; vitézség, rettenthetetlenség; **bravour-aria,** remek-dal.

brèche, *fr.* (bres), rés.

brenta, olasz bormérték = 26—40 pint.

Bretagne, *fr.* (Bretány), éjszaki franciaországi tartomány.

breve, *ol.* a pápa által fejedelmekhez intézett levél.

breviarium, *lat.* zsolosmáskönyv, papi imakönyv.

breviatio, breviatura, *lat.* rövidités.

brevi manu, *lat.* rövid uton, egyenesen, azonnal.

brevitas, *lat.* rövidség; **brevitatis causa,** rövidség okáért; **breviter,** rövideden, egy-két szóval.

Briareus, *gg.* százkaru óriás, ki az olympi isteneket a Titanok elleni harcukban segitette.

bricole, *fr.* (brikol), visszaütődés, visszapattanás (a tekeasztal párkányától).

bridgewaters (bridzsuatersz), angol könnyü posztó.

brigade, *fr.* (brigád), dandár; **brigadier** (brigádie), dandárnok; őrmester (a francia hadseregben).

brigand, *fr.* (brigáhn), rabló; **brigandage** (brigándázs), rablás, utonállás.

brigantin, *fr.* (brigántehn), hadi naszád, gyors hajó.

brigg, *ang.* (brik), könnyü hadi hajó vitorlákkal és evezőkkel, fedélzet nélkül, alacsony párkánynyal.

Brigitta, ó német női név = a ragyogó, a tündöklő.

Bright (Breit), angol orvos; angol alsóházi tag.

brillant, *fr.* (brillyánt), ragyogó, fényes, fényló; ragyogó gyémánt; **brillirozni,** (*fr.* **briller** = brillyé), ragyogni, tündökölni; fényeskedni.

brioso, *ol.* tüzesen, hévvel.

brise, *fr.* (briz), szellő.

Britannia = Angolország.

brizomantia, *gg.* álomfejtés.

br. m. = brevi manu.

brocart, *fr.* (brokár), virágos selyemszövet.

broccoli, *ol. nt.* csira-káposzta.

broche, *fr.* (bros), melltű.

brochure, *fr.* (brosür), füzet; röpirat.

broderie, *fr.* (brod'ri), himzés, himzett mü.

brom, v. **bromium,** *gg. vt.* büzeny.

bromatographia, *gg.* a tápszerek leirása; **bromatologia,** tápszertan.

bromelia, *nt.* ananász.

bromus, *nt.* rozsnok.

bronce, *fr.* (bronsz), barna réz.

bronchektasia, *gg. kórt.* a légcsövek kitágulása; **bronchien,** légcsövek,

Digitized by Google

hörgök; **bronchitis**, gógsip-gyuladás; **bronchophonia**, sipoló hang, rekedtség; **bronchotomia**, gógsip-metszés; **bronchus**, gége, gógsip, légcsó, lélekző gége; rekedtség.

bronteum, *gg.* mennydörgó-gép (szinházban); **brontia**, villámkövek; **brontologia**, égiháborutan; **brontophobia**, az égiháborutól való félelem; **bronto-theologia**, az égiháborukból vont következtetés az isten lételére.

Brougham (Brúhm), angol államférfiu, jogtudós és iró.

brouillon, *fr.* (brullyon), elóvázlat; fogalmazvány; irka-könyv; első följegyzési könyv (a kereskedóknél); izgága ember.

Brown (Braun), angol orvos, az ingerlő szerek általi gyógymód tanitója.

bruderschaft, *ném.* testvérület, atyafiság; szorós v. atyafias barátság, pajtásság, társrokonság; társpohár.

brumaire, *fr.* (brüméhr), ködhónap, October 22—November 22-ig, a francia forradalom naptárában.

brummer, lengyel ezüstpénz = $2^1/_2$ krajcár.

Brunhilda, ó német nói név = barna gyermek.

brunet, *fr.* (brüne), barna férfiu; **brunette** (brünett), barna nő.

Bruno, ó német férfiui név = barna.

brutalis, *lat.* baromi, botor, oktalan; vad, durva, kegyetlen, goromba; **brutalitas**, baromiság, botorság, durvaság, gorombaság.

brutto, *ol.* az áru sulya, hozzá számitván a göngy sulyát is; teljes suly; **brutto jövedelem**, jövedelem a költségek levonása nélkül; teljes v. összes jövedelem.

brutum, *lat.* barom; oktalan, vad, durva, kegyetlen, goromba ember.

bryonia alba, *lat. nt.* büdös gönye.

bschores, *zsidó*, ravasz, csalárd nyereség.

bubon, *nt.* zizon.

bubonadenitis, *gg. kórt.* lágyékmirigy-gyuladás; **bubonalgia**, lágyékfájás; **buboncus**, lágyék-dob; **bubones**, *lat.* bujamirigyek; **bubonium**, gyógyszer a lágyék-dob ellen; **bubonocele**, lágyék-sérv; **bubonopanus**, lágyék-dob.

Buccleugh (Bökkleff), angol családi név.

bucentaur, *gg.* bika-ember (mesés szörny); azon hajó, melyen a velencei doge magát a tengerrel eljegyzé.

bucephalus, *gg. tul.* **bukephalos**, Nagy Sándor macedoniai király kedvelt lova.

Buchanan (Bökkenenn), éjszakamerikai államférfiu.

buchsbaum, *ném. nt.* puszpáng, téli zöld.

Buckingham (Bökkinghem), grófság Angolországban, hasonnevü fóvárossal; angol grófi és hercegi család neve.

Buckinghamhouse (Bökkinghemhausz), királyi palota Londonban.

buddhaismus vagy **buddhismus**, Buddha indus isten imádása.

budget, *ang.* (bödsett), *fr.* (büdse), költségvetés.

budsu, algiri ezüstpénz = 1 frank 80 centime.

Buen-Retiro, *spany.* kéjkastél v Madrid mellett.

Bugeaud (Büzsó), francia tábornagy.

bukoliasmos, *gg.* pásztori költemény.

bulafo, a guineai tengerpartokon lakó négerek hangszere.

bulbiforme, *lat.-fr.* hagymaalaku; **bulbus**, hagyma; **bulbus oculi**, szemgolyó.

bulimiasis, **bulimia**, **bulismos**, *gg. kórt.* mohó-éhség, éhláz, zabáló-hideg.

bulla, *lat.* minden domboru pecsét, viaszból vagy ércből, mely tokba készitve valamely okiratról függ; függő pecsét; függő pecsétes levél; pecsétek; pápai rendelet; **aurea bulla**, II. Endre király által 1222-ben kiadott szabadság-levél; **bullarium**, *lat.* pápai rendeletek gyüjteménye.

bulletin, *fr.* (bülleten), tudósitás; hadi tudósitás; orvosi tudósitás valamely elókelő beteg állapotáról; **bulletin télégraphique**, távirati tudósitások.

buluk-basi, török ezredes, ki fizetés helyett földet kap.

Digitized by Google

Bulwer-Lytton (Bölv'r-Littn), angol regényiró.

buphthalmia, *gg. kórt.* kidüledt-szemüség.

burbas, burbe, burber, aegyptusi számoló pénz = $^1/_6$ asper.

bureau, *fr.* (büró), iroda, hivatalszoba; iróasztal; **bureaukratia**, *fr.-gg.* iroda-uralom; a hatalom öszpontositása a tisztviselők kezeiben; a népből választott tanácskozó testületek által nem korlátolt tisztviselői hatalom.

burg, vár, várlak.

Burke (Börk), angol szónok.

Burleigh (Börli), angol név.

burlesque, *fr.* (bürleszk), bohó, furcsa, nevetséges, torz-bohó; a nagyszerünek nevetséges előadása.

burletta, *ol.* kis vigjáték.

bursarius, *lat.* a zárdajavak igazgatója.

burschikos, (német egyetemi) tanulói viseletü.

bushel, *ang.* (búsel) = 8 gallon.

buste, *fr.* (büszt), mell-szobor, mellkép.

bustrophedon, *gg.* ökörfordulati irás, t. i. mely fölváltva jobbra és balra foly; barázda-irás.

bustum, *lat.* hulla-égető hely, hol a rómaiak holtjaikat elégették, s ezek hamvait eltemették.

buticularius, főpohárnok.

butyrum, *lat.* vaj.

buxus, *lat. nt.* puszpáng, téli zöld.

Byron (Beierrn), angol költő.

Byzantium = Konstantinápoly; **byzantiner**, *gg.-ném.* Görög v. keleti birodalombeli iró azon időből, midőn még ama birodalom fennállott; aranypénz a görög császárok idejéből 330 óta = 4 tallér.

C.

C., zenében a hangrovat első zöngéje; mint rövidités = corda, capo, cantus; *vt.* carbo; mint pénzverés helye: Prága, Cleve; mint ó római név = Cajus; mint számjegy = centum.

ca., *lat.* = circa, körülbelül; **Ca.**, = Calcium.

Caan, a szultán török cime.

cab, *ang.* (keb), kétkerekü könnyü kocsi.

cabale, *fr.* (kábál), ármány, cselszövény, fondorlat; igy neveztetett II. Károly angol király ármánykodó cabinetje (1671-ben), melynek tagjai valának: Clifford, Arlington, Bückingham, Ashley; Lauderdale; ezek neveinek első betüiből véletlenül épen ezen szó alakult.

caballero, *spany.* (kábályero), lovag, nemes ember; **c. andante**, kóbor lovag.

cabes, guineai számoló pénz; körülbelül 3 frt.

cabinet, *fr.* (kábine), 1) benyiló; 2) dolgozó szoba; a fejedelem belső szobája, fejedelmi belső tanács.

cabotage, *fr.* (kábotázs), partmelléki hajózás, parti kereskedés.

cabriolet, *fr.* (kábriole), kétkerekü könnyü kocsi.

cacalia, *nt.* kákolya.

cacao, a nyugatindiai kákáofa babalaku gyümölcse, melyből a chocolate készittetik.

cachalot, *fr.* (kásálo), *állatt.* hosszufejü fizéter, (hal).

cachexia, *kórt.* senyv, sinylés, sinylődés; **c. chlorotica**, sápkór; **c. leprosa**, bélpoklosság; **c. scorbutica**, sülу; **c. scrophulosa**, görvély, futosó mirigy; **c. syphiloidea**, a bujasenyv utófájdalmai; **c. venerea**, bujasenyv; **c. virginea**, sápkór.

cachinnus convalsivus, *lat. kórt.* görcsös nevetés.

cachucha, *spany.* (kácsucsá), tánc csörgetyűkkel.

Cäcilia, *lat.* női név = a rövidlátó; Cicelle

Cäcilius, *lat.* finév = rövidlátó; Cecil.

cacochymia, *gg. kórt.* a nedvek romlottsága; **cacodämon**, rosz szellem, manó; **cacographia**, rosz irás, helytelen irásmód; **cacophonia**, rosz hangzat, hibás hang; **cacotrophia**, rosz táplálás.

cactus, melegházi növény; pozsgár.

cadaver, *lat.* hulla, tetem, holttest; dög.

cadeau *fr.* (kádó), csekély ajándék, alkalmi ajándék.

Digitized by Google

cadence, *fr.* (kádánsz), hanglejtés a zenében; ütem, hangütés, időmérték (zenében, táncban); jóhangzásu végzet a beszédben, költeményben.

cadet, *fr.* (káde), fiatalabb, fiu, öcs; hadapród.

cadi, *arab*, török biró, városbiró; **cadilesker**, ország birája.

cadmia, *gg.* és *lat. ásvt.* gálma, horgpat; kékeny, kobalt; **cadmia fornacum**, közönséges kályhakorom; **cadmium**, *vt.* sárgany, kadany.

cadre, *fr.* (kádr'), *tul.* keret, foglalék; *ht.* az ezredek törzse.

caduca bona, *lat.* magvaszakadtsági javak; **caducitas**, magvaszakadás, kihalás; magvaszakadtság, háramlandóság, uravesztett jószág; **caducum malum** v. **caducus morbus**, *kórt.* nyavalyatörés.

Caes., = Caesar; **Caes. Maj.** = Caesarea Majestas, császári fölség; **caesareo-papia**, a világi hatalomnak beavatkozása az egyházi dolgokba.

caeteris paribus, *lat.* különben hasonló körülmények között.

cafard, *fr.* (káfáhr), képmutató.

café, *fr.* (káfe), kávéház.

cafis, **cafiz**, v. **cahiz**, *spany.* (káfisz), gabonamérték = 12 fanega; **cafiso**, olasz olajmérték, körülbelül 8 bécsi itce.

caftan, *török*, kaftán, fölső ruha.

cafusos, délamerikai emberfaj, mely az indusok és négerek vegyületéből keletkezik.

cagnard, *fr.* (kányár), henyélő, tunya.

cagot, *fr.* (kázso), képmutató, szenteskedő.

cahier, *fr.* (káje), füzet; jegyzékkönyv.

ça ira, *fr.* (szá irá), fog menni; az első francia forradalom idejében kedvelt dalnak kezdete.

cajolerie, *fr.* (kázsoleri), hizelgés, enyelgés, uyájaskodás.

cajute, *fr.* (kázsüt), hajószoba.

calabrese, calabriai; calabriai kalap, a köztársaság jelképe.

calamintha, *nt.* hegyi melissza.

calamitas, *lat.* csapás, baleset, balsors, nyomorúság.

calamus, *lat.* nád, kálmos.

calcant, *lat.* tipró; orgonanyomó, fuvótipró.

calcaria, *lat.* mészföld.

calcator, *lat.* taposó, tipró; **calcatura**, nyomás, taposás, tiprás; forduló, vető, dülő.

calceolaria, *nt.* papucsvirág.

calcilith, *lat-gg.* mészkő; **calcinatio**, *vt.* mészités, mészszé változtatás; **calciniren**, mészitni, mészszé égetni.

calcium, *vt.* mészeny.

calculálni, *lat.* számitni, számolni, fölszámitni; **calculatio**, számitás; kiszámitás, fölvetés, árvetés; **calculator**, számító, számvető; utánszámitó, számvevő, számvizsgáló; **calculatur**, számitó hivatal; **calculus**, számitás, számolás, számvetés; érdemsor, érdemjegyzék (az iskolában); *kórt.* kő, hólyagkő, vesekő; **calculus Minervae**, a szavazatok egyenlósége, mely a vádlott javára számittatik.

calèche, *fr.* (kales), cséza, postakocsi.

calecuti kakas, kanpóka.

Caledonia, *lat.* Skótföld.

calefactor, *lat.* fütő, szóbafütő, fütőszolga.

calembourg, *fr.* (kálahnbúr), élces szócsere, szójáték, elmés szójáték.

calendae, *lat.* a rómaiaknál a hónapok első napjai; **calendariograph**, *gg.* naptáriró; **calendaticum**, azon ajándék, melyet a középkorban ujév napján az egyháznak és a papoknak szoktak volt adni.

calendula, *nt.* peremér, tüzvirág.

calentura amarilla, *spany.* (kálenturá ámarilya), sárga-hideg-láz.

Caliban, Shakespeare „Zivatar"ában előforduló rut, durva, baromi szörnyeteg neve, ki minden gonoszra képes; *átv. ért.* rut, baromi ember.

caliber, (*fr.* calibr), csőüreg-kör, csőöböl; ür, üreg.

calico, finom gyapot-szövet.

calix, *lat.* kehely; *nt.* kehely, csésze, virágcsésze.

calmár, *fr.* tintahal.

calomel, *vt.* highalvacs, édes higany.

calor, *lat.* meleg; **caloricum**, hévanyag; **calorimeter**, hőmérő; **calorimotor**, hévmozditó.

Digitized by Google

caltha, *nt.* gólyahir, tüzvirág.

calumnia, *lat.* rágalmazás; patvarkodás.

calville, *fr.* (kálvil), eperalma; szögletes alma, csúcsos alma.

calvinismus, Kalvin tana; **calvinista**, Kalvin tanát követő.

calx, *lat.* mész.

camarade, *fr.* (kámárád), társ, pajtás.

camarilla, *spany.* (kámárillya), *tul.* kamarácska; titkos hatalom a spanyol udvarnál.

cambium, *lat.* csere, jószágcsere; váltólevél.

Cambridge (Kembridzs), grófság Angolországban, hasonnevü fővárossal.

camée, *fr.* (kámé), domboru vésetü drágakő.

camélia, *nt.* chinai v. japáni rózsa.

camelot, *fr.* teveszór-szövet.

camera, *lat.* kamara; **c. clara**, világitó szekrény, árnyék-távolitó szekrény; **cameralis**, kamarai, kincstári; **cameralista**, pénzügyi, kincstári tiszt; **c. lucida** = camera clara; **c. obscura**, árny-vető szekrény, mely egy sötét kamara fölött állván, előrészének lencsealaku üveggel ellátott nyilásán által az előtte fekvő tárgyakat a sötét kamarában elhelyezett fehér asztalra kicsinyben leárnyékozza; föltalálta nápolyi Porta János a 16. században; **camerarius**, aranykulcsos, kamarás.

camin, *lat.* kémény.

camisia alba, *lat.* fehér ing, karing

camisol, *fr.* (kámiszol), mellelő.

Camoens (Kámuis), portugalli költő.

campagnard, *fr.* (kámpányár), földmüvelő, mezei v. falusi ember; **campagne** (kámpány), falusi v. mezei jószág, falusi birtok; táborozás, hadjárat.

campana, *lat.* harang; **campaniforme**, *lat-fr.* harangalaku, harangdad; **campanologia**, *lat-gg.* harangöntés tana; **campanula**, *lat. nt.* csengetyüke.

camparius, *lat.* csősz.

Campbell (Kemml), angol jogtudós.

campeche, *spany.* (kámpecse), berzsen, vérbélfa.

campement, *fr.* (kámpmáhn), táborozás.

campestris, *lat.* mezei.

camphora, *barb.-lat.* kánfor.

camphon, finom chinai thea.

campirozni (*fr.* camper = kahnpé), táborozni, szabad ég alatt tanyázni.

campus Martius, *lat.* a rómaiak Mars mezeje; hadgyakorló hely.

camp volant, *fr.* (káhn volán), mozgó sereg; mozgó tábor.

cana, hosszmérték Maroccoban, körülbelül 3, Spanyolországban $2^1/_2$ rőf.

canáda, portugalli folyadékmérték, körülbelül $1^1/_2$ bécsi itce.

canaillarchia, *fr.-gg.* a söpredéknép uralma; **canaille**, *fr.* (kánálly), nép alja, söpredék, csőcselék-nép; semmireváló, kóc-ember.

canalis, *lat.* csatorna; lecsapoló árok; vizeresz, vizárok; tengerszorulat; ut-mód; velőüreg a csontban; **canalisálni**, csatornázni, csatornát készitení, viznek árkolni.

canapé, *fr.* nyugágy, pamlag.

Canári szigetek, szigetcsoport Afrika éjszaknyugati partján.

cancellaria, *lat.* körülrácsozott helyiség; iroda; kancellaria; **cancellarius**, kancellár, pecsétőr; **cancellista**, irnok.

cancer, *lat.* rák; fene; **cancrinus**, visszafelé is ugyanazon betükből álló vers, p. o. „Roma tibi subito motibus ibit amor; signa, te signa, temere me tangis et angis"; **cancrite**, kővé vált rák; **cancrologia**, *lat.-gg.* a rákok leirása.

cand., = candidatus, *lat.* jelölt.

candelaber, *lat.* karos gyertyatartó; **candelarius**, gyertyavivő.

candeur, *fr.* (kándőr), nyiltszivüség, őszinteség; **candidus**, *lat.* fehér, tiszta; őszinte, nyiltszivü.

candidálni, kijelölni; **candidatio**, kijelölés; **candidatus**, jelölt, kijelölt.

candide, *lat.* őszintén.

candirozni, becukrozni; **candis**, *fr.* (kándi), becukrozott gyümölcs.

candor, *lat.* fehérség, tisztaság; nyiltszivüség, őszinteség.

candy, madrasi mázsa = 20 maund, = 226,799 kilogramme; Surateben = 20 maund; 1 maund = 16,933 kilogramme; a gyapotnál 1 candy = 21 maund;

Digitized by Google

Pondicheryben 1 candy = 12 maund à 8 vis; 1 maund = 11,745 kilogramme; Goaban 1 candy = 20 maund à 24 rattel v. midas = 224,53 kilogramme; Ceylonban 1 candy = 500 angol font.

caneel, *holl.* fahéj.

canepin, *fr.* (kanepen) finom kecskebőr.

canevas, *fr.* (kánevá), fehéritetlen gyolcs, kaneváz; himzéshez használt erős fonalakból készitett szövet, melynek üres lyukacsai a himző szálakkal betöltetnek; alaprajz, vázlat.

canicula, *lat.* hőnapok, hőszak.

cannabis, *lat.* kender.

cannelas, *fr.* (kánelá), cukros fahéj.

cannelirozni, (*fr.* canneler = kánnelé), csatornaalakra kivájni, hornyolni, rovátkolni, vájuzni.

cannibale, *fr.* (kánnibál), emberhussal élő vadember a karaïbi szigeteken, kegyetlen, vad ember; **cannibalismus,** kegyetlenség.

Canning (Kenning), angol államférfiu.

canoe, kéregből készitett, fatörzsökből vájt csónak.

canon, l. **kanon.**

canonade, *fr.* (kánonád), álgyuzás.

canones, *gg.* tanmondatok, szabályok, rendeletek.

canonica visitatio, *lat.* egyházi látogatás; **canonicalis,** kanonoki; **canonicatus,** kanonokság; **canonici capitulares,** káptalanbeli kanonokok; **canonici cathedrales,** székesegyházi kanonokok; **canonici columnares,** a káptalan nagyai (nagyprépost, olvasó, éneklő, őr-kanonok); **canonici regulares,** szerzetes-rendi kanonokok; **canonici saeculares,** világi kanonokok; **canonicus,** kanonok.

canonier, *fr.* (kánonié), tüzér.

canonisálni, szentek közé iktatni, szentesitni; szentté avatni, szentek közé avatni; **canonisatio,** szentesités, szentek közé iktatás, szentté avatás.

canonissa, székes apáca, kar-apáca.

canonista, egyházi jogtanár, egyházi jogtudós.

canopen, aegyptusi bálványképek begyekes, fővel és lábakkal ellátott, korsók alakjában.

cant., = cantor, énekes, éneklő.

cantar, török mázsa = 44 ocka = 100¾ bécsi font; Smyrnában = 45 ocka; Damaskusban = 100 rotolo à 60 obon; 1 rotolo = 1785 gramme.

cantaro, spanyol folyadékmérték = 16,168 litre.

cantate, *lat.* karének, egyházi ének; pünkösd előtti 3-ik vasárnap; **cantatio,** ének, éneklés; **cantatorium,** katholikus egyházi könyv, melyből a kántor a feleleteket énekli.

Canterbury (Kentrbörri), Kent grófság fővárosa Angolországban.

cantharelle, *nt.* sárga gomba.

cantharidae officinales, *állatt.* hólyaghuzó izgone, kőrisbogár; **cantharidin,** *vt.* körösdék.

cantharus, *lat.* viztartó a templom bemeneténél.

canthitis, *gg-lat.* szemzug-gyuladás; **c. nasalis,** szemlob az orr felüli szögben; **c. temporalis,** szemlob a halánték felüli szögben.

canticum canticorum, *lat.* énekek éneke.

canton, *fr.* (kántohn), megye Helvetiában; hadmegye, toborzó-vidék; **cantonirozni,** *ht.* szállásolni, tanyázni, helységben elosztva feküdni.

cantor, 1) *lat.* előénekes, éneklő, énekmester; **cantores amant humores,** a kántorok szeretik a nedveket, azaz: szeretnek inni; 2) sulymérték Sardiniában = 129 font.

canzona, *ol.* dal, dana.

cap, *fr.* (káp), **cape,** *ang.* (kep), **capo,** *ol.* (kápo), fok.

cap. és **capit.,** = capitulum, káptalan.

capacitálni, megértetni (valakivel vmit), meggyőzni (vkit vmiről), fejébe verni (vkinek vmit); elméjét megnyugtatni; **capacitas,** *lat.* képesség; fogékonyság, foghatóság; belvilág, csőnek belvilága; nagy tehetség; **capax,** képes, téres, tágas; **capax ingenium,** tehetséges, ügyes fő.

cap de bonne espérance, *fr.* (kap dö bonn eszpéránsz), jóremény foka.

capella, *lat. csill.* kecske.

capellanus, *lat.* segéd-lelkész, káplán; udvari pap; **capelle,** kápolna; *vt.*

Digitized by Google

kém-csésze, kohóca; **capell-meister,** karnagy.

caper, (*fr.* capre), kalóz, martalóc; kalóz-vezér; kalóz-hajó, rabló-hajó; **caperei,** kalózás, rablás; **capern,** hajót elrabolni v. elfogni; **capiálni,** megfogni, megérteni.

capi-aga, *tör.* a heréltek főnöke.

capidsi-basi, *tör.* az ajtónállók főnöke.

capillare jus, *lat.* hajadoni jog; **capillaris,** hajnemü, hajfinomságu, hajcsövü; **capillaritas,** hajcsövesség.

capita jugata, *lat.* kettős fej az érmeken.

capitale crimen, főbenjáró büntett, halálos vétek; **capitale mortuum,** holt v. heverő tőke; **capitalis,** *lat.* tőke, tőkepénz, tőkevagyon; alap, pénzalap; fő, derék, jeles; **capitalisálni,** tőkésitni; **capitalisatio,** tőkésités; **capitalis poena,** halálos büntetés; **capitalis sententia,** halálos itélet; **capitalista,** tőkebirtokos, tőkepénzes.

capitatio, *latin,* fejadó; népszámlálás.

capitello, *ol.* oszlopfej, fejezet, oszlop feje.

capitiluvium, *lat.* fejmosás.

capitolium, *lat.* várlak ó Rómában; tréfásan: fej, koponya.

capitulálni, *lat.* 1) alkudozni, föltételek alatt föl- v. megadni (magát v. valamely várat); 2) ujra beállani katonának; **capitulans,** alkudozó; ujra szegődött katona; **capitularis,** káptalanbeli; **capitulatio,** alku, szerződés; hadi alku, föltételek alatti várföladás; katonaszegődés; **capitulum,** káptalan.

caprice, *fr.* (káprisz), szeszély; makranc; **capriciös,** szeszélyes, makrancos, fejes; **capricirozni,** megkötni magát valamire.

capricornus, *lat.* bak, állatköri jel.

caprifoliaceae, *nt.* szulákfélék.

caprimulgus, *lat. állatt.* kecskefejő, lappantyu.

capriole, *ol.* ugrándozás, szökdelés, bakszökés.

capsicum, *uj lat.* paprika, török v. kerti bors.

capsula, *lat.* tok, tokca, téhely, tartó; millye.

captatio benevolentiae, *lat.* kegyhajhászás.

captiosus, fogásos, fogárd, furfangos.

captiválni, elfogni, fogságba tenni; megnyerni; **captivitas,** fogság.

capuce, capuchon, *fr.* (kápüsz, kápüson), csuklya; **capucinus,** kápucinus, kápás barát.

Capudan-basa, török tengernagy.

caput, *lat.* fej, fő; fejezet; **c. mortuum,** halálfő; *vt.* alj, söpredék.

cap verd, *fr.* (káp vehr), zöld fok.

cap-wein, *fr-ném.* jóreményfoki bor.

carabine, *fr.* (kárábin), karabély, lovassági rövid puska; **carabinier,** (-nié), karabélyos, könnyü lovas.

caracol, *fr.* (kárákol), csigalépcső; **caracole,** kanyarodás, körlés (lovakról és lovagokról).

carafe, *fr.* (káráf), **caraffa,** *ol.* (káráffá), köszörült asztali palack; nápolyi mérték = 101 itce.

caraffine, *fr.* (káráffin), az asztalra való ecetes és olajos üveg.

carafon, *fr.* hütő-edény.

caraibi szigetek, nyugatindiai szigetcsoport.

carambolage, *fr.* (kárámbolázs), horzsolódás, összeütközés; **carambole,** (kárámbohl), veres lapda a teke-játékban; **caramboline,** sárga lapda; **carambolirozni,** horzsolódni, bele-, hozzáütődni, ütközni, összeütközni; a tekeasztalon a játszó lapdával egy lapdánál többet találni.

caramel, *fr.* (kárámel), olvasztott cukor a gyümölcsök bevonására; pörkéd.

caravane, *fr.* káráván, utazó társaság keleten.

carbo, *lat.* szén; *kórt.* kárbunkulus, pokolvar; **carbon,** *vt.* széneny.

carbonade, *fr.* (kárbonád), sült oldalszelet; rostélyos.

carbonari, *ol.* (kárbonári), olasz összeesküvők, kik egy egységes olasz köztársaság fölállitására törekedtek; bokáig érő ujjatlan köpeny.

carbonas és **carboneum,** *vt.* széneny; **carbonát,** *vt.* szénlet, szénsavas só; **carbonicum alcali,** szénsav; **carbonisatio,** szénités.

carbunculus, *kórt.* pokolvar; *ásvt.* kárbunkulus (drágakő).

Digitized by Google

carcasse, *fr.* (kárkássz), sodronybáb (fejkötőhöz); csontváz (levágott marhié); hajóváz; lobgolyó.

carcer, *lat.* börtön; kóter.

carcinoma, *gg. kórt.* rákfene.

cardamine, *fr.* (kárdámin), *növt.* foszlár.

cardia, *gg*, *bt.* gyomorszáj.

cardiaca, *gg. gyógyt.* sziverősitő szerek.

cardialgia, *gg. kórt.* gyomorgörcs.

cardielkosis, *gg. kórt.* szivburokfekély.

cardieuxysma, szivür-tágulás.

cardinalis, *lat.* 1) bibornok; fehér bor-, narancs- és cukorból készült ital; 2) sarkalatos; **cardinales nominati**, pápaságra jelölt bibornokok; **cardinales papabiles**, pápaságra képes bibornokok; **cardinalia numeralia**, tőszámok; törzsök-számok.

cardiocele, *gg. kórt.* szivszakadás; **carditis**, szivlob.

cardo, *lat.* sark; **cardo rei**, a dolog sarka.

cardo-benedicten-kraut, *lat.-ném. nt.* ciklász, erdei szegfű; tarka bogáncs; áldott csükülló, pápafű, áldott fű; **carduus**, *lat. nt.* bogáncs.

carentia, *lat.* nélkülözés.

caret, *lat.* hiányzik, szükölködik, vmi nélkül van, nélkülözi.

carex, *lat. nt.* sás.

carfiol, (*ol.* cavolo-fiore), virágos káposzta, kártifiol.

carga, spanyol bormérték = 120,56 litre; mint olajmérték = 123,6 litre.

cargo, spanyol sulymérték = 2 vámmázsa 53,51 vámfont.

caricatura, *ol.* (kárikátura), torz, torzkép, fintorkép.

caries, *lat. kórt.* csontszú, redv; **c. cancrosa**, csontrák; **c. carnosa**, huscsont-daganat; **c. dentium**, fogredv, fogszú.

carieux, *fr.* (káriő), szúvas, redves.

caritas, *lat.* szeretet, felebaráti szeretet; **caritativum**, kegy-ajándék.

Carlisle (Kárleil), főváros Cumberland grófságban Angolországban; angol családi név.

Carlsd'or, Károly-arany, braunschweigi öt tallér értékü aranypénz.

carmagnole, *fr.* (kármányol), énekes tánc, savoyard-tánc.

carmelita, Karmel ázsiai hegyről nevezett szerzetes, kármelita.

carmen, *lat.* költemény alkalmi vers.

carmesin, tulipiros, karmazsin.

carmin, piros, karmazsin, kárminfesték.

carmina, *lat.* költemények, versek.

carminativum, *uj lat. gyógyt.* szélhajtó.

carmoisi, *fr.* (kármoisi), l. **carmesin.**

carnage, *fr.* (kárnázs), mészárlás, vérontás.

carnalis, *lat.* testi; **carnalis et uterinus frater**, apul, anyul testvér; **carnatio**, testszinezés, husozás; husozat.

carneol, *ásvt.* kárniol, kárniol-kő.

carneval, farsang.

carnifex, *lat.* hóhér, bakó.

carnivora, *lat.* húsevő (állatok).

carolin, hat tallér értékü aranypénz.

carolina, V. Károly német császár büntető törvénykönyve.

caro luxurians, *lat. kórt.* vad v. gomboshus.

carotica, *gg. gyógyt.* altató-szerek.

carotis, *lat. bt.* fej- és nyak-ütér; **carotides**, (többese).

carotte, *fr. nt.* sárga répa, murok; portugalli aranypénz = 11 $^{2}/_{4}$ tallér.

carrarai márvány, olaszországi Carrara hercegségből való márvány, a legjobb és legszebb márvány, közönségesen fehér, gyakran fekete, sárga és zöldes.

carré, *fr.* (káré), négyszög; **carreau** (káró), dült négyzet; tök a francia kártyában.

carrefour, *fr.* (kár'fúr), keresztut; utca-sarok.

carrelage, *fr.* (kárlázs), kockakövekkel kirakás, kövezet.

carrière, *fr.* (káriéhr), pálya, pályafutás; vágtatás.

carriole, *fr.* (káriol), könnyü kétkerekü kocsi.

carrosse, *fr.* (karossz), diszhintó.

carrousel, *fr.* (karusszel), lovagjáték; körjáték (Ringelspiel).

carta bianca, *ol.* tiszta lap, melyen egyedül a névaláirás foglaltatik.

Digitized by Google

carte, *fr.* (kárt), étlap (fogadókban); ét-számla.

carte-blanche, *fr.* (kárt-bláns), tiszta lap, teljhatalom.

cartel, *fr.* (kártel), szerződés (foglyok, szökevények és menekültek kiadása, kicserélése iránt); kihivás, kihivó levél.

cartesianus, Cartesius v. Descartes francia bölcsész követője.

carthamin, *vt.* szeklicedék; **carthamus**, *nt.* vad v. tót-sáfrány; szeklicevirág, sáfrány-szeklice.

cartilago, *lat* porc, porcogó.

cartisane, *fr.* (kártizán), kimetélt kártyára tekert himző-szálak selyemből, aranyból, ezüstből.

cartomancie, *fr.-gg.* kártyavetés.

carton, *fr.* (kártohn), kemény papir, táblapapir; katulya, tehely, tartó eszköz táblapapirból, papir-tok; uj lap, ujolag nyomtatott lap; mintalap; épületterv.

cartouche, *fr.* (kártus), töltéstartó; töltéstok; tokmány.

caruncula, *lat. kórt.* vadhus.

carus, *gg. kórt.* mély álom, álomkór.

caryatide, *gg. épit.* gerenda-tartó oszlop (a régieknél közönségesen női alakban).

caryophyllata, *gg. nt.* ciklászgyökér, gyömbéres v. szegfü-szagu gyökér; **caryophyllia**, *nt.* szegfüdék; **caryophylloid**, szegfünemü; **caryophyllus**, szegfübors.

casaque, *fr.* (kázák), utazó öltöny; **casaquine**, (kászákehn), otthonka, házi öltöny.

cäsar = caesar; **cäsarewitsch**, a cár fia.

cascade, *fr.* (kászkád), zuhatag, viz-zuhatag.

caseïn, *vt.* sajtadék.

casematte, *ol.* várüreg, bástyalak, bástyaür, bástyabolt, bástyaboltozat.

caserne, *fr.* (kászern), laktanya, kaszárnya.

casimir, félposztó.

casino, *ol. tul.* házikó; a florenci nemesek játék- és társalgási háza; zárt társaság, társalgási gyülekezet, társalgási gyülhely, gyülde.

casodi-basi, *török*, fókamarás.

casque, 1) mulatt-sarjadék; 2) sisak.

casquette, *fr.* (kásket), sisak.

cassa, *ol.* (kásszá), pénztár; **c. bellica**, hadi pénztár; **c. brouillon** (brullyon), első följegyzési könyv; **c. conto**, pénztári számla; **c. contributionalis**, adópénztár; **c. domestica**, házi pénztár.

cassade, *fr.* (kásszád), tréfából v. szükségből való hazugság.

cassae-perceptor, adószedő.

cassálni, eltörölni, p. o. a törvényt, megsemmisiteni, p. o. az itéletet; kitenni, kicsapni a szolgálatból.

cassatio, *lat.* tisztség-fosztás, hivatalból kitevés, le- v. kitétetés; megsemmités, megsemmittetés; **Cassations-Gericht, Cassationshof**, semmitőszék.

casserole, *fr.* (kász'rol), rézserpenyü, kondér.

cassette, *fr.* (kászet), szekrényke.

cassettone, *ol. épit.* mindig kisebbülő négyszögekből álló mélyedés a boltozat falán.

cassia, *lat. nt.* kászfa, kászia.

cassier, *fr* (kászié), pénztárnok.

cassolette, *fr.* (kászolet), füstölőserpenyü; illat-millye.

cassonade, *fr.* (kászonád), törtcukor.

castagnette, *fr.* (kásztányet), kézcsörgetyü, tánc-csörgetyü.

castalides, *gg.* a múzsák mellékneve (Parnass hegyének tövében fakadó castali forrástól).

castanea, *nt.* gesztenye.

caste, *port.* várna, kászta.

castellano, *tul.* castiliai, spanyol arany pénz = 4 frt. 70 kr.

castellanus, várnagy, várkapitány; **castellum**, urilak, várlak; kastély.

castes, *spany.* délamerikai elegyvérből.

castigatio, *lat.* fenyiték.

castitas, *lat.* szüzeség, szeplőtelenség, tisztaság.

castiz, portugalli szülők vagy mestizek ivadéka.

castle, *ang.* (keszl), vár, várlak.

Castlereagh (Kesszelrih), angol államférfiu.

castor, *lat.* hód; **castoreum**, hódony.

castorine, *fr.* gyapju-szövet.

castrametatio, a táborhely kimé-

Digitized by Google

rése, táborkészités; táborkészités mestersége, tábortan.

castrálni, herélni; **castratio**, herélés; **castratus**, herélt.

castrenses, *lat.* vár népe; **castrensis**, tábori; **castrensis superior**, tábori főpap; **castrum**, tábor; vár; **castrum doloris**, gyász-alkotmány, ravatal.

cast-steel, *ang.* (kesz-sztíl), öntött-acél.

casu, *lat.* esetleg, történetesen, véletlenül; **casualis**, esetlegi, esetleges, alkalmi, véletlen, történetes; **casualismus**, esetlegesség tana, mely szerint a véletlen tekintetik a dolgok és események alapjául; **casualista**, az esetlegesség tanának hivője; **casualistika** = casuistika; **casualitas**, esetlegség, esetlegesség; **casualiter**, esetleg, történetesen, véletlen.

casuar, *állatt.* szalagár, kázuár, (nyugatindiai madár a gázlók neméből).

casuismus, *lat.* l. casualismus; **casuista** = casuistikus; **casuistika**, 1) lelkiismerettan, eldöntés mestersége kétes esetekben, lélekismereti válságokban; 2) tan, mely alkalmazkodási szabályokat állit föl az előfordulható különös esetekre; esettan; esetlegiség, **casuistikus**, lélekismeret-oldó; esettudós, ki az előfordult nevezetes jogeseteket tudja.

casula, *lat.* miseruha.

caesura, *lat.* közép-nyug, metszet a versben; vers-nyug.

casus, *lat.* 1) *nyt.* eset, ejtés; 2) baj, eset; **casus belli**, ok a háborura, háboru esete; **c. conscientiae**, lelkiismeretes dolog; lelkiismeretben járó dolog; **c. fatalis**, szerencsétlenség, baleset; **c. fortuitus** v. **improvisus**, váratlan, véletlen eset; **c. inevitabilis**, elkerülhetlen eset; **c. insolitus**, szokatlan eset; **c. in terminis**, ugyanazon eset; **c. merus**, merőben véletlen eset; **c. mixtus**, részben véletlen, részben szándékosan elöidézett eset; **c. necessitatis**, szükség, kénytelenség (által parancsolt eset); **c. reservatus**, fönntartott eset; **c. tragicus**, szomoru történet vagy eset; **casu substrato**, a fönnforgó esetben.

catalepsis, *gg. kórt.* merevedtség, merevültség, dermengés.

catalogus, *gg.* sorjegyzék, lajstrom, sorzat; névsor; könyvjegyzék.

Catamitus, Ganymedes neve a rómaiaknál; elpuhult ember.

cataracte, *fr.* (kátárákt), vizcsés, viz-zuhatag; felhőszakadás; külső hályog.

catarrh, *gg. kórt.* nátha; hurut; **catarrhalis**, náthás; hurutos.

cathedraticum, *gg.* tanpénz a főiskolákon.

Cato. szigoru erkölcsü római; komoly bölcs, szigoru erkölcsbiró.

catty, sulymérték Chinában = $1\frac{1}{3}$ angol font; 100 catty = 1 picol; Siamban = $2\frac{2}{3}$ angol font; itt 50 catty = 1 picol; 1 malaji catty = 0,$_{92269}$ kilogramme.

caudex, *lat.* törzsök, bokor, növénybokor, tő; torzsa; tönk.

causa, *lat.* ok, alkalom, szerzőok; ügy, jogügy, pör; **c. brevis litis**, rövid folyamatu pör; **c. cambialis**, váltópör; **c. civilis**, polgári pör; **c. criminalis**, bünpör; **c. efficiens**, szerzőok; **causae majores**, fontos okok; **causae praepollentes**, tulnyomó okok; **causae summariae**, sommás ügyek; **causa exhereditationis**, kitagadási okok (az örökségből); **causa finalis**, végső ok; **causa impulsiva**, inditó ok.

causalis, *lat.* okbeli, okilagos, okias; ügyi; **c. nexus**, okbeli kapcsolat, oklánc, okkapcsolat; **causalitas**, okság, okbeliség, okszerüség, okilagosság, okiasság; **causaliter**, okszerüleg.

causa praegnans, fontos, sürgős ügy; **c. proxima**, legközelebbi ok; **c. remota**, távol fekvő ok.

causans, *lat.* pörlekedő, panaszos, ügyes-bajos ember; pörös fél.

causarum regalium director et sacrae coronae fiscalis, a kir. ügyek igazgatója, és a sz. korona ügyésze.

causatio, *lat.* okadás, okozás; **causativ**, okmutató (kötszó); **causativum**, müveltető (ige); **causator**, okozó, okadó; **causatum**, okozat.

causerie, *fr.* (kósz'ri), beszélgetés; fecsegés.

causidicus, *lat.* ügyész.

Digitized by Google

causterium v. **cauterium**, *gg. gyógyt.* égető, gyuhasztó, maró szer; **caustica**, *t.* maró szerek; **causticitas**, maró erő; **causticus**, égető, gyuhasztó; maró, csipős, gunyoros.

caute, *lat.* vigyázva, ovatosan; **cautela**, vigyázat, elővigyázat; ovadék, ovat, ovatosság; **c. superabundans**, fölösleges ovatosság.

cautio, *lat.* jótállás, kezesség; biztositék, bánatpénz; **cautionales**, jótálló levél; kezesség-levél; biztosító levél; **cautionalis pecunia**, jótállási pénz; bánatpénz.

cautschuk, rugó-gyanta, ruganyos mézga, kaucsuk.

cautus, *lat.* vigyázó, ovakodó, ovatos.

caval, *pl.* cavallo, lovag a tarokkjátékban.

cavalcade, *fr.* (káválkád), lovagok díszmenete, sétalovaglás társaságban; **cavaleria**, (*fr.* cavalerie = káválrí), lovasság; **cavalier**, *fr.* (káválié), lovag, leventa, főnemes; gavallér; I. Károly angol király idejében így nevezték a király hiveit; **cavaliere servente**, *ol.* udvarló lovag; l. cicisbeo; **cavallero**, *spany.* (káválYero), alsóbb rangu spanyol nemes.

cavatina, *ol.* (kávátiná), rövid dal.

cavens, *lat.* kezes, jótálló.

cavesco, spanyol gabonamérték = $2^1/_4$ mázsa.

cavezzo, olasz hosszmérték = 10 láb.

caviar, *orosz*, halikra, különösen tok-, viza-ikra.

cavillatio, *lat.* gunyolás; fogárd kérdések.

cavitas, *lat.* ür, üreg.

c. c., concide v. concidatur, contunde v. contundatur (orvosi rendelvényeken), metéld össze, törd össze.

c. c., cornu cervi, szarvas-szaru.

C. C. C., = constitutio criminalis Carolina, V. Károly császár büntetőpörrendtartása.

c. c. d. s., = concisa, contusa, dentur, signentur, *lat.* (orvosi rendelvényeken), összemetélve, összetörve adassanak és jelöltessenek meg.

c. c. u. = cornu cervi ustum, égetett szarvas szaru.

Cd., *vt.* = Cadmium.

Ce., = Cerium.

cedálni, *lat.* átengedni, odaengedni.

cede majori, *lat.* engedj a nagyobbnak (t. i. az erősebbnek); **cedens**, engedő, átengedő; engedményező.

cedrat, *ol.* cukros citromhéj.

cedrus, *lat. nt.* a fenyűhöz hasonló fa Ázsiában és Amerikában.

ceinture, *fr.* (szentür), öv.

celastrus, *gg.* és *lat. nt.* csutkalom.

celebrálni, *lat.* ülni, megülni, ünnepelni, tartani; **celebritas**, ünnepély, ünnepélyesség; nevezetesség, nevesség, jelentékesség, nagy hirnév.

celeritas, *lat.* gyorsaság, sebesség.

cella, *lat.* cellula; szobácska; *állatt.* és *nt.* sejt, sejtlik; sejtecs.

cello, *ol.* (csello), gordonka.

cellularis, *barb.-lat.* sejtes.

celosia, *nt.* taréjfürt.

celsitas, *lat.* fönség.

celt, régi nyugateuropai nemzet.

cement, *épit.* homokos mész, kóragasz; *vt.* cement; *b.* edző por; (az aranyválasztásnál) anyitó por; **cementatio**, *b.* (az acélnál) edzés; (a réznél) rézités; (az aranynál) anyitás; **cementirozni**, *vt.* cementezni; *b.* anyitani (aranyat); edzeni (acélt); réziteni.

cenangia, *gg. kórt.* vérhiány.

cenobium, *gg.* zárda.

cenotaphium, *gg.* sirüreg, ravatal, emlékkő, sirkő, sir-emlék.

censor, *lat.* vizsgáló, biráló, birálgató; könyv-vizsgáló.

censualis, *lat.* bérleti, béralatti; **censualista**, béralatti föld birtokosa.

censura, *lat.* megbirálás; könyvvizsgálás; könyv-vizsgáló hivatal; egyházi fenyiték; tanodai vizsgálat; ügyvédi vizsga.

census, *lat.* adó, évi adó; bér.

cent, (*lat.* centum), több államban a számoló pénznek századrésze.

centaurus, *gg.* hitregebeli szörnyeteg, ló-ember; csillagzat a déli ég-gömbön.

centaurea, *nt.* csüküllő, vasvirág.

centenarius, *lat.* száz éves (aggastyán).

centesimal-thermometer, *ttud.* száz foku hévmérő; **centesimatio**, századolás (minden századiknak elitélése és kivégeztetése).

Digitized by Google

centiare, *fr.* (szántiár), = $^1/_{100}$ are; **centigramme,** = $^1/_{100}$ gramme; **centilitre** (-liter), = $^1/_{100}$ litre; **centimètre** (-meter), = $^1/_{100}$ metre; **centistère** (-szter), = $^1/_{100}$ sztère.

centifolia, *lat. nt.* százlevelü (rózsa).

centime, *fr.* (szántim), egy franc századrésze (francia váltópénz).

centinajo, *ol.* (csentinajo) = 182½ font.

centnár, lengyel mázsa = 4 kamieni v. 100 lengyel font; gyapjunál 128 lengyel font.

central, *lat.* közép, központi, középponti; **centralisálni,** központositni; **centralisatio,** központositás, központosulás; **centrifugalis erő,** *ttan.* központtóli erő, futóerő, középtől futó erő, közép-futóerő, röperő, lökerő; **centripetalis erő,** *ttan,* központhozi erő, középre tartó erő, sulyerő, vonzerő; **centrobarik,** *lat-gg.* sulyponttan, nehézségi-ponttan; **centrum,** *lat.* központ, középpont; **centrum gravitatis,** *gép.* sulypont, nehézségi pont.

centumvir, *lat.* százados; **centumviratus,** a századosok gyülése, méltósága.

centuplum, *uj lat.* százszoros.

centuria, *lat.* század; **centurio,** százados, kapitány.

centweight, *ang.* (szentueht), (cwt) = 4 quarter à 28 font, tehát 112 font, azaz 50,802 kilogramme, vagy 90,716 bécsi font.

cephalăa, *gg. kórt.* erős fejfájás; **cephalaematoma neonatorum** v. **recens,** vérdaganat az ujszülöttek fején; **cephalagra,** fej-köszvény; **cephalalgia,** fejfájás; **cephalica,** fejerősitő szerek; **cephalitis,** fej-, és különösen agyvelő-gyuladás; **cephalodesmion,** fejszoritó; **cephalogenesis,** fejképződés; **cephalographia,** fej- v. agyvelőleirás; **cephalologia,** a bonctan azon része, mely a fejről v. agyvelőről értekezik; fejtan, agyvelőtan; **cephaloloxia,** ferde fejüség, a fönek ferdén tartása; **cephalometer,** szülésnél a fej mérésére szolgáló eszköz; **cephalophyma,** fejdaganat; **cephaloponia,** nehézfejüség; **cephalopyosis,** fejbeli genyedés; **cephaloseisis,** fej- v. agyvelő-rázkódás; **cephaloskopia,** fejvizsgálat; **cephalotomia,** fejboncolás.

ce qui se ressemble, s'assemble, *fr.* (szö ki szö reszámbl szászámble), hasonló hasonlóval hamar összebarátkozik.

cerastium, *nt.* madárhur.

cerberus, (a régi görögök és rómaiak hitregéje szerint) pokolbeli kutya; éber őr; goromba ajtónálló.

cercle, *fr.* (szerkl), társas kör.

cerealiák, a földmüvelés termékei; gabonanemüek.

cerebellum, *lat bt.* agyacs.

cerebralis, *lat. ktan,* mi az agyvelőt illeti; **cerebrin,** agyvelő-zsiradék; **cerebrit,** agyvelőhöz hasonló kövület; **cerebrosis,** agy-düh; **cerebrum,** agyvelő, agy.

ceremoniale, *lat.* szertartás; **ceremoniarius,** az egyházi szertartásokat intéző pap; szertartó; **ceremonia,** szertartási ünnepély; udvarias szokás.

cereostata, *középkori lat.* viaszgyertyatartó egyházi szertartásoknál és meneteknél; **cereostatarii,** ezen gyertyatartók vivői.

cererin, cererium, ujonnan föltalált érc; **cererit,** szegfü-szinü ércartalmu ásvány.

Ceres, a római hitrege szerint Saturnus és Rhea leánya, a földmüvelés istennője; egyik bolygó neve.

cerevisia, *lat.* sör.

cerin, *vt.* paraviasz, viaszdék: (zöld mézga, a méhek viaszának alkatrésze).

cernirozni, (*fr.* cerner = szerné), körülkeritni, körülvenni.

cerographia, *gg.* viasz-festészet; **ceromel,** olvasztott viaszból és mézből készitett kenócs; **ceroplastika,** viaszképelés.

certamen, *lat.* verseny, vetélkedés; viadal; vita.

certificalni, *lat.* bizonyitni; **certificatum,** bizonyitvány, igazolvány, tanulevél, bizonyitó-levél.

cerumen, *uj lat.* fülzsir.

cerussa, *lat. ásv.* fehér ólom-érc, ólom-hó, fehér ólom; irón.

cervellata, *ol.* disznósajt.

cervix, *lat. bt.* nyakszirt.

cessante causa, cessat effectus,

Digitized by Google

lat. megszünvén az ok, megszünik az okozat; **cessatio**, megszünés, szünet.

cessio, *lat.* átengedés; engedmény; **cessionalis**, átengedési, engedményi (p. o. irat); **cessionarius**, engedményes (kinek t. i. vki valamely dolgot v. jogot átenged); **cessio nominis**, *tul.* a név átengedése; valamely követelésnek átengedése.

cessus, *barb.-lat.* átengedett (p. o. adós).

c'est à dire, *fr.* (sze tá dir), *tul.* ez a mondanivaló; azaz; **c'est égal** (szet egál), mindegy; **c'est tout comme chez nous** (sze tu komm se nu), ez épen igy van nálunk is.

cestus, *lat.* vivókeztyü; női öv.

cet., = cetera, *lat.* a többi.

cetacea, *lat. állatt.* cetek, halemlősök, bálnák.

cf. és **conf.** = confer v. conferatur, *lat.* vesd össze, hasonlitsd össze; **cff.** és **conff.** = conferantur, hasonlittassanak össze.

Ch., *vt.* = China-sav.

Ch., *vt.* = Chinin.

chablon, *fr.* (sáblon), minta-deszka.

chacun à son goût, *fr.* (sákön á szon gú), mindenki a maga tetszése szerint.

chagrin, *fr.* (ságren), 1) ripős bőr (kivált tengeri kutyáké); cápabőr, halbőr; 2) bú, aggság, búgond, bánat, boszuság.

chaine, *fr.* (sehn), lánc, lánc-tánc.

chaise, *fr.* (séz), 1) cséza, félhintó; 2) szék.

chalcedon, *gg. ásvt.* tejszinü, félig átlátszó drágakő.

chaldron, *ang.* (csádrön), szénmérték = 10—14 tonna.

chalif, *arab*, helytartó.

chalkograph, *gg.* rézmetsző; **chalkographia**, rézmetszés (müvészete).

chaloupe, *fr.* (sálup), sajka, csónak.

chalumeau, *fr.* (sálümó), pásztorsip.

chalybeat, *gg.* acéltartalmu, acélnemü; **chalybographia**, acélmetszés.

chamade, *fr.* (sámád), *ht.* megadási jel.

chamäleon, *gg. állatt.* szinbü (hüllő a gyikok rendéből); *átv. ért.* köpenyforgató, igen változékony ember.

chamarre, *fr.* (sámárr), prémes lengyel öltöny.

chambre, *fr.* (sámbr), kamara, szoba; **chambre ardente** (árdáhnt), égő terem, feketére bevont törvényszéki terem Franciaországban, hol gyertyavilágnál elökelő eretnekek és méregkeverők szoktak volt kihallgattatni; **chambre introuvable** (entruvabl), föl nem található kamara, csufneve az 1815. octoberben összehivott és 1816. sept. 6-án szétoszlatott következmarának Franciaországban.

chamois, *fr.* (sámoa), zerge; zergeszin; szögsárga-szin.

chamomilla, *lat. nt.* szegfü, szegfüvirág, pipitér, pacvirág.

champagner, *fr.-ném.* (sámpányer), champagnei bor; pezsgőbor.

champignon, *fr.* (sánpinyon), *nt.* veres galóca, csiperke.

champion, *fr.* (sánpiohn), bajnok; védő; védelmező.

chamsin, l. **samum**.

chan, tatár fejedelem.

chance, *fr.* (sánsz), esély, eset, szerencsés eset; szerencse forgása, baleset.

change, *fr.* (sánzs), csere; változás; pénzváltás; **changeur**, (sánzsör), pénzváltó; **chanzsirozni**, (*fr.* changer = sánzsé), cserélni, elcserélni; átváltoztatni; átalakitani.

chaomantia, *gg.* jóslás a légtüneményekből.

chaos, *gg.* zürzavar, rendetlenség.

chapeau, *fr.* (sápó), kalap; szerető; **chapeau-bas** (sápóbá), lapos kalap, melyet a hón alatt hordanak; **chapeau rouge** (sápó rúzs), *tul.* veres kalap; bibornok-kalap.

chapelgorris, *spany.* (csápelgorris), *tul.* vörös sipkák, az utolsó spanyol háboruban Krisztinapárti könnyü csapatok a baski tartományokból.

charade, *fr.* (sárád), betürejtvény; rejtvény, talány.

character, *gg* bélyeg, jegy, cimer; jellem; lelkület; jelleg, bélyeg; cim, hivatal, méltóság, rang; betü, irásbetü; jegybetü (az igetőben), időjelző; **ch. indelebilis**, eltörölhetlen jegy v. tulajdonság, melyet a kath. egyházban

Digitized by Google

valamely szentségnek fölvétele által nyer valaki; **characterisálni**, jellemezni;, bélyegezni; **charakteristik**, jellemzet; bélyegzet; jellemrajz, jellemzés; jellemiség, jellem, jellemzék; **characteristica nota**, ismertető jel; **charakteristisch**, jellemző, jellemzetes; kiváló, sajátszerü; **charakter-maske**, jellemző-álca.

charge, *fr.* (sárzs), tereh; roham; tüzelés (csatában); töltés; szolgálat, hivatal; **chargé d'affaire** (sarzsé daffér), ügynök, ügyviselő.

charisticon, *gg.* viszonajándék.

charitativum subsidium, *lat.* könyöradomány.

charivari, *fr.* (sárivári), macskazene; élclapok cime.

charlatan, *fr.* (sárlátán), kuruzsoló, javos; nyegle, kérkedi; **charlataneria**, kuruzsolás; nyegleség, kérkedés.

Charles, *fr.* (Sárl), finév = Károly; (*ang.* mondd: Csárlsz).

Charlotte, *fr.* (Sárlott), nőnév = Karolina.

charmant, *fr.* (sármán), kecses, gyönyörü, kedves, bájoló; gyönyörüen, igen szépen, igen jól; **charme** (sárm), báj, kellem, kecs; bűbáj, varázs.

Charon, *gg.* a hitrege szerint alvilági hajós, ki az elhunytak lelkeit a Styx folyón átszállitá.

chärophyllon, *nt.* baraboly.

charpie, *fr.* (sárpi), tépet.

charta, papiros, irlap; **chartabianca**, üres adóslevél, üres utalvány (tiszta lap, melyre csak a kiállitó neve van aláirva).

charte v. **chartre**, *fr.* (sárt), alkotmánylevél, alaptörvény.

charter, *ang.* (csárter), kegyelemlevél, szabadságlevél, kiváltságlevél, szabaditék (mint okirat); ótalomlevél.

chartiaticum, *uj lat.* papirpénz; bélyegpapir.

chartismus, *ang.*- v. *fr.*-*lat.* angol radicalismus; **chartisták**, a gyökeresen javitók pártjának hivei Angolországban.

chartomantia, *gg.* kártyavetés.

chartophylax, *gg.* okirat-őrző.

charybdis, *gg.* (a Calabria és Sicilia közti) örvény.

chasma, *gg. kórt.* tátogatás; **chasmodia, chasmus**, folytonos ásitás.

chasse, *fr.* (sássz), vadászat; vadászzene; lapdány-játék 15 lapdával.

chasseki-sultana, *tör.* az első szultánnő, a koronaörökös anyja.

chasse-partie, *fr.* a tengeri rablók egyezménye a zsákmány fölosztása iránt; zsákmány-szerződés.

chasseur, *fr.* (sáször), vadász; **chasseur à cheval** (sáször á svál), lovasvadász.

chaszirozni, (*fr.* chasser = sászé), a táncban a sor előtt föl s alá lejteni.

chassis, *fr.* (sászi), ráma, keret, foglalék.

château, *fr.* (sátó), vár, kastély; **château Lafitte, château la Rose, château la Tour, château Margaux, château Premaux** (sátó láfitt, — lároz, — látur, — márgó, — premó), finom burgundi borok a hasonnevü kastélyok után igy nevezve.

Chateaubriand (Sátóbrián), francia államférfiu.

chatelet, *fr.* (sátle), *tul.* kis vár; korábban egy párisi törvényszék, és börtön.

Chatham (Csettem), az öregebb Pitt Vilmos grófi cime.

chätosis, *gg. kórt.* a haj merevsége; szokatlan helyeken nőtt haj.

chatouille, *fr.* (sátuly), titkos szekrény; a fejedelemnek magánkincstára.

chaudeau, *fr.* (sodó), borból és tojásból készitett mártás; borleves.

chauffeurs, *fr.* (sófför), *tul.* fütők; igy nevezték Franciaországban azon rablókat, kik az első forradalom idejében a megtámadott személyeket talpaik égetése által kényszeriték pénzeik előadására.

chaumière, *fr.* (sómier), szalmakunyhó.

chaussée, *fr.* (sószé), csinált ut, kövezett ut, töltés.

chef, *fr.* (séf), főnök; parancsnok; **chef d'oeuvre** (sé d'övr), remek, remekmü.

cheilalgia, *gg. kórt.* ajak-fájdalom; **cheilinus**, *állatt.* szádla, ajakhal; **cheilitis**, ajak-gyuladás; **cheilokake**, ajakbaj; **cheilocarcinoma**, ajak-rák; **chei-**

Digitized by Google

loncus, ajak-daganat; **cheiloplastik**, ajak-képzés; **cheilorrhagia**, ajak-vérzés.

cheimetlon v. **chimetlon**, *gg. kórt.* fagy-daganat.

cheiranthus, *gg. nt.* sárga ibolya.

cheky, *tör.* az ockának ¼-része.

chelidonin, *gg. vt.* gódircadék; **chelidonium** *nt.* gódirc; **chelidonius**, lágy keleti szellő a tavasz kezdetén.

chelonia, *gg.* tengeri teknős-béka.

chemia, vegytudomány, vegytan, vegyészet; **chemiater**, ki a vegytan elvei szerint gyógyit; **chemiatria**, orvosi vegytan; **chemicus**, vegykém, vegytudós, vegyész.

chemisette, *fr.* (smizett), elöing, féling, ümögcse.

chemosis, *gg. kórt.* szemgyuladás.

chemsin, *tör. tul.* öt ujj; a mohammedanusok öt imádsága.

chenille, *fr.* (snill), *tul.* hernyó, bársony-galand, senilia.

chenopodium, *gg. nt.* libatopp.

cher, **chère**, *fr.* (sehr), kedves, drága; **mon cher ami** (mon ser ámi), kedves barátom.

cherche, *fr.* (sers), keress!

Chersonesus, röviditve **Chersones**, *gg.* (chersos = százazföld, nesos = sziget), félsziget; **Ch. Taurica**, Krimia.

chester, *ang.* (cseszter), sajt, Chester városról igy nevezve.

Chesterfield (Cseszterfíld), angol államférfiu és iró.

chev., = chevalier; **cheval**, *fr.* (svál), ló; **chevaleresk** (sváleresz), lovagias; **chevalerie** (sválerí), lovagság, lovagrend; **chevalier** (svalié), lovag; **chevalier d'industrie** (svalié d'endüsztri), iparlovag, kalandor; zsebtolvaj.

chevaux légers, *fr.* (svó lezsé), *tul.* könnyü lovak; könnyü lovasok, könnyü lovasság.

chibouque (csibuk), török pipa.

chicane, *fr.* (sikán), csiny, furfang, fondorlat, cselszövény; törvénycsavarás; **chicanerie**, fondorkodás; **chicaneur** (sikánör), cselszövő, furfangos; törvénycsavaró; akadékoskodó; **chicánirozni**, fondorkodni, furfangoskodni, cselt szöni; csürni-csavarni (a törvényt); akadékoskodni

chiffonnière, *fr.* (sifonier), fiókos szekrény.

chiffre, *fr.* (sifr), titkos irás, titkos irásjel.

chike v. **csike**, föveny-bolha, közép Amerikában (alkalmatlan rovar, mely tojásait az ember lábujjának körme alá rakja, mi által gyuladást okozhat).

chilat, *tör.* diszruha, melylyel a szultán magas tisztviselőket szok megajándékozni.

chiler-basi, a szultán főpohárnoka.

chiliade, *gg.* ezer (valamiből), évezred; **chiliarch**, ezredes, ezredparancsnok a görögöknél; **chiliasmus**, azon hit, hogy a világ vége előtt Krisztus a földön ezer évig fog látható alakban uralkodni; Kant szerint: hit az emberiség előhaladásában az erkölcsi tökély felé; **chiliast**, a chiliasmus hivője; **chiliogon**, ezer-szög; **chilogramm**, *gg.-fr.* 1000 gramme; **chilolitre** = 1000 litre; **chilomètre** = 1000 mètre.

chimära, *gg.* mesés szörny; **chimère**, *fr.* (simer), agyrém, ábrándkép; **chiméricus**, ábrándos, ábrándszerü, agyrémképü; képzelt, álmodott.

Chimborazo (Csimborászó), 20,148 láb magas hegycsucs déli Amerikában Ecuador államban

chimetlon, *gg. kórt.* fagy-daganat.

chimon, *gg. tul.* tél; *kórt.* hidegláz; **chimonanthus**, *nt.* chinai és japáni téli virág.

china v. **china-kéreg**, perui (délamerikai) chinafa kérge, egyike a leghatályosabb hidegláz elleni gyógyszereknek.

chiache, *spany.* (csiácse), délamerikai büdös állat; **chinchilla** (csincsilla), vakand v. patkányszerü állat Délamerikában, s annak puha fehérszürke szörméje (kikészitett szörös bőre).

chinin, a china-kéregből vont alapelem.

chino, *spany.* (csino), *tul.* = chinai; négertől és indus nőtől született amerikai.

chinoiserie, *fr.* (sinoaseri), chinai izlés.

chionanthus, *gg. nt.* hóvirág-fa.

Digitized by Google

chiosk (kioszk), oszlopokon nyugvó nyilt kerti ház.

chiquito, *spany.* (csigito), királynőszivar (nők számára).

chir., = chirurgus, sebész.

chiragon, *gg.* készület, mely a vakok kezét irás közben vezeti, hogy a kézvonások egymásba ne olvadjanak; **chiragra,** *kórt.* kéz-köszvény; **chirapsia,** érintés a kezekkel; **chirarthrocace,** rák a kézcsuklóban; **chiriater,** = chirurgus; **chirisis,** és **chirismus,** a beteg gyógyitása kézzeli érintés, p. o. dörzsölés által; **chirit,** az emberi kézhez hasonló csepegő-kő; **chirogrammatomantia,** jellemmagyarázat a kézvonásokból; **chirographarius,** irott, kézirati, kéziraton alapuló; **ch. creditor,** kéziratra hitelező személy; **ch. debitor,** kézirat által kötelezett adós; **chirographum,** *tul.* kézirat; adóslevél, kötelezvény (zálog nélkül); **chirolog,** a ki keze v. ujjaival csinált jelek által beszél; **chirologia,** kéz- v. ujj-jelek általi beszéd; **chiromant,** a ki a kéz vonásaiból jövendöl; **chiromantia,** kézjóslat, jövendölés a kéz vonásaiból; **chirometer,** kézmérő; **chironium,** megrögzött, mérges fekély a kézen; **chironom,** a ki kezeit müvészileg jártatja; **chironomia,** oktatás a kezeknek müvészi jártatásában; **chiroplast,** Logier által föltalált készület a kezeknek szabályszerü tartására a zongorajátéknál; **chiroplastik,** képző-müvészet (lágy anyagból, p. o. viaszból); **chiropteren,** *állatt.* kézszárnyuak; **chirorrheuma.** csuzos kézdaganat; **chirotheka,** kézkötő, sebészi keztyü; **chirothesia,** kéz-rátétel általi gyógyitás.

chirimonya, *spany. nt.* cukor-alma, mézalma (amerikai gyümölcs).

chirurgia, *gg. tul.* kézi munka; sebészet; **chirurgicus,** sebészi; **chirurgus,** sebész.

chitin, *vt.* a bogarak szárnytakarójából vont anyag, tülkedék.

chits, a legfinomabb keletindiai pamutszövet, cic.

chittack, Calcuttában a seer-nek $^1/_{16}$-része = $1^5/_6$ vámfont.

chlamys, *gg.* bő fölső ruha, köpeny.

chloasma, *gg. kórt.* májfolt, *kül.* teherben levőknél.

chloë, *gg.* a termékenyitő, viritó; Ceres mellékneve, pásztornők neve regényekben és pásztori költeményekben.

ch'or v. **chlorine,** *vt.* halvany (egyszerü mérlegezhető, fojtó szagu zöldsárga test).

Chloris, *gg.* a virágok istennője; **chlorinde,** viritó, zöldelő; **chlorit,** *ásvt.* halvanykő.

chloroform, kábitó szer.

chlorophyll, *nt.* zölditő anyag.

chlorosis, *gg. kórt.* sápkór.

choanorrhagia, *gg.* vérfolyás az orr belső lyukaiból.

choc, *fr.* (sok), ütközés (vmibe), ütődés; rázkódás; lökés; összekoccanás; roham (*kül.* lovassági).

chocolate, *spany.* (csokoládé).

Choiseul (Soászöl), francia államférfiu.

choisi, *fr.* (soázi), Paillard testvérek által 1807-ben föltalált félporcellán, Choisi városról igy nevezve.

cholagoga, *gg. gyógyt.* epehajtó szerek; **cholecystitis,** epehólyag-gyuladás; **choledochus,** epefolyás; **cholein,** epeanyag, epedék; **cholelith,** epekő; **cholelithiasis,** epekő-betegség; **cholelogia,** tan az epéről; **cholemesia,** epe-hányás; **cholepoesis,** epe-képződés; **cholepyra,** epeláz, epehideg, epehideglelés; **cholera,** epemirigy, epedög; **cholerrhagia,** epe-hasmenés; **cholericus,** epekóros, epekórságos; hirtelen haragu, heves indulatu; **cholerine,** a cholera szelidebb faja, (hányás nélküli hasmenés); **cholorrhöa,** folytonos epe-kiömlés; **cholostearin,** epezsir, epekövérnye.

choliambus, *gg.* öt tagu jambus, melynek utolsó lába trochaeus v. spondeusból áll jambus helyett.

cholo, *spany.* (csolo), chinotól született amerikai.

choquant, *fr.* (sokán), föltünő, szembetünő, sértő, botránkoztató, botrányos.

chor, *gg.* kar, énekkar; templomkar, karének; körtánc; **choral,** karének, templom-ének; **choralist,** karénekes.

chorea St. Joannis. St. Valentini

Digitized by Google

v. **St. Viti,** *lat. kórt.* vid-tánc, ideggörcs.

choregraphia v. **choreographia,** *gg.* tánc-leirás, a táncok előadása rajzokban; **choreomania,** tánc-düh.

choreus, *gg.* annyi mint: trochaeus; versláb, — ⏑.

choreutik, *gg.* táncművészet.

choriambus, *gg.* négy tagu versláb, — ⏑ ⏑ —, lengedező.

choriodes v. **chorioides,** *gg. bt.* bőrnemü, hártyás; **chorioidea,** edényhártya, érhártya (a szemben); **chorioideitis,** az edényhártya gyuladása.

chorion, *gg. bt.* burok, magzat-ing.

chorista, *gg.* kardalnok.

chorographia, *gg.* tájrajz; **chorolith,** kő, melyre valamely táják van rajzolva.

chouanok, *fr.* (suán), a Bourbonok párthivei Vendéeban és Bretagneban I. Napoleon alatt, vezérök után igy nevezve.

chou-king, a chinaiak szent könyve.

chouw (csau), keletindiai arany-, ezüst- és ékszer-mérték; Bombayban 600 ch. = 1 tola, = 11,6 gramme; Surateban 6 ch. = 1 rullee; 576 ch. = 1 tola.

chrematonomia, *gg.* tudomány, mely a gazdagság használatára oktat; **chrematopöia,** tudomány, mely azt tanitja, miként kell gazdagságot szerezni.

chresis, *gg.* használat, jogositvány a használatra.

chresmolog, *gg.* igazmondó; **chresmologia,** igazmondás.

chrestolog, *gg.* ékesen beszélő; **chrestologia,** ékesen szólás, szócikornya.

chrestomathia, *gg.* példánytár, irodalmi példatár, irodalmi remekek gyüjteménye, irói minta-gyüjtemény.

chria, *gg.* körbeszéd.

chrisam v. **chrisma,** *gg.* szentelt olaj; **chrisis,** utolsó kenet; bérmálás; **chrismale,** keresztelő-ing; **chrismatarium,** szenteltolaj-tartó; **chrismatio,** = chrisis.

Christe, *gg.* a mise második része, **Christian,** finév, *tul.* keresztény; = Keresztély; **christianisatio,** *gg.-lat.* áttérités a keresztény hitre; **christianisálni,** a keresztény hitre áttériteni; **christianismus,** keresztény vallás, kereszténység; **christianissimus,** a legkeresztényibb (a francia királyok mellékneve); **christianitas,** keresztényiség; **Christina,** női név, *tul.* keresztény, = Krisztina; **christinos,** *spany.* Krisztina spanyol királynő párthivei; **christokratia,** *gg.* Krisztus uralma, a keresztény vallás uralma; **christolatria,** *tul.* Krisztus-imádás; keresztény isteni szolgálat, vágy a kereszténységet terjeszteni, térítési vágy; **christologia,** Krisztusróli tanitás; **Christoph,** = Christophorus; finév, *tul.* a ki Krisztust hord, Krisztust szivében hordja, szereti; Kristóf; **christophania,** Krisztus megjelenése; **christophskraut,** *nt.* takta, taktafü; farkasszőlő, farkasbab; **christosophia,** keresztény bölcsészet; **Christus,** *gg. tul.* fölkent; Krisztus (Jézus mellékneve); **christus-gyökér,** *nt.* téli hunyor.

christophel v. **christophlet,** pontak, borszesz, fahéj és szegfüből készitett liqueur.

chroagenesis, *gg.* szinképződés; **chrom,** *gg. vt. tul.* szin; festő-anyag, festeny; **chroma,** szinvegyület; bőrszin; **chromatik,** szintan; **chromatikus,** *tul.* szines, szinesitő; *zen.* félhangu, félhangokon járó; **chromatismus,** festés kiüritett állati anyagok által; **chromatologia,** szintan; **chromatometablepsia** v. **chromatopseudoblepsia,** hamis szin-látás; **chromatotechnik,** szinvegyészet; **chromolitographia,** szines könyomat; **chromopsia,** *kórt.* szinlátás; **chromoxyd,** *vt.* fest-éleg, (üveg- és porcellánfestésre használt zöld szin); **chromurgia,** szin-vegytan.

chronica, *gg.* időrajz; évkönyv; helyi történet; **chronique scandaleuse,** *fr.* (kronik skándálóz), helybeli botrányos történet; **chronikus betegség,** idült, megrögzött, tartós, hosszas betegség; **chronista,** évkönyviró; **chronodistichon,** évszámos verspár; **chronogramma,** évszámos mondat (melynek egyes betüi bizonyos évszámot jelentenek); **chronograph,** évkönyviró; idővető, kortudós; **chronographia,** időleirás; **chronolog,** idővető, kortudós;

Digitized by Google

chronologia, idővetés; idővetés tudománya, kortudomány, időtan, időszámitás, kortan; **chronologice,** időrend szerint, időfolyami rendben; időtanilag; **chronologicus,** időrend szerinti, korszerinti; időtani; **chronometer,** időmérő; másodperceket mutató zsebóra, tengeri óra; **chronoskop,** időmutató; **chronostichon,** évszámos vers.

chroogenesis, *gg.* szinképződés; festékészités; **chroognosis,** v. **chroologia,** kövek szintana.

chrysalide, *gg. állatt.* aranyszinü hernyóbáb; **chrysanthemum,** *nt.* aranyvirág; **chrysiphiala,** *nt.* sárga nárcisz; **chrysis,** aranybogár; **chrysit,** aranypróbakő; **chrysobalanus,** *nt.* sárga szilva; **chrysoberýll,** aranyberill; **chrysocoll,** arany-enyv, póris; **chrysocoma,** *nt.* aranyfürt; **chrysograph,** a ki a betüket aranyozza; **chrysographia,** aranyirás, betü-aranyozás; **chrysokratia,** aranyuralom, pénzuralom; **chrysolith,** aranykő; aranyszint játszó drágakő; **chrysomania,** aranykór, aranyvágy; **chrysomele,** aranybogár; **chrysopöia,** arany-csinálás (állitólagos) mestersége; **chrysopras,** aranyagát; **chrysorin,** aranyhoz hasonló ércvegyület, müncheni Rauchenberger által föltalálva; **chrysosplenium,** *nt.* aranyveselke; **chrysostomus,** aranyszáju, ékesen szóló.

chulo, *spany.* (csúlo), bika-uszitó a bikaviadaloknál.

chylificatio, *gg.-lat. élett.* tápképzés; **chyloklepsis,** *kórt.* a tápnedv fogyása; **chylologia,** tan a tápnedvről; **chylophoricus,** tápnedv-hajtó; **chylophtharsis,** a tápnedv romlása; **chylopoesis,** tápnedv-képzés; **chylorrhöa,** *kórt.* tápnedv-székelés; **chylosis,** tápképzés; **chylothorax,** *kórt.* tápnedv-kiömlés a mellüregben; **chyluria,** tápnedv-vizelés; **chylus,** tápnedv, tejnye.

chymia, *gg.* vegytan.

chymificatio, *gg-lat. élett.* a gyomor azon müködése, melynélfogva az étel emv-vé változik, emv-képzés; **chymorrhöa,** az emv kifolyása (a vékony belek sebjein); **chymosis,** emv-képzés; **chymus,** emv.

ci., *vt.* = citromsav.

ci., *vt.* = cinchonin.

ciborium, *gg.* ostyatartó (a római egyházban); szentségtartó.

cicero-betük, középnagyságu betük; **cicerone,** *ol.* (csicserone), idegenvezető, kalauz, mükalauz, müvezéd.

cichoria, *nt.* katáng.

cicisbeo, *ol.* (csicsiszbeo), házibarát, a férj helyettese (olasz szokás szerint).

cicuta, *lat. nt.* bürök; **cicutin,** a büröknedv alapeleme.

cid, *spany.* ur, (vivári gf. don Rodrigo Diaz spanyol hősnek neve).

cider, (*fr.* cidre = szidr), gyümölcsbor.

cidevants, *fr.* (szidván), a korábbi nemesek és hercegek Franciaországban.

cilicium, durva szór-ing, melyet a remeték bünbánatból viseltek.

cimberek, ó német népfaj a dán félszigeten.

cineraria, *lat. nt.* dugasor; **cinerarium,** hamvveder.

cingulum, *lat.* öv; *kül.* papi öv.

cinnabaris, *gg.* higpir, higkénle, higany-kénet; cinnober.

cinnamet és **cinnamonium,** *gg.* fahéj; **cinnamyl,** fahéj-olaj.

circa, *lat.* körülbelül, mintegy.

circaea, *nt.* szirompár.

circassienne, *fr.* finom gyapjuszövet.

circator, *lat.* utazó zárda-fölügyelő.

Circe, *gg.* mesés varázslónő, ki az embereket állatokká változtatta.

circenses, *lat.* az ó rómaiaknál a circusban előadott játékok.

circinus, *lat.* kör, körző; köritő, cirkalom.

circiter, *lat.* körülbelül, mintegy, megközelitőleg, hozzávetőleg.

circuitio, *lat.* megkerülés; kerület, tekervény; fenékkerités (beszédben); körülményes leirás; **circuitores,** körülhordozók, körüljárók; házalók; **circuitus,** kerület, környület; körszél; körforgás, keringés.

circulalni, *lat.* kerengni, keringeni, forogni, forgásban lenni; **circulandum,** köröztetni való; köröztessék; **circularis,** körded, köralaku; kerületi; körlevél, körirat; **circulatio,** körözés; köröztetés; keringés; **circulations-bank,** papirospénzt kiadó bank; **circulations-**

Digitized by Google

papiere, forgalmi papirok, u. m. váltók, hitel-levelek; **circulus**, kör, kerület; körvonal; **circulus vitiosus**, tévkör, tévkörösség.

circum, *lat.* körül; **circumcisio**, körülmetélés; **circumdederunt**, körülvettek; halotti ének a r. katholikusoknál; **circumferentia**, kerület, szélkör; **circumflexus**, hajlott ék v. ékezet ^; **circumforaneus**, házaló; **circumjacens**, körülfekvő; **circumscriptio**, körülirás; **circumspectio**, körültekintés, ovatosság, vigyázat; **circumspectus**, körültekintő, ovatos, vigyázó, bölcs; **circumstantia**, körülmény; **circumstantialis**, körülményes; **circumstantialiter**, körülményesen; **circumvallatio**, körülárkolás, körsánc; **circumveniálni**, rászedni, megcsalni, elámitni; **circumvolutio**, föltekerés, forgatás.

circus, *lat.* kerekszin, körszin; lovarda; pályakör.

cirque olympique, *fr.* (szirk olehnpik), lovarda.

cirragra, *gg. kórt.* lengyelfürt; **cirrus**, hajfürt; kacs; **cirripeda**, szőrlábuak, kacslábuak (puhányok).

cis, *lat.* innen; **cisdanubianus**, dunáninneni.

cistercita, szesztrák, tarka barát (Franciaországban Citeaux (Szitó) v. Cisterciumban 1098-ban Robert bence apát által alapitott szerzetesrend tagja).

cisterna, *lat.* viztartó, vizfogó, viztár.

cistophoren, *gg. épit.* gyümölcskosár-tartók.

cistus, *gg. nt.* szuhar.

citadella, *fr.* fellegvár, menedék v. fölvár.

citálni, *lat.* idézni; **citatio**, idézés; hivatkozás; **citatio edictalis**, nyilvános idézés, kapura szegezés, hirlapi hirdetmény által; **citatum**, idézet, idézmény; hivatkozat, hivatkozmány.

cithara, *lat.* és *gg.* lant; **citharödus**, lant-énekes.

citissime, *lat.* igen gyorsan; **cito**, gyorsan, szaporán.

citoyen, *fr.* (szitoáján), polgár.

citra consequentiam, *lat.* (most az egyszer) minden további következtetés nélkül.

citrat, citromsavas só; **citricum acidum**, citromsav; **citrin**, sárga hegyi kristály; **citronat**, cukros citromhéj; **citronell**, citromlél.

city, *ang.* (szitti), *tul.* város, *kül.* az ó város Londonban; **city-hall** (—hál), városház Londonban.

civicus, *lat.* városi; **civilis**, polgári; müvelt, nyájas; **civilisatio**, csinosbulás, müvelődés; müveltség, polgárisodás; **civilisálni**, müvelni, polgárositni; **civilisált**, müvelt, polgárisult; **civilista**, polgári (ellentétben a katonával); **civilitas**, nyájasság, udvariasság; **civiliter mortuus**, polgáriképen halott, becsület nélküli, jogvesztett; **civilliste**, udvartartási költség; **civis**, polgár; honpolgár; **civismus**, polgári erény; közérzület, közszellem; **civitas**, város; polgári társaság; **civitas l. r.** = c. libera regia, szabad királyi város; **civitatensis**, városbeli.

clairet, *fr.* (klere), **claret**, *ang.* (klerret), halványpiros bor, kástélyos bor; füszeres bor.

clair-obscur, *fr.* (klerobszkür), világos-sötét, tünde-sötét.

clairvoyance, *fr.* (klérvoájánsz), alvalátás; **clairvoyant** (klervoáján), alvalátó (ki delejes szendergésben távoleső és jövendő dolgokat lát).

clam, *lat.* alattomban, titkon.

clandestinus, *lat.* alattomos.

claque, *fr.* (klák), taps, tapsolás; **claqueur** (klákör), tapsonc (a ki bérért tapsol).

Clara, női név: tiszta, derült, hires; Klára, Klári.

clara voce, *lat.* tisztán, világosan, értelmesen, fönnszóval; **clare**, világosan, nyilván.

Clarendon (Klerend'n), angol államférfiu.

clarificalni, *lat.* fölvilágositani; **clarificatio**, fölvilágositás; fölvilágositó jegyzék.

clarinette, *fr.* klárinet, sipola.

claritas, *lat.* tisztaság, világosság; értelmesség, érthetőség; **clarum ingenium**, világos fő, ragyogó elme.

classicismus, *lat.* remekiróság, remekiralom; **classicitas**, osztályozottság; müremekség, remekség; **classice**, remekül, jelesen; **classicus**, remekiró;

Digitized by Google

műremeki, remek; **classificalni**, osztályozni, sorozni, rendsorozni; **classificatio**, osztályozás, sorba-szedés, sorozás; osztályozat, sorozat, rendsorozat; **classis**, osztály, rend, rendsor, osztálynend, tanosztály; tanterem, tanszoba (egy tanosztály számára).

claudatur, *lat.* rekesztessék be.

Claudia, nónév. alattomos, magába zárkózott.

claudicalni, *lat.* sántikálni, sántitni; **claudicatio**, sántikálás, sántitás.

Claudius, finév, alattomos, magába zárkózott; Kolos.

claustrum, *lat.* zárda, klastrom.

clausula, *lat.* záradék, zártétel, kikötés, toldalék, föltétel, hozzátétel.

clausura, *lat.* zárlat, korlát; rekesz; zárkapocs, könyvkapocs.

claviatur, nyomantyuzat, billentyüzet; **clavier**, zongora; **clavis**, *lat.* kulcs; nyomantyu, billentyü (zongorán, orgonán).

Clemens, *lat.* finév. kegyelmes, szelid; Kelemen; **Clementine**, nónév, szende, szelid, nyájas, kegyes, jóságos; **clementia**, kegy, kegyelem.

clerc, *fr.* (kler), pap; irnok.

clergé, *fr.* (klerzsé), papság.

clergy, *ang.* (klerdzsi), papság.

clericalis, *lat.* papi; **clericalis ars**, irás mestersége; **clerici**, papok; a középkorban: tanult, müvelt emberek, ellentétben a polgárokkal és parasztokkal; **clericus**, pap, lelkész, egyházi személy; növendékpap, kispap; **clericus clericum non decimat**, egyik pap a másiktól nem szed tizedet; **clerus**, papság, egyházi rend, papi rend.

clermont, *fr.* (klermohn), veres muskát-bor, hasonnevü francia városról igy nevezve.

cliens, *lat.* védenc, védett, pártfogolt; **clientela**, védencség; védelem, pártfogás, pártfogolás.

clima, éghajlat, égalj, égöv; égtáj, égmérséklet.

clinicum, kóroda.

clinopodium, *nt.* pereszlén.

clique, *fr.* (klik), cinkos társaság, cimboraság.

cloaca, *lat.* sárcsatorna, pócsecsatorna; **Cloacina**, az árnyékszékek istennője a rómaiaknál.

closet, *ang.* (kloszet), titkos szoba; árnyékszék.

clove, *ang.* (klóv), mint gyapjumérték = 7 font; mint sajtmérték = 8 font.

clown, *ang.* (klaun), *tul.* paraszt; golyhó; bohóc.

club, *ang.* (klöbb), kör, gyülde, zárt társulat; **clubbist**, gyülde-tag.

coacervatio, *lat.* összehalmozás.

coacquisitio, *lat.* közszerzemény, közkeresmény; **coacquisitor**, szerzőtárs; **coacquisitum**, közszerzemény.

coactio, *lat.* kényszerités, erőszak.

coadjutor, *lat.* segédpüspök.

coadunatio, *lat.* isméti egyesités; ujra egyesités.

coagulatio, *lat.* megalvás, megfagyás.

coak, coke, *ang.* (kók) szénné változtatott kőszén.

coalescálni, *lat.* szorosan egyesülni, megegyezni, megállapodni valamiben; szövetkezni; **coalitio**, szövetkezés, frigy, szövetség.

coätaneus, **coävus**, *lat.* egykoru, kortárs.

cobaltum, *lat. vt.* kékleny.

cobid, cobido, vagy portugalli nyelven **covádo**, hosszmérték keletindiai szövetekre = $^2/_3$ amsterdami rőf.

cocarde, *fr.* (kokárd), szalag-bokor; csokor, kokárda.

coccinella, *állatt.* böde.

cochlearia, *lat. nt.* torma.

cochlit, kövült csiga.

cocles, *lat.* egyszemü (Horatius mellékneve).

cocon, *fr.* (kokohn), gubó (a selyembogár fonadéka).

cocos, kókusfa.

cöcum, *bt.* vakbél.

codebitor, *lat.* adóstárs.

codex, *lat.* régi kézirat; törvénykönyv; **code civil**, *fr.* (kód szivil), polgári törvénykönyv; **code Napoléon**, Napoleon törvénykönyve.

codicillus, *lat.* fiók-végrendelet.

codificatio, *lat.* törvényszerkesztés, törvényhozás; **codificator**, ki valamely törvénykönyvet szerkeszt.

codo, *spany. tul.* könyök; hosszmér-

Digitized by Google

ték, körülbelül 1¼ bécsi láb, azaz 0,438 mètre.

coëfficiens, *lat. mt.* összténycző, együttható.

coëmtio, *lat.* összevásárlás, közös vétel.

coena, *lat.* estebéd; **coena domini**, az urvacsorája; **coenaculum**, étterem (a zárdákban).

coërcealni, *lat.* fékezni, féken tartani.

coëssentia, *lat.* egylényüség.

coeur, *fr.* (kőr), sziv; vörös (a kártyajátékban).

coëxistálni, *lat.* együtt létezni; **coëxistentia**, együttlét, együttlétezés, együttlétel.

coffre, *fr.* (koffr), bőrönd, bőrláda; koffer.

cogitatio, *lat.* gondolkodás.

cognac, *fr.* (konyák), szőlőből főzött pálinka, francia pálinka.

cognatio, *lat.* anyai részről való rokonság; **cognatio spiritualis**, lelki rokonság, komaság; **cognatus**, anyai rokon.

cognitio, *lat.* ismeret; **cognitio causae**, a birói határozatot megelőző vizsgálat.

cognomen, *lat.* vezetéknév.

cohabitatio, *lat.* együttlakás, együttélés.

cohaerealni, *lat.* összefüggni, egyberagadni; **cohaerens**, egyberagadó, összefüggő; **cohaerenter**, összefüggőleg.

cohaeres, *lat.* örököstárs.

cohaesio, *ttan*, összetartás, egyberagadás, összefüggés.

cohors, *lat.* a legio tizedrésze; csapat, raj.

coiffeur, *fr.* (koáfför), hajfodrász; **coiffure** (koáffür), fejdisz, fejék.

coincattus, *lat.* alpöröstárs.

coincidens, *lat.* összeötlő; **coincidentia**, összetalálkozás, összeütközés, összevágása (több körülménynek); egybevágás; egymásra illés.

cointelligenter, *lat.* egyetértőleg; **cointelligentia**, egyetértés.

cointeressati, *lat.* érdektársak; **cointeressentia**, közös érdek.

coitus, *lat.* elhálás.

cojäng, Banka szigeten mázsa = 2952,6 kilogramme.

colatorium, *lat.* szürő.

colchicum, *lat. nt.* kikerics.

cold-cream, *ang.* (kold krím), *tul.* hideg tejföl; angol fehér kenőcs, külső gyuladások, keményedések stb. ellen.

coelebs, *lat.* nőtelen; **coelibatus**, nőtelenség.

coleoptera, *lat. állatt.* téhelyröpüek, bogarak.

coelestin, *lat. ásvt.* menyle.

cöliaca, *gg. kórt.* hasmenés; **coeliaca cruenta**, vérhas; **cöliacus**, ki gyomorgyengeségben, hasmenésben szenved; **cölialgia**, hasfájás.

colibri, *állatt.* delice, mézmadár, kolibri (madár a verébfélék rendéből).

colica, *gg. kórt.* szélkin, bélkin, bélgörcs.

coelicolae, *lat.* a menny lakói.

cölilitis, *gg. kórt.* hasgyuladás; **cöliocele**, has-sérv; **cölioncus**, kemény has-daganat; **cöliophyma**, lágy has-daganat; **cöliopsophia**, haskorgás; **cöliopyosis**, kelés az altesten vagy altestben; **cöliorrhöa**, hasmenés.

coliseum v. **colosseum**, *lat.* óriás épület, Vespasian császár alatt épitett római szinkör.

colla, *gg.* enyv.

collaborator, *lat.* dolgozótárs; segédtanitó.

colla destra, *ol. zen.* jobbkézzel; **coll'arco**, a nyirettyüvel; **colla sinistra**, balkézzel.

collane, *ol.* (kolláne), nyak-lánc; rend-lánc.

collapsus, *lat. kórt.* erőfogyás, összeroskadás.

collare, *lat.* nyak-kötő, nyak-gallér, nyak-lánc.

collateralis, *lat.* oldal-, oldalagos, mellék; oldalági rokon; **c. fassio**, pörönkivüli vallomás; **c. inquisitio**, pörönkivüli tanukihallgatás; **c. successio**, oldalági örökösödés.

collatio bonorum, *lat.* (a szülők életében kapott) javaknak összetétele; **collation**, összehasonlitás, összevetés, összeolvasás; kis ebéd, kis ozsonna, estelizés; adományozás; **collator**, *lat.* adományozó.

collaudatio, *középkori lat.* közös dicséret; valamely végrehajtott vállalat-

Digitized by Google

nak szakértők általi megvizsgálása, valjon az a jóváhagyott tervhez képest hajtatott-e végre?

collecta, pénzszedés (segedelemre); gyüjtelék, szedett pénz; **collectanea,** *lat.* iratgyüjtemény, kivonatok iratokból; **collectio,** gyüjtemény, gyüjtés, beszedés; **collectiv,** gyüjtő, összitő, gyüjtékes; gyüjtőleg, gyüjtve, összeg; **collectivum,** gyüjtő név; **collector,** gyüjtő, szedő, beszedő, betét-szedő (a sórsjátéknál); *ttan,* villany-gyüjtő.

collega, *lat.* kartárs, tiszttárs, ügytárs, birótárs, dolgozótárs; **collegialis,** társas, testületi; **collegialiter,** kartársilag; testületileg; **collegiata ecclesia,** káptalani templom; **collegium,** tiszttársaság, ügytársaság, társulat, testület; annak gyülése, gyüléshelye; főiskola; lecke; **collegium sacrum,** a bibornokok gyülése.

collet. *fr.* (kollé), hajtóka, gallér; lovag-köntös.

colli, colló többese.

collidálni, *lat.* összeütközni.

collier. *fr.* (kolié), nyakkötő, nyakék.

colligalni, *lat.* összeszedni.

collimatio, *lat. csill.* irányzás.

colliquatio, *lat.* összeolvadás; rothadás.

collisio, *lat.* összeütközés; kocódás, villongás, viszálkodás.

collo, *ol.* csomag, csomó, köteg.

colloquium, *lat.* beszélgetés, párbeszéd.

colludalni, *lat.* valakivel alattomban egy kézre dolgozni, egy gyékényen árulni, egy követ fúni.

collutorium, *uj lat.* szájviz.

collyrium, *gg. gyógyt.* szemviz, szemkenócs.

colonellus, *uj lat.* ezredes.

colonia, *lat.* gyarmat, telepitvény, telep; **colonialis,** gyarmati; **colonisálni,** gyarmatositani, telepitni; **colonisatio,** gyarmatositás, telepités; **colonista,** gyarmatos, telepes; **colonus,** jobbágy, paraszt-gazda, földmüves.

colonnade, *fr.* (kolonád), oszlopsor, oszlopzat; **colonne** (kolonn), hasáb, rovat; sereg-osztály, az előnyomuló seregnek egy része.

coloquinte, *gg. nt.* indiai keserü ugorka.

coloramento, *ol.* szinezés, szinadás; a képek fölrakási módja; **coloratio,** *lat.* szinadás, szinezés; szinváltás; **coloratura,** hangváltozék; **colorirozni,** szinezni, szint adni; **coloris,** féltörökök, törökök és négernők vagy mórnőktől született emberek; **colorista,** szinező, festék-készitő; **colorit,** *ol.* szinadás, szinezet, szinek játéka, szinjáték, szinváltozat.

colossalis, roppant, nagyszerü, óriási; **colossus,** óriási szobor, óriási mü.

colportage, *fr.* (kolportázs), házalás, kihordás; **colporteur** (kolportör), házaló, kihordó, hordár.

columbarium, *lat.* galambdúc; **columbin,** galambszinü; halvány biborés violaszint játszó.

columna, *lat.* oszlop; lap; hasáb.

comb (kohm), angol gabonamérték, 100 comb = 265 porosz scheffel, 2 comb = 1 quarter.

Combabus, egy syriai férfiu neve, ki hogy a király gyanujától távol tartsa magát, midőn Stratonice királynőt kellett kisérnie, férfiuságától enmagát megfosztá.

combat. *fr.* (kombá), csata, küzdés.

combinálni, *lat.* egyesitni (sereget, hajóhadat); egybevetni, összevetni, fontolgatni; **combinatio,** összevetés, egybevetés, összeállitás; kapcsolás, kapcsolat; fontolgatás, gyanitás, vélekedés, vélelem.

comes, *lat.* utitárs, kisérő; gróf, ispán.

cometa, üstökös csillag.

coemeterium, *gg. tul.* nyughely v. alvószoba; temető.

comfort, *ang.* (komfort), kényelem; **comfortable** (komfortebl), kényelmes; egyfogatu bérkocsi.

comitatus, *lat.* kiséret; vármegye, megye.

comité, *fr.* bizottmány, választmány.

comitia, *lat.* népgyülések; országgyülés.

comitiva, kisérő levél.

commandans, *fr.* parancsnok; **commande,** megrendelés; **commandeur**

Digitized by Google

(komandör), középkeresztes vitéz; **commandirozni**, vezényelni, parancsolni; **commanditär**, kültárs, kültag (közkereseti társaságé); **commandite**, költársulat, fiókkereskedés; **commando**, vezénylet, vezérlet, parancsnokság; vezéd, vezédség; vezényszó; kirendelt seregosztály.

commassatio, *lat.* tömegités; tagositás, összesités.

comme il faut, *fr.* (komm i fó), a mint kell, a mint illik, jól, derekasan, kellöen.

commemoratio, *lat.* emlékezet, emlités; **c. omnium fidelium**, halottak emlékezete, emlékünnepe; **c. omnium sanctorum**, mindszent napja.

commendabilis, *lat.* ajánlásra méltó; **commendalni**, ajánlani; **commendatio**, ajánlás; **commendatoriae litterae**, ajánló levél; **commenda**, egyházi adomány; valamely vitéz-rend területe.

commensurabilis, *lat.* mérhető.

commentálni, *lat.* értelmezni, fejtegetni, magyarázni; **commentar**, fejtegető irás, értelmezés, magyarázat; **commentator**, értelmező, fejtegető, magyarázó.

commentum, *lat.* koholmány; költemény, költött dolog; hazugság.

commérage, *fr.* (komerázs), pletyka.

commercialis, *lat.* kereskedelmi; **commercium**, kereskedés, kereskedelem; közlekedés; közösülés.

commersch, ivó társaság (a német diákoknál).

commetaneus, *lat.* határos; szomszéd.

comminatio, *lat.* fenyegetés.

comminutiv, kicsinyitő.

commis, *fr.* (komi), segéd, boltoslegény, kalmárlegény; ügynök; **commis voyageur** (— vojázsör), utazó ügynök.

commissariatus, *lat.* biztosság, biztosi tisztség; élelmezési hivatal; **commissarius**, biztos, megbizott; **commissio**, meghagyás, megbizás, hagyomás; bizomány, megrendelés; bizottság, bizottmány; **commissionalis**, bizományi; bizottmányi; **commissionaliter**, bizottmányilag; megbizásilag; **commissionarius**, bizományos, megbizott; **commissions**, bizományi, bizottmányi; **commissionatus**, megbizott; kirendelt, küldött; **commissorialis**, megbizásból való; **commissum**, meghagyás; véghezvitt (tett).

commisz-kenyér stb. katona-kenyér.

committee, *ang.* (kommitti) = comité.

committalni, *lat.* bizni, megbizni, rábizni, meghagyni, rendelni; **committens**, bizó, megbizó, megrendelő, meghatalmazó; bizományzó; küldő; **commitiva**, meghatalmazó levél.

commixtio, *lat.* elegyités, keverés, elegyülés, keveredés.

commoda, *lat.* commodum többese.

commodans, *lat.* haszon-kölcsönző; **commodatarius**, haszon-kölcsönvevő; **commodatio**, haszonkölcsönzés; **commodatum**, haszonkölcsön-szerződés.

commode, *lat.* kényelmesen, könnyü szerrel, könnyedén; **commode**, *fr.* (kommót), kényelmes; fiókos szekrény, kihuzó szekrény; **commoditas**, *lat.* kényelmesség, kényelem.

commodore, *ang.* (kommodór), hajóraj-parancsnok.

commodum, *lat.* haszon, előny; **c. publicum**, közjó.

commoners, *angol*, (kommönersz), közrendüek; az alsó ház tagjai.

common law, *ang.* (kommön lá), szokásos törvény; **common prayer book** (— preher bukk), az angol püspöki egyház imádságos könyve; **commons** (kommönsz), az alsóház tagjai.

commoratio, *lat.* tartózkodás, ideiglenes lakhely.

commotio, *lat.* mozgás; megindulás, megrázkódás; **commovealni**, megindituni.

communalis, *lat.* községi; **commune**, *fr.* (kommün), község.

communicabilis, *lat.* közölhető; **communicalni**, közölni; közlekedni; áldoztatni; áldozni, az urvacsorához járulni; **communicans**, résztvevő; áldozó, az urvacsorához járuló; **communicatio**, közlés, közlekedés; **communicativus**, közlékeny; **communicatum**, közlemény; **communicetur**, közöltessék.

communio, *lat.* közösség; áldozás;

Digitized by Google

c. bonorum, vagyonközösség; **communis, ne**, köz, közös; **communismus**, *uj lat.* vagyon (és nő)-közösség; **communista**, a vagyonközösség tanának párthive; **communitas**, község; **communiter**, közösen.

commutabilis, *lat.* változékony; fölcserélhető, átváltoztatható; **commutatio**, fölcserélés, átváltoztatás.

comödia, *gg.* vigjáték.

compact, *lat.* tömör.

compagnie, *fr.* (kohnpányi), társaság; század; **compagnon** (kohnpányon), társ.

comparatio, *lat.* egybe- v. összehasonlitás, hasonlitás; fokozás, fokragozás; **comparative**, összehasonlitólag; **comparativus**, középfok, hasonlitó fok, második fok (p. o. jobb, szebb).

comparealni, *lat.* megjelenni; **comparitio**, megjelenés.

compascuum, *lat.* közlegelő.

compass (*ol.* compasso), éjszakmutató, iránytü, tájtü.

compassio, *lat.* részvét.

compatibilis, *lat.* összeférhető; összeegyeztethető; **compatibilitas**, összeférhetőség.

compatriota, *lat.* honfitárs.

compellálni, *lat.* nógatni, sürgetni, sarkallani.

compendiosus, *lat.* kivonatos, rövid, rövidre foglalt v. szoritott; velős; **compendium**, rövid foglalat, kivonat; kézi könyv, vezérkönyv, vezérfonal.

compensálni, *lat.* pótolni, beszámitni, betudni, kölcsönösen leróni; **compensatio**, pótlás, betudás, kölcsönös beszámitás; megtérités.

compescálni, *lat.* megzabolázni.

competálni, *lat.* illetni; együtt folyamodni hivatalért; **competens**, illetékes; vetélytárs; **competentia**, illeték, illetmény, járadék; illetőség; **competitor**, vetélytárs.

compiláini, *lat.* összehordani, összeirogatni, összefoltozni, együvé hordani (könyvekből); **compilatio**, összeszedegetés, összehordás, összelopogatás, összeböngészés; összelopogatott irat; toldozat, szedelék; **compilator**, toldozó, böngész-iró.

complaisance, *fr.* (konpleszánsz), szolgálati készség, szivesség, kedveskedés.

complánálni, *lat.* elegyengetni, eligazitani, elintézni, kiegyenliteni; területezni; **complanatio**, kiegyenlités; területezés.

complectálni, *lat.* magában foglalni.

complementum, *lat.* egésziték, kiegészitő; **complementaris**, kiegészitő.

complet, *fr.* (konplé), egész, teljes; **completalni**, kiegésziteni.

complex, *lat.* büntárs.

complexio, *lat.* testalkat; **complexus**, foglalat, tartalom.

complicálni, *lat.* összebonyolitni; **complicált**, bonyolódott, bonyolult, bonyodalmas, szövevényes; **complicatio**, bonyodalom, bonyolódottság, szövevény; **complices delicti**, büntársak; **complicitas**, bonyolódottság, szövevényesség; büntársaság.

compliment, *fr.* (komplimán), üdvözlet, köszöntés, tisztelet; bók, bókolat, fóhajtás; hizelgő mondat; **complimentirozni**, üdvözölni, köszönteni; bókolgatni.

complot, *fr.* (kompló), összeesküvés, összeszövetkezés; cimboraság.

componálni, *lat.* szerezni, készitni, hangmüvet irni; koholni (p. o. álhirt), költeni; kiegyenliteni; lecsillapitani; **componista**, hangszerző, zeneköltő.

comportálni, *lat.* összehasonlitani; összeolvadni; megférni, kijönni valakivel.

compositeur, *fr.* (konposzitör), hangszerző, zeneszerző, zeneköltő; **compositio**, *lat.* összetétel; kiegyeztetés; **c. amicabilis**, barátságos kiegyeztetés; **composition**, összetétel, szerkezet, műszerkezet, műalkat; szerkesztmény; zeneköltemény, zenemű; hangszerzemény; **compositum**, összetett; keverék.

compossessio, *lat.* közös birtoklás, közös birtok; **compossessor**, közbirtokos; birtoktárs; **compossessoratus**, közbirtokosság; közös birtok.

compost, *barb. lat.* vegytrágya.

compote, *fr.* (konpot), befőtt gyümölcs.

comprehendálni, *lat.* megfogni, fölfogni; **comprehensibilis**, megfogható,

Digitized by Google

érthető; **comprehensio**, fölfogó erő, értelem.

compresse, *fr.* (konpressz), összehajtogatott ruha sebre; **compressibilis**, *lat.* összenyomható; **compressio**, összenyomás, (lég)sürités; **compressus**, szoros, sürü, tömött.

comprimálni, *lat.* összenyomni, szoritani; megzabolázni, megfékezni; elnyomni.

comprobálni, *lat.* jóváhagyni; megbizonyitani.

compromissarius, *lat.* választott biró; **compromissionale judicium**, választott biróság; **compromissor**, kezestárs; **compromissum**, megállapodás, megegyezés, egyezség a pörös felek között az iránt, hogy az általuk választott birónak itéletében megnyugodni fognak; **compromittálni**, 1) valakiben — vkit biróul választani, ügye eldöntését valakire bizni, s annak itéletében megnyugodni; 2) bajba keverni vkit; valakit kétes helyzetbe hozni; 3) magát —, becsületét kockáztatni, magát kitenni.

comptabilité, *fr.* (kontábilité), számadási kötelezettség, felelősség; **comptable** (kontábl) számadásra kötelezett, felelős; **comptant** (kontán) készpénz, készpénzzeli fizetés; **compte** (kohnt), számolás; számadás, felelősség; **compte rendu** (— rándü), számadás; **comptoir** (kontoár), iroda, irószoba; számoló asztal; kereskedő-ház; **comptoirist**, könyvvezető, irodasegéd.

compulsatio, *lat.* sürgetés, sarkalás; **compulsio**, kényszer; **compulsoriales litterae**, sürgető irat, sürgölés; **compulsorium mandatum**, sürgető parancs; tanukihallgatást rendelő parancs.

computus, *lat.* számvetés, kölcsönös számolás.

comtesse, *fr.* (kontesz), grófkisasszony; grófnő.

comthur, rendvitéz.

Comus, *gg.* lakoma-isten; **Comusnak áldozni**, lakmározni.

con, *ol.* (kon), -val, -vel; -an, en; **con affetto**, indulattal, érzékenyen; **con amore**, szeretettel, vigan, vidáman, kedv szerint, kedvvel.

conatus, *lat.* igyekezet, szándék, törekvés, kisérlet.

concatenatio, *lat.* láncolat, összeláncolás.

concav, *lat.* homoru, öblös, öbélyes; **concav-concav**, minkétfelül homoru, **concav-convex**, homor-domboru; **concavitas**, homor, homoruság, öblösség; öbély.

concedálni, *lat.* megengedni.

concentrálni, *lat.* összpontositni, központositni; középitni; egy pont körül egyesitni, összehuzni, összeszoritani; *vt.* töményitni, tömitni; **concentrálódni**, összpontosulni, központosulni; középleni; **concentratio**, össz- v. központositás; *vt.* töményités; **concentricitás**, a központ közössége; **concentricus**, összpontos, központos, egyközepü, közös központu, közeplő, közepitő.

concepit, *lat.* fogalmazta; **conceptus**, fogalom; fogalmazvány; **conceptio**, fogantatás, fogamzás; fogamzat; gondolat; **conceptualis practicans**, fogalmazó gyakornok.

concernálni, *lat.* illetni; **concernens**, illető.

concert, *fr.* (konszer), hangverseny; egyetértés; **concertálni**, megvitatni; **concertatio**, tanakodás, vitatás, vitázás, vitatkozás; **concertista**, ki hangversenyekben játszik v. énekel.

concessio, *lat.* engedés, megengedés, engedélyezés; engedély, engedmény; **concessionarius**, engedélyes; **concessive**, megengedőleg; **concessivus**, ráhagyó, megengedő.

concha, *lat.* kagyló, csiga; **conchae**, *t.* csigaházak, csigahéjak, csigateknők, kagylóhéjak, kagylók; **conchitis**, kövült kagyló; **conchylien**, *gg.* kagylók; **conchyliolog**, kagyló-ismerő; **conchyliologia**, kagyló-isme.

concierge, *fr.* (konszierzs), várnagy, börtönör; házmester.

conciliálni, *lat.* összeegyeztetni; megengesztelni, összebékéltetni; **conciliatio**, megengesztelés, összebékéltetés.

concilium, *lat.* zsinat, egyházi gyülés; főiskolai törvényszék; főiskolai

Digitized by Google

tanács; **c. medicum**, orvosi tanácskozás valamely beteg iránt.

concio, *lat.* egyházi beszéd; **concionator**, egyházi szónok.

concipiálni, *lat.* fogalmazni, föltenni, írásba foglalni; méhébe fogadni; **concipista**, fogalmazó.

concisus, *lat.* tömött, rövid, velős; **concisio**, tömöttség, rövidség.

concitamentum, *lat.* ingerlő-szer; **concitatio**, ingerlés, lázitás.

conclamatio, *lat.* fölkiáltás.

conclave, *lat.* zárt szoba; azon terem, hol a pápát választják; a pápát választó bibornokok gyülekezete.

concludálni, *lat.* befejezni, berekeszteni; következtetni; **conclusio**, végszó, végbeszéd; következtetés; határozat, végzés; befejezés, bevégzés; **conclusiv**, bezáró, berekesztő, befejező; következtető; **conclusum**, végzés, határozat; **conclusum in senatu**, végeztetett a tanács által.

concoctio, *lat.* emésztés.

concomitans, *lat.* kisérő, követő, utána következő.

concordabilis, *lat.* összeegyeztethető; **concordálni**, összehangzani; megegyezni; egybevágni; **concordans**, összehangzó; megegyező; **concordantia**, egybe-, összehangzás, megegyezés; összhangzóság, megegyezőség; egybe-, összevágás; szentirási helyeket mutató könyv; **concordatum**, (pápa és világi fejedelem közti) egyezmény; **concordia**, egyesség; egyetértés, összhangzás; **concordia res parvae crescunt** (egyetértés által a kis dolgok nőnek), egyetértés növeli az erőt.

concreditor, *lat.* hitelezőtárs.

concret, *lat.* összetes, összszerü, valósult, valóságos; **concretum**, valósultság, valami a maga valóságában (ellentéte az abstractumnak).

concubina, *lat.* ágyas; **concubinarius**, ágyastartó; **concubinatus**, ágyastartás, ágyasság, házasságon kivüli élet (vkivel), **concubitus**, elhálás.

concupiscentia, *lat.* testi kivánság; megkivánás.

concurrálni, *lat.* pályázni, versenyezni, versenyt futni; együtt folyamodni hivatalért; hozzájárulni valamihez; **concurrens**, pályázó, versenyző, vetélytárs, pályatárs, versenytárs; **concurrentia**, versenyzés, pályázás; verseny; csődülés; tódulás; **concursus**, csődülés, összegyülés; pályázás, pályázat; csőd, hitelezők összejövetele v. csődülete.

concussio, *lat.* rázkódás.

condebitor, *lat.* közadós.

condemnabilis, *lat.* kárhozatos, kárhozatraméltó; **condemnálni**, kárhoztatni, itélni (büntetésre), elitélni; **condemnatio**, kárhoztatás, elitélés; **condemnatus**, elitélt.

condensabilis, *lat.* sürithető; **condensálni**, süritni; **condensantia**, süritő szerek; **condensatio**, sürités; **condensator**, süritő, villamsüritő.

condescendálni, *lat.* leereszkedni; leszármazni; engedni; leszállitani; **condescendens**, leereszkedő, engedékeny; **condescendentia**, leereszkedés, engedékenység; közös leszármazás; **condescensio**, leereszkedés; leszármazás; engedékenység; leszállitás.

condigna aestimatio, *lat.* illendő becs.

condiscipulus, tanulótárs.

conditio, *lat.* föltét, föltétel, kikötés; élet neme, állapot; szolgálat, szolgálati hely; **conditionaliter, conditionate**, föltételesen, föltétel alatt; **conditio sine qua non** (föltétel, mely nélkül nem), elengedhetlen, mulhatlan, mellőzhetlen föltétel.

conditor, *lat.* alkotó, alapitó; cukrász; **conditorei**, cukrászat.

condividálni, *lat.* együtt osztozni; **condividens**, osztályos rokon; **condivisionalitás**, együtt osztozás, osztálykőzösség.

condolealni, *lat.* sajnálni, fájlalni, fájdalmat v. szánakozást nyilvánitani (más szomoru esetén); **condolentia**, fájlalás, szánakozás, fájdalom nyilvánitása.

condominium, *lat.* közös tulajdon, együtturalkodás.

condonálni, *lat.* elengedni; megbocsátani.

condor, délamerikai madár, kondor, grifkeselyü.

condottieri, *ol.* szabadcsapatok vezérei.

Digitized by Google

conducteur, *fr.* (kondüktör), kalauz (hajón, gyorskocsin); **conductor**, *lat. ttan*, villamvezető; bérlő; **conductus**, kiséret, különösen gyászkiséret; **conduite**, *fr.* (kondvit), magaviselet; **conduitenliste**, magaviseleti kimutatás.

condyloma, *gg. kórt.* huskinövés az alrészeken, fügöly.

confect, (*ol.* confetto), csemege, cukrász-sütemény; **confectio**, *lat.* készités.

confer, *lat.* hasonlitsd össze; **conferatur**, hasonlittassék össze; **conferálni**, egybe- v. összevetni, összehasonlitani; értekezni, tanácskozni; adományozni (hivatalt, méltóságokat); **conferentia**, értekezés, tanácskozás; értekezlet, tanácskozmány.

conferva, *lat. nt.* vizfonál, vizi fonál, nyákony.

confessio, *lat.* vallás, vallomás, vallomástétel; hitvallás; gyónás; **confessionarius**, gyóntató pap v. atya; **confessionista**, a protestansok korábbi elnevezése; **confessor**, hitvalló, vallomásttevő, gyónó.

confiance, *fr.* (konfiánsz), bizalom; bizakodás.

conficiálni, *lat.* elkésziteni.

confidence, *fr.* (konfidánsz), bizalom; elbizottság; **confidens**, *lat.* **confident**, *fr.* (konfidán), bizalmas, meghitt barát; **confidentia**, *lat.* bizalom; elbizottság, vakmerőség

configuratio, *lat.* alak, alakulat, idom.

confinatio, *lat.* házi fogság; **confiniaria militia**, határőrző katonaság; **confiniarii**, határőrök; **confiniarius**, véghelyi, határvidéki; **confinis**, határos, szomszéd; **confinium**, véghely, vég- v. határvidék.

confirmálni, *lat.* megbizonyitni v. megerősitni; bérmálni (a katholikusoknál); beavatni a keresztény vallásba (a protestansoknál); **confirmandus**, bérmálandó; a ki először járul az urvacsorához, beavatandó; **confirmatio**, megbizonyitás, megerősités; bérmálás; beavatás.

confiskálni, *lat.* lefoglalni, elkobozni; **confiskátio**, elkobzás, el-, lefoglalás.

confiteálni, *lat.* gyónni, megvallani; **confitens**, bünvalló, gyónó; **confiteor**, gyónom, vallok, megvallom; gyónás-előtti imádság; a pap gyónása a mise kezdetén.

confiture, *fr.* (konfitür), csemege, cukorsütemény; **confiturier** (konfitürié), cukrász.

conflagratio, *lat.* összeégés; tüzvész.

conflictus, *lat.* összeütközés.

confluxus, *lat.* összefolyás; összecsődülés, összetódulás.

confoederatio, *lat.* szövetkezés; szövetség; **confoederatus**, szövetséges.

conformálni, *lat.* alkalmazni, szabni (valamit máshoz), hozzáilleszteni; **conformatio**, alakzat; alkalmazkodás, hozzáilleszkedés; **conformers**, *ang.* = conformista; **conformis**, *lat.* egyező, megegyező; **conformista**, az uralkodó püspöki vallás követői Angolországban, alkalmazkodók; **conformitás**, egyezőség, egyformaság; **conformiter**, egyezőleg, szerint.

confortantia, *lat. gyógyt.* erősitőszerek; **confortativum** (remedium), erősitő szer.

confrater, *lat.* szerzetestárs; **confraternisálni**, testvérülni (-val); **confraternitas**, testvérület, atyafiság, szoros v. atyafias barátság, pajtásság, társrokonság.

confrontálni, *lat.* szembeállitani, szembesiteni; **confrontatio**, szembeállitás, szembesités.

confundálni, *lat.* összezavarni, zavarba hozni; tévedésbe hozni, megtéveszteni; **confusio**, zavar, zürzavar; zavarodás, zavarék; rendetlenség; **confusus**, zavart, össze-, megzavart; meghábordott; **confuse**, zavartan, összezavarva.

confutálni, *lat.* megcáfolni; **confutatio**, megcáfolás.

congé, *fr.* (konzsé), bucsuvétel, elbucsuzás; elbocsátás (szolgálatból); szabadságlevél (urlaub).

congelatio, *lat.* megfagyás, megalvás; **c. dentium**, *kórt.* a fogak eltompulása.

congenialis, *barb. lat.* szellemi rokon; **congenialitas**, szellemi rokonság.

congeries, *lat.* halom.

Digitized by Google

congestio, *lat.* halmozás; tolulás; **c. sanguinis,** vértolulás.

conglomerat, *barb. lat. ásvt.* torlódmány, görgyület.

congregatio, *lat.* társulat, egyesület, egylet; gyülekezés; gyülekezet; gyülés, megyei gyülés; az ultramontán párt Franciaországban; **c. de propaganda fide,** XV. Gergely pápa által 1622-ben a római kath. vallás terjesztése végett alapitott társulat; **congregationalisták,** vallásfelekezet Angolországban, mely a püspökök kormányát nem ismeri el.

congressus, *lat.* összejövetel, gyülés; a fejedelmek vagy meghatalmazottjaik gyülése, békegyülés.

congreve-raketa, Congreve (Kongrív) Vilmos angol férfiu által 1808-ban föltalált gyujtó röppentyü.

congrua, *lat.* papi illeték; **congruálni,** egyezni, egybe- v. összevágni.

coniferae, *lat. nt.* tobzosok, tobztermők.

coninium, a bürök méreganyaga, bürökdék; **conium,** *nt.* bürök.

conjectanea, *lat.* vélelmek, megjegyzések, ötletek, gondolatok gyüjteménye; **conjectura,** gyanitás, hozzávetés, sejtés, találgatás; **Conjectural-Politik,** hozzávetőleges okoskodás a politikai napi események iránt.

conjugalis, *lat.* házastársi, hitvesi; **conjugálni,** hajtogatni; **conjugatio,** hajtogatás; **conjugicidium,** férjgyilkolás, nőgyilkosság; **conjugium,** házasság; **conjunctim,** együtt, egyesülve; **conjunctio,** összekötés; kötszó; *csill.* együttállás; **conjunctis viribus,** egyesült erővel; **conjunctive,** föltételesen; **conjunctivus,** foglaló mód; **conjunctura,** körülmények összetalálkozása; **conjungálni,** összekötni, egyesitni.

conjurálni, *lat.* összeesküdni; **conjuratio,** összeesküvés; **conjurator,** összeesküvő.

connaissance, *fr.* (koneszánsz), ismeret, ismeretség; **connaisseur** (koneszőr), ismerő, müismerő, müértő.

connétable, *fr.* (konnétabl), régenten fővezér Franciaországban.

connexio, *lat.* egybe-, összeköttetés, ismeretség.

conniventia, *lat.* engetegség, elnézés; egykézre-játszás, egyetértés.

connubium, *lat.* házasság.

coenobium, *gg.* zárda.

conquassatio, *lat.* megrázás, rázkódás, rázkódtatás; szétzuzás, szétdörzsölés.

conquerálni, *lat.* meghóditani; **conquestor,** hóditó; **conquête,** *fr.* (konkét), hóditás.

conquistadores, *spany.* (konkisztádoresz), Amerika első hóditói.

consanguineitas, *lat.* vérség, vérrokonság.

conscientia, *lat.* öntudat, lélekismeret, lelkiismeret; **conscientiose,** lelkiismeretesen; **conscientiosus,** lelkiismeretes, jólelkü; **conscius,** tudója (valaminek); ki vminek tudatával bir.

conscribálni, *lat.* összeirni; katonát szedni; **conscribens,** összeiró; **conscribirter,** *lat.-ném.* katona-köteles; **conscriptio,** összeirás; katona-szedés; ujoncozás.

consecrálni, *lat.* föl-, megszentelni, fölavatni; **consecratio,** fölszentelés, fölavatás.

consectarium, *lat.* folyomány, következmény; **consecutio,** következés; **consecutiv,** következő, rákövetkező.

conseil, *fr.* (konszely), tanács, államtanács.

consensus, *lat.* megegyezés, jóváhagyás, ráállás, helybenhagyás; engedelem.

consequens, *lat.* következő, rákövetkező; következetes; **consequenter,** következőleg; **consequentia,** következetesség; következés, következmény.

conserválni, *lat.* meg-, föntartani, gondviselni, gondját viselni (valaminek); épen tartani; **conservatio,** megtartás, föntartás; tartogatás, kimélés; **conservativ,** föntartó; a régihez ragaszkodó; **conservator,** őr, gondviselő; **conservatorium,** ének- és zeneiskola; mücsarnok, müterem.

consessus, *lat.* összeülés, ülés.

considerabilis, *lat.* tekintetreméltó, nevezetes, jeles; tetemes, jókora; **consideratio,** nézegetés, szemlélgetés,

Digitized by Google

vizsgálás; vizsgálódás, elmélkedés; tekintet.

consignálni, *lat.* föl-, összejegyezni, összejegyezgetni; lepecsételni; **consignatio,** föl-, összejegyzés, jegyzék; kimutatás, pecsételés, lepecsételés; **consigne,** *fr.* (konsziny), jelszó; fuvarkönyv.

consiliarius, *lat.* tanácsadó, tanácsnok, tanácsos; **consilium,** tanács, tanácsülés; **consilium abeundi,** tanács az elmenetelre, kiutasitás a főiskolákból; **consilium medicum,** orvosi tanácskozás.

consistens, *lat.* sürü, tömött, összeálló; **consistentia,** összeállás; összeállóság, tömöttség.

consistorialis, *lat.* szentszéki; **consistorium,** egyházi tanács, szentszék.

consobrini, *lat.* testvérek gyermekei, unoka-testvérek.

consociatio, *lat.* egyesülés, társulás.

consolálni, *lat.* vigasztalni; **consolatio,** vigasztalás, vigasz.

consolidálni, *lat.* állósitni, megállapitni, megszilárditni; összitni, egybesitni; **consolidantia,** *gyógyt.* összeforrasztó szerek; **consolidatio,** állósitás, megállapitás, megszilárditás; összeforrasztás; hegesztés; **consols,** *ang.* (röviditve **consolitated stocks** helyett), oly államadósságok, melyeknek kamatai bizonyos államjövedelmekre utalvák; ilyen adósságokról szóló államkötelezvények.

consonans, *lat.* mássalhangzó, egybehangzó; **consonantia,** egybehangzás.

consors, *lat.* társ, bajtárs; részestárs, büntárs; házastárs, érdektárs, pörtárs; **consortium,** társaság; házasság; cimboraság.

conspectus, *lat.* átnézet; mutatványlap; előrajz.

conspicuitas, *lat.* szemlélhetőség; világosság.

conspirálni, *lat.* összeesküdni; **conspiratio,** összeesküvés.

constabiliálni, *lat.* megerősitni, megszilárditni.

constable, *ang.* (konsztebl), békebiró; rendőrszolga.

constans, *lat.* állandó, szilárd; **constante,** *mt.* állandó mennyiség, állandó vonal; **constantia,** állandóság, szilárdság.

constat, *lat.* kerül (-ba, -be), ára (valaminek); tudva van, bizonyos.

constatirozni, *fr.* (constater), megállapitani; megerősiteni, megmutatni, bebizonyitani, bizonyságra emelni.

constellatio, *lat.* csillagzat, csillagállás (és annak vélt befolyása az emberek sorsára).

consternálni, *lat.* megzavarni, megdöbbenteni, leverni, elrémitni, elcsüggeszteni; **consternatio,** rémülés, zavar; zavarodás, megdöbbenés; elhülés.

constipantia, *lat. gyógyt.* hasmenés elleni, dugulást okozó szerek.

constituálni, *lat.* megállapitni; rendelni; alkotmányt adni; alkotni; **constituante,** *fr.* (konsztitüant), alkotmányozó gyülés; **constituens,** alkotmányozó; megbizó, küldő; orvosi rendelvényeken azon gyógyszer, mely a rendelt szernek alakját adja; **constitutio,** alkotmány; rendelés; rendelet, rendelmény; testalkat; **constitutionalis,** *lat.* **constitutionell,** *fr.* (konsztitüszionell), alkotmányos, alkotmányszerü; cime egyik nagy francia hirlapnak; **constitutiva pars,** alkotó rész; **constitutivum,** állomány, alkatrész.

construálni, *lat.* összeállitni, összerakni, összealkotni, összeszerkeszteni; épitni; szókat összefüzni, mondást szerkeszteni szókból; **constructio,** összeállitás v. rakás; szerkezet, alkat; szóelrendezés, szórakás, szószerkezet, szófüzés.

consubstantialitas, *uj lat.* egység, egylényüség; **consubstantiatio,** a testnek és vérnek együttléte a kenyérben.

consuetudo, *lat.* szokás; **consuetus,** szokott, megszokott.

consul, *lat.* konzul, államfő a római és francia köztársaságban (1799—1804.); polgármester; kereskedésre ügyelő követ, ügynök, ügyvivő; **consularis,** konzuli, ügynöki; **consulat,** *fr.* (konzulat), konzulság.

consulta, *ol.* tanácskozók gyülekezete; államtanács; **consultálni,** tanácskozni; **consultatio,** tanácskozás, *kül.* orvosi tanácskozás; **consultativ,** tanácsadó; **consultum,** határozat, végzés.

Digitized by Google

consumálni, *lat.* fogyasztani, emészteni, föl-, elemészteni; **consumens,** fogyasztó, emésztő; **consumo,** *ol.* fogyasztás; kelet; **consumtio,** *lat.* fogyasztás; *kórt.* sorvadás.

consummálni, *lat.* összeadni, összeszámolni; teljesitni; véghezvinni; tökéletességre vinni; **consummatio,** összeadás, összeszámolás; teljesités, végrehajtás, véghezvitel; **consummatum est,** megtörtént, végrehajtatott, véghezvitetett, teljesitve van; tökéletességre vitetett.

contactus, *lat.* érintés, érintkezés; **contagia,** *lat. kórt.* ragályos mérgek; **contagio,** ragály; **contagionist,** ki valamely betegségnek ragályos voltát erősiti; **contagiosus,** ragadós, ragályos, ragadványos; **contagiositas,** ragályosság.

contemnálni, *lat.* megvetni.

contemplálni, *lat.* megnézni, nézegetni, szemlélni, vizsgálni, megvizsgálni (p. o. az eget); szemlélődni, elmélkedni; meggondolni, fontolóra v. gondolóra venni; **contemplatio,** szemlélődés, szemlélkedés; **contemplativ,** szemlélődő, nézőleges.

contemporain, *fr.* (kontámporehn), **contemporaneus,** *lat.* egykoru; kortárs.

contemptus, *lat.* megvetés.

contenance, *fr.* (kontenánsz), tartás, magatartás; léleknyugalom, nyugodt lelküség, elmecsend, nyugalom; önmegtartóztatás, önmérséklet.

contentiosus, *lat.* pörös, pörlekedő.

contentum, *lat.* tartalom, foglalat.

contentus, *lat.* megelégedett.

contestatio, *lat.* tanusitás, tanuk általi bizonyitás; **contestatio litis,** a pör érdemébe való bocsátkozás.

contextus, *lat.* összefüggés, szókapcsolat, szöveg.

contignatio, *lat.* emelet, házemelet.

contiguitas, *lat.* érintkezés, összeérés, egymásmellettiség, tőszomszédság; **contiguus,** egymásmelletti; tőszomszéd.

continens, *lat.* szárazföld; **continentalis,** szárazföldi; **continentalis rendszer,** I. Napoleonnak azon rendszabálya, melynélfogva Angolország az europai szárazfölddel való kereskedésből kizáratott.

continentia, önmegtartóztatás.

contingens, *lat.* esetleges, véletlen. történetes; *uj lat.* hadi-illeték; **contingentia,** esetleg, véletlenség, történetesség.

continuálni, *lat.* folytatni; **continuatio,** folytatás; **continuative,** folyton, folytatólag; **continuatoria actio,** folytatólagos keresetlevél; **continuet v. continuetur,** orvosi rendelvényeken = a beteg folytassa a rendelt gyógyszer használatát; **continuitas,** folytonosság; **continuus,** folytonos.

conto, *ol.* számla, árjegyzék; hitel, rovás; **c. corrente,** folyó számla, folyó számvitel; **c. finto,** költött számla, előleges számla (költség-kiszámitás); **c. saldo,** számlamaradvány.

contorsio, *lat.* fintoritás, eltorzitás; ficamodás.

contour, *fr.* (kontúr), körrajz.

contra, *lat.* ellen.

contracarrirozni, *fr.* (contrecarrer), ellene lenni, ellene dolgozni.

contractio, *lat.* összevonás, rövidités; *kórt.* összehuzódás; **contractualis,** szerződési; **contractus,** *lat.* kötés, szerződés; *kórt.* béna, nyomorult, nyomorék, zsugorodott; **c. contrahentibus legem ponit,** a szerződés törvényt szab a szerződő felek között.

contradikálni, *lat.* ellenmondani, ellenkezni; **contradictio,** ellenmondás, ellenmondóság; **contradictio in adject(iv)o,** ellenmondás a melléknévben, p. o. hideg tüz, száraz köny; **contradictor,** ellenmondó, számvizsgáló; tömeggond nok; **contradictorius,** ellenmondatos, ellenmondati.

contrados, *lat.* ellenhitbér.

contrafactio, *lat.* utánzás, utánnyomat.

contrahálni, *lat.* összevonni; röviditni; szerződni; kötésre v. szerződésre lépni, kötést tenni; alkut kötni; adósságot csinálni; **contrahens,** szerződő fél.

contraire, *fr.* (kontrer), ellenkező; kedvetlen, kellemetlen.

contramandálni, visszahuzni (rendelést).

contra rationem, *lat.* ész ellen.

contraria, *lat.* ellentétek, ellenzetek; **contraria juxta se posita magis elu-**

Digitized by Google

cescunt, az ellentétek egymásmellé helyezve jobban szembetünnek; **contraria contrariis curantur**, az ellenkezők ellenkezőkkel gyógyittatnak (az ellenszenvi gyógytudomány elve); **contrarietas**, ellenkezőség, ellenkezés; baj, viszontagság, kedvetlenség; **contrarius**, ellenkező, ellenes.

contrasignálni, *lat.* ellenjegyezni; **contrasignatura**, ellenjegyzés.

contrast, *fr.* (kontrász), ellentét, ellenzetesség, ellenkezet, ellentiség, ellenes szembetét; elütés; **contrastirozni**, ellenesen szemben állani (egymással), ellenkezni, ellentétet képezni, ellentétben állani; elütni (egymástól).

contrázni, (kártyajátékban) a játszónak ellenmondani, ellene törni.

contre, *fr.* (kontr), ellen; **contre-amiral** (kontrámirál), altengernagy; **contre-bande** (kontr'bánd), dugáru; csempészet; áru-elkobzás; **contrebasse** (kontr'bássz), mély alhang; brugó, gordon; **contre-carrer** (kontr'karré), ellene lenni, ellene dolgozni; **contre-fait** (kontr'fe), képmás.

contribuálni, *lat.* adózni, adót fizetni; járulni (-hoz, -hez pénzzel); **contribuens**, adózó, adófizető; **contributio**, adó, adózás; hadi adó; sarc.

contritio, *lat.* töredelem; **contritus**, megtört, törődött; töredelmes.

controlleria, ellenőrködés, ellenszámolás; ellenőrség; **controllerisálni**, ellenőrözni, ellenőrködni, ellenügyelni; **controllor**, ellenőr, ellenszámoló; ellenkönyvező.

controversia, *lat.* vita; villongás; **controversus**, kérdéses, pörös; **controvertálni**, ellengörditni, kifogást tenni.

contumacia, *lat.* makacsság; veszteglés; **contumaciát tartani**, vesztegelni, vesztegidőt tartani; **contumacialis domus**, veszteglő; veszteglő-ház, veszteglő-intézet, vesztegház; **contumax**, makacs.

contumelia, *lat.* gyalázás.

contusio, *lat.* zuzódás.

contutor, *lat.* gyámtárs.

conus, *lat. mt.* kúp.

convalescens, *lat.* lábadozó, gyógyuló.

convallaria, *lat. nt.* gyöngyvirág.

conveniálni, (*lat.* convenire), megegyezni; illeni, összeilleni; inyére, kedvére lenni; **conveniens**, illő, illető; **convenientia**, illem, illedelem, illendőség, illedék.

convent, *lat.* gyülés, összejövetel, gyülekezet; zárda, szerzetház, klastrom; **conventiculum**, titkos gyülés.

conventio, *lat.* megegyezés, megalkuvás; szerződés, alku; szegődő-levél; bér (mit a cseléd kap); **conventionalis**, egyezségi, szerződési, közegyezési; illemszerü, illemes, egyezményes, bevett közszokásban levő; **conventionalis moneta**, konvenciós pénz, ezüst pénz, mely a német birodalmi rendek között 1750-ben létrejött egyezményhez képest veretik; **conventionalis tabella**, cselédbér-lajstrom; **conventionatus**, szegődött; béres.

conventualis, *lat.* szerzetes; kanonok; **conventus**, l. **convent**.

convergálni, *lat.* össze- v. együvéhajlani, együvé tartani; összetartani, egybefutni (vonalokról); **convergens**, össze- v. együvéhajló, összetartó, összetérő, egybefutó; **convergentia**, együvéhajlás, egybefutás.

conversálni, *lat.* társalgani, társalkodni; beszélgetni, mulatni; **conversatio**, társalgás, társalkodás, beszélgetés, mulatás; **Conversations-Lexicon**, ismeretek tára; **Conversations-Sprache**, társalgási nyelv; **conversatorium**, társalgási terem.

conversio, *lat.* megtérés, megtérités, téritgetés; a kamatláb leszállitása; **conversus**, megtért, térthitü; **convertálni**, megtérni, megtéritni; forditani (-ra, -re); **convertita**, térthitü.

convex, *lat.* domboru, dombordad; **convex-concav**, dombor-homoru; **convex-convex**, mindkétfelül domboru; **convexitas**, dombor, domboruság.

convictio, *lat.* elmarasztalás, elitélés; meggyőződés; **convictus**, *lat.* elmarasztalt fél; *uj lat.* együtt-élés, tápház; **convincálni**, meggyőzni, elmarasztalni.

convive, *fr.* (konviv), vendég; **convivialitas**, *lat.* lakmározás, társaságkedvelés; **convivium**, lakoma.

convocálni, *lat.* összehivni, egybe-

Digitized by Google

hivni; **convocatio**, összehivás, egybehivás; **convocatus**, meghivott.

convoi, *fr.* (konvoá), kiséret, őrkiséret.

convoitise, *fr.* (konvoátiz), sovárgás, vágy, szomj.

convolut, *lat.* tekercs, csemó, göngyöleg, nyaláb.

convolvulus, *lat. nt.* szulák, folyófü, folyondár, szőlővesszö, iszapfü, iszalag.

convulsio, *lat. kórt.* vonaglás, rángódás, rángatódzás, rángás; **convulsivus**, vonagló, rángódó, rángatódzó.

coobligálni, *lat.* együtt kötelezni, közösen kötelezni.

Cook (Kúk), angol tengerész.

Cooper (Kúper), angol regényiró.

cooperálni, *lat.* segiteni, segitségül lenni; együtt munkálni, együtt müködni, közrehatni, együtt hatni, közremunkálni; **cooperatio**, együtt munkálás v. hatás, közrehatás, közremunkálás; segedelem, segédkedés; **cooperator**, segéd, *kül.* segéd-lelkész.

cooptálni, *lat.* bevenni (valamely társulatba), társul fogadni.

coordinálni, *lat.* egymás mellé rendelni; rendezni; **coordinata**, *mt.* szegvények, öszrendezők; **coordinatio**, egymás mellé rendelés; rendezés; azonrendüség.

copal, mexicoi jóillatu fagyanta.

copeke, orosz pénz, 100 = 1 rubel.

coperta, *ol.* boriték, levélboriték.

copet, gabonamérték Waadt cantonban; 100 copet = 1 quarteron = 13,5 litre; Neufchatelben 24 copet = 1 emine = 15,23 litre.

copia, *lat.* 1) másolat; másolatrajz, utánrajz, rajzmásolat; képmásolat; 2) bőség; **c. vidimata**, hitelesitett másolat; **c. verborum**, szóbőség; **copiálni**, (németül copiren), lemásolni, másolni, mását venni; leirni, átirni; lerajzolni; **copista**, leiró, másoló, tisztázó, irnok.

coppa, gabonamérték a) Anconában, 8 coppa = 1 rubbio; b) Bresciában 4 coppa = 1 quarto; c) Milanoban 10 coppa = $^1/_{10}$ quart; d) Turinban 8 coppa = 1 emine; e) Luccaban olajmérték = 2 vámmázsa és 1,7 font.

copula, *lat.* kapocs, kötszö; **c. carnalis**, közösülés, **copulálni**, egyesitni, összefoglalni, összekapcsolni; összeesketni, összeadni; ágra oltani; **copulatio**, egyesités, összekapcsolás, összekötés; esketés, összeesketés, összeadás; összekelés, esküvés; ágoltás; **copulative**, összefoglalólag, összekötőleg; **copulator**, esketö pap.

copyright, *ang.* (koppireit), kiadói jog.

coquet, *fr.* (koke), kacér, tetszelgő, kacérkodó; **coquette** (kokett), kacér nó, ledér nó; **coquetterie** (kokettri), kacérság, kacérkodás, hóditási vágy; tetszvágy; **coquettirozni**, kacérkodni, tetszeni kivánni.

coram, *lat.* előtt; **coram me**, előttem, jelenlétemben; **coramisálni**, előttemezni; megpirongatni, kiszidni; **coramisans**, előttemező; **coramisatio**, előttemezés.

corba, gabonamérték Bolognában, = 78,645 litre; folyadékmérték ugyanott, = 78,522 litre.

cordelier, *fr.* (kord'lié), *tul.* köteles barát; párisi forradalmi klubnak tagja, mely az első francia forradalom idejében a ferenciek zárdájában szokott volt összegyülni.

cordialis, *lat.* szives, bizalmas; **cordialitas**, szivesség, egyenesség, bizalmasság; **cordialiter**, szivesen.

cordifolium, *lat. nt.* csiralevél.

cordillera, *spanyol*, (kordilyerá), hegylánc; p. o. cordilleras de los Andes, Andes hegyláncai.

cordon, *fr.* (kordon), zsinór, zsineg; örvonal, zárvonal.

cordován, **corduan**, cordovai bőr, melyet t. i. annakelőtte főkép Cordova spanyol városban készitettek az arabok és mórok kecskebőrből; kordovány.

corinthen, aprószőlő.

cornado, régi spanyol számoló pénz, körülbelül $^1/_2$ krajcár.

cornea, *lat. bt.* szaruhártya.

Cornelia, **Cornelius**, nő- és finév, = kemény.

cornet, *fr.* (korne), lovas zászlótartó; **cornette** (kornett), lovassági zászló.

cornu, *lat.* szarv, szaru; **cornu copiae**, a bőség szaruja, bőség szarva.

cornus, *lat. nt.* somfa.

Digitized by Google

cornutus, *lat.* a kinek szarvai vannak; dilemma.

corollarium, *lat.* folyomány, következék.

corona, *lat.* korona; koszoru; **coronae custos,** koronaőr; **coronalia bona,** a korona jószágai; **coronalis,** koronai; **coronatio,** koronázás; a koszoru föltétele a házasság megáldásánál a görög egyházban.

coroner, *ang.* (korroner), halottvizsgáló.

coronilla (koronilyá), spanyol aranypénz, körülbelül = 1 species-tallér.

corporale, *barb. lat.* gyolcs-kendő, melyre a miséző pap a kelyhet teszi; **corporalis,** testi; mint főnév: tizedes; **corporalitas,** testesség; **corporatio,** testület; **corporeitas,** testesség; **corporification,** *fr.* (korporifikászion), megtestesülés; megtestesités; **corps,** *fr.* (kor), test; sereg, csapat; **corps à corps** (kor-zá kor), ember emberrel; **corps d'armée** (kor d'ármé), hadtest; **corps législatif** (kor lezsiszlátif), törvényhozó gyülekezet; **corpulentus,** *lat.* testes, vaskos; **corpulentia,** testesség, vaskosság; **corpus,** test, testület; **corpuscula,** testecskék; **corpuscula primitiva,** parányok; **corpusculum,** testecske; **corpus delicti,** bünjel, **c. domini,** az ur teste; **c. juris,** törvénytár.

correct, *lat.* tiszta, hibátlan; szabatos; hibátlanul; szabatosan; **correctio,** javitás, igazitás; **corrector,** javitnok; **correctorium,** fenyitő szoba (zárdákban); **correctura,** javitás, igazitás; javiték-iv.

correferens, *lat.* társ-előadó.

corregidor, *spany.* (korrekhidor), rendőr-főnök.

correi, *lat.* büntársak.

correlata, *lat.* egymáshoz kölcsönös viszonyban állók; **correlatio,** viszony, viszonyzat; **correlativ,** viszonylagos, kölcsönös viszonyban álló; **correlativitas,** viszonylagosság, egymásra viszonylás.

correligionarius, *lat.* ugyanazon vallásu, hitsorsos.

corrente, *ol.* folyó, folyamatban levő.

correpetálni, *lat.* együtt ismételni; **correpetitio,** pót-óktatás; **correpetitor,** pót-oktató.

correspondeálni, *lat.* levelezni, levelezésben állani; megegyezni, megfelelni; **correspondens,** levelező; üzértárs (kivel a kereskedő levelezésben áll); megfeleló; **correspondentia,** levelezés, levélváltás.

correus, *lat.* büntárs.

corridor, *fr.* (korridor), tornác, pitvar, födött folyosó.

corrigálni, (*lat.* corrigere), javitni, jobbitni, igazitni.

corroborálni, *lat.* megerősitni; **corroborantia,** *gyógyt.* erősitő szerek; **corroboratio,** megerősités.

corrodentia, *lat. gyógyt.* maró szerek; **corrosio,** maratás; **corrosiv,** maró.

corrumpálni, (*lat.* corrumpere), megrontani; meghamisitani; megvesztegetni; **corruptibilis,** romlékony; megvesztegethető; **corruptio,** megrontás, rongálás; romlás; rothadás; megvesztegetettség; **corruptus,** el-, megromlott, romlott; rosz; hamisitott; vesztegetett.

corsar, (*spany.* corsario), tengeri rabló, kalóz.

corso, *ol.* árfolyam; utca Rómában és egyéb olasz városokban, hol lófuttatást tartanak, sétálnak stb.

cortege, *fr.* (kortezs), kiséret.

cortes, *spany.* (kortesz), az ország rendei, országgyülés Spanyolországban.

cortex, *lat.* kéreg; héj, fakéreg.

cortina, *lat.* Pythia háromlábu széke; *ol.* függöny, kárpit.

coruscatio, *lat.* villámlás, villogás.

corvette, *fr.* (korvett), naszád, gyors hajó.

coryphäus, *gg.* előtáncos, előénekes; karvezető, karvezér; pártfőnök, előcsahos, előkolompos.

coryza, *gg. kórt.* nátha.

cos, keletindiai hosszmérték = 1,828767 kilometer; $60^3/_4$ cos = 1 szélességi fok.

cosmeticum, *lat.* szépitő szer.

Costnitz, *ném.* Konstánc város.

costume, *fr.* (kosztüm), szokás; különösen bizonyos időben szokásos öltözék; jelmez.

cotangens, *uj lat. mt.* pótérintő.

Digitized by Google

côté droit, *fr.* (koté droá), jobboldal; **c. gauche** (gós), baloldal.

cotelette, *fr.* (kotlett), sült oldalszelet.

coterie, *fr.* (koteri), zárt kör, zárt társaság.

cotillon, *fr.* (kotilyon), füzértánc.

coton, *fr.* (koton), pamutszövet.

cotyledon, *nt.* szík.

couche, *fr.* (kús), feküdjél! maradj veszteg!

coujon, *fr.* (kujon), gazember; kópé.

coulisse, *fr.* (kúlissz), szinfal.

county, *ang.* (káunti), grófság, megye.

coup, *fr.* (kú), vágás; ütés, döfés, szurás, lövés, fogás, vonás; csapás; verés; rugás; csiny; **c. de grace** (— dö grász), halálos döfés; irgalom-döfés; **c. de main** (— dö mehn), *tul.* kézcsapás; meglepés, rajtaütés, hevenyészett megrohanás; **c. de maître** (— dö metr) mesterfogás, remek csiny; **c. d'état** (— détá), állam-csiny; **c. d'oeil** (— dőly), áttekintet, átnézet; egy szempillantás (melyet valamire vetünk); **c. manqué,** elhibázott vágás, ütés stb.

coupe (kup), gabonamérték; Genfben = 78,95 litre; Freiburgban = 32 litre.

coupé, *fr.* (kupé), a vasuti kocsinak (a másik osztálytól elrekesztett) osztálya.

coupez, *fr.* (kupé), emeljetek, emeljen ön (a kártyajátékban).

couplet, *fr.* (kuple), versszak; dalocska.

coupole, *fr.* (kupol), kupfödél.

coupon, *fr.* (kupon), szelet; szelvény, kamatszelvény.

cour, *fr.* (kur), udvar; udvarlás; **c. parée,** diszes tisztelkedés az udvarnál.

courage. *fr.* (kurázs), bátorság, kedv.

courant, *fr.* (kurán), *tul.* futó; folyó, folyamatban levő (pénz); kelendő (árucikk).

courier, *fr.* (kurir), futár.

cours, *fr.* (kurs), *tul.* futás; folyam, folyamat; pénzfolyam, pénzbecs, árfolyam; forgás, forgalom, keringés; tanfolyam.

court, *ang.* (kohrt), törvényszék.

courtage, *fr.* (kurtázs), alkuszdij, alkuszság.

courtisan, *fr.* (kurtiszán), udvaronc; **courtisane,** ágyasnő.

court martial, *ang.* (kohrt marsell), hadi törvényszék; **c. of chancery** (— of csenszeri), cancellariai törvényszék; **c. of common pleas** (— kömmen plísz), főtörvényszék; **c. of equity,** kereskedelmi törvényszék, mely a méltányosság szerint itél; **c. of exchequer,** (— ekszcseker), kincstári törvényszék; **c. of kings** v. **queens bench** (— kingsz v. kvínsz bencs), udvari főtörvényszék.

courtoisie, *fr.* (kurtoázi), lovagiasság, udvariasság.

cousin, *fr.* (kuzén), unokatestvér; unokabátya, unokaöcs; **cousine** (kuzin), unokatestvér; unokanéne, unokahug.

coutume, *fr.* (kutüm), szokás; szokásbeli törvény.

covado, portugalli rőf; a nagy covado = 0,681 mètre; a kis covado = 3 palmo = 0,66 mètre; Brasiliában = 3 palmo = 0,6 mètre.

couvert, *fr.* (kuver), boriték, levélboriték; teriték (egy személyre).

covenant, *ang.* (kovnent), vallási szövetség.

Cowley (Kauli), angol követ a francia udvarnál.

Cowper (Kúper), 1) angol államférfiu, és 2) angol orvos neve.

coxalgia, *gg. kórt.* vékony-fájás, ágyék-fájás, ágyék-fájdalom.

coyan (koján), gabonamérték hátulsó Indiában; 1) Achemben 1 coyan = 6,19643 porosz scheffel; 2) Bataviaban = 33 vámmázsa 22 vámfont; 3) Malaccaban = 47 vámmázsa 25 vámfont; 4) Wales herceg szigetén mint sulymérték = 40 chinai picul; mint ürmérték = 35,61 hectolitre; Palempangban = 50 vámmázsa $5^3/_4$ font.

craintif, *fr.* (krentif), félénk, bátortalan.

crampus, *barb. lat.* ikra-görcs.

cranium, *lat.* koponya.

crapula, *lat.* részegség, a rákövetkező fejfájás.

crassus, *lat.* vastag, kövér; durva.

crastinatio, *lat.* halogatás, elnapolás.

cravall, zenebona; nyugtalanság, zavargás, csendháboritás, csődülés.

cravate, *fr.* (krávát), nyakravaló, nyakkötő.

Digitized by Google

creálni, *lat.* (creare), alkotni, teremteni; tenni (valamivé), alapitani (vmit); **creatianus,** azon tan követője, mely szerint isten teremti az ember lelkét, s a nemzéskor, vagy a fogamzás után negyven nap mulva a testtel egyesiti; **creatio,** teremtés; bibornok kinevezése; **creator,** alkotó, teremtő; **creatura,** teremtmény; rosz nőszemély.

crèche, *fr.* (kres), bölcsőde, kisded-ápolda.

credat Judaeus Apella, *lat.* higyje Apella zsidó; higyje a kinek tetszik; **credenda,** hitágazat; **credentiales litterae,** megbizó-levél, meghatalmazvány.

credenz, csemegetár.

credibilis, *lat.* hihető, hiteles, hitelre méltó, hitelt érdemlő; szava-hihető; **credibilitas,** hitelesség; hihetőség.

credit, (*ol.* credito), hitel; hitelezés; követel (üzleti könyvekben); **creditirozni,** hitelezni; követelésbe tenni v. irni; **creditiva,** megbizó-levél; **creditor,** hitelező, követelő, kölcsönöző, kölcsönadó; **creditum,** *lat.* hitre bizott, kölcsön-adott; hitel.

credo, *lat.* hiszek; hiszekegy; hitvallomás (a misében).

credulitas, *lat.* hiszékenység.

crême, *fr.* tejföl, tejszin; habkása; föle, java valaminek; előkelő társaság.

cremor, *barb. lat.* tejföl; **cremor tartari,** *vt.* borkő, borkősavas hamag.

creole, (*spany.* criollo), europai szülőktől született amerikai v. nyugatindiai; kreol.

crêpe, *fr.* (krep), fátyolszövet.

crepusculum, *lat.* szürkület.

crescens, *lat.* növekedő; félhold.

creta, *lat.* kréta.

cretin, *fr.* (kreten), hülye; **cretinismus,** hülyekór; hiányos testi és lelki fejlődés.

cribbage, *ang.* (kribeds), kártyajáték.

cricket (krikket), angol nemzeti lapdajáték.

crida, *köz. lat.* bukás, tönk, csőd.

crimen, *lat.* büntett; **c. capitale,** főbenjáró büntett; **c. falsi,** okirathamisitás; **c. fractae pacis publicae,** közcsendháboritás; **c. laesae majestatis,** fölségsértés; fölségárulás; **c. notae infidelitatis,** fölségárulás, hazaárulás; **criminalis,** büntető, fenyitő, főbenjáró; büntetti, bünvádi; használtatik azon értelemben is: kegyetlen (p. o. hideg); **criminalista,** a ki a büntető törvényt tudja v. tanitja; **criminalitas,** büntett, bünösség; büntethetőség; **criminaliter,** bünvádilag; kegyetlenül; **criminatio,** vádolás.

crinoline, *fr.* (krinolin), lószőrszövet; abból készült v. abroncsokkal kiterjesztett alsó szoknya.

crispine, *fr.* (kriszpin), női köpeny.

crocione (krocsone), milanoi ezüstpénz = 2²/₃ forint.

croisade, *fr.* (kroászád), keresztes hadjárat, keresztes had; kóválygás.

crops, nagy hordók, melyekbe az éjszakamerikai ültetvényekben a dohányt rakják, = 1250 font.

croquis, *fr.* (kroki), első vázlata valamely rajznak (irónnal, tollal, ecsettel).

cross-readings, *angol,* (krosz-ridingsz), kereszt-olvasások, átolvasás egyik hasábról a másikba, miáltal gyakran nevetséges értelem, élces ellentét stb. keletkezik.

crotalaria, *nt.* himorja.

croup, *ang.* (krup), torokgyik, gégelob.

croupier, *fr.* (krupié), játszó-segéd, a bankadó segédje a Pharo játékban; titkos tag a közkereseti társaságnál, kültag.

crown, *ang.* (kraun), korona; ezüstpénz = 5 shilling.

cruciata expeditio, keresztes hadjárat; **crucianella,** *nt.* szalkanyak; **cruciatus miles,** keresztes katona; **crucifigálni,** keresztre feszíteni; (birói tollal keresztalakban) kitörölni; **crucifer,** keresztet vivő, keresztes; **crucifix,** feszület; **cruciger,** keresztes (barát, vitéz).

crudelis, *lat.* kegyetlen; **crudelitas,** kegyetlenség.

cruditas, *lat.* nyerseség, müveletlenség, faragatlanság, bárdolatlanság, durvaság.

cruentatio, *lat.* megvérezés.

Cruikshank (Kruksenk), angol carricatura-rajzoló.

Digitized by Google

cruor, *lat. tul.* aludt vér; a vérnek piros része, vérpir.

crusta, *lat.* héj, kéreg; **crustacea**, *állatt.* héjjasok.

crux, *lat.* kereszt, feszület; **crux gestatoria**, azon kereszt, melyet főpap előtt visznek.

crypsis, *nt.* bajuszfü.

crypta, *lat.* földalatti kápolna, v. templom; sirbolt.

csöbör, bormérték, nagy csöbör = 100 itce = 83,3496 litre; kis csöbör = 50 itce = 41,675 litre.

cuarterone, spanyol sulymérték olajra, 1 cuarterone = 4 onza = 0,21 vámfont.

cuartilla, 1) spanyol gabonamérték, 4 cuart. = 1 fanega; 1 cuart. = 3 celemines à 4 cuartillos = 13,875 litre; 2) folyadékmérték, 4 cuart. = 1 aroba; 1 cuart. = 2 azumbra à 4 cuartillo = 4,23 litre.

cuartillo, 1) spanyol ürmérték, l. **cuartilla**; 2) térmérték = 12 astalades cuadrados = 1,34 hectare.

cubatio, *barb. lat.* tömmérés.

cubebe, jóillatu jávai fuszer.

cubicularius, *lat.* a régi rómaiaknál azon rabszolga, ki a szobákra ügyelt; a középkorban pápai kamarás.

cubik, *gg.* és *lat.* köb... kocka...; **cuboides**, *gg.* kockaalaku; **cubus**, *lat.* köb, kocka.

cuculus, *lat.* kakuk.

cucumis, *lat. nt.* ugorka; **cucumis pepo**, tök.

cucurbita, *lat. nt.* tök; kabak; **cucurbitaceae**, kabakosfélék.

cuerda, *tul.* kötél; spanyol hosszmérték = 8,25 varas = 6,996 mètre.

cugnatello (kúnyatello), római olajmérték = 382½ köbhüvelyk; 20 cugnatello = 1 poma.

cuguar, *állatt.* amerikai oroszlán, sárga-veres tigris.

cui bono? *lat.* kinek hasznára? mi haszonért? mi jóért?

cuique suum, *lat.* mindenkinek a magáét.

cuirasse, *fr.* (kvirász), mellvas, vért, páncél; **cuirassier** (kvirászié), vasas katona, vértes; páncélos.

cul, *fr.* (kü), alfel, far; **cul de Paris** (kü de Pári), párisi far, azaz csinált, ál-far; **cul de sac** (kü de szá), zsák-utca.

cula, maroccoi olajmérték, körülbelül 15 litre.

culeus, *lat. bt.* burok.

culex, *lat. állatt.* szunyog.

culinaris, *lat.* konyhai.

culminatio, *lat.* delelés, tetőzés; legmagasabb tetőre v. tetőpontra hágás; **culminations-punkt**, delelési v. tetőzési pont, délpont; tetőpont; **culminálni**, tetőzni, delelni; legmagasabb tetőre v. tetőpontra hágni, legfőbb polcán v. fokán lenni valaminek; a becsületnek és tiszteletnek legnagyobb polcára fölhágni.

culmit, *lat.* kövé vált növényszár; **culmus**, szár.

culpa, *lat.* hiba; gondatlanság, vigyázatlanság; **culpabilitas**, büntethetőség; **culpa lata**, tetemes hiba, nagy gondatlanság; **c. levis**, csekély hiba, v. gondatlanság; **c. levissima**, igen csekély hiba.

cultiválni, *lat.* tenyészteni, termeszteni; megmunkálni; müvelni; folytatni, gyakorolni (mesterséget); föntartani (ismeretséget); **cultivatio**, termesztés; müvelés; **cultivator**, termesztő; földmüvelő; töltögető eke; **cultura**, müvelés; müvelődés; müveltség; tenyésztés, termesztés.

cultus, *lat.* müvelt, pallérozott; hitvallás; isteni tisztelet, vallásgyakorlat.

cum, *lat.* -val, -vel; együtt; **c. appertinentiis**, tartozékaival együtt; **c. approbatione**, jóváhagyással; **c. beneficio inventarii**, a leltár jogkedvezménye mellett; **c. bona venia**, kegyes engedelemmel; **c. grano salis**, *tul.* kis só-darabbal; okosan, ovatosan; **c. impetu**, hevesen, indulatosan; **c. infamia**, gyalázattal, becsületvesztéssel; **c. licentia superiorum**, a felsőbbek engedelmével; **c. notis variorum**, különböző személyek jegyzeteivel; **c. privilegio**, engedelemmel, kiváltsággal; **c. reservatione**, föntartással; **c. sessione et voto**, üléssel és szavazattal; **c. spe succédendi**, az előlépés reményével (t. i. valamely hivatalban).

Cumania, Kunország, Kunság.

Digitized by Google

Cumberland (Kömberlend), angol grófság neve; az angol uralkodó-ház ifjabb tagjának hercegi cime.

cuminum, *lat. nt.* köménymag.

cumulálni, *lat.* halmozni; **cumulata actio**, halmozott kereset; **cumulatio**, halmozás; **cumulative**, halmozottan, összesen, együttesen.

cunctálni, *lat.* késedelmeskedni, késni; halogatni; **cunctatio**, késedelmezés, halogatás; **cunctator**, késedelmes (Fabius római vezér mellékneve).

cuneatus, cuneiformis, *lat.* ékalaku.

cupidus. *lat.* vágyó, vágyódó; kiváncsi; **cupiditas**, vágy, vágyódás, kivánság, kiváncsiság; **cupido**, *tul.* szerelmi vágy; a szerelem istene.

cupo, olasz gabonamérték = 110¼ párizsi köbhüvelyk.

cupola, *ol.* kup, kupola.

cupressus, *lat. nt.* ciprusfa.

cuprum, *lat. ásvt.* réz.

cura, *lat.* gond, gondoskodás, gondviselés; orvoslás, gyógyitás, gyógybánás, gyógyszerrel élés; **c. absentis**, távollevő vagyonának gondviselése, igazgatása; **c. animarum**, lelkipásztorság; **c. bonorum**, jószág-igazgatás; **curabilis**, gyógyitható, orvosolható; **curálni**, (*lat.* curare), gyógyitni, orvosolni; **curandus**, gyámolt, gyámság, gondnokság alatt levő; **curatela**, gondnokság, gyámság; **curator**, gondnok, gondviselő; **c. absentis**, távollevő gondnoka; **c. litis**, pörügyelő; **c. massae**, tömeggondnok.

curcuma, *nt.* sárga v. festő-gyömbér, sárga kémgyökér.

curé, *fr.* (küré), plebános.

curia, *lat.* tanácsház; udvarhely, udvartelek, nemeshely; a pápa udvara; szavazók csoportozata, kik együttesen szavaznak (p. o. a németszövetségi gyülésen); **curia regia**, a király udvara; a király nevében itélő főtörvényszékek, u. m. a kir. hétszemélyes tábla, a kir. itélő tábla, és a kir. váltóföltörvényszék együttvéve; **c. romana**, a pápai törvény- és kormányszékek együttvéve; **curialis**, tiszti, hivatalos (p. o. irásmód); kuriai, udvari főtörvényszéki (p. o. döntvény); **curialista**, a pápa hatalmáért buzgólkodó; udvartelkes, udvarhelyes; **curiatim**, együttesen; **curiat-szavazat**, együttes szavazat.

curiosus, *lat.* kiváncsi, kandi; különös, csodálatos, ritka; **curiositas**, kiváncsiság, kandiság; különösség, csodálatosság, ritkaság; **curiositatis causa**, kiváncsiság kedvéért, kiváncsiságból; **curiosum**, ritkaság, különösség.

currency, *ang.* (körrenszi), forgalmi eszköz, forgalomban levő pénz, *kül.* papirpénz.

currenda, *lat.* körlevél; **currens**, folyó, folyamatban levő; **currentis anni**, folyó évi; **c. mensis**, folyó hónapi; **currentales**, körlevél; **currentálni**, köröztetni; **currentatio**, köröztetés

cursim, *lat.* futva, fölületesen.

cursiv-irás, *nyomd.* dült irás, dült betük.

cursor, *lat.* futár; kihordó.

cursus, *lat.* futás; folyam, folyamat.

curtana, kard, mely koronázáskor az angol királyok előtt vitetik.

custodia, *lat.* őrizet, őrség, fogság; **custos**, őrző, őr; őrkanonok; (a nyomdászatban) a lap végére irt szótag, melylyel a következő lap kezdődik; lapőr.

cutter, *ang.* (kött'r), gyorshajó.

cwierc, *lengy.* negyed; gabonamérték = 1613⅕ köbhüvelyk; Krakóban 1513⅖ köbhüvelyk.

cyan, *gg. vt.* kékleny, kéklő; **cyane**, *nt.* buzavirág, imola; **cyanit**, *ásvt.* kékkő; **cyanosis**, *kórt.* kékkór; **cyanopyra**, kék-láz.

Cybele, az istenek anyja, az ég és föld leánya, Saturnus testvére és neje; a termékeny föld jelképe.

cycladák, *gg.* körben fekvő szigetek az aegaeusi tengeren.

cydonia, *gg.* birs.

cyklicus költők, Homer utánzói, kik tárgyaikat a trójai háboru mondaköréből meritették; **cykloidal**, körvonalu; **cykloide**, kör(alaku) vonal; **cyklometria**, körmérés; **cyklops**, kerek szem, Vulcánnak óriási kovácslegénye, homlokán egyetlen egy kerek szemmel; **cyklopia**, egyszemüség; **cyklus**, kör, pályakör; időkör, idő-

Digitized by Google

forgás; az évek bizonyos száma, mely, az évek multával, ismét elöl számittatik; **a hold cyklusa** áll 19 évből; **a nap cyklusa** 28 év; **monda-** v. **költemény-cyklus**, összefüggésben levő sora oly történeti költeményeknek, melyeknek közös központja van; **cylinder**, kerek, köralaku oszlop, henger.

cymbal, *gg.* cimbalom.

cynanche, *görög, kórt.* torokgyik; gégelob.

cynanchum, *nt.* cinka.

cynanthropia, *gg.* annak beteges képzelődése, ki magát kutyának tartja.

cynara, *nt.* árticsóka.

cynegetik, *gg.* vadászat.

cyniatria, *gg.* kutya-orvoslás; **cynikus**, *tul.* kutyai, ebi; piszkos, mocskos, szennyes; orcátlan, szemtelen; gunyneve azon görög bölcsészeknek, a kik semmit sem tartottak illetlennek, a mi természetes; **cynismus**, ebiség; illetlen, orcátlan, szemtelen magaviselet; **cynodon**, *nt.* ebfü, kutyapörje, ebír; **cynoglossum**, *nt.* árrnő; **cynographia**, a kutyák lefrása; **cynolyssa**, **cynolysson**, ebdüh, veszettség; **cynomachia**, kutyaharc, kutyaviadal; **cynometra**, **cynomorium**, *nt.* ebvészfü; **cynophoria**, azon neme a büntetésnek, midőn valakinek kutyát kellett hordoznia; **cynorexia**, *kórt.* kutyaéhség, nagy-ehetőség; **cynosbatos**, *nt.* csipke-vadrózsa; **cynosura**, *tul.* kutyafark; kis medve (csillagzat); vezércsillag; zsinórmérték, szabály, vevérfonal; **cynosurus**, *nt.* cincor.

Cynthia = Diana.

cyper, a legjobb bombasz; faselyemszövet; cyprusi szilva; **cyperus**, *nt.* mondola-palka.

cypräa, *állatt.* babos csüllőr.

cypresse (cupressus), *nt.* örökzöldfa, ciprus; a gyász jelképe.

cypria v. **cypris**, *gg.* ciprusi istennő, t. i. Venus, kit Cyprus szigetén leginkább tiszteltek; **cyprian**, *tul.* cyprusi; hajlongó, udvaronc; **cypripedium**, *nt.* kerep, cipőcim; **cyprinus**, *állatt.* ponty, potyka; **cypripor**, Cypris (Venus) fia, = Cupido.

cyrenaikus, cyrenei Aristipp bölcsész követője, ki a kéjt legfőbb jónak tartotta.

Cyriacus, *gg.* finév, *tul.* hatalmas; Cirjék.

cyrilla, *nt.* disznövény, tojásdad levelekkel, és skarlátpiros virágokkal.

cyriologia, *gg.* közönséges, szokott jelentés, értelem.

cystalgia, *gg. kórt.* hólyag-fájás; **cystis**, hólyag, zacskó; **cystitis**, hólyaggyuladás; **cystocele**, hólyagsérv; **cystoplegia**, hólyag-szélhüdés; **cystorrhexis**, hólyag-szakadás; **cystotomia**, hólyag-metszés. hólyag-nyitás.

Cythere és **Cytherea**, *gg.* Venus, Cythera, most Cerigo, szigetéről igy nevezve.

cytisus, *gg. nt.* zanót.

czaar, orosz császár, cár; **czaarewitsch**, a cár fia, nagyherceg; **czaarewna**, a cár leánya, **czaarinska**, cárné.

D.

D., mint római szám = 500; zenében a hangrovat második zöngéje; ó római nevek előtt = Decius; mint pénzverés helye: osztrák pénzeken: Gréc; porosz pénzeken előbb = Aurich, most Düsseldorf; folyamjegyzéken = denarius; mint cim, nevek előtt = dominus, don, doctor; orvosi rendelvényeken = da v. detur, tedd, tétessék (p. o. ad chart(am) papirosba; ad scat(ulam), iskátulába; ad vit(rum), üvegbe.

d. a., = dicti anni, *lat.* mondott évi.

da capo, *ol. zen.* elöl kezdve, előről; ujra.

dactyli, *lat.* pálma- v. törökszilvák.

dactylis, *nt.* ebír.

Dädalus, atheni elmés müvész, ki magának és fiának Icarusnak tollakból és viaszból szárnyakat csinált.

daemon, *gg.* rosz szellem, manó, dana.

dagget, *orosz*, (nyirfa) deget.

Dagobert, ó német finév = ragyogó mint a nap.

daguerreotyp, *fr.-gg.* (dágerrotip), Daguerre francia által 1838-ban föltalált készület, melynélfogva a világosság hatása által vegyészileg elkészitett érclemezeken képek állittatnak elő;

Digitized by Google

maga ezen kép; fénykép, fényrajz; **daguerreotypie**, fényképlés; **daguerreotypirozni**, fényrajzokat készíteni.

dahlia, *nt.* chinai virág, Dahl svéd füvész után igy nevezve, ki azt először hozta Europába; dália, georgina.

dairo, japáni főpap és névleg uralkodó.

daktylos, *gg. tul.* ujj; versláb: — ⏑ ⏑ lengedi; **daktylologia**, ujjbeszéd.

Dalai-Lama, tibeti főpap, kit mint istent tisztelnek.

Dalhousie (Delhuzi), angol családi név.

dalmatica, *középkori lat.* misemondó ruha.

dal segno, *ol.* (dál senyo), a jegytől kezdve (ismétlendő).

Damaskus, város Syriában, Dömöck; **damaskusi acél**, munka, kard, penge = habosra edzett, aranynyal és ezüsttel cifrázott acél stb.

damast, habos v. sávolyos szövet.

dame, *fr.* (dám), delnő, hölgy, urhölgy, urnő, asszonyság; ostábla; királyné a sakkban, kártyában; félkézsulyok, kótis; **dame d'honneur** (dám donnör), udvari hölgy; **d. de compagnie** (dám dö konpányi), társalkodónő; **d. de portrait** (dám dö portré), orosz udvari hölgy, ki a cárné arcképét viselheti; **d. du palais** (dám dü pálé), udvari hölgy.

damn, *ang.* (demn), az isten verjen meg!

damnabilis, *lat.* kárhozatos; **damnatio**, kárhoztatás; elitélés; **damnatorius**, elitélő, marasztaló; **damnatus**, elitélt, elmarasztalt; **damnificans**, kárttevő, károsító; **damnificatio**, károsítás, kártétel; **damnificatus**, kárositott; kárvallott, károsult; **damnum**, kár, károsodás, kárvallás, veszteség.

damoiseau, *fr.* (damoásó), asszonyimádó, nők bolondja.

Damon és **Pythias**, két syrakusai görögnek neve, kiknek hü barátsága példabeszéddé vált; hü barátok; **Damon**, a pásztorok neve pásztori költeményekben.

dämon, *gg.* rosz szellem, manó, dana; **dämoniacus**, ördöngös; ördöggel teljes; **dämonismus**, hit a kisértetekben; **dämonista**, ki hiszi, hogy kisértetek vannak; **dämonolater**, ördögimádó; **dämonolatria**, ördögimádás; **dämonomagia**, lélekidézés, ördögidézés; **dämonomania**, azon képzelődés, hogy valakiben ördög van, s az innen származó őrültség.

Danaidák, *gg.* ó görög monda szerint Aegyptusból Görögországba költözött Danaos királynak 50 leánya, kik, Hypermnesztra kivételével, férjeiket a menyekző éjjelén megölték, a miért haláluk után az alvilágban büntetésül egy kilyukasztott edényt kellett vizzel megtölteniök.

dandin, *fr.* (danden), bangó, együgyü ember.

dandy, *ang.* (dendi), piperkóc, nyalka legény.

danebrog, a dánok szent lobogója.

Daniel, zsidó név: az isten által választott biró.

danima, számoló pénz Bassorában; 1000 danima = 1 perzsa tomán.

Daphne, *gg.* Peneus folyóvizi istennek leánya, kit Jupiter babérfává változtatott; babérfa; boroszlán; **daphnäa**, babérkoszorus, Diana mellékneve; **daphnit**, kővé vált babérlevél; **daphnomantia**, tüzbe dobott babérágból való jövendölés; **daphnophoriák**, Apollo ünnepei, midőn az ó görögök babérágakat viseltek.

dapifer, *lat.* ételhordó; asztalnok; **dapiferorum regalium magister**, királyi főasztalnok.

dardanariatus, gabonauzsora, a gabona árának mesterséges fölszöktetése, Dardanarius zsidóról igy nevezve, ki a gabonát összevásárolván, addig tartogatta, mig annak ára a legmagasabb fokra hágott, s ekkor is hamis mértékkel csalta a vevőket.

Dardanellák, várak a Hellespontus mindkét partján, a miért ezen tengerszorost is igy nevezik.

darini, uj római ezüstpénz; 2 darini = 1 testone.

Dartmouth (Dártmös), angol város.

dasymeter, *gg.* sürüség-mérő.

dasypus, *gg. állatt.* páncélos állat, tatu (emlősök osztálya, foghijasok rende).

Digitized by Google

dasyurus, *gg. állatt.* mezfark (emlősök osztálya, erszényesek rendje).

data, *lat.* adatok; tények; **data et accepta**, kiadások és bevételek; **datálni**, keltezni, a nap- és évszámot kitenni; keletkeztetni, keletkeztét vagy keletkezése idejét jelölni; **dataria**, *ol.* a pápai adományozó hivatal, melynek elnökét **datarius**-nak hivják; **datio curatoris**, gondnok-rendelés; **d. de manu**, az uri hatalom alóli fölszabaditás; **dativus**, *lat.* tulajdonitó eset; **dato**, *ol.* ma; **datum**, *lat.* kelet; adat; tény; **d. ut retro**, kelt mint a tulsó lapon; **d. ut supra**, kelt mint fölebb.

datisca, *nt.* fogas rezeda.

datolith, *gg. ásvt.* a mészkő egyik faja.

datura, *lat. nt.* redószirom, maszlag; **daturin**, *vt.* maszlagdék, redószirmadék.

dauphin, *fr.* (dofehn), 1830-ig a francia koronaörökös cime; ennek neje: **dauphine** (dofin).

daus, *ném.* kettő; kétszem a német kártyán, egyszem a kockán.

Dávid, zsidó finév = a szeretett.

Davoust (Dávu), francia tábornagy.

days of humiliation, *ang.* (desz of hiumiliesn), a megaláztatás napjai, u. m. január 30-ika (I. Károly lefejeztetésének), és september 2-ika (a londoni tüzvésznek napja).

dd., = de dato, *lat.* (napjá)ról, (napj)án kelt.

de, *lat.* **de** (dö), *fr.* -ról, -ről; -ból, -ből; **de auditu**, hallásból; hallomásból.

débat, *fr.* (debá), vita, szóvita; vitatás, megvitatás, tárgyalás; **débattirozni**, vitázni, vitatkozni.

debauche, *fr.* (debós), tobzódás; kicsapongás; feslettség.

debet, *lat.* tartozik, adós (a könyvvitelben).

debilis, *lat.* gyönge, erőtelen; **debilitas**, gyöngeség, erőtelenség; **d. animi**, elmegyöngeség; **debilitatio**, erőtlenités, gyöngités.

debit, *fr.* (debi), kelet, árukelet; **debita activa**, künn levő adósságok, követelések; **d. passiva**, szenvedő adósságok, tartozások; **d. portio**, kötelesrész, törvényes osztályrész; **debitor**, adós; **d. principalis**, főadós; **debito tempore**, kellő időben; **debitrix**, adósnő; **debitum**, adósság; **d. liquidum**, világos adósság.

de bon coeur, *fr.* (dö bon kőr), szivesen, örömest; **de bonne grace** (dö bonn grász), önként, jószántából.

débouché, *fr.* (debusé), horhos, szoros ut; **débouchement** (debus'mán), gyors eladás, gyors kelet; **debouchirozni**, keresztülhatolni a szoroson; gyorsan eladni; dugaszát kivenni.

début, *fr.* (debü), első föllépés (szinpadon); beköszöntő (beszéd).

decade, *gg.* tized; a francia forradalmi naptár szerint tiz nap; **decadi**, a tizedik nap (a naptizedben).

decadence, *fr.* (dekádánsz), csökkenés, hanyatlás.

de caetero, *lat.* egyébiránt.

décagramme, *fr.* 10 gramme; **décalitre**, 10 litre; **décamètre**, 10 mètre; **décastère**, 10 stère.

décalogus, *gg.* tizparancsolat.

decamerone, *ol.* tiznapi munka, tiz nap története (Boccaccio beszélygyüjteményének cime).

decan, *lat.* dékán; alesperes; főiskolákon valamely tudományos kar főnöke.

decandria, *gg. nt.* tizhimesek, tiz himszáluak.

decapitálni, *lat.* lefejezni; **decapitatio**, lefejezés, fővétel.

décare, *fr.* = 10 are.

decas, *gg.* 10 darab, tized.

decatirozni, *fr.* (décatir), gőzölés és sajtolás által a posztónak oly fényt adni, mely az esőnek és nedvességnek ellenáll; beavatni.

decedálni, *lat.* (decedere), elmenni, eltávozni; meghalni; **decedentia**, hiány, fogyatkozás.

decem, *lat.* tiz; **december**, *tul.* a 10-ik hónap (az ó római naptárban Martiustól számitva), télelő, véghó, tizenkettedhó, karácsonhó; **decempeda**, 10 lábas mérő pálca; **decemvir**, egyike azon 10 férfiunak, kik valaha Rómában a főhatalmat birták; **decemviratus**, a decemvir méltósága, a decemvirek uralkodása; **decendium**, tiz nap, tiz napi határidő; **decennalis**, tiz évi; **decennium**, évtized.

Digitized by Google

decentia, *lat.* illőség, illem, illedelem, tisztesség.

deceptio, *lat.* csalás, rászedés.

decernálni, *lat.* határozni; végezni, itélni.

décharge, *fr.* (desárzs), lerakodás; kiürités, kiürülés; kitüzelés; kitisztázás (tehertől, vádtól); tüzelés.

dechiffrirozni, *fr.* (déchiffrer = desifré), kibetüzni, kitalálni, megfejteni (titkos irást).

déciare, = $^1/_{10}$ are (desziár).

decidálni, *lat.* elhatározni, eldönteni, elintézni.

décigramme = $^1/_{10}$ gramme; **decilitre** = $^1/_{10}$ litre.

decima, *lat.* tized, dézsma; **decimae anni**, az év tizedei, t. i. a negyvennapi böjt, mely a vasárnapok levonásával az esztendőnek $^1/_{10}$-részét teszi; **decimalis**, tized... tizedes; **decimálni**, tizedelni; **decimatio**, tizedelés, dézsmálás; tized-szedés; **decimator**, tizedelő, tized-szedő; **décime**, *fr.* (deszim), a frank tizedrésze, vagy 10 centime; **décimètre**, *fr.* (deszimétr), $^1/_{10}$-rész mètre; **décistère** = $^1/_{10}$ stère.

decipiálni, *lat.* megcsalni, rászedni.

decisio, *lat.* határozás, végzés; eldöntés; **decisivus**, döntő, elhatározó, ügydöntő; **decisum**, határozat, végzés; döntvény.

declamálni, szavalni, szónokolni; szájhősködni; **declamatio**, *lat.* szavalás, hanghordozás; szavalat, szavalmány; szóhalom, szórakás; **declamator**, szavaló, szónokló; szájoló, szájhős; **declamatorika**, szónoki-előadástan, szavalástan.

declarálni, *lat.* kijelenteni, kinyilatkoztatni, nyilvánitani; bejelenteni, bemondani, bevallani (árut); **declaratio**, nyilatkozás, nyilvánitás, kijelentés; árubevallás; **déclaration d'amour**, *fr.* (deklárászion dámúr), szerelmi vallomás; **declarativus**, fölvilágositó, magyarázó.

declinabilis, *lat.* ejtegethető; **declinálni**, ejtegetni; eltérni, elfordulni (mint az iránytű), elhajlani; elutasitani, el nem fogadni (ajánlatot); elháritani; **declinatio**, ejtegetés, ejtegetési alak; eltérés, elfordulás, elhajlás; **declinatorium**, az elhajlás mutatója.

declivis, *lat.* lejtős, meneteles; meredek; **declivitas**, lejtő, lestősség; meredekség.

decoctor, *lat.* tékozló, pazarló; **decoctum**, főzet.

decoloratio, *lat.* szinvesztés, megfakulás.

decompositio, *lat.* szétbomlasztás, szétbomlás.

de concert, *fr.* (dö konszer), egyetértve.

decorálni, *lat.* diszitni, ki-, földiszitni; **décorateur**, *fr.* (dekorátőr), diszitő; diszitmény-festő; **decoratio**, diszités; diszitmény; diszitmény-festészet; rendjel.

decorticatio, *lat.* a fa kérgének lehántása.

decorum, *lat.* illem, illőség.

decreditálni, *fr.* (décréditer), hitelét rontani, rosz hirbe hozni.

decrementum, *lat.* fogyatkozás, fogyás, hanyatlás, kisebbedés; alászállás, romlás (vagyonilag); rövidülés.

decrepitus, *lat.* elaggott, élemült, megélemedett.

decrepitálni, *barb. lat. vt.* elpörcögtetni, elszercsenteni, elpattogtatni.

decrescendo, *olasz*, (dekresendo), alábbszállva; **decrescens**, *lat.* alábbszálló, fogyó, apadó, kisebbedő; **decrescentia**, fogyás, apadás, alábbszállás, kisebbedés.

decreta, *lat.* rendeletek, végzemények, határozatok; **decretales**, a pápa rendeletei, egyházi törvények; **decretálni**, rendelni, megrendelni; **decretum**, rendelet, rendelvény, végzemény; határozat, határozmány.

decumbálni, *lat.* az ágyba v. asztalhoz lefeküdni.

decuplum, *lat.* tizszeres.

decurio, *lat.* tizedes.

decursio, *lat.* lefolyás; **decursus litis**, a pör folyamatja.

dedain, *fr.* (dedehn), megvetés.

de dato, *lat.* a kelet napjáról vagy napján.

dedicálni, *lat.* ajánlani, szentelni; **dedicatio**, ajánlás, szentelés; ajánló irat, ajánlat.

deditio, *lat.* hódolás, átadás.

Digitized by Google

deducálni, *lat.* lehozni, kihozni, leszármaztatni; megmutatni, kimutatni; levonni; **deductio ad absurdum,** bizonyitás a fonákság kimutatása által; **deductio innocentiae,** az ártatlanság kimutatása; **deductis deducendis,** levonván a levonandókat.

de facto, *lat.* tényleg; önhatalmulag;

defalcatio, *lat. tul.* lekaszálás; levonás, lehuzás.

defectio, *lat.* elpártolás, elszakadás. elállás; gyöngeség; **defectivus,** hiányos, hézagos; **defectivum,** hiányos ige; **defectus,** fogyatkozás, hiány, hézag; **defectus seminis,** magszakadás.

defendálni, *lat.* védni, védelmezni; **defendens,** védő, védelmező; **defensio,** védelmezés; védelem; védirat; **defensiv,** védelmi, védő; **defensiv-alliance,** védszövetség; **defensiva,** védállapot; **defensive,** védőleg; **defensor,** véd, védő, oltalmazó; **defensor fidei,** a vallás védelmezője (az angol királyok cime VIII. Henrik óta).

deferálni, *lat.* föladni, bevádolni; átengedni; esküvel megkinálni az ellenfélt; **deferens,** föladó, vádoló; **deferentia,** engedékenység; tisztelet.

défi, *fr.* (defi), kihivás; kihivó levél.

deficiálni, *lat.* hiányozni; valaminek hiányával lenni; elpártolni, elszakadni; kihalni; **deficiens,** hiányzó; hitehagyott, hittől szakadt; elaggott pap; magvaszakadt; **deficientia,** hiányzás; elaggott papok háza; **deficit,** hiányzik; hiány, vagyonhiány, jövedelem-hézag.

defigurálni, *lat.* elcsufitni, elrutitni, alakjából kivenni, éktelenné tenni.

défilé, *fr.* (defileh), mély ut, szoros ut, horhos; **defilirozni,** keskeny sorokban vagy épen egyenként elléptetni, elvonulni valaki előtt.

definiálni, *lat.* értelmezni, meghatározni az értelmet; **definite,** határozottan, értelmesen; **definitio,** értelmezés, meghatározás; értelem-határozat; **d. analytica,** elemző értelmezés; **d. genetica,** származtató értelmezés; **d. nominalis,** névértelmezés; **d. verbalis,** szóértelmezés; **d. realis,** tárgyértelmezés; **definitive,** elhatározólag, véglegesen; **definitiva sententia,** végső, elhatározó itélet; **definitivus,** elhatározó; vég, végleges, végső; **definitivum,** végleg.

deflagratio, *lat.* elégetés, ellobogtatás, tüz általi tisztitás.

deflorata, *lat.* elvirágzott; szüzeségétől megfosztott; **deflora io,** megszeplősités, fertőztetés.

deformis, *lat.* éktelen, idomtalan, csúf.

defraudálni, *lat.* titkon csalni; dugárkodni, csempészkedni; **defraudatio,** csalás; sikkasztás; csempészet; dugárusság; **defraudator,** csaló; dugárus.

defterdar, *török, tul.* könyvtartó; kincstárnok.

defunctus, *lat.* elhunyt, meghalt, halott.

dégagirozni, *fr.* (dégager = degázsé), föl-, ki-, megszabaditani.

degenerálni, *lat.* elfajzani, elfajulni, elkorcsulni, elkorcsosodni, elcsenevészni; **degeneratio,** elfajzás, elkorcsulás; elfajultság, elfajzottság.

dégoût, *fr.* (degú), csömör, undor; **dégoûtant** (degútán), csömörletes, undoritó; **dégoûtirozni,** ráuntatni, csömört okozni, undort szerezni.

degradálni, *lat. tul.* lefokozni; lejebbiteni; (hivatalából) letenni, kitenni, elmozditani; (tiszti rangjától) megfosztani; (az egyházi rendből) kivetkeztetni; **degradatio,** lejebbités; ki-, letétel (a hivatalból); megfosztás (a tiszti rangtól); kivetkeztetés (az egyházi rendből).

de gustibus non est disputandum, *lat.* izlés dolgában nem kell vitatkozni.

de hodierno die, *lat.* a mai napról.

dehonestálni, *lat.* megbecsteleniteni, gyalázattal illetni, gyalázni, meggyalázni; **dehonestatio,** megbecstelenités; gyalázás, mocskolás.

dehors, *fr.* (dehohr), külső, külszin.

deificálni, *barb. lat.* istenitni; **deificatio,** istenités.

dei gratia, *lat.* isten kegyelméből.

de industria, *lat.* szántszándékkal, készakarva.

deïpara, *lat.* a ki istent szült, isten anyja (Mária).

deïra, *arab,* hadi kiséret.

deisidämonia, *görög,* kisértetektőli félelem.

Digitized by Google

deïsmus, *lat.* egyisten-hivés (tekintet nélkül a revelatiora és az egyháromság hivése nélkül); **deista,** ki egy istenben hisz háromság nélkül.

déjeuné, *fr.* (dezsöné), reggeli; **déjeuné à la fourchette** (— álá fursett), villás reggeli; **déjeuné dansant,** (— dánszán), reggeli táncmulatság; **dejeuné dinatoire** (— dinátoár), kora ebéd.

dejiciálni, *lat.* ledobni, levetni; a birtokból kivetni.

de jure, *lat.* jogszerüen.

dekagon, *gg.* tiz-szög; **dekalog,** tiz parancsolat; **dekandria,** tiz-himszálas növények; **dekaphyll,** tizlevelü; **dekastichon,** tiz versből álló költemény.

de lana caprina, *lat.* a kecske gyapjujáért, azaz valami csekélységért, semmit sem jelentő dologért (vitázni).

delatio, *lat.* bevádolás, beárulás, bepanaszolás, föladás, árulkodás; **delator,** föladó, árulkodó.

delectabilis, *lat.* gyönyörködtető; **delectálni,** gyönyörködtetni; gyönyörködni; **delectatio,** gyönyörködés, kedvtelés.

delegálni, *lat.* kiküldeni; birót rendelni; **delegans,** kiküldő, megbizó; **delegatarius,** egy harmadik személynél levő adóssági követelésre utalt hitelező; **delegatio,** kiküldés, biró-küldés, biró-rendelés; adósság átutalása v. átengedése; **delegatus,** kiküldött.

Delia, Diana mellékneve.

deliberálni, *lat.* tanakodni, tanácskozni, megfontolni, határozni; **deliberate,** megfontolva; **deliberatio,** tanakodás, tanácskozás; megfontolás, meggondolás; **deliberativ,** tanácskozó, megfontoló; **deliberatum est,** határoztatott, itéltetett.

delicat, *lat.* finom; gyöngéd, kényes; kéjelmes, kellemes izü; kényes, csiklandós; érzékeny; **délicatesse,** *fr.* (delikátesz), finomság, csin; gyöngédség, finom érzés; kényesség; kellemes iz, izletes falat.

delice, *fr.* (delisz), **deliciae,** *lat.* gyönyör(üség), kéj, kéjéldelet; **delicieux** (deliszió), gyönyörü, kedves, kellemes; kéjdus, élvdus; jóizü.

delicta, *t.* **delictum,** *lat.* bün, vétek; büntett, vétség.

delineavit, *lat.* rajzolta.

delinquens, *lat.* bünös, vétkes, gogosztevő.

delirium, *lat.* félrebeszélés; hagymáz; örültség, tébolyodottság; elmeháborodás.

Della Scala, *ol.* a milanoi nagy szinház neve.

delphici, *középkori lat.* egyházi lámpák, egyházi gyertyatartók.

delphin, *lat. állatt.* cselle, delfin (emlős állat a cetek rendéből); egy csillagzat neve; ágyufül.

delphinin, *vt.* sarkadék; **delphinium,** *nt.* sarkvirág.

delphys, *gg. bt.* anyaméh.

delta, *gg.* d betü; a Nil ágai által képezett háromszögü sziget.

deludálni, *lat.* (deludere), kijátszani, megcsalni; **delusio,** kijátszás, megcsalás, rászedés; **delusorius,** csalóka; csalfa.

demagog, *gg.* népizgató, népvezér, népszónok; **demagogia,** népizgatás.

demarcation, *fr.* (demárkászion), elválasztás, határozás; **demarcationalis linia,** határvonal, elválasztó vonal.

demens, *lat.* eszeveszett, esztelen, tébolyodott, őrült; **dementia,** eszeveszettség, esztelenség.

démenti, *fr.* (demánti), magával ellenkezés; meghazudtolás; **dementirozni,** meghazudtolni, elfogni a hazugságban

demeritum, *lat.* hiba, vétek.

demi-relief, *fr.* (dmirelieh), féldomboru.

demissio, *lat.* alázat, alázatosság; **demissus,** alázatos, szerény.

demoiselle, *fr.* (demoászell), kisasszony.

demokrata, *gg.* népbarát, népfölség, népies intézmények barátja; **demokratia,** népuralom; népfölség; **demokratikus,** népies, népuralmi, népfölségi; a népfölség elvére fektetett (alkotmány)

demolirozni, *lat.* lerombolni, szétrombolni, szétrontani, lehordani, tőből elhányatni, földig lerontani; **demolitio,** lerombolás, szétrombolás stb.

Digitized by Google

demonstrálni, *lat.* megmutatni, bebizonyitni; **demonstratio,** megmutatás, bebizonyitás; tüntetés; cselmozgás, álhadmozdulat. **demonstrativum,** mutató névmás.

demontirozni, *fr.* (démonter), földre teriteni, levetni (a lóról); kivetni a nyeregből, lovától megfosztani; leemelni az ágyut a targoncáról; hallgatásra birni az ágyut; valakit kivenni a sodrából.

demoralisálni, *lat.* erkölcsét megrontani; fegyelmet veszteni; **demoralisatio,** erkölcsrontás, erkölcstelenités; erkölcsromlás, erkölcstelenedés, erkölcsi elfajzás; fegyelemvesztés, fegyelmetlenség.

de mortuis nil nisi bene, *lat.* a halottakról csak jót kell (mondani).

demos, *gg.* nép; kerület, járás.

Demosthenes, *gg.* atheni hires szónok; kitünő szónok.

demtis demendis, *lat.* levonván a levonandókat.

denarius, *lat.* római ezüstpénz = 10 as, körülbelül 25 uj krajcár; a középkorban különböző értékü pénzdarabokat, s általában denariusnak nevezték azt, a mit később garasnak neveztenek; **d. Petri,** péterfillér; **denaro,** *ol.* kis rézpénz ¼ fillér.

denationalisálni, *fr.* nemzetiségétől megfosztani; **denaturalisálni,** polgári jogaitól megfosztani.

denaturálni, *lat.* elfajzani.

denatus, *lat.* megholt.

dendrit, *gg.* fakövület; mészkő farajzokkal, vagy növény-lenyomatokkal; **dendroïd,** fakó; **dendrolith,** fakövület; **dendrologia,** faismeret, fatenyésztéstan; **dendrophage,** faevő.

denegálni, *lat.* megtagadni, eltagadni; **denegatio,** eltagadás, megtagadás.

denigrálni, *lat.* fekete szinekkel irni le valakit, elvádolni, beárulni; rágalmazni.

denique, *lat.* végre is, utoljára is, mégis.

denominálni, *lat.* kinevezni, megnevezni; **denominatio,** nevezés, el-, ki-, megnevezés; **denominativum,** névszóból eredt ige; **denominator,** osztó szám.

denotálni, *lat.* jelelni, jelenteni.

de novo, *lat.* ujra, elölről.

densitas, *lat.* tömöttség, zömökség.

dentalith, *gg. állatt.* csöves csiga; **dentaria,** *nt.* fogasir; konya vicsor; nárdus; olmár; **dentelles,** *fr.* (dántell), csipkék; **dentifricium,** *lat.* fogszer, fogorvosság; **dentirostres,** *fr. állatt.* fog-csőrüek; **dentist,** fogorvos; **dentitio.** fogzás, foghasadás.

denunciálni, *lat.* föladni, bevádolni, följelenteni; **denuncians,** föladó, bevádoló, beáruló; árulkodó; **denunciatio,** föladás, bevádolás; följelentés, **d. matrimonii,** háromszori kihirdetés; **denunciator,** árulkodó.

Deo dicata, *lat.* (istennek szentelt), apáca; **Deo dicatus,** szerzetes; **Deo gratias!** hála istennek!

deontologia, *gg.* kötelességtan.

departement, *fr.* (depártmán), kerület, megye, járás; *kül.* franciaországi megye; szak; osztály; munkakör; lakosztály.

depauperálni, *lat.* elszegényitni; **depauperatio,** elszegényedés, elszegényités.

depeche, *fr.* (depes), sürgöny, hivatalos levél v. parancs.

dependentia, *lat.* függés, függőség, függékenység; tartozék.

deperdita, *lat.* vesztelék.

dephlegmatio, *lat-gg.* a szesznek viztöli megtisztitása.

dephlogisticatio, *lat-gg.* a gyúanyagtól való megfosztás.

depilálni, *lat.* hajától megfosztani; vagyonától megfosztani; **depilatio,** hajvesztés.

depingálni, *lat.* lefesteni lerajzolni.

deplaszirozni, (*fr.* deplacer = deplászé), helyéből kimozditani; elüzni, elkergetni.

deplorabilis, *lat.* siralmas; **deplorálni,** siratni, megsiratni.

deponálni, *lat.* letenni, letéteményezni, gond v. őrizet alá adni v. tenni, biztos helyre adni; lerakni; (hirnevében kisebbiteni); **deponens,** letéteményező; **verbum —,** középige.

depopularisálni, *fr.* (depopulariser = depopülárizé), népszerüségétől meg-

Digitized by Google

fosztani; **depopulatio,** *lat.* néppusztitás, néptelenités, népdulás.

deportálni, *lat.* számkivetésbe vinni; **deportatio,** számkivetésbe vitel, számüzés, számkivettetés.

depositarius, *lat.* letéteményes, letétőr; letett jószág gondviselője; **depositen-bank,** betételi bank, letétbank; **depositio,** letétel; **d. testium,** tanuk vallomása; **depositor,** letevő, letéteményező; **depositorium,** rakoda, rakhely, raktár, lerakóhely; levéltár; **deposito-váltó,** oly váltó, mely valakinek kereskedésbe adott pénzeért az átvevő által kiállittatik; **depositum,** letétemény.

dépôt, *fr.* (depó), raktár, rakoda, rakhely, tartalék v. pót-legénység.

depraedatio, *barb. lat.* dulás, pusztitás.

depraválni, *lat.* elrontani, megroszabbitani; **depravatio,** megromlás (erkölcsé); romlottság.

deprecálni, *lat.* megkövetni, bocsánatot kérni; megköszönni, el nem fogadni; **deprecatio,** megkövetés, megköszönés.

depressio, *lat.* mélyedés, látkörmélyedés.

depretiatio, *lat.* árcsökkenés, értékcsökkentés; ócsárlás, fitymálás.

deprimálni, *lat.* lenyomni, elnyomni; elcsüggeszteni.

deprivatio, *lat.* megfosztás.

de profundis, *lat.* a mélységből — kezdő szavai a 130-ik zsoltárnak.

depurgantia, *lat. gyógyt.* tisztitó (hajtó) szerek.

deputálni, *lat.* kiküldeni, követségbe küldeni; **deputati,** deputatus többbese; **deputatio,** kiküldés; küldöttség, követség; választmány, bizottmány; **deputatum,** élelem, élelmi járandóság, élelembér, élelemdij, tartásbér, tartásdij; alafa; **deputatus,** kiküldött, követ, népképviselő.

deránzsirozni, *fr.* (déranger = deránzsé), rendetlenségbe, zavart állapotba hozni; összehányni-vetni, összezavarni, megzavarni; összekuszálni; zavarba hozni; **deránzsirozott,** rendetlen; eladósodott.

derelinquálni, *lat.* elhagyni.

de rigore juris, *lat.* a jog szigora szerint, szorosan a törvény szerint.

deriválni, *lat. tul.* levezetni, másfelé vezetni a vizet; származtatni; származni, eredni; **derivantia,** *gyógyt.* háritó szerek; **derivata,** származékszavak; **derivatio,** származás, eredés; származtatás; származat, eredet; **derivativus,** háritó; származatos; **derivatum,** származékszó.

dermatitis, *gg. kórt.* bőrlob; **dermatographia,** bőrleirás; **dermatologia,** bőrtan; **dermatopathia,** bőrbetegség; **dermatopathologia,** bőr-kórtan; **dermatophyma,** bőrdaganat; **dermatorrhagia,** bőrszakadás; **dermiatria,** a bőrbetegségek gyógyitása; gyógymód a bőrre alkalmazott szerek által; **dermoptera,** *állatt.* bőruszonyu (halak); **dermotomia,** bőrboncolás.

derogálni, *lat.* kárára lenni, rövidséget okozni valakinek; jogaiban sérteni valakit; kisebbiteni, gyalázni valakit; eltörölni, megszüntetni, hatályon kivül helyezni a törvényt; törvényt sérteni.

deroncus, *gg. kórt.* nyak-daganat, golyva.

déroute, *fr.* (derut), tévut, félrevivő ut; hanyatlás, bukás, romlás; fölbomlás, rendetlenség, zavar; **deroutirozni,** tévutra vezetni; szétugrasztani v. szalasztani; elszéleszteni; megzavarni (a hadsereget).

dervis, *perzs. tul.* koldus; török kolduló barát.

desarmirozni, *fr.* (désarmer = deszármé), lefegyverkezni, lefegyverkeztetni.

desavouirozni, *fr.* (désavouer = deszavué), tagadni, eltagadni, megtagadni; nem ismerni valónak, el nem ismerni valódiságát; jóvá nem hagyni (vkinek cselekedetét); meghazudtolni, hazugságban hagyni.

descamisados, *spany.* ingetlenek, egy pártnak neve Spanyolországban.

descendálni, *lat.* leszállani, leszármazni; **descendens,** utód, lemenő ágbeli, ivadék, nemzedék; **descendentia,** leszármazás, leágzás; ivadék, nemzedék; **descensio,** *csill.* egyenes emelkedés.

Digitized by Google

describálni, *lat.* leirni; **descriptio,** leirás: **descriptiv,** leiró; ábrázoló.

deserálni, *lat.* elhagyni; **deserta,** elhagyott, puszta, kopár; **deserteur,** *fr.* (deszertór), szökevény, szökött katona; **desertio,** *lat.* elhagyás, elmulasztás; szökés, elszökés, átszökés, szökdösés; **desertirozni,** *fr.* (deserter = deszerté), elhagyni; elszökni, átszökni, szökdösni.

Desideria, *lat.* női név = vágyó, sovárgó; ohajtva kivánt; **desideria,** ohajtások, kivánságok; **d. pia,** jámbor ohajtások; **desiderium pium,** jámbor ohajtás; **Desiderius,** finév = vágyó, sovárgó, ohajtva kivánt; Dezsér, Dezső.

designálni, *lat.* kijelölni, kitüzni; **designatio,** kijelölés, kimutatás, kitüzés; **designatus,** kijelölt, kitüzött.

desinentia, *lat. nyt.* végzet.

desipientia, *lat.* esztelenség, ostobaság, dőreség.

desistálni, *lat.* elállani.

desme, *gg.* fejszoritó, fejgaland, fejszalag; **desmitis,** *kórt.* szálág-gyuladás; **desmographia,** szálág- v. mócsingleirás; **desmologia,** *bt.* szálagtan, mócsingtan, intan; **desmotomia,** szálagboncolás; **desmurgia,** a bekötözés és burkolás általi gyógymód.

desolálni, *lat.* elpusztitani, szétdulni; **desolat,** rombolt, pusztult, elhagyatott; **desolatio,** pusztitás, elpusztitás; pusztaság, pusztulás; vigasztalhatlanság.

désorganisation, *fr.* (deszorgánisászion), szétbomlás, a szervezet fölbomlása.

desperálni, *lat.* reményt veszteni, rémhüdni; kétségbeesni; **desperatio,** kétségbeesés, reménytelenség; bőszültség; **desperatus,** kétségbeesett, reménynyesztett, reményhagyott, reményfosztott; bősz, bőszült; **desperate,** reményveszetten; bőszülten.

desponsatio, *lat.* eljegyzés, kézfogás; **desponsatus,** jegyes, mátka, vőlegény.

despota, *gg.* kényur, zsarnok; **despotia,** kényuralom; zsarnokoskodás; **despotismus,** kényuraság, zsarnokság.

dessein, *fr.* (deszehn), szándék, föltétel, föltett szándék.

dessert, *fr.* (deszer), csemege.

dessin, *fr.* (deszehn), rajz, rajzolat, minta.

destillálni, lepárolni, lepárlatni, párolni, tisztitni, lombikolni; **destillatio,** párlás, lepárolás, lombikolás, tisztálás.

destinálni, *lat.* kinézni, rendelni, szánni; **destinatio,** rendeltetés, hivatás.

destituálni, *lat.* letenni (hivatalból); elmozditani; **destitutio,** letétel, elmozditás.

destruálni, *lat.* földulni, elpusztitni, elrontani; **destructio,** dulás, pusztitás, pusztulás, pusztaság; elrontás, elrombolás, elromlás; **destructiv,** romboló.

detachement, *fr.* (detásmán), seregosztály; kiküldött csapat; **detasirozni** (detacher), sereg-osztályt küldeni.

détail, *fr.* (detály), részlet, aprózat; **détailleur** (detályór), szatócs, kiskalmár; **détaillirozni,** részletezni, részletesen előadni.

detectio, *lat.* fölfedés, fölfedezés; **detegálni,** fölfedezni, fedelét levenni.

de tempore, *lat.* jókor, kellő időben.

detentio, *lat.* letartóztatás, lefoglalás, letartás; **detentor,** letartóztató.

detergentia, *lat.* sebtisztitó szerek.

deteriorálni, *lat.* rongálni; megromlani; **deterioratio,** rongálás.

determinálni, *lat.* határozni, meghatározni, megállapitani, megszabni, kitüzni (p. o. határidőt); kijelölni (p. o. helyet); **determinatio,** határozás, végzés; határozat; kitüzés; kijelölés; **determinatus,** határozott, eltökélt.

deterreálni, *lat.* elijeszteni (-tól, -től).

detestálni, *lat.* utálni, megvetni; **detestabilis,** utálatos, utálatraméltó; **detestatio,** megvetés, utálás.

dethronisálni, *lat -gg.* trónjától megfosztani.

detineálni, *lat.* letartóztatni, föltartóztatni.

detonálni, *vt.* eldurranni; **detonatio,** durranás.

detournirozni, *fr.* elháritni; elforditni; eltérni, más irányt venni v. váltani; elfordulni.

detractio, *lat.* levonás; kisebbités; **detractis detrahendis,** levonván a levonandókat; **detractor,** rágalmazó; **detrahálni,** lehuzni, levonni.

Digitized by Google

detrimentum, *lat.* kár, károsodás; veszteség.

detto, *ol.* ugyanaz, ugyanott.

Deukalion, görög monda szerint Prometheus és Pandora fia, ki nejével Pyrrhaval együtt egyedül menekült meg a vizözöntől.

Deus ex machina, *lat. tul.* isten gépből; rögtön, váratlanul.

deuterogamia, *gg.* második házasság; **deuteronomion,** Móses 5-ik könyve; **deuterosis,** ismétlés; **deuteroskopia,** jövendő-látás.

devalválni, *lat.* becsét leszállitani; **devalvatio,** becsleszállitás, értékcsökkentés, értékleszállitás; alábbhagyás.

devastálni, *lat.* elpusztitni, pusztitni, dulni, földulni; **devastatio,** pusztitás, elpusztitás, dulás; **devastator,** pusztitó.

de verbo ad verbum, *lat.* szóról szóra.

deviatio, *uj lat.* eltérés, elhajlás.

devise, *fr.* (devisz), jelszó, jelige, emlékige; jelmondat, emlékmondat; jelkép.

devolutio, *uj lat.* háramlás, szállomás, rászállás, jutás, maradás (vkire örökül, részül).

devorálni, *lat.* el-, lenyelni.

devotio, *lat.* ájtatosság; tisztelet, hódolat; **devotus,** ájtatos; hódoló, tisztelő.

dexiographia, *gg.* irás balról jobbfelé.

dexteritas, *lat.* ügyesség.

dey, *tör.* **dai,** *tul.* anyai nagybátya; főbiró, elöljáró, uralkodó (azelőtt Algirban).

diabetes, *gg.* hugy-ár.

diable, *fr.* (diábl), ördög; **diabolismus,** *lat.* ördöngösség; **diabolologia,** tan az ördögről; **diabolus,** ördög.

diabrosis, *gg. kórt.* szétevés, szétrágás; **d. ventricoli,** a gyomor átlyukadása.

diachalasis, *gg. kórt.* fölbomlás, szétállás, tátongás.

diachoresis, *gg. kórt.* has-ürülés, székelés.

diachylon, *gg. gyógyt.* lágyitó, daganat-oszlató tapasz.

diadelphia, *gg. nt.* kétfalkás növények (melyekben a himszálak a magzat körül két csomóban összenőnek).

diadema, *gg.* korona; fejdisz, homlokdisz.

diadexis, és **diadoche,** *gg. kórt.* kórváltozás.

diadosis, *gg. kórt.* a betegség oszlása, alábbhagyása vagy megszünése.

diagnosis, *gyógyt.* kórisme, kórismeret; kórhatárzat; **diagnostik,** kórismetan.

diagonalis, *gg.* szögirányos, rézsutos.

diakonos, *gg.* segédlelkész, szolgapap.

diakrisis, *gg.* különböztetés.

diakustik, *gg.* viszhangtan.

diakydonion, *gg. gyógyt.* birs-lé; s az abból készült gyomor-erősitő.

dialeipsis, *gg. kórt.* kórszünet; **dialeipyra,** váltóláz.

dialektica, *gg.* észtan; vitatkozástan; **dialekticus,** tudományos vitatkozó; **dialektus,** szójárás, nyelvejtés, nyelvjárás; tájszólás.

dialemma, *gg.* kihagyás, megszakitás; félbeszakasztás; hézag; szünet; lázmentes állapot.

diallage, v. **diallagon,** *gg. ásvt.* csilpat.

dialogus, *gg.* párbeszéd, beszélgetés; **dialogisálni,** beszélgetésekben előadni.

dialysis, *gg. kórt.* kimerülés, erőfogyás.

diamant, *gg.* gyémánt; legkisebb nyomdai betü.

diameter, *gg.* átmérő; **diametralis,** átmérői; közép; **diametraliter,** homlokegyenest (ellenkező), sarkalatosan, merőben, végkép (ellenkező).

diamorphosis, *gg.* átváltozás (bizonyos alakká).

diamorum, *gg.* szeder-pép.

Diana, *lat.* a vadászat és hold istennője a rómaiaknál; **dianassologia,** *gg.* állattöméstan.

diandria, *gg. nt.* két-himszáluak.

dianthus, *nt.* szegfü.

diantre, *fr.* (diántr), ördög.

dianucum, *gg.-lat.* dió-lé.

diapalma, *gg. gyógyt.* pálma-nedv.

diapasma, *gg.* növénypor.

diapedesis, *gg. kórt.* vérizzadás.

Digitized by Google

diaphan, *gg.* átlátszó; **diaphanorama**, átlátszó képek.

diaphönicum, *gg.* törökszilva-szörp.

diaphonesis, **diaphonia**, *gg.* álhangzás, rosz hangzás, egyenetlenség, ellenségeskedés.

diaphora, *gg.* különbség, különbözés; ugyanazon szónak ismétlése különböző értelemben.

diaphoresis, *gg.* átszivárgás, átizzadás; kipárolgás; **diaphoretica**, izzasztó szerek.

diaphragma, *gg. bt.* rekesz, rekeszizom; ágyék-hártya; sugárszoritó a látcsőben; **diaphragmatitis**, ágyékhártya-gyuladás; **diaphragmatocele**, ágyékhártya-sérv.

diaphthora, *gg.* rothadás, romlás; **diaphthoroskopium**, eszköz a levegő romlottságának megvizsgálására.

diaplasis, *gg.* helyrehozása a kificamodott tagnak.

diaplasma, *gg. gyógyt.* kenés, dörzsölés.

diapnoë, *gg. gyógyt.* könnyü izzadás.

diapyema, *gg. kórt.* genyedés.

diarch, *gg.* másodmagával uralkodó; **diarchia**, két személy uralkodása.

diäresis, *gg.* szétválasztás; a kettős hangzónak szétbontása alaphangjaira.

diarium, *lat.* napló.

diarrhöea, *gg.-lat. kórt.* hasmenés.

diarthrosis, *gg. bt.* csukló.

diastase, *gg. vt.* erjeny.

diastasis, *gg. kórt.* az eltört csontoknak szétválása.

diastole, *gg. kórt.* a sziv kitágulása.

diastrophe, *gg. kórt.* izom-rándulás.

diastyle, *gg. épit.* széles közü oszlopzat.

diäta, *gyógyt.* életrend, étrend, étmérsék; mértékletesség; országgyülés; **diäten**, napi dijak; **diätetika**, életrendtan.

diathesis, *gg.* testalkat, kórhajlam.

diatriba, *gg.* értekezés, epés birálat, gunyirat; epéskedés, gunyolódás.

diavolini, *ol. tul.* kis ördögök; megcukrozott ánizsmagok.

Dibbel-gép, = vetőgép.

dibrachys, *gg.* két rövid tagu vers: ⏑ ⏑.

dica, rovat.

dicasterium, *gg.* kormányszék; törvényszék.

dicephalium, *gg.* kétfejü szörny.

dichotomia, *gg.* kétszakuság, kéttaguság; a hold állása, midőn csak felét látjuk.

dicker, sulymérték, mely szerint Nagy-Brittaniában a bőrt adják és veszik; 1 dicker = 10 darab; 20 dicker = 1 last.

dicta, *lat.* mondatok; **dictálni**, toll alá v. tollba mondani; sugallani; parancsolni; szabni (büntetést); **dictamen conscientiae**, a lelkiismeret sugallása; **dictando**, tollba-mondás után (irni); mondolva (irni); **dictatio**, tollba-mondás; **dictator**, teljes hatalommal fölruházott államfőnök; **dictatorius**, parancsoló; **dictatura**, teljes hatalom; toll alá mondás; **dicterium**, elmés mondat; **dicti anni**, mondott évi; **dictio**, beszéd, mondóka; **dictionnaire**, *fr.* (dikszionehr), szótár; **dicto die**, *lat.* a mondott napon; **dictum**, mondat; **dictum factum**, a szót nyomban érte a tett, v. alig mondta ki, már meg is tette; mondta(m) és megtette(m).

didaktik, *gg.* tanmód, oktatás tudománya; **didaktikus**, ki az oktatás mesterségét érti; mint melléknév: tanitási, oktatólagos; **didaktron**, tanpénz.

didaskalia, *gg.* tanitónő; **didaskaliák**, fejtegetések, magyarázatok, oktatások.

didelphys, *gg. állatt.* erszényes.

didymalgia, *gg. kórt.* tökfájás; **didymi** (**didymon** többbese), tök; **didymus**, kéttagba szakadt; iker; **didynamia**, *nt.* két főbb himszálu növény, melynek négy himszála közül kettő hosszabb, mint a másik kettő.

diëgesis, *gg.* kimeritő előadása valamely dolognak, kifejtés.

die hodierno, *lat.* mai napon; **dies**, nap (24 óra); **d. absolutionis**, nagypéntek; **d. cinerum**, hamvazó szerda; **d. competentium**, nagycsütörtök; **d. criticus**, válságos, eldöntő nap; **d. diem docet**, egyik nap a másikat tanitja; **d. Jovis**, csütörtök; **d. Lunae**, hétfő; **d. Martis**, kedd; **d. Mercurii**, szerda; **d. Saturni**, szombat; **d. Solis**, vasárnap; **d. Veneris**, péntek.

Digitized by Google

diesis, *gg.* a hangjegy előtt álló kettős kereszt, mely a hangot egy negyedfokkal emeli.

Diether, finév = népbarát, népkegyenc; Ditrik.

Dieu et mon droit, *fr.* (Dió e mon droá), isten és a jogom (jelmondat az angol cimeren).

diffámálni, *lat.* elhiresztelni, rosz hirbe hozni; rosz nevét költeni.

differend, *fr.* (diferán), vita, viszály, villongás, pörös ügy.

differálni, *lat.* különbözni; halasztani, halogatni; **differens,** különböző; **differenter,** különbözőleg; **differentia,** különbség, különbözés, különbözőség, elütés; *mt.* különbözék; egyenetlenség, viszály; **Differential-Zoll,** azon vám, mely az áruktól a különböző országokhoz képest, melyekből érkeznek, különbözően szedetik.

difficilis, *lat.* nehéz, bajos; kényes, nehezteló; **difficultálni,** neheziteni; kérdésbe vonni, nehézségeket görditeni, észrevételeket tenni (a számadásra); **difficultas,** nehézség; akadály; észrevétel.

diffidentia, *lat.* bizalmatlanság.

difformis, *lat.* idomtalan, rut; **difformitas,** idomtalanság, rutság.

diffuse, *lat. tul.* elöntve; terjedelmesen, bőven.

digamia, *gg.* második házasság.

digerálni, *lat.* emészteni, megemészteni; *vt.* pállitni; **digesta,** a római törvényeknek Justinian császár által rendezett gyüjteménye; **digestio,** emésztés; pállitás; **digestivum,** az emésztést elősegitő szer.

digitalis purpurea, *lat. nt.* gyüszüvirág.

dignitarius, *lat.* főhivatalnok, méltóságos; **dignitas,** méltóság, főrang.

digrediálni, *lat.* eltérni; **digressio,** eltérés, csapongás, tárgyhagyás; kirándulás.

dikynia, *gg.* kétnejüség; *nt.* kétanyás növények.

dii majorum gentium, *lat.* főistenek; előkelők; **dii minorum gentium,** alsóbb rangu istenek; kisebb rendüek.

dijambus, *gg.* kettős jambus: ⏑ – ⏑ –.

dijudicálni, *lat.* megbirálni, megitélni, elhatározni.

dikäarchia és **dikäokratia,** *gg.* joguralom; **dikäologia,** jogtudomány.

Dike, *gg.* az igazság istennője; a jog.

dikolon, *gg.* oly költemény, mely két versnemből áll.

dikotyledones, *gg. nt.* kétszikűek.

dilaceratio, *lat.* szétszakgatás.

dilapidálni, *lat.* elvesztegetni, eltékozolni, elpazarolni.

dilatatio, *lat.* kitágitás; terjesztés, elterjesztés, hiresztelés.

dilatio, *lat.* halasztás, elhalasztás, késletés; **dilatorius,** halasztó, késleltető.

dilectio, *lat.* szeretés; kedvelés; **dilectio vestra,** kedveltséged; **dilectus,** kedvelt; kedves.

dilemma, *gg.* kétszarvu észlet, föltételesen szétválasztó észlet.

dilettans, *ol.* műbarát, műkedvelő; **dilettantismus,** műkedvelés; műkedvelőség.

diligence, *fr.* (dilizsánsz), *tul.* gyorsaság; gyorskocsi; **diligens,** *lat.* szorgalmas; **diligenter,** szorgalmasan; **diligentia,** szorgalom.

dilucidálni, *lat.* fölvilágositani; **dilucidatio,** fölvilágositás.

dilutio, *lat.* meghigitás, fölleresztés; higulás.

diluvialis, *lat.* özönvizi, özönyi; **diluvium,** vizözön, özöny.

dime, *ang.* (deim), ezüstpénz az éjszakamerikai egyesült államokban, = 10 cents = $21\frac{5}{10}$ uj krajcár.

dimensio, *lat.* méret; távolság.

dimerli, oláhországi gabonamérték, = $1240\frac{1}{2}$ köbujj.

dimidia pars, *lat.* fél, fele valaminek.

diminuendo, *ol.* alábbszállva; **diminutio,** kicsinyités; rövidités; **diminutiv,** kicsinyitő; **diminutivum,** helyesebben **deminutivum,** kicsinyitő szó.

dimissio, *lat.* elbocsátás, leköszönés; **dimissiorales litterae,** elbocsátólevél; **dimittálni,** elbocsátani.

dimorph, *gg. vt.* kétalaku; **dimorphia,** v. **dimorphismus,** *vt.* kétalakuság.

diner, *fr.* (diné), ebéd, lakoma; **diner d'apparat,** rendelt ebéd, aláirás

Digitized by Google

utján rendezett ebéd; **dinirozni**, *fr.* (dîner), ebédelni.

dinero, spanyol rézpénz, 25,000 dinero = 75 real.

dinus, *gg. kórt.* szédülés.

diöcesanus, *gg.* megyés (püspök); megyebeli; **diöcesis**, püspöki megye.

diöcia, *gg. nt.* kétlaki növények.

Diogenes, *gg.* ó görög bölcs, ki rendkivüli nélkülözéseiről lett hiressé, s különösen arról, hogy hordóban lakott; **Diogenes rákja**, rák csupasz farkkal, melyet üres csigaházba dug.

Dionäa, *gg.* Venus istennő mellékneve; *nt.* légyfogó, igen ingerlékeny amerikai növény, tojásdad levelekkel, melyek idegen test, p. o. légy általi érintésre azonnal összecsapódnak, s a legyet mint egy hálóban megfogják.

dionysiák, *gg.* Bacchus ünnepei; **Dionysius**, finév = a vigadó, dőzsölő; Dénes; **Dionysos** v. **Dionys** = Bacchus.

diopter, *gg. mt.* irányzó, néző; irányzó-vonasz; **diopter-lineal**, irányzóvonasz, nézővonasz; **dioptra** = diopter; **dioptrik**, *ttan.* fénytöréstan, visszugárzástan.

diorthosis, *gg. gyógyt.* helyretevés (kificamodásnál); összehúzódott tagok kinyujtása.

dioscorea, *nt.* jamgyökérfélék.

dioscuri, *gg. tul.* Jupiter fiai, Castor és Pollux; és az ezekről nevezett csillagzat.

diosma, *gg. nt. tul.* isteni illat; erős illatu fü.

diospyros, *gg. nt.* indiai datolya.

dipetal, *gg. nt.* kétlevelü.

diphonium, *görög*, énekdarab két hangra.

diphthongus, *gg.* kettős hangzó, ikerhangzó.

diplasiasmus, *gg.* a mássalhangzónak kettőztetése.

diploma, *gg. tul.* kétrétüen összehajtott levél; okirat, oklevél; hitlevél; **diplomata**, külügyekben jártas államférfiu; **diplomatia**, országügyvitel, államügyek vitele; **diplomatika**, oklevéltan; **diplomaticus**, oklevél-buvár; mint melléknév: követségi (p. o. testület); követséghez tartozó; okleveles (p o. mérnök).

dipsacus, *gg. nt.* mácsonya.

diptera, *gg. állatt.* kétröpü rovarok.

dipyrrhichius, *gg.* négy rövid tagu versláb: ⏑ ⏑ ⏑ ⏑.

directe, *lat.* igenyest, egyenesen; közvetlenül; **directio**, irány, irányzat, utirány; intézés; igazgatás, kormányzás; igazgatóság, igazgató-hivatal; **directivum**, szabály-utasitvány, igazitó, utmutató; **director**, igazgató; **directoralis**, igazgatósági; **directoratus**, igazgatóság; **directorialis**, igazgatói; igazgatósági; **directorium**, igazgatóság, igazgató-tanács; egyházi utmutató; **directus**, egyenes, igyenes, közvetlen.

dirigálni, (*lat.* dirigere), kormányozni, igazgatni; intézni; **dirigens**, *lat.* igazgató, intéző.

dirimálni, *lat.* szétválasztani.

dis, a D és E közötti félhang a zenében; **discant**, *zen.* fölhang; **discantist**, fölhang-éneklő.

disceptatio. *lat.* fejtegetés, vitatás; vita, szóvita.

discernálni, *lat.* megkülönböztetni, elkülönitni.

disciplina, *lat.* fegy, fegyelem, fenyiték; rendtartás; tudomány, tanulmány; **disciplinaris**, fegyelmi; **discipulus**, tanitvány.

discolor, *lat.* tarka.

discontirozni, leszámitolni, lehuzni, leszámolni váltóknál; a még le nem járt váltót a lejárat ideje előtt bizonyos összegnek mint kamatnak levonása mellett magához váltani, vagy eladni; **disconto**, leszámitott vagy levont kamat; kamatlevonás, leszámitolás; **disconto-bank**, leszámitó-bank.

discordálni, egyenetlenkedni, egyet nem érteni, nem egyezni; **discordia**, egyenetlenség, viszálkodás, visszavonás; viszály.

discredit, *uj lat.* hitelhiány, hitelvesztés, rosz hir v. név v. hitel; **discreditálni**, hitelét rontani, rosz hirbe hozni.

discret, *lat.* kiméletes; méltányos; szerény; titoktartó; meggondoló (ember); **discretio**, kimélet, méltány; sze-

Digitized by Google

rénység; titoktartás; meggondolás; kény, kegy, nagylelkűség.

discuráini, *lat.* beszélgetni; **discursive,** beszélgetésképen, beszélgetve; **discursivus,** beszédes, bőbeszédü; **discursus,** beszélgetés, beszédfolyam, szóváltás.

discus, *lat.* karika, kerék, tányér.

discussio, *lat.* vitatás, megvitatás, meghányás; **discutiálni,** megvitatni, meghányni, meghányogatni.

diserte, *lat.* világosan, tisztán; érthetően, érthetőleg.

disgratia, *lat.* kegyvesztés.

disgustálni, *ol.* elkedvetlenitni, elkeseriteni, kedvét szegni valakinek.

disharmonia, *lat-gg.* össze nem hangzás; rosz hangzat, hangzavar; egyenetlenség, viszálkodás, viszály.

disjunctio, *lat.* elválasztás, különválasztás; **disjunctive,** vagylag; **disjunctivus,** szétválasztó, különválasztó, vagylagos; **disjungálni,** elválasztani, különválasztani.

dislocatio, *lat.* el-, széthelyezés.

dismembratio, *barb.-lat.* el-, szétdarabolás.

disparagium, *középkori lat.* össze nem illő házasság.

disparat, *barb. lat.* össze nem illő, össze nem egyeztethető, egymásnak ellenmondó, egymással ellentétben álló; **disparitas,** különnemüség; képtelenség; visszásság.

dispathia, *lat-gg.* a gondolkodásmód, érzület- és cselekvésmód különbözősége.

dispendiosus, *lat.* költséges.

dispensálni, *lat.* fölmenteni, fölszabaditani, engedelmet adni; **dispensatio,** fölmentés, fölszabaditás; engedély, házassági engedély; **dispensatorium,** gyógyszerkönyv.

dispersio, *lat.* szétszórás.

dispondeus, *gg.* kettős spondeus, négy hosszu szótag: — — — —.

disponálni, *lat.* rendezni, elrendezni, intézni, elintézni; rendelni, rendelkezni, intézkedni; jó v. rosz kedvében lenni; kedvének lenni; **disponibilis,** valakinek rendelkezésére álló, rendelkezésre kész; **disponibilitas,** rendelkezhetőség; **dispositio,** elrendezés, elintézés; rendelkezés, intézkedés; hajlandóság, kedv.

disproportio, *barb.-lat.* aránytalanság; **disproportionate,** aránytalanul.

disputa, *fr.* (dispute = diszpüt), vita, vitázás, szóvita, szóváltás; **disputálni,** vitázni, vitatkozni; **disputatio,** vitatkozás; vita, vitázat, vitató értekezés.

disquisitio, *lat.* megvizsgálás, kinyomozás.

D'Israeli (Diszríli), angol államférfiu, és iró.

dissecatio, dissectio, *lat.* szétboncolás, szétmetélés; fölboncolás, fölvagdalás.

dissensio, dissensus, *lat.* egyet nem értés, véleménykülönbség, meghasonlás, visszavonás, viszálkodás, viszály; **dissenters,** *ang.* (diszentörs), más véleményüek; nem hivei a püspöki egyházkormánynak Angolországban; különhitüek.

disserálni v. **dissertálni,** *lat.* értekezni; **dissertatio,** értekezés; értekező irat.

dissidensek, *lat.* más véleményüek, másképp gondolkozók; nem hivei a katholica egyháznak Lengyelországban; máshitüek.

dissimilis, *lat.* nem hasonló, különböző.

dissimulálni, *lat.* szinlelni, tettetni, szineskedni; palástolni, elpalástolni, palástolgatni; **dissimulatio,** szinlés, tettetés; palástolás.

dissipálni, *lat.* elszélesztení, eloszlatni; elüzni; eltékozolni, elpazarolni, elfecsérelni, elvesztegetni; **dissipatio,** elszélesztés; tékozlás; **dissipator,** tékozló.

dissolubilis, *lat.* föloldható, fölolvasztható; **dissolubilitas,** fölolvasztháthatóság; **dissolutus,** föloldozott, fölolvasztott; kicsapongó, féktelen; **dissolutio,** föloldás, fölolvasztás; eloszlatás; elválasztás; fölolvadás; elbomlás; eloszlás; kicsapongás; **dissolutio putrida,** fölöszlás, rothadás; **dissolutiv,** fölolvasztó, fölöszlató, oszlató; **dissolventia,** föloldó, oszlató-szerek; **dissolválni,** föl-, megoldani; föl-, elolvasztani; eloszlatni; fölbontani, elválasztani (érceket).

Digitized by Google

dissonantia, *lat.* roszul hangzás, hibás hangzás; álhang, rosz hang; kellemetlen hang; hangzavar; egyenetlenség, viszálkodás.

dissuadeálni, *lat.* nem tanácsolni, nem javasolni, ellenzeni; lebeszélni, kiverni az eszéből.

dissyllabum, *gg.* kéttagu szó.

distantia, *lat.* táv, távol, távolság, messzeség; távolköz.

distensio, *lat.* kifeszités, kiterjesztés.

distichon, *gg.* verspár, páros vers.

distincte, *lat. tul.* megkülönböztetve; érthetőleg, világosan; **distinctio**, különböztetés, megkülönböztetés; különbség; kitüntetés; **distinctivus**, megkülönböztető; **distinctus**, megkülönböztetett; **distinguálni**, megkülönböztetni; kitüntetni.

distorsio, *lat. kórt.* elferdülés.

distractio, *lat.* szórakozás; eladás, elárusitás; **distrahálni**, szórakozni, gondjait elüzni.

distribuálni, *lat.* elosztani, elosztogatni; **distributio**, ki-, elosztás; fölosztás; **distributiv**, különitő; osztó.

districtualis, *lat.* kerületi; **districtus**, kerület.

disturbatio, *lat.* háboritás, megzavarás.

ditheismus, *gg.* két istenben hivés; a tan mely ezt tanitja.

dithyrambus, *gg.* bordal, dal a boristen tiszteletére; *ált.* minden magasztaló dal,

ditomia, *gg.* kétszakuság.

ditriglyph, *gg. épit.* két háromvölgyü tag közötti tér a doriai oszlopokon.

ditrochäus, *gg.* kettős trochäus: — ˘ — ˘.

D. J. U. = doctor juris utriusque, *lat.* mindkét jognak (t. i. a polgári és egyházinak) tudora.

diuresis, *gg. kórt.* hugy-választás, hugyozás; **diuretica**, hugyhajtó-szerek.

diurnale, *lat.* nappali imádságos könyv; **diurnalista** v. **diurnista**, napdijnok, napdijas; **diurnum**, napi dij.

diuturnitas, *lat.* tartósság, hosszadalom, hosszadalmasság, huzamosság.

diva, *lat.* isteni, boldog; **divae memoriae**, boldog emlékezetü.

divagatio, *lat.* eltérés, elcsapongás (a fögondolattól); csatangolás.

diván, kerevet; miniszteri tanács a törököknél; gyüjtemény (keleti költők müveiből).

divergálni, *lat.* széthajlani, szétmenni; eltérni; elágazni; szétágazni, széttartani, szétiránylani; **divergens**, széthajló, szétmenő, széttartó, szétirányló, eltérő, szerteágazó; **divergentia**, széthajlás, szétmenés, szétágazás.

diversicolor, *lat.* különböző szinü, tarka; **diversio**, eltérés, eltávozás; szórakozás; *ht.* váratlan oldal-támadás; **diversitas**, sokféleség, változatosság, különféleség, különség; **diversus**, különféle, sokféle.

diverticulum, dülő; szállás.

divertissement, *fr.* (divertiszmán), gondüzés, gondüző mulatság.

dividálni, *lat.* osztani, elosztani; **dividatur**, osztassék el; **divide et impera**, oszsz és uralkodjál; idézz elő egyenetlenséget, hogy uralkodhassál; **dividenda**, osztalék; **dividendus**, osztandó; **dividualitás**, oszthatóság; **dividuum**, osztható.

divinus, *lat.* isteni, égi.

divinálni, *lat.* jósolni; **divinatio**, jóslás; jóslat; **divinator**, jós; **divinatrix**, jósnő.

divinitas, *lat.* istenség, isteniség.

divis, *lat.* elválasztó jel; **divisibilis**, osztható; **divisibilitas**, oszthatóság; **divisio**, osztás; osztály; seregosztály; hadosztály; **divisionalis**, osztálybeli, osztályos, osztoztató; **divisionär**, osztálytábornok, osztályvezér; **divisor**, osztó; **divisus**, osztott; osztozott.

divortium, *lat.* elválás.

divulgatio, *lat.* hiresztelés, közhirré tétel, elterjesztés.

divus, *lat.* isteni, boldog.

dixi, *lat.* mondottam, (végeztem); **dixi et salvavi animam**, megmondottam és megmentettem lelkemet, (megnyugtattam lelkiismeretemet).

D. M. = doctor medicinae, *lat.* a gyógytudomány tudora.

Dn. = dominus, *lat.* ur; **dna.**, domina, *lat.* urnő.

do., = detto.

Digitized by Google

dobra, portugalli aranypénz = 15000 reis.

dobrao (dobráong), portugalli aranypénz = 24000 reis.

doceálni, *lat.* oktatni, tanitani, előadni valamely tudományt; **docendo discimus**, oktatva tanulunk; **docens**, oktató, tanitó; **docilis**, tanulékony; **docilitas**, tanulékonyság; **dóctor**, *tul.* tanitó; tudor; orvos; **doctorandus**, tudorsági-jelölt; **doctoratus**, tudorság; tudori rang; **doctrina**, tan, tanitmány, tanulmány; **doctrinair** *fr.* (doktriner), azon párt hive, mely az államot tudományos elmélet szerint akarja rendezni; **doctrinalis**, tanszerü, tanitmányos.

dochmius, *gg.* öttagu versláb, melyben az első és negyedik láb rövid: ⏑ — — ⏑ —.

dock, *ang.* **docks**, *t.* vizmedence valamely kikötő mellett, hol a hajók épittetnek vagy tataroztatnak, hajógyár; rövid és vastag faduc, zömök oszlop; báb, játszóbaba.

documentálni, *lat.* okiratokkal bizonyitani; **documentum**, okirat.

dodecatheon, *gg. nt.* hulláng; **dodekadaktylitis**, *kórt.* nyombél-gyuladás; **dodekadaktylon**, *bt.* nyombél; **dodekadik**, tizenkettős számolás; **dodekaëder**, *mt.* tizenkétalj, tizenkétlap; **dodekafidis**, tizenkétrészü, tizenkétosztályos; **dodekagon**, tizenkétszög; **dodekandria**, *nt.* tizenkét-himszáluak; **dodekapetalis**, *nt.* tizenkét-levelüek; **dodekarchia**, tizenkét személy által gyakorolt főuralom.

dodola, szerb vándor-táncosnő.

Dodona, ó görögországi jóshely.

dog, *ang.* (dog), eb, kutya; szelindek, angol kutya.

doge, *ol.* (dodse), herceg, a velencei és genuai köztársaság főnöke.

dogge, *dán*, szelindek, angol kutya.

dogma, *gg.* tanágazat, tanállitmány, tancikk; hitcikk, hitágazat, hittétel; **dogmatika**, hittudomány, hittan; **dogmatikus**, hittudós; elméleti orvos; **dogmatismus**, *bölcs.* állitó-elvüség; **dogmatolatria**, vak ragaszkodás valamely vallási vagy bölcsészeti tanhoz; **dogmatologia**, a hit- vagy tanágazatok ismerete; **dogmatopöia**, tantételek kigondolása.

dokimasia, *gg.* vizsgálat; kémlés; **dokimasiologia**, vagy **dokimastika**, kémlészet.

dolce, *ol.* édesen, kedvesen; **dolce far niente**, édes a semmittevés.

dolerit, *gg. ásvt.* mezőpat, ragyla és delejvasból álló sziklafaj.

doli, orosz sulymérték = 0,₄₄₄ gramme; 90 doli = 1 solotnik.

dolichos, *gg. nt.* paszuly, babuga.

dollár, *ang.* (doller), éjszakamerikai ezüst tallér = 2 frt. 15 kr.

dolo malo, *lat.* ravaszul, álnokul, csalárdul.

dolomit, *ásvt.* barna mész, szénsavból, mészből és keserü földből álló mészkőfaj.

dolor, *lat.* fájdalom, fájás.

dolose, *lat.* csalárdul; **dolus**, csalás; csalárdság; ravaszság; gonosz szándék.

dom, *lat.* kup, gömb v. kupfödél, kuptető; székesegyház.

domaine, *fr.* (domen), **domanium**, *lat.* állami jószág, koronajószág.

domestica cassa, *lat.* a megyei közigazgatás költségeinek fedezésére a megye által, 1848. előtt csak a nem nemesekre, kivetett adógyüjtő-pénztár, házi pénztár; **domesticus**, házi cseléd.

domicella, *lat.* szerzetes kisasszony; *ált.* kisasszony.

domicilálni, *lat.* telepiteni, honositani; váltót telepezni, azaz: az intézvényezett lakhelyétől különböző fizetési helyet rendelni; lakni, otthonosnak lenni; **domicilant**, telepező; **domicilat**, telepes; **domicilium**, lakhely, tartózkodási hely.

domina, *lat.* asszony, urnő; fejedelemasszony; **dominalis**, urodalmi, uri; **dominálni**, uralkodni; **dominans**, uralkodó; **dominatio**, uralkodás; **d. vestra**, uraságod; **dominator**, uralkodó; **dominatrix**, uralkodónő; **domine!** ur! **dominica** (t. i. dies), vasárnap; **d. de carne**, a farsang utolsó vasárnapja; **d. in albis**, husvét utáni első vasárnap; **dominica potestas**, uri hatalom; **dominicanus**, Domokos rendéből való szerzetes; domokos, patyolatos barát, fehér barát, domokosi

Digitized by Google

barát; **dominica olivarum**, virágvasárnap; **Dominicus**, finév = az ur, a hatalmas; Domokos; **dominii jus**, tulajdonjog; **dominium**, birtokjog; uradalom, hatalom; tulajdon; **domino**, *ol.* álarcos öltözet, álca-köpeny; számjáték; **rajzolt** szőnyegek; **dominus**, ur; **d. vobiscum**, az ur (legyen) veletek.

Domitianus, *lat.* finév = a szeliditő, fékező.

domitiana quaestio, *lat.* nevetséges, együgyü kérdés.

don, *spany.* ur; **donna**, (donyá), urnő (mindkettő csak a név előtt).

dona, *lat.* ajándékok; **donálni**, ajándékozni; adományozni; **donans**, ajándékozó, adományozó; **dona paraphernalia**, menyasszonyi, jegyajándékok; **donatarius**, adományos, adományvevő; ajándékvevő; **donatio**, ajándékozás; adományozás; adomány; adománylevél; **donationales litterae**, adománylevél; **donationalis**, adományi; adománybeli; **donativa**, önkénytes adó; **donator**, ajándékozó, adományozó; **donatrix**, ajándékozónő; **Donatus**, latin nyelvtanitó a IV. században, kiről neveztek minden latin nyelvtant egészen a 15-ik századig; **donum**, ajándék, adomány.

donjon, *fr.* (donzson), vártorony, várbörtön.

Don Quijote, *spany.* (don Kikhote), a franciáknál: Quichotte (Kisott), Cervantes kóborló lovagjának neve; *ált.* kalandor, kóborlovag; szájhős; **donquichotiádák**, kalandok.

D. Ph. v. **D. Phil.**, = doctor Philosophiae, a bölcsészet tudora.

doppeleagle, *ném.-ang.* (doppel-ily), éjszakamerikai aranypénz = 20 dollár; **doppel thaler**, németországi kettős tallér = 3 ujfrt.

doppia, *ol.* aranypénz = 5 tallér.

doriai oszloprend, a legrégibb és legegyszerübb oszloprend; **dorismus**, a doriaiak beszédmódja, doriai tájnyelv.

dormitorium, *lat.* közös alvóterem.

doronicum, *ol. nt.* tarkör.

Dorothea, nőnév = isten ajándéka; Dorottya, Dora, Dorka.

dos, *lat.* hitbér; nászajándék, jegyajándék; hozomány; **dos**, *fr.* (do), hát.

dosis, *gg. gyógyt.* adag; **dosiologia**, adagtan.

dotalis, *lat.* hitbéri; **dotalitium**, özvegyi tartás; **dotálni**, kelengyézni, kiházasitani; megajándékozni, megadományozni; fölékesiteni, fölruházni; javadalmazni, javadalmakkal megajándékozni, p. o. egyházat, tanintézetet; **dotatio**, kiházasitás, kelengye, menyasszonyi ajándék; nászköltség, hozomány; ajándéka (a természetnek).

douane, *fr.* (duán), vám; vámhivatal; vámbér.

double, *fr.* (dubl), kettős; **doublette** (dublet), kettős darab, kettős példány; kettős lövés.

douce, doux, *fr.* (dusz, dú), édes, szende, szelid; **douceur** (duszőr), édesség, szendeség, szelidség; kedveskedő ajándék, borravaló.

douche, *fr.* (dús), zuhany.

do ut des, *lat.* adok hogy adj; **do ut facias**, adok hogy tégy.

doxologia, *gg.* dicsőités, magasztalás; **doxomania**, dicsvágy.

Dr., = doctor; **dr.** = **drachma**, *gg.* 1) régi görög ezüstpénz, melynek értéke a különböző tartományokban különböző volt, s körülbelül 25—60 ujkrajcár között változott; 2) uj görög ezüstpénz = 36 ujkrajcár = 100 lepta; 3) régi sulymérték; 4) gyógyszertári mérték = 1 könting vagy $^1/_3$ obon = 3 terecs vagy 60 szemer; 5) Varsóban kereskedelmi sulymérték = $^1/_4$ lutow (lat); 6) $^1/_{400}$-része az ockának.

dracocephalum, *gg. nt. tul.* sárkányfej; török méhfű; **dracontium**, *nt.* sárkánykonty-virág, sárkányfű, anyafű; **dracunculus**, *lat. kórt.* szőrféreg; medinai fonálféreg, bőrféreg.

dragoman, tolmács a törököknél.

dragonade, *fr.* XIV. Lajos alatt a dragonyosok által erőszakosan véghezvitt hittérités.

dragonit, *ásvt.* hegyi jegec, bányavirág.

drainage, *fr.* (drenázs), a termőföld vizének lesziváro gtatása agyagból égetett csövek által; alagcsövezés.

drama, *gg.* szinmü; **dramatika**, szinmüvészet; **dramatikus**, szinköltő;

Digitized by Google

dramatisálni, szinmüvé alakitani; **dramaturg**, szinmüvész; **dramaturgi(k)a**, szinmütan; szinmüvészet; **dramolet**, *fr.* (drámole), szinmüvecske.

dramm, török sulymérték = 66 as.

draperie, *fr.* (dráperi), szőnyegzet, függönyzet; **drapirozni**, függönyözni, függönyökkel fölékesiteni.

drastica, *gg. gyógyt.* gyorshatásu szerek; **drastikus**, gyorshatásu, hathatós

drawing-room, *ang.* (dráing-rúm), társalgási terem; udvari társaság.

dressing-room, *ang.* (dreszing-rúm), öltöző-szoba.

dressirozni, *fr.* idomitani, tanitgatni, ügyesiteni.

drill-gép, sorvető-gép.

drôle, *fr.* (drohl), fura, furcsa, bohókás.

dromedario, *ol. állatt.* egynyergü teve, közönséges teve.

droschke, *orosz*, könnyü fedeletlen orosz kocsi; Németországban egyfogatu bérkocsi.

drosera, *nt.* harmatfü; **drosometer**, *gg. ttan.* harmat-mérő.

Drouin de l'Huys (Druen d'lüi), francia államférfiu.

druidák, az ó gallusok papjai.

dryade, (*gg.* dryas), erdei nimfa.

dsebedsi-aga, *tör.* a fegyverkovácsok parancsnoka.

dsonke, chinai hajó két árboccal és vitorlákkal.

dsummada el acher, *török*, hatodik hónap = julius; **dsummada el awwel**, ötödik hónap = junius; **dsu'-l-hedse**, tizenkettődik hónap, a bucsujárás hava; **dsu'-l'-kade**, a tizenegyedik hónap, az ülő hónap, a melyben t. i. nem utaznak.

D. Th. és **Theol.**, = doctor theologiae, a vallástan tudora.

D. T. O. M., = Deo ter optimo maximo, a háromszor legjobb és legnagyobb istennek.

dualis, *lat.* kettős, kettes szám; a görög nyelvtanban a többes egyik formája két egyesült dologra; **dualismus**, két-istenhivés; kételvüség; azon tan, mely két örök és szükséges lényt állit föl, kiknek egyikétől a világon minden jó, a másikától minden rosz származnék; két egymástól független állam főhatalmának az uralkodó személyében való olyatén egyesülése, hogy az a végrehajtó hatalmat mindenik államban külön egymástól független ministerium vagy kormányszék által gyakorolja; valamely államszövetségben a végrehajtó hatalomnak a két leghatalmasabb állam általi gyakorlása; **dualitas**, kettőség.

dubiosus, *lat.* kétes, kétséges; **dubitalni**, kételkedni, kétségeskedni; **dubius litis eventus**, a pör kétes kimenetele.

dublone. spanyol aranypénz; **négyes dublone** = 16 piaszter; **kettős dublone** = 8 piaszter; **egyszerü** = 1 piaszter.

ductilis, *lat.* nyujtható; **ductilitas**, nyujthatóság; **ductus**, vonal; vezeték.

Dudley (Döddli), angol családi név.

duellálni, párbajt víni, szálkardra menni valakivel; verekedni; **duellans**, párbajvivó, párvivó, várviadalos; **duellum**, párbaj, párviadal.

duëña, *spany.* (duenyá), urnő; nevelőnő; szüzekre ügyelő nő; szüzességvizsgáló nő a keleti rabnő-vásárokon.

duett, (*ol.* duetto), párdal, párjáték.

due volte, *ol.* kétszer.

dulcamara, *uj lat.* (dulcis és amarus szavakból), *növt.* keserédes csucsor; iszalag.

dulcinea, *spany.* édes, szerető, (*kül.* Don Quijoteé).

dünen, *ném.* fövényhalmok a tenger mellett.

duo, *lat.* kettő; párdal, párjáték; **duodecimalis**, tizenkettős; **duodecime**, a tizenkettődik hang az alaphangtól számitva; **duodekagon**, *gg.* tizenkétszög; **duodenum**, *lat. bt.* nyombél; **duodez**, tizenkettedrét; **duodrama**, *gg.* szinmü, melyben csak két személy játszik.

düpirozni, *fr.* (duper = düpé), rászedni, megcsalni.

duplázni, kettőzni, kettőztetni; **duplicatio**, kettőzés, megkettőzés, megkettőztetés, kétszerezés; viszonválaszolás; **duplicator**, *ttan.* kétszerező,

Digitized by Google

villamszorozó; **duplicatum**, másodlat, másodpéldány; **duplicitas**, kettősség, kétszeresség; kétszinüség, hamisság, álnokság; **duplica**, viszonválasz (az alpörös második pörbeszéde); **duplikázni**, viszonválaszolni; **duplum**, kétszer annyi; másodlat, másodpéldány; két példány, pár.

durabilis, *lat.* tartós; állandó, maradó, maradandó; **durabilitas**, tartósság; állandóság.

dura mater, *lat. bt.* kemény agykér.

durante, *lat.* alatt, közben, folyama, tartama alatt; **durante lite**, a pör folyama alatt; **durante matrimonio**, a házasság tartama alatt.

Durham (Dörrem), 1) angol grófság; 2) angol államférfiu.

duumvir, *lat.* másodmagával uralkodó; **duumviratus**, két személy uralma.

dux, *lat.* vezér; herceg.

dyarch, *gg.* ki másodmagával uralkodik; **dyarchia**, azon kormányforma, midőn a főhatalmat két személy birja.

dyas, *gg.* kettő, két szám, pár.

dynameter, a távcső-üvegek általi nagyobbitás meghatározására szolgáló eszköz; **dynamide**, erő-hatás; **dynamik**, erőtan, moztan; **dynamikus**, erőtani, erőszeti, erőnyi; erőhatási; **dynamologia**, erőtan; gyógyerőtan; **dynamometer**, erőmérő.

dynasta, *gg.* uralkodó, hatalmas; főur; **dynastia**, uralkodás; uralkodó ház v. család.

dyophysitak, *gg.* keresztény felekezet, mely Krisztusban két természetet hitt.

dysämia, *gg. kórt.* romlott-vérüség.

dysämorrhöa, *gg.* az aranyérfolyás elfojtása; **dysämorrhoides**, aranyérfolyás; **dysarthritis**, természetelleni köszvény; **dysarthrosis**, természetelleni izülés; **dysästhesis**, érzéketlenség, tompaság; **dysblennia**, hibás nyákképzés; **dyschezia**, fájdalmas székelés; **dyscholia**, hibás epeképződés; **dyschröa**, beteges bőrszin; **dyschilia**, a tápnedv hibás minősége; **dyschimia**, az emv hibás minősége; **dysdakryosis**, hibás könyképződés; **dysekoia**, nagyot-hallás; **dyselkia**, a kelések nehéz gyógyulása; **dysenteria**, hasmenés, vérhas; **dysepulosis**, nehéz hegedés; **dysepulotika**, nehezen hegedő sebek; **dyserethis'a**, csekély ingerlékenység; **dysgalaktia**, nehéz tejképződés; **dysgenesis**, beteges nemzőtehetség; **dysgeusia**, beteges izlés, izevesztettség; **dysidria**, beteges izzadás; **dyskatabrosis**, nehéz nyelés; **dyskataposis**, nehéz ivás; **dyskinesia**, nehéz mozgás, merevenség; **dyskölia**, altesti bántalmak (hasszorulás, nyálkásság stb.); **dyskopria**, nehéz bélürülés; **dyskrasia**, a nedvek rosz vegyülése, sürü-vérüség; **dyslalia**, nehézbeszédüség; **dyslochia**, gyermekágy utáni nehéz tisztulás; **dysmasesis**, nehéz rágás; **dysmenia** v. **dysmenorrhöa**, nehéz v. beteges havi tisztulás; **dysmnesia**, az emlékező tehetség gyöngesége; **dysmorphia**, korcs-képződés; **dysodia** v. **dysosmia**, bűz, büdösség; **dysodontiasis**, nehéz fogzás; **dysopia tenebrarum**, tikvakság; **dysorasis**, nehéz látás; **dysorexia**, étvágyhiány; **dysosphrasia**, nehéz szaglás, a szagérzék betegsége; **dysostosis**, nehéz csontképződés, csontbetegség; **dyspathia**, a beteg türelmetlensége; csekély kórhajlam; **dyspepsia**, nehéz emésztés, gyomor-gyöngeség; **dysphagia**, nehéz nyelés; **dysphonia**, nehézbeszédüség; **dysphoria**, kéjelmetlenség; roszul sikerülése valamely gyógyszernek; **dyspnoëa**, nehéz lélekzés; **dyspotismus**, nehéz ivás; **dyssialia**, beteges nyálképződés; **dysspermasia**, **dysspermatismus**, nehéz ondó-képződés; **dyspermia**, az ondónak hibás minősége; **dyssynusia**, nehéz közösülés; **dysthelasia**, nehéz szoptatás; **dystherapia**, nehéz gyógyulás; **dystherapeuta**, nehezen gyógyitható betegségek; **dysthesia**, a beteg nyugtalansága; **dysthimia**, buskomorság; **dystokia**, nehéz szülés; **dystokologia**, nehéz-szüléstan; **dystonia**, a hang elhangoltsága; **dystrophia**, hibás táplálkozás; **dystychia**, balsors, balszerencse, baleset, szerencsétlenség; **dysuria**, húdrekedés, a hugy beteges minősége.

Digitized by Google

E.

E., a hangrovat harmadik zöngéje; mint római szám = 250; mint pénzverés helye: Gyula-Fehérvár.

eagle, *ang.* (fly), *tul.* sas; éjszakamerikai aranypénz = 10 dollár.

earl, *ang.* (errl), gróf; a nemesség 3-ik foka (duke, marquis earl).

east, *ang.* (észt), kelet.

eau, *fr.* (ó), viz; **eau de Cologne** (odkolony), kölni viz; **eau de vie** (od'ví), pálinka.

ébenfa, *lat.* ebenus, *tul.* kőfa; fekete, igen kemény és nehéz fa; **ebeniren**, ébenfával kirakni; **ebenist**, ébenfából dolgozó, műasztalos.

Eberhard, ó német finév; kemény, erős mint a vadkan.

ebioniták, Jézus istenségét tagadó keresztények a 2-ik században Palästinában.

ebrietas, *lat.* részegség; **ebriositas**, részegeskedés.

ebullitio, *lat.* fölforralás, fölforrás.

ebur, *lat.* elefántcsont.

e. c., = exempli causa, *lat.* példának okáért.

ecart, *fr.* (ekár), lerakott és a helyett vett kártya; **ecarté**, kártyajáték két személyre 32 kártyával; **ecartirozni**, távolitani, eltávoztatni; elháritani; félretenni; *kül.* kártyákat letenni v. eldobni, s azok helyett másokat venni.

ecce homo! *lat.* imhol az ember! im lásd minő ember! a szenvedő Jézust ábrázoló kép, midőn Pilátus e szavakat mondá róla.

ecclesia, *gg-lat.* egyház, szentegyház, isten háza, templom; anyaszentegyház; **e. cathedralis**, székesegyház; **e. filialis**, fiókegyház; **e. mater**, anyaegyház; **e. metropolitana**, főegyház; **ecclesiarch**, egyházi főnök; **ecclesiarchia**, egyházi hatalom, egyházi fölügyelet; **ecclesiasticus**, egyházi, egyházi személy, pap; **ecclesiastika**, hittudomány.

echafaud, *fr.* (esafó), vérpad.

echange, *fr.* (esánzs), csere, váltás, fölváltás.

echappatoire, *fr.* (esáppátoár), kibuvó, üres mentség; **echappirozni**, el-, megszökni, elillanni, megmenekülni.

echarpe, *fr.* (esárp), vitézöv; fölkötő; női keskeny shawl.

echauffirozni, *fr.* (échauffer, mondd: esóffé), fölhevitni; fölhevülni.

echéance, *fr.* (eseánsz), a váltó lejárati ideje; lejárat.

echec, *fr.* (esek), sakkjáték; **sakk**; szorult állapot; hátrány, kár; veszteség.

echemythia, *gg.* hallgatagság, titoktartás; hallgatni tudás mestersége.

echeneidae, *lat. állatt.* bicskahalak.

echinit, kőkagyló; **echinodermata**, *állatt.* tüskebőrüek; **echinops**, *nt.* laptaborz; **echinus**, *állatt.* sün, sül- v. tövises-disznó; tojásalaku cifrázat a jóniai oszlopon.

echo, *gg.* viszhang; **echometer**, a hang tartamát mérő eszköz.

eclat, *fr* (eklá), fény; csattanás, pattanás; szembeötlés, föltünés; **eclatant**, fényes, fénylő, ragyogó; csattanó; fölötlő, szembeszökő.

ecossaise, *fr.* (ekoszesz), skót tánc.

ecoutez! *fr.* (ekuté), hallgassátok! hallgassa ön!

ecrasirozni, *fr.* (ecraser, mondd: ekrászé), agyontiporni, agyonsujtani, semmivé tenni.

eden, *zsidó,* éden, paradicsom, kéjmezőség.

Edgar, *ang.* finév: a birtok védelmezője.

edhemit, mohammedan barát.

edictalis citatio, *lat.* hirdetmény általi idézés; **edictum**, rendelet, parancsolat, rendelmény; hirdetmény.

editio, *lat.* kiadás (könyvé).

Edmund, *ang.* finév: a vagyon átalmazója; Ödön.

Eduard, *ang.* (Edward): a vagyon átalmazója; Ede.

educálni, *lat.* nevelni, fölnevelni; **educatio**, nevelés; **educator**, nevelő.

educillatio, kocsmáltatás, italmérés; **educillum**, kocsma.

e duobus malis minimum eligendum, *lat.* két rosz közül a kisebbik választandó.

efendi, *török,* tudós, jogtudós, törvénymagyarázó.

Digitized by Google

effective, *lat.* valósággal, voltaképen, valójában, valólag, tettleg, valóban; **effectivus**, való, valódi, valóságos; tettleges; **effectuálni**, foganatositni, létesitni, sükert szerezni, eszközölni, valósitni, végrehajtani; **effectus**, hatás, süker, foganat, hatály, következmény; következés; okozat.

effeminatio, *lat.* elasszonyosodás, elpuhulás; elpuhultság.

effervescentia, *lat.* fölhevülés, fölbuzdulás; pezsgés.

efficacitas, *lat.* hatályosság; foganatosság; foganat; **efficiens causa**, szerzőok.

effractio, *lat.* föltörés, fölverés.

effronterie, *fr.* (efronteri), vakmerőség, szemtelenség, arcátlanság.

e. g., = exempli gratia, *lat.* példának okáért.

egalité, *fr.* (egálité), egyenlőség.

Egerton (Ízserten), angol államférfiu.

egard, *fr.* (egár), tekintet, tisztelet.

ego *lat.* én; **egoismus**, önzés, önösség; **egoista**, önző, önhaszonlesó.

eh bien! *fr.* (ebien), jól van!

eidograph, *gg.* képmásoló-gép.

Einlösungs-scheine, (váltópénzjegyek), ausztriai papirpénz, mely 1811-ben az 1797. óta kényszerfolyammal biró bankócédula helyett kibocsáttatott; az utóbbinak folyama a névszerinti érték $^1/_{10}$ részére alászállván, 5 ft. bankócédulát a bank 1 forinttal váltott be; ezen váltópénzjegyek értéke azon arányban állott a későbbi ezüstpénzhez mint 5 : 2; azaz 5 váltóforint = 2 ezüstforint; a mai pénzbecs szerin 100 váltóforint = 42 ujforint.

eirometer, *gg.* gyapjuméró.

ejalet, *török*, kormánykerület, melynek két v. három lófarku beglerbég a főnöke.

ejectio, *lat.* kivetés; **ejiciálni**, kivetni, kidobni.

ekblepharon, *gg.* mesterséges szem.

ekbolia, *gg.* idétlen szülés; **ekbolika**, magzat-elhajtó szerek.

ekbrasma, *gg. kórt.* rút pörsenés a szájon.

ekdarsis, *gg. kórt.* kisebesülés.

ekkathartica, *gg. gyógyt.* a bőrön által ható tisztitó v. hajtó szerek.

ekklisis, *gg. kórt.* ficamodás.

ekkrinologia, *gg. gyógyt.* ürüléstan; **ekkrisis**, a kóranyagnak kihajtása (izzadás, vizelés stb. által).

eklekticismus, *gg.* törekvés a sokból a legjobbat választani; **eklekticus**, elvgyüjtő, válogató.

eklipsis, *gg.* fogyatkozás (napé, holdé), sötétedés, sötétülés.

ekliptik, *gg. csill.* pályakör; nappálya, földpálya.

ekloga, *gg.* pásztordal.

ekphraktika, *gg.* oldó-szerek; **ekphraxis** (a dugulást okozó nedvek) áttörése, föloldása.

ekpiesma, *gg.* koponyatörés horpadásokkal; a szem kidülése ütés vagy esés következtében.

ekstasis, *gg.* elragadtatás, föllelkesülés, lélekhevülés.

ekthymosis, *gg. kórt.* vérakadmány.

ektopia, *gg.* kificamodás; sérv.

ektropion, *gg.* az alsó szemhéjnak kifordulása.

ektrosis, és **ektrosmus**, *gg. kórt.* idétlen szülés; **ektrotika**, magzathajtó szerek; **ektrotikus**, idétlen szülást okozó.

ektylotika, *gg.* a bőrkeményedés, bőrkéreg, tyukszem stb. elleni szerek.

ektypa, *gg.* lenyomatok.

ekzema, ekzesma, *gg.* hópörsenet.

elaboratum, *lat.* dolgozat, munkálat.

elaeagnus, *nt.* vadolajfa; **elaedin**, *vt.* tisztált fehér olaj; **elaeocarpus**, olajnövény; **elaïdin**, *vt.* olajdadék; **elain**, *vt.* olajdék; **elaïolith**, olajkó; **elaïosacharum**, olajcukor.

elaps, *állatt.* mérges gyürüskigyó.

elapso termino, *lat.* a határidő lejárta után.

elasticitas, *gg.* rugékonyság, rugósság, rugalmasság, ruganyosság, érmecesség; rugalom; **elasticus**, rugékony, rugalmas, ruganyos, érmeces.

eldorado, *spany.* aranyhon.

electio, *lat.* választás; **electivus**, választási, választás általi; **elector**, választó, választófejedelem; **electoratus**, választófejedelemség.

eleemosina, *gg.* alamizsna.

Digitized by Google

elegans, *lat.* választékos; csinos, diszes; **elegantia**, csin, disz; választékosság.

elegia, *lat.* alagya, gyászköltemény, búdal.

eleison! *gg.* irgalmazz!

elektricitas, *gg. ttan*, villany; villanyosság; berz, berzesség; villam, villamosság; **elektrikus**, villamos, villanyos, berzes; **elektrisálni**, villanyozni, villamositni; fölvillanyozni (föllelkesitni, föltüzelni); **elektrochemia**, villanyvegyészet; **elektrolyse**, villanybontás; **elektromagnetismus**, villam-delejség; **elektrometer**, villamméró; **elektromotor**, villammozditó; **elektrophor**, villamtartó; **elektroskop**, villammutató.

elementaris, *lat.* elemi, kezdó; **elementar-analyse**, valamely testnek első kezdetleges állapotában való elemezése; **elementum**, elem, létszer, ósanyag; kezdet.

elemi-gummi, jószagu gyánta.

elenchus, *gg.* sorjegyzék.

Eleonora, női név: irgalmas, könyörületes.

elephantiasis, *gg. kórt.* fenerüh, mely által az ember bóre az elefántéhoz hasonló lesz.

elevatio, *lat.* emelés, emeltség; emelkedés.

élève, *fr.* (elehv), nevendék.

Elias, zsidó név: isten tisztelője; Illés.

elidálni, *lat.* (elidere), kilökni, kihagyni (betüt).

eliminálni, *lat.* (eliminare), kiküszöbölni; **eliminatio**, kiküszöbölés.

Eliot (Íliöt), angol családi név.

Elisa, Elisabeth, Elise, *zsidó*, nói név: istennek esküdött, istennek szentelt, istennek fogadást tett; Erzsébet.

elisio, *lat.* kilökés, hang kivetése v. elnyelése.

elite, *fr.* (elit), válogatott, v. kiválogatott (része valaminek).

elixir, *arab, gyógyt.* szeszital, gyógyital, főzet.

Ellenborough (Ellnbörro), angol államférfiu.

ellipsis, *gg.* betünek vagy szónak kihagyása; hosszudad kör.

elocálni, *lat.* kihelyezni; kölcsönhaszonbérbe adni; kiházasitani; **elocatio**, kihelyezés; kiházasitás.

elocutio, *lat.* kiejtés, kimondás; kifejezés; gondolatainak szóbafoglalása, előadása.

eloge, *fr.* (elozs), dicsbeszéd, dicsérő beszéd; dicséret, magasztalás.

eloquens, *lat.* ékesenszóló; **eloquentia**, ékesszólás.

elucidalni, *lat.* fölvilágositni, értelmezni.

eludálni, *lat.* kijátszani, meghiusitani; **elusio**, kijátszás, meghiusitás; rászedés; **elusorius**, csalóka, kijátszós, rászedős.

eluxatio, *lat.* kificamodás.

elysium, *gg.* a régi költők leirása szerint: a boldogok hazája, kéjhon.

elytrasesia, *gg. kórt.* a méhhüvely benövése; **elytritis**, hüvely-gyuladás; **elytroblennorrhöa**, fehér-hüvelyfolyás; **elytrocele**, hüvelysérv; **elytron**, hüvely, tok, méhhüvely; **elytroncus**, hüvely-daganat; **elytrophyma**, hüvelykelevény; **elytroptosis**, hüvely-iszam; **elytrorrhagia**, hüvely-vérfolyás.

email, *fr.* (emály), zománc; máz, üvegmáz; fénymáz; **emailliroznl**, zománcolni, zománcozni; **emailluro** (emalyür), zománcozat.

emanálni, *lat.* kifolyni, eredni, keletkezni; **emanatio**, kieredés, kifolyás, keletkezés.

emancipálni, *lat.* fölszabaditani a függés alól; egyenlő jogokkal fölruházni; **emancipatio**, fölszabaditás v. fölszabadulás (a rabszolgaság, az atyai hatalom alól); egyenlő polgári jogokkali fölruházás.

Emanuel, *zsidó*, finév: isten velünk.

emballage, *fr.* (ánbállázs), göngyölés; göngy, göngyölet; göngyöletbér.

embargo, *spany.* hajó-lezárás, hajózár.

embarras, *fr.* (ánbárá), zavar, zavarodottság; **embarras de richesse** (— dö risesz), a bővelkedés miatti zavar.

emblema, *gg.* jelkép; emlékrajz, cimjegy, cimkép.

embonpoint, *fr.* (ánbonpoen), testesség.

Digitized by Google

embryo, *gg.* magzatcsira, méhmagzat; idétlen méhgyümölcse, üszög; **embryographia**, a méhmagzat szervezetének leirása; **embryoktonia**, a méhgyümölcs megölése; **embryologia**, a méhmagzatróli tan; **embryosphaktes**, eszköz a méhgyümölcs szétdarabolására; **embryothlast**, eszköz a holt méhgyümölcs fejének visszanyomására; **embryotomia**, azon tan, miként kelljen a méhgyümölcsöt az anya méhében szétboncolni; **embryulkia**, azon tan, miként kelljen a méhgyümölcsöt világra hozni, szülésztan.

embuscade, *fr.* (ánbüszkád), csel, les.

emenda, *lat.* váltság; **emenda capitis**, fejváltság; **emenda linguae**, nyelvváltság.

emendálni, *lat.* javitni; **emendatio**, javitás.

Emerentia, *lat.* női név: az érdemteljes, méltó; Irma.

emergálni, *lat.* fölmerülni, föltünni, fölemelkedni, tekintélyre vergődni v. jutni, tekintélyt nyerni, virágozni v. diszleni kezdeni.

emeritus, *lat. tul.* kiérdemült; kiszolgált, volt, nyugalmazott (p. o. tanár).

emersio, *lat.* fölmerülése, föltünése, kibukkanása valamely csillagnak.

emesia, *gg.* erőltetés a hányásra; **emesiomania**, valamely orvosnak előszeretete a hánytató-szerek iránt; **emesiophobia**, ugyanannak azoktóli idegenkedése; **emesis**, hányás; **emesma**, hányadék; **emetatrophia**, a gyakori hányás által okozott sorvadás; **emetica**, hánytató-szerek; **emeticum**, hánytató; **emetin**, **emetinum**, a hánytató-szer anyaga; hánytadék; **emetokatharsis**, kiürülés hányás és szék által; **emetokatharticus**, hányást és széket okozó; **emetologia**, tan a hánytató-szerekről; **emetomania**, a betegnek előszeretete a hánytató-szerek iránt; **emetophobia**, ugyanannak azoktóli idegenkedése.

emeute, *fr.* (emöt), lázongás, zendülés, mozgalom, csődülés.

emigrálni, *lat.* kivándorolni; kiköltözni, kibujdosni; **emigrans**, kivándorló, kiköltöző, kibujdosó; bujdosó, menekvő, menekült; **emigratio**, kivándorlás, kiköltözés, kibujdosás, menekülés; menekültek (összesen véve).

Emil, **Emilia**, fi- és nőnevek: hizelgő, tetszékeny, kedves.

eminens, *lat.* kitünő, jeles; **eminentia**, kitünőség, jelesség; a bibornokok cime.

emir, *arab*, fejedelem, parancsnok; **emir-achor**, fölovászmester; **emiralem**, a birodalom zászlóvivője; **emir-al-mumenin**, a hivők uralkodója, Omár óta a khalifák cime; **emir-al-Muslemin**, a hivők uralkodója, az almoravidák cime; **emir-al-omra**, v. **emir-al-umara**, a parancsnokok parancsnoka; a khalifák első miniszterének cime; **emirhadsi**, a zarándokok vezére, a mekkai bucsujárók vezetője.

emissarius, *lat.* küldött; titkos bujtogató; hittéritő; **emissio**, kiküldés; kibocsátás; kieresztés; kiömlés; kiömlesztés; **emittálni**, kiküldeni, kibocsátani, kiereszteni.

Emma, ó német női név = serény, szorgalmas.

emmeniagoga, *gg. gyógyt.* a havi tisztulást elősegitő szerek; **emmenialogia**, tan a havi tisztulásról.

Emmerich, ó német finév = serény, szorgalmas, tevékeny; Imre.

emolliens, *lat. gyógyt.* lágyitó, puhitó; **emollientia**, lágyitó szerek; **emollities**, puhultság.

emolumentum, *lat.* haszon, nyereség; mellékjövedelem.

emotio, *lat.* megindulás; megilletődés; fölhevülés.

emphasis, *gg.* nyomósság, nyomatosság, nyomaték, szóerő.

emphracticum, *gg. gyógyt.* szorulást, dugulást okozó szer; **emphraxis**, szorulás, dugulás, rekedés.

emphysema, *gg. kórt.* szél-daganat.

emphyteusis, *gg.* örök-haszonbér, örök-hübér, örök-bérjószág; **emphyteuta**, örök-haszonbérlő, örökbérfizető, haszontulajdonos.

empiria, *gg.* tapasztalás, tapasztalat; **empiricus**, tapasztalati; kinek tudománya csak tapasztaláson alapszik; **empirismus**, csupán tapasztaláson alapuló tudomány, csupán a tapasztalásnak hódoló gondolkodásmód, csupán a

Digitized by Google

tapasztalásra fektetett gyógymód; **empirista**, tapasztalási bölcs v. orvos; l. **empiricus**.

emplasticum, *gg. gyógyt.* kenőszer, kenedék.

emplastratio, *lat.* szemzés, szemre oltás.

emplastrum, *gg.* flastrom, tapasz.

empneumatosis, *gg. gyógyt.* a levegő befuvása.

emporium, *gg.* vásárhely, (forgalmi) piac; áruraktár.

empreinte, *fr.* (ánprent), nyomat, lenyomat.

empressement, *fr.* (ánpreszmán), sietség, sürgölődés, sürgés-forgás.

emprosthocyotoma, **-tosis**, *gg. kórt.* a hátgerinc előre görbülése; **emprosthotonia**, **—tonus**, a test előgörbültsége.

empsychosis, *gg.* lélekvándorlás.

empsyxis, *gg.* kihülés, kihütés; fölfrisités.

empya, *gg. kórt.* genyképződés, *kül.* tüdőfekély-képződés; **empyema**, genydaganat; belső genyedés, mell-genyedés, tüdő-evesedés; **empyesis** = empya; **empyeticus**, genyedésben szenvedő, tüdővészes; **empyocele**, tök-evedés; **empyomphalos**, köldök-evedés.

empyreum, *gg.* mennyország.

empyreuma, *gg.* kozma, kozmásság; üszög; **empyria**, jóslás az áldozattüzből; **empyrosis**, kozma, üszög.

emtio, *lat.* vásárlás, vétel, vevés; **e. commentitia**, szinlett vásárlás; **e. et venditio**, adásvevés; **emtor**, vevő.

emulsin, *lat.* mondolatej-anyag.

emulsio, *lat.* növénytej, magtej.

emunctoria, *lat. bt.* ürítő utak az emberi testben, p. o. az orrlyukak.

emundantia, *lat.* sebet, genyedést stb. tisztitó szerek.

en abondance, *lat.* (án ábondánsz), bőven, fölös számmal.

enämon, *gg. gyógyt.* vérzés elleni szer.

enallage, *gg.* szóesere.

enamorado, *spany.* szerelmes.

enanthema, *gg.* belső bőrküteg.

enantiodromia, *gg.* ellengördités, ellendolgozás; ellenhatás; **enantiologia**, ellenmondás; ellenbeszéd; **enantiopathia**, *gyógyt.* ellenkező fájdalmak és hatások általi gyógyitás; **enantiophania**, látszólagos ellenmondás; **enantiosis**, ellenmondás, ellenszegülés.

enargia, *gg.* nyilvánvalóság, szemmelláthatóság.

enarratio, *lat* elbeszélés.

en arrière, *fr.* (án árrier), hátra, vissza.

en attendant, *fr.* (án áttándán), addig, azonközben, az alatt.

en avant, *fr.* (án ávány), előre!

en bloc, *fr.* (án blok), egyremásra, általában.

en canaille, *fr.* (án kánály), mint a csócselék-nép.

en carrière, *fr.* (án kárrier), sebes vágtatva.

encephalalgia, *gg. kórt.* agyvelő-fájdalom, agyvelő-fájás; **encephalismus**, = encephalologia; **encephalitis**, agyvelő-gyuladás; **encephalocele**, agyvelő-sérv; **encephalognomik**, agyvelő-kutatás; agy- v. koponyatan; **encephalolithiasis**, agyvelő-keményedés, kövek képződése az agyvelőben; **encephalologia**, agyvelőtan; **encephalomalakosis** v. **malaxis**, agyvelő-lágyulás; **encephalophyma**, agyvelő-daganat; **encephalos**, agyvelő; **encephalosismus**, agyvelő-rázkódás.

encharaxis, *gg. kórt.* bőr-fölkarcolás, köpölyözés.

en chef, *fr.* (án sef), mint főnök.

encheiresis, *gg. seb.* kezelés, kézügyesség a műtételnél; **enchiridion**, kézikönyvecske.

enchorionusos, *gg. kórt.* bizonyos vidéken uralkodó betegség, táj-betegség.

enchymoma, *gg. kórt.* a nedvek elömlése a testrészekbe; vérakadmány.

encöliialgia, *gg. kórt.* has- v. bélfájás; **encöliitis**, has- v. bél-gyuladás.

en confiance, *fr.* (án konfiánsz), bizalmasan.

encore, *fr.* (ánkor), ismét, ujra.

en corps, *fr.* (án kor), testületileg.

encyclicum, *gg.-lat.* körlevél.

encyclopädia, *gg. tul.* tankör; minden tudományt és művészetet magában foglaló szótár; ismerettár; **encyclopädisták**, az első nagy encyclopädiának dolgozótársai Franciaországban, külö-

Digitized by Google

nösen Diderot és d'Alembert (mondd: Didero és d'Álánber).

endaseh, török hosszmérték = 0,[illegible] mètre.

endemia, *gg. kórt.* valamely országban különösen uralkodó (a levegőtől és életmódtól származó) betegség.

én depit, *fr.* (án depi), dacára.

endermatismus, *gg. gyógyt.* a fölbőrtől megfosztott bőrre való alkalmazása valamely gyógyszernek.

en deshabillé, *fr.* (án deszabilyé), pőrén.

en détail, *fr.* (án detály), kicsinyben, apró részekben (árulni); körülményesen, részletesen (elbeszélni).

endiometer, *gg.* délvonal-mérő.

endivia, *ol. nt.* endivia, katáng, cikória.

endogena, *gg. nt.* belül növő, belgyarapu.

endokardion, *gg.* belső szivhártya; **endokarditis**, annak gyuladása; **endokarpion**, *nt.* a magtoknak belső hártyája; belhéj, belbura, belőte, beltok; **endoperikarditis**, *kórt.* szivlob.

endorrhizon, *gg. nt.* csirából gyökeredző növény v. mag; belgyökü, belnövő.

endosis, *gg. gyógyt.* a betegség alábbhagyása.

endosmose, *gg. ttan.* kevésbé sürü folyadéknak beszivása valamely sürübb folyadék által közbenesö hártyán keresztül.

endosperma, *gg. nt.* csira, belmagv.

Endymion, *gg.* Diana kedvese; szép (alvó) ifju.

enechein, *gg. kórt.* fülzugás; **enechesis**, annak keletkezése.

enecia, *gg. kórt.* tartós láz.

en effet, *fr.* (án effe), valóban, igazán.

enema, *gg. gyógyt.* allövet, klistély.

energia, *gg.* erély; hatály, erőhatály, erőtelj, erőteljesség; **energicus**, erélyes, erőhatályos, hatályos, erőteljes, erődus.

energumen, *gg.* ördöngös; rajongó.

enervalni, *lat.* elgyöngitni, elerőtlenitni; **enervatio**, elgyöngités, elerőtlenités; elgyöngülés, elerőtlenedés.

en Espagnol, *fr.* (án eszpányol), mint spanyol, spanyol módra, spanyol öltözetben.

en espèce, *fr.* (án eszpesz), csengő pénzben, kész pénzben.

en face, *fr.* (án fász), elölről, szemközt, szemébe.

en famille, *fr.* (án fámily), családilag, családi körben.

enfants perdus, *fr.* (ánfán perdü), *tul.* vesztett gyermekek; veszendő előörsök; veszélyes vállalatra önkényt vállalkozók.

enfin, *fr.* (ánfen), végre, valahára; röviden, rövideden, szóval.

engagement, *fr.* (ángázsmán), igérkezés, kötelezkedés; fölfogadás, beszegődés (szolgálatba); összeverekedés, viadal, kéztusa; **engagirozni**, *fr.* (engager, mondd: ángázsé), szerződtetni, fölfogadni; szerződni, beszegődni, szolgálatba lépni; igérkezni, kötelezkedni.

en gala, *fr.* (án gála), diszruhában, teljes diszben.

en garçon, *fr.* (án gárszon), mint ifju legény (élni).

engastrilogus, *gg.* has(ból) beszélő.

en général, *fr.* (án zsenerál), általában, közönségesen.

engonaden, *gg.* térdepelő aegyptusi alakok.

en grande tenue, *fr.* (án gránd tenü), ünnepi öltözetben v. diszben.

en gros, *fr.* (án gro), nagyban, nagyjában.

engymeter, *gg.* közelségi-mérő; **engyskop**, nagyitó-üveg.

enjeu, *fr.* (ánzsö), betét (a játéknál).

enkanthis, *gg. kórt.* a könymirigyek daganata.

enkauma, *gg. tul.* beégetett; *kórt.* mély bőrfekély v. kelés; **enkausis**, beégetés; **enkaustik**, szinmáz, beégetett festés; forró viasz-szinnel való festés; viaszfestészet, viaszfestmény.

enklisis, *gg.* a hangsulyozásnak a megelőző szóra való áttétele; **enklitika**, oly szavak a görögben, melyeknek éke a megelőző szóra megy át.

enkomiast, *gg.* dicsérő szónok; **enkomiastik**, dicsérő szónoklattan; **enkomion**, dicsérő beszéd.

enkratia, *gg.* önmegtartóztatás.

enkrinit, *gg.* megkövült csillagféreg.

en masque, *fr.* (án mászk), álcában, álcás, álcásan.

Digitized by Google

en masse, *fr.* (án mász), tömegesen.
en miniature, *fr.* (án minjátür), kicsinyben, v. kisebbitve.
ennaëteris, *gg.* kilenc év, v. a kilencedik évvel ismét ujra kezdődő nyolc évi időszak; **ennata**, a halál után kilenc napig tartó imádsága a görögöknek valamely halottért.
enneagon, *gg.* kilencszög; **enneandria**, *nt.* kilenc himszáluak, **enneapetalon**, *nt.* kilenc-levelü.
ennui, *fr.* (ánnüi), unalom, unatkozás; **ennuyant**, **ennuyenx** (annüján, annüjó), unalmas, untató; **ennuyirozni** (ennuyer = ánnüjé), untatni, unatkozni.
Enoch, zsidó finév: szent, szentelt.
enoptromantia, *gg.* jóslás a tükörből.
en ordre de bataille, *fr.* (an ordr dö bátály), csatarendben.
enormis, *lat.* rendkivüli, szerfölötti, tulságos, szertelen; szörnyü; **enormitas**, szerfölöttiség, rendkivüliség, tulság.
enormon, *gg.* bensö élettevékenység, életerö.
enostosis, *gg. kórt.* bensö csontkinövés.
enothes, *gg. kórt.* a szemhéjak összenövése (a szemgolyón).
enotokoimitak, *gg.* fülben alvók (mesés emberek, kik hosszu füleikben aludtak).
en passant, *fr.* (án pászán), menés közben; mellesleg, közben, beszéd közben.
en pastel, *fr.* (án pásztel), száraz szinekkel, v. szines krétával (rajzolni).
en profil, *fr.* (án profil), oldalról, arcélről.
ensiform, *lat.* kardalaku.
entasis, *gg. épit.* az oszlopok domborusága.
entente cordiale, *fr.* (ántánt kordiál), szives egyetértés, jó egyetértés.
enteradenographia, *gg. kórt.* bélmirigy-leirás; **enteradenologia**, bélmirigytan; **enteralgia**, bélfájdalom; **enterangiëmphraxis**, béledény dugulás; **enterelkosis**, bélfekély; **enteremphraxis**, béldugulás; **enterepiplocele**, csepleszháj-sérv; **enterepiplomphalocele**, csepleszháj-köldöksérv; **enteritis**, béllob; **enterocele**, bélsérv, bélszakadás, béllejárás; **enterocystocele**, hólyag- és bélsérv; **enterocystoscheocele**, tökzacskósérv bél és hólyaglejárással; **enterodynia**, bélfájdalom; **enterogastrocele**, bél-gyomorsérv; **enterographia**, a belek leirása; **enterohelkosis**, bélfekély; **enterolith**, bélkö; **enterolithiasis**, kőképződés a belekben; **enterologia**, béltan; **enteromalaxis**, a bélcsö meglágyulása; **enteromerocele**, bélcsont-sérv; **enteromerentericus láz**, bélgenyedéssel összekötött hagymáz; **enteromykodenitis**, béltakony-hártyák gyuladása; **enteromphalos**, köldök-bélsérv; **enteropathia**, bélfájás; **enteroperistole**, a külsö részeknek hatása a belekre; **enterophlogia** v. —**phlogosis**, béllob; **enteropyra**, hagymáz; **enterorrhagia**, vérfolyás a belekből; **enterorrhaphia**, bélvarrat; **enterosarkocele**, bélhussérv; **enteroschocele**, bélborék-sérv; **enterospasmus**, bélgörcs; **enterosphagma**, bél-beszoritás; **enterostenosis**, bél-szükebbülés; **enterotomia**, bélvágás, bélnyitás; **enterotomus**, bélvágó-kés; **enterozoa**, bélférgek, giliszták; **enterydrocele**, bél-vizsérv.
entêtirozni magát, *fr.* (entêter = ánteté), makacsul ragaszkodni valamihez.
enthlasis, *gg. seb.* koponya-repedés, koponya-hasadás.
enthusiasmus, *gg.* lelkesültség, lelkesség, lelkesedettség, lelkesedés; **enthusiasta**, buzgó, lelkesedö, rajongó; **enthusiasticus**, lelkesedett, lelkes, fölbuzdult, elragadtatott.
enthymema, *gg.* csonka v. összevont észlet, okoskodás, következtetés v. következmény, mely t. i. csak két tagból, t. i. az elö- és végtagból áll, p. o. az ember halandó, tehát Péter halandó.
entomograph, *gg.* rovar-leiró; **entomographia**, rovar-leirás; **entomolith**, megkövült rovar; **entomolog**, rovarismerö, rovarász; **entomologia**, rovartan; **entomon**, rovar; **entomophag**, rovarevö (mint ker. János); **entomostraciten**, kövült ráknemü állatok.

Digitized by Google

entourage, *fr.* (ánturázs), környezet.
entoxismus, entoxicismus, *gg. kórt.* megmérgezés.
entozoa, *gg.* bélférgek.
entrée, *fr.* (ántré), bemenet, bejárás; belépti, bemeneti dij.
entremets, *fr.* (ántrme), mellékételek.
entre nous, *fr.* (ántr nú), magunk között, bizalmasan.
entrepreneur, *fr.* (ántrprenőr), vállalkozó; **entreprise** (ántrprisz), vállalat, vállalkozás.
entresol, *fr.* (ántrszol), félemelet.
entretenue, *fr.* (ántrtnü), kitartott nő.
entrevue, *fr.* (ántrvü), összejövetel; beszélgetés, értekezés.
entrochit, *gg.* megkövült csillagféreg.
entropium, *gg. kórt.* a szemhéjnak befelé fordulása.
enucleatio, *lat.* kifejlés.
enula, *gg. bt.* a foghus belső része.
enumerálni, *lat.* elszámlálni, elősorolni; **enumeratio**, elszámlálás, elősorolás.
enunciálni, *lat.* kimondani, kiejteni (a szót); itéletet mondani; kifejezni (a gondolatot); véleményét nyilvánitani; **enunciatio**, kimondás, kiejtés; **enunciatum**, mondat; határozat, itélet.
enuresis, *gg. kórt.* hugyár, hugyözön; képtelenség a vizeletet visszatartani.
en verité, *fr.* (án verité), igazán, valóban.
envoyé, *fr.* (ánvoajé), másodrangu követ (küludvarnál).
Enyo, *gg.* Mars nőtestvére, bajszövő nő.
enystron, *gg.* a kérődző állatok negyedik gyomra, oltógyomor.
enzian, *nt.* tarnics.
enzootia, *gg.* honos marhadög.
eo ipso, *lat.* épen az által, azzal együtt, azonnal.
Eos, *gg.* hajnal.
epakme, *gg. gyógyt.* a betegség növekedése.
epakta, *gg. csill.* holdkulcs, holdévi maradék napok (a hány nappal a legutolsó ujhold az ujévet megelőzte).
epanadiplosis, *gg.* ismétlés, a beszéd befejezése azon szavakkal, melyekkel kezdődött; **epanalepsis**, valamely beszédrésznek vagy versszaknak azon szóval való kezdete, melylyel a megelőző végződött; **epanaphora**, a szónak vagy egész mondatnak ismétlése a következő mondat kezdetén nagyobb nyomaték kedveért; **epanastrophe** = epanalepsis; **epanodos**, visszatérés a főtárgyra; **epanorthosis**, a mondat kijavitása beszéd közben; jóraintés.
eparch, *gg.* helytartó, elöljáró, parancsnok; **eparchia**, helytartóság, érseki v. püspöki megye a görög egyházban.
eparma, *gg. kórt.* fültő-mirigydaganat.
epaulette, *fr.* (epolett), vállbojt, vállrojt.
epenthesis, *gg.* közbeszurás, közbevetés (valamely betünek v. szótagnak a szó közepén).
epexegesis, *gg.* fölvilágositás.
ephebos, *gg.* fölserdült ifju.
ephektikus, *gg.* tartózkodva itélő v. helyeslő.
ephelides, *gg. kórt.* szeplők; májfoltok; **ephelis**, szeplő; májfolt.
ephelkis, *gg. seb.* var.
ephemer, napi, egy nap élő, egy napi; rövid ideig tartó, rövid létü, tünékeny, mulékony; **ephemere**, *kórt.* egy napos láz; **ephemerides**, hirlap; csillagászi évkönyvek; **ephemeron**, *állatt.* kérész; *nt.* kikerics, őszike.
ephialtes, *kórt.* boszorkány-nyomás (alvás közben).
ephidrosis, *gg.* izzadás.
ephippium, *gg.* nyereg; nyeregcsont.
ephodus, *gg.* megnyerő bevezetése a beszédnek.
ephorus, *gg.* egyház- vagy iskolafölügyelő.
ephydriadák, *gg.* vizi nimfák, a kutak istennői.
epiala, *gg. kórt.* hidegrázás.
epicedion, *gg.* gyászköltemény, halotti ének.
epicerastica, *gg. gyógyt.* higitó, csillapitó-szerek.
epicier, *fr.* (episzié), füszeráros.

Digitized by Google

epicheirema, *gg.* toldatos ésszlet v. okoskodás, midőn az előtagok egyszersmind bizonyitékokkal gyámolittatnak.

epicheiresis, *gg.* kéz-rátevés.

epicönum, *gg.* kétnemü szó, elegyszó.

epicyclus, *gg. csill.* fiókkör; **epicycloïde,** *mt.* kerékkörüli vonal.

epideixis, *gg.* mutatvány, nézés végetti kiállitás.

epidemia, *gg. kórt.* járvány, járványnyavalya; **epidemicus,** járványos.

epidendron, *gg. nt.* élődi növény.

epidermis, *gg. bt.* hámbór, külbőr, fölbőr; hám; **epidermoïde,** hámbórszövedék.

epidesis, *gg. seb.* kötés, *kül.* a vérzés ellen; **epidesmus,** kötelék.

epidosis, *gg. kórt.* a betegség növekedése.

epidrome, *gg. kórt.* a nedvek tolulása; *kül.* vértolulás.

epigamia, *gg.* viszonos házasulási jog (idegen államok polgárai között); ilyen házasság; egyik osztálybelinek más osztálybelivel kötött házassága; második házasság.

epigastrion, *gg. bt.* fölhas, has fölötti táj; **epigastricus,** fölhasi; **epigastrocele,** fölhas-sérv.

epigenesis, *gg.* fokonkénti fejlődése a szerves testeknek.

epiglottis, *gg. bt.* torokcsap, nyelvcsap.

epigonok, utódok, *kül.* az első thebai háboruban elesett görög vezérek utódai; második házasságból született gyermekek.

epigramma, *gg.* fölirat; gunyvers, elmés v. szurós vers; **epigrammatikus,** epigrámmai; epigrámmiró.

epigraph, *gg.* fölirat; emlékmondat; motto; **epigraphik,** fölirattan.

epikarpium, *gg. gyógyt.* ütér-tapasz; kéztő-kötelék.

epikus, *gg.* hősköltéményiró.

epikophosis, *gg. kórt.* süketség.

epikranium, *gg. bt.* koponya-bolt, koponya föle.

epikrasis, *gg. gyógyt.* gyenge hashajtószer általi gyógyitás.

epikrisis, *gg. gyógyt.* a betegség megbirálása.

epikur, *gg. tul.* Epikuros hires atheni bölcs tanainak követője; élvész, élvhajhász, kéjenc; **epikurismus,** kéjvadászat.

epikyema, *gg. kórt.* hustömeg; méhüszög, méhtetem, üszög; magzat (a méhgyümölcs mellett); **epikyesis,** másodterhesités.

epilemma, *gg.* megelőzés (ellenvetés, melyet a szónok maga hoz föl és megcáfol).

epilepsia, *gg. kórt.* nehéznyavalya, nyavalyatörés, nehézkór, nehézkórság, nehézség; **epileptika,** a nyavalyatörés elleni gyógyszerek; **epileptikus,** nehézkóros.

epilobium, *nt.* csővirics.

epilog, *gg.* végszó, végbeszéd, utószó, zárszó, zárbeszéd; utószak, végszak; **epilogismus,** ismert körülményekről ismeretlenekre vont következtetés.

epiphania, *gg.* megjelenés; a három király megjelenése Jézusnál; vizkereszt napja, három király napja.

epiphora, *gg. kórt.* könyfolyás; könynyen fogamzó nő.

epiphyllospermä, *gg. nt.* oly növények, melyeknek virágai levelein vannak.

epiphysis, *gg. kórt.* csont-hozzánövés.

epiplerosis, *gg. kórt.* tultelése az ütérnek.

epiplocele, *gg kórt.* cseplesz-sérv; **epiploitis,** recehártya-lob; **epiplomphalon,** cseplesz-köldöksérv; **epiploon,** *bt.* rece-hártya, recés háj.

episcopus in partibus (infidelium), *lat.* püspök a hitetlenek között; **e. titularis,** választott püspök; **episcopalis,** püspöki; a püspöki egyház tagja Angolországban; **episcopalista,** oly katholikus, ki csak a püspökök egyetemét, nem pedig a pápát tartja Krisztus helytartójának; **episcopatus,** püspökség.

episode, *gg.* közbeszött mese v. cselekvény, közbeszövés, közbetét.

epispastikon, *gg. gyógyt.* hólyaghuzó szer, hólyagtapasz.

epistaxis, *gg. kórt.* gyakori orrvérfolyás.

epistola, *lat.* levél; **epistolaris,** levélbeli; **epistolarium,** levelek gyüj-

Digitized by Google

teménye; **epistolograph**, levéliró; **epistolographia**, levélirás mestersége.

epistyl, *gg. épit.* oszlopfej.

episyllogismus, *gg.* fokonként leszálló következtetés.

epitaph, *gg.* sirirat, sirvers, emlékvers.

epitasis, *gg.* a szinmü bonyolitása.

epithalame. *gg.* lakodalmi vers.

epithema, *gg. gyógyt.* gyomortapasz.

epitheton, *gg.* jelző, jelnév, jelzőnév, mellékszó, járulékszó.

epitome, *gg.* kivonat, rövid tartalom.

epitritus, *gg.* három hosszu és egy rövid tagból álló versláb, a rövid tag lehet: 1. ⏑ — — —; 2. — ⏑ — —; 3. — — ⏑ —; 4. — — — ⏑.

epitope, *gg.* megengedés (szónoklatban).

epizootia, *gg.* marhadög, marhadögvész.

epocha, *gg.* korszak, évkör, időszak, időpont, **epochát csinálni**, korszakot alkotni, figyelmet vonni magára.

epocillatio, italmérés.

epodos, *gg.* az ódának végszaka.

epomis, *gg. bt.* a váll-lapocka fölrésze.

epomphalium, *gg. gyógyt.* köldöktapasz.

epopöa, v. **epos**, *gg.* hősköltemény.

épouvantable, *fr.* (épuvantábl), rettentő, iszonyu.

epulis, *gg. kórt.* fogfekély.

epulosis, *gg. gyógyt.* hegedés; **epulotikon**, hegesztő szer.

epuratio, *lat.* kitisztázás, tisztálás, kialjazás.

equipage, *fr.* (ekipázs), kocsikészület; kocsi lovastul, lovas fogat; hajókészület; hajó-legénység; **equipirozni**, fölkészitni, fölruházni, fölszerelni.

equisetum, *barb.-lat. nt.* zsurló; **equisetaceae**, zsurlófélék.

equitatio, *lat.* lovaglás.

equivoque, *fr.* (ekivok), kétértelmü.

eradiatio, *uj lat.* kisugárzás.

eradikálni, *lat.* gyökerestül kiirtani.

eranthemum, *nt.* tavaszvirág; kötör.

Erasmus, finév: szeretetreméltó.

Erebus, *gg.* a sötétség istensége; az alvilág, pokol.

erectio, *lat.* fölállitás; fölállás.

eremita, *gg.* remete, magánykodó.

eremodicium, *gg.* a kereset elhanyagolása, elévülése, és annak büntetése.

erethisia, *gg. kórt.* izgatottság; **erethisma**, a rostok feszültsége.

ergasterion, *gg.* vegyészi műhely; dolgozóház; fogház, zárda.

ergo, *lat.* tehát, azért, következőleg.

erica, *gg. nt.* hanga; **ericaceae**, hangafélék.

eridanus, *lat.* a Pó folyónak költői neve; a déli égen 69 csillagból álló csillagzat.

Erie (Íri), a canadai öt tó egyikének neve.

erigeron, *nt.* küllőrojt.

erigálni, *lat.* (erigere), fölállitni, emelni, alapitni.

Erin, Irföldnek celta neve.

erinacea, *nt.* gerben.

Erinnys, *gg.* a furiák egyike.

eriometer, *gg.* gyapjuméró (a finomság meghatározása végett); **eriophorum**, *nt.* gyapu; **eriospernium**, *nt.* gyapotfa.

eriplálni, *lat.* kiragadni, elragadni.

Eris, *gg.* Mars nőtestvére, a viszály istennője.

Ernestine, ó német női név: komoly, meggondoló; Ernesztina, Neszti; **Ernest**, ó német finév: komoly; Erneszt, Ernő, Neszti.

Eroberung, *ném.* hóditás; szivhóditás; **eroberungot csinálni**, szivét meghóditani, tetszését megnyerni.

erodentia, *lat. gyógyt.* szét-, összerágó szerek.

erodium, *nt.* árorr.

erogálni, *lat.* kiosztani, kiadni, költeni; **erogatio**, kiosztás, kiadás, költés.

Eros, *gg.* a szerelem istene.

erosio, *lat.* kirágás.

erotikus, *gg.* szerelmi, szerelmeskedő; szerelmi költő; **erotomania**, szerelemdüh, szerelemkór.

errare humanum est, *lat.* hibázni emberi dolog; **errata**, nyomtatási hibák; **erratum**, hiba, tévedés.

errhina, *gg. gyógyt.* tüsszentő-szerek

Digitized by Google

errhysis, *gg. kórt.* lassu vérfolyás.

error, *lat.* hiba, tévedés; **er. calami**, toll- v. iráshiba; **er. calculi**, számitási hiba; **salvo errore calculi**, a számitási hibát ide nem értve.

eruálni, *lat.* (eruere), kifürkészni, kinyomozni, kihozni.

erubescentia, *lat.* elpirulás.

eruca, *lat.* hernyó; **erucit**, hernyókó.

eructatio, *lat.* böfögés.

eruditio, *lat.* tanultság; **eruditus**, tanult, tudós.

erumpálni, *lat.* kitörni, kiütni; **eruptio**, kitörés, kiütés; **eruptiv**, vulkáni kitörések által képezett.

ervum, *lat. nt.* lednek, kakukborsó; gombibe.

Erycina, *lat.* Venus mellékneve.

eryngium, *nt.* iringó.

erysimum, *nt.* szegecs; vetési repce; repcsénretek.

erysipelas, *gg. kórt.* orbánc, vad tüz, szent Antal tüze; **erysipelatosus**, orbáncos.

érythraea, *nt.* földepe-tarnics, földepe; százforintosfü, kis-ezerjófü.

erythema v. **erythrema**, *gg. kórt.* hideg, beteges bőrpir.

Esau, zsidó finév: a szőrös,

escadre, *fr.* (eszkádr), hajócsapat, hajóraj; **escadron** (eszkádron), lovasszázad.

escamoteur, *fr.* (eszkámotőr), büvész, szemfényvesztő; **escamotirozni**, titkon elcsenni.

escapade, *fr.* (eszkápád), hibás ugrása a lónak; pajkos tett, meggondolatlan csiny.

escompte, *fr.* (eszkont), leszámitolás; **escomptirozni**, leszámitolni.

escorte, *fr.* (eszkort), kiséret, őrkiséret; **escortirozni**, kisérni.

escroquerie, *fr.* (eszkrokeri), csalás, pénzcsikarás; zsebelés.

escudo, *spany.* (*tul.* paizs, vért), számolópénz; **escudo al sol** = 34 reál; **escudo de oro** = 40 reál; **escudo de plata** = 1 1/3 tallér; **escudo de vallon** = 10 reál; **escudero**, (többbese); **éscuderos**, *spany.* alsó rendü spanyol nemesek.

escurial, *spany.* királyi lak Madrid mellett.

esoterikus, *gg.* avatott, meghitt, benső.

espalier, *fr.* (eszpálié), lécezet, léckorlát (kertben, fák mellett); fegyverut, sor-ut.

esparcette, *fr.* (eszpárszett), *nt.* baltacim; szamárhere; varjuborsó; spanyol lóhere.

esplèglerie, *fr.* (eszpielyeri), kópéság.

espion, *fr.* (eszpiony), kém.

esplanade, *fr.* (eszplánád), siktér (nagy épületek és erősségek előtt).

esprit, *fr.* (eszpri), szellem, lélek, fő, értelem, elmésség; szesz; **esprit borné**, korlátozott fő; **e. de cerises** (— dö szrisz), cseresznyelél, cseresznyeszesz; **e. de corps** (— dö kor), testületi, karszellem; **e. des lois** (— de loá), törvények szelleme; **e. de vie** (— dö vi), élet-szesz; **e. public** (— püblik), közszellem.

esquire (szkeir), angol cim, körülbelül annyi mint a magyar „tekintetes".

essai, *fr.* (essze), kisérlet; (irott) értekezés, irásbeli előadása valaminek.

essentia, *lat.* lényeg, lét, lét-alap; léteg; *vt.* lél, szesz; borlél; **essentialis**, lényeges, létalapos; **essentialitas**, lényegesség, létalap.

estafette, *fr.* (esztáfett), gyorsfutár.

estamento, *spany.* országgyülés.

Esther, zsidó nónév, csillag v. mirtus; Eszter.

est modus in rebus, *lat.* mindennek van mértéke, módja v. határa.

esto, sumatrai hosszmérték = 1/2 yard.

estrade, *fr.* (esztrád), emelvény, küszöb (ablak, trón stb. előtt).

estragon, *fr.* (esztrágon), *nt.* tárkony, kenyérbélvirág.

estrapade, *fr.* (esztrápád), ágaskodás és kirugás (egyidőben).

estropirozott *fr.* (estropié), megcsonkult, béna.

etáblirozni, *fr.* (étáblir), alapitni, telepitni; magát etáblirozni = le-, megtelepedni; **etablissement** (etábliszmán), telep, telepzet, tőzstelep, kereskedési telep, tőzsérlet.

etage, *fr.* (etázs), emelet; **etagère** (etázser), lerakó állvány (oldaldeszká-

Digitized by Google

zat helyett üvegtáblákkal v. nyilt oldallal, hátul néha tükörrel), ezüst, porcellán edények stb. számára.

etat, *fr.* (etá), állapot; kimutatás; költségvetés; vagyonállapot; **etat-major** (etámázsor), tábornoki-kar; vezérkar, táborkar; **états généraux** (etá zseneró), a rendek, u. m. a papság, nemesség és polgári rend küldöttei Franciaországban 1614-ig, azután 1789-ben.

etc. = et cetera, *lat.* és a többi, és igy tovább.

eternalis, *lat.* örökös, örökkétartó; **eternisálni**, megörökiteni.

etésies, *fr.* (etészi), szelid, szabályszerü szelek a Földközitengeren.

ethika, *gg.* erkölcstan, erénytan; **ethikus**, erkölcstanitó; erkölcsi, erkölcstani; **ethikotheologia**, az erkölcstanra fektetett vallástan.

ethmoideum, *uj lat. bt.* rosta-csont.

ethnarch, *gg.* helytartó; **ethnarchia**, helytartóság.

ethnograph, *gg.* népleiró; **ethnographia**, néprajz, népleirás; **ethnographikus**, néprajzi; **ethnographikus gyüjtemény**, idegen népek szerszámainak, eszközeinek, ruházatának stb. gyüjteménye; **ethnologia**, népisme.

ethognosia, *gg.* szokás-isme; **ethographia**, (nép)szokások leirása; **ethokratia**, szokás- v. erkölcsuralom; **ethologia**, a népek szokásait tárgyazó tan; **ethopöia**, valamely személy szokásainak utánzása v. leirása; **ethos**, szokás.

etiquette, *fr.* (etikett), illem, illedelem, udvariasság, udvari szokás; fölirat-jegy v. levélke (p. o. palackon); ár- v. árujegy (kelméken).

etourderie, *fr.* (eturderí), meggondolatlanság; szeleburdiság.

etui, *fr.* (etvi), tartó, tok.

etymolog, *gg.* szóbuvár, szónyomozó, szófejtő, szóelemész; **etymologia**, szószármazás, szónyomozás, szóelemzés, szófejtés; **etymologiai**, szószármazati, stb.; **etymologikon**, oly szótár, mely a szavak eredetét is előadja; **etymon**, eredeti származás; szóeredet; alapjelentés a szóban; szógyök.

euämia, *gg.* a vérnek jó minósége.

Eubäa, sziget, ma Negroponte.

eucharistia, *gg. tul.* hálaadás, háladatosság; oltári szentség, urvacsora.

euchologium, *gg.* imádságos könyv; egyházi rendtartás.

eudämonia, *gg.* kéj, gyönyör, jóllét, boldogság.

eudiometer, *gg.* a levegő élenytartalmának megvizsgálására szolgáló eszköz; levegőjóság-mérő.

eudynamia, *gg.* erőteljesség.

euexia, *gg.* jóállapot, egészség.

Eugen, *gg.* nemes, jóállapotban született; Jenő.

Euhemeros, *gg.* bölcs, ki azt tanitá vala, hogy az istenek istenült emberek legyenek.

eukrasia, *gg.* egészséges testalkat.

Eulalia, *gg.* női név: ékesenszóló nő.

eulogia, *gg.* (a görög egyházban) áldás, imádság; dicséret, dicsőités; magasztalás.

Eumenides, *gg.* furiák.

eumenia, *gg.* jóakarat, jóindulat.

eunuch, *gg.* herélt.

eupathia, *gg.* szelidség, békén türése a szenvedéseknek; megnyugvás a sorsban.

eupatorium, *nt.* pakóca.

eupepsia, *gg.* jó emésztés.

euphemia, *gg.* szépités, szelidités (a kifejezésben); **euphemismus**, szépitő kitétel.

euphonia, *gg.* szép hangzat, jóhangzat, hangkellem; **euphonicus**, szép v. jóhangzatu.

euphorbia, *gg. nt.* fütej, ebtej; **euphorbiaceae**, fütejfélék; **euphorbium**, a fütejben foglalt gyanta.

Euphrosine, *gg.* vigság, vidámság, vidám lélek, jókedv.

Euripides, görög szomorujátékiró.

eurhythmia, *gg. épit.* egybeillés, arányos idomzat, szép idomzat; arányszerüség, helyes arány.

eurus, *gg.* keleti v. délkeleti szél.

eustylon, *gg.* szép oszlopu épület.

Euterpe, *gg.* a zene musája.

euthymia, *gg.* kedélynyugalom, léleknyugalom.

Euxinus, *lat.* Fekete-tenger.

Eva, zsidó nónév: az élet anyja.

evacuantia, *lat. gyógyt.* kiüritő, hashajtó-szerek.

Digitized by Google

evanescálni, *lat.* (evanescere), elenyészni, eltünni; elmulni.

evangelarium, *gg-lat.* a vasárnapi és ünnepi evangeliumok gyüjteménye; **evangelikus**, evangyéliomi. Jézus tanához képesti; *kül.* az evangyéliomot mint a hit egyedüli forrását tekintő (egyház, keresztény stb.), **evangelista**, *tul.* a ki jó, örvendetes hirt hoz; Jézus életirója; **evangelium**, *tul.* jó, örvendetes hir (hogy Jézusban az igért megváltó elérkezett legyen); az uj testamentom, szentirás; Krisztus tana; szent ige, isten igéje; nevezetes történetek és mondatok Jézus életéből.

evaporálni, *lat.* kigőzölögni, elgőzölögni; **evaporatio**, el-, kigőzölgés, elpárolgás.

evasio, *lat.* el-, megszökés; ki-, megszabadulás; **evasicus**, kitérő (p. o. felelet).

eventualis, *lat.* esetlegi, esetleges, történetes; leendő, szülemlendő (jog); **eventualitás**, történhetőség, esbetőség; **eventualiter**, történethöl, történetesen, véletlenül; ha netalán; azon esetben ha...; **eventus**, kimenet, kimenetel, vég; következés.

everlasting, *ang. tul.* örökké tartó; gyapjuszövet.

evertálni, *lat.* megdönteni, fölforgatni, lerontani, ledönteni.

evictio, *lat.* szavatosság, szavatolás; kezesség; **evictor**, szavatos.

evidens, *lat.* nyilvános, nyilvánságos, nyilvánvaló, szemmelláthető, tagadhatlan; **evidentia**, nyilvánvalóság; szemmelláthatóság.

evinkálni, *lat.* (evincere), szavatolni, kezeskedni, jótállani; megótalmazni, megvédelmezni.

evitálni, *lat.* el- v. kikerülni; elháritani.

eviva! *ol.* éljen!

evokálni, *lat.* idézni; **evocatio**, idézés.

evolutio, *lat.* kifejtés, kifejlés, kifejlödés; **evolválni**, kibontani, kifejteni, kifejleszteni; kifejleni, kifejtózni, kifejlödni.

evolvulus, *nt.* szulák.

evonymus, *nt.* kecskerágó.

evulgálni, *lat.* elhiresztelni, elterjeszteni.

ex, *lat.* -ból, -ből; összetételeknél annyi mint: volt, azelőtti, néhai, p. o. exminister = volt miniszter.

ex abrupto, *lat.* rögtön v. hevenyében, váratlanul.

exacerbálni, *lat.* megkeseriteni, fölbószitni, megharagitni; **exacerbatio**, elkeserités, elkeseredés; fölbószités, fölbőszülés; harag; a betegség sulyosbulása.

exacte, *lat.* pontosan, szabatosan; **exactus**, pontos, szabatos; **exact tudományok**, melyek bebizonyitott tudomáson alapulnak, p. o. a mennyiségtan, természettan, csillagászat.

exactio, *lat.* zsarolás.

exactitudo, *lat.* pontosság, szabatosság.

exactor, *lat.* számvevő.

exacum, *nt.* bikcsics.

exaggerálni, *lat.* nagyitni, tulzani; **exaggeratio**, nagyitás, tulzás.

exaltálni, *lat.* magasztalni, lelkesitni; **exaltatio**, magasztalás, lelkesedés, föllengés.

exámia, *gg. kört.* vérhiány.

examen, *lat.* vizsgálat, próbatét; **examinálni**, kikérdezni, vizsgálni, vallatni; **examinandus**, megvizsgálandó, kihallgatandó; **examinatio**, kihallgatás, vallatás; **examinator**, vizsgáló.

ex animo, *lat.* szivesen; szándékosan.

exanthem, *gg. kört.* fakadék, bőrkiütés; küteg, pörsenés; **exanthematischesis**, a kütegnek visszaverődése.

exantlatio, *lat.* kiszivattyuzás, kimerités.

exáquatio, *lat.* kiegyenlités.

exárendálni, kibérelni, haszonbérbe venni.

exarch, *gg.* a görög császárok helytartója Felső-Olaszországban.

exarysis, *gg. kört.* elerőtlenedés (*kül.* a nedvek vesztése által).

exasperálni, *lat.* elkeseriteni, fölbősziteni; sulyositani (a büntetést); **exasperatio**, elkeserités; elkeseredés; bőszültség, fölbőszülés, harag; fölbőszités; **exasperatio poenae**, a büntetés sulyosbitása.

Digitized by Google

ex asse, *lat.* egészen.

exassignálni, *lat.* kiutalványozni.

exaudi! *lat.* hallgasd meg, v. hallgass meg.

ex beneplacito, *lat.* tetszésből, tetszése szerint.

ex capite, *lat.* fejből, betéve; miatt, alapján; **ex c. debiti,** adósság miatt.

excapitulálni, *uj lat.* kiszolgálni.

excaválni, *lat.* kivájni, kivölgyelni, kiöblözni, homoritni; **excavatio,** müemlékek kiásása.

excedálni, *lat.* tulhaladni (a mértéket); kicsapongani, csinyt tenni v. elkövetni; **excedens,** kicsapongó, rendzavaró.

excellálni, *lat.* kitünni, kitüntetni magát, jeleskedni; **excellens,** kitünő, jeles; **excellentia,** kitünőség, jelesség; **excellentiád,** nagyméltóságod, kegyelmességed; **excellentissimus,** nagyméltóságu, kegyelmes.

excelsitas, *lat.* magasság, fönség; **excelsus,** magas, fönséges.

excentricitas, *lat-gg. mt.* középkivüliség; középküliség, körhagyás, körkivüliség; *átv. ért.* szertelenkedés, tulcsapongás, tulzás; **excentricum,** kormánykarika a gőzhajókon; **excentricus,** középkivüli, nem egy közepü, külön közepü (körök); körhagyó, körtuli, körkivüli; szertelen, tulcsapongó, tulzó, tulságos, tulhajtó, tulcsapó, tulcsigázott.

exceptio, *lat.* kivétel, kifogás; **exceptionalis,** kivételes; **exceptio non numeratae pecuniae,** a kölcsön le nem olvasása miatti kifogás; **exceptis excipiendis,** kivevén a kiveendőket; **exceptivák,** kifogások; **exceptive,** kivételesen, kifogásilag; **excepto,** kivéve, kivevén.

excerpálni, *lat.* kiszemelni; **excerpta,** szemelvények, kivonatok (könyvekből).

excessivus, *lat.* a mi a mértéket tulhaladja, tulságos; kihágó, kikapó, kirugó, kicsapongó; **excessive,** fölösleg, mértéken tul, tulságosan; **excessus,** kihágás, kicsapongás, rendzavarás, csiny, pajkosság.

exchange, *ang.* (ekszcsens), csere, váltó, pénzváltás, börze, pénzcsarnok.

exchequer, *ang.* (ekszcséker), kincstár.

excipiálni, *lat.* (excipere), kivenni (a szabály alól); kifogást tenni.

excisio, *lat.* kivágás, kihasitás.

excitabilis, *lat.* gerjedékeny, gerjedelmes; ingerlékeny; **excitabilitas,** gerjedékenység, ingerlékenység; **excitálni,** gerjeszteni, fölgerjeszteni, izgatni, fölizgatni; ingerelni; ösztönözni; **excitantia,** ingerlő-szerek; **excitatio,** fölgerjesztés, fölizgatás; ingerlés; ösztönzés.

exclamatio, *lat.* fölkiáltás.

excludálni, *lat.* (excludere), kirekeszteni, kizárni; **exclusio,** kizárás, kirekesztés; **exclusive,** kizárólag, kirekesztőleg; **exclusiva,** a francia, spanyol és ausztriai uralkodóknak joga a pápaválasztásnál valamelyik bibornok személye ellen kifogást tenni; **exclusivus,** kizáró, kizárólagos, kirekesztő; **exclusorius** = exclusivus.

ex commissione, *lat.* megbizásból.

excommunicálni, *lat.* kirekeszteni, kitiltani (az egyházból), kiátkozni, átok alá vetni; **excommunicatio,** kiátkozás, átok alá vettetés; egyházi átok.

excontentatio, *lat.* kielégités.

excrementum, *lat.* üriték, ürülék.

excrescentia, *lat. kórt.* huskinövés, husany.

excretio, *uj lat.* kiürités.

exculpálni, *lat.* kimenteni; mentegetődzeni; **exculpatio,** mentegetés, mentség.

excursio, *lat.* kirándulás, kéjutazás; **excursivus,** el-, kitérő; **excursus,** kitérés.

excusabilis, *lat.* menthető; kimenthető; **excusálni,** menteni, kimenteni, mentegetni; mentekezni, megtegetődzeni; **excuse,** *fr.* (ekszküsz), **excusatio,** *lat.* mentegetés, mentés, kimentés; mentekezés; mentség.

excutiálni, *lat.* (excutere), kivetni (a birtokból).

execrabilis, *lat.* förtelmes, undok; átkozatos, átkozott.

executio, *lat.* végrehajtás; kivégeztetés; **executionales,** jelentés az itélet végrehajtásáról; **executiva potestas,**

Digitized by Google

végrehajtó hatalom; **executor**, végrehajtó; **executoriale mandatum**, végrehajtási parancs; **executorius**, végrehajtó.

exegesis, *gg.* magyarázat, *kül.* a szentirás magyarázata; **exegetik**, magyarázattan.

exemplar, *lat.* példány, mutatvány; **exemplaris**, példás; **exemplariter**, példásan; **exempla sunt odiosa**, *tul.* a példák gyülöletesek, azaz: példákat fölhozni (valakit megnevezni) gyülölséget szül; **exempli causa**, példának okáért; **exemplificálni**, példával világositani; **exemplificatio**, példák általi bizonyitás v. világositás; **exempli gratia**, példának okáért.

exemptio, *lat.* kivétel, mentesség; **exemptus**, szabad, mentes.

exequatur, *lat.* hajtassék végre; fejedelmi jóváhagyása (a pápai bulláknak v. birói itéleteknek); a consulok megbizása.

exequálni, *lat.* végrehajtani; **exequens**, végrehajtó (biró); végrehajtató (fél).

exequiák, *lat.* gyászmise.

exercice, *fr.* (ekszerszisz), gyakorlat; **exercirozni**, gyakorolni (magát) a fegyverben; had- v. fegyvergyakorlatokat tartani; **exercitium**, gyakorlás, hadgyakorlat.

exfoliatio, *uj lat. kórt.* csontfoszlás.

exhalatio, *lat.* kilehelés, kigőzölgés, kipárolgás.

exhäredálni, *lat.* örökségből kitagadni.

exhauriálni, *lat.* kimeriteni.

exherentia objecta, *lat.* künnlevő tárgyak.

exhibeálni, *lat.* kézbesiteni, kézhez adni; **exhibens**, kézhez adó, átadó, benyujtó (fél); **exhibitio**, kézbesités, kézhez adás, átadás; benyujtás; **exhibitorum protocollum**, benyujtványi jegyzőkönyv, iktató-könyv; **exhibitum**, beadvány, benyujtvány.

exhilarálni, *lat.* fölviditni.

exhortálni, *lat.* inteni (valamire), nógatni; serkenteni; **exhortatio**, intés, nógatás, serkentés.

exhumatio, *lat.* a holttestek kiásása.

exigálni, *lat.* követelni; **exigentia**, szükség, szükséglet, az a mi szükséges, a mit a szükség követel.

exiguitas, *lat.* csekélység.

exilium, *lat.* számkivetés, számüzés.

eximálni, *lat.* kivenni, mentesiteni.

exinanitio, *lat. kórt.* elgyöngülés; Jézus istenségének tagadása.

ex incuria, *lat.* gondatlanságból.

existálni, *lat.* (existere), létezni, lenni; élni; megélni; **existens**, létező, meglevő; **existentia**, lét, létel, létezés, létezet; az, miből élni lehet; állandóság, tartósság.

existimatio, *lat.* becsület, hirnév.

exitus, *lat.* kimenetel; vég.

ex jure, *lat.* jogszerint.

exlex, *lat.* törvény nélkül élő; földönfutó.

ex mera gratia, *lat.* csupa kegyelemből.

exmissio, *lat.* kiküldés; kiküldetés; **exmittálni**, kiküldeni.

exodium, *gg.* a szomorujáték vége.

exodus, *gg.* Mózes 2-ik könyve.

ex officio, *lat.* hivatalból.

exogena, *gg. nt.* külgyarapu.

exometer, *gg. kórt.* anyaméh-iszam.

exomologesis, *gg.* nyilvános gyónás, bünbánat.

exomphalus, *gg. kórt.* köldöksérv.

exonerálni, *lat.* terhétől szabaditni; kiüriteni (valamit).

exoperálni, *lat.* kiszközölni.

exophthalmia, *gg. kórt.* szem-kidőlödés, szem-iszam.

exorbitans, *lat.* tulságos, tulzott.

exorcisálni, *középkori lat.* ördögöt idézni v. üzni; **exorcismus**, ördögüzés; lélekidézés; **exorcista**, ördögüző, lélekidéző.

exordium, *lat.* bevezetés, beszéd kezdete, beszéd előrésze.

exornatio, *lat.* fölékesités, kicsinositás, fölcifrázás.

exostosis, *gg. kórt.* csontkinövés, csontgumó.

exotericus, *gg.* avatlan, külső; kül; közönséges, népies (ellentétben: tudományos).

exotikomania, *gg.* külföldieskedés; **exotikus**, külföldi, külországi, idegen.

expansibilis, *lat. ttan.* nyujtható, feszülékeny; **expansibilitas**, nyujtha-

Digitized by Google

tóság, feszülékenység; **expansio,** feszülés, kifeszülés, feszités, kifeszités; **expansiv erő** = fesz-erő.

ex parte, *lat.* részben; részről.

expatriálni, *lat.* számüzni, számkivetésbe küldeni; **expatriatio,** kivándorlás.

expectorantia, *barb.-lat. gyógyt.* nyákhajtó-szerek; **expectorálni magát,** kifakadni (szóval); utat nyitni szivének; kitárni szivét.

expediálni, *barb.-lat.* eligazitani, elutasitani; kiadni, kiadmányozni; elküldeni, utnak inditani, elszállitni, szétküldözni; **expediens,** segédszer; **expediteur,** *fr.* (ekszpeditőr), áruszállitó; **expeditio,** eligazitás, elutasitás; kiadás, kiadmány; elküldés; szétküldözés; hadi vállalat, hadjárat; **expeditiv,** ügyes, kész; **expeditor,** kiadó, levélkiadó; áruszállitó.

expellálni, *lat.* kikergetni, kiüzni; **expellentia,** *gyógyt.* kihajtó-szerek.

expendálni, *lat.* költeni, pénzt kiadni; **expensae,** költségek; **expensarium,** költségjegyzék; **expensiv,** költséges.

experientia, *lat.* tapasztalás; **experientia est optima rerum magistra,** a tapasztalás legjobban megtanit minden dologra (legjobb mestere minden dolognak); **experimentalis,** kisérleti, kisérlettevő, kisérletes, tapasztalati; **experimentálni,** kisérleni, kisérleteket tenni; kémlelni: **experimentum,** kisérlet; tapasztalmány.

expertus, *lat.* tapasztalt, jártas; szakértő; **experto crede Ruperto,** a tapasztalás által megtanitott Robertnek higyj; **experto credite,** higyjetek annak, a ki tapasztalás által okult.

expiálni, *lat.* kibünhödni, meglakolni; **expiatio,** meglakolás, bünhödés.

expilálni, *lat.* kirabolni, meglopni.

explánálni, *lat.* fejtegetni, megfejteni, értelmezni, magyarázni.

explicálni, *lat.* magyarázni, fejtegetni, értelmezni; fölvilágositani, megfejteni; **explicatio,** megfejtés, megmagyarázás, fölvilágositás; **explicativ,** magyarázó, fejtegető; **explicit(us),** kifejezett, nyilvánvaló; régi nyomtatványokon és kéziratokon **explicit** a. m. vége van; **explicite,** nyilván, kifejtetten, világosan, burkolatlanul.

explodálni, *lat.* elsülni (mint a puska), eldurranni.

explorálni, *lat.* kifürkészni, kikémlelni, kikutatni; megvizsgálni; fölfedezni.

explosio, *lat.* durranás, csattanás.

exponálni, *lat.* (exponere), kitenni; előterjeszteni, előadni, fejtegetni, kifejteni, megmagyarázni; **exponens,** *mt.* kitevő, aránymutató, gyökmutató, hányszoros; hatványjel.

exportatio, *lat.* kivitel.

exposé, *fr.* (ekszpozé), előterjesztés, előadás, kifejtés; **expositio,** *lat.* kiállitás; kitétel; előadás; előterjesztés, kifejtés; **expositio Sanctissimi,** szentségimádás (napja, midőn t. i. a szentség kitétetik).

expresse, *lat.* kifejezetten, nyilván, világosan kifejezve; **expressio,** kifejezés; **expressis verbis,** világos szavakkal, kifejezett szavakkal; **expressivus,** jelentős, jelentékes, kifejező, kifejezésteljes, nyomatékos, nyomós, velős; **expressus,** *mn.* nyilván kijelentett, kifejezett; *fn.* különfutár; **exprimálni,** kifejezni, kitenni.

ex professo, *lat.* tüzetesen.

expromissio, *lat.* kezesség, kötelezettség átvállalása; **expromissor,** ki másnak kötelezettségét magára vállalja; kezes; **expromittálni,** kezeskedni.

expropriálni, *lat.* kisajátitani; valakinek tulajdonát a becsérték megtéritése mellett elvenni; **expropriatio,** kisajátitás.

expugnálni, *lat.* meghóditani, bevenni (a várat); kivívni.

expulsio, *lat.* kiüzés, elüzés.

expunctio, *lat.* kitörlés; **expungálni,** kitörölni.

exquisitus, *lat.* keresett, válogatott, jeles.

exrotulatio, *lat.* kicsomózás (a bepörösitett irományok visszaadása v. visszavétele az ügynek jogérvényes eldöntése után).

exscindálni, *lat.* (exscindere), kimetszeni, kihasitani, kifaragni, kivágni.

Digitized by Google

exsiccantia, *lat. gyógyt.* kiszáritószerek.

ex speciali gratia, *lat.* különös kegyelemből; **ex speciali mandato**, különös parancsolat(já)ból.

exspectálni, *lat.* várni (vmire); **exspectans,** váró, várományos; **exspectantia,** várómány; **exspectativus,** várható, reményelhető.

exspirálni, *lat.* kilehelni; elenyészni; eltelni, elmulni, lefolyni, lejárni (mint a határidő); **exspiratio,** kilehelés, lehelet; halál; kigőzölgés, kipárolgás; gőz, pára; (határidő) elmulása, lefolyása, lejárata.

exspoliálni, *lat.* kirabolni, mindenétől megfosztani.

exspuálni, *lat.* kiköpni.

exstirpálni, *lat.* kiirtani; **exstirpatio,** kiirtás; **exstirpator,** irtóeke; **exstirpatura,** irtás, irtásföld.

exstruálni, *lat.* épiteni.

exsudatio, *lat.* izzadás, kiizzadás.

extemporale, *lat.* hevenyészve készült munka; **ex tempore,** rögtön, hevenyében, rögtönözve, hevenyészve, előkészület nélkül; **extemporisálni,** rögtönözni, hevenyészni.

extendálni, *lat.* (extendere), kiterjeszteni; **extensibilis,** terjedékeny; kinyujtható; **extensibilitas,** terjedékenység; **extensio,** kiterjedés, kiterjeszkedés; terjedtség; terjedelem, terület; **extensiv,** terjedtségi, terjedelmi; külterji; **extensor,** *bt.* feszitő-izom; **extensum,** a bukás okainak kimutatása.

extenuantia, *lat. gyógyt.* higitószerek.

exterminálni, *lat.* kiirtani, kiüzni, kicsapni, számkivetni.

externus, *lat.* külső; külföldi, idegen.

exterritorialitas, *barb.-lat.* függetlenség (a külföldi követek azon kiváltsága, miszerint a belföldi hatóságoknak alárendelve nincsenek).

extinctio, *lat.* elalvás; kihalás, elenyészés; kioltás; törlesztés; el-, kitörlés; **extinguálni,** eloltani; el-, kitörölni; kiirtani, kiveszteni; törleszteni.

extollálni, *lat.* fölemelni; magasztalni, dicsérni.

extorqueálni, *lat.* kicsikarni, kizsarolni.

extra, *lat.* kivül; azonkivül, annak fölötte, különösen, igen, rendkivül (jó, rosz stb.); **extra dominium,** birtokon kivül (t. i. az itélet végrehajtása után); **extra-judicialis,** biróságon kivüli; **extra muros,** a város falain kivül; **extraordinarius,** rendkivüli, szokatlan; **extrapost,** különposta; **extraserialis,** soron kivüli; **extraserialiter,** soron kivül; **extrauteria,** *kórt.* a méhen kivüli terhesség; **extravagálni,** csapongani, eltérni (föltett céljától stb.); kitérni, elcsapni (a dologtól); eszelősködni; **extravagans,** tulcsapongó, tulságos, képtelen; eszelős; **extravagantia,** tulcsapongás, tulság, képtelenség; eszelősség; **extravasatio,** *kórt.* a vérnek és más nedveknek kiömlése az edényekből a testben; **extravillanum,** külső telek.

extractio, *lat.* kivonás; **extractive,** kivonatban, kivonatilag; **extractum,** kivonat (növényből); **extractus,** kivonat (könyvből); vonat (növényből).

extradálni, *barb.-lat.* ki-, átadni; **extraditio,** kiszolgáltatás, átadás.

extrahálni, *lat.* kivonatot készitení.

extraneus, *lat.* külföldi, idegen.

extremitas, *lat.* szélsőség, tulság, tulzás; véglet, végszükség; **extremitások,** szélsőségek, tulságok; végtagok, u. m. kézujjak, lábujjak; **extremum,** legszélső, legvégső; szélsőség, tulság; véglet, végszükseg; **extremus,** legszélső, legvégső.

extricálni, *lat.* kibonyolitni; — **magát,** kibontakozni.

extrinsecus, *lat.* künn, kivül.

extrudálni, *lat.* kitaszitni, kilökni.

extumescentia, *lat. kórt.* daganat.

exuberans, *lat.* bőséges, fölösleges, szertelen; **exuberantia,** bőség, fölösleg; áradozás.

exul, *lat.* számüzött, bujdosó.

exulceratio, *lat. kórt.* kievesedés, meggenyedés.

exultálni, *lat.* vigadni, vigadozni; örvendeni, örömében ujjongatni; **exultatio,** örvendezés, ujjongatás.

exundatio, *lat.* kiáradás, kiöntés; vizár.

ex ungue leonem, *lat.* körméről (lehet megismerni) az oroszlánt.

Digitized by Google

ex usu, *lat.* gyakorlatból, gyakorlat által.

exutorium, *lat. gyógyt.* mesterségesen nyitott seb.

ex voto, *lat.* fogadásból.

eyrer, hollandi hering-hajó.

F.

F., a hangrovat negyedik zöngéje; mint pénzverés helye, Ausztriában: Hall; Poroszországban: Magdeburg; mint római számjegy = 40.

fabrica, *lat. tul.* az épületek föntartása; gyár; **fabrikálni,** gyártani, csinálni, készitni; **fabricans,** gyárnok, gyáros, gyártó, gyármüves; **fabricatio, fabricatura,** gyártás; gyármü, gyártmány; **fabrikatum,** gyármü, gyártmány, készitmény; mü.

fabula, *lat.* mese; költemény; **fabulálni,** mesélni, regélni, mesét mondani; **fabulatio,** mesélés, elbeszélés; **fabulista,** meseiró; **fabulositas,** meseszerüség; **fabulosus,** mesés, költött, meseszerü.

façade, *fr.* (fászád), *épit.* homlok, homlokzat.

facchino, *ol.* (fákkino), teherhordó, targoncás.

fâché, *fr.* (fásé), *mn.* boszús, haragos; **fâcherie** (fás'rí), boszankodás, harag; boszuság, kedvetlenség; **facheux** (fásó), boszantó; **fachirozni** (fâcher = fásé), boszantani, megharagitani; megharagudni; megboszankodni.

facies, *lat.* arc; **facies loci,** helyszine.

facilis, *lat.* könnyü; **facilitas,** könnyüség; **facilitálni,** könnyiteni; **facilitatio,** könnyebbités.

facit, *lat. tul.* tesz; összeség, összlet, összeg; bökkenője, bibéje v. veleje a dolognak.

facsimile, *lat. tul.* tégy hasonlót; irás hasonmása.

facta, *lat.* tények; **facta loquuntur,** a tények beszélnek.

factio (*fr.* faction = fákszion), párt, felekezet; pártoskodás; **factionarius,** pártoskodó; pártütő; **factiositas,** pártosság, pártoskodás; pártszellem; **factiosus,** pártos, szakaszkodó, pártoskodó; pártütő, lázadó.

factisch, *lat -ném.* tettleg, tényleg; **factitivum,** müveltető (ige); **facto,** tettleg, tényleg; **factor,** tényező, szorozó, sokszorozó; ügyviselő, ügyelő, ügyvezető, ügyintéző; müvezető, müsegéd, müsáfár, müügynök (p. o. gyárban); **factorei,** ügyviselőség, ügyelőség (idegen országokban); müvezetőség, müsáfárság, müügynökség, ügyelőház, ügynök laka; fiókkereskedés; **fac totum,** *tul.* tégy mindent; mindenes; **factum,** tény, tett, cselekedet, müvelet; *mt.* szorzat, sokszorozat, eredmény.

factura, *lat.* árujegyzék, áruszámolás, áruszámla; küldelék.

facultas, *lat.* tehetség, képesség; tudós-kar, tankar (p. o. orvosi-kar).

facundus, *lat.* ékesenszóló; **facunditas,** ékesszólás.

fade, *fr.* (fád), fás, izetlen, sületlen (p. o. élc); üres, bárgyu, unalmas (ember).

fagot, *ném.* bugósip; **fagotista,** bugósip-játszó.

faïence, *fr.* (fájánsz), félporcellán; finom kőedény.

fainéant, *fr.* (fenéán), naplopó.

faiseur d'esprit, *fr.* (feször deszprit), élceskedő, elméne.

fait accompli, *fr.* (fetákompli), bevégzett tény.

fakir, *arab, tul.* szegény; mohammedan koldulóbarát; indiai remete.

falbala, *barb.-lat.* szélfodor (női ruhában).

falcastrum, *lat.* kaszáló; kaszásrét.

falcidia, *lat.* lehuzás, levonás.

falkonet, kis ágyu.

fallacia, *lat.* csalódás, hamis következtetés.

fallibilitas, *lat.* csalhatóság.

fallimentum, bukás, tönk; **fallimentarius,** vagyonbukott.

falsa, *lat.* hamisságok, hamisitványok, csalások, hamis irományok; **falsarius,** hamisitó, csaló.

falsetto, *ol.* fattyuhang, álhang.

falsificálni, meghamisitani; **falsificatio,** meghamisitás; **falsificator,** hamisitó, csaló; hazug (ember); **falsiloquium,** hazudozás, hazugság; **falsi-**

Digitized by Google

monia, csalás; **falsitas**, hamisság, valótlanság, hazugság; **falsum**, hamisság, hamisitvány.

fama, *lat.* hir.

familia, *lat.* háznép, család; nemzetség; **familialis**, családi, nemzetségi; **familiaris**, barátságos, meghitt, bizalmas; **familiaritas**, meghittség, bizalmasság; **familiariter**, meghitten, bizalmasan.

famosus, *lat.* hires; hiresztelt, hirült, elhirült, elhiresedett, elhirhedt; **famosus libellus**, gúnyirat

famula, *lat.* szolgáló(nő); **famulus**, inas, szolga.

fánál, *fr.* világitó-torony.

fanam, keletindiai arany és ezüst aprópénz = 5—20 ujkrajcár.

fanaticus, *lat.* ábrándos, vakbuzgó; rajongó; **fanatisálni**, ábrándozóvá, rajongóvá tenni; neki bósziteni (a vallásdüh fölébresztése által); **fanatismus**, ábránd, hitábránd; vakbuzgóság; hitdüh, vallásdüh; rajongás.

fancy, *ang.* (fenszi), képzelőtehetség, képzelődés, szeszély.

fándángo, spanyol tánc.

fándárol(e), *fr.* provence-i tánc.

fanega, fanego, *spany.* (portugallul **fanga**), 1) gabonamérték; az Azorákon = 47,93 litre; Brasiliában = 145,068 litre; Lissabonban = 55,363 litre; Madeirában = 56,38 litre; Oportoban = 69,66 litre; Spanyolországban = 55,501 litre; (Saragossaban = 22,55, Malagaban = 53,94 litre); 2) hosszmérték Spanyolországban (fenegáda) = 64,3956 are.

fanfare, *fr.* (fánfár), trombitaszó; **fanfaron**, szájhős; **fanfaronade** (fánfáronád), szájhősködés.

fantasia, *gg.* képzelet, képzelem, képzelgés; képzelő tehetség; andalgás, ábránd; andalgó (zenében); **fantasirozni**, képzelegni; ábrándozni; eszénkivül lenni, félrebeszélni; andalogni (hangszeren); **fantasta**, ábrándos; különcködő, különc; **fantastikus**, ábrándos, képzelgő, különcös.

fanum, *lat.* templom helye, templom.

farce, *fr.* (fársz), töltelék; bohóság, bohózat.

farcell (ferszell), arab sulymérték = 21½ vámfont.

fardingdeal (fárdingdíl), angol térmérték = ¼ are.

farmer, *ang.* (fármör), haszonbérlő.

farouche, *fr.* (fárus), vad, szilaj.

farrago, *lat.* keverék, elegy, egyveleg, zagyva; elegy-belegy.

fársang, örmény mérföld, 25 = 1 fok.

farthing (fársing), angol aprópénz = ¼ penny.

fasces, *lat.* vesszó- v. pálca-nyaláb.

faschina, rőzsekéve, rőzsenyaláb, ágnyaláb.

fascia, *lat.* pólya.

fasciculálni, *lat.* csomóba kötni; **fasciculus**, csomó, nyaláb; *kül.* irománycsomó.

fascinálni, *lat.* megbabonázni, megbüvölni, megigézni; **fascinatio**, megigézés.

fascis major, *lat.* bál (papiros); **fascis minor**, rizma, köteg (20 konc papir).

fashion, *ang.* (fes'n), viselet, ruhaviselet; divat; **fashionable** (fesönebl), divatos, tisztességes; **fashionables** (fesöneblisz), főbbranguak, divatfiak.

fassio, *barb.-lat.* vallomás; vallomány; örökbevallás; bevalló-levél; **fassionarius**, kinek javára az örökbevallás történt; vevőfél.

fastidiosus, *lat.* unalmas, untató; csömörlésig fölfuvalkodott.

fatalis, *lat.* bal, mostoha, veszedelmes, vészhozó; bajos, kedvetlen; **fatalismus**, végzethivés, végzetelviség, sorshivőség; **fatalista**, végzethivő; **fatalitas**, baj, kedvetlenség; balság, baleset, viszontagság.

fata morgana, *ol.* délibáb; légkép.

fateálni, *lat.* bemondani, bevallani; **fatens**, bevalló.

fathom (feddhom), angol hosszmérték = 2 yard.

fatigálni, *lat.* fárasztani; **fatigans**, fárasztó, fáradságos; **fatigatio**, fárasztás; fáradozás; **fatigue**, *fr.* (fátig), fáradság, fáradalom.

fátiha, *arab*, a mohammedánok főimádsága.

fattura, *ol.* áruszámla, küldelék.

fatum, *lat.* sors, végzet, vakszükség; balsors, baleset, balság, viszontagság.

faubourg, *fr.* (fóbúr), külváros.

Digitized by Google

faulx (fó), térmérték Neufchatel cantonban = 54,037 are.

Fauna, valamely földrészen otthonos állatfaj; ennek leirása; **faunesk**, buja; **faunist**, a különböző országokban honos állatok ismerője; **Faunus**, *lat.* erdei vagy mezei isten (rajzolják mint kecskebakot).

fausse alarme, *fr.* (fossz álárm), vak lárma.

faute de mieux, *fr.* (fot dö mió), jobb nem levén; jobbnak hijában.

fauteuil, *fr.* (fotely), támlásszék, karszék; Franciaországban egyike a 40 academiai helynek v. széknek.

fautor, *lat.* pártfogó, jóltevő; **f. delicti**, a büntett elősegélője: **f. furum**, orgazda.

faux-brillant, *fr.* (fo brilyán), álfény; hamis drágakő; rosz élc; **faux-coup** (fo ku), tévesztett v. hibás lövés, szurás, csapás, ütés; **faux-pas** (fo pá), hibás lépés; tévedés, botlás.

faveur, *fr.* (fávör), **favor**, *lat.* jóindulat, kegy; kedvezés; **favorabilis**, kedvező; **favori**, *fr.* (fávori), kedves, kedvenc, kegyenc; szakál; **favorisálni**, kedvezni; kedvezéssel lenni (vki iránt); **favorite**, *fr.* (fávorit), kegyencnő; **favoritismus**, azon gyöngeség, melynélfogva valaki türi, hogy az általa kegyelt személy uralkodjék fölötte; **favoritsultanné**, azon szultánné, ki az első fiut szülte.

febricetans, *lat.* hideglelős; **febricitálni**. *kórt.* hideglelősnek lenni; **febrilis**, lázas; **febris**, hidegláz; hideglelés; **f. quartana**, negyednapi, **f. quotidiana**, mindennapi, **f. tertiana**, harmadnapi hideglelés.

februarius, *lat.* februus = tisztitó; böjtelőhó, másodhó; **februatio**, tisztitás, tisztulás.

fecit, *lat.* csinálta.

feddahn, aegyptusi térmérték = 44,591 are.

fee, *ném.* tündér.

fehm, *ném.* titkos büntető-törvényszék (hajdan Westpháliában).

fel, *lat.* epe.

felicitálni, *lat.* szerencsét kivánni, üdvözölni, köszönteni; **felicitatio**, szerencsekivánás, köszöntés; **feliciter**, szerencsésen.

Felix, *lat.* finév; *tul.* boldog: Bódog.

fellow, *ang.* (felló), társ; főiskolai tagtárs.

felonia, *barb.-lat.* hütlenség, hüségsértés, hübéri vétség.

felsit, *ásvt.* mezőpat, térpat.

feminini generis, *lat.* nőnemü; **femininum**, nőnemü (szó).

femme de chambre, *fr.* (fámm dö sánbr), komorna; **femme de charge** (fámm dö sárzs), gazdaasszony.

feneratio, *lat.* uzsoráskodás; **fenus**, uzsora.

fer aut feri, ne feriaris feri, *lat.* türj vagy üss, de hogy ne üttessél, üss.

feretrum, *lat.* szent Mihály lova.

feriák, *lat.* (feriae), szünnapok, szünidő; törvényszünet.

feriálni, *lat.* (ferire), sujtani, ütni.

feriatum tempus, *lat.* azon idő, melyben az ünnepélyes házasság tiltva van.

ferik-basa, *tör.* osztály-tábornok.

ferman, *tör.* kinevező-levél; kereskedésre adott engedély; a szultán irott parancsolatja; utlevél.

fermentálni, *lat. vt.* erjedni, pezsegni, forrni, kelni; **fermentatio**, erjedés, pezsgés; forrongás; **fermentativ**, erjesztő; **fermentum**, erj, élesztő; **fermentum morbi**, kóranyag.

fermier, *fr.* (fermié), bérlő.

fernambuk, brasiliai város; berzsenfa.

ferocitas, *lat.* kegyetlenség, vadság.

Feronia, *lat.* a gyümölcsök, faiskolák és berkek istennője.

ferrado, spanyol gabonamérték, 4 fer. = 1 fanega.

ferrocyan, *vt.* vaskékleny.

ferruginosus, *lat.* vastartalmu; **ferrum**, vas; **f. candens**, izzó vas; **ferruminatio**, forrasztás.

fertilisálni, *lat.* termékennyé tenni, termékenyitni; **fertilis**, termékeny; **fertilitas**, termékenység.

ferula, *lat.* vessző; sebészi készület, mely az összerakott tört csontoknak kellő helyeni megtartására szolgál; csont-küllő.

fervens, *lat.* buzgó, buzgólkodó; hő,

Digitized by Google

forró; **fervidus**, hő, forró; **fervor**, buzgóság; hőség, hév; forróság; fölhevülés, fölgerjedés, hevesség.

festa chori, *lat.* csak egyházi (és nem egyszersmind világi) ünnepek a római egyházban; **festilog**, *lat-gg.* ünnepek jegyzéke; **festivitas**, ünnepiség, ünnep; ünnepélyesség; szertartás; **festivus**, ünnepi, ünnepélyes; **festum**, ünnep.

festina lente, *lat.* lassan menj, tovább érsz.

fetisch, *port.* (fetisso), bálvány; **fetischismus**, természeti tárgy bálványzása.

feudalis, *középk. lat.* hübéri; hübéres; **feudalismus**, hübérség, hübériség; **feudalista**, hübéri jogtanitó, jogtudós; **feudalitas**, hübéri viszony; **feudatarius**, hübérnök; **feudum**, hübér.

feuilleton, *fr.* (fölyeton), melléklap; tárca; **feuilletonist**, tárcairó.

fez, *tör.* sötétvörös gyapjuföveg, melyet a turbán alatt viselnek.

fiacre, *fr.* (fiák'r), bérkocsis, bérkocsi.

fiasco, *ol. tul.* palack; 1) bormérték Toscánában = 2,227 litre; ugyanott olajmérték = 2,028 litre; 2) **fiascot csinálni**, megbukni, kudarcot vallani.

fiat, *lat.* legyen meg; **fiat applicatio**, *tul.* legyen alkalmazás; alkalmazzuk; **fiat justitia et pereat mundus**, az igazságnak győzni kell, habár a világ dőlne is halomba.

fibra, *lat. bt.* rost, kanaf, szálag.

ficaria, *nt.* gódirc; tákajk; kakaslábmohar; **ficatio, ficosis, ficus**, *lat. kórt.* fügöly, torongy, füge-süly.

fiche, *fr.* (fis), játék-bárca.

fichelin (fislehn), gabonamérték Wallis cantonban, = 33,8 litre.

fictio, *lat.* koholmány, képzelmény, mese, kigondolás; **fictio juris**, jogvédelem.

ficus, *lat. nt.* füge, fügefa.

fidei commissarius, *lat.* hitbizományi örökös; **fidei commissum**, hitbizomány (elidegenithetlen jószág); **fidei committens**, a hitbizomány alapitója.

fidejussio, *lat.* kezesség, jótállás; **fidejussor**, kezes, túsz, jótálló.

fideles, *lat.* hivek, hüségesek; **fidelis**, hü, hiv, hüséges; vidor, jókedvü, vidám; **fidelissimus**, a leghüségesebb (a portugalli király cime); **fidelitas**, hüség; **fides**, hit; hitelesség, hüség; **fide, sed cui, vide**, higyj, de lásd kinek; **fides graeca**, görög hüség, szószegés, szótörés; hütelenség, árulás; **fides mala**, ravaszság, csalárdság, álnokság; roszlelküség, roszhiszemüség; **fides penes auctorem**, mennyire a (szerző) forrás hitelt érdemel.

fidibus, pipagyujtó papirszelet.

fiducia, *lat.* bizalom; **fiducialiter**, bizalmasan.

figaro, szerelmi alkusz v. közbenjáró.

figulus, *lat.* fazekas, gerencsér, agyagmüves; **figulus figulum odit**, egyik fazekas a másikat gyülöli; két dudás egy csárdában meg nem fér.

figura, *lat.* idom, kép; alak, ábra; alakzat (a beszédben), szóalakzat, szókép, szóvirág; **figurabilis**, alakitható, képezhető; képzelhető; **figurabilitas**, alakithatóság, képezhetőség; képzékenység; **figurálni**, *cs.* alakitni, képezni, ábrázolni; *k.* szerepelni, szerepet játszani; **figurans**, hézagpótló, némaszemély (szinpadon), lógós; oly személy, ki valamely ügylethez csak nevét kölcsönzi, a nélkül hogy tevékeny részt venne benne; alakonc, alakosdi; **figuratio**, szóképek használata a beszédben; **figurative**, képiesen, képleg; **figurine**, mellékkép valamely rajzon; **figurázni** = figurálni, annyit is tesz mint: teketóriázni, magát vonogatni; furcsálkodni, bolondozni.

filatura, *fr.* filature (filátür), fonóda.

filet, *fr.* (filé), hálószövet, hálómü, hálócska, rece, recemü; bagdány-, fölsár- v. vesesült; **filet de boeuf** (— dö böf), vesesült ökörhusból; **filet de cerf** (— dö szerf), szarvasfartő.

filia, *lat.* leány; **filialis**, fiók...; **filiaster**, mostoha fiu.

filigrán, *fr.* finom arany- v. ezüstsodronymü.

filius, *lat.* fi, fiu; **filius ante patrem**, *tul.* a fiu az atya előtt, azaz: időelőtti.

fille de joie, *fr.* (fill dö zsoá), *tul.* örömleány; kéjhölgy.

fille d'honneur, *fr.* (fill d'onnör), udvari hölgy.

Digitized by Google

filou, *fr.* (filu), zsebelő, zsebtolvaj, gazember.

filtratio, *lat.* szürés, át-, megszürés; **filtrir-apparat,** szürőkészülék; **filtrirbeutel,** szürőzacskó; **filtrirozni,** szürni, meg-, átszürni; **filtrir-papier,** szűrőpapiros; **filtrirstein,** szűrőkő, szüröny; **filtrirtuch,** szűrőruha; **filtrum,** szűrő, szüröny, szürcse.

filz, *ném.* nemez.

finalis, *lat.* vég, utolsó, végső, berekesztő; **finale,** vég, véglet; berekesztő (a zenében); **finaliter,** végképen.

financia, közjövedelem, kincstár; pénzügy, pénzállapot; **financialis,** pénzügyi; **financier,** *fr.* (finánszié), államgazda; **finanz,** (összetételekben) pénzügyi...; p. o. **finanz-minister,** pénzügyi miniszter.

fine, *ol.* vége (van).

finesse, *fr.* (finesz), finomság, csin, fogás, csel, ravaszság, álnokság; csalárdság.

fingálni, *lat.* (fingere), kigondolni, képzelni, költeni, koholni; szinleni, tettetni; **fingibilis,** képzelhető, kigondolható.

finis, *lat.* vég, utolja valaminek; szél, határ; kimenetel; végcél, szándék; **finis coronat opus,** jó vég köti koszoruját a munkának; lementén dicsérd a napot; végén csattan az ostor; **finis est rei, gloria Dei,** vége van a munkának, dicsőség a mindenhatónak; **finis sanctificat media,** a cél szentesiti az eszközöket.

fioritura, *ol.* ének-cikornya.

firenki, *tör.* az idegenek elnevezése Konstantinápolyban.

firlefanz, bohóság, gyermekség, csekélység.

firma, *ol.* kereskedői aláirás, a név, mely alatt a kereskedés folytattatik, cim, tőzscim, aláirási cim, cimzet; *átv. ért.* kereskedőház.

firmamentum, *lat.* égbolt, égboltozat, légbolt, mennyezet.

firmitas, *lat.* szilárdság, erősség, állhatatosság; **firmiter,** szilárdul, erősen, állhatatosan.

firniss, firnász, *ném.* máz, fénymáz.

fiscalatus, *lat.* ügyészet, ügynökség, ügyészi hivatal; **fiscalis,** ügyész, ügyvéd, tiszti ügyész; **fiscalitas,** a korona öröklési joga; a koronára szállott javak; **fiscus,** kincstár, állampénztár; tiszti ügyész; **fiscus regius,** a királyi ügyek igazgatója.

fissilis, *lat.* hasadékony, repedékeny, foszló.

fissipedes, *lat. állatt.* hasadtlábuak.

fissura, *lat.* hasadék, repedék, sebnyilás.

fistula, *lat. kórt.* sipoly; sipitó hang, fattyuhang, álhang.

fixa idea, *lat.* megrögzött eszme, rögeszme; **fixa sedes,** állandó (szék) lakhely; **fixatio,** meghatározás; szilárditás, megerősités.

fixfax, *ném.* szemfényvesztés, csalás.

fixirozni, *lat.-ném.* megállapitani, meghatározni; szemre venni v. szemmel mérni vkit; merőn nézni vkire; tekintetét szegezni valamire; **fixitas,** határozottság, állandóság; **fixpunkt,** *b.* vevérpont; **fixstern,** álló csillag, napcsillag; **fixum,** állandó, bizonyos jövedelem; állandó, meghatározott fizetés.

fl., = florenus, *lat.* forint.

flabellatio, *lat. gyógyt.* valamely tört tagnak szellőztetése; **flabellum,** legyező.

flaccescentia pulmonum, *lat kórt.* a tüdők petyhüdtsége, szélhüdése.

flacon, *fr.* (flákon), kis üveg, illatüveg.

flagellum, *lat.* ostor, korbács; **flagellatio,** ostorozás, korbácsolás.

flageolet, *fr.* (flázsole), madárfuvolka, fojtott-sip.

flagge, hajózászló, lobogó.

flagrans, *lat.* tetten kapott.

flamen, *lat.* pap az ó rómaiaknál; **flamen dialis,** Jupiter papja.

flamingo, *állatt.* lángmadár, vörös gém.

flanconnade, *fr.* (flánkonád), oldaldöfés, oldalszurás (a vivásban).

flanell, könnyü gyapjuszövet, flánel.

flanke, *ném.-fr.* (flanque = flánk), oldal, szárny; **flanken-angriff,** oldaltámadás; **flanken-Bewegung,** kanyarodás; **flankirozni,** kóborolni, kószálni; barangolni; oldalát védni v. támadni.

flatulens, *lat. kórt.* szélokozó, puffasztó; szélkóros; **flatulentia,** szélkór.

Digitized by Google

flavescens, *lat.* sárgás.

flectálni, *lat.* hajlitni, hajtogatni, ejtegetni (főnevet, igét); **flectamus genua,** hajtsunk térdet.

fleuret, *fr.* (flöre), vivó-kard.

flexibilis, *lat.* hajlékony, hajtható; hajlatos; hajlitható; **flexibilitas,** hajlékonyság; hajlithatóság; **flexio,** hajlitás, szóhajlitás.

flibustier, *ném.* tengeri rabló, kalóz.

flor, *lat.* virágzás; *ném.* fátyolszövet, fátyol; **Flora,** virágistennő; virágleirás, növényleirás; mint női név = a virágzó; **floréál,** virágzás hava (a francia köztársasági naptárban), april 20-tól május 19-ig; **floreálni,** virágzani, diszleni.

florentine, *fr.* (florántin), florenci selyemszövet.

flores, *lat. vt.* virágok; valamely testnek vagy anyagnak legfinomabb és legnemesebb elválasztott részei; **florescentia,** virágzás.

floret, a selyemgubónak felső gorombább része; selyem alja.

florista, *uj lat.* virágkedvelő, virágfestő.

flos, *lat.* virág; **flosculus,** szóvirág.

flott, *ném.* uszó, vizen lebegő; lengő; **flotta** (*fr.* flotte), hajóhad, hajósereg; **flottilla,** (*fr.* flottille = flotily), hajócsapat, kis hajóraj.

fluctuálni, *lat.* habozni, ingadozni, föl-, meg alászállni; **fluctuatio,** habozás, hullámzás; ingás; lengés; ingadozás, rezgés; **fluctuatio aurium,** *kórt.* fülcsengés.

fluidificatio, *lat.* olvasztás; **fluiditas,** folyékonyság, folyóság, higság; **fluidum,** folyadék; **fluidus,** folyó, folyékony, hig; olvadt.

fluor, *uj lat. vt.* folany.

fluvialis, *lat.* folyami, folyóvizi.

fluxio, *lat.* folyás; **fl. alvi,** *kórt.* hasmenés; **fl. aurium,** fülfolyás.

Fo, a chinai és japáni vallás alapitója.

focus, *lat.* góc, gyúpont.

fócundatio, *lat.* termékenyités; **fócunditas,** termékenység.

foederalis, *lat.* szövetségi; **foederált,** szövetséges, frigyes, frigytárs; **foederalista,** szövetség barátja; **foederatio,** szövetkezés, szövetség; **foederativ,** szövetséges, szövetkező; **foedus,** szövetség, frigy.

foetor oris, *lat. kórt.* büdös lehelet; **f. pedum,** büdös lábizzadás.

Fohi, chinai hős, kit mint a tudományok, müvészetek és törvények föltalálóját ünnepelnek.

fokara, *török-arab,* aegyptusi tudós, ki a Koránt olvassa és a mellett irni is tud.

folâtrerie, *fr.* (folátrerí), csintalanság, pajkosság, pajzánság, dévajság.

folia, *lat.* levelek, fa-, növényleveleк; **folians,** ivnagyságu könyv, ivded könyv; ivded; **foliatio,** a fák leveledzése, galyasodás; **foliatus,** leveles, levelekkel ellátott; **folio,** ivlap; másodrét, nagyrét, ivnagyság, ivded; **foliosus,** leveles, levéldus, lombos; **folio recto,** az első lapon; **folio verso,** a következő lapon; **folium,** levél, lap.

fomentálni, *lat.* melengetni, borogatni, melegen borogatni; szitani (a forrongást); **fomentatio,** melengetés, borogatás; **fomentum,** melengető eszköz, borogató kötés.

fonds, tőkepénz; értékpapirok, közkötelezvények.

fontanell, *lat. seb.* mesterségesen nyitott seb.

foot, *ang.* (fút), láb; $^1/_3$ yard = 304,$_{7943}$ millimètre.

foppirozni, *ném.* (foppen), kötekedni, ingerkedni (-val, -vel).

foramen, *lat.* lyuk, nyilás.

force, *fr.* (forsz), erő; **forcirozni,** *fr.* (forcer = forszé), erőtetni.

foreign office, *ang.* (forin offisz), külügyi hivatal.

for ever, *ang.* örökké; örökre.

forlane, *ol.* velencei tánc.

forma, *lat.* alak, külalak; idom, idomzat; minta; **formabilis,** alakitható; **formalis,** alakszerü, alaki, formaszerü, formaszerinti; valóságos; **formálni,** alakitni, képezni, idomitni; **formalismus,** külszerüsködés, külzeteskedés; **formalista,** külzeteskedő, külszerüsködő, szertartásos, szertartáshoz ragaszkodó; **formalitas,** bevett szokás, alakszerüség, szertartás, külsőség, külszerüség; **formaliter,** annak módja szerint, bevett v. szokott rend szerint;

Digitized by Google

formaria, azon apáca, ki fölügyel midőn világiak apácákkal beszélgetnek; **formarius**, azon szerzetes, ki szigoru erkölcsi magaviseleteért a többinek mintául szolgál; **formatio**, alakitás, idomitás, képzés; alakulás, idomulás, képződés; **formativa**, képzőrag; **formatum**, rét, türet, rétnagyság (könyvé).

formica corrosiva serpens, *lat. kórt.* sömör, bőrsenny, bőrszenny, bőrmoh; **formicatio**, viszketegség; **formicit**, hangyaövület.

formidabilis, rettentő, rettenetes, rémitő, iszonyu.

formosus, *lat.* szép; **formositas**, szépség.

formula, *lat.* alakszer; előpéldány, példakép; mutatvány; minta; *mt.* képlet, szabálykép; **formulare**, példánykép; **formulázni**. képletezni, fogalmazni, szóba foglalni, szerkeszteni.

formyl, *vt.* hangyoly.

fornicatio, *lat.* paráználkodás, bujálkodás.

fortepiano, *ol.* zongora.

fortificatio, *lat.* erődités, várerősités; erőd, vármű.

fortiter, *lat.* erősen, bátran, vitézül; **fortiter in re, suaviter in modo**, erélyesen a dolog érdemét, gyengéden a módot illetőleg; **fortitudo**, erősség, vitézség, bátorság.

fortuito, *lat.* véletlenül, történetből.

Fortuna, *lat.* szerencse-istennő; szerencse, jó sors; **fortunatus**, szerencsés.

forum, *lat.* köztér, vásártér, piac; törvényszék, biróság.

fossarii, *barb. lat.* sirások.

fossile, *lat.* ásvány.

fossorier (fosszorie), térmérték Waadt cantonban = $4^1/_2$ are.

fötus, *lat.* méhmagzat, ébrény.

foulard, *fr.* (fulár), könnyü átlátszó selyemszövet.

fourage, *fr.* (furázs), takarmány, marhaeleség, szüleség, lóeleség, abrak.

fourrier, *fr.* (furié), hadi-irász.

fournir, *fr.* (furnir), vékony falemez, melylyel az asztalosmunkák borittatnak; **fournirozni**, falemezzel boritani; annyit is tesz, mint: szolgáltatni, megszerezni.

foveální, *lat.* melengetni, borogatni; szítani; gyámolni; elősegélni.

fractio, *lat.* törés; törtszám; töredék, párt-töredék; **fracto margine**, üres szélt hagyva (a papiron); **fractura**, csonttörés; tört betü, tört irás, német betü.

fragaria, *nt.* eper, szamóca.

fragilis, *lat.* törékeny; **fragilitas**, törékenység, gyarlóság, gyöngeség.

fragmentum, *lat.* töredék.

franc, *fr.* (fránk), francia ezüstpénz = 23 ezüstkrajcár, most 40 uj krajcár.

français, française, *fr.* (fránszé, fránszesz), francia, franciául.

franchement, *fr.* (fránsmán), nyiltan, őszintén.

Francisca, Franciscus, női és finevek: szabad; Fánni, Ferenc; **franciscanus**, sz. Ferenc rendéből való szerzetes, cseri barát.

francmaçon, *fr.* (fránkmászon), szabad kőmüves.

franco, *ol.* szabadon, bérmentesen.

francomania, *lat.-gg.* franciáskodás, franciakór.

frank = szabad; a 3-ik században a Rajna alsó vidékén fölmerült népség, melyről utóbb a Német birodalomnak egyik kerülete franconiának nevezték; europai keresztény keleten; francia ezüstpénz = franc; **frankirozni**, bérmentesitni.

frappans, *fr.* (frappant = fráppán), meglepő, föltünő, fölötlő, szembeszökő; találó, talpraesett; **frappirozni**, megdöbbenteni, meglepni; föltünni, fölötleni (-nak, -nek).

frater, *lat.* testvér; szerzetestárs; **fraternalis**, testvéri, rokoni; **fraternisálni**, barátkozni; **fraternisatio**, barátkozás; **fraternitas, fraternité**, *fr.* testvériség; **fratres**, testvérek; szerzetesek; **fratriagium**, az atya halála után született testvér osztályrésze; **fratricida**, testvérgyilkos; **fratricidium**, testvérölés, testvéren elkövetett gyilkosság.

fraudálni, *lat.* csalni, rászedni; **fraudatio**, csalás; **fraude, fraudulenter**, csalárdul; **fraudulentus**, csalárd; **fraus**,

Digitized by Google

ravaszság, álnokság, csalárdság, csalás, rászedés.

fraxinus, *lat. nt.* kőris, kőrisfa.

freeholder, *ang.* (fríholder), szabadföldbirtokos; földtulajdonos; **freesoilers** (fríszoilersz), Újszakamerikában azon párt, mely a még el nem adott államjószágokat ingyen kivánja elosztani a telepedők között.

frégate, *fr.* (fregát), háromárbocos gyorshajó, melynek 32—60 ágyuja van; *állatt.* keselypelikán.

frequens, *lat.* gyakori; **frequentálni,** gyakran látogatni, (iskolába stb.) járni; **frequentativum,** gyakoritó ige.

fresco, *ol.* friss; frissen; **frescofestészet,** falfestészet, mészfestészet.

friabilitas ossium, *lat. kórt.* a csontok porhanyósága, szétdörzsölhetősége.

friandise, *fr.* (friándisz), csemege.

fricandeau, *fr.* (frikándó) tüzdelt borjuszelet.

fricassée, *fr* (frikászé), vagdalt husból készült étel.

frictio, *lat.* dörzsölés, surlás, surlódás, dörzsölődés.

Fridolin, ó német finév: békeséges, csendes.

Friederika, ó német nőnév; békeszerető.

Friedrich, ó német finév: békeszerető, békeséges; Frigyes.

frigiditas, *lat.* fagyosság; hidegvérüség, szivtelenség; férfiui tehetlenség.

frimaire, *fr.* (frimer), dérhó (a francia forradalmi naptárban), nov. 21-től dec. 20-ig.

fringilla, *lat. állatt.* pinty, pintyőke.

fripon, *fr.* gazember.

friseur, *fr.* (friszőr), hajfodrász; **frisirozni,** hajat fodoritni; **frisura,** hajfodrozat, fodoritott haj; ruhafodor, fodrozat, cicoma.

fritta, *ol.* üveganyag, üveg-elegy, üveg-keverék.

frivol(us), *lat.* hiu, léha, lenge, ledér; szemtelen, haszontalan; üres.

fronde, *fr.* (frond), a francia ellenzéknek neve a 17-ik században.

fronte *fr.* (front), *lat.* (frons), homlok, homlokfal, homlokzat; homlokvonal, arcvonal; **fronteot csinálni,** szembeállani; **frontispicium,** homlokoldal, előlső oldal, orom-oldal.

frottirozni, *fr.* (frotter = frotté), dörgölni, dörzsölni, bedörzsölni.

fructidor, *fr.* (früktidor), gyümölcshozó hónap; a francia forradalmi naptárban aug. 18-tól sept. 16-ig; **fructificálni,** gyümölcsöt hozni; gyümölcsözővé tenni, hasznositni; **fructuarius,** haszonélvező; **fructuosus,** gyümölcshozó, hasznot hajtó, hasznos; **fructus,** gyümölcs, termés; magzat; haszon; **fructus pendentes,** függő termés.

frugalis, *lat.* mértékletes, mérsékes; egyszerü (p. o. ebéd); józan (ember); **frugalitas,** egyszerüség, mértékletesség, józanság.

fruges consummere nati, *lat.* kik csak azért születtek, hogy a készen levőt fogyasszák, renyhe, here-nép.

frustra, *lat.* hiába, hasztalanul; **frustrálni,** meghiusitani.

fuchsia, *nt.* Fuchs német füvészről nevezett virág.

fucus, *lat. nt.* hinár, omboly.

fugitivus, *lat.* szökevény, bujdosó.

fuimus Troës, *lat.* trójaiak voltunk, azaz: oda vagyunk; minden veszve van, vége az uraságnak.

Fulgentius, *lat.* finév: a fénylő, fényes.

fulguratio, *lat.* csillámlás, villámlás; **fulgurit,** *ásvt.* villámla.

fulmen, *lat.* villám, mennykő; **fulminálni,** villámozni, mennykövezni, mennydörögni; durranni; durrogni.

Fulton (Fölt'n), a gőzhajó föltalálója.

fumigálni, *lat.* füstölni; megvetni, nem törődni (-val, -vel), fittyet hányni (-nak, -nek); **fumus,** *lat.* füst; önhittség, maga-elbizás, hiuság.

funambulist, *lat.* kötéltáncos.

functio, *lat.* eljárás, hivatalos eljárás, müködés, hivatalos müködés, tiszti foglalkozás.

funda, orosz font = 0,75 vámfont.

fundálni, *lat.* alapitani, állapitani, állósitani; **fundamentalis,** alapi, alapos, sarkalatos, alap...; **fundamentaliter,** alaposan; **fundamentum,** alap,

Digitized by Google

alapzat; alapkő; **fundate**, alaposan, talpraesetten; **fundatio**, alapitás, alapitvány; **fundationalis**, alapitványi; **fundator**. alapitó; **fundatus**, alapos; helyes; **fundi defectus**, vagyonhiány; **funditus**, fenekestül; alapjából; **fundualis** (liber), birtokkönyv, telekkönyv; **fundus**, telek, föld, házhely, jószág, fekvő jószág; pénzalap; **fundus instructus**, gazdasági eszközök, gazdasági szerelvények.

funechoregraphia, *lat.-gg.* kötéltáncolás mestersége.

funeralia, *lat.* temetési költségek.

funestus, *lat.* gyászos, szerencsétlen.

fungálni, *lat.* hivataloskodni, működni, tisztében v. hivatalában eljárni; **fungens**, müködő, eljáró.

fungibilis, *lat.* elhasználható.

fungus, *lat.* gomba; *kórt.* huskinövés.

funt, lengyel font = $0,_{14}$ vámfont; vagy $405,_{504}$ gramme.

fuora, *ol.* ki, kivül, kin, künn.

fur, *lat.* tolvaj.

Furia, *lat.* a boszu, gyötrelem istennője, egyike a három félistennőnek, kik a hitrege szerint a pokolban a gonoszokat gyötörték: Tisiphone, Megära és Alekto; rut arccal és kigyó-hajakkal festetnek; *átv. ért.* gonosz, civakodó nő; düh, bőszültség, dühöngés; **furibundus**, őrült; **furiosus**, bősz, dühös; **furor**, düh, dühösség; **furore**, *ol.* zajos tetszés; **furoret csinálni**, zajos tetszést aratni.

furlong (förrlong), $^1/_8$ angol mérföld.

furtim, *lat.* alattomosan, lopva; **furtum**, tolvajság.

furunculus, *lat. kórt.* pokolvar.

fusillade, *fr.* (füszilyád), agyonlövés (büntetésből); tüzelés (puskával); **fusilirozni**, agyonlőni (büntetésből).

fusio, *lat.* olvasztás; öntés; egybeolvadás.

fustie, fehértől és mustitól született gyermek.

fustigálni, *lat.* megseprüzni, megvesszózni, kikorbácsolni.

futilis, *lat.* haszontalan, hiábavaló, semmis.

futteral, tok, boriték, burok.

futurum, *lat.* jövő, jövő idő.

G.

G., a hangrovat ötödik zöngéje; mint római számjegy = 460; mint pénzverés helye: Magyarországban Nagy-Bánya; Poroszországban Glaz v. Stettin.

Gäa, *gg.* a föld, a föld istennője.

gabanica, a török szultán mentéje.

gábbro, *ásvt.* türle, gávor.

Gabriel, *zsidó*, finév: az isten embere; Gábor; **Gabriele**, nőnév: az isteni.

gagath, *gg. ásvt.* szurokszén, gágátszén, szurkos kőszén, ráckő.

gage, *fr.* (gázs), zálog; biztositék; hópénz, havi fizetés, szolgálatbér.

gála, *spany.* udvari disz, pompa, fény; udvari ünnepély; **in gala**, diszruhában, diszöltönyben.

galaktakratia, *gg. kórt.* tejfolyás; **galaktit**, tejkő; **galaktode**, tejszinü hugy; **galaktodiarrhöa**, tejszékelés; **galaktoganglion**, tejgomoly; **galaktographia**, a tejnedvek leirása; **galaktologia**, tejnedvtan; **galaktomastoparektoma**, tejgyülevény a mellen; **galaktometer**, tejmérő; **galaktophag**, tejjel táplálkozó (ember); **galaktophora**, a tejképződést elősegitő szerek; **galaktoplerosis**, tejbőség; **galaktopöa**, tejkészitő szerek; **galaktopoesis**, tejképződés; **galaktoposia**, tejjel gyógyitás; **galaktopot**, tejivó; **galaktopyra**, **galaktopyretos**, tejláz; **galaktorrhöa**, tejfolyás; **galaktosis**, tejjé változás (a testben); **galaktostasis**, tejtorlódás; **galaktotrophia**, tejjel táplálás; **galakturia**, tejvizelés.

galamment, *fr.* (gálámán), finomul, csinosan, udvariasan.

galan, *fr.* (gálán), szerető.

galanga, *gg. nt.* galanya-gyökér, hasznos mint az emésztést elősegitő szer.

galant, *fr.* (gálán), udvarias, nyájas; deli, csinos, ékes; buja; **galant betegség** = bujasenyv; **galanteria**, udvariasság, finomság; diszmű, diszáru; szerelmeskedés; **galanthomme** (gálántomm), udvarias ember, világfi.

galanthus, *nt.* hóvirág.

Galatëa, *gg.* a hitrege szerint istennő, ki Acis juhászt szerette.

galaxias, *gg. csill.* tejut.

Digitized by Google

galeere, *ném.* **galère,** *fr.* gálya.

Galenus, *gg.* hires ó görög orvos.

galeomachia. macskaharc; **galeomyomachia,** macska és egérharc.

galeria, *fr.* (galerie), oszlopos csarnok, rácscsal v. karfákkal keritett folyosó; bányafolyosó, tárna; karzat (szinházban).

galiondsi-aga, *török,* a matrózok főnöke.

gallae, *lat.* gubacs, suska.

gallicismus, a francia nyelv sajátsága.

Gallia, *lat.* Franciaország; **gallicomania** = gallomania; **gallicus morbus,** bujasenyv; **gallus,** *lat.* kakas; francia.

gallimathias, zagyva-beszéd, szózavar, szózavarék; badar beszéd, badarság, üres beszéd.

gallinaceae, *lat.* tyukfélék.

galloche, *fr.* (gállos), sárcipő.

gallon, angol ürmérték, fölosztatik 4 quartra vagy 8 pintre; 2 gallon tesz egy peck-et; 8 gallon = 1 bushel; 64 gallon = 1 quarter; egy gallon = 4,5419 litre, vagy 3,2109 bécsi pint.

galloman, *lat.-gg.* franciakedvelő; **gallomania,** franciakór; utánzása mindennek a mi francia; **gallophil,** a franciák barátja.

galmei, *ásv.* gálma, horgpat.

galop, *fr.* (gálop), nyargalás, vágtatás; **galopade,** tánc; **galopin** (gálopen), nyargalóc; **galopirozni,** nyargalni, vágtatni.

galvanicus, *ttan.* galvános, galváni, galván; **galvanismus**, galvánosság; Galvani bolognai tanár által 1791-ben fölfedezett állati villamosság, mely minden dörzsölés nélkül mutatkozik, ha bizonyos számu, különböző ércből készült, p. o. ón- és rézlemezeket megnedvesitett papirostáblák vagy posztó segitségével fölváltva egymásfölé helyezünk; **galvanizálni,** valamely testet, p. o. embert azon állapotba helyezni, hogy ama villamos tünemények mutatkozzanak rajta, vagy azok hatását érezze.

gamander, *ném. nt.* tarorja.

gambit, *fr.* cselhuzás a sakkjátékban; csánkvetés.

Gambrinus, a monda szerint németországi király, ki a sörfőzést föltalálta.

gamin, *fr.* (gámen), utcai suhanc.

gamma, a görög ábéce harmadik betüje; a guidoni hanglajtorja neve, melynek alaphangját a g betü képezi.

gamologia, *gg.* a különböző házassági szokások tudománya.

gandsur, a buddhisták valláskönyve.

ganglion, *gg. bt.* idegduc, idegfonat; porcos kinövés; **ganglütis,** idegduc-lob.

gangräna, *gg. kórt.* üszög, fene.

gant, *ném.* árverés; csődárverés.

Ganymedes, *gg.* a hitrege szerint: Jupiter kegyence és pohárnoka; aljas értelemben szép fiu, kivel a férfiak fajtalankodnak.

garantia, *fr.* (garantie = gáránszi), jótállás, kezesség; biztositék: **garantirozni**, jótállani, kezeskedni (valamiért); biztositani (valamit).

garçon, *fr.* (gárszon), nőtelen, nem házas, nőtelen ifju legény; szolga (különösen fogadókban), pincér; **garçon de boutique** (— dö butik), boltoslegény; **en garçon,** mint ifju legény.

gárda, *fr.* (garde = gárd), őrhad, őrség; testőrség, testőrsereg; **garde du corps** (gárd dü kor), testőrség; **garderobe** (gárdrob), ruhatár, összes ruházat; **gárdista,** testőr.

gargarisatio, *gg. gyógyt.* gurgulázás, toroköblités v. mosás; **gargarisma,** toroköblitő, torokviz.

garni, *fr.* (gárni), fölszerelt, butorozott; boritott, szegélyzett, körülrakott; **garnirozni,** szegélyezni, körülrakni, fölkésziteni, fölékesiteni; **garnirung,** szegélyzet, ékitmény; **garnitura,** szegélyzet, beboritás; fölékesités, földiszités, fölcifrázás; diszitmény, ékitmény, cifrázat; fejék, fejdisz (nőknél); teriték, evőeszköz; berakott vagy hamis fogsor.

garnison, *fr.* helyőrség, várőrség.

garrulus, *lat. állatt.* szajkó.

garter, *ang.* térdszij, térdszalag.

gas, légszesz, gáz; **gasometer,** légszeszmérő; légszesztartó.

gasconade, *fr.* (gászkonád), nyegleség, kérkedés, hányavetiség.

gasteralgia, *gg. kórt.* gyomorfájdalom, v. fájás; **gasteranax,** a gyomor-

Digitized by Google

nak emésztő müködése; **gasteremphaxis**, gyomorterhelés; **gastrenteritis**, gyomor- és bélgyuladás; **gastrepatitis**, gyomorgyuladással egybekötött májlob; **gastricismus**, azon orvosi vélemény, hogy a betegségek nagyobb része a gyomortól származik; **gastricus**, az altestet v. gyomrot illető, minek oka, v. fészke a gyomorban van; **gastriliquor**, gyomornedv; **gastrilog**, hasbeszélő; **gastrilogia**, hasbeszéd; **gastrimarg**, nagyehető; **gastrismus**, gyomorterhelés, gyomor-romlottság; **gastritis**, gyomorlob; **gastrobrosis**, a gyomor átlyukadása; **gastrocele**, gyomor-sérv; **gastrocystitis**, gyomorgyuladással összekötött hugyhólyaglob; **gastrodynia**, gyomorfájás; **gastrolater**, kinek a has az istene; **gastrolith**, gyomorkő; **gatsrologia**, gyomortan; **gastromania**, telhetetlenség ételben, italban; **gastronephritis**, gyomorgyuladással összekötött veselob; **gastronom**, ki a jó falatokat szereti; ki finom, izletes ételeket készit, étmüvész; **gastronomia**, étmüvészet; **gastropankreatitis**, gyomor- és fodormirigy-lob; **gastropathia**, gyomor-fájdalom; **gastrophilus**, ki a gyomrát szereti; **gastrophthisis**, gyomor- vagy hassorvadás; **gastropoda**, *állatt.* hason-mászók; **gastrorrhagia**, vérhányás; **gastrorrhaphia**, a has összevarrása; **gastrorrhoë**, hasmenés, tejszékelés; **gastroseisis**, gyomorrázkódás; **gastrosis**, minden gyomorbetegség; **gastrosplenitis**, gyomor- és lépgyuladás; **gastrostenosis**, gyomor-szükülés; **gastrotomia**, a has fölmetszése.

gaucherie, *fr.* (góseri), ügyetlenség.

gaze, *fr.* (gáz), fátyolszövet, patyolat.

gazella, *perzs. állatt.* zerge; antilop, zerna.

gazette, *fr.* (gászett), ujság, hirlap.

gazophylacium, *gg.* kincstár.

geber, *perzs.* a tüzimádók papja.

gedekli, *tör.* a szultán lovas testőrsége.

gehenna, *zsidó*, pokol.

gelasini dentes, *lat.-gg. tul.* nevetőfogak; metszőfogak (melyek t. i. a nevetésnél láthatók).

gelasmus, *gg. kórt.* nevetés; *kül.* görcsös nevetés.

gelatine, *fr.* (zselátin), kocsonya; **gelée**, *fr.* (zselé), fagylalt, aludt lé, kocsonya.

gemelli, *lat.* ikrek; **geminálni**, ikeresitni, kettöztetni; **geminatio**, ikeresités, kettöztetés; **geminus**, kettős; iker.

gemmatio, *lat.* bimbózás.

gemma, *lat.* metszett drágakő (gyürühöz stb.).

gênant, *fr.* (zsenán), a mi valakinek terhére van v. esik; a mit valaki röstell; feszes, szük, szoros (p. o. ruha, csizma).

gendarme, *fr.* (zsándárm), csendőr; **gendarmerie** (zsándármerí), csendőrség; **gensdarmes** (zsándárm), csendőrök.

gêne, *fr.* (zsen), fesz.

genealog, *gg.* a ki a nemzetségek leszármazását ismeri v. ismerteti; **genealogia**, nemzetségi leszármazás, származásrend; nemzetségisme; nemzetséglajstrom v. tábla; **genealogicus**, nemzetségismereti; származási rend szerinti.

generalis, *lat. mn.* közönséges, általános; fő...; köz...; *fn.* tábornok, vezér, hadvezér; **generalatus**, tábornoki méltóság, tábornokság, vezérség; tábornok kormányzása alá rendelt terület; **general-auditor**, főhadbiró, táborkari hadbiró; **general-bass**, számzott alhang; **general-court**, *ang.* (dsenerel kort), az éjszakamerikai államokban annyi mint: országgyülés; **général en chef** (zsenerál án sef), fővezér; **generalisálni**, általánositni; **generalisatio**, általánositás; **generalis congregatio**, (megyei) közgyülés; **generalis perceptor**, főadószedő; **generalissimus**, fővezér; **generalitas**, általánosság; tábornokság; táborkar; hadvezérség, hadvezérkar; **generaliter**, általában, egészben véve; **general-karte**, valamely világrész v. ország térképe; **general-lieutenant** (—liöt'nánt), alhadvezér, altábornagy; **general-major**, vezérőrnagy; tábornok; **general-marsch**, közriadal, nagy riadal; **general-pardon**, közbocsánat, közkegyelem; **géné-**

Digitized by Google

ral-procurateur (—prokürator), főállamügyész; **general-quartiermeister**, főszállásmester; **general-stab**, tábornoki kar, vezérkar, táborkar; **general-vicarius**, püspöki v. érseki helytartó.

generatim, *lat.* általában, egészben véve.

generálni, *lat.* nemzeni; **generatio**, nemzés, nemződés; nemzedék, ivadék, ember-íz; **generator**, nemző, törzsapa; gőzkatlan.

genereux, *fr.* (zsenerő) = generosus.

generice, *lat.* általánosan; **genericus**, nemi, nembeli; általános; **generis communis**, him- és nőnemü; **g. feminini**, nőnemü; **g. masculini**, himnemü; **g. neutrius**, köznemü; **g. omnis**, mindhárom nemü.

generosus, *lat.* nagylelkü; **generositas**, nagylelküség.

genesis, *gg.* eredés, keletkezés; eredet; Mózes első könyve.

genialis, *lat.* lángeszü, lángelmü; **genialitas**, lángész, lángelmüség; **genie**, *fr.* (zsení), lángelme, lángész; **genie-corps** (— kor), mérnöki kar; várnoktest.

genirozni, *fr.* (gêner = zsené), nyomni, szoritani (mint a csizma); szűknek, feszesnek lenni (mint az öltöny); terhére lenni; átallani, röstelleni (vmit); zavarba jöni, zavarba hozni.

genitalia, *lat. bt.* nemzőrészek; **genitivus**, sajátító eset, bir-eset; birtokejtés, második eset; **genitor**, nemző; szülő; **genitores**, nemzők, szülők.

genius, *lat.* nemtő, őrszellem, őrangyal; szellem; elme, teremtő lélek, teremtő szellem; **genius saeculi**, korszellem.

gennah, *arab.* (dsennáh), a mohammedánok paradicsoma.

genre, *fr.* (zsánr), nem, faj; **genrekép**, életből vett kép; életkép.

gentiana, *lat. nt.* tarnics.

gentilhomme, *fr.* (zsántilomm), nemes, nemes ember.

gentleman, *ang.* (dsentlmen), müvelt ember, uri ember; derék becsületes ember.

gentry, *ang.* (dsentri), az alsó nemesség Angolországban.

genuflexio, *lat.* térdhajtás.

genuinus, *lat.* valódi, igazi.

genus, *lat.* nem; nemzedék.

geobiologia, *gg.* a föld életéről való tan; **geocentricus**, a mi a föld középpontjára vonatkozik, a mit a föld középpontjából tekintünk; **geocyklik**, gép, mely a földnek napkörüli forgását mutatja; **geodäsia**, földmérés; földosztás; **geode**, *ásv.* csörgőkő, saskő; **geodynamik**, a föld müködő erőiről szóló tan; **geognosia**, földisme, földalaktan, földrétegtan; hegyisme; a sziklafajok és kőzetek ismerete; **geognost**, földismerő; **geognostika** = geognosia, **geogonia**, földképződés; földképződéstan, földalakulástan, a föld eredetéről szóló tan; **geograph**, földleiró, földrajzoló; **geographia**, földrajz, földirat, földleirás; **geographiai mérföld**, az egyenlitő fokának $^1/_{15}$ része = 7,421 kilomètre; **geographicus**, földirati, földrajzi; földirói; **geohydrograph**, föld- és vizleiró; **geohydrographia**, föld- és vizleirás; **geolog**, földtudós; **geologia**, földtan; **geologicus**, földtani; **geomantia**, jövendölés földből és fövenyből; **geometra**, földmérő; **geometria**, földmérés, mértan; **geometricus**, földmérői, mértani; **geonomia**, a müvelhető földfajok ismerete; **geophag**, földevő; **geoponica**, földmüvelésről szóló iratok; **georgika**, földmüvelésről szóló költemények (Virgiltől, Delilletől); **georgikon**, gazdasági iskola v. intézet; **Georgius**, finév = földmüves; György; **georgophilus**, a földmüvelés kedvelője; **geoskop**, földvizsgáló; **geoskopia**, földvizsgálás; **geostatik**, föld-sulyegyentan; **geothermometer**, földmelegség-mérő; **geotomia**, a föld fölosztása.

geranium, *nt.* gerely.

germani, *lat.* édes testvérek.

Germania, *lat.* Németország; **germanismus**, németség, németes kitétel; **germanizálni**, németesiteni.

germinal, *fr.* (zserminál), a francia forradalmi naptárban martius 21-től april 19-ig terjedő hónap, fakadó hónap.

gerokomia, *gg. gyógyt.* az öregek ápolása; **geront**, a legöregebb.

Digitized by Google

gerundium, *lat.* állapotjegyző.

gerusia, *gg.* a vének tanácsa; a mai görögországi államtanács.

Geryon, *gg.* az ó görög monda szerint három fejü óriás Spanyolországban, kinek számos baromnyája volt, s kit Herkules agyonvert.

gesticulálni, *lat.* kezét v. tagjait jártatni; **gesticulatio,** tagjáték, tagjártatás, taglejtés.

gestio, *lat.* igazgatás; viselés, vitel; ügyvitel.

gestus, *lat.* tagvitel, tagtartás.

geum, *nt.* ciklász.

geusionosus, izlésbetegség, beteges izlés.

geuse, *fr.* (gueux = gó), koldus; igy nevesték azon pártot, mely 1565-ben Németalföldön Spanyolország uralma ellen alakult.

giaur, *török,* hitetlen, pogány, nem mohammedán.

gibelline, a német szentbirodalmi császárok pártján levő.

gig, *ang.* (gigg), könnyü, kétkereku s egyfogatu kocsi.

gigans, *gg.* óriás; a hitrege szerint a gigasok a földnek v. Gäanak fiai és Saturnusnak testvérei valának, kik Jupitertől a trónt elvitatni akarván, az eget ostromlák; **giganteszk,** óriási; **gigantomachia,** az óriások harca az istenekkel.

gilet, *fr.* (zsilé), mellény.

giovine Italia, *ol.* (dsovine —), fiatal Olaszország, neve azon pártnak, mely Olaszország egységét tüzte ki zászlójára (1859. előtt).

giraffe (zsiráff), *állatt.* tevepárduc.

girandole, *fr.* (zsirándol), álló villár, álló gyertyatartó.

girant, *ol.* (dsiránt), forgató; **girat(ar)** (dsirátár), forgatmányos; **girirozni,** átruházni, forgatni; **giro** (dsiro), pénzforgás, pénzkerengés; forgatmány; börze; sardiniai igen tüzes bor; **girobank,** forgató-bank; **giro in bianca,** üres forgatmány.

gironde, *fr.* (zsirond), mérsékelt párt a francia forradalom idejében; **girondista** (zsi—), ezen párt tagja.

Gisela, ó német női név: tüsz.

gitana, *spany.* (chitána), cigánynő.

glace, *fr.* (glász), *tul.* jég; fagylalt; tükörüveg, kocsiüveg.

glacé, *fr.* (glászé), fagyott; mázzal bevont; igen fényes.

glacirozni (*fr.* glacer = glászé), fagylalni, fagyasztani; cukorral beboritani; fényesiteni, simitni.

glacis, *fr.* (glászí), vársík, vármező, vártér (a sáncon kivül levő térség).

gladiator, *lat.* viador, küzdő, vivó.

gladii jus et potestas, *lat.* vérhatalom, pallosjog.

gladiolus, *nt.* dádoska.

glagoliti alphabet, ó szláv ábéce.

glandula, *lat.* mirigy.

glasura, máz, üvegmáz.

glaucedo, *uj lat.* **glaukoma,** *gg.* káprázat; *kórt.* szemfényvesztés, hályog.

gleba, *lat.* göröngy, rög; **glebae adscriptus,** röghöz kötött, rabszolga.

glechoma, *nt.* repkény.

gleditschia, *nt.* lepénfa.

gletscher, *ném.* (*fr.* glacier = glászié), jégmező az alpesek között.

gleukometer, *gg.* mustmérő (a cukortartalom meghatározása végett; föltalálta Chevalier 1804-ben Párisban).

gl. m. = **gloriosae memoriae,** *lat.* dicsőséges emlékezetü.

globositas, *lat.* tekédedség, tekealakuság; **globularia,** *nt.* gubóvirág; **globulosus,** gömbölyü, gömbös v. golyós szerkezetü; **globus,** gömb, golyó, teke; **gl. coelestis,** égteke; **gl. terrestris,** földteke.

gloire, *fr.* (gloár), **gloria,** *lat.* dics, dicsőség; dicsfény, szentfény; **gloria in excelsis Deo,** dicsőség a magasban az istennek; **glorificálni,** dicsőitni; **glorificatio,** dicsőités; **gloriola,** dicsfény, dicssugár; **gloriosa,** *nt.* dicsőke; **gloriosae memoriae,** dicső emlékezetü; **gloriosus,** dicső, dicsőséges, dicsteljes.

glossa, *gg.* szómagyarázat, magyarázó jegyzet, széljegyzet.

glossagra, *gg. kórt.* köszvényes nyelvfájdalom; **glossalgia,** nyelvfájás; **glossanthrax,** nyelvfekély.

glossarium, *lat.* jegyzékkönyv, magyarázó szótár; **glossator,** magyarázó,

Digitized by Google

szómagyarázó; a középkorban a római jog magyarázója.

glossitis, *gg. kórt.* nyelvgyuladás, nyelvrák; **glossocele**, nyelv-iszam; **glossocoma**, nyelvgörcs; **glossodesmus**, *bt.* nyelvfék; **glossograph**, széljegyzetiró; nyelvtudós; **glossographia**, nyelvleirás; széljegyzet-irás; **glossolysis**, nyelv-szélhüdés; **glossoncus**, nyelvdaganat; **glossoparektama**, igen hosszu v. igen nagy nyelv; **glossopeträ**, nyelv-kövületek; **glossoplegia**, nyelvszélhüdés; **glossoptosis**, nyelv-iszam; **glossorrhagia**, nyelvvérzés; **glossoscirrhus**, nyelvrák, nyelvfene; **glossospasmus**, nyelvgörcs; **glossotomia**, nyelvboncolás.

glottis, *gg. bt.* hangrés; **glottolalia**, idegen nyelvek beszélése; **glottologia**, nyelvtudomány; **glottomania**, előszeretet idegen nyelveken beszélni.

Gloucester (Gloszter), angol grófság, és hercegi cim.

Glyceria, *gg.* női név: az édes, kellemes, szende; **glycerin**, *vt.* olaj-éd; **glyceryl**, *vt.* olaj-édely; **glycion**, higviric, édesgyögér; **glycium**, *vt.* édeny; **glycyphag**, édesség-kedvelő, nyalánk; **glycyphagia**, édesség-kedvelés, nyalánkság; **glycypikron**, *nt.* keserédes csucsor; **glycyrrhiza**, higviric, édesgyökér; **glycyrrhizin**, *vt.* higviricdék.

glyph, *gg.* hasadék, repedék; hasiték; rovátk, rovaték; **glyphanon**, vésü; **glyphik**, faragómüvészet, müfaragás, képfaragás, rézmetszés, képzőmüvészet; szobrászat; **glyphogene**, acélmetszéshezvaló maró-szer; **glypten**, ércbe v. kőbe metszett vagy vésett alakok; faragott kövek; **glyptik** = glyphik; **glyptographia**, faragott kövek v. képek leirása; **glyptothek**, szobortár, szoborgyüjtemény.

gnathalgia, *gg. kórt.* arcfájdalom; **gnathoplastik**, arcképződés; **gnathospasmus**, arcgörcs.

gnom, *gg.* földmanó, mátoha; **gnoma**, elvmondat, költői elvmondat, emlékige, emlékszó; **gnomicus**, elvmondatos; **gnomolog**, emlékmondat-gyüjtő; **gnomologia**, emlékmondatok gyüjteménye.

gnomon, *gg.* a napóra mutatója, napmutató; szögletmérték; **gnomonik**, napóratan.

gnoseologia, *gg.* ismerettan; **gnosis**, titkos ismeret; rejtett erők ismerete; **gnostikus**, titokismerő, vallásbölcs; **gnostologia**, mindent-tudás.

god damn, *ang.* (goddem), az isten verjen meg (engem).

godmiché, *fr.* (godmisé), buja nők által fajtalanságra használt mézgaeszköz.

god save the king v. **queen**, *ang.* (god szev the king v. kvin), az isten tartsa v. áldja meg a királyt v. királynét.

goët, *gg.* varázsló; **goëtia**, varázslás (a gonosz szellemek idézése által).

gog, és **magog**, *zsidó*, veszedelmes pusztító ellenség.

gojun, *zsidó*, nem zsidók, keresztények és pogányok.

golf, *ném.* (golfo, *ol.*), öböl, tengeröböl.

golgotha, *chald.* Jeruzsálem melletti vesztőhely.

gomphiasis, *gg.* fogvásás.

gomphrena, *nt.* bodonpót, biberka.

gonagra, *gg. kórt.* térdköszvény; **gonalgia**, térdfájás; **gonarthrocace**, csukló-rák; **gonatalgia** = gonalgia.

gondola, *ol.* sajka, ladik, velencei csónak; **gondoliere**, sajkás, csónakos; **gondoliera**, sajkás-dal.

gonecystitis, *gg. kórt.* ondóhólyaglob; **gonecystoncus**, ondóhólyag-daganat; **gonecystopyosis**, ondóhólyaggenyedés; **gonepoësis**, ondóképződés.

gonfalon, *fr.* **gonfalone**, *ol.* kis lobogó a dsidán; **gonfaloniero**, zászlótartó, zászlós ur; a San marinoi köztársaság főnöke; rendőri hivatalnok az egyházi államban.

gongrona, *gg. kórt.* kemény nyakdaganat.

goniometer, *gg. mt.* szögmérő; **goniometria**, szögmértan, szögmérés.

gonobolismus, *gg. kórt.* ondófecskendés; **gonocele**, ondósérv, ondóömlés; **gonopöa**, ondókészitő-szerek; **gonorrhoea**, ondófolyás; kankó; takár; **gonoscheocele**, ondóedény-sérv.

gonyagra, *gg. kórt.* térdköszvény; **gonyalgia**, térdfájás; **gonyoncus**,

Digitized by Google

térddaganat; **gonyophysema**, nagyobbszerü térddaganat; **gonyorrheuma**, csuzos térdfájás.

gordius, *lat. állatt.* vizi agyagfuró; sodorka; **g. medinensis**, medinai fonálféreg, bórféreg.

gordiusi csomó, Gordius phrygiai király által Nagy Sándornak föloldás végett átadott, az utóbbi által karddal kettévágott csomó; *átv. ért.* legyőzhetlennek látszó nehézség.

Gorgo v. **Gorgone**, a görög hitrege szerint rémülést gerjesztő női szörny, kigyóhajakkal, s kővé dermesztő tekintettel; ily szörny vala a három testvér, u. m. Medusa, Stheno és Euryale.

gorsi, *perzs.* könnyü lovasok; **gorsibasi**, azok vezére.

gossypium, *nt.* gyapot, pamut.

Gottfried, ó német finév: az istennel békét tartó.

Gottlieb, ó német finév: istenszerető.

gourmand, *fr.* (gurmán), ki a jó falatokat szereti.

gôut, *fr.* (gú), izlés; tetszés; **gouté**, **goûter** (guté), uzsonna; **goutirozni**, izelni; tetszésére lenni, szenvedhetni.

gouvernante, *fr.* (guvernánt), nevelőnő; **gouvernement** (guvernemán), kormány; **gouverneur** (guvernőr), kormányzó; nevelő; **gouvernirozni** (*fr.* gouverner = guverné), kormányozni

gräca, *gg.* görög iratok, könyvek, munkák.

grace, *fr.* (grász), kegy, jóindulat; kellem, báj; **grace à Dieu** (grász á Dió), hála istennek.

gracilis, *lat.* nyulánk, karcsu; **gracilitas**, nyulánkság, karcsuság.

grácieux, (grászió), kegyes, kellemes, bájos.

gräcisálni, görögösködni; **gräcismus**, görögösség; görög nyelvsajátság; **gräcitas**, görögség, görög irásmód, a görög nyelv ismerete; **gräkoman**, görögutánzó, görögösködő; **gräkomania**, görögkór, görögösködés.

gradatim, *lat.* fokonként, lépcsőnként; **gradatio**, fokozás; fokozat, lépcsőzet; **gradiatio**, *barb.-lat.* fokokraosztás (térképeken); **gradirozni**, sóvizet pároltatni, tömitni; aranyat kifőzni, hogy elevenebb szine legyen; **gradualis**, fokonkénti, lépcsőnkénti; **gradualis-disputatio**, tudományos vita valamely főiskolai rang elnyerése végett; **gradualiter**, fokonként, lépcsőnként; **graduálni**, fokokra osztani, tudorrangra emelni; **graduatio**, fokokraosztás; tudori rangra emelés; **graduatus**, tudor-rangra emelt, akademiai rangot nyert; **gradus**, fok; lépcső; mérték; származati íz; (tudor) rang; **gr. ad Parnassum**, lépcső (mely) Parnass hegyére (vezet); cime egy latin hangmértani kézikönyvnek; **gr. cognationis**, rokonsági íz.

Graham (Grem), angol államférfiu.

grammaire, *fr.* (grámer), nyelvtan; **grammaticalis**, *lat.* nyelvtani; **grammaticaster**, tudatlan nyelvtanitó; **grammaticus**, nyelvtanitó, nyelvtudós; nyelvész; **grammatika**, *gg.* nyelvtan; **grammatista**, az ó görögöknél a helyesirás, olvasás és beszéd tudományának tanitója; latin nyelvtan-tanuló; **grammatolatria**, betühöz ragaszkodás a szellem mellőzésével; **grammatologia**, nyelvtanirás tudománya.

gramme, *gg.* a legcsekélyebb suly a francia sulymértékben = 0,$_{06}$ vámfont.

gran (*lat.* granum), szemecs, szemer; gyógyszertári suly, mely körülbelül oly nehéz, mint a száraz borszem; 20 szemer tesz egy terecset (scrupel); 60 szemer annyi mint egy drachma.

grän (grain), ötvös-suly, aranyban $^1/_{12}$ karat; ezüstben $^1/_{18}$ lat.

grana, *lat.* magok, szemek; **granarium**, magtár.

granat, *ásv.* szömögy, gránát (drágakő).

granate (*fr.* grenade = gránád), gránát, gyujtó, pattanó golyó.

grandaevus, *lat.* koros, élemedett.

grand-aumonier, *fr.* (grán-tómonié), Franciaországban az első udvari pap, ki a király által rendelt alamizsnát kiosztja.

grande, **grandes**, *spany.* országnagyja, országnagyjai Spanyolországban.

grandeur, *fr.* (grándör), nagyság, magasság, méltóság, fönség; **grandezza**, *ol.* **grandeza**, *spany.* az ország

Digitized by Google

nagyjának méltósága; büszke magaviselet, előkelő gőg.

grandios, *ol.* nagyszerü.

grand-seigneur, *fr.* (grán-szenyőr), nagyur.

granit, *ásv.* magla, gránitkő; maglakő.

granivorae, *lat.* magevők (madarak).

grapheidion, grapheion, graphidion, *gg.* irón, rajzón; **graphika,** irás, rajzolás mestersége; **graphice,** iratilag, szépirásilag, szépen (irni); **graphit,** *ásv.* irla, rajzla, vasas szén; **grapholith,** számpala; irópala; palavessző; **graphometer,** szögletmérő.

grassálni, *lat.* dühösködni, dühöngni, dulni, pusztitni.

gratia, *lat.* kegy, kegyelem; kegyelmezés; báj, kellem; kegyistenő; **gratiale,** kegyajándék; **gratias!** (t. i. ago) köszönöm! **gratifikálni,** megjutalmazni; **gratiola,** *nt.* csikorka; **grationales litterae,** kegyelemlevél; **gratiose,** kegyesen; **gratiosus,** kegyes, kegyelmes; **gratis,** ingyen; **gratuitus,** ingyeni, ingyenvaló.

gratulálni, *lat.* örvendeni; szerencsét kivánni vkinek, megköszönteni vkit; **gratulatio,** örvendezés, szerencsekivánás; megköszöntés.

graválni, *lat.* nehezitni, sulyositni, terhelni; **gravamen,** sérelem; **gravamina,** sérelmek; **gravatus,** terhelt; gyanus; vádolt.

gravedo, *lat. kórt.* a tagok nehézsége; nátha.

graveolens, *lat.* erős, kellemetlen szagu.

graveur, *fr.* (grávőr), metsző, acél-, rézmetsző; vésnök.

gravida, *lat.* terhes (nő); **graviditas,** nehézség; terhesség.

gravirozni, *fr.* (graver = grávé), metszeni, vésni (rézbe, acélba).

gravis, *lat.* nehéz, sulyos; **gravitas,** nehézség; komolyság, méltóság.

gravitálni, *lat.* nehézkedni; **gravitatio,** nehézségi erő, nehézkedési erő, nehézkedés, sulyerő.

gravure, *fr.* (grávür), rézmetszés.

Great-Britain, *ang.* (Gret-Britt'n), Nagy-Brittannia; **great-charter,** *ang.* (gret-charter), nagy-szabadságlevél.

greenbay, *ang.* (grínbeh), zöld öböl (Éjszakamerikában); **green mountains** (— mautens), zöld hegyek u. o.; **green park** (— párk), zöld állatkert Londonban.

greffe, *fr.* (greff), hivatalszoba, iroda; **greffier** (greffié), irnok, jegyzőkönyvvezető.

gregatim, *lat.* csoportonként, seregenként, csoportosan, seregesen.

Gregorius, *gg.* éber, szemes, vigyázó; Gergely, Gerő (finév); **gregoriani** v. **gergelyi naptár,** XIII. Gergely pápa által megjavitott és 1582-ben életbe léptetett naptár, mely a korábbi juliani naptárhoz képest 12 nappal előbbre van.

grelouchon, *fr.* (greluson), a házasnőnek titkos szeretője.

gremialis, *lat.* kebelbeli; **gremium,** kebel; testület.

grève, *fr.* (grev), fövenyes folyópart; **greve-tér,** vesztőhely a Szajna partján Párisban az első francia forradalom idejében.

griffo, *spany.* néger és mulatt szülőktől nemzett ember.

grimace, *fr.* (grimász), fintor, fintorgás, fintorkodás.

griphi, *gg.* szó- és szótagrejtvények.

grippe, *ném.* náthaláz, náthahurut.

grisette, *fr.* (griszet), szürke polgárnői öltöny; varróleány.

grog, *ang.* (grog), rummal és cukorral elegyitett vizital.

groom, *ang.* (grúm), legény, lovászlegény; csatlós.

gros, *fr.* (gro), nagyja, főrésze valaminek; garas; **gros d'armée** (gro d'ármé), a sereg zöme; fősereg; **gros de Naples** (gro dö Nápl), **gros de Tours** (gro dö Túr) stb. nehéz selyemszövet (a gyár helyéről nevezve, u. m. nápolyi, toursi stb.); **grossier** (groszie), nagykereskedő; **grossierete** (groszierté), durvaság, gorombaság, faragatlanság.

groteszk, *fr.* (grotesque), ritka, csodaszerü, csodás, különös; nevetséges, izetlen, tarkalékos, tarkabarka; **groteszk-táncos,** a táncjátékban azon táncos, ki nevetséges ugrásokat tesz.

Digitized by Google

grundirozni, *német-lat.* festésnél, aranyozásnál az alapszint rápamacsolni, alapszint adni; talajozni.

gruppe, *ném.* **groupe**, *fr.* (grúp), tömb, csoport, csoportozat; *kül.* képcsoport; **gruppirozni**, csoportozni, csoportitni, csoportositni, tömbesiteni, tömbözni; **gruppirung**, csoportositás, csoportozás, tömbözés; csoportozat.

gruyére, *fr.* (grüjer), svájci sajt.

gryllus. *lat.* tücsök.

gryphit, *gg. ásvt.* grifkő.

gryphosis, *gg. kórt.* a körmök elrútálása.

guaco, *spany.* (gáko), ujgranadai növény, kigyómarás ellenmérge.

guajacin, kivonat a gaják-fából, gajákadék; **guajacum**, *nt.* gaják.

guanaco, *spany. állatt.* lámateve.

guano, *spany.* madártrágya.

guardian, *lat.* zárdafőnök.

gubernaculum, *lat.* kormány, kormánylapát; **gubernator**, kormányzó; **gubernium**, kormányszék; kormánykerület; kormány.

guelf, *ó ném.* = welf.

guéridon, *fr.* (geridon); kis kerek asztal, melyre a gyertyatartót helyezik.

guerilla, *spany.* (gerilyá), harcos a fölkelt népből.

gueuse, *fr.* (gueux (gö) = koldus), csufneve a spanyolok ellen szövetkezett németalföldieknek.

guide, *fr.* (gid), kalauz.

Guido, ó német finév = erdei lakos, erdész.

guignon, *fr.* (ginyo), szerencsétlenség a játékban.

guildhall, *ang.* (gildhál), városháza Londonban.

guillotine, *fr.* (gillotin), (dr. Guillotin által föltalált) nyaktiló; **guillotinirozni**, nyaktiló által kivégezni.

guinea, *ang.* (gínni), **guineé**, *fr.* (gíné), aranypénz = 21 shilling; keletindiai karton.

guipure, *fr.* (gipür), domboru himzés.

guirlande, *fr.* (girlánd), füzér, virágfüzér.

guitarre, *fr.* (gitárr), lant, gitár.

Guizot (Gizo), francia államférfiu és iró.

gulistan, *perzs.* rózsáskert.

gummi, *lat.* mézga, macskaméz; *kórt.* lágy csontdaganat; **g. arabicum**, arab-mézga; **g. elasticum**, rugó-mézga, törlő-mézga.

gurguran, indiai nehéz selyemszövet.

gurgurisálni, l. gargarisálni; gurgulázni, torkát öblinteni.

gustálni, *lat.* izelni, izlelni, kóstolni; lassan kiismerni, kitudni (az elfedett kártyát).

Gustavus, svéd finév: a harcos, a hős.

gustuosus, izletes; **gustus**, izlés.

gutta, *lat.* csep; **gutta cavat lapidem**, *tul.* a csep kivájja a követ; sok csep partot mos; **g. percha** (—percsá), v. **geták pertja**, Borneo szigetén honos gutta-percha v. gutta-tubánfának megsüritett nedve, mely a kaucsukhoz hasonló, és majdnem épen ugy használtatik; **g. opaca**, külső-hályog; **g. serena**, belső-hályog, farkas-hályog; **g. rosacea**, vörhenyeg az arcon.

gutturalis, *lat.* torok (betü, hang stb.).

guz, keletindiai rőf = 0,686 mètre.

gymnasialis, *gg.* középtanodai; **gymnasiarch**, középtanodai fölügyelő; **gymnasiast**, középtanodabeli tanuló; **gymnasium**, középtanoda; **gymnasta**, testgyakorló, testgyakorlat tanitója; **gymnastika**, testgyakorlás; **gymnasticus**, testgyakorlási.

gymnopode, *gg.* mezitlábas barát.

gymnosophist, *gg.* ó indiai mezitelenül járó bölcs.

gymnospermae, *gg. nt.* csupasz magvu növények.

gymnotus, *gg.* angolna.

gynäceum, *gg.* nőszoba, nőcsarnok, nőlak; **gynäcismus**, asszonyiaskodás, asszonyi arcjáték, taglejtés (félelemnél stb.); **gynäkeia**, havitisztulás; **gynäkokratia**, női uralom; **gynäkoman**, nőkórságos, nők bolondja; **gynäkomania**, nővágy; nőkór; **gynäkomastos**, *kórt.* oly férfi, kinek női mellei vannak; **gynäkomorph**, nőies, asszonyias; **gynäkonom**, a nők fölügyelője; **gynäkophag**, asszonyevő; **gynäkophon**, női hangu; kinek női hangja van.

gynandria, *gg. nt.* himnős virágok; **gynanthropos**, nőhim, himnő.

Digitized by Google

gynäologia, a nőnem természetrajza, leirása.

gynatresia, *gg. kórt.* a méhhüvely becsukódása.

gyps(um), *lat. ásvt.* gipsz, fösz, kénsavas mészéleg.

gyratio, *lat.* keringés; *kórt.* szédelgés; kergekór, kergeteg.

gyrgaetum, bolondház.

gyroid, *gg. ásvt.* kanyarképü; **gyromantia,** körjóslás, jövendölés körbenjárás által; **gyrovagus,** országvilágkerülő, kóborló, országfutó, csavargó; **gyrus,** kör, kanyarulat.

H.

H., a vegytanban = köneny; mint római számjegy = 200; a hangrovat hetedik zöngéje.

h. a., = **hoc anno,** v. **hujus anni,** *lat.* ezen évben, ezen évi.

habeas-corpus-acta, angol alaptörvény 1679-ből, a kezdő szavakról igy nevezve, célja a személyes szabadság biztositása a törvényellenes elfogatás tilalma, a vádlott 24 óra alatti kihallgatásának elrendelése, s kivéve a főbenjáró büntetteket, a kezesség melletti szabad láboni védelem megengedése által.

habenichts, *ném.* semmiházi.

habilis, *lat.* ügyes, alkalmas; **habilitas,** ügyesség, alkalmasság; képesség.

habitabilis, *lat.* lakható; **habitabilitas,** lakhatóság; **habitaculum,** lakhely; **habitans,** lakó; **habitatio,** lakás.

habitualis, *lat.* szokványos, szokott, szokásos, megrögzött; **habitudo,** szokás; **habitus,** szokás; szokás által nyert készség, ügyesség; viselet, öltözet, ruházat; viselet módja, viselet, magaviselet, magatartás; **habitus non facit monachum,** *tul.* nem a ruha teszi a barátot.

haché, *fr.* (hásé), vagdalt, vagdalt husból, kápriból, citromból stb. készitett étel; **hachirozni,** *fr.* (hacher = háse), vágni, vagdalni; **hachis,** *fr.* (hási), vagdalt hus.

hac itur ad astra, *lat.* ezen ut vezet a csillagokhoz, t. i. a dicsőséghez.

hac lege, *lat. tul.* ezen törvénynyel; ezen föltétel alatt.

hades, *gg.* árnyékvilág, alvilág.

hadschah, *arab,* zarándoklás, *kül.* Mekkába; **hadsi,** *török,* zarándok, tiszteletbeli cime annak, ki Mekkában mint zarándok megfordult.

hafi, *arab,* ki a korán betéve tudja.

hagiograph, *gg.* szentek életirója; **hagiographa,** ó szövetségbeli szentiratok, kivéve Mózes és a próféták iratait, tehát a zsoltárok, Salamon emlékmondatai stb.; **hagiographia,** szentek életirása; **hagiolatria,** a szentek tisztelése; **hagiolog,** ki a szentekről tanit; **hagiologia,** tan a szentekről; **hagiologicus,** a mi a szentek életirását v. naptárát illeti; **hagiologium,** szentek naptára; **hagiomachia,** a szentek tisztelete miatti vita; **hagiopneumatik,** tan a szent lelkekről.

hagneuma, *gg.* szüz életmód, szüziesség.

hakim, *török,* bölcs, orvos; **hakimbasi,** főorvos; **hakim-efendi,** a szultán első udvari orvosa.

halbirozni, *ném.* felezni, ketté osztani, kétfelé osztani, ketté vágni.

halfcrown, *ang.* (háfkraun), *tul.* félkorona; ezüstpénz.

halieutik, *gg.* halászat; **halieutika,** halász-dalok.

haligraphia, *gg.* sóleirás, sóbányászat tudománya; **halismus,** sóképződés.

hall, *ang.* (hall), **halle,** *ném.* csarnok, oszlopcsarnok.

hallelujah! *zsidó,* dicsérjétek az urat! dicsértessék az ur isten! alleluja.

Halley (Hálli), angol csillagász.

hallucinatio, *lat.* káprázat, tévedezés, tétovázás.

halochemia, *gg.* sókészités; **halogen,** sóanyag; **halographia,** sóleirás; **halometer,** sóméró, sóviz-mérleg; **halometria,** azon mesterség, mely szerint a sör alkohol-tartalma amannak sóolvasztási képessége által meghatározható.

halon, *gg.* kör, udvar a nap és hold körül.

haloskop, *gg.* sókémlő (eszköz); **halotechnia,** sófőzés, sóbányászat tudománya.

Digitized by Google

halurg, *gg.* sóaknász; **halurgia,** sóaknászat.

hämadenosis, *gg. kórt.* véredények betegsége; **hämadostosis,** a véredények elcsontulása.

hamadryade, *gg.* fa-nemtő, fanympha.

hämagogicus, *gg.* vérhajtó, vérürülést okozó; **hämalops,** vérakadmány.

hamam, *arab,* török közfürdő.

hämanthus, *gg. nt.* vérnye; **hämantin,** véranyag, véredék; **hämaphain,** sárga v. barna festőanyag, mely a vérkivonatban foglaltatik; **hämaporia,** vérhiány; **hämatapostema,** vérkelés; **hämatemesis,** vérhányás; **hämatencephalon,** agyvelő-vérzés; **hämathidrosis,** vért-izzadás; **hämatik,** vértan, tan a vérképződésről; **hämatin,** vérpir, berv, vérberve; **hämatismus,** vérzés, orrvérfolyás; **hämatit,** *ásvt.* vérkő, vérle; **hämatocele,** *kórt.* vérsérv; **hämatochezia,** vérszékelés; **hämatochrom,** vérpir; **hämatochisis,** vérzés; **hämatocölia,** vérömlés a hasürben; **hämatocolpus,** vérömlés a méhhüvelybe; **hämatocystis,** vérhólyag; **hämatogaster,** vérömlés a gyomorba; **hämatographia,** vérleirás; **hämatoides,** véres, vérhez hasonló; **hämatokathartika,** vértisztító szerek; **hämatokratia,** véruralom, vérontás által fontartott uralom; **hämatologia** = hämatik; **hämatoma,** vérdaganat; **hämatomantia,** jövendölés a vér minőségéből; **hämatometra,** anyaméh-vérfolyás, nádra-vérfolyás; **hämatomma,** véres szem; **hämatomphalus,** köldökvérsérv; **hämatopathia,** vérbetegség; **hämatophobia,** vériszony; **hämatophthalmia** = hämatomma; **hämatopoësis,** vértermődés; **hämatopoëticus,** vértermő; **hämatopsia,** a szem véressége; **hämatoptysia,** vérköpés; **hämatorrhoea, hämatorrhysis,** vérfolyás; **hämatosis,** vérképződés; a tápnedvnek vérré változása; **hämatoskopia,** vérvizsgálás; **hämatospongos,** vérgomba, vértapló; **hämatostatik,** vérmozgástan; **hämatostaticus,** véréllitó; **hämatosteon,** vérömlés a csontüregekbe; **hämatotheologia,** véráldozat általi engesztelés tana; **hämatothorax,** vérömlés a mellüregbe, tüdővérzés; **hämatoxylin,** kék berzsenpir; **hämatoxylon,** *nt.* berzsenfa, vérbélfa, kék berzsen; **hämaturesis, haematuria,** *kórt.* vérvizelés; **hämatus,** vérömlés a fül belső üregébe.

hamma, *gg. seb.* sérvkötő.

hämodia, hämodiasmus, *gg. kórt.* a fog vásottsága (savanyuság miatt).

hämokathartika, *gg gyógyt.* vértisztító szerek; **hämometer,** vérmérő; **hämopathologia,** vérkórtan; **hämophobia,** vériszony; **hämophthalmos,** vérakadmány; **hämoptoe, hämoptysis,** vérköpés; **hämormesis,** véltolulás, vértódulás; **hämorrhagia,** vérfolyás; **hämorraphilia,** örökölt hajlam véredzésekre; **hämorrhinia,** orrvérfolyás; **hämorrhöa,** vérfolyás; **hämorrhoidalis,** aranyeres; **hämorrhoides, hämorrhois, hämorrhoisis,** aranyér; **hämorrhoskopia,** vérvizsgálat; **hämorrhysis,** vérfolyás; **hämoskopia,** vérvizsgálat; **hämostasia,** vérdugulás; **hämostatika,** véréllitó-szerek; **hämothorax,** tüdővérzés; **hämuresis,** vérvizelés.

handsár, *török,* tőr.

Hannibal, pun-zsidó finév = istennek kedves; karthagoi hadvezér; **Hannibal ante portas,** *tul.* Hannibal Róma kapui előtt; az ellenség, a veszély a küszöbön van.

hansa, *ó német,* szövetség, csoport; **hansa-városok,** szövetséges városok.

härad, Svédországban törvényszéki kerület.

harangue, *fr.* (háráng), ünnepélyes beszéd; megköszöntő beszéd; izgató beszéd, izgatás; **haranguirozni,** ünnepélyes beszédet tartani.

harem, *perzs.* női terem, női lak.

häresiarch, *gg.* eretnekek főnöke; **häresiologium,** eretnekek lajstroma; **häresiomastix,** eretnekek ostora, ellensége; **häresis,** tévtan, eretnekség; **häreticus,** eretnek; eretneki.

harlekin, *ném.* **arlequin,** *fr.* (árleken), bohóc, ugróc.

harmattan, forró, ártalmas szél nyugati Afrikában.

harmonia, *gg.* öszhang, öszhangzat, összehangzás, hangegyezés; egyezmény;

Digitized by Google

egyezés, egyesség; egyetértés; **harmonica,** *ttan,* hangora; **harmonika,** jóhangzástan; **harmonikus,** öszhangu, öszhangzó; hangegyező; egyező; zenélyes; **harmonisalni,** összeegyezni, öszhangzani.

harmotom, *gg. ásvt.* mellékmetsző könnyüpat.

harpyák, *gg.* női szörnyetegek, körömalaku kezekkel; a telhetlen kincsvágy jelképei; **harpygia,** egyike a hárpiáknak.

harras, gyapju- és selyemszövet.

hasard, *fr.* (hászár), vakszerencse, vaktörténet, véletlen, kockáztatás; **hasardirozni,** kockára tenni, kockáztatni; **hasard-játék,** szerencsejáték.

haesitálni, *lat.* akadozni, megakadni (beszédben); habozni; **haesitatio,** habozás; *kórt.* akadozás, hebegés.

hasnadar, a török szultán kincstárnoka.

hati-serif, hat-serif, *török,* a szultán visszavonhatlan rendelete.

haubitze, *cseh,* tarack.

hauriálni, *lat.* meriteni.

hausse, *fr.* (hóssz), áremelkedés, árszökkenés; **haussier** (hószié), a ki az áremelkedésre számit.

hautbois, *fr.* (hóboa), *zen.* fönkürt, fönsip.

haute-volée, *fr.* (hotvole), *tul.* fönröpülés; elökelö társaság, a magas nemesség.

hautrelief, *fr.* (hórelie), emelt mü; magas emeltségü.

have, *lat.* üdvözlégy, isten veled; **have pia anima,** isten veled jámbor lélek (fölirat sírköveken).

hazard, *fr.* (hászár), eset, történet, véletlen, szerencse; merénylet; **házárd-játék,** kockajáték, vakjáték, szerencsejáték.

hear, v. **hear him,** *ang.* (hír v. hír him), *tul.* hallgassátok öt; halljuk!

heautognosia, *gg.* önismeret.

hebdomadarius, *gg-lat.* hetes.

Hebe, *gg.* a hitrege szerint az ifjuság istennője.

heber, 1) *ném.* lopó, lopótök, szivó, szivócsö; 2) annyi mint hebräus = zsidó.

hebes, *lat.* tompaelmü, buta.

hebraïcitas, *lat.* a zsidó nyelv ismerete; annak sajátsága; **hebraïcus,** héber, zsidó, izraëlita; **hebraïsmus,** a zsidó nyelv sajátsága.

Hebridák, szigetcsoport az Atlantitengeren, Skótföld nyugati partján.

hectare, *fr.* (hektár), = 100 are.

hectica, *gg. kórt.* aszkór; **hecticus,** aszkóros.

hectogramme, *fr.* = 100 gramme; **hectolitre** = 100 litre; **hectomètre** = 100 mètre; **hectostère** = 100 stère.

hedera, *lat. nt.* borostyán.

hedisarum, *gg.-lat. nt.* baltacim.

hedonismus, *gg.* azon bölcsészeti tan, mely a gyönyörüséget és érzéki élvezetet a legföbb jónak állitja.

hedra. *gg.* ülés; *bt.* alfel, végbél; **hedrocele,** *kórt.* végbél-sérv.

hedschra, *arab,* futamodás, Mohammed megfutamodása Mekkából Medinába 622. julius 15., mely időtől a mohammedánok időszámitása kezdődik.

Hedvig, ó német női név = harcosnő, győzőnő.

hedysma, *gg.* édesitő szer, minden szer, mely az orvosságnak kellemes illatot ad.

hegemonia, *gg.* hatalmi fönsőség.

hegira = hedschra.

hegumenos, *gg.* zárdafőnök.

Heinrich, ó német finév = a haza fejedelme, ur a házban.

Hekate, *gg.* a hitrege szerint holdistennő.

hekatomba, *gg.* száz állat áldozása; *kül.* bikáké; **hekatomphonia,** 100 ellenség megölése; **hekatontarch,** százados; **hekatostylon,** száz oszlopu csarnok.

Helena, *gg.* női név = a világitó, ragyogó, hires; Ilona, Ilonka, Ilka, Lenké.

helenin, *vt.* örvényedék.

helenit, *ásvt.* napkő (opálfaj).

helianthus, *nt.* napvirág.

helichrysum, *nt.* vasvirág; sárga gyopár.

helicit, *gg.* csigakő.

helikoide, *gg.* csavarvonal, csigavonal; kacskaringó, pörge-vonal; **helikometria,** pörgevonal-mérés.

helikon, *gg.* a muzsák hegye.

Digitized by Google

heliocarpus, *gg. nt.* kunkor; **heliocentricus**, *csill.* napközépi; **heliognost**, napimádó; **heliographia**, napleirás; **heliolatria**, napimádás; **heliolith**, napkő; **heliometer**, *csill.* napmérő; **heliophobia**, iszonyodás a napvilágtól; **helios**, napisten, nap; **helioskop**, napcső; **heliostat**, oly eszköz, melynélfogva a nap sugarai bizonyos helyre vettetnek; **heliothermometer**, naphőmérő; **heliotrop**, *nt.* kunkor.

helix, *gg.* csavar, emelő-csiga.

helkoma, *gg. kórt.* kelés, fekély, tályog; **helkosis**, evedés, genyedés.

helktika, *gg.* hólyaghuzó-szerek.

Hellas = Görögország.

hellebarde, *ném.* alabárd; dárdabárd.

helleborus, *gg. nt.* hunyor, fehér zászpa.

hellenek, ó görögök; **hellenismus**, a görög nyelv sajátsága; **hellenist**, a görög nyelv ismerője.

Hellespont, tengerszoros a Dardanellák mellett.

helminthagoga, *gg. gyógyt.* gilisztahajtó szerek; **helminthiasis**, gilisztakór; **helminthopyra**, gilisztaláz.

helopyra, *gg. kórt.* izzóláz.

helonias, *gg. nt.* lónya.

helos, *gg.* árpa (a szemen); tyukszem.

helosis, *gg. kórt.* forgatás, szemforgatás; sandaság.

helota, *gg.* spártai rabszolga.

helotika, *gg.* hólyaghuzó szerek.

helotis, *gg. kórt.* lengyelfürt.

helotismus, *gg.* rabszolgaság, elnyomási vágy.

helus, *lat.* korhely, dobzódó.

hemeralopia, *gg. kórt.* farkassötétje; **hemeralops**, tikvakos.

hemerocallis, *nt.* sárga liliom.

hemeropathia, *gg. kórt.* oly betegség, mely csak nappal mutatkozik vagy növekszik.

hemi, *gg.* (összetételekben), fél—; **hemianthrop**, félig ember; **hemicephalus**, félfejü szörnyeteg; **hemicyclus**, félkör; **hemiopsia**, féllátás; **hemiplegia, hemiplexia**, a test felerészének szélhüdése; **hemiptera**, *állatt.* félröpüek; **hemisphära**, félteke, félgömb; **hemistichium**, félvers.

hendazé (endásze), török rőf = 0,668 mètre.

hendekagon, tizenegyszög; **hendekasyllaba**, tizenegy tagu versek.

henosis, *gg.* kiengesztelés, meg-, összebékéltetés; kibékülés.

heortologium, *gg.* ünnep-lajstrom.

hepar, *lat. bt.* máj; **hepatalgia**, májfájás; **hepatapostema**, májfekély; **hepatemphraxis**, májdugulás; **hepathelkosis**, májfekély; **hepatica**, *nt.* májfű; *gyógyt.* máj-gyógyszerek; **hepaticogastricus**, máj- és gyomorbeli; **hepaticus**, májbeteg, májkóros; **hepatirrhöa**, májkór által okozott hasmenés; **hepatisatio**, tüdőkeményedés; **hepatit**, májkő, májporond; **hepatitis**, májlob; **hepatocele**, májsérv; **hepatocysticus**, máj- és epehólyagbeli; **hepatographia**, májleirás; **hepatolithiasis**, májkő-termődés; **hepatologia**, májtan; **hepatomphalocele**, máj-köldöksérv; **hepatoncus**, májdaganat; **hepatoparektama**, a májnak rendkivüli terjedelme; **hepatophthisis, hepatophthoë**, májvész v. sorvadás; **hepatorrhagia** v. **hepatorrhoea**, nyirkos hasmenés; **hepatoskopia**, májvizsgálat; **hepatosplenitis**, máj- és lépgyuladás; **hepatotomia**, májboncolás.

Hephästos, *gg.* tüzisten, Vulkán.

heptachord, *gg.* hetedhang; **heptaëdron**, hétszög; **heptaëmeron**, a teremtés hét napja; **heptagon**, hétszög; **heptameter**, hét lábu vers; **heptandria**, *nt.* hét himszálúak; **heptarchia**, hét személy uralkodása v. kormányzása; hét királyság ó Angolországban; **heptateuch**, az ó szövetség hét első könyve.

Hera, *gg.* Zeus neje, Juno.

heracleum, *nt.* barcsakánt.

Herakles, *gg.* = Herkulesz; **heraklidák**, Herakles utódai.

heraldika, cimertudomány, cimertan; **heraldikus**, cimertudós.

herba, *lat.* fű, levél; orvosi fű; **herbae**, füvek; **herbarisálni**, füvet szedni; **herbarium**, füvészkönyv, növénykönyv; kiszáritott növények gyüjteménye; **herba-theae**, *tul.* thealevél; herbaté, gyógyfüvekből készitett ital.

Herberge, *ném.* szállás, tanya; *kül.*

Digitized by Google

hol a mesterlegények összegyülnek, és ládájukat tartják.

herbivorae, *állatt.* növényevő állatok, fűrágók.

heredálni, *lat.* örökölni; **hereditas,** örökség; **heres,** örökös.

Herkules, *lat.* a leghiresebb görög hős és félisten; **herkulesi munka,** nehéz munka.

Hermann, ó német fínév = harcos, harcfi, hős.

hermaphrodismus, *gg.* him-nős állapot; **hermaphrodita,** him és nő egy személyben, himnő.

hermelin, *állatt.* hölgymenyét, hölgy; hölgybőr, hölgyprém.

hermeneut, *gg.* értelmező, magyarázó; szentirás-forditó a régi keresztény egyházban; **hermeneutika,** értelmezéstan; *kül.* a szentirásé; **hermeneutikus,** értelmezési.

Hermes, *gg.* = Merkuriusz.

hermetice, *gg.* légmentesen, léghatlanul.

hermoglyph, *gg.* szobrász; **hermoglyphik,** szobrászat.

hernia, *gg. kórt.* sérv; szakadás; **herniographia,** a sérvek leirása; **herniologia,** tan a sérvekről; **herniotom,** sérvmetsző; **herniotomia,** sérvmetszés v. vágás.

heroide, *gg.* hőslevél; **heroikus,** hősi, daliás; **heroikus szerek,** *gyógyt.* erős, veszélylyel járó szerek; **heroin,** hősnő; **heroismus,** hősiség; hőslélek, hős szellem, hős sziv; **heromania,** hőstettkór; **heroon,** hősök temploma; **heros,** hős, félisten; **herotheismus,** a hősök istenitése.

herold, cimernök; hirnök.

Herostratus, ó görög hirvágyó rajongó, ki Dianának ephesusi hires templomát fölgyujtván, ez által kivánta nevét megörökiteni.

herpes, *gg. kórt.* sömör, bőrszenny; szőrféreg.

herpetolog, *gg.* a csuszó állatok ismerője és leirója.

herpographia, *gg.* csuszó-mászó irásmód.

Hersilia, *lat.* Romulus neje.

Hesperidák, *gg.* a hitrege szerint nimfák, kik aranyalmát termő kertben laktanak.

Hesperia, *gg.* Olaszország, *tul.* esti föld.

hesperis, *gg. nt.* estike; **hesperus,** estcsillag.

hetára, *gg. tul.* barátnő, társnő; ó Görögországban, különösen Athenben; kéjhölgy.

hetária, *gg.* az uj görögök szövetsége a törökök ellen.

heterarchia, *gg.* idegen uralom.

heterobiographia, *gg.* életirás, melyet idegen személy ir valakiről.

heterodox, *gg.* idegen v. más hitü; a vallás tanaitól eltérő; **heterodoxia,** tévtan, tévhit.

heterodrom, *gg.* nyomó emeltyü.

heterogen, *gg.* különnemü; idegenszerü; **heterogenitas,** különnemüség; idegenszerüség.

heteronomia, *gg.* idegen törvényhozás, idegen kormányzás.

heterophthalmia, *gg. kórt.* különböző szinü szemek.

heteroscii, *gg.* egyárnyékuak, kik t. i. délben árnyékaikat egy és ugyanazon táj felé, t. i. éjszakra vagy délre vetik.

hetman, *lengy.* kozákseregfőnöke.

heureusement, *fr.* (öröszmán), szerencsésen, szerencsére.

hexachord, *gg.* hathúros hangszer; hatodhang; **hexaedron,** hatlap, kocka; **hexaemeron,** hatnapi munka; **hexagon,** hatszög, hatszöglet; **hexagynia,** hat-anyaszáru növények; **hexameter,** hatlábu vers, hatméretü vers; **hexandria,** hat himszálu növények; **hexangularis,** hatszögletü; **hexapetalos,** hat virágleveli; hatszirmu (növény); **hexaphillos,** hatlevelü; **hexapla,** a szentirás hat nyelven; **hexapoda,** hatlábu állatok; **hexaptera,** hatröpü rovarok; **hexastichon,** hatsoru költemény; **hexastylon,** hatoszlopos csarnok.

hexis, *gg. kórt.* a testnek rendes állapota.

hialemos, *gg.* gyászének.

hibernalis, *lat.* téli.

Hibernia, *lat.* Irföld régi neve.

hibiscus, *lat. nt.* hibik.

Digitized by Google

hibrid, *gg.* kétnemü, felemás, elegyfaj; p. o. az öszvér elegyfaju állat.

hidalgo, *spany.* alsóbrendü nemes.

hidroa, *gg. kórt.* hópörsenet; **hidrokritika**, izzadásközbeni jelenségek; **hidronosus**, v. **hidronusos**, izzóláz; **hidropedesis**, szerfölötti izzadás; **hidroplania**, szokatlan helyeken való izzadás; **hidropoëtika**, izzasztó-szerek; **hidropyra**, izzóláz; **hidrosis**, izzadás; **hidroticum**, v. **hidrotikon**, izzasztószer.

hiëmalis, *lat.* téli.

hieracium, *nt.* holgyomál.

hierarch, *gg.* főpap a keleti egyházban; papuralkodó; **hierarchia**, papuralom, egyházi kormányzat; az egymás alá rendelt egyházi hatóságok rangfokozata; **hieraticum**, *gg.* **hieratikon**, szentség, szenthely; **hiëraticus irás**, az ó aegyptusi papok betü-irása; **hiero**, szent; **hierobotanon**, a szentirásban előforduló növénynevek magyarázata; **hiërodrama**, oly szinmü, melynek tárgya valamely szentirási történet; **hierodulo**, az egyház rabszolgái ó Görögországban; egyházi szolgák a keleti egyházban; **hieroglyph**, képbetü, az ó aegyptusiak képjelirása; poncolás; **hiëroglyphik**, képjel-isme; ponc-isme; **hiëroglyphikus**, képjeles, poncolt, képbetüs, szóképi; rejtélyes; **hiërogramma**, szentirás; papi titkos irás; **hiërograph**, a ki szent dolgokról ir; **hiërographia**, titkos irás; szent szokások leirása; **hiërokrat**, papi uralkodó; **hiërokratia**, papi uralom; **hiërologia**, papi dolgok leirása; papi foglalkozás, p. o. papolás, áldás stb.; **hiëromantia**, jövendölés az áldozatokból; **Hiëronymus**, finév = szentnek nevezett; Jeromos; **hiëronymiták**, sz. Jeromos remetéi; **Hiërophant**, Ceres főpapja, vallásmagyarázó az aegyptusiaknál és görögöknél; **hiërophylacium**, sekrestye; **hiëropyr**, *kórt.* orbánc; **hiërotheka**, szentségtartó.

hildebrandismus, *ném.-lat.* a pápai hatalom legfőbb foka, minő volt VII. Gergely pápa alatt, kit előbb Hildebrandnak hivtak.

Hildegard, ó német női név: harcvédett.

himantoma, **himantosis**, **himas**, *gg. kórt.* nyelvcsap-gyuladás.

hinc illae lacrymae, *lat. tul.* innen ama könyek; itt a bökkenő; **hinc inde**, *tul.* innen oda; ide s tova.

Hindostan, Keletindia; **hindu**, keletindiai őslakos.

hiob, *zsidó*, a sors által üldözött, szerencsétlen, tűrő, szenvedő; **hiobposta**, szomoru tudósitás, gyászhir.

hippanthrop, *gg.* ló-ember; **hippanthropia**, *kórt.* az őrültség egy neme, melyben a beteg magát lónak képzeli; **hippiadok**, lovagló nőt ábrázoló szobrok; **hippiarch**, lovasság vezére; fölovászmester; **hippiater**, lóorvos; **hippiatrik**, lóorvoslás; **hippobosk**, *állatt.* lócsimba; **hippodamos**, lószeliditő, lófékező; **hippodromus**, lóverseny; futópálya, versenypálya; lovagló hely, lovarda; **hippogryph**, mesés szányas ló; **hippocampus**, mesés tengeri ló; **hippokom**, lovász; **hippokren**, *tul.* lóforrás; muzsák forrása (Helikon hegyén Böotiában), melynek vize a költészetre lelkesitett, s állitólag Pegasus lábnyomában keletkezett; **hippolith**, lókő; **hippolog**, lóismerő; **hippologia**, lóisme; **hippomachia**, harc lóháton; **hippomania**, tulzott lókedvelés; **hippomantia**, jövendölés a ló nyeritéséből; **hippomolg**, lófejő; lótej-ivó; **hippopathologia**, lóbetegségtan; **hippophag**, lóhus-evő; **hippopod**, lólábu; **hippopotamos**, *állatt.* vizi-ló; **hippotrophia**, lónevelés; **hippotomia**, lóboncolás.

Hippokrates, hires ó görögországi orvos.

hippuris, 1) *nt.* uszó-szakál; 2) lófark; **hippur-sav** = lóhugysav.

hippus, *gg. kórt.* pislogatás.

hircin, *lat.* bakzsir-sav; **hircismus**, bakbűz; **hircus**, bak.

hirudines, *lat.* nadályok.

Hispania, *lat.* Spanyolország.

histiodromia, *gg.* vitorlázás, hajózás tudománya.

histogenia, *gg. bt.* szövedék-fejlődés; **histographia**, szövedék-leirás; **histologia**, az állati test szövedékének ismerete; **histonomia**, tan a szövedék ki-

Digitized by Google

fejlődésének okairól és törvényeiről; **histotomia**, szövedék-boncolás.

historia, *gg.* történet, történettan, történetirás; **historicus**, történettudós; történetiró; történeti; **historiko-theologia**, az isten létének bebizonyitása a történetből; **historiograph**, történetiró; **historiographia**, történetirás; **historiomathia**, történettanulás.

histrio, *lat.* alakos, színész.

hoc anno, *lat.* ezen esztendőben; **hoc est**, azaz; **hoc loco**, e helyen; **hoc mense**, ezen hónapban; **hoc sensu**, ezen értelemben; **hoc tempore**, ezen időben.

hocuspocus, büvészek által mutatványaiknál használt szavak, melyek állitólag ezen szavakból: „hoc est corpus" származnának.

hodegesis, *gg.* utmutatás; tani utmutatás; **hodeget**, utmutató, kalauz; **hodegetik** = hodegesis.

hodie mihi, cras tibi, *lat.* ma nekem, holnap neked.

hoditologia, *gg.* utazástan.

hodometer, *gg.* utmérő; **hodoplania**, eltérés az egyenes utról.

hofirozni, *ném.* valakinek udvarolni, valakinek kedvét keresni, tetszését megnyerni iparkodni.

holagoga, *gg. gyógyt.* teljesen kitisztitó szerek.

holcus, *nt.* cirok.

holographum, *gg.* egészen sajátkezüleg irt okirat; *kül.* végrendelet.

holokaustum, *gg.* égő áldozat, egészen elégő áldozat.

holosericeus, egészen selyem.

holosteum, *nt.* olocsán.

holosymphysis, *gg. kórt.* teljes beforradás.

holothuria, *gg. állatt.* fecskendők (sugár-állatok), férgenyek.

holotonia, *gg. kórt.* inmeredtség, idegrángás, dermedés.

homagialis, *lat.* jobbágyi, hódoló, hódolati; **homagium**, hódolat; emberdij, dij; **h. mortuum**, vérdij, holtdij; **h. vivum**, élődij.

homicidium, *lat.* emberölés, gyilkosság.

homiletika, *gg.* hitszónoklattan; **homiliarium**, *gg.-lat.* a szentirást magyarázó egyházi beszédek gyüjteménye; **homilia**, egyházi beszéd; szentirást magyarázó beszéd.

homo, *lat.* ember; férfiu; **h. alieni juris**, atyai hatalom alatt levő ember; **homo omnium horarum**, *tul.* minden óra embere; t. i. ki mindenhez alkalmazkodik; **h. sui juris**, önjogu személy, ki már nincs atyai hatalom alatt; **h. sum humani nihil a me alienum puto**, ember vagyok, s a mi emberi, nem vagyok ment attól; **h. trium litterarum**, három betüből álló ember, azaz fur = tolvaj.

homocentricus, *gg.* ugyanazon középponti; **homocentrum**, közös középpont; **homodrom**, vivő emeltyü; **homogen**, ugyanazon nemü, egynemü, egyféle; **homogenitas**, azonnemüség, egynemüség; **homogramm**, egyező irás, egyező irmodor; **homolog**, egybehangzó, egynevü, egynevezetü, egy néven levő; **homologatio**, birósági hitelesités; **homologia**, egybehangzás; **homologumena**, általánosan valódiaknak ismert iratok; **homonyma**, hangazonos, egyenlően hangzó szavak, p. o. ég = coelum, ég = ardet; **homonymia**, egynevüség, kétértelmüség.

homöomeria, *gg.* a részek hasonlatossága; **homöon**, v. **homoion**, hasonlat; **homöopatha**, a hasonszenvi gyógymód barátja; annyit is tesz mint: hasonértelmü elvrokon; **homöopathia**, *gyógyt.* hasonszenv; **homöopathika**, hasonszenvi gyógymód; **homöopathikus**, hasonlót szenvedő, hasonszenvi; **homöopathikus gyógymód**, dr. Hahnemann rendszere, mely a kór ellen oly gyógyszert alkalmaz, mely egészséges emberben épen azon kórt idézné elő, p. o. hashajtó szert hasmenés ellen; **homöophona**, hasonlóan hangzó szavak; **homöophonik**, hasonlóan hangzó szavak gyüjteménye; **homöoptoton**, hasonló hangzás; **homöosis**, hasonlitás, hasonlatok általi oktatás; **homöoteleuta**, hasonló végződésü szavak, rimek; **homöethnia**, fajrokonság; **homöusianus**, v. **homoiusianus**, az egyháztörténetben azon vélemény hive, hogy Jézus az Istenéhez csak hasonló (homöusios v. homoiusios), nem pedig

Digitized by Google

ugyanazon (homousios) természettel birt; **homoton,** hasonhangu, hasonszózatu, hasonszavu; **homoiusia,** hasonló lényüség; **homousia,** ugyanazon lényüség.

homuncio, homunculus, *lat.* emberke, nyomoru, megvetésre méltó ember.

honestas, *lat.* illendőség, tisztesség; **h. publica,** köztisztelet, jó hirnév; **honestálni,** tisztelni, becsülni; **honestus,** tisztességes, becsületes, tiszteletreméltó.

honneur, *fr.* (onnőr), **honor,** *lat.* becsület, tisztelet; **honneurs** (onnőr), becsületadás; hadüdvözlés; **faire les honneurs de la maison** (fer lezonnőr d'la meszon), az illő tiszteletet tanusitani vendégei irányában, azokat udvariasan fogadni, ellátni, mulatni, kisérni stb.

honny soit qui mal y pense, *fr.* (honni szoá ki máli pánsz), gyalázat annak, ki roszat gondol felőle; III. Eduard angol király által 1350-ben alapitott kék térdszalag-rend fölirata; ezen szavakat mondá ő, midőn egy szép táncosnőnek lehullott térdszalagját fölvevé.

honorabilis, tiszteletreméltó, tisztelendő; **honorálni,** dijazni, megjutalmazni; a váltót névbecsülésből elfogadni; **honorans,** névbecsülő; **honorarium,** tiszteletdij, jutalom; **honorarius,** tiszteletbeli; **honoratio,** tisztelés; névbecsülés, elfogadás névbecsülésből; **honoratior,** tisztesb rendü, **honoratus,** névbecsült; **honores mutant mores,** méltóságok, tisztségek megváltoztatják az erkölcsöket, a magaviseletet; **honorifice,** becsülettel; **honoris causa,** becsület okáért, becsületből; **honos habet onus,** a hivatal teherrel jár.

hoplites, páncélos gyalog katonák; **hoplochrisma,** kenőcs, melylyel a régi babonás világban a fegyvereket bekenték, hogy az azok által okozott sebek meggyógyuljanak; **hoplomach,** teljesen fölfegyverzett bajnok; **hoplomachia,** bajvivás teljes fegyverzetben.

hora, *lat.* óra.

hordeum, *lat.* árpa.

hordó, bormérték a Hegyalján, = $2^1/_2$ akó.

horebiták, Horeb csehországi hegyről nevezett husszita felekezet.

horismographia, *gg.* határisme, határleirás; **horismus,** határozás, értelemhatározás; **horizont,** láthatár, látkör; fölfogás; **horizontalis,** vizszintes, fekmentes, vizszinleges, viziránYos, fekirányos; **horizontalitas,** viziránYos fekvés.

hornista, *ném.-lat.* kürtös, kürtöló.

horodikt, *gg.* óramutató; **horographia,** óraleirás, órafölosztás; napórakészités mestersége; **horologium,** óra (eszköz, mely az órát (időt) mutatja); **horometer,** óraméró; **horometria,** óramérés; **horoskop,** *tul.* óramutató; jelfejtő, sors-jövendölő; azon pontja a föld pályájának, mely az ember születésekor a láthatáron fölmerült; **horoskopia,** jövendölés a csillagok akkori állásából, midőn valaki születik.

horrendum, *lat.* iszonyatos, iszonyu, **horrescálni,** utálni, iszonyodni (-tól, -től); **horribile dictu,** borzasztó elmondani; **horripilatio,** *kórt.* lázas borzongás, borzadás; **horror,** borzadás; irtózás, iszonyodás; irtózat, iszony; utálat; undor, undorodás.

hors de saison, *fr.* (hor dö szeszon), időn kivül.

Hortensia, *lat.* női név: kertésznő, kertkedvelőnő.

horticultura, *lat.* kertészet, kertmüvelés; **hortolog,** *lat-gg.* kertész, kertészet barátja; **hortologia,** kertészet; **hortus siccus,** füvészkönyv, növénykönyv.

Hosianna, *zsidó,* segits minket! üdv neki!

hospes, *lat.* vendég; jövevény; vendégfogadós, házi gazda; **hospitalis,** vendégszerető; **hospitale,** kórház, kóroda; szegények háza; aggok ápoldája; **hospitalarius,** betegápoló; *kül.* zárdákban; **hospitalitas,** vendégszeretet; **hospitium,** vendégfogadó, szállás; tanya; beszálló-zárda; vendégjog.

hospodár, *oláh,* ur.

hostia, *lat.* áldozat-állat; áldozatkenyér, ostya; szentség.

hostili animo, *lat.* ellenséges indulattal; **hostilis,** ellenséges; **hostilitas,**

Digitized by Google

ellenségeskedés; **hostiliter**, ellenségesen.

hôtel, *fr.* (otell), palota; nagy fogadó v. lakház; szálloda; **hôtel de ville** (otell dö vill), városház.

hottentotok, durva népség déli Afrikában.

houri, *arab*, (huri), örökké ifju társnő Mohammed paradicsomában.

house of commons, *ang.* (hausz of kommönsz), a középrendüek háza, alsóház Angolországban; **h. of Lords** v. **Peers** (h. of Lardsz v. Pírsz), lordok (főurak) háza, fölsö-ház.

Hubertus, a vadászok védszente.

hügenották, francia reformátusok.

Hugo, ó német finév: a magasztos, fönséges.

huissier, *fr.* (üisszie), ajtónálló; törvényszéki szolga.

hujus anni, *lat.* ezen évi; **hujus loci**, e helyi.

humaniora, *lat.* szép tanulmányok, fölsőbb ó nyelvészeti tanulmányok; **humanisálni**, emberitni, szeliditni; **humanismus**, az ember kiképzésére szolgáló tudományok összege; azon tanrendszer, mely az ó nyelvek tanitására fősulyt helyez; **humanista**, ó nyelvtudós; **humanisticus tanulmányok** = humaniora; **humanitas**, emberség, emberiség; szendeség, kegyesség, jóság, nyájasság; **humanus**, emberszerető, emberséges, nyájas.

humbug, *ang.* (hombog), nagyitás, tulzás, fillentés.

humiditas, *lat.* nedvesség.

humilitas, *lat.* alázat.

humor, *lat.* nedv, nedvesség, lé; kedv, szeszély; **humorista**, szeszélyes, kedvcsapongó iró; **humoristicus**, szeszélyes, kedvcsapongó, jókedvü.

humus, *lat.* televény, televényföld, termőföld, porhadék.

hundredweight, *ang.* (höndr'duet) = centweight.

hurrah! angol és orosz örömfölkiáltás.

husszita, (1415-ben Konstanc városban elégetett) Husz János cseh vallástanitó követője.

hyacinth, *gg. ásvt.* a régieknél amethyst; ma: jácintkő; **hyacinthus**, *nt.* jácintvirág.

hyades, *gg.* pataki v. tói nimfák; fiastyuk.

hyalit, *gg.* üvegkő; **hyalitis**, *kórt.* üvegnedv-gyuladás (szembetegség); **hyalodes**, *bt.* üvegnedv; **hyalographia**, azon ujonnan föltalált mesterség, üveglemezekre rajzokat fölmaratni; **hyalod**, üvegnemü, átlátszó; **hyalog**, üvegcsináló; **hyalurgika**, üvegcsinálás.

hyanche, *gg. kórt.* torokmondolagyuladás.

hyäna, *gg.* afrikai és ázsiai vadállat, hiéna.

hyboma, **hybosis**, *gg. kórt.* púp, hátpúp.

hydatidocele, *gg. kórt.* vizhólyagsérv; **hydatis**, *bt.* vizhólyag; *állatt.* kézhabarnica, hólyagóc (bélféreg); **hydaliten**, *állatt.* csillag-burányok; **hydatochloros**, viz-zöld; **hydatochroos**, viz-szinü; **hydatodes**, vizes; **hydatogenesis**, *kórt.* vizképződés; **hydatoncus**, *kórt.* vizdaganat.

hydepark, *ang.* (heidpárk), kir. állatkert és sétány Londonban.

hydra, *gg.* vizi kigyó, sokfejü szörnyeteg a lernai mocsárban, melyet Herkules ölt meg.

hydrachne, *gg. kórt.* vizhólyag a bőrön vagy a szájban; **hydrachnis**, vizhimlő; **hydracidum**, *gg.-lat.* könenysav; **hydragoga**, *gg.* vizhajtó-szerek; **hydragogia**, a viznek kihajtása a testből; **hydralma**, sóviz, sós viz; **hydralogen**, sós-sav, tengeri só; **hydrämia**, a vérnek vizes minősége; **hydrangium**, *bt.* vizedény, nyirkedény.

hydrargyria, *gg. kórt.* higanyküteg, a higanynyali visszaélés által okozott küteg; **hydrargyriasis**, higanykór; **hydrargyrosis**, higanynyali gyógyitás (kenés v. füstölés által); **hydrargyrum**, higany, kéneső

hydrarthron, *gg. kórt.* izület-vizkór.

hydrat, *gg. vt.* vizegy (a viznek elegyedése valamely savval v. aljjal; p. o. oxydhydrat = az éleg vegyülete vizzel

hydraulicum horologium, *gg.-lat.* vizóra; **hydraulika**, vizerőtan; vizvezetéstan, viz-árkolástan; **hydrauli-**

Digitized by Google

kostatik, tan azon nyomásról, melyet a folyóviz valamely csatorna oldalaira kifejt; **hydraulikus**, vizépitő; vizerőtani; vizvezetéstani; **hydraulikus mész**, vizálló mész, szivagból készitett vakolat, mely a vizben megkeményedik.

hydrencephalion, *gg. kórt.* agyvelő- v. velőür-vizkór; agy-vizkór; **hydrencephalus**, vizagy, vizfej; **hydrenterocele**, bélviz-sérv; **hydrenteromphalocele**, v. **hydrenteromphalos**, bélviz-köldök-sérv; **hydrepigastrium**, külső v. felületes has-vizkór; **hydrepiplocele**, receháj-vizsérv; **hydrepiplomphalocele**, receháj-viz és köldök-sérv; **hydrepiploon**, receháj-vizkór; **hydrexostosis**, vizet tartalmazó csont-daganat.

hydriadák, *gg.* vizi nimfák.

hydriasiologia, *gg.* vizgyógytan; **hydriasis**, viz általi gyógyitás; **hydriatik**, vizgyógy-tudomány; **hydriatros**, hidegviz által gyógyitó orvos.

hydrina, *gg.* tengeri v. tói kigyók.

hydriodat, *gg.* könenysavas só.

hydroa, *gg. kórt.* kis vizhólyag.

hydrobat, *gg.* 1) *állatt.* bukruca, vizi guvat; 2) viztaposó, habonlábbó.

hydrocantharida, *gg. állatt.* uszkályok.

hydrocele, *gg. kórt.* viz-sérv; **hydrocephalitis**, gyuladásos agy-vizkór; **hydrocephalocele**, agyürviz-sérv; **hydrocephalus**, viz-agy, viz-fej, agy-vizkór; **hydrochezia**, vizes hasmenés; **hydrocholecystis**, epehólyag-vizkór; **hydrocholecistitis**, epehólyag-gyuladás; **hydrocirsocele**, viz-ércsomósérv; **hydrocölia**, has-vizkór; **hydroderma**, bőr-vizkór; **hydrodynamik**, vizmoztan, vizerőtan; **hydrogaster**, gyomor-vizkór, a viz összegyülése a gyomorban; **hydrogen**, *vt.* köneny; **hydrogenisatio**, vegyülés könenynyel; **hydrogeologia**, azon tan, hogy a föld fölülete viz által alakult; **hydroglossum**, *tul.* viznyelv; béka-daganat a nyelv alatt; **hydrograph**, vizleiró; **hydrographia**, vizleirás; viztan, vizisme; **hydrographicus**, vizrajzi (p. o. térkép); **hydrokardia**, szivhártya-vizkór; **hydrokelis**, tökzacskó-vizdaganat; **hydrokranion**, agyvelő-vizkór; **hydroleros**, nyugtalan elmehábor; **hydrolith**, fehér-piros kristály; **hydrologia**, viztan, vizleirás, tekintettel a tartalom különböző vegyületére; **hydromania**, a vágy magát vizbe ölni; kiolthatlan szomjuság; szerfölötti kedvelése a hidegviz-gyógymódnak; **hydromantia**, vizjóslás; vizpróba; **hydromediastinum**, középhártya-vizkór; **hydromel**, méhsör; **hydromelon**, alma- v. birs-ital; **hydromeningitis**, agykér-vizkór; **hydrometeore**, *gg.* vizlégtünemények, p. o. köd, eső; **hydrometer**, vizmérő, eszköz a folyó testek sulyának meghatározására; **hydrometra**, *állatt.* a vizen uszó poloskák; *kórt.* méh-vizkór; **hydrometria**, vizsulymérés, azon tudomány, mely a viz sulyát, gyorsaságát, nyomását stb. megmérni tanitja; **hydromphalus**, vizes köldök-daganat; **hydromyringa**, földobüreg-vizkór, a földob-üregnek megtelése vizzel; **hydroncus**, vizdaganat; **hydronosos** = hydrops; **hydroparastata**, vizivók; **hidroparotis**, fültömirigy-vizkór; **hydropathia**, vizgyógytudomány; **hydropericardium**, szivburok-vizkór; **hydroperitonäum**, hashártya-vizkór; **hydrophallus**, a himvesszőnek vizes duzzadása; **hydrophan**, *dsvt.* világszem, drágakő, az opál változata, mely vizet sziván be, átlátszóbb lesz és szineket játszik; **hydrophil**, viznek barátja; **hydrophilina**, *állatt.* merölly, csík-bogár; **hydrophobia**, viziszony; dühösség, veszettség; **hydrophthalmia**, *kórt.* szem-vizkór, a szemek megdagadása nedvesség miatt, vizenyes szem; **hydrophthalmion**, kék karika a szem körül; **hydrophysocele**, v. **hydrophysokelis**, vizlégsérv; **hydrophysometra**, méhvizkór légduzzadással; **hydrophytologia**, vizi-növényisme; **hydrophyton**, vizinövény; **hydropiper**, *nt*, borsos cikkszár, cseplesz látonya; **hydropisia**, vizkór, vizkórság; **hydropneumatocele**, viz-légsérv; **hydropneumatosis**, has-vizkór, szélkór; **hydropneumonia**, tüdő-vizkór; **hydroposia**, viz-ivás; **hydropot**, vizivó; **hydrops**, vizkóros, vizkórságos; **hydroptica**, *gyógyt.* viz-

Digitized by Google

kór elleni szerek; **hydrorchis**, *kórt.* tökzacskó-vizkór; **hydrorrhachia**, v. **hydrorrhachis**, hátgerinc-vizkór; **hydrorrhachitis**, gyuladásos hátgerincvizkór; **hydrorrhoea intestinorum**, vizenyős hasmenés; **h. oculi**, szemvizfolyás; **hydrosacharum**, cukros viz; **hydrosarcidium**, v. **hydrosarka**, vizenyős husdaganat; **hydrosarkocele**, hus-vizsérv; **hydroskop**, vizmutató; vizóra; **hydroskopia**, jóslói vizvizsgálat; **hydrostasis**, viz-egyensuly föntartása; **hydrostatik**, vizállástan, viznyugtan, viz-egyensulytan; **hydrosteon**, *kórt.* csont-vizsérv, a csontvégeknek és velőnek vizenyősödése; **hydrotachymeter**, viz-sebességmérő; **hydrotechnia** v. **technika**, vizi építészet, vizi építés mestersége; **hydrotechnicus**, vizépitészeti; **hydrotekt**, vizi építő; **hydrothorax**, *kórt.* mellvizkór; **hydrotika**, *gyógyt.* izzasztószerek; **hydrothion-säure**, *vt.* könkéneg, kön-kénsav, záp-lég; **hydrura**, köneny-vegyület érccel.

hyetometer, *gg.* eső- (Regen) mérő.

Hygea, Hygiäa, Hygieia, *gg.* egészség- v. gyógyistennő, Aeskulap leánya, rajzoltatik kigyóval, melyet csészéből etet; 17-ik bolygó; **hygeismus**, egészségtudomány; **hygiastik**, egészségföntartás tudománya; **hygiena, hygieologia**, egészségtan.

hygrobarometer, *gg.* lég-nedvmérő; **hygrocirsocele**, *kórt.* vizenyős érsérv; **hygrocollysium**, *gyógyt.* szemviz; **hygroeudiometer**, légjóság-mérő; **hygrologia**, légnedvtan; **hygrom**, vizdaganat, vizenyős tömlődag; **hygrometer**, nedvességmérő, légnedvmérő; **hygrophthalmia**, *kórt.* vizenyős szemgyuladás; **hygroskop**, nedvességmutató.

hylarch, *gg.* ki az anyag fölött uralkodik, világszellem; **hyle**, anyag, ősanyag; **hylogenia**, **hyloplastik**, anyagképzés; **hylognosia**, anyagisme; **hylologia**, anyagtan; **hylopathismus**, azon tan, hogy az anyagok érzéssel és szenvedélylyel birnak; **hylophag**, faevő; **hylotheista**, ki az anyagot v. világot istennek tekinti; **hylozoismus**, azon tan, hogy az anyag él.

Hymen, *gg.* a házasság istene; házasság, menyekző; *bt.* szüz-ór; **hymenäa**, menyekző-dal.

hymenitis, *gg. kórt.* bélhártya-gyuladás; **hymenod**, hártyanemü; **hymenographia**, hártya-leirás; **hymenologia**, hártyatan; **hymenophthalmia**, szemhártya-gyuladás; **hymenoptera**, *állatt.* hártya-röpük, rovarok hártyás szárnyakkal; **hymenopterologia**, hártyaröpük leirása; **hymenotomia**, hártya-boncolás.

hymnarium, *gg.-lat.* papi énekeskönyv; **hymnus**, imadal; dicsőitő ének, zsolozsma.

hyoskyamin, *gg. vt.* belindék; **hyoskyamus**, *nt.* csalmatok, belindek.

hyper, *gg.* (összetételekben) szerfölötti, tulzott; **hyperästhesis**, *kórt.* szerfölötti érzékenység, szerfölötti ingerlékenység; **hyperbola**, szónoki tulzás; *mt.* mentelék, fölöslék; **hyperbolicus**, tulzó; **hypercinesia**, beteges gerjedékenység, izgékonyság; **hypercyesis**, gyakori terhesség; **hyperdulia**, tulzott tisztelet; **hyperdynamia**, rendkivüli erő.

hypericum, *lat. nt.* linka.

hyperidrosis, *gg. kórt.* szerfölötti izzadás; **hyperkritika**, tulszigoru itélet v. birálat; **hyperkritikus**, igen szigoru biráló; **hypermetra, versus hypermetra**, mértéket haladó vers, melyben t. i. a kellő mértéken fölül még egy szótag foglaltatik, mely a következő vershez olvastatik; **hypernöa**, v. **hypernoia**, *kórt.* minden oly betegség, mely tulcsigázott elmebeli tevékenységgel van összekötve; **hyperorthodoxia**, vakhit; **hyperostosis**, *kórt.* csontdaganat; **hyperoxyd**, *vt.* fölléleg; **hyperphysicus**, természetfölötti, érzékfölötti; érzékentuli; **hypersarcoma**, *kórt.* vadhus (valamely sebben); **hypersthen**, *ásvt.* pálkő, hasábdad szinjátszó pat; **hypersthenia**, *gyógyt.* tulcsigázott erő; **hyperthymia**, őrült vakmerőség; **hypertonia**, *kórt.* tulfeszültség.

hyphäma, *gg. kórt.* vérakadmány.

hyphen, *gg.* kötjel (-).

hypnobates, *gg.* alvajáró; **hypno-**

Digitized by Google

batesis, alvajárás; **hypnopathia**, álomkór; **hypnoticum**, álomital.

hypochondriacus, *gg.* rásztos, lépkóros; feketevérü, busszivü; **hypochondrialgia**, *kórt.* lépkóros fájdalom; **hypochondria**, rászt, lépkór; nehézkedvüség, busszivüség; **hypochondrium**, *bt.* vékony, lágyék.

hypochyma, *gg. kórt.* külső hályog.

hypodrom, *gg.* födött sétahely.

hypogastralgia, *gg. kórt.* altesti fájdalom; **hypogastrium**, has, altest; **hypogastrocele**, bélsérv, bélszakadás az altestben, **hypogastrorrhexis**, bélhártyaszakadással összekötött hassérv.

hypoglossis, *gg. kórt.* béka-daganat (a nyelv alatt).

hypokrisis, *gg.* képmutatás; **hypokrit**, képmutató.

hypomochlium, *gg.* az emeltyü támpontja, nyugpont.

hypopodia, *gg. gyógyt.* lábborongató szerek, p. o. mustártapasz.

hypostasis, *gg.* tárgyasitvány, alanyitvány; lényeg; *kórt.* ülep; *kül.* hugy-ülep.

hypotheca, *gg.* jelzálog, hitelzálog, ingatlan zálog; **hypothecarius**, jelzálogos hitelező; jelzálogi; **hypothekenbank**, *gg.-ném.* hitelbank.

hypothenusa, *gg. mt.* átfogó, fenékoldal.

hypothesis, *gg.* föltét, föltétel; vélelem; **hypothetice**, föltételesen, fölvételesen; **hypotheticus**, föltétes, föltételes, fölvételes.

hypotyposis, *gg.* érzékités, szem elé állitás.

hypsoma, *gg.* magasság, fönség; **hypsometria**, magasság-mérés, magassági mértan.

hystera, *gg. bt.* méh, anyaméh, nádra; **hysteralgia**, nádrabaj, méhbaj; **h. cancrosa**, méh-rák.

hysterandria, *gg. nt.* tiznél több himszáluak.

hysteratresia, *gg. kórt.* a méhszáj benövése; **hysterelosis**, az anyaméh megfordulása; **hysteria**, *gyógyt.* méhbaj elleni szerek; **hysterik**, *kórt.* méhbaj, méhfájdalom; **hysterikus**, méhbajban szenvedő, méhkóros; **hysteritis**, méh-gyuladás; **hysterocele**, *kórt.* méhsérv, nádra-iszam; **hysterocnesmus**, méh-viszketeg; **hysterodynia**, méhfájdalom; **hysterolith**, *kórt.* anyakő; **hysterolithiasis**, kőképződés a méhben.

hysterologia, *gg.* az utóbb következőnek előbbre tétele.

hysteroloxia, *gg. kórt.* az anyaméhnek ferde fekvése; **hysteromalacia**, a méhnek meglágyulása; **hysteromania**, méh-düh.

hysteron, *gg. tul.* hátulsó, alábblevő, v. következő; szülep; **hysteroncus**, méhdaganat; **hysteron proteron**, megforditott szórend, végén kezdés; **hysteroparalysis**, *kórt.* méh-bénulás; **hysteropathia**, méhfájdalom; méhkór; **hysterophthisis**, v. **hysterophthoë**, méhsorvadás; **hysterophysema**, szélgyülem a méhben; **hysteroplasma**, méhutánzat.

hysteropotmos, *gg. tul.* vissza- v. hazatért; életre hozott tetszhalott; halottaiból föltámadt.

hysteroptosis, *gg. kórt.* méh-iszam; **hysterorrhagia**, **hysterorrhöea**, nádravérfolyás; **hysterospasmus**, méhgörcs; **hysterotom**, a remekvágáshoz való kés; **hysterotomia**, a méh fölvágása, remekvágás; **hysterotomotokia**, remekvágás általi szülés.

I.

Iakchos, *gg.* Bacchus mellékneve.

iamelos, *gg.* gyászének, halotti ének.

iama, *gg.* gyógyszer; gyógyitás; **iamatologia**, gyógyszertan; **iasis**, gyógyulás.

iatraliptes, *gg.* a ki kenőcsök által gyógyit; **iatraliptik**, gyógy-kenés; **iatrarchia**, az orvos hatalma; **iatreusiologia**, a gyógyitás mesterségének gyakorlása, gyógyászat; **iatria**, gyógytan; **iatrochemia**, orvosi vegytan; **iatrognomik**, kórtan; **iatromantia**, orvosi jövendölés; **iatromathematika**, a mathematikai elveknek alkalmazása a gyógyászatban; **iatromechanikus**, ki az emberi test müködéseit az erőmütani törvények szerint igyekszik megfejteni; **iatrophysika**, orvosi ter-

Digitized by Google

mészettan; **iatros**, orvos; **iatrosophista**, bölcselő orvos; **iatrotechnika**, sebészet.

Iberia, régi neve Spanyolországnak.

ibidem, *lat.* ugyanott.

ibis, a gólyához igen hasonló mocsári madár, *kül.* Aegyptusban.

ibrikdár-aga, *török*, ki a szultán kezeire vizet önt.

ichneumon, *gg. állatt.* aegyptusi petymeg v. csuszma.

ichnograph, *gg.* tervrajzoló; **ichnographia**, tervrajzolás, épületterv.

ichor, *gg.* vizenyős genyedés.

ichthya, *gg.* száraz halbőr; **ichthyelaum**, halzsir; **ichthyites**, üres halpala; **ichthyocentaur**, emberhal; **ichthyocolla**, halenyv, vizahólyag; **ichthyodont**, kövült halfog; **ichthyoglossák**, kövült halnyelvek; **ichthyographia**, halleirás; **ichthyolith**, kövült hal; **ichthyolithologia**, halkövületleirása; **ichthyolog**, halismerő; **ichthyologia**, halisme, haltan; **ichthyomantia**, haljövendölés, jövendölés a hal belrészeiből; **ichthyomorph**, halkép, hal-lenyomat; **ichthyophag**, halevő; **ichthyosis**, *kórt.* halpikkelyszerü bélpokol; **ichthyospondylit**, halszálka-kövület; **ichthyotomia**, halboncolás; **ichthyt**, halkövület.

icteritia, *lat. kórt.* sápkór; **icterus**, sárgaság.

ictus. *lat.* ütés, verés, csapás, szurás.

Ida, 1) ó német női név: a szende, kitünő; 2) hegy Trója mellett.

Idalia, *gg.* Venus mellékneve.

idea, *gg.* eszme; **ideal**, eszmény, eszmekép; **idealis**, eszmeszerü, eszményi; költött, képzelt, képzeleti (p. o. pénzérték); **idealisálni**, eszményesitni; mint eszményt képzelni; **idealismus**, eszményesség; **idealista**, ki a tárgyakat nem a magok valóságában fogja föl, ki eszményeket alkot; **idealisticus**, eszményes; **idealitas**, eszményiség.

idem per idem, *lat.* hasonlót hasonlóval (mondani); hasonló értelmet hasonló szavakkal (kifejezni).

identificalni, *lat.* azonositni; **identificatio**, azonitás; **identicus**, azonos, egyazon, egyazonos; **identitas**, azonság, azonosság, egyazonság.

ideographia, *gg.* általánosan érthető eszme-irás, mely a szavakat nem az egyes hangoknak megfelelő betükkel, hanem a szó fogalmát kifejező jegyekkel irja; **ideokratia**, **ideokratismus**, azon törekvés, hogy a fönálló jogviszonyok helyett minden a tiszta ész szerint rendeztessék; **ideologia**, eszmetan; **ideolog**, ki ezen tant tanitja; ábrándozó, rajongó.

id est, *lat.* azaz.

idiochiron, **idiographum**, *gg.* (vkinek) saját keze irása; **idio-elektricus**, saját villanyu, önvillanyos; **idiographicus**, sajátkezü; **idioma**. sajátság, *kül.* nyelvsajátság, nyelvkülönösség; beszédmód, tájnyelv; **idiosynkrasis**, természeti szenv, különös szenv; természeti hajlam, ellenszenv v. idegenkedés.

idiot, *gg.* együgyü, tudatlan, bárgyu.

idiotikon, *gg.* tájszótár.

idiotismus, *gg.* tájszólás, tájszó; nyelvsajátság; együgyüség, tudatlanság, bárgyuság.

idol, *gg.* bálvány; **idologia**, képtan, képimádás; **idololater**, képimádó, bálványimádó; **idololatria**, **idolomania**, bálványimádás.

Iduna, *ó német*, az ifjuság és halhatatlanság istennője.

idus, *lat.* az ó romaiaknál martius, május, julius és october hónap 15-dike, s a többi hónapoknak 13-dika.

idyll. *gg.* falusi v. pásztori költemény, pásztori dal, pásztordal; **idylli**, falusi, mezei, pásztori.

Ignatius, *lat.* finév = tüzes; Ignác; **ignicola**, tüzimádó; **ignicolae**, tüzimádók; **ignis Antonii**, *kórt.* szent Antal tüze, orbánc; **ignis fatuus**, bolygótüz, futosó-tüz, lidérc, tüzember.

ignobilis, *lat.* nem nemes, nemtelen.

ignominia, *lat.* gyalázat, szégyen, szenny; **ignominiosus**, gyalázatos, becsület nélküli.

ignorálni. *lat.* nem tudni, nem akarni tudni (valamiről); valakit föl sem venni, v. semmibe sem venni; **ignorantia**, tudatlanság, járatlanság; **i. crassa**, vastag tudatlanság; **i. juris**, v. **i. legis**, a jog v. törvény nem tudása; **i. supina**, szándékos mulasztás v. gondatlanság; **ignoti nulla cupido**, *lat.* a mit nem

Digitized by Google

ismerünk, az után nem vágyódunk; **ignotus,** ismeretlen.

I. H. S. = in hoc salus, *lat.* ebben az üdv; annyit is tesz, mint: **Jesum habemus socium,** Jézus a mi társunk; v. **Jesus hortator Sanctorum,** Jézus a szentek intője (oktatója); v. **Jesus hominum salvator,** Jézus az emberek megváltója; a jezuiták jelmondata.

ikon, *gg.* kép; **ikonische Statuen,** életnagyságu szobrok; **ikonismus,** leképlés, képmásolat, ábrázolat; **ikonodulia,** képimádás; **ikonograph,** képleiró; **ikonographia,** képleirás, képisme, képtan; **ikonoklast,** képromboló (az egyházban); **ikonolater,** képimádó; **ikonolatria,** képimádás; **ikonolog,** jelképmagyarázó; **ikonologia,** jelképisme, jelképtan; jelkép-magyarázat; **ikonomachia,** a képek tisztelete miatti harc; **ikonomania,** képvágy; **ikonostroph,** oly üveg, mely a képet fölforditva mutatja.

ikosaëder v. **—dron,** *gg.* huszlap (husz egyenlő oldalu háromszög által keritett test); **ikosandria,** *nt.* husz himszáluak.

ikterik, *gg. kórt.* fekete sárgakór; **ikterus,** sárgaság, sárgakór.

ileitis, *gg. kórt.* csipebél-gyuladás; **ileon,** *bt.* csipőcsont, bélcsont; csipebél; **ileotyphus,** bél-idegláz; **ileum** = ileon; **ileus,** bélköszvény; a bélnek egymásba szövődése, = miserere.

iliacos intra muros peccatur et extra, *lat.* Ilium (Troja) falain belül és kivül egyaránt vétkeznek, azaz mindkét részről; **Iliade,** v. **Ilias,** Homer hősköltemény a trójai háboruról; **Ilias malorum,** a balesetek hosszu sora; **Ilias post Homerum,** *tul.* Homer utáni Ilias; valami fölösleges, nélkülözhető.

ilingus, *gg. kórt.* szédelgés; kergekór.

illatio, *lat.* következtetés.

illegalis, *barb.-lat.* törvényszerütlen, törvénytelen, törvényelleni; **illegalitas,** törvénytelenség, törvényszerütlenség.

illegibilis, *barb.-lat.* olvashatlan.

illegitim, *lat.* törvényszerütlen, törvénytelen; **illegitimitas,** törvénytelenség, törvényszerütlenség.

illiberalis, *lat.* fukar, nem adakozó, nem bőkezü; rab-elmü, szolga-elmü; **illiberalitas,** fukarság; szolga-elmüség.

illicita res, *lat.* tiltott, nem szabad dolog; **illicite,** tilalom ellenére.

illico, *lat.* azonnal, tüstént.

illimitatus, *barb.-lat.* határtalan, korlátlan.

illiquid, *barb.-lat.* nem folyó; bizonyitatlan, igazolatlan, nem igazolt.

illis, *gg.* bandzsal, kancsal, sanda (nő).

illiteratus, *lat.* tanulatlan, nem tudós.

illos, *gg.* bandzsal, kancsal, sanda (férfiu); **illosis,** bandzsalság, sandaság.

illuminálni, *lat.* 1) kivilágitni; *átv. ért.* ki-, fölvilágositni; 2) kiszinezni, kifesteni; 3) megittasodni; megrészegiteni; **illuminatio,** kivilágitás; (valamely könyomat v. rézmetszés) kiszinezése, kifestése; fölvilágosultság; **illuminatus,** fölvilágosult, fölvilágosodott.

illusio, *lat.* áltatás, ámitás, megjátszás, rászedés; csalódás; csalkép, ábránd; **illusorius,** csalóka, látszatos, ámitó, ál.

illustrálni, *lat.* magyarázni, értelmezni; fényt, dicsőséget szerezni (p. o. családnak); képek által disziteni; **illustratio,** magyarázat, értelmezés; fény, dicsőség; képek általi diszités; **illustris,** hires, kitünő; mint cim: nemzetes; **illustrissimus,** méltóságos.

imaginabilis, *lat.* képzelhető; **imaginálni,** képzelni; **imaginatio,** képzelés, képzelet, képzelem; képzelődés; **imaginarius,** képzelt, képzeleti.

imam, *arab,* török irástudó, világi pap.

imbecillis, *lat.* gyarló; tompaelméjü; **imbecillitas,** elmetompaság; *kórt.* erőtlenség.

imbibálni, *lat.* beszivni, beinni; beitatni, beszivatni.

imbrahar-basi, *török,* a szultán fölovászmestere.

imitabilis, *lat.* utánozható; **imitálni,** utánozni; **imitatio,** utánzás, utánzat; **imitativus,** utánzott; **imitator,** utánzó.

immaculata virgo, *lat.* szeplőtelen szüz.

immanens, *uj lat.* benlevő, benmaradó, benséges; **immanentia,** benlét, benség.

Digitized by Google

Immanuel, zsidó finév: Isten velünk; Emánuel.

immaterialis, *barb.-lat.* anyagtalan; **immaterialismus**, azon tan, hogy a lélek anyagtalan; **immaterialista**, ki a lélek anyagtalanságát hiszi, azt nem tartja az anyag egy részének; **immaterialitas**, anyagtalanság.

immatriculálni, *barb.-lat.* anyakönyvbe jegyezni, beirni, beigtatni.

immaturus, *lat.* éretlen, időelőtti; **immaturitas**, éretlenség, időelőttiség.

immediate, *barb.-lat.* közvetlenül; **immediatisálni**, közvetlenitni; **immediatus**, közvetlen; a ki v. mi közvetlenül a német birodalmi császár alatt állott.

immedicabilis, *barb.-lat.* gyógyithatlan, orvosolhatlan.

immedietas, *barb.-lat.* közvetlenség, közvetlen függés.

immemorabilis, *barb.-lat.* emlitést nem érdemlő.

immemorialis, *barb.-lat.* emlékezetet haladó.

immensitas, *lat.* megmérhetlenség, temérdekség; **immensus**, megmérhetlen, temérdek.

immerito, *lat.* érdemetlenül.

immersio, *lat. csill.* bemerülés, csillag letünése.

immigrálni, *lat.* bevándorolni.

imminens, *lat.* fenyegető.

immiscealni, *lat.* bekeverni, beelegyedni.

immobilis, *lat.* mozdithatatlan, mozdulatlan; ingatlan, fekvő (jószág); szilárd, állandó (akarat); **immobilitas**, mozdithatatlanság, mozdulatlanság, szilárdság, állandóság.

immoderate, *lat.* mértékletlenül, mérsékletlenül; **immoderatus**, mértékletlen, mérséktelen.

immodeste, *lat.* szerénytelenül; **immodestus**, szerénytelen.

immodice, *lat.* módtalanul.

immoralis, *lat.* erkölcstelen; **immoralitas**, erkölcstelenség.

immortalis, *lat.* halhatatlan; **immortalitas**, halhatlanság; **immortelle**, *nt.* aranygyopár.

immunis, *lat.* mentes, adómentes; **immunitas**, mentesség.

immutabilis, *lat.* változhatlan, változatlan; **immutabilitas**, változhatlanság, változatlanság.

impar, *lat.* páratlan.

impartialis, *barb.-lat.* pártatlan, részrehajlatlan; **impartialitas**, pártatlanság, részrehajlatlanság.

impasse, *fr.* (enpász), vak-utca, zsák-utca; alacsonyabb kártyával való ütés.

impassibilitas, *barb.-lat.* könyörtelenség, részvétlenség; meghathatlanság.

impasszirozni, a whistjátékban kisebb kártyával ütni azon hiszemben, hogy az ellenfélnek nincs nagyobb kártyája; p. o. egyszem helyett a királynővel, azon hiszemben, hogy a király nincs az ellenfélnél.

impastatio, *ol.* a festéknek vastag fölrakása.

impatibilis, *barb.-lat.* összeférhetlen, megférhetlen; **impatibilitas**, összeférhetlenség.

impediálni, *lat.* (impedire), akadályozni, gátolni; **impediens**, gátló, akadályozó; **impedimentum**, akadály.

impendens, *lat.* fenyegető, közellevő.

impendeálni, rákölteni, ráforditani; **impendiosus**, *barb.-lat.* költséges.

impenetrabilis, *barb.-lat.* áthatlan; **impenetrabilitas**, áthatlanság.

impensae, *lat.* költségek.

imperans, *lat.* parancsoló; uralkodó; **imperativus**, parancsoló; parancsolómód; **imperator**, parancsoló; fővezér, uralkodó, császár; **imperatoria**, *nt.* derely.

imperceptibilis, *barb.-lat.* észrevehetlen.

imperfectibilis, *barb.-lat.* nem tökélyesithető; **imperfectibilitas**, tökélesithetlenség; **imperfectio**, tökéletlenség; **imperfectum**, fél- v. aligmultidő; **imperfectus**, tökéletlen.

imperforatio, *barb.-lat. kórt.* a test szokott nyilásainak benövése.

imperialis, *lat.* birodalmi; császári; **imperialismus**, császárság; katonai kormányzat; **imperiosus**, parancsoló.

imperitia, *lat.* tapasztalatlanság, járatlanság.

imperium, *lat.* birodalom, uralkodás, főhatalom.

Digitized by Google

impermeabilitas, *barb.-lat.* áthatlanság.

impermutabilis, *barb.-lat.* elcserélhetlen.

impersonalis, *barb.-lat.* személytelen.

imperspicuitas, *barb.-lat.* homály; érthetlenség.

impertinens, *lat.* szemtelen, durva; **impertinentia**, szemtelenség, tolakodás.

imperturbate, *lat.* háboritlanul.

impetigo, *lat. kórt.* bórsenny, bórszenny, bórmoh.

impetrálni, *lat.* kinyerni, adományt nyerni, megkapni; fölkérni; **impetrans**, kereső, panaszló; kérő; **impetratio**, kinyerés, adomány-nyerés; **impetrator**, adományos, adomány-nyerő.

impetuositas, *lat.* hevesség; **impetuosus**, heves, indulatos; **impetus**, roham, heves megtámadás.

impie, *lat.* istentelenül; **impietas**, istentelenség.

impignoratio, *lat.* elzálogitás.

implacabilis, *lat.* kérlelhetlen, engesztelhetetlen.

implantálni, *lat.* beültetni.

impleálni, *lat.* betölteni, teljesiteni; **implementum contractus**, szerződésteljesités.

implicálni, *lat.* bonyolitni, bebonyolitani, bekeverni, beszőni; magában foglalni; **implicatio**, bonyolitás; **implicite**, benn-értőleg; beleértve, beleszámitva; alatta értve.

implorálni, *lat.* esedezni, könyörögni (-nak, -nek), segélyért esedezni.

imponderabiliák, *barb.-lat. ttan.* sulytalanok; **imponderabilis**, *ttan.* sulytalan; **imponderabilitas**, sulytalanság.

imponalni, *lat.* (imponere), *tul.* rávetni, rátenni, parancsolni (p. o. hallgatást); bámulatra, tiszteletre ragadni, csodálatot, tiszteletet gerjeszteni, tekintetet, tiszteletet parancsolni.

impopularis, *barb.-lat.* népszerütlen, népellenes; **impopularitas**, népszerütlenség; **impopulatio**, benépesités; népesség, népszám, lakosok száma.

import, *ker.* árubehozás, árubevitel; bevitel; **importálni**, bevinni (árut); fontosnak, nyomósnak lenni; (sokat v. keveset) jelenteni, tenni; **importance**, *fr.* (enportánsz), fontosság, nyomósság, jelentősség, jelentékenység; **importans**, *lat.* nyomós, fontos, nevezetes, tetemes, jelentékes, jelentékeny; jeles, előkelő, nagytekintetü (p. o. ember); **importatio**, *lat.* = import.

importunitas, *lat.* alkalmatlanság, alkalmatlankodás; tolakodás; baj; **importunus**, bajos, alkalmatlan, alkalmatlankodó, tolakodó.

impos, *lat.* tehetetlen; **impos animi**, gyönge elméjü.

imposant, *fr.* (enposzán), tekintetparancsoló, tiszteletet gerjesztő, bámulatra ragadó.

imposita, *középkori lat.* adórész, adó; vám; **impositio**, rátétel, p. o. kézrátétel; adókivetés.

impossibilis, *barb.-lat.* lehetetlen; **impossibilitas**, lehetetlenség.

imposteur, *fr.* (enposztőr), **impostor**, csaló, gazember, **impostura**, csalás, gazság.

impotens, *lat.* tehetetlen; képtelen a nemzésre; **impotentia**, tehetetlenség.

impracticabilis, *barb.-lat.* kivihetlen, valósithatlan.

imprägnálni, *barb.-lat.* teherbe ejteni; *vt.* telizni; **imprägnatio**, teherbe ejtés; *vt.* telizés.

impräscriptibilis, *uj lat.* elévülhetlen.

imprecatio, *lat.* esdeklés; átok.

impressio, *lat.* benyomás, hatás.

imprimálni, *lat.* (imprimere), benyomni; bevésni (p. o. emlékezetbe); **imprimatur**, *lat. tul.* nyomattassék be; kinyomathatik; nyomtatási engedelem.

improbabilis, *lat.* bebizonyithatlan; valószinütlen.

improbálni, *lat.* roszalni, helytelenitni.

improbus, *lat.* rosz, gonosz.

improductiv, terméketlen, meddő; hasznot nem hajtó, semmi jövedelmet nem hozó

impromptu, *fr.* (enprohntü), rögtönzet, hevenyészet, rögtönzött élc.

improportio, *uj lat.* aránytalanság; **improportionatus**, aránytalan, idomtalan.

Digitized by Google

improprie, *lat.* sajátlanul, átvitt értelemben, képleg.

improtocollálni, *barb. lat.* beigtatni, jegyzőkönyvbe iktatni, bejegyezni.

improvisálni, *fr.* (improviser = enproviszé), rögtönözni, hevenyészni.

imprudens, *lat.* vigyázatlan, meggondolatlan; oktalan, eszélytelen, ildomtalan; **imprudenter**, oktalanul; **imprudentia**, oktalanság.

impuber, *lat.* serdületlen; **impubertas**, serdületlen kor.

impudens, *lat.* szemtelen, orcátlan; **impudentia**, szemtelenség, orcátlanság.

impudice, *lat.* buján, fajtalanul, szemérem nélkül; **impudicitas**, bujaság, fajtalanság, szemérmetlenség.

impugnálni, *lat.* ostromolni, vitatni (nézetet, véleményt).

impulsio, *lat. tul.* behajtás, ösztönzés; **impulsoriales litterae**, sürgető levél; **impulsus**, lendités, mozditás, inditás, lökés, nógatás, ösztönzés, késztetés; **impulsust adni**, meglenditeni, mozditni, inditni (vmit), lökést adni valaminek.

impune, *lat.* büntetlenül; **impunitas**, büntetlenség.

impurus, *lat.* tisztátalan, nem tiszta, nem igaz, rosz; ocsmány, ronda, trágár, fajtalan; **impurismus**, nyelvrontás, nyelv-tisztátalanság.

imputabilis, *barb.-lat.* beszámitható, betudható; **imputabilitas**, beszámithatóság, betudhatóság; **imputálni**, beszámitni, betudni; vétkül tulajdonitani, vétkül róni; **imputatio**, beszámitás, betudás.

in abstracto, *lat.* elvonva, elvontan.

in abundantia, *lat.* bőven, bőségesen, fölösleg.

inacceptabilis, *barb.-lat.* elfogadhatlan.

inaccessibilis, *barb.-lat.* hozzáférhetlen.

inactálni, *lat.* bepörösiteni.

inactio, **inactivitas**, *lat.* tétlenség, munkátlanság, henyeség; **inactivus**, tétlen, munkátlan, szolgálat, hivatal, munka nélküli.

inadäquat, *lat.* hozzá nem illő; hozzá nem alkalmazott.

inadmissibilis, *lat.* megengedhetlen, helytelen.

inadvertentia, *lat.* vigyázatlanság, figyelmetlenség, gondatlanság.

in aeternum, *lat.* örökké.

in agone, *lat.* haldokolva, végvonaglás közben.

inalienabilis, *barb.-lat.* elidegenithetlen.

inalterabilis, *barb.-lat.* változhatlan.

inamabilis, *barb.-lat.* szeretetre nem méltó.

in ambiguo, *lat.* bizonytalanságban, kétségben.

inamovibilis, *barb.-lat.* elmozditathatlan.

inana, **inanus**, *lat.* haszontalan, hiábavaló, hiu; **inana quaestio tollitur silentio**, a hiábavaló kérdés hallgatással mellőztetik; **inanitas**, haszontalanság, hiábavalóság, hiuság.

inanitio, *lat. kórt.* tápszerek hiánya miatti kimerültség.

in annum sequentem, *lat.* a következő évre.

in antecessum, *lat.* előre.

inappellabilis, *barb.-lat.* fölebbvihetlen, nem fölebbezhető.

inapplicabilis, *barb.-lat.* nem alkalmazható.

inaequalis, *lat.* nem egyenlő, különböző; nem egyenes, görbe, egyenetlen; **inaequalitas**, egyenetlenség, egyenlőtlenség, különbözés.

in armis, *lat.* fegyverben, fegyverzetten.

inarticulálni, *lat.* becikkelyezni, törvénybe igtatni; **inarticulatio**, nem izült, tagolatlan kiejtése a hangoknak; érthetlenség.

inaestimabilis, *lat.* megbecsülhetetlen.

inattentus, *barb.-lat.* figyelmetlen; **inattentio**, figyelmetlenség.

inaudibilis, *lat.* hallhatatlan; **inauditus**, kihallgatatlan; hallatlan.

inaugurálni, *lat.* megkoronázni; fölavatni, hivatalba igtatni v. vezetni; **inauguratio**, koronázás; hivatalba igtatás v. vezetés; székfoglalás.

in bona pace, *lat. tul.* jó békében, jószerével, szépszerével; **in brevi tempore**, *lat.* rövid idő mulva.

Digitized by Google

incalculabilis, *uj lat.* kiszámithatlan; megmérhetlen.

in calculo, *lat.* számitásban.

incantator, *lat.* varázsló.

incapabilis, *barb.-lat.* nem képes; **incapacitas,** *uj lat.* képesség hiánya; **incapax,** nem képes, képtelen.

in capita, *lat.* fejenként.

incarcerálni, *lat.* befogni; börtönbe zárni; **incarceratus,** fogoly, rab.

incarnadin, *fr.* (enkárnáden), testszin, testszinü; **incarnantia,** *lat. gyógyt.* hust növesztő szerek; **incarnat,** kiáltó piros; **incarnatio,** testesülés, testtélétel; **incarnatio unguis,** *kórt.* a köröm benövése a husba; **incarnativ,** husnövesztő; **incarnatus,** megtestesült, megrögzött.

incassálni, *ol.* pénzt behajtani, pénzt bevenni; **incasso,** pénzbehajtás, pénzbeszedés.

in casu(m), *lat.* azon esetben, (azon esetre); **in casu(m) necessitatis,** szükség esetében (v. esetére).

incattus, *lat.* alpörös.

incaute, *lat.* vigyázatlanul, gondatlanul, ovatosság nélkül.

incendiarius, *lat.* gyujtogató; **incendium,** tüzvész; **incensatio,** füstölés az oltár előtt.

incessabilis, *lat.* szakadatlan, szüntelen, meg nem szünő.

incestus, *lat.* vérfertőztetés; **incestuosus,** vérfertőztető.

inch, *ang.* (incs), angol hüvelyk = $^1/_{12}$ angol láb = 2,54 centimeter.

inchoativum, *lat.* kezdő ige; **inchoativus,** kezdő, bevezető.

incidens, *lat. tul.* beesö, bevágó; közbejött eset, melléktörténet, mellékesemény; mellékkérdés valamely pörben; **incidentalis,** közbejövő, közbevágó, közbeszóló; mellesleges; **incidenter,** mellesleg, közben, beszédközben; **incidentia,** ötlet; közbejött esetek, l. incidens; *gyógyt.* a megsürüsödött nedveket higitó szerek; **incidenzpunkt,** *lat -ném. mt.* beesési pont.

incidit in Scyllam, qui vult vitare Charybdim, *lat. tul.* Scyllába esik, ki Charybdist akarja kerülni; cseberből vederbe hágni; eső elől futni, csurgó alá jutni; gödörből verembe esni.

incineratio, *lat.* elhamvasztás, elégetés.

incipiens, *lat.* kezdő.

in circa, *lat.* körülbelül, mintegy.

incisio, *lat.* bevágás, bemetszés; rovátk, horny; vágány; **incisorii dentes,** metszőfogak; **incisorium,** bonckés; boncoló-asztal; **incisum,** bevágás stb. l. incisio; közbevetett mondat.

incitabilis, *barb.-lat.* ingerlékeny; **incitabilitas,** ingerlékenység; **incitálni,** ingerelni, ösztönözni; **incitamentum,** ösztön; inger; ingerlő szer; **incitatio,** ingerlés, ösztönzés; ösztön; inger.

incivilis, *lat.* udvariatlan; **incivismus,** *uj lat.* polgári érzület hiánya.

inclaválni, *lat.* beékezni, beékelni; bekebelezni; zárjel közé tenni.

inclementia, *lat.* kegyhiány; kegyelmetlenség; zordonság.

inclinálni, *lat.* hajlani; hajlandónak lenni; **inclinatio,** hajlás; (delejes) lehajlás; hajlam, hajlandóság, vonzódás.

includálni, *lat.* bezárni; hozzá csatolni, mellékelni; **inclusive,** bezárólag; betudva; **inclusum,** csatolvány, melléklet.

incognito, *lat.* ismeretlenül, ismeretlen név alatt, idegen v. álnév alatt.

incohaerens, *barb.-lat.* összefüggés nélküli.

incolatus, *lat.* lakhatási jog, lakosság.

incommensurabilis, *barb.-lat.* összemérhetlen.

incommodálni, *lat.* alkalmatlanságot okozni, alkalmatlankodni, terhül v. terhére lenni (-nak, -nek); **magát —,** fáradni; **incommoditas,** kényelmetlenség, alkalmatlanság; **incommodum,** kár, hátrány.

in communi, *lat.* közösen.

incomparabilis, *lat.* összehasonlithatlan.

incompatibilis, *barb.-lat.* összeférhetlen, össze nem egyeztethető; **incompatibilitas,** összeférhetlenség.

incompetens, *barb.-lat.* nem illetékes, illetéktelen; **incompetentia,** illetéktelenség.

incomplet, *uj lat.* hiányos, nem teljes, csonka.

Digitized by Google

incomprehensibilis, *barb.-lat.* megfoghatlan.

in concreto, *lat.* összszerüleg, egybegondoltan; a maga valóságában.

inconsequens, *barb.-lat.* következetlen; **inconsequenter,** következetlenül; **inconsequentia,** következetlenség.

in consessu, *lat.* az ülésben.

inconsiderabilis, *barb.-lat.* jelentéktelen, csekély.

inconsiderantia, *lat.* vigyázatlanság; meggondolatlanság.

inconsistens, *barb.-lat.* állhatatlan; nem tartós; össze nem álló; szétmálló; **inconsistentia,** állhatatlanság; tartósság hiánya; mállékonyság.

inconsolabilis, *lat.* vigasztalhatlan.

inconstans, *lat.* állhatatlan, változékony; mulékony.

inconstitutionalis, *lat.* alkotmányellenes.

in consueta forma, *lat.* szokott alakban.

inconsulte, *lat.* meggondolatlanul.

incontestabilis, *barb.-lat.* tagadhatlan.

incontinentia, *lat.* mérsékletlenség, fajtalanság; *kórt.* erőtelenség, melynélfogva valaki a természeti szükségeket (ürülést, vizelést) vissza nem tarthatja.

in continuo, *lat.* szüntelen, szakadatlanul, folyvást.

in contumaciam (elitélni), *lat.* makacsságból elitélni.

inconveniens, *lat.* illetlen, össze nem illő; **inconvenientia,** illetlenség; illetéktelenség.

inconvincibilis, *barb.-lat.* meg nem győzhető.

incorporálni, *lat.* bekebelezni, hozzákapcsolni; **incorporatio,** bekebelezés; **in corpore,** testületileg, együtt.

incorrect, *lat.* szabatlan, hibás; **incorrecte,** szabatlanul, hibásan; **incorrigibilis,** javithatlan.

incorruptibilis, *lat.* romolhatlan; megvesztegethetlen; **incorruptus,** romlatlan, tiszta.

incrassantia, *lat. gyógyt.* süritőszerek.

incredibilis, *lat.* hihetetlen; **incredibilitas,** hihetetlenség; **incredulitas,** hitetlenség; **incredulus,** hitetlen; kétkedő.

incrementum, *lat.* növekedés, gyarapodás.

incriminálni, *uj lat.* vádolni.

incrustatio, *lat.* kérgezés; kőkéreg általi beboritása valamely testnek.

incubatio, *lat. kórt.* boszorkánynyomás.

inculcálni, *lat.* fejébe verni.

inculpálni, *lat.* vádolni, bevádolni; hibául róni; **inculpatus,** vádolt.

incumbentia, *lat.* kötelesség.

incunabula, *lat. töb. tul.* bölcső; kezdő vagy zsenge nyomtatványok, nyomdai zsengék, ősnyomtatványok 1515—1525-ig.

incurabilis, *lat.* gyógyithatlan; **incurabilitas,** gyógyithatlanság.

incuria, *lat.* gondatlanság; vigyázatlanság.

incursio, *lat.* (ellenséges) becsapás, beütés.

incurválni, *lat.* meggörbitni.

I. N. D., = **in nomine Dei** v. **Domini,** *lat.* az isten v. az ur nevében.

indebite, *lat.* tartozatlanul; jogositatlanul.

indecens, *lat.* illetlen; **indecentia,** illetlenség.

indecisus, *lat.* határozatlan, ingatag; eldöntetlen, bizonytalan.

indeclinabilis, *barb.-lat.* nem ejtegethető.

indecorum, *lat.* illemtelenség.

in defectu, *lat.* hiányában, (-nak, -nek) hijában; (jobb) nem levén.

indefensibilis, *uj lat.* nem védhető; nem védelmezhető; **indefensus,** nem védett, nem védelmezett.

indefinibilis, *barb.-lat.* meg nem határozható (fogalom); megmagyarázhatlan, megfejthetlen, rejtélyes; **indefinite,** határozatlanul, bizonytalanul; homályosan, érthetlenül.

indelebilis, *lat.* el-, kitörölhetlen, maradandó, állandó.

indemnisálni, *lat.* kármentesiteni, kártalanitani, kárpótolni, kárát megtériteni; **indemnisatio,** kármentesités, kártalanitás, kárpótlás, kártérités; **indemnitas,** kármentesség.

Digitized by Google

indemonstrabilis, *uj lat.* megbizonyithatlan.

in Deo consilium, *lat.* Istennél a tanács.

independens, *barb.-lat.* független; **independentia,** függetlenség; önállás.

indestructibilis, *barb.-lat.* lerontthatlan, elrombolhatlan.

indeterminabilis, *barb.-lat.* meghatározhatlan; **indeterminate,** határozatlanul; **indeterminatio,** határozatlanság; **indeterminatum,** határozatlan.

indevotus, *barb.-lat.* nem ájtatos.

index, *lat.* mutató, tartalommutató, tárgymutató, lapmutató; **index librorum prohibitorum,** tiltott könyvek sorjegyzéke.

indiánok, igy neveztetnek Amerika őslakói.

indicálni, *lat.* bejelenteni; bevallani; mutatni (-ra, -re); **indicans,** jelentő, bejelentő; *gyógyt.* jel, jelenség; **indicatio,** jel, jelenség, gyanuok; **indicativus,** jelentő v. mutató mód; **indicium,** jel, jelenség, gyanuok.

indictio, *lat.* egyházi gyülekezet hirdetése; ó római adószám; **indictionscyclus,** 15 év, mely idő alatt a római császárok háromszor, t. i. minden ötödik évben szedtek a tartományokban fejadót.

indienne, *fr.* (endjenn), indiai pamutszövet.

indifferens, *lat.* közönyös, közömbös, egykedvü, részvétlen; hideg, hideg indulatu; mindegy; **indifferenter,** közönyösen, egykedvüen; hidegen, hidegvérrel; föl sem véve; **indifferentia, indifferentismus,** közöny, közömbösség, részvétlenség, egykedvüség; **indifferentista,** közönyös; **indifferenz-punkt,** *ttan.* közönyös pont.

indigena, *lat.* benszülött; honfi, honositott, honosult; **indigenatus,** benszülöttek joga, honjog; honositás.

indigens, *lat.* szükölködő; **indigentia,** szükölködés.

indigestio, *lat.* emészthetlenség, emésztéshiány.

indigitálni, *lat. tul.* ujjal mutatni; figyelmeztetni.

indignálódni, nemes haragra gyúlni; **indignatio,** nemes harag, méltó neheztelés; boszankodás.

indigo, kelet- és nyugatindiai növénynek leveleiből készitett kék festőanyag; kék festék; **indigofera,** *nt.* indigo-növény.

indirecte, *lat.* nem igenyest; közvetve; mellesleg, mellékesen; **indirectus,** nem igenyes; közvetett; mellékes.

indisciplinatus, *lat.* fegyelmetlen, féktelen.

indiscret, *lat.* szerénytelen; ki hallgatni nem tud; meggondolatlan; kiméletlen; **indiscretio,** szerénytelenség, hallgatni nem tudás; meggondolatlanság; kiméletlenség.

indiscriminatim, *lat.* különbség nélkül.

indispensabilis, *barb.-lat.* mulhatlan, mellőzhetlen; szükséges.

indisposé, *fr.* (endiszposzé), roszkedvü; ki magát roszul érzi; **indispositio,** roszkedvüség; roszullét, gyöngélkedés.

indisputabilis, *barb.-lat.* elvitázhatlan, tagadhatlan.

indissolubilis, *barb.-lat.* föloldhatlan, elválhatlan, elválaszthatlan; **indissolubilitas,** föloldhatlanság, elválaszthatlanság.

indistincte, *lat.* határozatlanul, bizonytalanul; homályosan, érthetlenül.

individualis, *lat.* egyéni; **individualisálni,** egyéniteni; **individualisatio,** egyénités; **individualismus,** egyénesség; egyénieskedés, egyénelvüség; **individualitas,** egyéniség; személyiség; **individuum,** egyén; egy valaki.

indivisibilis, *barb.-lat.* fölosztathatlan.

indocilis, *lat.* nehézfejü, ki nehezen tanul.

indolens, *lat.* szunyáta, érzéstelen, tunya, hanyag, ki semmivel sem gondol; gondatlan; közönyös; fájdalmatlan; **indolentia,** érzéstelenség; fásultság; tunyaság, hanyagság, gondatlanság, közömbösség; ernyedtség, renyheség; aluszékonyság; fájdalmatlanság.

indoles, *lat.* tulajdonság, természet, minőség, mivolt; indulat.

indorsálni, *ol.* hátirni, hátára irni, hátiratolni; **indorsamentum,** hátirat;

Digitized by Google

indorsata, hátirat; **indorsatio,** hátirás; **indorsatum,** hátirat; **in dorso,** hátlapján (a váltónak), hátiratilag; **indorsamentum,** hátirat; **indorsat,** hátiratos.

Indra, *indus,* az ó indusoknak legfőbb istene; a későbbi vallás szerint: az alsóbb rendü istenek fejedelme.

in dubio, *lat.* kétség esetében, kétséges esetben; **indubitabilis,** kétségtelen, kétségbe nem vonható.

inducálni, *lat.* (inducere), rávenni, vezetni, vinni (-ba, -be, -ra, -re); következtetni; **inductio,** következtetés, lehozás; egyes esetekből vont általános következtetés; **inductiv,** lehozó, következtető.

in dulci jubilo, *lat. tul.* édes vigalomban; tobzódásban (élni).

indulgens, *lat.* engedékeny, kiméletes; **indulgentia,** engedékenység; bünbocsánat; bucsu; **indultus,** engedelem; kedvezési határidő.

in duodez, tizenkettedrétben.

in duplo, *lat.* kétszeresen; kétrét.

indurabilis, *lat.* nem tartós.

induratio, *barb.-lat.* megkeményedés, keménység; megátalkodottság, konokság; töredelmetlenség.

industria, *lat.* ipar, szorgalom; müipar, müszorgalom; **industrialismus,** *barb.-lat.* a müipar tulnyomósága; **Industrie-Ausstellung,** iparmü-kiállitás; **industriosus,** szorgalmas, iparkodó.

inedita, *lat* még ki nem adott iratok.

ineffabilis, *lat.* kimondhatatlan.

in effectu, *lat.* valójában, valósággal, valóban.

inefficax, *lat.* foganatlan, sükertelen.

in effigie, *lat.* arcképét (fölakasztani, midőn a személy kézre nem kerithető).

inegal, *fr.* nem egyenlő; **inegalité,** *fr.* egyenlőtlenség.

ineligibilis, *barb.-lat.* nem választható.

ineptiae, *lat.* képtelenségek; haszontalanságok.

inertia, *lat.* lomhaság, renyheség, röstség, tunyaság; tehetlenség, erőtelenség.

ineruditus, *lat.* tanulatlan, nem tudós.

in esse, *lat.* lételében, valójában.

in essentiali, *lat.* lényegében, a dolog érdemében; **inessentialis,** *barb.-lat.* nem lényeges.

inevitabilis, *lat.* elkerülhetlen; mellőzhetlen, mulhatlan, okvetlen.

inéxact, *barb.-lat.* nem pontos, nem szabatos; **inexactitudo,** pontatlanság.

in excessu, *lat.* tulságosan.

inexcitabilis, *barb.-lat.* nem ingerelhető; nem serkenthető.

inexcusabilis, *lat.* kimenthetlen, ki nem menthető.

inexigibilis, *barb.-lat.* behajthatlan.

inexorabilis, *lat.* kérlelhetlen, engesztelhetlen.

inexperientia, *uj lat.* tapasztalatlanság; **inexpertus,** tapasztalatlan.

inexplicabilis, *lat.* megfejthetlen, megmagyarázhatlan.

inexplórabilis, *barb.-lat.* kitanulhatatlan.

inexpressibilis, *barb.-lat.* kimondhatlan; **inexpressibles,** *ang.* (inekszpresszibelsz), nadrág.

inexpugnabilis, *lat.* megvehetetlen, meghódithatlan.

inexstinguibilis, *lat.* kitörülhetlen, eltörülhetlen; kiirthatlan; feledhetlen.

inexstirpabilis, *lat.* kiirthatatlan.

inexstensibilis, *barb.-lat.* kinyujthatlan, nem nyujtékony, nem terjedékeny.

in extenso, *lat.* terjedten, terjedelmesen; egész kiterjedésében; bőven, körülményesen, részletesen.

in extremis (momentis), *lat.* végén, végvonaglásban, végveszélyben, végsőre (jutott).

inextricabilis, *lat.* föl-, megoldhatatlan; kifejthetetlen, szövevényes.

in facie loci, *lat.* a hely szinén.

infallibilis, *barb.-lat.* csalhatatlan; **infallibilitas,** csalhatatlanság.

infamia, *lat.* becstelenség, becsületvesztés, gyalázatosság; **infamia notatus,** becstelennek nyilvánitott; **infamis,** gyalázatos, becstelen, becsületvesztett.

infans, *lat.* csecsemő; **infanta, infante,** *spany.* királyi hercegnő és herceg Spanyol- és Portugalországban; **infantado,** a királyi hercegeknek tartására rendelt terület.

Digitized by Google

infanteria, *fr.* (infanterie = enfánteri), gyalogság, gyalog katonaság; **infanterista**, gyalog katona.

infanticida, *lat.* gyermekgyilkosnő; **infanticidium**, gyermekgyilkosság.

infarctus, *lat. kórt.* hasszorulás (a sár megkeményedése miatt).

infatigabilis, *lat.* ernyedetlen, fáradhatlan.

infatuatio, *uj lat.* belebolondulás; önhittség.

infavorabilis, *barb.-lat.* nem kedvező, mostoha.

in favorem, *lat.* kedveért, javáért v. javára.

infectio, *lat.* ragály, fertőzés; **infectus**, ragályban szenvedő; megromlott (p. o. levegő).

infelicitas, *lat.* boldogtalanság; **infeliciter**, szerencsétlenségre, szerencsétlenül.

inferálni, *lat.* (inferre), *tul.* bevinni, behozni; következtetni.

inferior, *lat.* alsó; alárendelt, alábbvaló.

infernalis, *lat.* pokolbeli.

infertilis, *barb.-lat.* terméketlen.

infestálni, *lat.* nyugtalanitani, abajgatni; ellenkedni (-val, -vel).

infeudatio, *középk. lat.* hübérbeadás.

infibulatio, *lat. gyógyt.* a nemzőtag bőrének karikába foglalása v. befércelése az önfertőztetés megakadályozása végett.

inficiálni, *lat.* a betegséget ragály által közölni, megfertőztetni; megrontani (a levegőt).

infidelis, *lat.* hütelen; **infidelitas**, hütelenség; hitszegés; **infidelitatis nota**, hütlenség vétke; hazaárulás.

in fidem, *lat.* hitelére.

infiltratio, *uj lat.* beszüremkezés.

infinitas, *lat.* határtalanság; határozatlanság; végtelenség; **infinitivus**, határozatlan mód; **infinitus**, végtelen, határtalan.

infirmitas, *lat.* gyöngeség, erőtelenség; gyarlóság; betegség; **infirmus**, gyönge, erőtelen.

in flagranti, *lat.* tetten (kapni, érni).

inflammabilis, *lat.* gyulékony; **inflammatio**, gyuladás, lob; **inflammatorius**, gyuladásos, gyuladást okozó.

inflatae glandulae, *lat. kórt.* megdagadt mirigyek; **inflatio**, fölpuffadás.

inflexibilis, *lat.* hajthatatlan, makacs; **inflexio**, *ttan*, fénygörbület.

infligálni, *lat.* büntetést kiszabni, rámérni.

inflorescentia, *uj lat. nt.* virágzás; **in floribus**, virágzó állapotban, korban.

influálni, *lat.* befolyni; **influentia**, befolyás; **influenza**, *ol. kórt.* ragályos nátha, náthaláz, náthahurut; **influenzirozni**, *lat.-ném.* befolyással lenni valakire, befolyást gyakorolni valakire; **influxus**, befolyás.

in folio, *lat.* ivnagyságban.

in forma consueta, *lat.* szokott alakban; **informis**, alaktalan, idomtalan, rut; **informitas**, alaktalanság, idomtalanság.

informálni, *lat.* értesiteni, fölvilágositani; oktatni; **informativum**, *uj lat.* utasitó, oktató itélet; **informatio**, értesités, fölvilágositás; **informator**, oktató, házi tanitó.

in foro conscientiae, *lat.* a belső biró előtt, a lelkiismeret itélőszéke előtt.

infra, *lat.* alatt, lenn; alul; **infra scriptus**, alulirott; adós.

infractio, *lat.* betörés; (törvény)sértés, törvényszegés.

infrangibilis, *barb.-lat.* eltörhetlen.

in fraudem, *lat.* kijátszása végett.

infringálni, *lat.* (infringere), megtörni, sérteni, szegni (törvényt, szerződést).

infula, *lat.* püspöksüveg, püspökföveg.

infundálni, *lat.* (infundere), beleönteni, beletölteni; **infunde**, (orvosi rendelvényeken), önts hozzá; **infundibulum**, tölcsér; **infundatus**, alaptalan.

infungibilis, *barb.-lat.* elhasználhatlan.

infusio, *lat.* rátöltés, beleöntés; áztatás; forrázás; **infusoria**, *állatt.* ázalék, ázalag, termőparány, ázalékféreg; **infusum**, öntelék.

in futuram rei memoriam, *lat.* a dolognak jövendő emlékére, emlékezetül; **in futurum**, jövőre, jövendőben.

Digitized by Google

in genere, *lat.* általában; közönségesen, rendszerint, többnyire.

ingenieur, *fr.* (enzseniór), mérnök, építész; **ingenieur-corps** (— kor), mérnöki-kar.

ingeniositas, *lat.* éleselméjüség; **ingeniosus**, éleselmü; elmés, eszes; **ingenium,** elme, ész; elmésség; **ingenium acutum,** éles elme.

ingerálni, *lat.* (ingerere), beleelegyedni; beavatkozni; **ingerens,** beavatkozó, pörbe avatkozó; **ingessio,** beavatkozás.

ingestio, a tápszereknek bevitele a szájon keresztül a testbe.

ingratus, *lat.* hálátlan.

ingredientia, *lat.* vegyrész; alkatrész, belevaló.

ingremiálni, *lat.* bekebelezni.

ingrossator, ingrossista, *uj lat.* zálog-könyvvivő; számjegyző.

in grosso, *ol.* nagyban.

ingurgitálni, *lat.* falni, mohón inni.

Inhaber, *ném.* birlaló; ezredtulajdonos.

inhabilis, *lat.* nem képes, ügyetlen.

inhabitabilis, *lat.* lakhatlan; **inhabitálni,** lakni, lakását tartani.

inhäreálni, *lat.* (inhaerere), ragadni, tapadni (-hoz, -hez, -ra, -re); megmaradni, szilárdul v. állhatatosan megmaradni valami mellett; ragaszkodni (-hoz, -hez); folytatni valamit, tovább szólni, beszélni v. vitatkozni; **inhaerens,** hozzá kötött, hozzá tartozó, vele született, bennrejlő.

inhalatio, *uj lat.* bélehelés, beszivás.

inhibeálni, *lat.* (inhibere), eltiltani, letiltani; **inhibitio,** el-, letiltás; **inhibitoriales litterae,** letiltó-levél; **inhibitorium,** letiltó-parancs, tilalom.

in hoc casu, *lat.* ezen esetben; **in hoc signo vinces,** ezen jelben (jel által) fogsz győzni.

in honorem, *lat.* tiszteletére, iránti tiszteletből.

inhospitalis, *lat.* nem vendégszerető.

inhumanatio, *uj lat.* Krisztus megemberesülése; **inhumanitas,** embertelenség, kegyetlenség; **inhumanus,** embertelen, barátságtalan; kegyetlen.

inhumatio, *lat.* eltemetés.

in hypothesi, *lat.* a jelen v. fönforgó esetre alkalmazva.

inigiták, = jezsuiták (Inigo, Loyolának mellékneve).

inimice, *lat.* ellenségesen, ellenségkép.

inimitabilis, *lat.* utánozhatlan.

in infinitum, *lat.* végtelenségig.

in instanti, *lat.* e pillanatban, tüstént.

in integrum restituálni, az előbbi (sértetlen, ép) állapotba visszahelyezni.

inintelligibilis, *barb.-lat.* érthetetlen.

iniquitas, *lat.* méltánytalanság; szigor.

initialis, *lat.* kezdő, kezdetleges; **initiatio,** beavatás; **initiativa,** kezdemény; kezdeményezési jog (a törvényhozásban); **initium,** kezdet.

I. N. I. = in nomine Jesu, *lat.* Jézus nevében.

injectio, *lat.* ellenvetés, kifogás; *gyógyt.* befecskendezés.

injunctio, *lat.* meghagyás; **injungálni,** meghagyni.

injuria, *lat.* méltatlanság, boszantás, bántalom, sérelem, sértés; **Injurien-Process,** *lat.-ném.* becsületsértés miatti pör; **injuriose,** becsületsértőleg; **injuriosus,** méltatlan, bántalmazó, sértő, becsületsértő.

injuste, *lat.* igazságtalanul; **injustitia,** igazságtalanság, jogtalanság.

in loco, *lat.* helyben, a hely szinén; **in loco judicii,** a biróság helyén.

in margine, *lat.* (könyv) szélén.

in medio, *lat.* középen, közepén.

in natura, *lat.* természetben; **in naturalibus,** természeti állapotban, azaz mèztelenül.

innavigabilis, *lat.* hajózhatlan.

in nexu, *lat.* egybeköttetésben, összefüggésben, összefüggőleg (-val,-vel); kapcsában, kapcsolatában (p. o. előbbi levelemnek).

innocens, *lat.* ártatlan; **innocentia,** ártatlanság; **innocuus,** ártalmatlan.

innominabilis, *lat.* megnevezhetlen; **innominatus,** meg nem nevezett; **in nomine,** nevében; **in nomine Dei,** isten nevében; **in nomine Regis,** a király nevében.

Digitized by Google

in nostro casu, *lat. tul.* a mi esetünkben; az előttünk forgó esetben.

innoválni, *lat.* megujitani; **innovatio,** ujitás, megujitás.

in nuce, *lat. tul.* dióban; dióhéjban, röviden, röviden összefoglalva.

Inns of court, *ang.* (innsz of kort), birósági testületek; előbb jogiskolák, most az angol ügyvédeknek déli gyülései.

innuálni, *lat.* röviden érinteni; tudtára v. értésére adni, példázni valamire; inteni.

innumerabilis, *lat.* megszámlálhatlan.

inobedientia, *lat.* engedetlenség, szófogadatlanság.

in obscuro, *lat.* homályosságban, sötétben, elrejtve, ismeretlenül, észrevétlenül.

in octavo, *lat.* nyolcadrétben.

inoculálni, *lat.* beoltani, beszemezni; **inoculatio,** beoltás, beszemezés.

inoffensiv, *barb.-lat.* nem sértő, nem botránkoztató.

inofficiosus, *lat.* kötelesség-elleni, tiszt-ellenes; annyit is tesz, mint: barátságtalan; **inofficiosum testamentum,** mostoha végrendelet, az örökségből törvényes ok nélkül kitagadó végrendelet.

inogenesis, *gg. gyógyt.* rostképződés.

in omnem eventum, *lat.* minden eshetőségre, minden esetre.

in omnibus aliquid, in toto nihil, *lat.* mindenből valamit, az egészből semmit sem (tudni stb.), fölületes tudománynyal birni.

inonerálni, *lat.* megterhelni.

inopia, *lat.* hiány, fogyatkozás, szükölködés, szüke (valaminek).

inopinate, *lat.* váratlanul, véletlenül.

in optima forma, *lat.* a legjobb alakban; a megkivántató, kellő alakban; maga rendén.

in originali, *lat.* eredetben.

in pace, *lat.* békében, békével.

in parenthesi, *lat.* zárjelek között; mellékesen, közbemondva.

in partibus, *lat.* a vidéken; **in partibus infidelium,** a hitetlenek, nem keresztények területén, vidékén.

in patria, *lat.* a hazában.

in peto. v. **pto.** = in puncto.

in perpetuam rei memoriam, *lat.* a dolog örök emlékezetére, örök emlékezetül; **in perpetuum,** örökre.

in persona, *lat.* személyében, személyesen.

in petto, *ol.* elméjében (forgatni valamit); készülni (valamire).

in pleno, *lat.* teljes ülésben.

in pontificalibus, *lat.* diszöltözetben.

in praefixo termino, *lat.* a kitüzött határidőben.

in praesentia, *lat.* jelenlétében; **in praesenti casu,** jelen esetben; **in praxi,** a gyakorlatban; **in prima instantia,** az első biróságnál v. hatóságnál; **in pristinum statum,** a régi állapotba; **in promptu,** készen, kéznél; **in puncto,** *lat. tul.* pontjában; kérdésében; illetőleg; iránt; miatt; **in p. adulterii,** házasságtörés miatt; **in p. debiti,** adósságot illetőleg, adósság miatt; **in quantum,** a mennyire; **in quarto,** negyedrétben.

inquiëtudo, *lat.* nyugtalanság; **inquiëtus,** nyugtalan, nyughatatlan.

inquilinus, *lat.* zsellér.

inquirálni, *lat.* (inquirere), nyomozni, vizsgálni, keresni; bünvizsgálatot teljesiteni; **inquirens,** vizsgáló biró; **inquisitio,** nyomozás, vizsgálás, nyomozódás, vizsgálódás, kutatás, fürkészés; bünvizsgálat; hitnyomozás; hitnyomozószék (Spanyolországban); **inquisitor,** nyomozó, vizsgáló, hitnyomozó; **inquisitorius,** nyomozódó, vizsgálódó; **inquisitus,** vádlott (személy).

in recognitionem juris dominalis, az uradalmi jog megismerésének jeleül.

in regula, *lat.* szabály szerint, rendszerint, közönségesen; **in rerum natura,** *tul.* a dolgok természetében; az egész világon.

inrotulatio, *lat.* becsomózás; a felek kezein levő pöriratoknak itélethozás előtt és végett iratjegyzék melletti benyujtása.

insaluber, *barb.-lat.* egészségtelen (vidék).

insania, *lat.* őrültség.

in sano sensu, *lat.* józan értelemben.

insatiabilis, *lat.* telhetlen, kielégithetlen.

Digitized by Google

inscribálni, *lat.* (inscribere), beirni, lekötni, dijul irni, átirni; **inscriptio,** beirás; fölirás, fölirat; körirat; lekötés; érdemdijazás; **inscriptio pro fidelibus servitiis,** hű szolgálat érdemdijazása; **inscriptionale bonum,** érdemdijul adott jószág.

inscrutabilis, *lat.* kitanulhatlan, végére járhatlan.

insecta, *lat.* rovarok, bogarak; **insectio,** bemetszés, bevágás, rovátkolás; **insectivora,** *állatt.* rovarevők; **insectologia,** rovarisme; **insectores,** metszőfogak, a négy előfog; **insectum,** rovar, bogár.

in sedecimo, in Sedez, *lat.* tizenhatodrétben.

in senibus consilium, *lat.* az öregek tudnak tanácsot adni.

insensibilis, *lat.* érzéketlen.

inseparabilis, *lat.* elválaszthatlan, elválhatlan.

inserálni, *lat.* beiktatni (hirdetményt hirlapba); **inserat,** hirdetmény (hirlapban); **insertio,** beiktatás; **Insertions-Gebühr,** iktatásidij; **insertum,** (beiktatott) hirdetmény.

insidiae, *lat. több.* leselkedés, cselhányás, cselvetés; fondorlatok.

insignia, *lat.* jelvények; az ország jelvényei; **insignis,** jeles; kitünő.

insignificans, *lat.* jelentéktelen, csekély.

insinuálni, *lat.* bejelenteni, magát behizelegni; **insinuatio,** bejelentés; behizelgés.

insipid, *lat.* izetlen; képtelen.

I. N. S. T. = in nomine sanctae Trinitatis, *lat.* a szentháromság nevében.

insistálni, *lat.* (insistere), megmaradni (mellett); ragaszkodni (-hoz, -hez).

insociabilis, *lat.* barátságtalan, ki a társaságot nem kedveli, rideg; összeférhetlen.

insolatio, *lat.* sütkérezés (a napon), kitevés a napra; *kórt.* napszurás.

insolens, *lat.* illetlenkedő, durva, garázda, goromba; szemtelen; **insolentia,** illetlenség, durvaság, gorombaság, garázdaság; szemtelenség, vakmerőség.

in solidum, *lat.* egyik a másikért, egymásért, egyetemleg.

insolubilis, *lat.* föloldhatlan.

in solutum, *lat.* fizetésül, fizetés helyett.

insolvens, *barb.-lat.* fizetésre tehetetlen, ki nem fizethet, ki fizetni nem képes; **insolventia,** fizetési tehetetlenség, nem fizethetés.

insomnium, *lat. kórt.* álmatlanság.

insouciance, *fr.* (enszusziánsz), gondtalanság.

in spe, *lat.* remény(é)ben; hihetőleg, remélhetőleg; hihető; **in specie,** különösen, kiváltképen.

inspectio, *lat.* fölügyelés, fölvigyázás; szemle; **inspectio ocularis,** birói szemle; **inspector,** fölügyelő; **inspectorat,** ügyelőség, fölügyelőség.

insperata, *lat.* váratlan, nem remélt dolgok, események.

inspersio, *lat.* behintés, befecskendezés.

inspiciálni, *lat.* szemlélni, megszemlélni; ügyelni, fölügyelni.

inspirálni, *lat.* besugni; sugallani, ihlelni; **inspiratio,** besugás; sugalás, ihlelés; sugalat, ihlet; ihlelet.

in spiritualibus, *lat.* a lelkiekben, t. i. lelket illető dolgokban; egyházi dolgokban.

instabilis, *lat.* állhatatlan, változékony; **instabilitas,** állhatlanság, változékonyság.

installálni, *lat.* beigtatni; **installatio,** hivatalba igtatás.

instans, *lat.* folyamodó, kérő fél; **instanter,** esdekelve, esdeklőleg, könyörögve; **instantia,** az illetékes hatóság, biróság v. törvényszék; folyamodvány, folyamodó-levél, kérelem-levél; **Instanzen-Zug,** *lat.-ném.* a biróságok fokozatos rende.

in statu quo, *lat.* a jelen állapotban.

instigálni, *lat.* kontatni, bujtogatni, izgatni; ösztönözni; **instigatio,** kontatás, izgatás; **instigator,** kontató, izgató.

instinctus, *lat.* ösztön.

in stirpes, *lat.* ágakra, ágak szerint.

instituálni, *lat.* (instituere), rendelni, kezdeni, behozni (p. o. szokást); tenni, rendelni (-vá, -vé); alapitni; **institutio,** intézmény; oktatás, tanitás; **institutiones,** a római törvénykönyv egyik része; **institutor,** alapitó, ren-

Digitized by Google

delő stb.; **institutum,** intézet, *kül.* tanintézet; pörut, ügyut; pörcim, pörintézet; **institut de France,** *fr.* (ensztitü dö fránsz), a párizsi egyetem; **institut national des Sciences et des Arts,** *fr.* (ensztitü nászionál de sziánsz e de zár), a tudományok és müvészetek nemzeti intézete, tudós társaság.

instrádálni, (*ol.* strada = ut), utalni, az utat kijelölni.

instruálni, *lat.* utasitást adni; tanitni, oktatni; fölszerelni (mezei gazdaságot, pört); **instructio,** utasitás; oktatás, tanitás; fölszerelés; **instructiv,** tanulságos, oktató, oktatólagos; tanulságosan, oktatólag; **instructor,** tanitó.

instrumental, *lat.* műszeri; hangszeri, hangszeres; **Instrumental-Musik,** *lat.-ném.* zene (ének nélkül); **instrumentiren,** *lat.-ném.* zenedarabot a különböző hangszerekre áttenni, hangszerelni; **instrumentum,** *lat.* eszköz, műszer; hang-műszer; okirat, oklevél.

insubordinatio, *uj lat.* függéshiány, fegyelmetlenség.

insubstantialis, *barb.-lat.* nem lényeges; valótalan, lénytelen.

in succum et sanguinem vertere, *lat. tul.* nedvvé és vérré változtatni; jól fölfogni és megérteni.

insufficiens, *lat.* elégtelen, ki nem elégitő; **insufficientia,** elégtelenség.

insula, *lat.* sziget; **insulanus,** szigetlakos, szigetlakó, szigetbeli, szigeti.

insultálni, *lat.* gyalázni, bántalmazni, bántalmakkal illetni; kigunyolni; **insultatio, insultus,** bántalom, sértés, meggyalázás; gunyolás, kigunyolás.

in summa, *lat.* egészben, összeséggel.

in summo gradu, *lat.* a legnagyobb mértékben.

insuperabilis, *lat.* legyőzhetlen, áthághatlan, fölülmulhatlan.

in supplementum, *lat.* kiegészitése végett.

insupportabilis, *lat.* elviselhetlen, kiállhatatlan.

insurgálni, *lat.* fölkelni, föllázadni; **insurgens,** fölkelő, fölkelő vitéz; lázadó, pártütő; **insurrectio,** fölkelés, nemesi fölkelés; népfölkelés; lázadás, pártütés; **insurrectionalis,** fölkelési.

in suspenso, *lat.* függőben (lenni, hagyni, maradni).

intabulálni, *barb.-lat.* betáblázni, bejegyezni; **intabulatio,** betáblázás, bejegyzés.

intacte, *lat.* érintetlenül, illetetlenül.

intaglio, *ol.* kivölgyelt faragvány.

in tantum, *lat.* a mennyire.

intarsiatura, *ol.* sokszinü fával és gyöngyházzal kirakott munka.

integral, *barb.-lat.* egész; egészleti; **integrálni,** kiegésziteni; egészelni; **integrans,** az egésznek része, kiegészitő rész; **integritas,** épség, egészlet, teljesség; feddhetetlenség; **integrum,** valami egész, ép.

intellectualis, *barb.-lat.* értelmi; **intellectualismus,** azon bölcsészeti tan, hogy érzékeink csalnak, s a valódi ismeret egyedül az értelemtől származik; **intellectualista,** ezen tan hive; **intellectualitas,** értelmiség; **intellectus,** értelem; **intelligens,** értelmes; **intelligentia,** értelem; értelmesség, értelmiség; **Intelligenz-Blatt,** *lat.-ném.* értesitő, tudósító-lap; **Intelligenz-Comptoir,** értesitő intézet; **intelligibilis,** *barb.-lat.* érthető, megfogható.

intemperantia, *lat.* mértékletlenség, mérsékletlenség.

intempestive, *lat.* roszkor, alkalmatlan időben.

intendálni, *lat.* figyelni (valamire); ügyelni; szándékozni, célozni, célba venni; **intendans,** föügyelő, főgondnok; **intendantura,** fölügyelés, ügyelőség; gondnokság.

intensio, *lat.* megfeszülés; belterj; belerő, beltartalom, beljóság; **intensitas,** belerő, hatályosság; **intensiv,** belterjes; hatályos; megfeszült; hatályosult, nyomosult, erősbült; **intensivum** (t. i. verbum), hatályositó, nyomositó ige.

intentio, *lat.* akaratirány, célirány, rátörekvés; szándék; **intentionalismus,** azon nézet, hogy a cél szentesiti az eszközöket; **intentionalitas,** szándékosság; **intentionálni,** szándékozni, célozni, célba venni; **intentus,** figyelmes.

inter arma silent leges, *lat.* a fegyverek között hallgatnak a törvények.

Digitized by Google

intercalálni, *lat.* közbeszöktetni (napot stb.); **intercalaris annus**, szökő év; **intercalatio**, közbeszöktetés, közbeszurás.

intercedálni, *lat.* (intercedere), közbejárulni, közbenjárni, közbevetni (magát); **intercedens**, közbenjáró.

interceptio, *lat.* fölfogás (vizé), elfogás (levélé).

intercessio, *lat.* közbenjárás; **intercessor**, közbenjáró.

intercipiálni, *lat.* elfogni (a leveleket).

interdicálni, *lat.* tiltani, el-, megtiltani; **interdictum**, tilalom, *kül.* egyházi tilalom; a szentségek fölvételétől vagy kiszolgáltatásától való eltiltás; az isteni szolgálat eltiltása.

interessálni, *fr.* érdekelni; érdeklődni (vmi által), érdekkel viseltetni vmi iránt; **interessans**, *fr.* (interessant = enteresszán), érdekes, vonzó; **interessatus**, haszonleső, részrehajló; részes, érdekeltes, érdekelt; **interesse**, *lat.* érdekeltetés, érdeklődés; érdek; önérdek; érdekesség; kamat, interes; **interessent**, *ném.* érdekelt, érdekfél, részes, részvényes, részvevő; **interessentia**, haszonlesés, részrehajlás; érdeklés, érdekeltetés.

interfectio, *lat.* emberölés.

interferentia, *uj lat.* beelegyedés; kölcsönös egymásra hatás; *ttan.* sugártorlódás, fénytorlódás, fényvesztés.

in tergo, *lat.* hátán, hátlapján.

interim, *lat.* azonközben, ideiglen; ideiglenség, az ideiglen; időköz; ideiglenes hitrendelet, melyet V. Károly császár 1548-ban Augsburgban kiadott; **interimalis**, időleges, ideigleni, időközi; **interimaliter**, ideiglen, addig is azonban; **interimistica provisio**, ideiglenes intézkedés; **interimisticus** = interimalis; **Interims-Conto**, ideiglenes számla.

interitus, *lat.* enyészet.

interjectio, *lat.* közszó, indulatszó.

interlinear, *barb.-lat.* sorközi (p. o. fordítás).

interlocutio, *lat.* közbenszóló itélet v. végzés; **interlocutorie**, közbenszólólag.

interlunium, *lat.* ujhold.

intermediatio, *lat.* közbenjárás; **intermediatus**, közbelső, közbülső; **intermedio tempore**, időközben; **intermedius**, közbenvaló, közbülső, középső.

intermezzo, *ol.* közbevetett játék, játékszünet alatti mellékmulatság.

interminabilis, *lat.* végtelen, végét nem érő.

intermissio, *lat.* mulasztás; félbenhagyás, szünet, kórszünet; **intermittens**, *lat.* **intermittirend**, *lat.-ném.* félbenhagyó, meg-megszakadó, meg-megszakitó; váltó (p. o. láz).

internálni, *lat.-ném.* belebbezni.

internationalis, *barb.-lat.* nemzetközi, népjogi.

internuncius, *uj lat.* pápai követ; ausztriai követ a török udvarnál.

internus, *lat.* belső, bensö.

interpellálni, *lat.* félbeszakasztani, valaki szavába vágni, közbeszólni; kérdést intézni (p. o. miniszterhez); **interpellatio**, félbeszakasztás; fölhivás nyilatkozattételre, kérdés.

inter pocula, *lat.* poharak között, ivás közben.

interpolálni, *lat.* közbeigtatni, közbetenni; becsusztatni, beszurni valamit másnak irásába akár az értelem fölvilágositása, akár annak megváltoztatása végett; ezen utóbbi esetben interpolálni = hamisitani (iratokat); **interpolatio**, közbeszurás, közbetoldás; hamisitás.

interponálni, *lat.* közbevetni, **interpositio**, közbevetés.

interpres, *lat.* értelmező, tolmács, magyarázó; fejtegető; **interpretálni**, értelmezni, tolmácsolni, magyarázni; fejtegetni, ki-, megfejteni; **interpretatio**, értelmezés, tolmácsolás, magyarázás; megfejtés, kifejtés, fejtegetés; tolmácsolat, magyarázat; **interpretativ**, értelmező, magyarázó, fejtegető; **interpretator** = interpres.

interpunctio, *lat.* pontozás, irási jelzés, jelrakás; irásjel; **interpungálni**, az irásjeleket fölrakni.

interregnum, *lat.* trónüresség, a trón üressége alatti országlás; időközbeli kormány; **interrex**, kire a trón

Digitized by Google

üressége alatt a királyi hatalom ruháztatik.

interrogatio, *lat.* kérdés, megkérdezés; **interrogationis signum**, kérdőjel; **interrogative**, kérdőleg, kérdezőleg; **interrogativus**, kérdő, kérdőleges; **interrogatoria**, kérdő-pontok; **interrogatorium**, kihallgatás.

interrumpálni, *lat.* (interrumpere), félbeszakasztani, szavába vágni, közbeszólni; abbahagyni, megszüntetni; **interruptio**, félbeszakasztás, megszakitás; abbahagyás; háborgatás, megháborités; zavarás.

intersecálni, *lat.* át-, keresztülvágni, átmetszeni; **intersectio**, átvágás, átmetszés; átvágás helye; átmetszeti pont, metszet-pont, kereszt-pont (két egymást átmetsző vonalon).

inter spem et metum, *lat.* remény és félelem között.

interstitium, *lat.* hézag; szünet.

interteneálni, *lat.* élelmezni, tartani, kitartani, eltartani; **intertentio**, élelmezés, tartás, ki-, eltartás.

intertrigo, *lat. kórt.* föltörés, kidörgölt seb (*kül.* az alfel csorgáján).

interusurium, *lat.* kamatok kamatja, kamatuzsora.

intervallum, *lat.* köz; időköz; térköz; távköz, *csill.*; hangköz; *kórt.* lázmentes időköz; **intervalla lucida**, derült, világos pillanatok, öneszméleti közök (őrülteknél és elmebetegeknél).

interveniálni, *lat* (intervenire), közbenjárni; közbevetni magát; beavatkozni valamibe; **interventio**, közbenjárás, beavatkozás.

intervertálni, *lat.* elsikkasztani.

intestat-Erbe, *lat.-ném.* végrendelet-nélküli, törvényes örökös; **intestate**, végrendelet nélkül.

intestina, *lat.* belek.

in thesi, *lat. tul.* tételben; szabály-szerint, közönségesen.

intim, *lat.* benső, meghitt (barát); **intimálni**, tudatni, tudtul adni, értésére adni; **intimatio**, tudatás, tudtul adás; **intimatum**, intézvény, rendelvény; **intimitas**, bensőség, meghittség; **intimus**, benső, meghitt barát.

intimidálni, *lat.* megfélemliteni, bátorságát elvenni; **intimidatio**, megfélemlités,

intolerabilis, *lat.* türhetetlen; **intolerans**, türelmetlen; **intolerantismus**, türelmetlenségi-szellem, -tan; **intolerantia**, türelmetlenség.

intonálni, *uj lat.* hangoztatni; énekre v. dalra kezdeni, énekelni kezdeni; **intonatio**, megszólamlás, énekre v. dalra kezdés, hangadás; hangoztatás.

in totum, *lat.* egészbe, egészen (helyeselni v. elvetni).

intoxicatio, *lat.-gg.* mérgezés, méregkeverés; megetetés.

intra, *lat.* belül; alatt; **intra biduum**, két nap alatt.

intractabilis, *lat.* kivel nehéz bánni, hajthatlan, makacs; engedetlen, szófogadatlan.

intrada, (*ol.* intrátá), bevezetés, kezdet; előjáték.

intra dominium, *lat.* birtokon belül.

intramundan, *barb.-lat.* világbani.

intra muros, *lat.* (a város) falain belül; *átv. ért.* titokban, tanuk nélkül.

intraneus, *lat.* belföldi.

intransitivum, *lat.* benható ige.

intransportabilis, *barb.-lat.* el- v. átszállithatlan.

intravillanum, *lat.* belső telek, beltelek.

intrepiditas, *lat.* rettenthetlenség; **intrepidus**, rettenthetlen.

intricálni, *lat.* bonyolitni; **intricat**, szövevényes, bonyolult.

intriga, *fr.* (intrigue = entrig) ármány, fondorlat, cselszövény; áskálódás, fondorkodás, ármánykodás; titkos szerelmi egyetértés, titkos szerelmi ügy; **intrigálni**, ármánykodni, cselt szőni, áskálódni, fondorkodni; **intrigáns**, cselszövő, ármánykodó, fondorkodó; ármányos, ravasz.

in triplo, *lat.* háromszorosan, háromszor, három példányban.

introducálni, *lat.* (introducere), bevezetni; **introductio**, bevezetés.

introitus, *lat.* bemenet(el); a beszéd, a mise kezdete; kezdő rész, bevezetés.

intrudálni, *lat.* betolni, betaszitani; becsusztatni (hivatalba); **intrusio**, betolás, betaszitás; becsusztatás.

intuitio, *lat.* nézlet, szemlélet; **in-**

Digitized by Google

tuitiv, nézletes, szemléletes; **intuitu,** tekintve; **intuitus,** nézés, tekintet.

intumescentia, *lat. kórt.* daganat.

intus, *lat.* benn, belül, —n belül.

inula, *lat. nt.* sertecsék; **inulin,** *vt.* örvénydék.

inumbrálni, *lat.* beárnyékozni.

in una serie, *lat.* egy sorban, egy rendben; egy folytában.

inundatio, *lat.* áradás, árviz, vizár.

inurbanitas, *lat.* udvariatlanság, durvaság; **inurbanus,** udvariatlan, müveletlen, embertelen.

in usu, *lat.* használatban; szokásban; **in usum,** használatára; **in usum Delphini,** a dauphin használatára; XIV. Lajos alatt a koronaörökös oktatására kiadott különböző remekmüvek fölirata.

inutile pondus terrae, *lat.* a földnek haszontalan terhe.

invádálni, *lat.* (invadere), berontani, beütni, betörni (p. o. ellenség az országba).

invalid, *lat.* erőtelen, érvénytelen; rokkant katona; **invalidálni,** érvényteleniteni, erőtleniteni; **invalidatio,** érvénytelenités, erőtlenités; **invalidatorius,** érvénytelenitő, erőtelenitő; **invaliditas,** érvénytelenség, erőtelenség; **invalidus** = invalid.

invariabilis, *barb.-lat.* változhatlan; nem változékony, változatlan; **invariabilitas,** változhatlanság.

invasio, *lat.* berontás, beütés, becsapás.

invectiva, *uj lat.* megtámadás, sértegetés, sértés, sértőszó.

inventálni, *lat.* leltározni, leltárt készitení, leltárba jegyezni; föltalálni, kigondolni; **inventarium,** leltár; **inventio,** föltalálás, találmány; **inventiosus,** találmányos, leleményes; **inventor,** föltaláló; **inventur,** leltár.

in verba magistri, *lat.* a mester szavaira (esküdni).

invergentia, *uj lat.* hajlás.

inversio, *lat.* megforditás, visszázás, szórendi megforditás, megforditott szótétel, v. szóhelyezés, v. szórend; **invertálni,** megforditani.

invertebrata, *lat. állatt.* csigolyátlan, gerinc nélküli állatok.

investiálni, *lat.* beruházni, ráforditani; beöltöztetni, beigtatni.

investigálni, *lat.* nyomozni, kutatni, vizsgálni, megvizsgálni; **investigatio,** nyomozás, kutatás; vizsgálat.

investitio, *lat.* beruházás, ráforditás, ráköltés; beöltöztetés, beavatás, fölavatás, beigtatás, bevezetés; **investitura,** beruházmány; beöltöztetés, beavatás, fölavatás, beigtatás.

inveterálni, *lat.* vénhedni; megrögzeni; **inveteratio,** megrögzés; **inveteratus,** megrögzött.

in via, *lat.* utjában; utján; **in via executionis,** végrehajtás utján; **in via juris,** jog utján, törvény utján.

inviálni, *lat.* utbaigazitani, utasitani; **inviatio,** utbaigazitás, utasitás.

invicem, *lat.* kölcsönösen.

invidiálni, *lat.* irigyelni.

invigilálni, *lat.* fölvigyázni, őrködni; **invigilantia,** vigyázatlanság.

invincibilis, *lat.* győzhetlen, meggyőzhetetlen,

invinculálni, *lat.* vasra verni; befogni; **invinculatus,** raboskodó, vasban álló.

inviolabilis, *lat.* sérthetetlen; megszeghetlen; **inviolabilitas,** sérthetlenség.

invisibilis, *lat.* láthatatlan; **invisibilitas,** láthatlanság.

invita Minerva, *lat. tul.* Minerva ellenére; rávalóság, természeti hajlam v. tehetség nélkül (tanulni).

invitálni, *lat.* meghíni, fölszólitni; **invitatio,** meghivás.

invocálni, *lat.* segitségül hivni; **invocatio,** fohász; segélykérés, fölkérés.

involálni, *lat. tul.* berepülni; (másnak jogaiba) vágni.

involucrum, *lat.* boriték; burok.

involutio, *lat.* boriték; bebonyolitás; bonyolódás; benfoglaltság; **involválni,** bebonyolitni, begöngyölni; magában foglalni, benfoglalni, tartalmazni.

invulnerabilis, *lat.* sebhetlen, meg nem sebezhető; **invulnerabilitas,** sebhetlenség.

Io, *gg.* Inachos argosi király leánya, Zeus kedvese; pillangó.

iod, *gg.* (ïon), *vt.* iblany, ibla.

Digitized by Google

ionicus, versláb; **két** hosszu és **két** rövid: — — ⏑ ⏑; vagy pedig megforditva: ⏑ ⏑ — —; amaz **ionicus a majori**, emez **a minori.**

ipecacuanha, *port.* hánytató-gyökér.

Iphigenia, *gg.* női név: az erőteljesen született.

ipomaea, *gg. nt.* perkáta.

ipse, *lat.* maga; ő maga; **ipsismus**, önzés; **ipso facto**, *tul.* magában a tényben; már magában; azáltal, maga által; **ipso jure**, a törvénynél fogva, magában véve.

iráni nyelvek, azok, melyek az ind-german vagy sanskrit nyelvtörzshöz tartoznak; u. m. az ó és uj perzsa, a kurdi, afghani, osseti és örmény nyelv.

irascibilis, *barb.-lat.* haragos, ki mindjárt haragra gyúl.

irenarch, *gg.* béke-fejedelem; **irenarchia**, békebiróság; **Irenäus**, finév = békeszerető; **Irene**, női név = béke istenasszonya, békeszeretőnő.

iridium, *vt.* neheny.

Iris, *gg.* Juno szobaleánya; szivárvány; *bt.* szivárvány-hártya (t. i. a szines kör a szemfény körül); *nt.* nőszirom; **iritis**, *gg. kórt.* a szivárvány-hártya gyuladása.

ironia, *gg.* guny, gunyor; **ironicus**, gunyoros, gunyos, gunyolódó.

irradiatio, *uj lat.* sugárzás, be-, megsugárzás.

irraisonnable, *fr.* (irreszonábl), **irrationalis**, *lat.* oktalan; észellenes.

irreconciliabilis, *barb.-lat.* engesztelhetlen, kérlelhetlen.

irrecordabilis, *barb.-lat.* emlékezetet haladó.

irrecuperabilis, *lat.* visszafoglalhatatlan, visszahozhatlan, megtérithetetlen, pótolhatlan.

irrecusabilis, *lat.* megtagadhatlan, visszautasithatlan.

irredimibilis, *barb.-lat.* kiválthatlan, megválthatlan.

irreducibilis, *barb.-lat.* visszaállithatlan.

irreflexion, *fr.* (irreflekszion), meggondolatlanság.

irreformabilis, *barb.-lat.* kijavithatlan.

irrefutabilis, *lat.* megcáfolhatlan.

irregularis, *uj lat.* rendetlen, rendhagyó, rendelleni, szabálytalan, nem szabályszerü, szabályszerütlen, nem rendes, **irregularitas**, rendelleniség, szabálytalanság, szabályszerütlenség.

irrelevans, *barb.-lat.* nem fontos.

irreligiositas, *barb.-lat.* vallástalanság, hitetlenség; **irreligiosus**, vallástalan, hitetlen.

irremediabilis, *barb.-lat.* gyógyithatlan, orvosolhatlan, visszaállithatlan, visszahozhatlan.

irremisse, *lat.* szükségkép; **irremissibilis**, *barb.-lat.* elengedhetlen, megbocsáthatlan; mulhatlan, mellőzhetlen, szükséges.

irreparabilis, *lat.* helyrehozhatlan; megtérithetetlen, pótolhatlan.

irreprehensibilis, *lat.* feddhetetlen.

irresistibilis, *barb.-lat.* ellenállhatatlan.

irresolutus, *barb.-lat.* határozatlan, habozó, ingatag.

irrespectuosus, *lat.* tiszteletlen.

irresponsabilis, *barb.-lat.* nem felelős; igazolhatlan, menthetetlen.

irreverens, *lat.* tiszteletlenség; **irreverenter**, tiszteletlenül; **irreverentia**, tiszteletlenség.

irrevocabilis, *lat.* visszavonhatlan, másithatlan.

irrigálni, *lat.* öntözni; **irrigatio**, öntözés.

irritabilis, *lat.* ingerlékeny, ingerlős, izgékony, izgatag; **irritabilitas**, ingerlékenység, ingerlősség, izgékonyság, izgatagság; **irritálni**, ingerelni, fölingerelni, izgatni, bősziteni; **irritamentum**, inger; **irritantia**, ingerlőszerek; **irritatio**, ingerlés, izgatás; ingerültség, izgatottság; **irritativ**, ingerlő, izgató.

irrumpálni, *lat.* berontani, betörni, beütni; **irruptio**, berontás, betörés, beütés.

Irus, *gg.* szegény, koldus.

Isaak, zsidó finév = örömgyermek, vig; Izsák.

isabell-szinü, szögsárga.

isatin, *vt.* csüllengek, izacsany.

ischämon, *gg. gyógyt.* vérállitó-szer.

ischariotismus, elárulás.

Digitized by Google

ischiadik, **ischiagra**, **ischialgia**, **ischias**, *gg. kórt.* csipőfájdalom; vékonyfájás, ágyékfájás, ágyékfájdalom; **ischiatocele**, alfel-sérv.

ischidrosis, *gg. kórt.* az izzadás v. bőr-kipárolgás elnyomása.

ischiocele, *gg. kórt.* alfel-sérv; **ischion**, *bt.* csipócsont, forgócsont.

ischnotes, *gg. kórt.* soványság.

ischoblennia, *gg. kórt.* nyák-rekedés; **ischocölia**, hasszorulás; **ischogalaktia**, tejrekedés; **ischolochia**, a szülés utáni tisztulás elmaradása; **ischomenia**, a havi tisztulás elmaradása; **ischophonia**, hangrekedés, hebegés.

ischuretica, *gg. gyógyt.* a hugyárt akadályozó szerek; **ischuria**, nehéz vizelés.

Isis, az ó aegyptusiak istennője, kit mint a föld termékenységének jelképét és számos mesterségnek föltalálóját tiszteltek.

islam, *arab, tul.* megnyugvás (az isten akaratában); igaz hit, a miért a mohammedán vallás így neveztetik.

isle, *fr.* (ihl), *ang.* (eil), sziget.

ismaëliták, mohammedán vallásfelekezet a 11. és 12-ik században, Ali khalifának és unokájának Ismaëlnek utódai.

Ismene, a görög hitrege szerint Oedipusnak és Jocasténak leánya.

isobarometrische-Linien, *gg.-ném.* egyenlő légsulymérői vonalok; azon helyek közötti összekötő vonal, melyeken a légsulymérői változatok egyenlők; **isocheimal-vonalok** = **isochimene**, azon vonalok, melyek azon helyeket kötik össze, hol a téli meleg egyenlő; **isochromatisch**, egyenlő szinü; **isochromatische Brillen**, szines, üvegszárnyakkal ellátott, szemüvegek; **isochrone**, *gg.* egytartamu, egyidejü; **isochronismus**, egyenlő időtartam; **isodynamia**, egyenlő erő; egyenlő érvény; **isodynamisch**, egyerejü, egyenerejü, egyenlő érvényü; **isodynamische-Linien**, azon helyeket összekötő vonalok, hol a föld delejességének belereje egyenlő.

isogon, *gg.* egyenlő szöglet; **isogonisch**, egyenlő szögü; **isogonische Linien**, azon helyeket, melyeken a delejtü elhajlása egyenlő, összekötő vonalak.

isographia, *gg.* egyenlő irás, hasonmás (irásé).

isoklinische-Linien, *gg.-lat.* azon helyeket, melyeken a delejtünek lehajlása egyenlő, összekötő vonalak; egyenlő lehajlásu vonalak.

isokolon, *gg.* egyenlő tagu mondat.

isola, *ol.* sziget; **isolálni**, elszigetelni, elkülönözni; **isolatio**, elszigetelés, elkülönözés; **isolator**, *ttan*, elszigetelő szék, sziget (a villamgépen).

isomeria, *gg. mt.* egyenlő osztás; egyenlő nevező (a törtszámoknál), a különböző nevezőknek átváltoztatása egyenlő nevezővé; egyenlő rész; egyenlő jogosultság; **isomerische Körper**, *vt.* oly testek, melyek bár hasonló alkatrészekből állanak, mégis különböző külső tulajdonságokkal birnak; egyanyagu testek.

isometria, *gg.* egyenlő mérés; **isometrisch**, egyenlő méretü.

isomorph, *gg.* egyenlő alaku; **isomorphe Substanzen**, *vt.* oly anyagok, melyek a testek vegyületénél egymást helyettesithetik, anélkül, hogy azok alakjában változást okoznának; **isomorphia**, egyalakuság.

isonomia, *gg.* egyenlő törvényhozás; egyenlő törvények.

isopathia, *gg.* egyenlő kóranyaggal való gyógyitás = homöopathia.

isoperimetria, *gg.* a kör egyenlősége, körmérés.

isopoda, *gg. állatt.* rinyák, huszlábuak.

isopolitia, *gg.* a polgári jogok egyenlősége.

isosephische Verse, *gg.-lat.* oly versek, melyek betüi, mint számjegyek, ugyanazon számot képezik.

isopyrum, *nt.* galamó.

isosthenia, *gg.* egyenlő testi erő.

isotheren, *gg.* azon helyeket, hol a nyári meleg egyenlő, összekötő vonal; **isothermen** = isotheren.

isoton, *gg.* egyenlő hangu, v. hangzásu.

Israël, *zsidó, tul.* az isten harcosa; a zsidó nép, Zsidóország; **israëlita**. zsidó.

Digitized by Google

isthmitis, *gg. kórt.* torokgyik; **isthmorrhagia,** vérfolyás a torokban; **isthmus,** földszorulat, földszoros (két tenger között); *bt.* torok.

itacismus, Reuchlin tanmódja, mely szerint a görög η mint i, nem pedig mint ä kiejtendő.

ita est, *lat.* ugy van.

Italia, = Olaszország.

item, *lat.* ugyszinte, nem különben, hasonlóan.

ite, missa est, *lat.* menjetek, vége a misének.

iterálni, *lat.* ismételni; **iteratio,** ismétlés; **iterativum,** gyakoritó ige (p. o. mondogatni, szedegetni).

itinerarium, *lat.* utrajz, utkönyv, utleirás, utravaló.

ixia, *gg. bt.* öreg-ér, ércsomó, vérérdag.

Ixion, a görög hitrege szerint thessaliai király, ki Zeus vendégszeretetével visszaélvén, büntetésül az alvilágban egy örökké forgó kerékhez köttetett.

J.

Jacht, *holl. tul.* vadászat; sebes hajó.

jacobinus, azon tulzó pártnak tagja az első francia forradalom idejében, mely üléseit a jacobinusok vagy dominicanusok zárdájában tartotta.

jacobita, II. Jakab elüzött angol király párthive.

Jacquard-gép (zsákár-gép), szövőgép, föltalálta Jacquard, sz. 1752, ‡ 1834.

Jacques, *fr.* (Zsák), Jakab.

jacta est alea, *lat.* a kocka el van vetve.

jactantia, *lat.* hányavetiség, dicsekvés, kérkedés; **jactatio,** *kórt.* hánykolódás.

jaguar, amerikai tigris.

Jakob, zsidó név: utószülött; álnok, ravasz; Jakab.

jalappa, *spany.* délamerikai, a retekhez hasonló gyökér, erős hashajtó nedvvel.

jalousie, *fr.* (zsáluszi), féltékenység; ablakredőny; **jaloux** (zsálu), féltékeny, szerelemféltő; irigy.

jambos, *spany.* amerikai férfiutól és mestiz nőtől született gyermekek.

jambus, *gg.* kéttagu, rövid és hosszu versláb: ⏑ —.

James, *ang.* (Dsemsz), Jakab.

janitor, *lat.* ajtónálló.

janitsár, *tör.* (jeni-tsjeri), uj harcos.

januarius, *lat.* a rómaiak által Janusnak szentelt hónap, télhó, első hó, boldogasszony hava, január.

jardin de plantes, *fr.* (zsárden dö plánt), növénykert, füvészkert Párisban.

jargon, *fr.* (zsárgon), badar-beszéd, keverék-beszéd, zagyva-beszéd.

jarretière, *fr.* (zsarrtier), térdszalag.

jasmin, *perzs.* bokornövény, jóillatu levelekkel; jázmin.

Jason, *gg.* a hitrege szerint thessaliai királyfi, az argonauták vezére.

jatagan, török és uj görög görbe kard.

Jean, *fr.* (Zsán), János.

Jehovah, *zsidó,* az örök, a változhatlan; Isten; **Jehovah-Zebaoth,** egész világ ura, a seregek ura.

Jenny, *ang.* (Dzsenni), Janka; **Jenny-gép,** angol pamutfonó-gép, a föltaláló nejéről Arkwright Jennyről (Árkreit —) igy nevezve.

jeremiad, panasz-dal; panaszolkodás, sopánkodás.

Jérome, *fr.* (Zserom), Jeromos.

Jerusalem, *zsidó, tul.* a béke birtoka; Judäa fővárosa.

Jesaias, zsidó finév: az isten áldása.

jezsuita, Loyola Ignác által 1534-ben alapitott szerzet tagja.

Jesus, *zsidó,* a segitő, megmentő, üdvözitő, megváltó.

J. N. R. J. = Jesus Nasarenus, rex Judaeorum. *lat.* nazarethi Jézus a zsidók királya.

jeckey, *ang.* (dzsokki), lócsiszár, lóárus; lovász, csatlós.

jocosus, *lat.* tréfás; **joculator,** tréfás ember.

Johannes, zsidó finév: isten ajándéka; János.

John, *ang.* (Dzson) = János; **John Bull** (dzson bull), *tul.* János ökör;

Digitized by Google

tréfás elnevezése az angol népnek, melyet először Swift használt, alkalmasint azért, mivel az angolok a marhahust különösen szeretik.

joli, *fr.* (zsoli), csinos.

Jonás, zsidó finév: az isten által ajándékozott.

Jonathan, zsidó finév = hű barát; **brother Jonathan,** *ang.* az éjszakamerikai egyesült államok népének tréfás elnevezése.

jongleur, *fr.* (zsonglőr), büvész, szemfényvesztő.

joujou, *fr.* (zsúzsú), játékszer; gyermekjáték.

jour, *fr.* (zsúr), nap (az idő része); **journal** (zsurnál), napló; napilap, hirlap; **journalista** (zsurnáliszta), hirlapiró; **journalistika,** hirlapirodalom, időszaki irodalom.

jovialis, *lat.* vidor, jókedvü, vigalmas; **jovialitas,** vidorság, jókedélyüség, vigalmasság.

Juan, *spany.* (Dsuan) = János.

jubiläum, *zsidó-lat.* vigalomünnep, örömünnep (1000, 100, 50, sőt 25 év mulva); félszázados ünnep; **jubiláini,** vigadni, örülni; ötven évi hivatalviselés után nyugalomba helyezni; **jubilarius,** ötvenéves pap, tiszt, házas stb.

jucks = jocus.

jucunditas, *lat.* kellemetesség; gyönyör.

J. U. D. = juris utriusque Doctor.

judaismus, zsidóság.

Judas, zsidó finév; hamis, áruló; **Judás-csók,** álcsók.

judex, *lat.* biró; **judex curiae regiae,** *tul.* a királyi udvar birája; országbiró; **judex nobilium,** szolgabiró; **judex pedaneus,** első biró; **judex primae instantiae,** első folyamodásu biró; **judex regni ordinarius,** az ország főbirája.

judicálni, *lat.* itélni; **judicatio,** itélés; **judicatus,** biróság, biráskodás; **judicialiter,** biróilag; **judicialis,** birói; **judiciarius,** biróságot illető, birói; **judiciosus,** józan ítéletü; **judicis arbitrium,** a biró belátása; **judicium,** itélő tehetség, itélet; törvényszolgáltatás; biróság, törvényszék.

jugalia, *lat.* igavonó marhák.

juglans, *lat. nt.* dió.

Julian, *lat.* finév: ifju; **juliani naptár,** Julius Caesar által behozott naptár.

Julius, 1) Julius Caesarról nevezett (most) hetedik hónap, nyárhó, sz. Jakab hava; 2) finév = ifjonc; Gyula.

junior, *lat.* ifjabb.

junius, *lat.* nyárelő, sz. Iván hava.

Juno, *lat.* római istenasszony.

junta, *spany.* gyülés, tanács; forradalmi hatóság.

jupe, *fr.* (zsüp), zubbony.

Jupiter, *lat.* a rómaiak főistene.

jupon, *fr.* (zsüpon), zubbony; alsó szoknya.

jura, *lat. t.* jogok.

juramentum, *lat.* esküt.

jurassor, *barb.-lat.* esküdt.

juratus, *lat.* esküdt, hites; **juratus tabulae,** a kir. itélő tábla jegyzője, joggyakornok.

jure, *lat.* joggal, jogosan; **jure haereditario,** örökösödési joggal v. jognál fogva; **jure merito,** méltán.

juridice, *lat.* jogilag; **juridicus,** jogi, jogszerü; törvénykezési; törvényszéki; jogszolgáltatási.

juris, *lat. tul.* jognak; jogi; **juris consultus,** törvénytudó; **jurisdictio,** törvényhatóság; **juris doctor,** jogtudor; **jurisprudentia,** jogtudomány.

jurista, *lat.* jogtudós; jogtanuló; jogász.

juristitium, *lat.* törvényszünet.

juris utriusque Doctor, *lat.* mindkét (egyházi és világi) jog tudora.

jury, *ang.* (dzsury), esküdtszék.

jus, *lat.* jog; **j. aggratiandi,** kegyelmezési jog; **j. belli et pacis,** háboru és béke joga; **j. fortioris,** az erősebb joga; ököljog; **j. gentium,** népjog; **j. gladii,** pallosjog; **j. haereditarium,** örökösödési jog; **jus primae noctis,** az első éj, az első elhálás joga (a középkorban); **j. primogeniturae,** elsőszülöttségi jog; **j. retentionis,** megtartási jog; **j. talionis,** megtorlási jog; **j. vitae et necis,** élet és halál joga.

just, *lat.-ném.* épen, azért is; **just nem,** azért sem.

juste milieu, *fr.* (zsüszt milió), középut.

Digitized by Google

justificálni, *lat.* igazolni; kivégezni; **justificatio,** igazolás.

justitia, *lat.* igazság; igazságszolgáltatás.

justo tempore, *lat.* jókor, kellő időben; **justo titulo,** jogos cimmel, jogszerüen.

justus, *lat.* igazságos; jogszerü.

juwelier, *ném.* drágakő-müves, v. árus; ékszerész.

jux, *ném.* tréfa.

K.

Kaaba, Mohammed temploma Mekkában.

kabak, sör- v. pálinkaház, csárda Oroszországban.

kabbala, *zsidó,* a zsidók hagyományos joga v. tana; titkos tan.

kabir, egyike az aegyptusi, phoeniciai és görög titkos istenségeknek.

kabyl, Algir hegyi vidékein lakó szabad arab nép.

kachektikus, *gg. kórt.* senyvedő, sinlődő, sorvadó; sápkóros; **kachexia,** *gg. kórt.* senyv, sinlődés, beteges állapot, beteges arcszin.

kadmia, *ásvt.* gálma, horgpat; horgany-érc; *vt.* kékeny, kobalt; **kadmium,** *vt.* sárgany, kadany.

Kadmus, mesés phoeniciai fejedelem, Europa testvére, Thebanak alkotója, ki állitólag a betüirást Görögországba átvitte.

kadri, török szerzetes-rend.

kadun, *török,* egyike a szultán hét törvényes feleségének.

kaftán, a törökök fölső öltönye.

kaimakam, *török,* helytartó; a nagyvezir titkára és helytartója; a tatár fejedelem helytartója; a dunai fejedelemségekben fökormányszék azon idő alatt, mig a hoszpodár széke üres.

kaiman = alligator.

Kaïn, *zsidó,* Ádám egyik fiának neve.

kakalexiteria, *gg. gyógyt.* nedvjavitó szerek.

kakerlak = albino, fehér mór, petyes faju ember; 2) tárokán, délamerikai csótán.

kakistokratia, *gg.* rosz uralom, a legroszabbak uralma.

kakocholia, *gg. kórt.* epe-romlottság; **kakochroë,** rosz szin, beteges bőrszin; **kakochylia,** a tápnedv romlottsága; **kakochymia,** az ételnek és italnak rosz föloldása a gyomorban, egészségtelen nedvek készitése, az emésztés gyöngesége; **kakodämon,** rosz szellem; **kakodämonia,** boldogtalanság; ördöngösség; örjöngés; **kakodoxia,** rosz vélemény, rosz hir; **kakodyl,** *vt.* bőszmireny; **kakoëthes,** *kórt.* gyógyithatlan fekély; **kakogalaktia,** tejromlottság; **kakographia,** rosz, helytelen irás; **kakokratia,** rosz uralom, rosz kormány(zás); **kakophonia,** rosz hangzás, kellemetlen hang; **kakosis,** egészségtelen testi állapot; **kakositia,** undorodás az ételtől; **kakosphrasia,** szájbűz.

Kaledonia = Skótföld.

kaleidophon, *gg. ttan,* rezgésmutató.

kaleidoskop, *gg. ttan,* bűvcső, bájcső, képcső.

kalendariographia, *gg.* naptárkészités tudománya.

kali, *vt.* haméleg, hamag, hamuzsir.

kalligraph, *gg.* szépiró; **kalligraphia,** szépirás, szépirás mestersége, ékes irás.

Kalliope, a kilenc muzsák egyike.

kalogeri, *uj gg.* görög szerzetesek, kalugyerek.

kalopodiae, *gg.* facipők.

Kalypso, *gg.* a hitrege szerint egy nymfa Ortygia szigetén, ki az itt hajótörést szenvedő Ulyssest magához fogadá.

kalypter, *gg.* födél, burok; *nt.* csuklya; **kalyptrit,** kövült kagyló.

kamel, hajóemelő.

kamieni, lengyel sulymérték, 4 k. = 1 mázsa; van könnyü és nehéz kamieni, amaz = 25 lengyel font; emez = 32 font, és csak gyapjunál használtatik.

kamille, kamomille, *nt.* szegfü, szegfüvirág, pipitér, pacvirág.

kanephorák, *gg.* kosárt hordozó nők Athenben; fejeiken kosárt tartó emberi alakok (kőből v. fából).

Digitized by Google

kanon, *gg.* szabály, zsinórmérték; egyházi törvény.

kantharides, *t.* kórisbogarak.

kantsu(ka), *orosz*, szij-korbács.

kapi-aga, *török*, főudvarmester; a janicsárok vezére.

kapnomantia, *gg.* jövendölés a füstből.

kappar, svéd gabonamérték; 36 k. = 1 tonna, = 146,15 litre.

karaiták, zsidó vallásfelekezet, mely a Talmudot részben elveti, s csak Mózes törvényét fogadja el.

kardiaka, *gg. gyógyt.* sziverősitő szerek; **kardialgia**, szivszorulás, szivszorongatás, szűbeli szorongatás; gyomorgörcs: **kardialogia**, szivtan; **kardielkosis**, szűfekély; **kardieurysma**, szivtágulás; **kardiocele**, szivsérv; **kardiogma**, zaka, gyomorhév; **kardiognost**, szüvizsgáló; **kardiologia**, szivtan; **kardiomalakia**, szivlágyulás; **kardiopalmus**, szivdobogás; **kardiopathia**, szűbetegség; **kardioperikarditis**, szivlob, szivhártyalob; **kardiorrhexis**, szivszaggatás, szivszakadás; **kardiostenosis**, szivszűkület; **kardiotomia**, szivboncolás; **kardiotromus**, szivrezgés, sebes szűdobogás; **kardiperikarditis**, szív- és szivburoklob; **karditis**, szivlob.

Karolina, ó német női név: erős, erőteljes.

karos, *gg. kórt.* halálos álom; **karosis**, álomkór; **karotides**, *bt.* fej-ütér; **karotika**, altató-szerek; **karotis**, *bt.* fej-ütér.

karpolith, *gg.* gyümölcs-kövület; **karpolog**, gyümölcs-ismerő; **karpologia**, gyümölcs-isme.

karub, algiri rézpénz; 2 k. = 1 musom vagy 7½ porosz fillér.

Kasimir, *lengy*, finév = békeszerető, békeszerző.

kasta, *spany.* várna, külön osztály, néposztály; céh.

kastalia, *gg.* forrás Parnasz hegy tövében.

kastizek, europaiak és mestizek vegyülete.

Kastor és Pollux, az ó görögök hitregéje szerint ikertestvérek, Zeusnek és Ledának fiai, elválhatlan barátok, a hajózás védistenei; az állatkörben két fényes csillag az iker csillagzat fején.

katabaptisták, *gg.* a keresztelés ellenei.

katabasion, *gg.* a görög egyházban azon hely az oltár alatt, hol az ereklyék őriztetnek.

katachresis, *gg.* visszás képmáslat, képtelen kép, p. o. hervadó fény.

katadioptrik, *gg.* sugártöréstan.

katafalk, gyász-alkotmány, gyászravatal.

katagma, *gg.* csonttörés.

katakasmos, *gg. gyógyt.* köpölyözés.

kataklasis, *gg. kórt.* csontzuzás; szempilla-görcs.

kataklysma, *gg. gyógyt.* allövet; **kataklysmus**, csep-fürdő; melengetés, borongatás.

katacomba, *ol.* sirbolt.

katakustik, *gg.* viszhangtan.

katalekták, *gg.* töredék-gyüjtemény; **katalektikos**, csonka vers-sor.

katalepsis, *gg. kórt.* görcsös merevedés; álomkór.

katalog, *gg.* lajstrom, sorjegyzék, sorozat; névsor; könyvsor, könyvjegyzék.

katalotikus, *gg. gyógyt.* a bőrről a sebhelyet eltávolitó.

katalysis, *gg. vt.* elbontás.

katamenia, *gg. kórt.* havi tisztulás.

katanthropon, *gg.* emberi mód v. képzelet szerinti, közönségesen érthető.

katapasma, *gg.* hintő-porok sebekre.

kataphonik, *gg.* viszhangtan.

kataphora, *gg. kórt.* álomkór; mély álom, halálos álom; **kataphora magnetica**, delejes álom.

kataphrakta, *gg.* vért, mellvas.

kataplasma, *gg. gyógyt.* lágyitószerek, lágyitó borongatás.

kataplexis, *gg.* tagmerevedés (gutaütés miatt); megijedés; fogvásulás; a lát-érzék gyöngülése.

kataposis, *gg.* nyelés.

katapsyxis, *gg. kórt.* meghütés; **katapsykticus**, meghütés által keletkezett.

kataptosis, *gg. kórt.* nyavalyatörés.

Digitized by Google

katarakt, *gg.* zuhatag, vizesés; *kórt.* hályog.

katarktikon, *gg.* bevezetés, előkészités valamely tudományra.

katarrh, hurut, keh; **katarrheuma,** nátha; **katarrhexis,** *gg. kórt.* erős hasmenés; **katarrhoschesis,** nátha elfojtása.

katartisis, *gg. gyógyt.* kimenült tag helyretevése.

kataschasmus, *gg. gyógyt.* érvágás.

kataschesis, *gg.* jó, erőteljes testalkat.

katastaltika, *gg. gyógyt.* vérállitószerek.

kataster, adókönyv, földkönyv, birtokkönyv, telekkönyv.

katastropha, *gg.* szerencse fordulata, megfordulása; fordulópont, fordulat, döntő fordulat (valamely elbeszélésben stb.).

katechesis, *gg.* oktatás kérdés- és feleletekben; **katecheta,** kérdezgetve oktató; *kül.* vallástanitó; **katechismus,** tankönyv kérdések és feleletekben; **katechumen,** vallástanuló.

kategorem, *gg.* osztályfogalom; **kategoria,** fogalomkör, sorzék; tárgysorozat, mondatsor; osztály, osztályzat; **kategorice,** kereken, nyilván, tartózkodás nélkül, himezés nélkül; **kategoricus,** alkutlan, föltétlen.

Katharina, *gg.* női név: tiszta, szemérmes; **katharismus,** *gg.* nyelvtisztitás; **katharonologia,** tiszta észtan; **katharsis,** *gyógyt.* tisztitás; a belek kiüritése; **kathartik,** tisztitástan; **kathartikon,** tisztitó szer; hashajtó szer.

kathedra, *gg.* tanszék, szószék; **kathedralis-egyház,** székes-egyház; **kathedraticum,** tanpénz főiskolákon.

katheter, *gg. seb.* húdcsap, szivárcsó.

kathetometer, *gg. mt.* szögletmérő.

kathetos, *gg. mt.* a derékszög kisebb oldalai; befogók, derékszárak, függőlapok.

katholicismus, *gg. tul.* általános vagy közvallás; a római egyház vallástana; **katholicitas,** általánosság; egyetemesség; **katholikometer,** általános mérő; **katholikon,** általános gyógyszer; általános szótár; **katholikos,** az örmény egyház feje, általános püspök; **katholikus,** a római egyház követője; római keresztény, pápista.

kathypnia, *gg. kórt.* mély álom.

katjes, Banka szigeten sulymérték; 6 k. = 1 gántáng.

katochus, *gg. kórt.* merevitő görcs, merevedés, merevülés, dermengés; mély álom nyilt szemekkel.

katoptrik, *gg. ttan.* viszfénytan, viszláttan, tükörtan; **katoptromantia,** jövendölés a tükörből; **katoptron,** tükör.

katoterika, *gg. gyógyt.* hashajtószerek.

kattegat, *holl. tul.* macskalyuk; az éjszaki tenger öble.

kauledon, *gg.* ferde csonttörés.

kauma, *gg.* forró v. gyuladásos láz; lob-láz.

kauscher, *zsidó,* szabályszerü, megengedett; tiszta, valódi.

kausis, *gg.* gyuhasztás, marás; **kausticitas,** fölmaró erő; maró gunyolódás; **kaustikum,** maró szer, égető szer; **kausus,** gyuhasztó láz.

kautschuk, ruggyanta, ruganymézga.

Kean (Kín), angol szinész.

kellah, arab gabonamérték Mokkában és Betalfakiban; 40 k. = 1 teman, = 84,9 kilogramme = 169,8 vámfont.

kelologia, *gg. gyógyt.* sérvtan; **kelotom,** sérvmetsző; **kelotomia,** sérvmetszés.

Kenilworth, *ang.* (Kenniluörsz), város neve Warwickshireben; Scott Walter egyik hasonnevü regénye részben itt játszik.

kerameutik, *gg.* fazekas-mesterség; **keramographik,** agyag- v. téglafestészet, edényfestészet.

keratektomia, *gg. gyógyt.* szaruhártya-metszés; **keratiasis,** szaruhártyaszerü kinövés a testen; **keratin,** *vt.* tülkállomány, tülk-állag, tülk-anyag, tülöknye; **keratina,** álokoskodás; **keratit,** szarukő; **keratitis,** szaruhártya-gyuladás; **keratoglossus,** *bt.* szaru-nyelvizom; **keratocele,** szaruhártya-sérv; **keratolith,** kövé vált szaru, szarukövület; **keratonyxis,** szaruhártya-metszés; **keratophyt,** szaruburány-kövület; **keratotom,** szaruhártya-metsző.

Digitized by Google

keraunia, *gg.* villámkövek; **keraunometer,** villám-mérő; **keraunoskopia,** *tul.* villámvizsgálás; jövendölés a zivatarban.

kermes, *arab,* karmazsin-szin hogár.

kerographia, *gg.* viasz-festészet; **keromantia,** jövendölés a viaszból; **keroplastik,** viaszalak-öntés; viaszalak-képzés.

khalif, *török,* Mohammed utóda, helyettese.

khan, tatár fejedelem, tatár főnök.

khasseki-sultane, az első szultánnő, a trónörökös anyja.

kiafir, *tör.* pogány, hitetlen.

kiaga- v. **kihaya-bey,** török belügyminiszter.

kilar-basi, *tör.* a szultán főpohárnoka.

kilare (kilár), francia térmérték = ezer are; vagy 17,$_{37490}$ bécsi hold (1600 □ öllel).

kilo, gabonamérték Törökországban, = 36,$_{26}$ litre.

kilogramme, francia sulymérték = 1000 gramme vagy 2 vámfont, vagyis 1 bécsi font és 25 lat; **kilolitre,** francia ürmérték = 1000 litre vagy 17,$_{2353}$ bécsi akó; **kilomètre,** francia hosszmérték = 1000 mètre, vagy 525 bécsi öl.

kin, japáni font = 280 gramme.

kinetik, *gg.* moztan.

kings Bench, *ang.* (kingsz-bencs), *tul.* király padja; angol főtörvényszék; adósok börtöne.

kinrei, a japáni sinto vallás feje.

kiosk, *tör.* **kösk,** kerti lak, kéjház.

kislar-aga, *tör.* a fekete heréltek főnöke.

kiuptar, a török császár pohárnoka.

kleidagra, *gg. kórt.* vállperec-köszvény.

klepsydra, *gg.* vizóra.

klerogamia, *gg.* papok házassága; **klerokratia,** papok uralma; **klerus,** papság, papi rend.

klima, *gg.* éghajlat, égöv, égalj; **klimatologia,** éghajlattan, égalj-isme.

klinicum, *gg.* gyógyintézet, kórház, melyben a gyógytudomány tanittatik; **klinika,** a gyógytudományban való oktatás és gyakorlás; **klinikus,** ki a gyógytudományt a beteg ágya mellett tanitja; **klinologia,** a betegágyak jó szerkezetéről szóló tan; **klinotechnik,** azon mesterség, mikép kell jó betegágyakat készíteni

Klio, *gg.* egyike a muzsáknak.

kliseometer, v. **klisiometer,** *gg. seb.* eszköz a női medence megmérésére.

klitoris, *gg. bt.* csiklandó, csikló; **klitorismus,** a csiklónak szokatlan terjedelme; **klitoritis,** csikló-lob.

Klotho, *gg.* egyike a párkáknak.

klysma, v. **klystier,** *gg.* allövet, csőre; **klystirozni,** allövetezni, csőrézni.

knesma, *gg. kórt.* vakart seb; **knesmus,** viszketegség.

knidosis, *gg.* viszketés.

knight, *ang.* (neit), szolga; lovag; a sakkjátékban ugró, huszár.

knissoregmia, *gg. kórt.* büdös fölböfögés.

know-nothings, *ang.* (nonösszingsz), *tul.* semmit sem tudók; északamerikai párt neve, melynek tagjai fölvételkor azon fogadást teszik, hogy semmiről sem akarnak tudni, mi a haza iránti kötelességeikkel meg nem fér, *kül.* hogy az europaiak bevándorlását akadályozni fogják.

kobalt, *uj lat. vt.* kékeny.

kobid, ázsiai hosszmérték; a nagy k. = 685,$_{79}$ millimètre; a kis k. = 482,$_{59}$ millimètre.

kobold, *gg.* hegyi manó (bányászoknál).

kocytus, *gg. tul.* könyfolyam; alvilági folyóviz neve.

koksz, *ang.* (coaks), kiégetett és a kéntartalomtól megfosztott kőszén.

koleoptera, *gg. állatt.* téhelyröpüek; **koleopterit,** téhely-kövület.

kolika, *gg. kórt.* bélgörcs, bélrágás, szélkin; **kolikodynia,** hurkabél-fájdalom; **kolikoplegia,** ólomkór, ólomgörcs, ólom-köldcsömör; **kolitis,** bélgyuladás.

koloboma, *gg.* szempilla-hasadék.

kolon, *gg.* tag; két pont; hurkabél.

kolophon, *gg* csúcs, hegy.

kolophonit, *gg. ásvt.* szurok- v. gyanta-gránát; **kolophonium,** gyanta.

kolo-tér, Varsónak azon tere, hol hajdan a királyokat választották.

Digitized by Google

koloquinthe, keserü ugorka, hashajtó ugorka.

kolosz, *gg.* óriási kép, oszlop v. szobor; **kolosszális,** roppant nagy, óriási nagy.

kolostrum, *lat.* az első anyatej.

kolpalgia, *gg. kórt.* méhhüvely-fájdalom; **kolpemphraxis,** méhhüvely-dugulás; **kolpocele,** méhhüvely-sérv; **kolpoptosis,** méhhüvely-iszam; **kolporrhagia,** méhhüvely-vérfolyás; **kolporrhexis,** méhhüvely-szakadás; **kolpostegnosis,** a méhhüvely benövése; méhhüvely-szükület.

koma, *gg. kórt.* álomkór.

kometa, *gg.* üstökös csillag, bolygó.

komikus, *gg.* vigjáték-iró; vig szerepet játszó szinész; mint melléknév = furcsa, nevettető, vig.

komma, *gg.* vesszö (irásjel).

komödia, *gg.* vigjáték.

konophthalmus, *gg. kórt.* a szemnek kúpalaku kidudorodása.

koniglob, *gg.* az égboltozat fele, kúpalakban képzelve; **konilith,** kúpalaku kö; **konicus,** kúpalaku, kúpdad; **konisector,** kúpmetszö; **konit,** kúpalaku csiga-kövület; **konöide,** kúpalak, álkúp; **konophthalmus,** kúpdad kidüledése a szemnek; **konus,** kúp; kúpcsiga, hengercsiga.

kophosis, *gg.* süketség, nagyothallás.

kopos, *gg. kórt.* bágyadtság.

kopragogia, *gg. gyógyt.* sárhajtás, hashajtás; **koprakratia,** tehetetlenség a székelést visszatartani; **kopremesis,** sár-okádás; **koprokritika,** sárhajtószerek; **koprolith,** az ösvilági állatok ganéj-kövülete; **koprophonia,** gyakori székelés; **koproplanesis,** sárömlés más részekbe; **kopropoësis,** sárképzödés; **koprorrhöa,** sárfolyás; **koproskleros is,** sárkeményedés; **koprostasia,** sárdugulás, v. hasdugulás a sár miatt.

korall, *állatt.* burány, kláris.

korán, *arab, tul.* olvasott, olvasás; a törökök szentkönyve.

kordinema, *gg. kórt.* szédülés.

koredialysis, *gg.* mesterséges szemgolyó-képzés; **korektomia,** a szemgolyó elválasztása; **koremorphom, koremorphosis,** a szemgolyó elváltozása.

korrel, németalföldi suly = 1 decigramme.

korund, *ásvt.* drágakövek köszörülésére használt ásvány.

korymbus, *gg.* tető, orom.

koryphäus, *gg.* karvezér, elöljáró; kolompos.

koscher, *zsidó-ném.* megengedett (étel, ital).

koskinomantia, *gg.* jövendölés szitával.

kosmarchia, *gg.* világuralom; **kosmesis,** szépités; **kosmet,** rendezö, szépitö; **kosmetika,** szépitö-szerek.

kosmognosia, *gg.* világalkotmány-isme; **kosmogonia,** világkezdet-isme; **kosmograph,** világleiró, **kosmographia,** világrajz; **kosmokratia,** világuralom; **kosmolabium,** világméró; **kosmologia,** világisme; **kosmophysika,** a világegyetem természeti törvényeinek ismerete; **kosmopolita,** világpolgár; **kosmopolitismus,** világpolgáriság; **kosmorama,** világnézet, a világ képekben; **kosmos,** rend, ék, ékesség; világ; **kosmosophia,** világtudomány; világbölcseség; **kosmosphära,** földteke, földgömb; világegyetem; **kosmotheismus,** világistenités, azon tan, hogy isten és a világ egy; **kosmotheologia,** istenhivés a világ szemlélése utján.

kothurnus, görög szinpadi saru; komoly szinpadi nyelv; dagályos irmodor.

kottabismus, *gg. gyógyt.* csepegöfürdö.

kraniognomik, *gg.* a lelki tehetségeknek és hajlamoknak meghatározása a kaponya alkotásából: **kraniolith,** kövé vált halálfej-kagyló; **kraniolog,** kaponya-ismerö; **kraniologia,** kaponyatan; **kraniomantia,** kaponya-jóslat; **kranion,** kaponya; **kraniopathia,** kaponyafájás; kaponyabetegség; **kranioskop,** kaponya-vizsgáló; **kraniopia,** kaponya-vizsgálat; **kraniostegnosis** kaponya-szükület; **kraniotomia,** agyboncolás.

krasis, *gg.* elegyités; összevonás, összehuzás.

krater, *gg.* katlan, tölcsér, tüzokádó hegy nyilása.

Digitized by Google

kreatophagia, v. **kreophagia,** *gg.* husevés.

Kreis-Hauptmann, *ném.* kerületi főnök.

kreml, *orosz,* cári palota Moskauban.

krenologia, *gg.* gyógyforrástan.

krikoïd, *gg.* gyürü- v. köralaku.

krinomenon, *gg.* ismertető jel, jelv.

krisis, *gg.* válság, válságos állapot; *kórt.* válság, válpont, fordulópont.

kriterium, *gg.* ismertető jel.

krithe, *gg. kórt.* árpa a szemen; **krithomantia,** jövendölés árpalisztből.

kriticismus, biráló-elvüség, birálóság; **kritika,** birálat, itészet; birálgatás, megbirálás; **kritikaster,** gáncsoskodó, kontár biráló; **kritikus,** biráló, itész; mint melléknév = válságos, terhes, veszélyes, eldöntő, megválasztó; **kritisálni,** megitélni, birálni, birálgatni, rostálgatni; ócsárolgatni, ócsárolni, becsmérelni, kigunyolni; **krit(ik)omania,** gáncsoskodás.

Kronos = Saturnus.

Krösus, *gg.* gazdag király Lydiában.

krokomagma, *gg. gyógyt.* sáfrányír; **krokos,** sáfrány.

krokylegmos, *gg.* szórszál-hasogatás; előkelők iránti aljas szolgálati készség.

kromyomantia, *gg.* jövendölés hagymákból.

krotaphites, *gg. bt.* halánték-izom; **krotaphium,** halánték-verés.

kroton, *gg. nt.* kacskaring; himboj, csodafa.

kryolith, *gg. ásvt.* mészpat.

kryophor, *gg.* hidegvezető.

krypta, *gg.* föld alatti része a templomnak; sirbolt; rejtett hely.

krypto-, *gg.* (összetételeknél), rejtett, titkos; **krypto-calvinista** = Calvin titkos követője; **kryptogamen,** *nt.* lopva nőszó növény; **kryptogamia,** titkos házasság; **kryptogamologia,** tan a lopva nőszó növényekről; **kryptographia,** titkos irás; **kryptonymus,** titkos nevü, névtelen; **kryptoporticus,** rejtett folyosó; földalatti folyosó; **kryptorchiten,** rejtett heréüek.

krystall, *gg.* jegec; **krystallisálni,** jegeszteni; **krystallisatio,** jegesztés; jegedés; **krystallitis,** *kórt.* szemlencsegyuladás; **krystallogenia,** jegecképződés; **krystallographia,** jegec-rajz, jegec-leirás; **krystalloïd,** jegecded; **krystallologia,** jegectan.

kubo, Japán világi főnöke.

kubus, *gg.* kocka, köb.

kuli, keletindiai gyaloghintó-hordár.

Kunigunda, ó német női név = hősszivü.

kurbán-beiram, *arab-török,* a törökök áldozat-ünnepe.

kuxa, bányarész, 128-da egy bányának.

kvártély (quartier), lakás, szállás.

kvietálni, kvietantia, kvittirozni, l. quietalni, quietantia, quittirozni.

kyathodes, *gg.* kehely-idomu.

kybomantia, *gg.* jövendölés kockavetésből.

kyesiologia, *gg.* tan a terhességről.

kylistik, *gg.* fötetőn való járás mestersége.

kyllosis, *gg.* a tagok természetelleni görbülése.

kynanche, *gg. kórt.* torokgyik, gégelob.

kynolyssis, *gg.* ebdüh; **kynomachia,** kutyaveszekedés, kutyaharc; **kynophoria,** kutyahordozás (mint büntetés).

kyophoria, *gg.* a méhgyümölcs hordozása; a terhesség tartama; **kyotrophia,** a méhgyümölcs táplálása.

kypellomachia, *gg.* civakodás italközben; versenyivás.

kyphom, kyphosis, *gg.* hátgerincgörbület, púp.

kyrie eleison, *gg.* Uram irgalmazz!

L.

L., mint római számjegy = 50.

labialis, *lat.* ajakhoz tartozó, ajak (p. o. betü); **labium,** ajak; **labium leporinum,** nyulajak.

laboratorium, *lat.* műhely, műszoba, dolgozó hely, vegymühely; szermühely, szerkonyha (gyógyszerészeknél).

Labrador, uj Brittannia; félsziget Éjszakamerikához keletfelé.

Digitized by Google

Labyrinth, *gg.* tömkeleg, téveg, csalkert, tévely; kacskaringó.

lac, *lat.* tej; **lac lunae,** *ásvt.* tejmészkő; **lac sulphuris,** kéntej; **lac terrae,** fehér magnezia

lacca, *lat.* = lack; **lacca caerulea,** *nt.* lakmusz; **l. florentina,** florenci lack; **l. sigillata,** pecsétviasz.

lacerta, *lat.* gyík; *ol.* velencei kéjhölgy.

Lachesis, *gg.* egyike a párkáknak; kigyóméreg.

lack, 1) *arab,* lakkmézga; fénymáz; festék (növénynedvből); 2) Keletindiában 100 ezer rupiából álló pénzösszeg; **lackirozni,** lakkozni, fénymázolni, fénymázzal befesteni; **lackviola,** *nt.* fajtlinka ibolya, sárga viola.

laconice, röviden, velősen; **laconicum,** gőzfürdő.

lacrimae Christi, *tul.* Krisztus könyei; olasz bor neve.

lactate, *gyógyt.* hüvösitő ital.

lactatio, *lat.* szoptatás.

lactis concretio, *lat. kórt.* tejrekedés.

lactismos, *gg.* a gyermek mozgása a méhben.

lactisugium, *lat.* tejszivatyu, csecsszivatyu.

lactuca, *lat. nt.* saláta.

lacuna, *lat.* hézag, rés, hiány, csorba

ladanum, *lat.* **ledanon,** *gg.* mézga.

lady, *ang.* (ledi), hölgy, delnő.

laclaps, *gg.* nedves hideg szél.

laesio, *lat.* sértés, sérelem; **laesio ultra dimidium,** felén tuli sérelem.

laetare, *lat. tul.* örvendezz; a bőjt negyedik vasárnapja; **laetificantia,** *gyógyt.* földeritő szerek; **laetitia,** vidámság, jókedv.

lafette, v. **laffette,** *ném.-fr.* ágyutalp, ágyutargonca.

lago, *ol.* tó.

lagochilon, *gg.* nyulajak; **lagochilus,** nyulajaku ember; **lagontomum,** nyulajak; **lagophthalmia,** *tul.* nyulszemüség; nyitott szemekkel való alvás; **lagophthalmos,** nyulszemü; **lagostoma,** = lagochilon.

lagonoponos, *gg. kórt.* oldalfájás; nyilalás.

lagrimoso, *ol. zen.* siránkozó hangon.

laguna, *ol.* velencei tengertó, tengercse.

laicus, *lat.* világi, nem egyházi; *átv. ért.* avatlan, járatlan.

lakai = laquais, *fr.* (lake), inas, bérszolga

lakmus, *vt.* kémér.

lakonismus, rövid, velős beszéd, v. irály.

lalia, *gg.* beszéd, beszélés.

láma, 1) *állatt.* láma; 2) tatár pap.

lambdacismus, hibás kiejtés; *külL* helyett R-et mondván.

lambris, *fr.* (láhnbri), szobafal-béllés (deszkából).

lamella, *lat.* lemez.

lamentabilis, *lat.* siralmas; **lamentálni,** siránkozni; **lamentatio,** siránkozás; jajpanasz, jajveszéklés; **lamentoso,** *ol. zen.* panaszosan.

lamentin, *állatt.* markonc, manátrozmár.

lamium, *nt.* tátkanaf.

lampadarius, *lat.* lámpavivő; **lampadist.** fáklyavivő; **lampadophor,** *gg.* fáklyavivő.

lampons, *fr.* (láhnpohn), bordalok.

lamprophonia, *gg.* harsány hang(uság).

lampuris, v. **lampyris,** *gg. állatt.* fénybogár.

lana caprina, *lat. tul.* kecskegyapju; haszontalanság, csekélység.

lançade, *fr.* (lánszád), gerelydöfés; ivszökés (lóé); nyegleség, hányavetiség.

lancette, *fr.* (lánszett), gerely (sebészmüszer).

lancier, *fr.* (lánszié), lándsás, lándsás lovag.

landes. *fr.* (láhnd), pusztaság, sivatag.

land-lord, *ang.* (lend-lord), földesur.

languente, languido, *ol. zen.* epedőleg, epedve.

Lansdowne, (Lennszdaun), angol államférfiu.

Laokoon, ó görög monda szerint Apollo papja, kit mindkét fiával együtt két óriási kigyó körültekert és megölt, mivel a trójaiak által Pallasnak szentelt falovat lándsával keresztülszurván, megbecstelenitették.

laokratia, *gg.* népuralom.

laparocele, *gg.* has-sérv; **laparo-**

Digitized by Google

skopia, az altest vizsgálata; **laparotomia,** az altest fölnyitása v. fölmetszése.

lapathin, *nt.* sós lórom; **lapathum,** *gg. nt.* sóska.

lapidaris, *lat.* kőbe vésett, kőirati; **lapidaris irás,** fölirati v. kőemléki betük, kőirás; **lapidaris stylus,** rövid és velős kifejezésmód, fölirati irály; **lapidatio,** megkövezés; **lapides,** kövek; **lapidificatio,** kövülés; **lapis,** kő; **lapis aquilae,** saskő; csőrkő; **l. bezoardicus occidentalis,** nyugati bezoárkő; **l. Bononiensis,** bolognai kő; **l. calaminaris,** gálma; horgpat; **l. calcarius,** mészkő; **l. carpionis,** pontykő; **l. causticus,** marókő, pokolkő; **l. ceraunius,** villámkő; **l. de Goa,** goai bezoárkő; **l. de tribus,** *vt.* piskolc, dárdkéneg; **l. divinus,** szemkő; **l. granatorum,** gránátkő; **l. haematites,** vérkő, vérle; **l. infernalis,** pokolkő; **l. judaicus,** zsidókő; **l. lameus,** álalaku zsirkő, szalonnakő; **l. lazuli,** lazurpat; **l. magnes,** delejkő; **l. manati,** manát-rozmárkő; **l. miliarius,** mérföldkő; **l. nephriticus,** vesekő; **l. percae,** serinckő; **l. philosophorum,** bölcsek köve (melylyel aranyat véltek csinálhatni); **l. porcinus,** disznókő; **l. pruncilae,** lemezes salitrom; **l. pumiceus,** v. **pumicis,** tajtkő; sikárkő; **l. serpentinus,** kigyla, kigyókő; **l. smiris,** csiszoló; **l. specularis,** réteges gipsz, kőüveg, holdkő; csillámkő; **l. spongiae,** szivaceka, sejtkoráll; **l. terminalis,** határkő; **l. variolatus,** csécskő.

lapsus, *lat.* esés; bukás, megbukás; botlás, hiba, vétek; **lapsus bonorum,** hanyatlás, romlás (vagyonban); **lapsus calami,** tollhiba, iráshiba; **l. capillorum,** hajhullás; **l. linguae,** nyelvbotlás; **l. memoriae,** az emlékezet botlása, feledésből elkövetett hiba; **l. unguium,** körömhullás.

laquais, *fr.* (lákeh), inas, szolga; bérszolga.

lares, *lat.* házi istenek, házi nemtők.

larga manu, *lat.* bőkézzel, bőkezüen.

larghetto, *ol. zen.* kissé lassan; **largo,** lassan; **largo assai** v. **di molto,** igen lassan.

lárifári, csiri-csári, fecsegés, haszontalan beszéd.

Larochefoucauld (Lárosfukó), francia iró.

larva, *lat.* 1) *ered.* rémkép, rémlátvány; álca; 2) *ált.* átváltozásnak alávetett mindennemü rovar, nyü, kukac, hernyó, pondró.

laryngismus stridulus, *gg.-lat. kórt.* száraz fojtó köh; **laryngitis,** *kórt.* gögsipgyuladás; **laryngitis membranosa,** torokgyík; gégelob; **laryngophthisis,** gögsip-vész; **laryngorrhagia,** gögsip-vérzés; **laryngostenosis,** gögszükület; **laryngotomia,** gögsip-metszés; **laryngydrops,** gögvizkór; **larynx,** gög, gége.

lasagne, *ol.* (lászánye), széles metélt (tészta).

lascivitas, *lat.* bujaság, bujálkodás, fajtalanság.

lasirozni, *ném.* vékony festékkel bevonni; gyöngén bevonni v. befesteni; **lasur,** vékony szinezés, átlátszó festékkel.

latens, *lat.* lappangó, rejlő, rejtett.

lateralis, *lat.* mellékes, oldalagos.

lateran, a pápa palotája Rómában.

laterisálni, *lat.* oldalszámot összeadni.

laterna magica, *lat.* bűvlámpa.

latet anguis in herba, *lat.* kigyó rejlik a füben; veszedelem van a dologban.

latinismus, *barb.-lat.* latinosság; **latinitas,** latinság.

lätitia, *lat.* vidámság, vigság, jókedv.

latitudo, *lat.* szél, szélesség; **latitudinarius,** tág erkölcsü, szabad szellemü, szabad gondolkozásu.

latomia, *gg.* kőbánya.

latria, *gg.* imádás, tisztelés.

latrocinium, *lat.* utonállás, rablás; **latrunculator,** az utonállók vizsgálóbirája.

latus, *lat.* lap, oldal; oldalszám; **latus per se,** magában álló oldalszám.

laudabilis, *lat.* dicséretes, dicséretre méltó.

laudanum, *gg.* máknedv, álomszer.

laudator, *lat.* dicsérő, magasztaló; választott biró; **laudator temporis acti,** a mult idő magasztalója.

Digitized by Google

laudemium, *középkori lat.* hübérátvételi dij.

laudum, *lat.* választott biróság itélete; fogadás, igéret.

launa, *ném.* (laune), kedv; kedvszesszenés; szeszély.

laurea, *lat.* babérág, babérkoszoru; **laureatus,** babérkoszorus, babéros; **lauri baccae,** babérbogyók; **lauri folia,** babérlevelek; **laurocerasus,** *uj lat.* borostyánmeggy; **laurostearin,** babérfaggyu; **laurus,** babér.

laute, *lat.* hangosan; dicsően.

láva, *ol.* (tüzokádó hegyekből omló) tüzfolyadék, mely utóbb kövé keményedik.

Laverna, *lat.* a tolvajok védistennője.

lavina, *ném.* hógörgeteg, hóomlatag, hóomlás, hószakadék, hömpölyeg.

lavirozni, *ném.* hajót szél ellen forgatni, labodázni; (jobb remény fejében) huzni, halasztani valamit, tartózkòdva bánni, vigyázva késni.

lavoir, *fr.* (lávoár), mosdó tál v. medence.

lawyer, *ang.* (lájer), törvénytudós.

laxálni, *lat.* (laxare), *tul.* tágitani; hasat hajtani v. tisztitani, meghajtani; **laxantia, laxativa,** hashajtó-szerek; **laxe,** tágan; lazán; ledéren; feslett módon; **laxitas,** petyhüdtség, ernyedtség.

Layard (Lerd), angol államférfiu.

lazareth, kóroda, kórház, kórlak, betegház (sz. Lázár, mint a betegek védszentjéről igy nevezve).

Lazarus, *gg.* szegény beteg, sokat szenvedő; Lázár.

lazzaroni, *ol.* utcai koldusok (Nápolyban).

lb. = libra, *lat.* font.

L. B., 1) = **lector benevole,** *lat.* kegyes v. nyájas olvasó; 2) = **liber Baro,** báró; **L. B. S.** = **lectori benevolo salutem,** üdvöt a kegyes olvasónak.

leader, *ang.* (líder), *tul.* vezető; vezér; vezércikk; **leading-article,** (líding-ártik'l), vezércikk.

league (líg), angol hosszmérték = 3 tengeri mérföld, vagyis ¾ geographiai mérföld.

Lear (Lír), brittanniai regeszerü király, Shakespeare hasonnevü szomorujátékának főszemélye.

lectica, *lat.* gyalóghintó, kólya.

lector, *lat.* olvasó (kanonok); **lector benevole,** kegyes olvasó; **lectori benevolo,** a kegyes olvasónak.

lecture, *fr.* (lektür), olvasás, olvasmány; olvasottság.

leg., = legatur, *lat.* olvastassék.

legalis, *lat.* törvényes, törvényszerü, jogszerü; **legalisálni,** törvényszerüsitni, törvényesitni; hitelesitni; **legalisatio,** törvényszerüsités; hitelesités; **legalitas,** törvényesség, törvényszerüség, jogszerüség; jogérvény; **legaliter,** tövényszerüen, törvényesen; jogszerüen.

legálni, *lat.* hagyni, hagyományozni; **legatarius,** hagyományos; **legator,** hagyományozó; **legatum,** hagyomány; **legatum ad pias causas,** ájtatos hagyomány v. alapitvány; **leg. alimentorum,** a tartás (élelmezés) hagyományozása; **leg. annuum,** évenként fizetendő hagyomány; **leg. conditionatum,** föltételes hagyomány; **leg. dotis,** a nőhozomány hagyományozása; **leg. fructuum annuorum,** a föld évi termékeinek hagyományozása; **leg. liberationis,** az adósság elengedésé(nek hagyományozása); **leg. menstruum,** hónaponként fizetendő hagyomány; **leg. mobilium,** az ingóságok hagyományozása; **leg. ornamentorum,** az ékszerek hagyományozása; **leg. purum,** tiszta, föltételhez nem kötött hagyomány; **leg. rei alienae,** idegen dolog hagyományozása; **leg. supellectilis,** a házi eszközök hagyományozása; **leg. ususfructus,** a haszonélvezés hagyományozása; **leg. vestium,** a ruhák hagyományozása.

legatio, *lat.* követség; az egyházi állam tartományai; **legatus,** pápai követ; **leg. a latere,** pápai nagykövet (ki bibornoki ranggal bir), bibornok-követ; **leg. de latere,** pápai követ; **leg. natus,** *tul.* született követ; az érsekek cime (Magyarországon a primásé).

legenda, *lat. tul.* olvasni való irás; körirat az érmeken; hitrege, hitmonda, szent rege.

Digitized by Google

legèr, *fr.* (lezser), könnyedén, könnyelmüen.

legger, bor- és szeszmérték Bataviaban = 605,6 litre.

leggiere (ledsere), **leggiermente**, *ol. zen.* könnyeden, futólag; **leggierissimo**, igen könnyeden.

legio, *lat.* ó római seregosztály, sereg; tömérdek, töménytelen; **legionarius**, legiobeli katona; a francia becsületrend (legion d'honneur = lézsion donőr) lovagja.

legislatio, *lat.* törvényhozás; törvényhozó hatalom; **legislativ**, törvényhozói; **legislativa potestas**, törvényhozó hatalom; **legislator**, törvényhozó; **legislatura**, törvényhozás; törvényhozó testület; **legista**, törvénytudó.

legitim, *lat.* jogszerü, törvényszerü; **legitima** (t. i. pars v. portio), kötelesrész; **legitima acquisitio**, törvényszerü szerzemény v. tulajdon; **leg. causa**, törvényszerü ok v. ügy; **leg. defensio**, törvényszerü védelem; **legitimálni**, jogszerüsitni, törvényesitni; igazolni; **legitima portio** = legitima; **leg. possessio**, törvényszerü birtok(lás); **legitimatio**, törvényesités, igazolás; **legitime**, törvényszerüleg; **legitimismus**, a legitimisták tanainak és elveinek összege; **legitimista**, a legitimitas védője és párthive; *kül.* Franciaországban az elüzött Bourbonok párthive; **legitimitas**, törvényszerüség, jogszerüség; az örökösödési rend v. államhatalom törvényszerüsége; **legitimum impedimentum**, törvényszerü, jogérvényes akadály; **legitimus haeres**, törvényes (törvény szerinti, törvényszerü) örökös.

legograph, *gg.* törvényiró.

legographologia, *gg.* olvasni és irni tanitás tana; **legologia**, olvasni tudás; olvasni tanitás mestersége.

legōa, **legua**, portugalli és spanyol mérföld, 20 legōa tesz 1 egyenlitői fokot; tehát 1 legōa = $^3/_4$ geographiai mérföld; 16 □ l. = 9 geogr. □ mérföld.

legulejus, *lat.* kontár ügyvéd.

legumin, *lat. vt.* hüvelydék; **leguminosae**, *nt.* hüvelyesek, pillangósfélék.

Leicester, (Leszter), angol grófság. város és grófi család neve.

leiopus, és **liopus**, *gg.* tepsiláb, széles talp.

lema, **lemositas**, *lat.* csipás szem.

lemma, *gg.* segédtétel, segédmondat.

lemniscus, *gg. seb.* sebkötő-vánkos.

lenientia, *lat. gyógyt.* enyhitő-szerek.

leno, *lat.* bordélygazda; **lenocinium**, bordélyosság.

lentitis, *lat.-gg.* lencse-gyuladás (a szemben).

lento, *ol. zen.* lassan, csendesen; **lento assai**, **lento di molto**, igen lassan.

leo, *lat.* oroszlán.

Leokadia, *gg.* női név = barátságos, szelid.

leonini versek, oly hatlábu versek (hexameterek), melyeknél a metszet (caesura) és végtag rimeznek.

leontiasis, *gg. kórt.* rüh.

leontodon, *gg. nt.* pitypang.

leopard, *gg. állatt.* párduc; kép az angol cimerben.

Leopold, ó német finév = a vitéz, bátor; Lipót.

lepidium, *nt.* zászsa

lepidod(es), *gg.* pikkes, pikkelyes; **lepidoïde**, pikkely-varrány; **lepidoptera**, *tul.* pikkelyröpük; pikkelyes szárnyu rovarok, lepkék, pillangók; **lepidopterologia**, pilletan.

lepra, *gg.* bélpokol.

leptochros, *gg.* vékony, finom bőr; **leptographicus**, vékony, apró betükkel irt; **leptolog**, szörszálhasogató; **leptologia**, szörszálhasogatás; **leptomeria**, vékonyság; **leptophonia**, vékony hang; **leptothrix**, vékony haju.

lesbosi szerelem, természetelleni fajtalanság nők között.

lesto, *ol.* élénken, gyorsan, sebesen, frisen.

letalis, *lat.* halálos (seb, betegség).

lethargia, *gg. kórt.* bód-álom, álomkór; érzéketlenség.

lethe, *gg.* feledés folyama az alvilágban; feledés.

leuce, *gg. kórt.* fehér küteg v. pörsenés.

leucit, *gg.* fehér v. vulkáni gránát.

Digitized by Google

leucitis, *gg. kórt.* a szem fehérének gyuladása.

leucophlegmatia palpebrarum, *gg.-lat. kórt.* a szempilláknak fehér, viztartalmu daganata.

leucorrhoea, *gg. kórt.* fehérfolyás (nőknél); **l. cancrosa**, méhrák; **l. externa**, külső fehérfolyás; **l. gangraenosa**, méhrák; **l. haemorrhoïdalis**, méh-aranyér; **l. ichorosa**, a méh és méhhüvely viszketegsége; **l. infarctuosa**, rekedéstől v. dugulástól származó fehérfolyás; **l. inflammatoria**, méhhüvely-lob; **l. insons**, ártalmatlan fehérfolyás; **l. intestini recti**, fehérfolyás a végbélből; tejfolyás; tejszékelés; **l. libidinosa**, bujaságtól származó fehérfolyás; **l. menstrualis**, a havi tisztulással összekötött fehérfolyás; **l. neonatorum**, az ujszülöttek nyákfolyása; **l. polyposa**, méhpöfetegből származó fehérfolyás; **l. puerperarum**, a gyermekágyas nők fehérfolyása; **l. purulenta**, genyfolyás a méhhüvelyből; **l. sarcomatica**, husnövésből származó fehérfolyás; **l. scrofulosa**, görvélyes fehérfolyás; **l. secundaria**, női utótakár; **l. seminalis**, ondófolyás; **l. steatomatosa**, szalonna-dagból származó fehérfolyás; **l. ulcerosa**, genyfolyás a méhhüvelyből; **l. venerea**, női takár; **l. verminosa**, bélférgektől származó fehérfolyás; **l. virorum**, férfiui takár.

leukäthiops, *gg.* fehér szerecsen.

leukopathia, *gg. kórt.* sápkór; **leukophlegmatia**, sáp-vizkór; **leukophobia**, iszony a fehér szintől.

leukorhodon, *gg.* fehér rózsa.

Levana, *lat.* az ó római hitrege szerint a csecsemők védistennője.

levante, *fr.* (le levant = lö leván), kelet; napkelet felé eső földrész.

leválni, *lat.* fölvenni; **levata**, pörfölvétel.

lever, *fr.* (levé), fölkelés; reggeli látogatás, reggeli udvarlás fejedelmeknél; reggély.

leviathan, *zsidó,* ó világi óriásgyik.

leviter, *lat.* könnyen, fölületesen.

levkoje, (*gg.* leukoïon), fehér viola.

lex, *lat.* törvény; **lex abrogata**, eltörölt törvény; **lex fundamentalis**, alaptörvény; **lex inertiae**, a tehetlenség, veszteglősség törvénye; **lex moralis**, erkölcsi törvény, erkölcstörvény; **lex municipalis**, helyhatósági törvény; **lex naturae**, természeti törvény, természet törvénye; **lex obsoleta**, elavult törvény; **lex permissiva**, engedélyező törvény; **lex positiva**, szerzett, irott törvény; **lex praeceptiva**, parancsoló törvény; **lex prohibitiva**, tilalmazó törvény; **lex statuaria**, helyhatósági törvény; **lex sumtuaria**, a költekezést szabályozó vagy fényüzési törvény; **lex vestiaria**, ruházkodási törvény.

lexikograph, *gg.* szótár-iró; **lexikolog**, szótudós; **lexikologia**, szótárirástan; **lexikon**, *tul.* gyüjtő-könyv; szótár.

lexipyreton, *gg. gyógyt.* hideglelés elleni szer.

L'Hombre, *fr.* (lonbr), kártyajáték.

li, chinai mérföld, 200 li = 1 egyenlitői fok; 1 li = 0,$_{575}$ kilomètre.

liaison, *fr.* (lieszon), összeköttetés, kapcsolat, viszony; szerelmi viszony.

libanomantia, *gg.* jövendölés az áldozat füstjéből.

libatio, *lat.* ital-áldozat.

libbra, olasz font = 12 once = 368,$_{8445}$ gramme.

libellus, *lat. tul.* könyvecske; keresetlevél, folyamodvány; gúnyirat; **libellus diffamatorius**, v. **famosus**, gunyirat; **libelli oblatio**, a keresetlevél benyujtása.

libenter, *lat.* örömest, szivesen.

liber, *lat.* 1) *fn.* könyv; 2) *mn.* szabad; **liberalis**, adakozó, bőkezü; szabadelmü, szabadelvü; **liberalismus**, szabadelmüség; **liberalitas**, adakozóság, bőkezüség; szabadelmüség; **liberatio**, megszabaditás; megszabadulás; **libertas**, *lat.* **liberté**, *fr.* szabadság; **liberté et égalité**, szabadság és egyenlőség, az első francia forradalom jelszava; **liberticida**, szabadsággyilkos; **libertinus**, szabadonc; szabadon eresztett (rabszolga); **liberum arbitrium**, szabadakarat, önkény.

libitum, *lat.* tetszés szerinti.

libra, 1) portugalli font = 2 marco, = 459,$_{1002}$ gramme; 2) spanyol font = 2 marco = 460,$_{135}$ gramme.

Digitized by Google

libratio, *lat. csill.* libegés, holdlibegés.

libretto, *ol.* opera-szöveg.

licentia, *lat.* 1) engedmény, szabadság; 2) szabadosság, féktelenség; **licentia poëtica**, költői szabadság, verselői szabadság; **licentiatus**, szabadságos, szabadsággal biró; **licentiosus**, féktelen, zabolátlan; kicsapongó; **licet**, szabad, meg van engedve.

lichen, *lat. nt.* zuzmó; *kórt.* bőrzuzmó, bőrszeny, bőrmoh; **lichen islandicus**, izlandi moh.

lichotomia, *gg. seb.* hólyagmetszés, hólyagkőmetszés.

licitálni, árverésen igéretet tenni; árverezni, árlejteni; **licitans**, árverő, árlejtő; **licitatio**, árverés, árverezés, kótyavetye; **licitatio minuendo**, árlejtés; **licito modo**, szabadon, megengedett módon.

lictor, *lat.* poroszló.

lieferálni, *ném.* átadni, szolgáltatni, szállitni (vmit); szolgálni (vmivel); **lieferans**, szállitó, áruszerző.

liënteria, *gg.-lat.* hasmenés.

lieue, *fr.* (lió), mérföld; **lieue de France**, régi mérföld, melyből 25 jön egy egyenlitői fokra, tehát egy lieue 0,6 geographiai mérföldet tesz; az uj **lieue** (myriamètre, vagy 10 kilomètre) = 1,33 német mérföld.

lieutenant, *fr.* (liötnán), *tul.* helytartó, helyettes; hadnagy.

liga, *spany.* és *ol.* frigy, szövetkezés, szövetség; **ligamentum**, *lat.* kötés, kapocs; *bt.* férc, kötelék, mócsing; *seb.* kötés; **ligatura**, kötés; összekötött betük.

lign., = lignum, *lat.* fa; **ligna**, *lat.* fák, fanemüek; **lignatio colonicalis**, a jobbágyok faizása; **lignin**, *vt.* fadék, farost; **lignit**, *ásvt.* ásvány-faszén; **lignon**, *vt.* faony; **lignosus**, fás, kérges; **lignum**, fa; **l. agallochi**, v. **agallochicum**, = aloës *nt.* paradicsfa; **l. aquilariae**, *nt.* sasfa; **l. brasilianum**, berzsenfa; **l. buxi**, puszpángfa; **l. campechense**, kékfa, berzsen, vérbélfa; **l. cupressi**, ciprusfa; **l. ebenum**, ébenfa; **l. fossile**, ásványfa, szénné v. kővé vált fa; **l. guajaci** v. **guajacum**, gajákfa; **l. juniperi**, gyalogfenyűfa; **l. lentisci**, masztikszfa; **l. nephriticum**, fagyalfa, kék szantálfa; **l. quassiae**, keserfa; **l. rhodium**, rhodusi v. rózsafa; **l. sanctum**, gajákfa; **l. santali albi**, fehér szantálfa; **l. santali rubri**, vörös szantálfa; **l. sassafras**, szaszafrász (gyógyfa); **l. taxi**, tiszafa, ternyőfa, tiszafenyő; **l. visci**, gyimborfa; fagyöngyfa.

ligue, *fr.* (lihk) = liga.

ligorianus, v. **liguorianus**, Liguori Alfonso által alapitott, és XIV. Benedek pápa által 1749-ben helybenhagyott szerzetes-rend tagja = Redemptorista.

ligustrum, *lat. nt.* fagyal.

lilac, *spany.* orgonalila, orgonafa, szelence; **lilas**, *fr.* (lilá) = lilac; innen lilaszin = (világos kék-piros szin), szelencevirágszin.

liliaceae, *nt.* liliomfélék.

Liliput, Swift angol irónak „Gulliver utazásai"-ban előforduló mesés ország neve, hol hüvelyknyi emberek laktak.

lilium, *lat. nt.* liliom, szűzvirág.

lima, *nt.* délamerikai berzsenfa.

limakographia, *gg.* a csigák leirása; **limakologia**, csigatan.

limanchia, *gg. kórt.* éhhalál.

limatura, *vt.* reszelék; **limatura martis**, vas-reszelék.

limbus, *lat.* szél, szegély; **limbus infantum**, pokol tornáca a keresztelетlen gyermekek számára.

limenereutik, *gg.* hajózás tudománya; hajókormányzás mestersége.

limitálni, *lat.* határozni, határt szabni; korlátolni; megszabni; szabályozni valaminek árát; **limitatio**, határozás, korlátolás, megszoritás, szabályozás; árszabás; **limitativus**, korlátoló, megszoritó, megszabó, szabályzó; **limito**, *ol.* szabott ár; **limitroph**, *gg.* határos.

limoktonia, *gg. kórt.* éhhalál.

limonád(e), *fr.* citromviz, citromlé (cukorral); **limonade gazeuse** (limonád gázósz), pezsgő citromviz; **limonia**, *lat.* citrom; **limonin**, *vt.* a citrommagban foglalt keserü anyag.

limosus, *lat.* iszapos.

limotherapia, *gg. gyógyt.* éh-orvoslás, éh-gyógymód, koplaltató gyógymód.

linea, *lat.* vonal, vonás, sor, rend;

Digitized by Google

egyenlitő; ág; **l. ascendens** v. **ascendentium,** fölmenő ág, nemző ág; **l. collateralis,** mellék-ág, oldal-ág; **l. descendens** v. **descendentium,** lemenő ág, nemzett ág; **lineale,** vonalozó, vonasz, vonaldeszka; **lineamentum,** vonás (arcon, kézen); **linearis,** *mt.* vonalos, vonalmenti; *nt.* szálas; **Linear-Erbfolge,** *lat.-ném.* egyenes ági öröködés; **linear-perspectiv,** *mt.* vonali látarány; **lineator,** sorozó, vonalzó; *gazd.* sorzóeke; **lineázni,** vonalozni.

lingám, az ind vallásban a himvessző, mint a természet nemzőerejének jelvénye.

linguiform, *lat.* nyelvalaku; **linguista,** nyelvértő, nyelvtudós; **liguistika,** nyelvtudomány.

linimentum, *lat. gyógyt.* kenőcs; **linimentum volatile,** illó kenőcs, repülőzsir.

linon, *fr.* (linohn), fátyolszövet.

linum, *lat. nt.* len.

lion, *ang.* (leien), oroszlán; arszlán.

lipa, *gg.* kövérség; zsir; háj; **liparocele,** v. jobban **lipocele,** *kórt.* hájsérv; **liparomphalus** = lipomphalus; **liparoscirrhus,** hájcsomó, hájgümő; **lipoma,** *kórt.* szalonna-daganat.

lipomeria, *gg.* egyes tagok (testrészek) hiánya.

lipomphalocele, *gg. kórt.* köldökhájsérv; **lipomphalus,** hájdaganat a köldökön.

lipopsychia, *gg. kórt.* ájulás.

lipopyria, *gg. kórt.* láz belső forrósággal és külső hideggel.

lippitudo, *lat. kórt.* szem-csepegés, csipásság; **lippus,** csipás, v. csepegőszemü.

lipsanotheka, *gg.* ereklyetár.

lipyria, *gg. kórt.* belső gyuladás, üszök.

liquefactio, *lat.* fölolvasztás.

liquet, *lat.* világos, kitetszik.

liqueur, *fr.* (likör), szesz, szeszes ital, lélfolyadék, szeszes folyadék, lélital.

liquid, *lat.* világos, való, valódi, helyes; helyesen kitett, igazolt; **liquidálni,** (föl)számolni, számadásba tenni, számba venni; **liquidatio,** fölszámolás; számadásba-tétel, számbavétel; **liquidator,** számoló, számvevő, számfejtő; **liquiditas,** valamely követelés valódisága, helyessége; **liquidum,** folyadék; világos (adósság v. követelés).

liquiritia, *lat.* higviric, édesgyökér.

liquor, *lat.* folyadék, szeszes folyadék; lél; **l. acetatis ammoniaci,** ecetsavas légköneg-folyadék, v. folyó légköneg; **l. ammonii pyro-oleiso,** szarvas-szarulél; **l. amnii,** nadár; **l. anodynus,** fájdalomcsillapító cseppek; **l. anodynus martiatus,** vastartalmu fájdalomcsillapító csepppek; **l. anod. mineralis Hofmanni,** Hofmann fájdalomcsillapító cseppjei; **l. anod. vegetabilis,** édesitett ecetlél; **l. arsenici muriatici,** sósavas mireny-folyadék; **l. ferri muriatici,** sósavas vas-oldat; **l. hydrargyri muriatici,** maró higany-folyadék; **l. kali acetici,** ecetsavas hamuzsir-oldat; **l. kali carbonici,** szénsavas hamuzsir-oldat; **l. kali caustici,** maró haméleg-folyadék; **l. natri caustici,** maró szikéleg-oldat; **l. pyrotartaricus,** perkelt borkőszesz; **l. stanni muriatici,** sósavas ón-oldat; **l. stibli muriatici,** maró dárdkéneg-oldat.

lira, *ol.* ezüstpénz, körülbelül 40 kr.; **liretta** = ½ lira.

liriodendron, *nt.* pompafa.

lis, *lat.* jogügy, pör; **lis pendens,** v. **lis sub judice,** függő pör, biró előtti pör, eldöntetlen pör.

lista, lajstrom, jegyzék, sorjegyzék, mutató, mutató tábla.

litania, *gg.* könyörgő ének; gyászdal.

lite pendente, *lat.* a pör folyta alatt.

litera, v. **littera,** *lat.* betü; **litterae,** irat; levél; iratok; levelek; **litterae accusatoriae,** vádirat; **litterae cambiales,** váltólevél; **l. commendatitiae,** ajánló-levél; **l. compulsoriales,** sürgető-levél; **l. credentiales,** megbizólevél, meghatalmazvány; **l. dimissoriae** v. **dimissoriales,** elbocsátó-levél; **l. imploratoriae, mutui compassus** v. **requisitoriales,** megkereső-levél, megkeresvény; **l. informatoriae,** jelentés, tudósító-levél; **l. inhibitoriales,** intő- v. tilalmazó-levél; **l. monitoriales,** emlékeztető- v. intő-levél; **l. moratoriae,** határidői kérelem, halasztási kérelem; **literalis,** betüszerinti (p. o. forditás); **literalismus,** ragaszkodás a

Digitized by Google

betühöz; **literalista**, szörszálhasogató; **literalitas**, betüszerintiség; **literarius**, irodalmi, tudományos, könyvészi; irásszerü; **litterarum comparatio**, kéz- v. aláirások összehasonlitása; **litera scripta manet**, az irott betü marad; **literator**, tudós, könyvértő; iró; irodalmár; **literatura**, könyvtudomány, tudományosság; irodalom; **literatus**, tanult ember; irástudó, tudós; bélyegzett gonosztevő, kire betü van sütve; **literomania**, irásdüh.

lithagoga, *gg. gyógyt.* kőhajtó szerek; **lithanthracit**, növény-kövület a kőszénben; **lithanthrax**, kőszén.

lithargis, *gg. vt.* ezüst-tajt, ezüstgelét.

lithiasis, *gg. kórt.* kőbaj.

lithion, *gg. vt.* lavéleg.

lithobiblion, *gg.* levél-lenyomat, kővé vált levél; **lithobolia**, (agyon)kövezés; **lithochromia**, szines könyomás v. kőnyomat; **lithodendron**, kővé vált fa; **lithodialysis**, (hólyag)kő-föloldás; **lithoglyph**, kőmetsző, kővéső; kőfaragó; **lithoglyphik**, kővésés; kőbefaragás; **lithoglyphit**, képelt kő; **lithograph**, kőnyomdász; kőrajzoló; **lithographia**, kőrajz; kőirás; kőnyomás; kőnyomda; **lithographirozni**, kőre irni, kőre rajzolni, kőre nyomni, kővel nyomtatni; **lithographicus**, kőrajzi, kőirati, kőmetszési, kőmetszői, kőnyomatu; **lithographon**, kőirat, kőnyomat; **lithoid**, kőnemü, köves; **lithokolla**, kőenyv, kőtapasz, kőragasz; **litholog**, kőismerő; **lithologia**, kőisme; **lithomarga**, kövelő; **lithometra**, *kórt.* méhkövület; **lithopädion**, a méhmagzat elcsontulása; **lithophag**, kőevő; **lithophaga**, kőfuró csigák; **lithophania**, átlátszó kép kőben, vagy kőnemü anyagban, p. o. porcellánban; **lithophosphor**, világlókő; **lithos**, kő; **lithospermum**, *nt.* kőmag; **lithostea**, csontkövületek; **lithothrypsis**, kőzuzás; **lithothryptica**, kőzuzó, kőoldó, kőhajtó-szerek; **lithotom**, *seb.* kőmetsző; **lithotritor**, hólyagkő-zuzó eszköz; **lithotypographia**, kő- és betünyomda; **lithoxylon**, kővé vált fa; **lithozoon**, kőállat, korall; **lithurg**, kőfaragó; **lithurgia**, kőfaragás, kővegyészet; **lithurgika**, kőhasználattan; **lithuria**, *kórt.* föveny-vizelés.

litigandi temeritas, *lat.* konok pörlekedés; **litigans**, pörös fél; pörlekedő; **litigiosus**, pörös, pör alatti.

litis consortes, pörtársak; **litis contestatio**, a pör érdemébe bocsátkozás, bebocsátkozás az érdemleges védelembe; **litis curator**, pörügyelő; **litis denuntiatio**, a pör tudatása; **litis pendentia**, a pör folyamatban léte; **litis reassumtio**, a pör ujra fölvétele; **litis renunciatio**, elállás a pörtől.

litre, *fr.* (litr), ürmérték = 1,41343 bécsi itce.

littera, l. litera.

littorale, *lat.* tengermellék v. vidék; *kül.* az adriai tenger mellett.

liturgia, *gg.* egyházi szertartás; **liturgika**, szertartástan.

livor, *lat. seb.* sárga körületü sebhely; **livor emortualis**, halálfolt.

livre, *fr.* (livr), könyv; font; **egy livre usuelle**, (szokásos font) = 16 once, = 500 gramme.

livrée, *fr.* egyenruha, cselédruha; udvari vagy kedvenc szin.

lixiviatio, *lat.* lugozás; **lixivium**, lug; **lix. saponarium** v. **sodae**, szappanlug, szappanos lug.

Llama, *spany.* (lyámá) lakmateve.

llanos, *spany.* (lyános), nagy fátlan sikság déli Amerikában.

load, *ang.* (lód), *tul.* teher; mérték; deszkáknál 1 hüvelyknyi vastagság mellett = 600 angol köbláb; 1½ hüvelyk vastagság mellett = 400, 4 hüvelyk vastagság mellett 150 köbláb; kifaragott hajófánál 1 l. = 50, faragatlan hajófánál pedig 40 köbláb; 1 load gabona = 200,000 köbhüvelyk; 1 load szalma = 12,5 vámmázsa; 1 l. gyapju = 42,18 vámmázsa.

loca, *lat. töb.* helyek; annyit is tesz mint árnyékszék; **locabilis**, helyezhető; bérbeadható; **loca classica**, remek helyek; **locale**, helyiség, helyezet, fekvés; **localis**, helyi, helybeli, helyköri, helyszerü; **localisálni**, bizonyos helyre szoritani; **localisatio**, helybelisités; **localitas**, helyiség, helybeliség; **loca parallela**, hasonló, egymást fölvilágositó helyek.

Digitized by Google

locarium, *lat.* bér, haszonbér; **locatarius**, bérlő, bérnök; **locatio**, bérbeadás, kibérlés; helyezés; **locatio operarum**, szolgálattétel iránti szerződés; **locatio operis**, munkabéri szerződés; **locator**, bérbeadó; **locatum**, a bérbeadott jószág.

lochiorrhagia, *gg. kórt.* méh-vérfolyás; **lochiorrhoea abortiva**, idétlen szülés utáni vérfolyás; **l. alba**, fehérfolyás; **l. suppressa**, fölakadt, megrekedt méhfolyás; **lochioschesis** = l. suppressa.

lochodochium, *gg.* szülőház

loci communes, *lat.* közhelyek.

loco, *lat.* helyett; **lococessio**, a hely elhagyása, átengedése; **loco citato**, az idézett helyen; **locofixitas**, helyhez szegezettség, mozdithatlanság, mozdulhatlanság; **locofixus**, helyhez szegezett; **loco judicii**, a biróság helyén; **locomobile**, helyéről elmozdítható, hordozható gőzgép; **locomobilitas**, mozgathatóság, mozoghatás; **locomotiv**, mozdony; gőzkocsi; **loco sigilli**, pecsét helyett; **locumtenens**, helytartó; helyettes; **locus**, hely; **l. adprehensionis**, az elfogatás helye; **l. ad quem**, a hely, melyre v. hová; az intézvényezett lakhelye, v. a fizetés helye; **l. a quo**, a hely, melyről v. honnan; a váltó kibocsátójának lakhelye; **l. classicus**, remek hely; **l. communis**, közhely; **l. credibilis**, hiteles hely; **l. delicti**, a büntett elkövetésének helye; **l. fixus**, állandó hely v. lakhely; **l. judicii**, a biróság helye; **l. parallelus**, hasonló, egy másikat fölvilágositó hely.

locusta, *lat. állatt.* sáska.

locutio, *lat.* beszédmód; **locutorium**, beszélőtérem.

logaditis, *gg. kórt.* a fehér szemhártyának gyuladása.

logarithmus, *gg.* arányszám, sorszám.

loge, *fr.* (lozs), páholy; a szabadkőmüvesek gyülhelye.

logika, *gg.* gondolkodástan; összefüggő, okszerü, értelmes gondolkodás v. előadás, midőn a gondolatok mintegy egymásból folynak; **logikus**, gondolkodást tanitó; **logice**, a gondolkodástan szabályainak megfelelőleg; **logismus**, észlet, ész-következtetés.

logista, *gg.* betüvető; **logistika**, 1) betüvetés = algebra; 2) *ht.* azon tudomány, mely azt tanitja, mikép kell valamely hadmüveleti mozgalom kivitelére szükséges időt és tért kiszámitani.

logodädalia, *gg.* szómüvészet; **logodädalos**, szómüvész; szójátékos; **logodiarrhöa**, szódagály; **logograph**, mondairó (a régi görög történetirók elnevezése); **logogriph**, betütalány, szórejtvény; **logolatria**, szó- v. észimádás; **logomachia**, szóharc, szófeszegetés; szószátyárság; **logomachos**, szófeszegető; szószátyár; **logometer**, aránymérő; **logometria**, szómértéktan; **logophor**, földalatti szócső; **logos**, beszéd; monda; ész, gondolkodó tehetség; ige az uj szövetségben; **logosophia**, szóisme; **logothet**, iró; gyorsiró; kancellár a byzanti udvarnál.

loimiater, *gg.* dögvész-orvos; **loimographia**, dögvész-leirás; **loimologia**, a dögvészről vagy ragadványos betegségekről szóló tan; **loimopyra**, dögvészláz; **loimos**, dögkór-anyag.

lokice, (lokiec), lengyel rőf = 0,57 mètre.

lolium, *lat. nt.* vadóc; ürezab.

longanimitas, *lat.* türelem; **longimanus**, hosszukezü; **longimetria**, hosszmértan; hosszmérés; **longipennes**, *állatt.* hosszuröpük; **longirostres**, *állatt.* hosszucsőrük; **longitudinal**, hosszusági, hosszában való, hossz—; **longitudo**, hosszuság, nyujtottság.

long royal, *fr.* (lohng roájál), angol réznyomat-papir.

lonicera, *nt.* lonc; **lonicereae**, *nt.* loncfélék, kázsiák.

lootse, *ném.* hajókalauz, révkalauz.

lophioidei, *gg-lat. állatt.* kar-parások, békályok.

lophobranchii, *gg. állatt.* tincskopotyusok.

lophyropoda, *gg. állatt.* bötkelábuak.

loquacitas, *lat.* beszédesség; csacskaság.

loranthus, *lat. nt.* fakin.

lord, *ang.* ur, méltóságos ur, az angol főnemesség, némely főállamtiszt-

Digitized by Google

viselő, és a püspökök cime; **lordmayor** (lord-mer), a londoni ó városi polgármester cime; **lordship** (lordsíp), uraságod, méltóságod.

lordoma, lordosis, *gg. kórt.* pup, puposság.

lorgnette, *fr.* (lornyett), szemüveg, zseb-távcső; **lorgnettirozni,** szemüvegen át nézni, vagy megnézni.

lorica, *lat.* vért, mellvért.

lotio, *lat.* mosás.

lotium, *lat.* hugy, vizelet.

lotteria, (*fr.* loterie = lot'ri), sorsjáték, lutri.

Louis, *fr.* (Lui), Lajos; **Louis-d'or,** Lajos-arany.

Louvre, *fr.* (lúvr'), királyi palota Párisban.

loxarthros, *gg. kórt.* ferde tagu; **loxodromia,** ferde futás.

loyal, *fr.* (loájál), igazelmü, hü, őszinte; **loyalitas** (*fr.* loyauté = loájoté), igazelmüség, hüség, őszinteség.

L. S., = loco sigilli, *lat.* pecsét helyett.

luat in corpore, qui non habet in aere, *lat.* lakoljon testével, ki nem fizethet.

lubricitas, *lat.* sikamlóság; trágárság.

Lucas, Lucian, *uj lat.* férfinév = fölvilágosodott, fénylő, Lukács.

lucerna, *nt.* kék csigacsö, német lóhere.

Lucia, *lat.* női név: fénylő; Luca.

lucida intervalla, l. intervallum.

lucifer, *lat. tul.* világ(ossag)-vivő; hajnalcsillag; ördög, sátán; atlanti világló rák.

lucifugae, *lat.* fény-kerülők; **lucimeter,** fénymérő.

lucius, *állatt.* csuka.

lucrativ, *lat.* nyereséges, jövedelmes, haszonhajtó, hasznos; **lucri causa,** haszon végett, nyereségvágy által indittatva, nyervágyból; **lucrum,** nyereség, haszon; **lucrum cessans,** megszünt haszon.

Lucullus, gazdag ó római polgár, ki dőzslakomáiról és kéjelgéséről lön nevezetes.

ludi magister, *lat.* iskolamester.

Ludovica, Ludovicus, női és férfinevek: hires, hirhedt; Ludovika, Lajos.

luēs, *lat.* dögvész, ragályos járvány; **l. pecorum,** marhavész; **l. venerea,** bujakór.

Lugd. Batav., = Lugdunum Batavorum, Leyden (város Németalföldön); **Lugd. Gall.,** = Lugdunum Gallorum, Lyon (város Franciaországban).

lugubris, *lat.* szomoru, gyászos.

lumbago, *lat. kórt.* vékonyfájás, ágyékfájás; **l. ecliptica,** vékony-bénaság.

lumbricus, *lat. állatt.* orsónya, bélgiliszta.

lumen, *lat.* világ; világos fő; **lumen majus,** (*tul.* nagyobb világ), arany; **l. minus** (kisebb világ), ezüst; **lumen mundi,** a világ fölvilágositója.

lump, *ném.* ringy-rongy, gézenguz, dibdáb, cafat.

luna, *lat.* hold; **lunaclabium,** holdmagasságmérő; **lunambulismus,** holdkór, alvajárás; **lunambulist,** holdkóros, alvajáró; **lunarium,** a hold járását mutató eszköz; **lunarius,** holdi, holdat illető; **lunaticus,** holdkóros, alvajáró; **lunatio,** holdszak; holdváltozás.

lunette, *fr.* (lünett), szemüveg; szemüveges kigyó; toronyablak; pincelyuk, fény- és léglyuk; (ló)szemernyő; hókagát.

lupanarium, *lat.* bordélyház.

lunula, *lat.* kishold, holdacska; **lunula Hippocratis,** fehér félkör az ujjak körmein.

Lupercaliák, *lat.* az ó rómaiaknál Pánnak v. Lupercusnak szentelt ünnepek.

lupia, *lat. kórt.* tömlődag; **l. capitis,** tömlődag a főn; **l. collaris,** tömlődag a nyakon; **l. juncturae,** tömlődag a csuklón; **l. labialis,** ajak-tömlődag; **l. mammarum,** tömlődag az emlőkön; **l. oesophagi,** tömlődag az étcsőben; **l. orbitae,** tömlődag a szemüregben.

lupus, *lat.* 1) *állatt.* farkas; **lupus in fabula,** *tul.* farkas a mesében; farkast emlegetnek, kert alatt kullog; 2) *kórt.* rágó sömör; görvélyes arcbőrbetegség; általában minden rákfenés tályog; **lupus cancrosus,** rákfekély; **lupus rosaceus,** réz-szinü (bujasenyves) küteg; **lupus vorax,** rágó sömör.

Digitized by Google

lusciositas, *lat.* rövidlátás; silaság; **luscitas,** a szemek ferdesége.

Lusiade, Camoens portugalli költő hősköltemény e.

lusingando, *ol. zen.* enyelegve, hizelegve.

Lusitania = Portugallia.

lustratio, *lat.* szemle.

lustre, *fr.* (lüsztr'), villár.

lustrum, *lat.* az ó rómaiaknál öt évből álló időköz.

lusus, *lat.* játék; **lusus ingenii,** élcseked és, elménckedés; **lusus naturae,** természet játéka; **lusus verborum,** szójáték.

luteolin, *uj lat. vt.* fogas-rezedadék.

Lutheranus, dr. Luther Márton követője.

lutidin, *vt.* sáradék.

lutow, lengyel lat; 32 l. tesz egy lengyel fontot; 1 lutow = 12,5 gramme.

lutrophilos, *gg.* a fürdés kedvelője; a fürdőhelyek kedvelője; **lutrophor,** fürdővizhordó (gyermek).

luxatio, *lat.* ficam; ficamitás; ficamodás; kimenülés; **lux. anconaea,** a könyökcsukló kimenülése; **lux. antibrachii,** a fölkar kificamodása; **lux. capitis,** a nyakcsigolyának kimenülése; **lux. carpi,** a lábcsukló kificamodása; **lux. claviculae,** a kulcs-csontnak v. vállperecnek kimenülése; **lux. cruris,** a lábszár kificamodása; **lux. cubitalis inferior,** a könyökorsó alsó végének —; **lux. cub. superior,** a könyökorsó fölső végének kimenülése; **lux. digitorum,** az ujjak kimenülése; **lux. fibulae inferior,** a szárkapocs alsó végének —; **lux. fib superior,** a szárkapocs fölső végének kificamodása; **lux genu** v. **genualis,** a térd kificamodása; **lux. humeralis,** a vállcsont kificamodása; **lux. manuaria,** a kéz kificamodása; **lux. maxillae,** az alsó állkapocs kificamodása; **lux. musculorum,** izommenülés; **lux. ossis coccygis,** a farkcsont kimenülése; **lux. ossis hyoïdei,** a nyelvcsont kificamodása; **lux. ossium carpi et metacarpi,** a kéztő és kézfej csontjainak kimenülése; **lux. ossium metatarsi et tarsi,** a lábfejcsontok és lábtőcsontok kimenülése; **lux. patellae,** a térdkalács kimenülése; **lux. pedalis,** lábmenülés; **lux. radii solitaria,** könyökorsó, orsócsont, v. könyöksugár kimenülése; **lux. vertebrarum colli,** a nyakcsigolyák kimenülése.

luxuria, *lat.* bujaság, bujálkodás; fényüzés; termékenység; **luxuriosus,** fényüző, fényüzési; buja, bujálkodó; termékeny, bőtermő; **luxus,** fényüzés, fényelgés, pazarfény, pompázás.

lyceum, *gg.* felső iskola, feltanoda.

lychnis, *gg. nt.* mécsvirág.

lychnomantia, *gg.* jövendölés a lámpából.

lycium, *gg. nt.* fanzár.

lygmus, *gg. kórt.* csuklás.

lykanchis, *gg. kórt.* viziszony.

Lykaon, *gg.* arkadiai (mesés) király, kit Jupiter farkassá változtatott, mivel az országába jövő idegeneket meggyilkoltatta.

lykoperdon, *gg. nt.* pöfeteg; **lykopodium,** *nt.* kapcsos korpafü, kapcsos moh, kapcsos korpafü magva.

lykorexis, *gg. kórt.* farkas-éhség.

lyma, *gg.* tisztátalanság, rondaság.

lymphangeitis, *gg. kórt.* nyirkedények gyuladása; **lymphangion,** nyirkedények; **lymphangoncus,** mirigydag; nyirk-edények daganata; **lymphe,** nyirk, nyirok, tápnyirk; **lympheurysma,** a nyirk-edények kitágulása; **lymphochezia,** nyirkos hasmenés; **lymphoncus,** nyirkedény-daganat; **lymphorrhoea,** nyirk-folyás; **lymphosis,** nyirk-képződés; **lymphotomia,** nyirkedény-metszés.

lynceus, *gg.* hiuz-szem.

Lynch-Law, *ang.* (lincslá), Lynch-törvény (Lynch éjszakamerikai democrata nevéről igy nevezve), mely szerint a nép azt, ki haragját magára vonta, a bíróságok mellőzésével önhatalmával megbüntetheti, vagy pedig azt, kire véleménye szerint a biróság csekély büntetést szabott, ujra elitélheti; ezen eljárást Lynch-justiz vagy Lynch igazságszolgáltatásának nevezik.

lynkurion, *gg. ásvt.* hiuzkő, belemnitkő.

lynx, *gg. állatt.* hiuz.

lypemania, lypothymia, *gg.* buskomorság, mélabú.

Digitized by Google

lyra, *gg.* lant; **lyrika,** lantos költészet, dalköltészet; **lyrikus,** lantos, lantos költő, dalköltő.

lysimachia, *nt.* lizinka.

lysis, *gg. gyógyt.* a betegség fokonkénti enyészete.

lyssa, *gg. kórt.* ebdüh; **lyssodegma,** dühös eb harapása; **lyssodektos,** a kit a dühös eb megmart; **lyssodexis,** a dühös eb által harapott seb.

lyteria, *gg. gyógyt.* jó jelek veszedelmes betegségeknél.

lythrum, *gg. nt.* füzény.

lytrum, *gg.* váltságdíj.

lyttae vesicatoriae, *lat. t. gyógyt.* kórisbogarak.

M.

M., mint római szám = 1000; mint római név = Manius, Marcus; mint skót név = Mac; **M.** és **Mag.,** = magister, mester.

m. és **masc.,** = masculinum, *lat.* himnemü.

M. A., = magister artium, *lat.* a szépmüvészetek mestere (Angolországban).

Mac (M'), (Mek), skót nevek előtt: fi.

macadamizálni, utat Mac Ádám rendszere szerint, azaz: apró kövezettel épiteni.

macaroni, (*ol.* maccheroni = makkeroni), olasz csőtészta.

Macaulay (Mekkole), angol történetiró.

Macchiavellismus, Macchiavelli (= Mákkiávelli) olasz államférfiu tanitmánya, mely szerint az uralkodót korlátlan hatalom illeti, és népe irányában kötelezettsége nincs.

Mäcenas, Augustus római császár kegyence, Horatius, Virgilius stb. római irók pártfogója; a miért a tudósok és költők pártfogói igy neveztetnek.

maceratio, *lat.* pállasztás, áztatás.

machetik, *gg.* harctan.

machina, *lat.* gép, erőmű, mozgony; **machinálni,** fondorkodni; **machinatio,** fondorkodás; **machinista,** gépész.

Mac-Mahon (Mekmen), irföldi család; francia tábornagy.

Macready (Makkreddi), angol szinész.

macula, *lat.* mocsok, folt; hiba, szeplő; **maculae,** *kórt.* bőrfoltok; **m. corneae,** foltok a szaruhártyán; **m. hepaticae,** májfoltok; **m. leprosae,** bélpoklos foltok; **m. margaritaceae,** gyöngyfoltok a szemben; **m. maternae,** anyajegyek; **m. scorbuticae,** sülyfoltok; **m. venereae,** bujakóros foltok; **maculatura,** elhasznált papir, takaró-papir; elrontott nyomtatvány.

madame, *fr.* (má-dám), rangbeli nő megszólitása = asszonyom, urhölgyem; a forradalom előtt különösen igy neveztték a francia király sógornőjét, atyja vagy anyja nőtestvérét, és leányait.

madarosis, *gg. kórt.* hajhullatás, kopaszság.

madefactio, *lat.* megnedvesités, megáztatás.

Madeira, *port.* sziget az Atlanti tengeren, hol kitünő jó bor terem.

mademoiselle, *fr.* (má-dmoászell), kisasszony, urhölgy; a francia király testvérének legidősebb leánya.

madera, *spany.* = madeira.

madesis, *gg.* = madarosis.

Madonna, *ol. tul.* asszonyom, szeretőm; a szent szüz.

madreporas, *spany. állatt.* csillagkoráll; **madreporit,** kővé vált csillagkoráll.

madrigal, *ol. tul.* (7—15 sorból álló) pásztorversecske; rövid, elmés, gyengéd költemény.

Maeander, v. **Mäandros,** *gg.* kisázsiai tekervényes folyóviz; **mäandrit,** *állatt.* tekervényes-koráll.

mäeia, *gg.* szülészet (mestersége); **mäeusis,** szülés.

maëstoso, *ol. zen.* ünnepélyesen.

maëstro. *ol.* mester, ur.

ma foi! *fr.* (má foá), hitemre! bizonyára!

magasin, *fr.* (mágászehn), tár, raktár; magtár; tudománytár; áruraktár.

Magdalena, zsidó női név: a fönséges; Magdolna.

magdalia, *gg. gyógyt.* lapdacsok.

magia, *gg.* varázsolat, büvölés, tátosság; **magikus,** varázsoló, büvész.

magister, *lat.* mester, tanitó; **ma-**

Digitized by Google

gister artium liberalium, a szépmüvészetek mestere; **magister equitum**, a lovasság fővezére a régi rómaiaknál; **magisterium**, mesterrang; *vt.* valamely nyers anyag finomabb részeinek porrá vált leválmánya; **magisterium bismuthi**, fehér arcfesték; **m. marcasitae**, kéneny-leválmány; **m. plumbi**, ólomfehér, szénsavas ólóméleg; **m. saturni**, halv-ólom, ólom-halvag; **m. sulphuris** = lac sulphuris.

magistratus, *lat.* tiszti kar; városi tanács; **magistratura**, tisztviselői méltóság.

magma, *gg. gyógyt.* kifacsart nedvek üledéke; sürü kenőcs.

magna charta, *lat.* az angolok nagy szabadságlevele; **magnanimus**, nagyszivü, nemeslelkü; **magnanimi pretium**, a nemes lelkünek jutalma; a dán elefánt-rend jelszava.

magnas, *lat.* országnagyja (Magyar- és Lengyelországban).

magnesia, *gg. vt.* keseréleg, keserföld; **magnesia alba**, fehér keserföld; **m. carbonica**, szénsavas keserföld; **m. sulphurica**, kénsavas keserföld; **m. usta**, égetett keserföld; **magnesit**, *vt.* keserőc; **magnesium**, *vt.* a keserföldnek ércalapja, kesereny.

magnes, *gg.* delej, vaskő, vonzókő; *ált.* a mi vonz; **mágnestü**, delejtü, iránytü, éjszakmutató; **magneticus**, delejes, vonzó; **magnetiseur** (mányetiszőr), delejező; **magnetismus**, delejesség; **magnetizálni**, delejezni; **magnetologia**, tan a delejről és delejességről; **magnetometer**, delejmérő.

magnificatio, *lat.* magasztalás; **magnifice**, dicsően, pompásan; **magnificentia**, pompa, nagyság; **magnificus**, nagyságos (cim); **magnifique**, *fr.* (mányifik), dicső, pompás, fölséges, gyönyörü; **magnus**, nagy.

magnium, *vt.* keserany.

magus, *gg.* és *lat.* napkeleti bölcs, csillagtudós; a perzsa tüzimádók papja; büvész, táltos.

mahaleb, *nt.* fagyalbogyó.

mahabhárata, ind hősköltemény.

mahagoni, délamerikai fa.

mail-coach, *ang.* (mel-kócs), levélposta, postakocsi.

maire, *fr.* (mehr), városbiró, polgármester.

maîtresse, *fr.* (metresz), *tul.* urnő; ágyas.

majestas, *lat.* fölség; méltóság, dicsőség; **majestaticus**. fölséges, dicső.

major, *lat.* nagyobb; őrnagy; fötét (az észletben); **majora** (t. i. vota), szótöbbség; **majoratus**, oly hitbizomány, melynek öröklésére mindig az elsőszülött fiu van hivatva, elsőszülöttségi hitbizomány; maga az ilyen hitbizományi jószág; **major domus**, a régi frank királyok államminisztere; **majorennis**, teljeskoru, nagykoru; **majorennitas**, nagykoruság, teljeskoruság; **majoresco**, elsőszülött; **majoritas**, többség, szótöbbség; nagyobb rész; **major potentia**, nagyobb hatalmaskodás; **majus**, nagyobb; ötödik hónap; **majuscula littera**, nagy betü.

makrobiosis, *gg.* hosszu élet; **makrobiotik**, élethosszitás mestersége; **makrokephalos**, hosszu fejü; **makrokosmica**, kültárgyak; **makrokosmologia**, tan a kültárgyakról; **makrokosmus**, nagy világ, külvilág; **makrologia**, szódagály, szópompa, szócikornya; **makronosia**, hosszu betegség; **makrophthalmos**, nagy szemü; **makrophysokephalos**, duzzadt fejü, nagy fejü; **makropnöa**, hosszu és mély lélekzés; **makropoden**, *állatt.* rágók, őrlők hosszu hátulsó lábakkal; **makroptera**, *állatt.* hosszuröpük; **makroscii**, hosszu árnyuak; **makrosis**, hosszitás; **makroura**, hosszu szárnyu madarak.

malachit, *gg. ásvt.* rézkő, zöld kékle, selyemérc.

malacia, *gg.* terhes nők kiváncsisága; **m. africanorum**, bélsár-evés; **malactica**, lágyitó szerek.

maladresse, *fr.* (máládressz), ügyetlenség; **maladroit** (máládroá), ügyetlen.

malae fidei possessor, *lat.* roszhiszemü birtokos; **mala fides**, roszhiszemüség.

malaga, *spany.* édes bor.

malagma, *gg. gyógyt.* puhitó szer, enyhitő borongatás; **malakodesma**, *állatt.* puhányok; **malakolith**, puhakő; **malakologia**, tan a puhányokról; **malakopterygii**, *állatt.* lágyparások; **ma-**

Digitized by Google

lakosarkos, puha husu; **malakosteon**, csontpuhulás; **malacostraca**, *állatt.* lágy rákok.

malandria, *gg.* takony, (lóbetegség); csüdsömör a lovak lábán.

mal à propos, *fr.* (máláprópo), roszkor, rosz helyen.

malaxatio, *gg-lat. gyógyt.* meglágyitás, puhitás; a tapasznak lágyra gyúrása.

male, *lat.* roszul; **malecontentus**, elégületlen; **maledicálni**, átkozódni, megátkozni; **maledictio**, átkozódás, megátkozás; **malefactor**, gonosztevő; **malefactum**, gonosztett; **maleficium**, gonosztett; kártékonyság, kárszenvedés; **malentendu**, *fr.* (málántándü), félreértés, tévedés; **male quidem**, *lat.* elég roszul; **maleversatio**, gonoszlelküség, gonoszság, csempészkedés; sikkasztás; **malevolens**, roszakaratu; **malevolentia**, roszakarat; **malevolus**, gonosz; **malgré**, *fr.* (málgre), nem örömest, kedv ellen; **malheur**, *fr.* (málőr), baleset, szerencsétlenség; **malignitas**, rosz fajuság, roszaság, gonoszság, rosz természet; **malignus morbus**, rosz faju nyavalya; **malitia**, *lat.* gonoszság, gonoszlelküség; **malitiose**, gonoszul, gonoszlelküen; **malitiosus**, gonosz, gonoszlelkü; **maltraitirozni**, *fr.* (maltraiter = máltrete), méltatlanul v. roszul bánni, méltatlankodni (valakivel); kegyetlenkedni, kinozni; **malum**, rosz, gonosz; szerencsétlenség; kár; fájás, fájdalom; betegség, kór; **malum inveteratum**, megrögzött baj v. betegség; **malum necessarium**, szükséges rosz.

malis, *gg.* takony; csüdsömör a lovak lábán.

Malesherbes (Málszerb), XVI. Lajos miniszterе és védője.

malke, *gg.* fagydaganat.

malleabilis, *lat.* kovácsolható, nyujtható, nyujtékony.

malleolaris, *lat.* a bokát, bokacsontot illető.

Malmesbury (Mámszberri), angol államférfiu.

malva, *lat. nt.* mályva.

mameluk (*arab.* mámlúk), *tul.* ördöngös; az aegyptusi alkirálynak (keresztény szülőktől született, de a mohammedán vallásban nevelt) testőre; hitehagyott, hiteszegett.

mammalia, *barb.-lat. állatt.* emlősök; **mammologia**, tan az emlősökről.

mammon, *syriai*, kincsbálvány.

mammuth, őselefánt (ősvilági nagy állat).

mancando, *ol. zen.* lassanként alábbhagyva.

manchester, *ang.* (mencsesztr'), pamutbársony, a hasonnevü gyárvárosról igy nevezve.

manchette, *fr.* (mánsett), kézfodor.

mancus, *lat.* csonka, hiányos.

mandamus, *lat.* parancsoljuk; **mandans**, **mandator**, megbizó, meghatalmazó.

mandarin, chinai főhivatalnok.

mandatarius, *lat.* megbizott, meghatalmazott; ügyviselő; bizományos; **qua mandatarius**, v. **mandatario nomine**, mint meghatalmazott, v. meghatalmazásnál fogva; **mandatum**, utalvány; meghatalmazvány; birói parancs; rendelet; bizomány, bizomány-levél; **m. advocatorium**, hazahivó rendelet; **m. arrestatorium**, elfogatási parancs; **m. avocatorium**, visszahivási rendelet; **m. cassatorium**, megsemmitő parancsolat; **m. compulsoriale**, sürgető rendelvény; **m. cum libera** (t. i. manu v. potestate), teljes hatalom, szabad kéz; **m. de non offendendo**, sértést tiltó rendelet, sértési tilalom; **m. inhibitorium**, tiltó rendelet, tilalom; **m. obreptitium**, kicsalt rendelet; **m. prohibitorium**, tilalom; **m. proprium**, (a fejedelem) saját rendelet(e); **m. simplex**, első parancsolat; **m. sine clausula**, föltétlen teljhatalom; **m. speciale**, különös parancsolat; **m. subreptitium** = m. obreptitium; **m. ulterius**, további (szigoru) parancsolat.

manducálni, *lat.* enni.

manequin, *fr.* (mánekehn), fabáb mozgó tagokkal.

manes, *lat.* a megholtak lelkei; holtak szelleme.

mangal (mendsel), indiai gyöngysuly = 0,388 gramme.

mania, *gg.* szenv, kórság, düh; **maniacus**, tébolyodott, eszeveszett, elmeháborodott, őrült.

Digitized by Google

manichaeus, Manes perzsa tévtanitónak követője; pénzét igen szorgalmazó hitelező.

manière, *fr.* (mánier), mód, módosság; modor; magaviselet.

manifestálni, *lat.* nyilatkoztatni, nyilvánitni; jelenkezni, nyilatkozni; **manifestatio,** nyilatkozás, nyilatkoztatás, nyilvánitás; **manifeste,** nyilván, szemlátomást; **manifestum,** nyilatkozvány, közhirdetmény, igazolási v. védelmi irat.

maniluvium, *lat.* kézmosás.

manipulálni, *lat.* kezelni; **manipulatio,** kezelés.

manna, *zsidó,* ég ajándéka, manna; **manna metallorum,** *vt.* highalvacs, édes higany = calomel.

manoeuvre, *fr.* (mánövr'), fogás; hadi mozgalom, hadi gyakorlat; **manövrirozni,** mozgadozni, mozdulatokat tenni.

manometer, *gg.* légsürmérő.

mansarde, *fr.* (mánszárd), padlásszoba.

mantelbaum, *ném. épit.* füstfogógerenda.

mantille, *fr.* (mántily), női köpeny.

manualis, *lat.* kézikönyv; **manu armata,** fegyveres kézzel; **manu brevi,** rövid uton; **manuductio,** kézi vezetés, utasitás, utbaigazitás, oktatás; **manufactura,** kézi mű; **manumissio,** fölszabaditás, szabadon bocsátás; **manumittálni,** fölszabaditani, szabadon bocsátani; **manu propria,** saját kezével; **manus manum lavat,** egyik kéz a másikat mossa; **manus mortua,** holt kéz, elidegenithetlen egyházi vagy alapitványi tulajdon; **manuscriptum,** kézirat; **manuteneálni,** föntartani.

maon, l. **maund.**

mappa, *lat.* abrosz; földabrosz, földkép; **mappatio,** a föld szinének lerajzolása, földabrosz-készités.

maransis, *gg.* hervasztás, hervadás.

marasmopyra, *gg. kórt.* sorvasztóláz, aszkór; **marasmus,** sorvadás, elgyöngülés, gyöngültség; **marasmus senilis,** agg-gyöngeség.

marasquin, *fr.* (márászkehn), cseresznyemag-szesz.

maraudeur, *fr.* (márodőr), maradozó, ki a seregtől elmarad; rabló.

marcasit, kéneg; kéneny, bátrany.

marchande de modes, *fr.* (mársánd dö mód), divatárusnő.

marchese, *ol.* = marquis.

marcipan = Marci panis, *lat.* cukorkenyér.

marco, portugalli sulymérték; 2 m. = 1 libra.

mardi gras, *fr.* (márdi grá), hushagyó kedd.

margarinsav, *vt.* gyöngyzsir-sav.

margarita, *gg.* gyöngy, gyöngyház; gyöngyfolt a szaruhártyán.

margo, *lat.* lapszél; **marginaliák,** széljegyzetek; **marginaliter,** a lap szélén.

Maria, női név; „marjam" arab, és „mirjam" zsidó szóból = akaratos, makacs, makrancos; **marialatria,** *gg.* Mária-imádás.

marine, *fr.* (márin), tengerészet, tengeri haderő; tengeri kép.

marinirozni, *tul.* tengeri vizbe tenni; ecetbe tenni (halat).

marionette, *fr.* (márionett), báb, sodronybáb.

mariscae, *lat. kórt.* aranyér-bibircsó; fügesüly.

maritalis, *lat.* házassági; férjet illető, férji; **maritalis potestas,** a férj hatalma; **m. societas,** házassági társaság; **maritus,** férj.

márka, 1) aranymérték = 24 karat; 2) ezüstmérték = 16 lat; finom **márka** = tiszta arany v. ezüst.

marmelade, *fr.* (márm'lád), gyümölcs-sürü, cukorral készitett sürü gyümölcslé.

marmor, *lat.* **marmaros,** *gg.* márvány.

marodi, *fr.* (maraudeur), lankadt, bágyadt, tikkadt, törődött.

marrone, *ol.* gesztenye.

maroniták, libanonhegyi keresztényfelekezet.

maroquin, *fr.* (márokehn), szattyánbőr.

marque, *fr.* (márk), jegy, bárca; **marqueur** (márkőr), tekeőr, játék-őr; **marquirozni,** jelelni, megjegyezni;

Digitized by Google

marquirozott, jelzett, jelzetes, kitünő.

marquis, *fr.* (márki), őrgróf; **marquise** (márkiz), őrgrófhölgy; nemesi cim, mely rangjára nézve Franciaországban a gróf után, Angol- és Spanyolországban a herceg után következik, Olaszországban a grófot megelözi.

Mars, *lat.* hadisten az ó rómaiaknál.

marsch, *fr.* (marche = márs), lépés, menés, huzódás, vonulás; induló; mint parancsszó: indulj! **marschfertig**, utra-kész, indulásra-kész.

marschall, régenten: lovászmester; most: udvarnagy; tábornagy.

marsirozni, *fr.* (marcher = márse), lépni, menni; huzódni; vonulni; indulni, utazni.

marschroute, *fr.* (mársrút), utirány; utrend; utlevél.

marseillaise, *fr.* (márszellyez), francia forradalmi harcdal, szerzette Rouget de l'Isle kapitány 1791-ben Strassburgban.

marsupium, *lat. állatt.* erszényes, fiahordó, csecsiszákos.

martialis, *lat.* hadi, harcias.

martyr, *gg.* vértanu; **martyrium**, vértanuság; **martyrologium**, vértanuk jegyzéke.

marum verum, *lat. nt.* életillat, tarorja, engemszagolj.

maschale, *gg. bt.* hónalj, hónaljür.

maschalister, *gg. bt.* a második nyakcsigolya.

maschaloncus, *gg. kórt.* hónaljkelevény.

maschina, l. machina; **maschineria**, gépezet.

masculinum, *lat.* himnemü.

masque, *fr.* (mászk), álca, álarc; álorcás; **maszkerade**, álorcás mulatság v. társaság; **maszkirozni**, álcázni; leplezni; szinlelni.

massa, *lat.* tömeg, anyag; összeség, mennyiség; **massa bonorum**, a javak összesége; **massa concursus**, csödtömeg; **m. haereditatis**, hagyatéki tömeg; **m. pillularum**, labdacsgyurma.

massacre, *fr.* (mászákr), öldöklés; **massakrirozni**, öldökölni.

massema, *gg.* rágás; **masseter**, rágizom.

massicot, *fr.* (másziko), *vt.* mázla, gelét, olmacs.

massiv, *fr.* tömör, tömött.

mastämatoncus, *gg. kórt.* vérdag a női mellen; **mastalgia** = mastodynia; **mastatrophia**, a női mell elszáradása.

master, *ang.* 1) (másztr), mester; 2) (misztr), ur.

masticatio, *lat.* rágás; **masticatorium**, *gyógyt.* rágszer.

mastitis, *gg. kórt.* csecslob.

mastix, jóillatu halvány sárga mézga.

mastocarcinoma, *gg. kórt.* mellrák; **mastodes**, **mastoides**, csecsbimbóalaku; **mastodynia**, csecsfájás; csecsbimbó-fájás; **mastoidalgia**, fájás a csecsnyulványban; **mastoncus**, mell- v. csecsbimbó-daganat (nőknél); **mastorrhagia**, csecs-vérfolyás; **mastos**, női mell, emlő, emlőbimbó; **mastospargosis**, a tejbőség által okozott csecsfájás; **mastozoolith**, kővé vált emlős állat; **mastozoologia**, az emlős állatok leirása; **mastozoon**, emlős állat.

masturbatio (manustupratio), *lat.* önfertőztetés.

matador, *spany.* bikaölő; hatalmas, előkelő ember.

matäologia, *gg.* haszontalan beszéd, fecsegés; **matäopöia**, haszontalan, hiábavaló, sükeretlen cselekedet; **matäoponia**, hiábavaló munka; **matäosophia**, hiu, hiábavaló bölcseség; **matäotechnia**, haszontalan mesterség.

mater, *lat.* anya, anyaegyház; **mater dolorosa**, fájdalmas anya; **mater dura**, *bt.* kemény agykér; **materfamilias**, házi asszony, a család anyja; **mat. perlarum**, gyöngyház; **mat. pia**, lágy agykér.

materia, *lat.* szer, anyag, anyagszer; kelme, szövet; tárgy; **materia acris, calida**, *kórt.* csipős epe-anyag; **mat. chirurgica**, a sebészi gyógyszerekről szóló tan; **materiale**, anyag, kész anyag; **materialiák**, szerek; **materialis**, anyagi; tárgyi; **materialismus**, anyagelviség, anyagiasság, anyagiság; **materialista**, 1) anyagelves (bölcs); lélektagadó; 2) fűszerárus; **materialitas**, anyagiság; **mat. medica**, gyógyszertan; **materia morbi**, v. **mat. peccans**, kóranyag; **mat. perlata**, gyöngy-

Digitized by Google

anyag; **mat. puriformis,** genynemü, eves anyag.

materna successio, *lat.* anyai örökség; **maternitas,** anyaság, anyaiság.

mathema, *gg.* tantét, *kül.* a mennyiségtanból; **mathematika,** mennyiségtan; **mathematikus,** mennyiség-tudós; mennyiségtani; **mathesis,** mennyiségtan.

Mathild, ó német női név: harcosnő, hősnő.

matinée, *fr.* reggeli mulatság, reggély.

matrac, (*fr.* matelas = mát'lá; *ol.* materassa és materasso), szörderékalj, szörzsák.

matres lectionis, *lat.* közbeszurt zsidó betük.

matrice, *fr.* (mátrisz), betüminta.

matricida, *lat.* anyagyilkos; **matricidium,** anyagyilkolás.

matricula, *lat.* anyakönyv; névkönyv.

matrimonialis, *lat.* házassági; **matrimonium,** házasság; **matrimonium ad morganaticam,** házasság balkézre; **matrimonium mixtum,** vegyes házasság.

matrix, *lat.* anyaméh; csavartok.

matrona, *lat.* tisztes asszony.

matroz, *ném.* hajóslegény.

matruelis, *lat.* anyai rokon, az anya testvérének gyermeke.

matt, *ném.* bágyadt, lankadt, fáradt, gyönge, erötlen.

maturantia, *lat. gyógyt.* érlelő szerek; **maturatio,** megérlelés; **maturitas,** érettség.

maund, ázsiai sulymérték; Arábiában 1 maund = 40 vakia; 10 maund = 1 farzill; Kalkuttában 1 m. = 40 seers; bazar-maund = 37,252 kilogramme, vagy 74,6 vámfont; factory-maund = 33,865 kilogramme, vagy 67,7 vámfont; Bombayban 1 m. = 12,7007 kilogramme, v. 25,4 vámfont; Madrasban = 11,34 kilogramme, v. 22,7 vámfont; ugyanitt a bazar-maund 24,7 vámfont; Surateban = 16,933 kilogr; Trankebarban = 33,95 kilogr.; Pondicheryban = 11,745 kilogr., v. 23,5 vámfont; Goaban = 11,2265 kilogramme.

maund attary, török-ázsiai sulymérték = 25 vakias tary; borsnál és kávénál = 26 vakia; cukornál = 24 vakia; 1 maund à 25 vakia = 12926 gramme; **maund sofy** = 24 vakias sofy = 76 vakias tary = 40932 gramme; **maund tahri,** perzsiai sulymérték = $6^3/_4$ angol font a vámházban; = $6^1/_4$ angol font a bazarban; **maund copra** = $7^3/_4$ ang. font a vámházban; = $7^1/_4$—$7^1/_2$ ang. font a bazarban; **maund schaw** = $13^1/_2$ angol font.

mauschel, *zsidó,* ur.

mausoleum, *lat.* ravatal, siremlék, minőt Mausolus káriai királynak neje Artemisia emelt.

maxilla, *lat.* állcsont, állkapca.

maxima, *lat.* szabályelv; elvmondat.

Maximilianus = Maximus Aemilianius, *lat.* férfiui név: a legszeretetreméltóbb; Miksa.

maximum, *lat.* legnagyobb ár, érték, szám; legtöbbje valaminek.

mayonnaise, *fr.* (majonnesz), hideg szárnyas állat v. hal, olajjal kevert tojás-mártással és salátával.

mea gratia, *lat.* érettem, miattam; nem bánom, meglehet; isten neki; az én kedvemért; **mea memoria,** az én emlékezetemre.

meatus, *lat.* járat; **meatus auditorius,** *bt.* halljárat.

M. D., = medicinae doctor, orvostudor.

mechanicus, *gg.* erőmüvész, erőmütudós, gépész; **mechanika,** géptan, erőtan, erőmütudomány, gépészet; gépezet; **mechanismus,** gépezet; müalkat; gépiesség, gépiség; **mechanographik,** erőtani rajzolás; **mechanologia,** géptan; **mechanurgia,** gépkészités mestersége; gépi segélynyujtás a sebészetnél.

mechoacanna nigra, *lat.* jalapgyök.

meconin, *vt.* mákony-anyag; mákonykivonat.

meconit, *ásvt.* tojáskő, ikrás mészkő.

meconium, *gg.* gyermekszurok; az ujonszülött gyermek fekete nyulós ganéja; mák-nedv, mákony.

medaille, *fr* (medály), érem, emlékpénz; mellpénz; **medaillon** (medállyon), nyakérem, mellpénz.

Medardus, finév = a megtért.

Digitized by Google

medela, *lat.* gyógyszer.

median, *lat.* középnagy (papir, könyv).

mediante, *lat.* -val, -vel, -nál, -nél fogva, által.

mediastinitis, *lat.-gg. kórt.* középhártya-, mellgátor-gyuladás; **mediastinum**, *lat. bt.* középhártya, mellgátor.

mediate, *lat.* közvetve; **mediateur**, *fr.* (mediátőr), közbenjáró; **mediatio**, közbenjárás, közbevetés; **mediatisatio**, függővé tétel, függősités; **mediatisálni**, közvetitni, függősitni; **mediatus**, közvetett.

medicago, *fr. nt.* csigacsö.

medicamentum, *lat.* gyógyszer; **medicaster**, kuruzs, kontár-orvos; **medicatio**, gyógyitás; **medice**, orvosilag, orvosi rendelet szerint; **medicina**, gyógyszer; orvosság; orvosi tudomány; **medicinae practicus**, gyakorló orvos; **medicina forensis**, törvényszéki gyógytan; **medicinalis**, gyógytani, gyógy...; **medicina mentis**, az ész gyógyszere; gondolkodástan; **medicina propaginis**, szaporitási gyógytan; **medicinus**, orvos; orvostanuló; **medicochirurgus**, oly sebész, ki belbetegeket is gyógyit; **medicus**, orvos.

medietas, *lat.* (fele valaminek), fél; közvetettség; **med. linguae**, *bt.* a nyelv kétfelé oszlása; benszülöttekből és külföldiekből álló angol törvényszék elnevezése; **medio**, középen, középett, közepén, közben; **medio Julii**, julius közepén; **mediocre**, középszerüen; **mediocritas**, középszerüség; **mediocris**, középszerü; **mediocriter**, középszerüen; **medio tutissimus ibis**, a középuton járni legbiztosabb.

meditálni, *lat.* elmélkedni; **meditatio**, elmélkedés.

mediterran(eum mare), Középtenger.

Meditrina, *barb.-lat.* a gyógytudomány istennője.

meditullium, *lat.* közép, középpont.

medium, *lat* közép, középut; közeg; szer, eszköz, mód, utmód; **medium aevum**, középkor (a történetben); **medium tenuere beati**, a középutat tartották a boldogok, a középszerüség boldogit; **medius terminus**, középfogalom, középtétel (az észletben).

medoblennorrhoea feminarum, *gg.-lat. kórt.* női ondófolyás.

medoc, francia vörös bordeaux-i bor.

medulla, *lat.* velő; bél (bele a fának); **medulla spinalis**, gerinc-velő; **medullin**, *vt.* bodzabél-anyag; **medullitis**, *gg.-lat.* gerincvelő-gyuladás.

Medusa, *gg.* a monda szerint női szörnyeteg kigyóhajakkal, dermesztő tekintettel.

meeting, *ang.* (míting), népgyülés.

megalegoria, *gg.* nagybeszédüség, kérkedés; **megalocölia**, *bt.* vastagbelek; potroh; **megalocölus**, potrohos; **megalograph**, (élet)nagy(ság)ban rajzoló; **megalographia**, nagyban rajzolás; **megalometer**, nagyság-mérő; **megalonyx**, *tul.* nagy köröm; ősvilági óriás-körmü állat; **megalophonia**, vastag hanguság; **megalophonus**, vastag hangu; **megalopsychia**, léleknagyság, nagylelküség; **megalosplanchnos**, *kórt.* a belek kitágulása.

megameter, *gg.* nagyságmérő.

mégarde, *fr.* (megárd), vigyázatlanság.

Megära, *gg.* a furiák egyike.

megaskop, *gg.* nagyitó üveg.

megatherium, *gg.* ősvilági nagy állat, óriás lajhár.

mehmendar, *perzs.* a perzsa követség szónoka.

me insciente, *lat.* tudtom nélkül.

mejo (medszo), portugalli sulymérték = 0,23 kilogramme = 0,46 vámfont.

mekometer, *gg.* hosszmérő.

mel, *lat.* méz.

meläna, *gg. kórt.* fekete betegség, fekete hasmenés; **melampodium**, *nt.* fekete hunyor; **melanagoga**, *gyógyt.* fekete epét hajtó szerek; **melanchlorus**, *kórt.* feketekóros; feketekór; **melancholia**, *gg. tul.* fekete epe; mélaság; mélabú, buskomorság; mélakór, búkór; **mel. amatoria**, *kórt.* szerelemdüh; **mel. attonita**, komor őrültség; **mel. errabunda**, szünetlen őrültség; **mel. flatuosa**, lépkórság, komorkórság; **mel. moria**, bolondság, eszeveszettség; **mel. nervea**, ideg-őrültség;

Digitized by Google

mel. saltans, táncdüh; **mel. uterina**, méhdüh; **melancholikus**, fekete epéjü; búkóros, méla, busongó; **melancholizálni**, mélázni, busongni.

melanchrous, *gg.* fekete bőrü.

melanekthyma, *gg. kórt.* fekete himlő, patincs.

melange, *fr.* (melánzs), elegy.

Melania, *gg.* női név: sötét szinü, fekete.

melanit, *gg. ásvt.* irla-csillám, vasszéneg.

melanorrhagia = meläna; **melanorrhagia infarctuosa**, dugulástól származó fekete hasmenés; **m. simulata** v. **spuria**, látszólagos fekete hasmenés.

melanosis, *gg. kórt.* fekete vérdaganat.

melanteria, *gg.* vaspor, fekete rézokra.

melas, *gg. kórt.* fekete foltos bélpokol; **melasicterus**, feketekór; **melasma**, fekete köszvényfolt.

melasse, *fr.* (melász), nádméz-ülep, barna szörp.

Melchior, zsidó finév = a királyi; Menyhért.

mele, *gg. seb.* kutasz; **meletema**, vizsgálás, kutatás.

melianthus, *gg. nt.* patikai méhfü; **meliceris**, **meliflavium**, *lat. kórt.* méztömlődag; **meliglossus**, *gg. tul.* mézes száju; ékesen szóló; **melikrat**, mézes viz; **melilith**, mézkő; **melilithate**, mézkő-savak; **melilotus**, *nt.* kerti v. szagos lóhere, molyfü, kék lóhere; **melimeli**, birslé.

melioratio, *lat.* jobbitás, javitás.

melissá, *gg. nt.* méhfü, mézelke, citromfü.

melitotheologia, *gg.* méh-istenészet; **mellit**, *ásvt.* mézecs, mézkő.

melodia, *gg.* zöngelem, dallam, énekzet, zengzet; bájének: bájhang; **melodrama**, énekes szinmü.

meloë, *gg. állatt.* csira-bogár; **meloë majalis**, csajva, cserebogár.

melokopia, *gg. seb.* taglevétel.

meloman, *gg.* szenvedélyes zenekedvelő; **melomania**, szenvedélyes zenekedvelés.

melomantia, *gg.* jövendölés a testtagok önkénytelen mozdulatából.

meloncus, *gg. kórt.* arcdaganat; **mel. dentarius**, fogfájás által okozott arcdaganat; **mel. genyantricus**, a fölső állkapocs ürének daganata; **mel. primarius**, arcdaganat.

melopöia, *gg.* dalköltészet.

melosis, *gg. seb.* kutaszszali vizsgálás.

melothesie, *gg. zen.* hangszerzés; **melothet**, hangszerző; **melotypia**, hangjegy-nyomtatás.

Melpomene. *gg.* a szomoru- és dalköltészet muzsája.

membra, *lat.* tagok; tagtársak.

membrana, *lat.* hártya.

membrum, *lat.* tag; tagtárs; **membrum genitale**, nemzőtag, nemzőrész; **m. honorarium**, tiszteletbeli tag; **m. virile**, férfiui tag.

memento, *lat.* emlékezz reá, gondolj reá; **memento mori**, gondolj a halálra.

memoires, *fr.* (mémoár), emlékiratok, emlékezetességek; **memorabiliák**, emlékezetességek; **memorabilis**, emlékezetre méltó; **memorandum**, emlékirat, emlékkönyv; **memoria**, emlékezet, emlékező tehetség; **memoriae damnatio**, *tul.* az emlékezet kárhoztatása v. meggyalázása; a tisztességes temetés és gyász eltiltása; **memoriale**, emlékirat; **memoria localis**, helyi emlékezet; **memorisálni**, betanulni, könyv nélkül tanulni; **memoriter**, emlékezetből, könyv nélkül.

menage, *fr.* (menázs), háztartás; takarékosság; **menagerie** (menázsri), állatsereglet; baromfi-udvar; **menázsirozni**, házat tartani, konyhát tartani; takarékosan bánni (vmivel), kimélni.

mendacium, *lat.* hazugság.

mendicans, *lat.* kolduló (barát); **mendicus**, koldus.

menganthin, *vt.* keseranyag vidraelecke- v. vidrafüből.

menilit, kék szurokkő.

meninges, *gg. t.* agykérek; **meningitis**, agykér-lob; **men. occulta**, rejtett agykér-lob; **meningophylax**, agykérőr (az agyfurásnál); **meningorrhoea**, vérömlés az agykérek között; **men.**

Digitized by Google

aquosa, agykér-vizkór; **men. chirurgica**, sértés által okozott vérömlés az agyvelőben; **men. cruenta** v. **sanguinea**, vérömlés az agyvelőben; **men. purulenta**, agyvelő-genyedés; **men. traumatica** v. **violenta** = men. chirurgica; **meninx**, *bt.* agykér.

menischesis, *gg. kórt.* a havi tisztulás elrekedése.

meniscus, *gg.* üreges domboru látcső.

mennonita, ujra keresztelkedő.

menocryphia, *lat.-gg.* hószám-rekedés; hószám-görcs.

menopausis, *gg. kórt.* a havi tisztulás elmaradása; **menorrhagia**, **menorrhöa**, (gyakori v. sokáig tartó) havi tisztulás; **men. decolor**, szintelen havi tisztulás; **men. devia** és **erronea**, rendetlen hószám; **men. e mariscis**, méh-aranyér; **men. lochialis**, gyermekágyi tisztulás; **men. suppressa**, a hószám elmaradása; **menoschesis** = menischesis; **menostasis**, a hószám elmaradása; **menoxenosis**, a hószám rendetlensége.

mensa, *lat.* asztal; **mensa Domini**, az ur asztala, oltár.

menses, *lat.* hónapok; havi tisztulás; **mensis**, hónap.

mens sana in corpore sano, *lat.* egészséges testben egészséges elme (lakik).

menstruatio, **menstruum**, *lat.* havi tisztulás.

mensura, *lat.* mérés, mérték; **mensurálni**, mérni, mértékelni.

mentagra, *gg. kórt.* állsömör.

mentalis, *lat.* észbeli.

mente captus, *lat.* eszefogyott, eszeveszett.

mentha, *lat. nt.* ménta; **m. crispa**, fodorménta; **m. piperata**, borsos ménta; **m. pulegium**, csombor-ménta; köszvény-ménta, putnok.

mentio, *lat.* megemlités, emlités.

mentor, nevelő, vezető, tanácsadó (mint Fenelon Telemachjában).

menyanthes, *gg. nt.* vidra-elecke.

meo voto, *lat.* az én szavammal.

Mephistopheles, a gonosz ellenség, ördög.

mephitis, *lat.* fojtó lég; **mephiticus**, fojtó, dögleletes.

meprosotrachelonymphangiorrhexis, *gg. kórt.* nyirkedény-szakadás (kivéve a torkon).

merc., = Mercurius.

mercantil, *barb.-lat.* kereskedelmi, kereskedői, kereskedési; **mercantilsystem**, azon államgazdasági elv, mely szerint a kereskedés és kézműipar leginkább elősegitendők.

mercenarius, *lat.* bérenc, zsoldos, bérmunkás, napszámos.

merci, *fr.* (merszi), köszönet (köszönöm).

mercurialiak = higanyszerek; **mercurialis**, higanytartalmu; **mercurialismus**, higany általi mérgezés.

Mercurius, *lat.* 1) római isten neve, az istenek hirnöke, a kereskedők és tolvajok istene; 2) bolygó csillag; 3) *vt.* higany, kénesö; **mer. cinereus**, *vt.* szürke hig-éleg; **mer. cosmeticus**, fehér arcfesték; **mer. dulcis** = calomel; **mer. gummosus**, mézga-nyákkal eldörgölt higany; **mer. nitrosus**, légsavas hig-élecs; **mer. praecipitatus albus** = cosmeticus; **mer. praec. niger**, fekete hig-élecs; **mer. praec. ruber**, vörös higany-leválmány; **mer. solubilis Hahnemanni**, feketés-szürke ezüst-éleg; **mer. sublimatus corrosivus**, étető higany; **mer. vivus**, higany, kénesö.

merenda, *lat.* uzsonna.

meretrix, *lat.* kéjhölgy.

meridianus, *lat.* delelő, déllő; délkör, délvonal; **meridionalis**, déli, délköri; **meridies**, dél.

merino, legfinomabb spanyol birka.

meritorie, *lat.* érdemlegesen; **meritorius**, érdemleges; **meritum**, érdem.

merveille, *fr.* (mervelly), csuda, csudatett; **merveilleux** (mervellyö), csudálatos, csudálatra méltó.

mésalliance, *fr.* egyenetlen házasság (rangra v. korra nézve); **mésaventure** (meszávántür), baleset.

mescolanza, *ol.* keverék, zagyvalék, elegy-belegy, mismás.

mesdames, *fr.* (medám), asszonyaim, hölgyeim.

mesenteremphraxis, *gg. kórt.* bélfodor-dugulás; **mesenteritis**, fodorhój-

Digitized by Google

gyuladás; **mesenterium,** *bt.* bélfodor, fodorháj.

Mesmerismus, Mesmer gyógymódja állati delejesség által.

mesocranium, *gg. bt.* fejtető, bub.

mesodme, *bt.* = mediastinum.

mesodmitis, *gg kórt.* ágyékhártya-gyuladás; **mesodos,** közbevetett ének; **mesogastrium,** *bt.* a has közepe; **mesogenograph,** a középkor leirója; középkori történetiró; **mesokolon,** *bt.* hurkafodor, remese-fodor; **mesomphalon,** *bt.* köldök, köldök közepe; **mesonycticum,** éjféli ének; **mesophryon,** az orr és szemöldök közötti középtér; **mesopleura,** bordaközötti helyek; **mesorectum,** végbél-fodor; **mesoscelocele,** *kórt.* középhus-sérv; **mesoscelon, mesoscelos,** *bt.* középhus (az alfel és nemzőrész között); **mesoscelophyma,** középhus-kelevény; **mesostylon,** két oszlop közötti tér; **mesotoëchitis,** *kórt.* középhártya-gyuladás.

message, *fr.* (meszázs), hir, izenet, tudósitás; **messager** (meszázse), követ, hirnök; hirvivő; **messagerie** (meszázseri), hirnök-hivatal, hirvivői tisztség, postakocsi.

Messalina, Claudius római császár minden szemérem nélküli harmadik neje.

Messiade, Klopstocknak Krisztusra irt nagy költeménye; **messias,** *zsidó,* fölkent, király.

messidor, *fr.* aratás hava (junius 19-től julius 18-ig) az első forradalom naptárában.

messieurs, *fr.* (meszjő), uraim.

mestiz, *spany.* europai, creol vagy fehér férfiu és indián nő ivadéka.

mesto, mestozo, *ol. zen.* szomoruan.

meta, *lat.* határ, határjel, cél, célpont; **metalis controversia,** határvillongás.

metabasis, *gg.* átmenet (szónoklatban, betegségeknél).

metabatia, metabole, metabolia, metabolismus, *gg. kórt.* idő-, lég-, vagy betegség-változás.

metabulia, *gg.* vélemény-változtatás, megváltozás (véleményben, gondolatban).

metacarpium, metacarpus, *gg.* kézfej; **metacentrum,** uszási középpont; **metaceton,** *vt.* vált ecetöny, vált ecetöly-éleg; **metacelyloxyd** = metaceton; **metachlorcyan,** *vt.* vált halvkékleny.

metachoresis, *gg.* helyváltoztatás; *kórt.* a kóranyag áthelyezkedése.

metachronismus, *gg.* időszámolási hiba = anachronismus.

metacondyli, *gg. bt.* a vég-ujjpercek.

metadosionymphorrhoea, *gg. kórt.* kankó, takár; ondófolyás.

metagallussäure, *vt.* vált gubacssav.

metagnostik = metaphysika.

metagogia, *gg.* szónoki ismétlése ugyanazon szavaknak (különböző esetben).

metagramma, *gg.* irásutánzás, másolás, forditás.

metagrammatik, *gg.* a nyelvtan bölcsészete

metagrammatismus, *gg.* betűváltoztatás.

metakarpium = metacarpium.

metakritika, *gg.* utóbirálat.

metalepsis, *gg.* az ok és következmény fölcserélése szónoklatban, p. o. halál helyett sír, lövés helyett csattanás; okmáslat.

metallage, metallaxis, *gg.* átváltoztatás, változás.

metallum, *lat.* érc; fém.

metalliques, *fr.* (metállik), ausztriai állampapirok, melyek ezüstre (nem papirpénzre) szólanak.

metallisatio, érccé változtatás.

metallochemia, *gg.* ércválasztás; **metallographia,** ércleirás; azon mesterség, mely a fametszést az ércen domboruan előállitja; **metalloid,** *vt.* fémdék; **metall-oxyd,** *vt.* fém-éleg; **metallurg,** érctudós; **metallurgia,** kohászat, fémgyártan; érctan, fémtan, érctudomány; bányásztudomány; bányászat.

metamathematika, *gg.* a mennyiségtan bölcsészete; **metamer,** *vt.* átanyagult, vált anyagu; **metameria,** átanyagulás, vált anyaguság; **metamorphismus,** *ft.* átváltozóság.

metamorphosis, *gg.* átváltozás, átalakulás.

Digitized by Google

metaneologia, *gg.* téritési tan.

metaphora, *gg.* hasonképlet, képmáslat; átvitt értelem, szóvirág, értelem-csere; **metaphorice,** átvitt értelemben, képleg; **metaphoricus,** képes, képleges, átvitt értelemben használt.

metaphrasis, *gg.* áttétel, átirás, szószerinti forditás; **metaphrast,** szószerinti forditó.

metaphysika, *gg.* alapbölcselem, érzéktuli bölcselet; **metaphysicus,** érzéktuli (bölcselő).

metaphysis, *gg.* átváltozás.

metaplasmus, *gg.* szó-átalakitás (betü-elhagyás által).

metapodium, *gg. bt.* lábközép; lábtalp.

metapolitik, *gg.* az országlástan bölcsészete.

metaptosis, *gg. kórt.* a betegség átváltozása.

metaschematismus, *gg.* átalakulás, alakváltoztatás; *kórt.* a fájdalom alakváltozása.

metaskopia, *gg.* a gondolatok vagy kedély vizsgálása.

metasomatosis, *gg.* testváltoztatás (a lélekvándorlásnál).

metastasis, *gg. kórt.* a betegségnek átszállása egyik testrészből a másikba.

metastrophe, *gg.* a gondolat elforditása valamely tárgytól.

metasynkrisis, *gg. gyógyt.* az ártalmas nedvek kihajtása hólyagtapasz stb. által; mesterségesen előidézett tünet a beteg testén.

metatarsus = metapodium.

metathesis, *gg.* betü-áttétel.

metaxyologia, *gg.* közbeszött beszéd.

metazin-sav, *vt.* vált ónsav.

metempsychosis, *gg.* lélekköltözés, lélekvándorlás.

meteor, *gg.* légtünemény; **meteorik,** időjárástan; **meteorismus diffusus,** *kórt.* hasdaganat, az alhas fölpuffadása (rothasztó lázban); **meteorognosia,** légtünet-isme; **meteorognost,** időjárás-ismerő; **meteorograph,** időjárás-leiró; **meteorolith,** légkő, lebkő, égkő; **meteorolog,** időjárás-vizsgáló; **meteorologia,** időjárástan; légtünettan, lebtan; **meteoromant,** időjós; **meteomantia,** időjóslás; jövendölés a légtünetekből; **meteoroskop,** idő(járás)vizsgáló eszköz; **meteoroskopia,** idővizsgálás.

methodica, *gg.* módszertan; **methodice,** módszeresen, műszabályosan, szabályszerüen; iskolaszerüen, rendszeresen, tudományosan; **methodicus,** 1) valamely tanmódnak szigoru követője; 2) módszeres, műszabályos stb. l. methodice; **methodismus,** módszerességg; a methodisták tana; **methodista,** tudományos orvos; angolországi vallásfelekezet tagja; **methodologia,** módszertan; **methodus,** mód, módszer, tanmód, tanmodor.

Methusalem, ó szövetségi zsidó, ki 969 évet élt.

methyl, *vt.* löly, faegeny; **methylanin,** löly-légkönecsdék.

metier, *fr.* (métie), mesterség, foglalkozás(mód).

metonomasia, *gg.* névváltoztatás; **metonymia,** név-fölcserélés, p. o. szőlő bor helyett.

metopantralgia, *gg. kórt.* homloköböl-fájdalom; **metopantritis,** homloköböl-lob; **metopantron,** *bt.* homloköböl; **metopomantia,** jövendölés az arcvonásokból; **metoposkopia,** arcvizsgálás, homlokvizsgálás.

metra, *gg. bt.* anyaméh; nádra; **metralgia,** méhfájdalom; **metranastrophe,** méhtüremlés; **metratresia,** méhzáródás.

mètre (meter), *fr.* hosszmérték; tizmilliomodik része a földi környegyednek = 443,296 párisi vonal = 3,186 porosz láb (3′ 2″ 2,8 vonal); = 1,499 porosz rőf; = 3,163 bécsi láb = 1, 283 bécsi rőf = 3,281 angol láb. A négyszög-mètre alapja a térmértéknek (100 □ mètre = 1 are); a köbmètre alapja az ürmértéknek, 1 köb-decimètre = $^1/_{1000}$ köbmètre = 1 litre; és a köb-decimètre alapja a sulymértékeknek, minthogy 1 litre destillált viz egy kilogrammot nyom.

metremphraxis, *gg. kórt.* méhdugulás, méhdaganat; **metrenchyta, metrenchytes,** méhfecskendő; **metrenchyta,** fecskendező-szer(ek).

metrik, *gg.* versmértan; **metricus,** versméretes, versmértékes, versmértéki;

Digitized by Google

metriopathia, kedv-egyen; egykedvüség.

metritis, *gg. kórt.* anyaméh-gyuladás; **metroblennorrhoea**, fehérfolyás; **metrocampsis**, méh-ferdülés; **metrocarcinoma**, méhrák; **metrocele**, méhsérv; **metrocelides**, anyajegy.

metrographik, *gg.* a versek helyesirása; **metrologia**, mértékisme.

metroloxia, *gg. kórt.* méhferdülés; **metromania**, *kórt.* méhdüh; **metrophthisis**, méhsorvadás.

metropolis, *gg. tul.* anyaváros; főváros; **metropolita**, érsek; **metropolypus**, *kórt.* méhpöfeteg; **metropoptosis**, **metroptosis**, méh-iszam; **metrorrhagia**, nádra-vérfolyás; **metrorrhagia abortiva**, nádravérfolyás idétlen szülés után; **m. interna**, belső nádravérfolyás; **m. menstrua**, havi tisztulás; **metrorrhexis**, méhszakadás; **metrorrhoea**, méhfolyás, vér- és nyákfolyás a méhből.

metroskop, *gg.* anyaméh-vizsgáló (eszköz); **metrosteogenesis**, a méh elcsontulása; **metrotomia**, *seb.* méhmetszés; királymetszés.

metrum, *gg.* versmérték, versméret.

mettar, tunisi folyadékmérték = 20,16 litre.

metusia, *gg.* lényközösség, lényegység.

meum et tuum, *lat.* enyém és tied.

meyo, portugalli ürmérték = 6,96 litre; 8 meyo = 1 fanega.

mezzanine, *ol.* félablak, kis ablak.

mezza voce, *ol. zen.* tompitott, zárt hangon.

mezzo termino, *ol.* középut.

miasma, *gg.* ragály, kóranyag.

micatio, *lat.* vérkeringés, a testben.

mictus cruentus, *lat. kórt.* vérvizelés, vérhagyás.

midas, Goaban sulymérték; 24 midas = 1 maund.

Midas-fülek, szamárfülek, minőket Apollo adott Midas királynak, midőn Pánnali zenészeti versenyzésénél birónak választatván, az utóbbinak adott elsőséget.

midshipman, *ang.* (midsipmen), hadnövendék az angol hadi hajókon.

mieder, *ném.* váll, füző, füzöny.

migräne, *gg. kórt.* fejköszvény.

migratio, *lat.* költözés.

mikrocephalus, *gg.* kisfejü; **mikrochemia**, apróságok vegybontása; **mikroëlektrometer**, **mikroëlektroskop**, villámsüritő; **mikrographia**, apró (nagyitó üvegen vizsgált) testek leirása; **mikrokarp**, *nt.* gomba; **mikrokelis**, *kórt.* kisebbszerü sérv; **mikrokosmus**, a világ kicsinyben; kis világ; ember; **mikrolepidoptera**, *állatt.* kispikkelyröpük, kis lepék; **mikrolog**, aprósággal bibelődő; **mikrologia**, aprósággal bibelődés, apróságokon való kapás; **mikromegas**, kis-nagy; kérkedi, magaveti; **mikrometer**, kicsinymérő; **mikrometria**, kicsiny mértéküség, kicsiny-mérés; **mikrophonia**, vékony hang; **mikrophthalmia**, kisszemüség, a szemgolyó kisebbedése; **mikrophthalmos**, kicsiny szemü; **mikrophyll**, *nt.* aprólevelü; **mikropsychia**, kiselmüség, csüggetegség; **mikroptera**, *állatt.* apró-röpük; **mikrorchis**, *kórt.* kis heréjü; **mikroskop(ium)**, *tul.* kicsiny-vizsgáló; nagyitó üveg, górcső; **mikrosphyktus**, gyönge érütés; **mikrosplanchnos**, kisbélü; **mikrotrophia**, szük táplálkozás.

mila, lengyel mérföld, melyből 13,18 jön az egyenlitő egy fokára = 8 werst = 8,53 kilometer = 1,18 geogr. mérföld.

miliaria, *lat. kórt.* köleshimlő, kásahimlő, kanyaró; **mil. purpurea**, veres kanyaró; **miliolum**, *kórt.* árpa a szemen.

militia, *lat.* katonaság; *kül.* honvédsereg.

milium palpebrae, *lat.* árpa (a szempillán).

millennium, *lat.* évezred; ezer évi birodalom.

milliade = millennium.

milliarde, *fr.* ezer millió.

milliare = 1/1000 are; **milligramme**, *fr.* 1/1000 gramme; **millilitre**, 1/1000 litre; **millimètre**, 1/1000 mètre; **millistère**, 1/1000 stère.

milreis, (mille rees), 1) portugalli ezüstpénz = 1000 reis = 2 frt. 42 kr.; 2) braziliai ezüstpénz = 1000 reis = 2 frt. 10 kr.

mime, *gg. tul.* utánzó; mimjátszó; szinész; **mimika**, arc- és tagjáték;

Digitized by Google

testjátéktan; mim-müvészet; mimtan; **mimikus**, mimmüvész; **mimolog**, utánzó, majmoló.

mina, (*fr.* mine), akna, tüzakna, föld alatt ásott árok; 2) *ol.* (mina), keleti kereskedői sulymérték Alexandriában = 1,23, Kairoban = 1,20, Syriában = 1,21 vámfont.

minaret, török imaház kerekded tornya.

minera, *barb.-lat.* ásvány; **mineralien-cabinet**, ásványgyüjtemény; **mineralis**, ásványi, ásványos, érces; **mineralog**, ásványtudós; **mineralogia**, ásványtan.

Minerva, *lat.* a bölcseség istennője.

miniatur-festés, kis festés; **en miniature** (án miniatür), kicsiben.

minimum, *lat.* legkisebb; legkisebb érték; valaminek legkevesebbje.

minirozni, *fr.* alásni, tüzaknát ásni, vet-árkot készíteni.

minister, *lat.* szolga; országlár, az államigazgatás különböző ágainak élén álló főhivatalnok; **ministerialis**, miniszteri; **ministerialismus**, a miniszterek rendszabályaihoz való ragaszkodás, buzgólkodás a minisztérium mellett; minisztérium-mellettiség; **ministerium**, a miniszterek összesen, államkormány; lelkészet; **minister-residens**, kisebb rangu követ; **minister sacri officii**, a szent hivatal szolgája; lelkész, pap; **ministrálni**, a misénél szolgálni; **ministrans**, miseszolga.

minium, *lat. vt.* ólompir.

minor, *lat.* kisebb; fiatalabb (testvér); altét (az észletben); **minoratio**, kisebbités; *gyógyt.* gyönge hashajtás; **minorativ**, gyönge hashajtó; **minorennis**, kiskoru; **minorennitas**, kiskoruság; **minoritas**, kisebbség, kevesebbség; **minorita**, sz. Ferencrendi szerzetes.

minotaurus, *gg.* bika-ember.

minuendo-licitatio, *lat.* árlejtés; **minuendus**, *mt.* kisebbitendő (szám); **minus**, kevesebb; levonván (valamely számot), -nak -nek hiján; tiz minus öt = tiz kevesebb öttel; tiz levonván ötöt; tiz ötnek hiján; **minuscula**, kisbetü; **minuteriák, minutiák**, csekélységek; **minutissima**, a legcsekélyebb körülmények; **minutum**, perc.

minythesis, miosis, *gg.* kicsinyités; kisebbités.

mirabelle, *fr.* kerek sárga szilva, dobzó.

mirabile dictu, *lat.* csodálatos mondani; **mirabile visu**, csodálatos látni; **mirabilia**, csodadolgok, csodamüvek; **mirabilitas**, csodálatosság, csodaszerüség; **miraculosus**, csodálatos, csodateljes; **miraculum**, csoda.

miráds, Mohammed mennybemenetelének ünnepe.

miroscele, *gg. kórt.* lágyékserv.

mirza, *perzs.* fejedelem, előkelő.

misalethia, *gg.* az igazság gyülölete.

misandria, *gg.* férfigyülölet; **misanthrop**, embergyülölő; **misanthropia**, embergyülölet; **misautia**, öngyülölet, önmegvetés.

miscellanea, *lat.* elegy, különfélék.

misculantia, *barb.-lat.* keverés, elegyités; keverék, elegy.

miserabilis, *lat.* nyomoru, nyomorult; **miseratio**, szánakodás; **miserere**, *kórt.* bélhányás, bélköszvény; **miserere mei Domine**, uram irgalmazz; könyörülj rajtam; **misericordia**, irgalom, könyörületesség, szánalom; **misericordianus**, irgalmas barát.

misogam, *gg.* házassággyülölő, agglegény; **misogamia**, házassággyülölet; **misogyn**, asszonygyülölő; **misogynia**, asszonygyülölet; **misokalos**, a szépnek és jónak megvetője; **misokapnos**, a füst, *kül.* a dohányzás ellensége; **misokosmia**, az ékesség, cifraság gyülölete, megvetése; **misolog**, könyvgyülölő, a tudományosság gyülölője; **misologia**, könyvgyülölet, a tudományosság gyülölete; **misopogon**, szakálgyülölő; **misoponia**, munkakerülés; **misopsychia**, életuntság; **misoxenia**, az idegenek gyülölete.

miss, *ang.* (missz), kisasszony, urhölgy.

missale, *lat.* misemondó könyv a római egyházban; legnagyobb betü.

miss-credit, *ném.-lat.* rosz hir v. név, v. hitel; hitelhiány, hitelvesztés.

missi, *lat.* küldöttek; **missio**, küldés, küldetés; hitterjesztői küldetés,

Digitized by Google

hitkövetség; hittéritő társaság; **missionarius,** téritő, hittéritő, hitterjesztő, hitkövet.

mistress, *ang.* 1) (misztrisz), mesternő, asszony; 2) (misszisz), (mint megszólitás) asszonyság.

Mithras, *gg.* a régi perzsák napistene.

Mithridates, *gg.* 1) pontusi király neve; 2) ellenméreg.

mitigálni, *lat.* enyhitni; **mitigans,** enyhitő; **mitigantia,** enyhitő körülmények; **mitigatio,** enyhités.

mitra, *gg.* püspöksüveg; **mitra Hippocratis,** *lat.* sebészi fejkötő.

mitraille, *fr.* (mitrály), apróra vagdalt vas, kartács.

mixpickles, *ang.* (mikszpikelsz), ecettel, paprikával és egyéb fűszerrel becsinált keletindiai zöld gyümölcsök.

mixtum, *lat.* vegyitett; **mixtura,** vegyiték, keverék.

mnemoneutika, és **mnemonik,** *gg.* emlékezettan; **mnemonikos,** emlékezetmüvész; **Mnemosyna,** a kilenc muzsa anyja, az emlékezet istennője; **mnemosynon,** emlék, emlék-ajándék.

mob, *ang.* nép, népsöpredék.

mobile, *lat.* ingó, mozgó, mozgatható; **mobile perpetuum,** örökmozgony, önmagát hajtó erőmü; **mobilia,** ingóságok; házi eszköz, butor, háznemü; **mobilisálni,** ingósitani; mozgóvá tenni (hadat); fölfegyverkeztetni, háborura készitni; **mobilisatio,** ingósitás; mozgóvá tétel; **mobilitas,** mozoghatóság.

modalitas, *lat.* mód, módozat.

mode, *fr.* (mód), divat.

modella, *ol.* (modello), minta, mintakép, példány; him-mustra; **modellirozni,** mintázni, képezni, alakitni.

moderados, *spany.* mérsékeltek.

moderálni, *lat.* mérsékelni; **moderamen,** mérséklet; **moderamen inculpatae tutelae,** önvédelem joga; **moderantismus,** elv-mérséklet; **moderata tutela,** mérsékelt védelem; **moderate,** mérsékkel, mérsékelve; **moderatio,** mérséklés; enyhités; **moderatio expensarum,** a pörköltségek mérséklése; **m. poenae** v **poenarum,** a büntetés enyhitése; **moderato,** *ol. zen.* mérsékelve; **moderator,** *lat.* mérséklő, igazgató; **moderatus,** mérsékes, mérsékelt, mérsékletes.

modern, *lat.* ujkori, ujkorbeli, mostani; divatszerinti, divatos, divatszerü; **modernisálni,** divatszerüsitni; **modernismus,** ujitási vágy; ujkori izlés; **modernista,** az ujkor bámulója, ujitáskedvelő.

modestia, *lat.* szerénység; tisztesség; **modestus,** szerény, tisztes.

modice, *lat.* mérsékkel, csekély mértékben.

modificálni, *lat.* módositani, változtatni; **modificatio,** módositás, változtatás; módositvány, módosulat.

modista, divatárusnő.

modo, *lat.* most; **modo meo,** az én módom, szokásom v. tetszésem szerint; **modo ponente,** állitva, állitólag; **m. tollente,** tagadólag.

modulálni, fölváltva emelkedő és lejtő hangon beszélni v. énekelni; **modulatio,** hangváltoztatás.

modus, *lat.* mód; **modus acquirendi,** kereset módja; **m. procedendi,** eljárás módja.

mogilalia, *gg.* nehéz-beszédüség; akadozó beszéd; **mogilalos,** hebegő, dadogó.

mohair, *ang.* (moher), szőrszövet, szitaszövet.

mohammedanismus, Mohammed tana, Mohammed követőinek vallása.

moire, *fr.* (moár), habos selyemszövet.

Mokha, arab város, melyről az arábiai kávét nevezik.

mola carnea, *lat.* hustömeg; méhüszög, méhtetem, üszögmagzat.

molasse, *ft.* porhanyó, finom homokkő; törmelék, molasz.

molecule, *fr.* (mollkül), *ttan,* tömecs, részecs.

moles, *lat.* teher; **molestálni,** terhére lenni valakinek; **molestia,** baj, alkalmatlanság, teher, nehézség; **molestus,** terhes, sulyos; alkalmatlan.

molimina abortiva, *lat. t. kórt.* idétlen-szülési fájdalmak; **mol. haemorrhinia,** az orrvérfolyás előjelei; **mol. haemorrhoidalia,** aranyértől

Digitized by Google

származó bélrágás; **mol. menstrualia,** havi tisztulással egybekötött bélrágás.

moll, (*lat.* mollis), lágy hang; **mollientia,** *gyógyt.* lágyitó szerek; **mollificatio,** *lat.* puhitás, lágyitás; **mollimentum,** *gyógyt.* enyhitő, lágyitó szer; **mollusca,** *állatt.* puhányok.

molo, *ol.* gát, védgát, kikötő-gát.

molops, *gg.* vérakadmány, vércsik (ütéstől).

molossus, *gg.* három hosszu tagu versláb: — — —.

molto, *ol. zen.* igen; **molto allegro,** igen gyorsan, igen frissen; **molto andante,** igen lassan.

molton, vastag gyapjuszövet.

molybdän, *gg. ásvt.* ólany; **molybdate,** *vt.* ólanysav; **molybdoid,** ólómsav; **molybdomantia,** jövendölés olvasztott ólomból.

momenta causae, *lat.* az ügy főbb pontjai; **momentan,** szempillanatnyi, pillanati; **momentanee,** pillanatilag; **momentum,** pillanat, percenet, időpont; mozzanat; pont; oksuly, suly, nyomaték, fontosság; lényeg.

Momus, *gg.* gunyisten; gyunyolódó.

monachus, *gg.* barát, szerzetes; **monacha,** apáca; **monachismus,** szerzetesség; szerzetes állapot v rend; barátkodás; **monachologia,** a szerzetesrendek leirása; **monadelphia,** *nt.* egyfalkások; **monades,** *gg. t.* egymik; parányok, termőparányok; egyes számok 1—9; **monadologia,** egymiségtan; a parányokról szóló tan.

mon ami, *fr.* barátom.

monandria, monanthera, *gg. nt.* egy himszálu növények.

monarcha, *gg.* egyedül uralkodó; fejedelem; **monarchia,** egy személy uralkodása; ország, birodalom; **monarchomachi,** az egy személy uralkodásának ellenségei.

monas, *gg.* egység; egymi.

monasterium, *gg.-lat.* monostor, klastrom, zárda.

mon cher, *fr.* (mon sehr), kedvesem.

mondain, *fr.* (mondehn), világfi.

mon Dieu, *fr.* (mon dió), istenem.

moneálni, *lat.* (monere), inteni.

monemericus, *gg.* egy napi; *gyógyt.* (állitólag) egy nap alatt gyógyitó.

monepigraphikus, *gg.* csak köriratal ellátott pénzek (kép nélkül).

moneta, *lat.* pénz, vert pénz.

moniliformis, *barb.-lat.* füzéralaku.

monismus, *gg.* egységtan.

moniteur, *fr.* (monitör), intő, hirdető, tudósító; 1789. óta Párisban megjelenő hivatalos ujság; **monitor,** *lat.* intő, tanitó, tanácsadó; **monitoriales** (litterae), intő-levél; **monitorium,** intő-levél; **monitum,** intés.

monme, a japáni font $^1/_{100}$ része = 1,750 gramme.

monoceros, *gg. állatt.* egyszarvu.

monochord, *gg.* egyhuros (hangszer); hangmérő.

monochroismus, *gg.* egyszinüség; **monochroma,** egyszinü festmény; **monoculus,** egyszemü; **monodia,** ének, dal egyhangra; **monodrama,** egyszemélyes szinmü; **monöcia,** *nt.* egylaki növények; **monocotyledonok,** *nt.* egysziküek; **monodelphia,** egyfalkás növények; egyméhü állatok; **monogamia,** egynejüség; **monogenesis,** egyedül való nemzés; **monogramma,** névjegy, névvonás; **monographia,** egyes tárgynak leirása, értekezés valamely egyes vagy külön tárgyról; **monogynia,** egynejüség; **monohemera,** egynapig tartó betegségek; **monokarp,** *növt.* egy gyümölcsöt termő; **monokaulisch,** egyszáru; **monokephalus,** egyfejü; **monokolon,** egynemü versből álló költemény; **monokrat,** egyedül uralkodó; **monokratia,** egy személy uralkodása; **monolith,** egy kőből faragott (mű, p. o. oszlop); **monolog,** magánbeszéd; **monom,** egytag, egytagzat; egytagu; **monomachia,** párbaj; **monomania,** az őrültség azon neme, midőn a gondolat egyetlen tárgygyal foglalkozik; rögeszmés őrültség; **monomeria,** egytaguság; egyféle részekből való állás; **monometrum,** egytagu vers; **monomorphia,** egyalakuság, egyformaság; **mononomium,** egytagu kitétel; **mononycha,** *állatt.* merőkörmüek; egypatájuak, egész körmüek; **monopagia, monopegia, monopathia,** *kórt.* = migräne; **monopathia,** egyedül a testnek, vagy a léleknek szenvedése; **monopetalon,** *nt.* egylevelü; **monophagia,** egyedül

Digitized by Google

evés; v. egyszeri evés (napjában); **monophon**, egyhangu; **monophthalmos**, egyszemü; **monophyllus**, *nt.* egylevelü, forrtszirmu; **monopodia**, egylábuság (versben); **monopol**, egyedárusság; **monopolisálni**, egyedárusság alá vonni; egyedül árulni; egyedül birni, mások kizárásával magának sajátitani; **monoptera**, egyröpük; **monopyren**, egymagvu; **monorchis**, v. **monorchit**, egyheréjü; **monorima**, *gg.-lat.* egyrimü, egyenlő rimü költemény; **monositia**, *gg.* egyszeri evés napjában; **monosoph**, a ki egyedül magát véli bölcsnek; **monospermos**, *nt.* egymagu, egymagvu; **monostichon**, egysoru vers; **monosyllabum**, egytagu szó; **monotheismus**, egyistenhivés; **monotheista**, egyistent hivő; **monotonia**, egyhanguság, egyformaság; **monotremata**, *állatt.* csőrösök; **monotropeae**, *nt.* levéltelenfélék; **monoxyl**, **monoxylon**, *tul.* egyfa; = canoe.

Monroe-tan (monro—), Monroe Jakab az egyesült éjszakamerikai államok elnöke által 1823-ban fölállitott tan, hogy jövőre egyik europai hatalomnak se engedtessék meg, magát Amerikában megfészkelni, s hogy az europai befolyásnak ellene kell törni.

monseigneur, *fr.* (monszenyör), kegyelmes uram! **monsieur** (moszjö), uram!

monsoons, *ang.* (monszúnsz), az indiai tengeren uralkodó szelek.

mons pietatis, *lat. tul.* az ájtatosság hegye; zálog- és kölcsönházak Olaszországban.

monster-meeting, *ang.* (monszter-míting), óriási népgyülés.

monstrantia, *lat.* szentségtartó, **monstrativus**, megmutatott, kézzelfogható, szemmel látható, érzéki (p. o. bizonyosság).

monstrum, *lat.* szörny, szörnyeteg; csodaszülött; **monstruosus**, éktelen, idomtalan, szörnyü, szörnyeteg; **monstruositas**, éktelenség; szörnyetegség.

montagnard, *fr.* (montányár), hegyi lakos; a hegypárt vagy veres republicanusok pártja a francia nemzetgyülésben.

montanus, *lat.* hegyes, hegyi; **montana civitas**, bányaváros; **montanum jus**, hegyvám; bányajog; **montanista**, bányász; **montanistika**, bányászat.

Montblanc, *fr.* (monblán), fehér hegy Savoyaban (14,000 láb magas a tenger szine fölött).

Montgolfier, *fr.* (Mongolfié), francia, ki 1782-ben a léghajót föltalálta.

montirozni, *fr.* (monter = monté), *ht.* ruházni, fölruházni, ruhával ellátni; lóval ellátni; a hajót legénységgel ellátni; **montur**, ruházat, katonaruha.

monumentalis, *lat.* emlékszerü; **monumentum**, emlék, emlékjel, emlékoszlop; siremlék.

moquirozni, *fr.* (moquer = moké), gunyolni, csufolódni; csuful járni.

mora, *lat.* késedelem, haladék, halasztás; **morae periculum**, a halasztással járó veszedelem; **mora solvendi**, fizetési halasztás; **moratorium**, késleltetés, késlelő parancs; a fizetés teljesitésére adott halasztási engedelem.

moral, **moralis doctrina**, *lat.* erkölcstudomány, erkölcstan; (erkölcsi) tanulság; **moralis**, erkölcsi, erényes; erkölcstani, erénytani; **moralizálni**, erkölcsre tanitgatni, leckézni; erkölcsösködni; **moralisatio**, leckézés, erkölcsösködés; moralizálás; **moralista**, erkölcstanitó; **moralitas**, erkölcsiség; jó erkölcs; **moraliter**, erkölcsileg; erényesen; **moratus**, erkölcsös.

morando, *ol. zen.* késve.

morbleu, *fr.* (morblö), átkozott dolog!

Morbonia, *lat.* a rómaiaknál a betegség istennője.

morbus, *lat.* betegség, kór, nyavalya; **m. acutus**, forró betegség; **m. arcuatus**, sárgaság, sárgakór; **m. articularis**, csúz a csuklóban; **m. attonitus**, gutaütés, szélütés; **m. biliosus**, epekór; **m. bullosus**, hólyagkór; **m. cardiacus**, gyomorgörcs; **m. cholericus**, epemirigy; cholera; **m. cirrhorum**, lengyelfürt; **m. coeliacus**, tejfolyás, tejszékelés; **m. coeruleus**, kékkór; **m. colicus**, bélfájdalom, bélgörcs; **m. comitialis**, nehéznyavalya, nyavalyatörés, nehézkór, nehézség; **m. costalis**, mellhártya-lob; **m. coxarius**, **coxendicus**, csípfájdalom; **m. cucullus**,

Digitized by Google

köh-hurut, hökhurut, szamárhurut; **m. dissolutus,** vérhas; **m. fellifluus,** epehasmenés; epemirigy; **m. frigidus,** aszkór, sorvadás; **m. gallicus,** franciakór, bujasenyv; **m. haemorrhoïdalis,** aranyeres bélgörcs; **m. herculeus,** bélpoklosság; **m, hispanicus** = bujasenyv; **m. hypochondriacus,** lépkórság, komorkórság; **m. hystericus,** nádrabaj, méhbaj; **m. iliacus,** bélgörcs; **m. illyricus,** bujasenyv; **m. indicus,** indiai himló; **m. infantilis,** nehéznyavalya, nehézkór; **m. ischiadicus,** csipfájdalom; **m. italicus,** bujasenyv; **m. maculosus,** patics, tüzes betegség; **m. major** = m. comitialis; **m. marinus,** tengeri betegség; **m. mechanicus,** korcs képződésből származó betegség; **m. mercurialis** = mercurialismus; **m. miliaris,** kanyaró; **m. mucosus,** nyákkór; **m. navigantium,** tengeri kór; **m. nephriticus,** vesekór; **m. niger** = meläna; **m. organicus,** a szervek hibássága által okozott betegség; **m. pallidus,** sápkór; **m. pedicularis,** tetvesség; **m. pellagrosus,** orbánc; **m. regius,** sárgaság, sárgakór; **m. saltatorius,** vidatánc; **m. sarmaticus,** lengyelfürt; **m. scoticus,** skótkór; himló sülylyel; **m. scrofulosus,** görvélykór; **m. solstitialis,** napszurás; **m. spasmodicus,** görcskór; **m. tauricus,** krimiai kór, roszfaju küteg; **m. topicus,** helyi betegség; **m. universalis,** általános kór; **m. venereus,** bujasenyv; **m. verminosus,** féregkór, gilisztakór; **m. vernaculus,** helyi v. honi betegség; **m. verrucosus,** bibircsó; **m. vesicularis,** hólyagkór; **m. vulgaris,** általánosan uralkodó betegség.

mordio, *ném.* jajkiáltás.

more consueto, *lat.* szokott módon; szokás szerint.

mores, *lat.* erkölcs(ök); **moresre tanitani valakit** = megtanitani valakit, mikép kelljen magát viselnie, megtanitani valakit keztyübe fütyölni.

more solito, *lat.* szokott módon.

morganaticus házasság, házasság balkézre, midőn herceg, gróf stb. nem egyenlő születésü asszonyt vesz nöül, s annak bizonyos összeget kötelez hitbérül, mely házasságból született gyermekek aztán csak az anyai vagyont és nevet öröklik.

moribundus, *lat.* haldokló.

morion, *gg.* részecske; *bt.* férfiui nemzőrész.

morning, *ang.* reg, reggel; **morning-chronicle** (morning-kronik'l), reggeli krónika, angol whig hirlap; **morning-herald,** reggeli hirnök.

morokomium, *gg.* bolondház, őrültek háza; **morosis,** butaság.

morositas, *lat.* mogorvaság, komorság; **morosus,** mogorva, komor, zord; **morosus debitor,** késedelmes adós.

morphe, *gg.* alak.

Morpheus, *gg.* álom-isten; **morphium,** álompor, mákonyvonat; **m. aceticum,** ecetsavas álompor; **m. sulphuricum,** kénsavas álompor.

morphographia, *gg.* alak leirása; **morphologia,** alaktan; **morphonomia,** az alak és alakitás törvényeinek tudománya; **morphosis,** alakitás, alak, alkat; **morphotheoria** = morphonomia; **morphotomia,** bonctan.

morpion, *fr.* lapostetü; *átv. ért.* szemtelen gyermek.

mors apparens, *lat.* tetszhalál; **m. civilis,** polgári halál; **mortalitas,** halandóság.

mortificálni, *barb.-lat.* sanyargatni.

mortuus, *lat.* halott.

morum, *lat.* fai eper, szeder; **morus,** eperfa.

mosaïk, *fr.* rak-kép, rakmü.

mosaismus, Mózes tana.

moschée, mecset, török imaház.

moschus, *gg.* pézsma.

Moses, zsidó név: a vizből kihuzott.

moslemin, *tör.* hivő.

mosquitos, *spany.* (moszgitosz), *állatt.* bökőlégy, bökcse.

motio, *lat.* mozgás, járás-kelés; mozditás, inditás; inditvány, javaslat; **motiválni,** okadatolni, okokkal támogatni; indokolni; **motivum,** inditó ok, indok; **motor,** mozgató, mozdony; **motrix vis,** mozgató erő.

motto, *ol.* jelszó, jelige; fölirat.

motu proprio, *lat.* maga szántából, önindulatából; **motus,** mozgás, mozgalom; **motus convulsivi,** *kórt.* rángá-

Digitized by Google

sok, rángatódzás; **motus peristalticus**, a beleknek gilisztaszerü mozgása.

mousseline, *fr.* (muszelin), csalánszövet.

moussirozni, *fr.* (mousser = musszé), pezsgeni, habzani.

mozarabes, *spany.* a mórok között lakó, a mórokkal összeházasodott keresztények.

M. P., = member of Parliament, *ang.* (member of parliment), az országgyülés tagja.

m. pr., = manu propria, *lat.* saját kezével, sajátkezüleg.

MSS., = manuscripta, *lat.* kéziratok.

mucosus, *lat.* nyákos, nyálkás, enyekes.

mufti, *arab*, török főpap.

mulat, *spany.* (muláto, „mulus" öszvér latin szóból), fehér férfi és fekete nő ivadéka.

Mulciber, *lat.* Vulkan mellékneve.

mulcta, *lat.* pénzbüntetés, birság; **m. poenitentiae**, bánatpénz.

muliebria, *lat. t.* asszonyi dolgok; havi tisztulás.

mulier, *lat.* asszony.

multa, *lat.* sokféle; **multiplicálni**, sokszorozni; **multiplicandus**, sokszorozandó; **multiplicatio**, sokszorozás; **multiplicativ**, sokszorozó; sokszorozási; **multiplicator**, sokszorozó; **multiplicitas**, sokféleség; **multiplum**, sokszor annyi, sokszoros szám; **multitudo**, sokaság.

mumia, *perzs.* bebalzsamozott és elaszva épen maradt holttetem; **mumifikálni**, mumiává tenni; **mumisatio**, holttest bebalzsamozása.

mundan, *lat.* világi; **mundanismus**, világhoz ragaszkodás.

mundicina, mundificantia, mundificativa, *lat. gyógyt.* tisztitó szerek.

mundum, *lat.* tiszta irás, tisztázat.

mundus, *lat.* világ; **mundus noumenon**, *lat.-gg.* észvilág; **m. phaenomenon**, látható világ; **mundus vult decipi, ergo decipiatur**, a világ csalatni akar, tehát csalattassék.

municipalis, *lat.* helyhatósági, községi; **municipalitas**, helyhatóság; **municipium**, ó római szabad város, római polgárjoggal fölruházott mezőváros ó Olaszországban; magyar jog szerint: önkormányzási joggal fölruházott megye.

munificentia, *lat.* adakozás, bőkezüség.

munitio, *lat.* lőpor, tüzszer.

murænae, *lat. állatt.* tengeri ángolna, bajuszos angolna.

murias ammoniae, *vt.* halv-légfölköneg; **m. barytae**, *vt.* sósavas sulyéleg; **m. ferricus** v. **ferrosus**, *vt.* sósavas vas-éleg; **m. kali-lixiviae** = potassae; **m. magnesiae**, sósavas keserföld.

muriates, *lat. t.* lugsavak; **muriaticum**, savanyitott só; **muriaticus**, sósavas.

muricit, kővé vált tüskés csiga.

musa, *gg.* egyike a kilenc musának; költői ihlet; **musák**, a szépmüvészetek és tudományok istennői; a) Erato (a szeretetreméltó), a szerelmi dalok musája; b) Euterpe (a vidámitó), a lantos költészet és zene; c) Kalliope (a széphangu), a hősköltemények; d) Klio (a hiresztelő), a történetirás; e) Melpomene (az énekló), a gyászdalok és szomorujáték; f) Polymnia (daldús), a komoly dalok; g) Terpsichore, a tánc; h) Thalia, a vigjáték és tréfás költemények; i) Urania (az égi), a csillagászat musája; **museum**, mütár, természeti- és müdarabok gyüjteménye.

musculit, kővé vált két teknős csiga.

musculosus, *lat.* izmos; **musculus**, izom.

muscus, *lat.* pézsma; *nt.* moh; **muscus arboreus**, famoh.

muselman = moslemin.

musika, zene; zenedarab; **musikalis**, hangászati; hangászat-értő; zenei; zenészi; zeneértő; **musikálni**, hangszeren játszani; **musikus**, zenész.

musketa = puska.

mustra, *ném.* (muster), példány, példa, mutatvány; mutaték; minta; himminta; **mustrálni**, a roszát kiválasztani.

mutabilis, *lat.* változó, változékony; **mutatis mutandis**, változtatván a változtatandókat.

mutilatio, *lat.* csonkitás.

mutinerie, *fr.* (mütinri), lázadás.

Digitized by Google

mutismus, *lat.* némaság.

mutualitas, *lat.* kölcsönös viszony; kölcsönösség; **mutuum**, kölcsön; **mutuus consensus**, kölcsönös beleegyezés.

myasthenia, *gg. kórt.* izom-gyöngeség.

mycos, *gg. kórt.* husany, huskinövés, husnövés.

mydesis, *gg. kórt.* nyák v. más nedvesség által okozott rothadás; **mydon**, rothadt huskinövés.

mydriasis, *gg. kórt.* az ivhártyának kitágulása.

myelalgia, *gg.* gerincvelő-fájdalom; **myelapoplexia**, gerincvelő-szélhüdés; **myelitis**, gerincvelő-gyuladás; **myelophthisis**, gerincvelő-sorvadás; **myelospongos**, velő-tapló.

mygalidae, *gg. állatt.* szőnyegészpókok.

myiodopsia, *gg. kórt.* villogás, szikrázás, rajzás a szemek előtt; **myiologia**, a legyekről és szunyogokról szóló tan.

myitis, *gg. kórt.* izom-lob.

myketologia, *gg.* a gombákról és taplókról szóló tan; **myketophag**, gombaevő.

mykologia = myiologia.

mykosis, *gg. kórt.* nyákpöfeteg.

mykteres, *gg. t.* orrlyukak; **mykterismus**, orrfintorgatás; **mykterophonia**, orrbeszéd, nyifogás.

mylady, *ang.* (miledi), asszonyság, kisasszony, urhölgy; **mylord**, kegyelmes uram.

myloglossa, *gg. bt.* nyelvizom; **mylolitia**, *kórt.* hasizom-fájás; **myocephalitis**, fejizom-gyuladás; **myocölialgia**, hasizom-fájás; **myocölitis**, hasizom-gyuladás.

myodeskopsia = myiodeopsia.

myodynia, *gg. kórt.* izomfájás; **myodynia abdominalis** = myocölialgia; **m. capitis** = myocephalitis; **m. inflammatoria**, gyuladásos izomfájás; **m. pectoralis**, mellizom-fájás; **m. rheumatica**, csuzos izomfájás; **m. violenta**, külerőszak által okozott izomfájás; **myodynamometer**, izomerő-mérő; **myographia**, izomleirás; **myologia**, izomtan; **myomantia**, jövendölés egerek által; **myonarkosis**, az izmok lomhasága; **myonosos**, izombetegség; **myopalmus**, inrángás; **myopathia**, izombetegség; **myopia**, rövidlátás; **myops**, rövidlátású; **myorrhexis**, izom- v. inszakadás; **myoscolioparatopia**, izomficamodás; **myosis**, az ivhártyának összehuzódása; **myositis**, izomgyuladás; **m. abdominalis**, hasizomgyuladás; **m. cephalica**, fejizomgyuladás; **m. dorsualis**, hátizom-fájás; **m. pectoralis**, mellizom-fájás; **myosotis**, *nt.* mizsót; nefelejts; **myotilitia**, izomrángás; **myotomia**, izomboncolás.

myriad, (*gg.* myrias), *tul.* tizezer; ezer meg ezer, sok ezer; töménytelen, számlálhatlan; **myriagramme**, *gg.-fr.* tizezer gramma; **myrialitre** = 100 hectolitre = 10,000 litre; **myriamètre**, tizezer meter; francia mérföld = 1,22 német mérföld; 11,25 myriamètre = 1 egyenlitői fok; **myriare**, tizezer are = 1 □ kilomètre vagy 1 millió □ mètre; **myriastère**, tizezer stère.

myrica, *gg. nt.* viaszbura.

myringa, **myrinx**, *gg. bt.* füldobhártya.

myrionym, *gg.* ezernevü; **myriophylleae**, *nt.* ezerlevelü-félék; **myriophyllum** = millefolium, *nt.* egérfarku cickóró, cicfark; **myriopoda**, *állatt.* százlábuak; **myriorama**, látképmutatvány; **myriothek**, *nt.* ezer-rekeszü.

myrisma, **myrismus**, **myroma**, **myrosis**, *gg.* bekenés.

myristicin, *vt.* szerecsendiósav.

myrmecia, *gg. kórt.* viszkető szemölcs; **myrmeciosis**, **myrmeciasmus**, *tul.* hangyafutás; viszketés.

myrmidonok, Aegina sziget lakói, kiket Zeus hangyákból teremtett.

myrolog, *gg.* balzsam-ismerő, balzsam-készitő; **myropola**, balzsamárus; balzsam-kereskedő; **myrosis**, bekenés; **myrotheca**, írszelence, írbőrbönce, kenőcsmillye; **myrothecium**, balzsammillye.

myrrha, *gg.* jóillatu mézgagyanta, mirrha.

myrsa, tatárfejedelem; perzsa királyfi.

mystagog, *gg.* rejtély-mutató; ki a rejtélyekbe avat.

mystax, *gg.* bajusz.

Digitized by Google

mysterium, *gg.* titok, rejtemény; rejtelem; **mysteriosus**, titkos, rejtelmes, titokteljes; **mysteriokopsia**, titkolódzás; **mysteriosophia**, rejtélyisme; **mysticismus**, titokhivés, rejtelmesség, hitrejtelmesség; **mystificálni**, áltatni, ámitgatni, ámitni (a valót elrejteni, eltitkolni); **mystik**, titoktan, rejtelemtan, hitrejtelemtan; **mystikus**, rejtelmes, hitrejtelmes, titkos; titkolódzó; vakonhivő.

mythos, *gg.* rege, hitrege; **mythicus**, hitregés, hitregei, regés, mesés; **mytholog**, regész, hitregész; **mythologia**, hitregészet, hitregetan; **mythologicus**, regészi, regészeti, hitregészi, hitregészeti, hitregés; **mythopöia**, regeköltészet, a mondák és regék költői földolgozása; **mythotheologia**, a regetannak összeolvasztása a hittudománynyal.

mytilus margaritiferus, *lat.* gyöngycsiga; **mytulit**, kövé vált gyöngycsiga.

myxae, *lat. nt.* fekete mellbogyók.

myxodes, *gg. kórt.* nyáknemü; **myxorrhöa**, nyákszékelés; **myxosarkoma**, nyálkás husnövés.

N.

N., mint római számjegy = 90.

N., **No.** és **Nr.**, = numero, *lat.* szám.

Nabob, *mongol,* keletindiai fejedelem; tréfásan igy neveztetik mindenki, ki Keletindiában meggazdagodott.

nadir, *arab,* talppont.

naevi, *lat. t.* anyajegyek; **naevus**, anyajegy.

nahia, kerület neve Montenegroban.

nail (nehl), 1) angol hosszmérték = $2^1/_2$ inch (ujj); 2) angol vámsuly = 6,53 vámfont.

naïv, *fr.* gyermeteg; nyilt, nyiltszivü, természetes, mesterkétlen, őszinte, egyszerü, együgyü.

najadák, *gg.* vizi nők, folyam-istennők.

najadeae, *nt.* hinárfélék.

naphtha, *gg.* hegybalzsam, kőszénolaj; **naphtha acetica**, ecetlél; **n. formicarum**, hangyalél; **n. nitrica**, légsav-égény, salitrom-égény, szik-égény; **n. vitrioli**, gálic-lél.

Napoleon, *gg.* = hegyi oroszlán; **napoleomania**, Napoleon imádása.

narce, *gg. kórt.* bódulás; megmerevedés; **narcein**, **narcotin**, *vt.* bóditó mákony-vonat.

Narcissus, *gg.* 1) önimádó, önmagának tetsző fiatal ember; 2) *nt.* nárcis.

narde, *gg. nt.* római gyökönke; magár; nardus fenyer.

narkosis, *gg. kórt.* bódulás; **narkotica**, bóditó szerek; **narkoticus**, bóditó; **narkotismus**, bódultság.

narratio, *lat.* elbeszélés.

narthecium, **narthex**, *gg.* balzsammillye; írszelence.

nasalis, *lat.* orrhoz tartozó, orr...; orrhang; orrbetü; **nasitis**, *lat.-gg.* orrgyuladás; **nasitis antica**, az orr belső előrészének gyuladása; **n. postica**, az orr belső hátulsó részének gyuladása; **naso**, nagy orru; **nasutus**, nagy orru; kandi, kiváncsi, kotnyeles, szem-füles.

Natalia, *lat.* női név = életvidor, vigkedvü, vig.

natalis, *lat.* születési.

natio, *lat.* nemzet; **nationalis**, nemzeti; **nationalitas**, nemzetiség.

nativitas, *lat.* születés; születési szaporaság; **nativus**, született; vele született; természeti.

natrium, *vt.* szikeny; **natrolith**, *ásvt.* hasábos könnyüpat; **natrum**, *vt.* szikéleg, szikső; **natrum aceticum**, ecetsavas szikéleg; **n. boracicum**, pórissavas szikéleg; **n. carbonicum**, szénsavas szikéleg; **n. chloratum**, halvanyos szikéleg; **n. chloricum**, halv-savas szikéleg; **n. chlorosum**, halvacs-savas szikéleg; **n. jodicum**, iblanysavas szikéleg; **n. nitricum**, légsavas szikéleg; **n. sulphuratum**, kén-szikéleg; **n. sulphuricum**, kénköves szikéleg.

natura, *lat.* természet; **naturaliák**, természeti dolgok, ritkaságok; termékek, eredeti termények; **naturalia non sunt turpia**, a természetes dolgok nem rutak; **naturalis**, természeti, természetes; **naturalisatio**, honositás; **naturalismus**, természeti vallás, természethivőség; természet-istenitős; **naturalista**, természeti vallásu; oly müvész,

Digitized by Google

ki nem tanulás, hanem saját gondolkodása és tevékenysége által képezte magát; természet tanitványa; **naturalitas**, természetesség, természetiség; természetszerüség; **naturaliter**, természetesen; **naturell**, egyéni természet, vele született természeti mivolta.

nauarch, navarch, *gg.* hajóparancsnok; **nauarchia**, hajóvezénylés; **naufragium**, *lat.* hajótörés; **naumachia**, tengeri ütközet.

nausea, *lat.* csömör, émelygés.

nauskop, *gg.* hajó-távcső; **nauskopia**, hajóvizsgálás; **nautika**, hajózástan; **nautikus**, hajózást értő, tengerész; tengerészi; **nautilit**, kővé vált tekervényes csiga; **nautilus**, gályacsiga; révész, kompos csiga; **nautomania**, *kórt.* matrózdüh, egy neme a viziszonynak; **nautum**, hajóbér, vitelbér; vizi vám.

navalis, *lat.* hajózási, tengeri; **navicularis**, hajóalaku; **navigabilis**, hajózható; **navigatio**, hajózás.

N. B. = nota bene, *lat.* jegyezd meg jól.

nebula cornea, *lat. kórt.* szaruhártyafolt a szemen.

nebulo, *lat.* korhely.

necatio hypercinetica, *lat.-gg. kórt.* tulingerlés; szerfölötti fölizgatás általi életfosztás; **n. privativa**, a levegő, étel stb. elvonása által okozott halál.

necessaire, *fr.* (neszesszer), *tul.* szükséges; nagyobb bőrerszény, melyben a nők a kéznél szükséges tárgyakat hordozzák; varróeszköz-tartó; **necessitas**, szükség; **necessitas absoluta**, elkerülhetetlen szükség; **n. gravis et urgens**, sürgető szükség; **necessitas non habet legem**, szükség törvényt ront.

necro, l. nekro.

necronarcema, *gg. kórt.* halotti merevenség; **n. syncopticum**, tetszhalál; **necrosis dentium**, *lat.-gg.* fogredv, fogszú; **n. ossium**, csontszú; **n. ustilaginea**, üszök.

nefarius, *lat.* gonosz, gyalázatos.

negando, *lat.* tagadva, tagadólag; **negatio**, tagadás; **negativ**, tagadó, tagadólagos, nemleges; tagadólag, nemleg; **negativa**, tagadó válasz; **negative**, tagadólag, nemleg.

néger, (*port.* negro = fekete), szerecsen, fekete.

negligálni, (*lat.* negligere), hanyagolni, elhanyagolni; **négligé**, *fr.* (neglizsé), pongyola, panyóka; **negligens**, hanyag; **negligenter**, hanyagul; **negligentia**, hanyagság.

negotium, *lat.* ügy; üzlet, tőzs; **negotiálni**, alkudni; tőzsérkedni, pénzt hajhászni, pénzt keritni; **negotiantismus**, kereskedői szellem.

negrophil, *lat.-gg.* néger-barát, a néger-kereskedés ellensége.

nekrograph, *gg.* a halott történetének irója; **nekrographia**, a halott történetének megirása; **nekrokaustia**, a halottak elégetése; **nekrokosmos**, halott-öltöztető; **nekrolatria**, halottimádás; **nekrolog**, *tul.* halottleiró; halotthir, halotthirlő; **nekrologia**, a halott története, életleirása; **nekromant**, halottidéző; **nekromantia**, halottidézés; **nekrophobia**, halott-iszony; a haláltól félelem; **nekropolis**, halottak városa, temető; **nekrosis**, *kórt.* csontfene; **nekrositia**, a halott megrablása; **nekroskopia**, halottnézés, halottvizsgálás; halottszemle, hullavizsga; halott-idézés; **nekrosylia** = nekrositia.

nektár, *gg.* istenital.

Nemesis, *gg.* a visszatorlás, boszu istennője.

nemine contradicente, *lat.* senki ellen nem mondván; ellenmondás nélkül; **nemo**, senki; **nemo ante mortem beatus**, halála előtt senki nem boldog.

neodamod, *gg.* ujonnan honosult v. települt; **neogenograph**, ujkori történetek irója; **neograph**, a ki a bevett irásmódtól eltérőleg ir; **neographia**, uj irásmód.

neolog, *gg.* ujító; nyelvujító, szóujító; **neologia**, nyelvujitás; ujitásvágy; **neologismus**, ujitásvágy; uj szó; **neophobia**, ujitás elleni szenv; **neophyt**, hitujonc; **neoterismus**, ujitásvágy; uj szavak és szólásmódok használata.

nephralgia, *gg. kórt.* vesefájdalom; vékonyfájás, ágyékfájás; **nephrapostema**, vese-kelevény; **nephrelkosis**, vesefekély; **nephremphraxis**, a vese-

Digitized by Google

edények rekedése; **nephrit**, vesekő; **nephritica**, vesebajok elleni szerek; **nephritis**, veselob, vesegyuladás; **nephrocele**, vesesérv; **nephrographia**, vese-leirás; **nephrolithiasis**, vesekőbaj; **nephrologia**, vesetan; **nephroncus**, vesedaganat; **nephroplegia**, veseszélhüdés; **nephrophthisis**, vesesorvadás; **nephropyosis**, vese-genyedés; **nephrorrhagia**, vese-vérfolyás; **nephroskleria**, vese-keményedés; **nephrotomia**, veseboncolás.

Nepomuk, szláv férfinév = segitő.

nepotismus, *lat.* vérkegyelés, atyafipártolás.

Neptun, *lat.* tengeristen, habisten; **neptunismus**, azon vélemény, hogy a föld alakját a viztől nyerte.

nequam, *lat.* semmirekellő.

nereidák, *gg.* vizi nimfák.

Nero, *lat.* kegyetlenségéről elhirhedt római császár neve.

nerterologia, *gg.* a földalatti testekről szóló tan; **nerteromorphok**, földalatti alakok; holt alakok; **nerteromorphia**, földalatti alakulás.

nervina, *lat. t. gyógyt.* ideg-erősitő szerek.

nervosus, *lat.* izmos, erős; idegbajban szenvedő, ideges; **nervus**, ideg, in; **nervus medinensis**, medinai fonalféreg, bőrféreg; **nervus probandi**, bizonyitó erő; **nervus rerum gerendarum**, *tul.* a viselendő dolgok idege; a végrehajtandó dolgok rugója (pénz).

Nestor, *gg.* Pylos bölcs tapasztalt királya, ki igen elaggott korában a trójai háboruban résztvevén, itt tanácsaival szolgált; *átv. ért.* bölcs öreg fejedelem; legidősebb (társai között).

ne sutor ultra crepidam, *lat.* varga, ne tovább a kaptánál; kiki a maga mesterségét üzze; ki mihez nem ért, ahhoz ne fogjon.

nett, *fr.* tiszta, csinos; **netto**, *ol.* tiszta (suly, öszlet, ár, nyereség stb.); tisztán, épen.

neuroma, *gg.* indaganat.

neuralgia v. **nevralgia**, *gg.* idegfájdalom; **nevralgia coeliaca**, hasidegek fájása; **n. facialis**, arcideg-fájás; **n. frontalis**, homlokideg-fájás; **n. humeralis**, vállideg-fájás; **n. ischiadica**, ideges csipfájdalom; **n. mastoïdea**, ideges csecsnyujtvány-fájás; **n. pedalis**, ideges lábfájás; **n. rachitica** v. **vertebralis**, ideges hátgerincvelő- v. gerinccsont-fájás; **n. thoracica**, ideges bordafájás; **neurasthenia**, ideggyöngeség; **neurilyma**, idegburok; **neuriticum**, idegerősitő-szer; **neuritis**, ideggyuladás.

neurobat, *gg.* kötéltáncos.

neuroblacia, *gg.* az idegek érzetlensége; **neurodynia**, idegfájás; **neurogamla**, delejes álom; **neurographia**, idegleirás; **neurologia**, idegtan, idegisme; **neurologikus**, idegtani, idegismei; **neuroma**, idegdaganat; **neuromalacia**, ideg-ellágyulás; **neuropathia**, idegfájdalom.

neuroptera, *gg. állatt.* recésröpük, fátyolkafélék.

neuropyra, *gg.* idegláz; **neuroscirrhus**, megkeményedett idegdag; **neurospasmata**, szálak által mozgatható bábok; **neurosthenia**, idegerő; **neurotomia**, idegboncolás.

neutralis, *lat.* semleges; közönyös, közömbös, részvétlen; **neutralisálni**, semlegesiteni, közönyösiteni; **neutralitas**, semlegesség, közömbösség, részvétlenség, közöny; **neutraliter**, semleg, közömbösen, stb.; **neutropassiva**, közép szenvedő igék; **neutrum**, középnem; középige.

neveu, *fr.* (nevö), unokaöcs.

new, *ang.* (nyiú), uj; **Newcastle**, *tul.* uj kastély; (nyiú kászl), Northumberland grófság fővárosa; több grófság és város neve Éjszakamerikában; angol hercegi és grófi család; **newgate** (nyiuget), *tul.* uj kapu; fogház Londonban; **New-Orleans** (Nyiú-Orlinsz), a mai Louisiana éjszakamerikai államnak korábbi neve, ugyanitt a legnagyobb és legfontosabb város, **newsboys** (nyiúzboisz), hirlap-kihordó gyermekek az éjszakamerikai nagy városokban; **Newton** (Nyiút'n), angol számtudós, és több város neve; **New-York** (Nyiú-Jork), éjszakamerikai állam és város.

nexus, *lat.* összeköttetés, kötélék.

Niagara (Neiággárá), az Erie tónak kifolyása az Ontario tóba; $7^1/_2$ mérföld hosszu; mely beömlésénél $3^2/_3$ mérföld-

Digitized by Google

del fölebb a világ legnagyobbszerü vizesését képezi.

nicäi zsinat, nagy Constantin által 325-ben tartott egyházi zsinat, melyben az Arianismus elnyomatott, s az általánosan érvényes hitforma (hiszekegy) elfogadtatott.

niche, *fr.* (nis), vak-ablak, vak-ajtó, fülke.

nicotiana herba, *barb.-lat.* (igy nevezve Nicot János franciáról, ki azt 1550-ben elöször hozta Franciaországba), *nt.* dohány; **nicotin**, *vt.* dohánydék (mérges dohányanyag).

nictatio, *lat. kórt.* pislogás (a szempillák rángása).

nièce, *fr.* (niesz) unokahug.

niente, *ol.* semmi.

ni fallor, *lat.* ha nem csalódom.

nigella, *lat. nt.* kandilla.

nigrina, *lat. ásvt.* füst-kovag.

nigromantia, *lat.-gg.* *tul.* feketejóslás; jóslás a gonosz szellemek segedelmével; **nigror**, *lat. kórt.* fekete bőrfolt.

nihilismus, *barb.-lat.* a megsemmisülés tana (ellentétben a lélek halhatatlanságáról szóló tannal); **nihilitas**, *lat.* semmiség, hiábavalóság; **nihilum album**, *tul.* fehér semmi; *vt.* horganyéleg; **nihilum griseum**, *tul.* szürke semmi; pest-tapadék.

Nike, *gg.* a győzelem istennője = Victoria.

Nikolajewits, *orosz,* Miklós fia; **Nikolajewna**, Miklós leánya; **Nikolaus**, *gg.* a nép meggyőzője = Miklós.

nil admirari, *lat.* semmit sem csodálni; **nil ad rem**, *tul.* semmit a dologhoz; nem tesz, nem jelent semmit.

nimbus, *lat.* fénysugár, fénykoszoru.

nimie, *lat.* szerfölött; **nimium**, szerfölötti, igen sok.

Nimrod, a babyloni birodalom alkotója; hires vadász; *átv. ért.* szenvedélyes vadász.

Niobe, *gg.* a hitrege szerint Tantalus és Dione leánya, s Amphion thebai király neje, ki azon büszkeségből, hogy hét fia és hét leánya van, Latonát, Apollo és Diana anyját, mivel annak csak ezen két gyermeke vala, megsértette; miért is büntetésül minden gyermeke megöletvén, e miatt kétségbe esett és kővé változott.

nisan, *zsidó,* hónap neve, martiusnak utolsó és aprilisnak első fele.

nisi, *lat.* hacsak.

nisus, *lat.* törekvés.

nitimur in vetitum, *lat.* az után törekedünk, a mi tiltva van.

nitras (nitrum), *lat.* salitrom, hamsalitrom, közönséges salitrom; légsavas haméleg; **nitras** v. **nitrum argenti**, ezüst-salitrom, légsavas ezüst-éleg; **nitras crudus** v. **crudum**, nyers salitrom; **n. cubicus** és **cubicum**, kockás salitrom; **n. depuratum**, tisztált salitrom; **n. flammans**, égő salitrom; **nitrat**, *vt.* légenc; **nitrit**, *vt.* légsavas só; **nitrogen**, *gg. vt.* légeny; **nitrum**, salitrom.

niveau, *fr.* (nivó), vizmérleg; szinvonal, fekvonal, fekszin, lejtméret, vizszin; **nivellirozni**, vizmérleggel mérni; egyengetni, egyenlővé tenni.

nivose, *fr.* (nivosz), havazó hónap; a francia forradalmi naptárban dec. 21-től januar 19-ig terjedő időköz.

nix antimonii, *lat. vt.* dárdanyhó.

nobel, *lat.-ném.* nemes; nemeslelkü; urias; **nobile par fratrum**, derék pár testvér; **nobilis**, *lat.* nemes, nemeslelkü; **nobilitas**, nemesség; nemeslelküség; uriasság; nemes-rend, uri rend; **noblesse**, *fr.* (noblesz), nemesség; l. nobilitas.

noctambulatio, *lat.* alvajárás; **noctambulus**, alvajáró; **noctisurgium** = noctambulatio; **nocturnus** (cantus), esti ének (a zárdákban).

nodus, *lat.* csomó; **nodus gordius**, gordiusi csomó.

nolens volens, *lat.* akarva nem akarva; **noli me tangere**, ne nyulj hozzám; nebántsvirág, érzike.

noma, *gg. kórt.* terjedő v. harapózó daganat.

nomadok, *gg.* vándornépek, pásztornépek.

nomen, *lat.* név, névszó; **n. appellativum**, fajnév; **n. adjectivum**, melléknév; **nomenclatura**, nevezéktan, műnévzet; névtár; **n. collectivum**, gyüjtőnév; **nomen et omen**, név és az, a mit a név jelent; **n. gentile**, nemzet-

Digitized by Google

név, p. o. angol, francia stb. **n. materiale,** tárgynév, p. o. fa, vas stb. **n. patronymicum,** atyanév; **n. proprium,** tulajdonnév; **nomina activa,** kün levő követelések; **n. inexigibilia,** behajthatlan követelések; **nominalis,** név...; névszerinti, névleges, névbeli; **nomina passiva,** adósságok; **nominalis definitio,** szóértelmezés; **n. distinctio,** szókülönböztetés; **nominalis érték,** névszerinti érték; **nominatim,** névszerint, nevenként, nevezetesen; **nominatio,** nevezés, kinevezés; **nominativus,** nevező eset, első eset, alanyeset; **nomine et omine,** névleg és a név jelentése szerint.

nomodidaktos, *gg.* törvénytudós; **nomograph,** törvényiró; törvényszerző; **nomographia,** törvényirás; törvényszerzés; **nomokanon,** törvénygyüjtemény; **nomokratia,** a törvények uralma; **nomologia,** a törvényhozás tudománya; **nomomach,** törvényrontó; **nomomachia,** törvényrontás; **nomophylax,** törvények őre; **nomotelektik,** egyházi fegyelem; **nomothesia,** irott törvény, törvényhozás; **nomothet,** törvényhozó; **nomothetika,** törvényhozás.

nonagenarius, *lat.* kilencven éves; **nonagium,** a vagyon kilencedik része, melyet a középkorban a papok ájtatos alapitványokra igénybe vettek; **nonandria,** *lat.-gg. nt.* kilenc himszáluak.

non avenu, *fr.* (non ávenü), nem történt.

nonchalance, *fr.* (nonsálánsz), hanyagság, könnyenvétel.

nonconformista, ki az angol püspöki valláshoz nem alkalmazkodik.

nonae, *lat.* az ó római naptárban az ötödik nap minden hónapban, kivéve martiust, májust, juliust és octobert, a melyekben a hetedik.

non datur tertium, *lat.* nincs harmadik (lehető eset).

non ens, *barb.-lat.* nem lény, képtelenség, semmi; **non existentia,** nem létezés.

nonidi, *fr.* a francia forradalmi naptárban a kilencedik nap.

nonius, *ttan.* parányméró.

non multa sed multum, *lat.* nem sokfélét, hanem sokat; keveset de jót.

non obstante eo, *lat.* ellen nem állván az, annak dacára.

non omnia possumus omnes, *lat.* mindnyájan nem tehetünk mindent.

non plus ultra, *lat.* nem tovább; (valaminek) netovábbja; fölülmulhatlan, tulvihetlen.

non quis, sed quid? *lat.* nem ki, hanem mit? (mond valaki).

nonsens, *fr.* (nonszán), esztelenség, képtelenség.

nonum prematur in annum, *lat.* kilencedik évben nyomassék.

Noricum, ó római tartomány neve, mely magában foglalta a mai fölső és alsó Ausztriának az Inn, Duna és bécsi erdő közötti részét, Stájerország legnagyobb részét, Karinthiát, továbbá Carnioliának, Salzburgnak, Bajorországnak és Tirolnak részeit.

norma, *lat.* szabály; **normalis,** szabályszerü; **normalis iskola,** példányiskola, mintaiskola, elemi iskola; **normalitas,** szabályszerüség; **normativa,** szabályozó rendelet, szabályrendelet; **normativus,** szabályszerü, szabályul szolgáló.

norma-nap, (szinházi) szünnap.

North, *ang.* (Norsz), éjszak; angol államférfiu; **Northampton** (Norszemnt'n), angol grófság és város neve; több éjszakamerikai grófság és város neve; **Northumberland** (Norszömberl'nd), angol grófság; több éjszakamerikai grófság neve.

nosce te ipsum, *lat.* ismerd tenmagadat.

noselia, *gg.* betegeskedés; betegápolás; **nosocomia** = nosokomia; **nosodochium** = nosokomium; **nosogenia,** betegség-okozás; **nosograph,** kórleiró; **nosographia,** kórleirás; **nosokom,** betegápoló; **nosokomia,** betegápolás; **nosokomium,** betegápolda, kórház; **nosolog,** kórismerő; **nosologia,** kórtan; **nosonomia,** a betegség törvényeiről szóló tan; **nosotrophia,** a betegség tápláléka.

nostalgia, *gg.* honfájdalom, honvágy.

nota, *lat.* jegy, jegyzék, jegyzet; jegyzék-irat; **nota bene,** jól megje-

Digitized by Google

gyezd; **notabilis, notable,** *fr.* (notábl), nevezetes, előkelő; **notabilitas,** *lat.* nevezetesség, előkelőség; **nota characteristica,** ismertető jel; **nota infidelitatis,** honárulás, hütlenség.

notalgia, *gg. kórt.* hátfájás.

notarius, *lat.* jegyző; **notatio,** jegyzés; **notatus,** bélyegzett.

nothus, *gg.* hamis, nem igazi, nem valódi; törvénytelen, házasságon kivüli.

notificálni, *lat.* közleni; tudatni, tudtul adni, tudósitni.

notio, *lat.* ismeret; fogalom; **notitia,** tudomás, tudnivaló.

notorietas, *barb.-lat.* nyilvánvalóság; **notorius,** tudva levő, nyilvánvaló, nyilvánságos, köztudomásu, cégéres.

notozephyrus, *gg.* délnyugati szél.

notre-Dame, *fr.* (not-Dám), asszonyunk; szüz Mária; a párisi székesegyház elnevezése.

notus, *lat.* déli szél.

noumenon, *gg.* értelmi lény, érzékfölötti, csak az értelem által képzelhető.

novalia, *barb.-lat.* hirlap; **novatio,** ujitás; **novator,** ujító.

novella, *lat.* beszély; ujságok; **novellator,** ujító; **novellista,** beszélyiró; ujságiró.

november, *lat.* kilencedik hónap martiustól számitva; nálunk a tizenegyedik.

noverca, *lat.* mostoha anya.

novilunium, *lat.* ujhold; **novissime,** legujabban; **novitas,** ujság; **novitius,** ujonc, avatonc; **novizálni,** pört ujitani, pört megujitani; **novum,** válami uj; *kül.* uj pör, pörujitás.

nuance, *fr.* (nüansz), árnyalat, árnyéklat; **nüánszirozni,** árnyalni, árnyékozni, árnyazni.

nubecula, *lat. tul.* felhócske; *kórt.* szemhomály.

nubilis, *lat.* férjhezmenő.

nuces, *lat. t.* diók; **n. aquaticae,** *nt.* csemege-sulyom, sulyom, zsiók; **n. been,** *nt.* kukuba; **n. cocos,** kókusdió; **n. cupressi,** ciprusdió; **n. hippocastani,** vadgesztenye; **n. moschatae,** *nt.* szerecsendió; **n. pineae,** *nt.* fenyümondola; cirbolyamag; **n. vesicariae,** *nt.* hólyagmakk; **n. vomicae,** *nt.* ebvész.

nucleus, *lat.* mag (p. o. cseresznyemag).

nuda assertio, *lat.* (meztelen), puszta állitás; **nuditas,** meztelenség, fosztorság.

nulla, *lat. mt.* semmi, semmijegy, cifra, üres jegy = 0; **nulla dies sine linea,** egy nap sem vonás nélkül, t. i. dolog, munka nélkül; **nulla ratione, nullatenus,** semmiképen, semmikép sem; **nulla regula sine exceptione,** nincs szabály kivétel nélkül; **nullificálni,** megsemmisiteni; **nullitas,** semmiség; **nullius momenti,** jelentéktelen; **nullpunkt,** *ttan,* sempont; **nullus,** semmis, érvénytelen.

numeralia, *lat.* számnevek; **numerálni,** számlálni, megszámlálni; számozni, megszámozni; **numeratio,** számlálás, számolás; **numeratio pecuniae,** pénz leszámlálása; **numerativum,** számnév; **numerator,** számláló (törtszámban); **numeri,** számok; Mózes 4-ik könyvének elnevezése; **numericus,** számi, számszerinti; **numerice,** számilag, számra, számszerint; **numerizálni,** számozni, megszámozni; **numero,** szám; **numerosus,** számos; **numerositas,** sokaság, számosság; **numerus,** szám, számjegy; gördület, beszédarány; **numerus rotundus,** kerekszám.

numisma, *gg.* érem; **numismatika,** éremtan, éremisme; **numismatikus,** éremtudós; éremtani; **numismatographia,** éremleirás; **numophylacium,** éremgyüjtemény.

nunciatura, *lat.* pápai követség; **nuncius,** pápai követ.

nuncium, izenet.

nuncupativ, *lat.* szóbeli (végrendelet).

nundinae, *lat.* vásár, sokadalom.

nutrimentum, *lat.* tápla, tápszer, táplálat; **nutritio,** táplálás, ápolás.

nux, *lat.* dió; **nux vomica,** *tul.* hánytató dió; ebvész.

nychthemeron, *gg.* nap és éj (24 óra).

nyktagme, *gg. kórt.* szemrángás.

nyktalopia, *gg.* éjjellátás; **nyktalops,** a ki éjjel jobban lát mint nappal; **nyktobatesis,** álomjárás, alvajárás; **nyktograph,** sötétben iró eszköz;

Digitized by Google

nyktographia, sötétben irás (mestersége); **nyktophyt**, éjjeli növények.

nympha, *gg.* szellemi leány, alsórendü istennő; kéjhölgy; bogárbáb; **nymphäum**, v. **nympheum**, nymphatemplom; női fürdő; **nymphagog**, vőfény; **nymphangiitis**, *kórt.* nyirkedénygyuladás; **nymphangiotrauma**, nyirkedény-seb; **nymphapostema**, nyirkelevény.

nympholepsia, *gg.* lelkesedés, elragadtatás.

nymphomania, *gg. kórt.* méhdüh, férfidüh; **nymphonania**, női önfertőzés; **nymphoncus**, *kórt.* a szeméremajkak daganata; **nymphotomia**, szeméremajak-metszés.

nystagmia, nystagmus, *gg. kórt.* görcsnemü szemrángás; **nystagmus bulbi**, szemgörcs; **nys. palpebrarum**, szempillagörcs.

nyxis, *gg. gyógyt.* szurás, beszurás.

O.

O., mint római számjegy = 11.

O. A. (M.) D. G., = omnia ad (majorem) Dei gloriam, *lat.* mindent az isten nagyobb dicsőségére.

oarioparectama, *gg. kórt.* a maghon kitágulása; **oariophyma**, a maghon kinövése; **oariorrhexis**, annak elszakadása; **oaritis**, a maghon gyuladása.

oáz, *kopt.* gyepsziget a homoksivatagban.

obaeratus, *lat.* eladósodott.

ob defectum, *lat.* (valaminek) hijában; (valami) nem levén.

obducálni, *lat.* halottat boncolni; **obductio**, hullaboncolás, halottszemle.

obduratio, *lat.* keményedés; megátalkodás.

obedientia, *lat.* engedelmesség.

obelisk, *gg.* csucsos emlék; lobor, gúla.

Oberon, tündérkirály.

Oberst-Lieutenant, *ném.-fr.* ezredeshelyettes, alezredes.

obesitas, *lat.* vastagság, kövérség; **ob. abdominis**, potroh, kövér has; **ob. cerebri**, az agyvelő kövérsége; **ob. pectoris**, a mell kövérsége; **ob. viscerum abdominis**, az altesti belek kövérsége.

obfuscálni, *lat.* elhomályositni.

obiter, *lat.* fölületesen, imigy-amugy.

obituarium, *lat.* halottak jegyzéke; **obitum**, évenkénti halotti mise; **obitus jurium**, a jogok elenyészése, p. o. elévülés által.

objectio, *lat.* ellenvetés; ellenszó; **objectiv**, tárgyi, tárgyilagos, tárgylagos, tárgyszerü, tárgyias; **objective**, tárgyilag, tárgylag, tárgyszerüen, tárgyiasan; **objectivitas**, tárgyiság, tárgylagosság, tárgyszerüség; **objectum**, tárgy; **objiciálni**, ellenvetni; szemére vetni.

oblatio, *lat.* ajánlás, ajánlat; **oblatio ad reciproca**, ajánlkozás kölcsönös szolgálattételre; **obl. debiti**, ajánlkozás a fizetésre; **obl. juramenti v. ad jurandum**, ajánlkozás az esküre; **oblatio realis**, valódi ajánlkozás az adósság kifizetésére, t. i. készpénzzeli megkinálás által; **obl. verbalis**, szóval tett ajánlkozás, és pedig **obl. ver. nuda**, biróságon kivüli; **obl. ver. solennis**, biróság előtti; **oblatorium**, körlevél, ajánló-levél; **oblatum**, ajánlott dolog; adomány, ajándék; **oblatus**, kolostori életre szánt gyermek.

obligálni, *lat.* (obligere), kötni, lekötni; kötelezni, lekötelezni; **obligat**, *lat.* köteles, kötelezett, tartozó; **obligatio**, kötelesség, kötelezettség; kötelezvény, adóslevél; **obligatio accessoria**, mellékkötelezettség; **obl. a lege reprobata**, a törvény által tiltott, törvényellenes kötelezettség; **obl. alternativa**, kölcsönös kötelezettség, kölcsönös lekötés; **obl. civilis**, polgári kötelesség; **obl. communis, correalis, in solidum pro rata** és **subsidiaria**, többeknek közös kötelezettsége az egészért; egyetemleges kötelezettség; **obl. consensualis**, kölcsönös beleegyezéssel vállalt kötelezettség; **obl. imperfecta**, tökéletlen, t. i. törvény utján foganatba nem vehető kötelezettség; **obl. inanis**, erő nélküli, érvénytelen kötelezettség; **obl. in partem pro rata**, minden egyesnek kötelezettsége a maga részeért; **obl. literalis**,

Digitized by Google

irott, irásbeli kötelezettség; **obl. mutua**, kölcsönös kötelezettség; **obl. perfecta**, tökéletes, t. i. törvény utján foganatba vehető kötelezettség; **obl. praetoria**, biróság előtt vállalt kötelezettség; **obl. realis**, vagyont illető lekötés; **obl. secundaria** = accessoria; **obl. sub fide nobili**, nemesi szavára tett kötelezés; **obl. sub poena infamiae**, becsületvesztés büntetése alatt vállalt kötelezettség; **obligatoriales**, kötelező-levél; **obligo**, *ol.* kötelezettség, kezesség.

obliquitas, *lat.* ferdeség, hárántosság; rézsut; **obl. uteri**, *kórt.* a méh ferdesége v. elgörbülése.

oblivio, *lat.* feledés, feledékenység.

oblong, *lat.* hosszukás; **oblongum**, hosszu négyszög.

obolus, *gg.* fillér.

obruálni, *lat.* (obruere), megrohanni; nagyon megterhelni.

obscen(us), *lat.* fajtalan, trágár, ocsmány, illetlen.

obscurantismus, *barb.-lat.* a fölvilágosodás gyülölete; azon törekvés: a szabad gondolkodást és a fölvilágosodás terjedését minden módon akadályozni, s a népet tudatlanságban tartani; (szellemi) sötétség-szenv; **obscuritas**, sötétség, homály; hirnév nélküli lét; **obscurus**, homályos, sötét; hirnév nélküli.

obsequium, *lat.* engedelmesség; szófogadás; készség, szolgálati készség; engedékenység; **obsequium amicos, veritas odium parit**, a hizelgés barátokat szerez, az igazmondás ellenségeket gyüjt.

observálni, *lat.* figyelemmel tartani; észlelni; szemmel tartani; észrevenni; megtartani; **observantia**, bevett szokás, szokásjog, szabály; külügyelet; tisztességtétel; **observatio**, figyelés; észlelés; észlelődés; szemrevevés; észrevétel, megjegyzés; **observatorium**, szemlélde; csillagvizsgáló torony.

obsessus, *lat.* (ördögtől) megszállott, ördöngös.

obsidio, *lat.* ostromlás; **obsistálni**, ellentállani.

obsolescálni, *lat.* elavulni; **obsoletus**, elavult.

obstaculum, *lat.* akadály, akadék; nehézség.

obstetrix, *lat.* bába bábaasszony.

obstinatio, *lat.* makacsság, megátalkodottság, konokság; **obstinatus**, átalkodott, makacs, konok.

obstructio, *lat. kórt.* szorulás, dugulás, rekedés; **obstructio alvi**, az altest dugulása; **obstr. ductus salivalis**, a nyálvezeték elrekedése; **obstr. pulmonum pituitosa**, a mell elnyálkásodása; **obstr. viscerum**, bélrekedés; **obstructiv**, szorulást okozó; **obstruentia**, szorulást okozó szerek.

obtineálni, *lat.* megnyerni, célját érni; **obtingentia**, járandóság, illetőség.

obtrectatio, *lat.* kisebbités, rágalmazás.

obtrudálni, *lat.* rátukmálni, rákötni, rátolni, ráerőszakolni, nyakára tolni (magát valakinek).

obtusus, *lat.* tompa.

obumbratio, *lat.* beárnyékolás.

occasio, *lat.* alkalom, alkalmatosság; alkalmi ok, szerzőok; **occasionalismus**, azon tan, hogy az isten alkalmi okok által müködik; **occasionaliter**, alkalmilag, adandó alkalommal; esetleg, véletlenül, történetesen.

occidens, *lat.* nyugat; **occidentalis**, nyugati.

occipitalis, *lat.* a nyakszirthez tartozó; **occiput**, *bt.* nyakszirt; a koponya hátulsó része.

occulta, *lat.* rejtett, titkos dolgok, rejtelmek; **occulte**, titkon; **occulti morbi**, titkos betegségek.

occupálni, *lat.* elfoglalni; foglalkodtatni; **occupatio**, elfoglalás, foglalkodás.

occurrentia, *lat.* előforduló alkalom, eset, esemény.

Ocean, *gg.* világtenger; feneketlen mélység, örvény; **Oceania**, szigetcsoport a déli tengeren Ázsia, Ausztrália és Uj-Guinea között; **Okeanos**, tengeristen.

ocellus, *lat. bt.* fiókszem (a rovaroknál).

ochavo (ocsávo), spanyol rézpénz = 2 maravedi; 17 o. = 1 real.

ochema, *gg. gyógyt.* igen száraz, vagy erős gyógyszerek hig boritéka.

Digitized by Google

ochlokratia, *gg.* a pórnép uralma.
ochra, *lat. ásvt.* málla, porva.
ochriasis, *gg. kórt.* sárga arc-szin.
ochropyra, *gg. kórt.* sárgaláz.
ocka, török font; europai Török- és Görögországban = 1278,48 gramme; fölosztatik 4 chekyre v. 400 drachmára; Smyrnában = 1285 gramme; Bagdadban = 2½ vakias-tary = 1346 gramme; Cyprus szigetén = 1268 gramme.
octachord, *gg.* nyolchuros lant; **octaëder**, nyolc-lap; **octandria**, *nt.* nyolc himszáluak; **octangularis**, *lat.* nyolc-szögletü; **octangulum**, nyolcszög; **octant**, nyolcadló; **octav**, nyolcad, nyolcadrét; **octava**, nyolcadfoki hang; nyolcadfogás; nyolcadnap.
octavons, europai férfi és quarteron nő ivadéka.
octidi, nyolcadik nap a francia forradalmi naptárban.
octidium, *lat.* nyolcnap, nyolcnapi idő.
october, az ó római naptárban a nyolcadik hónap, nálunk a tizedik; **octodez**, tizennyolcadrét; **octogon**, *gg.* nyolcszög; **octonarius**, nyolc jambusból álló vers; **octopetalisch**, nyolc levelü (virág); **octostylon**, nyolc-oszlop.
octroi, v. **octroy**, *fr.* (oktroá), kizáró kereskedési jog; kiváltságos kereskedelmi társaság; engedély; **octroirozni**, engedélyezni; *kül.* az uralkodó teljhatalmánál fogva alkotmányt engedélyezni.
octuplum, *lat.* nyolc annyi, nyolcszoros.
ocular, *lat.* szemüveg; **ocularis**, szem...; szemet illető; **oculata**, szemle; **oculatio**, szemre oltás; **oculi**, *tul.* szemek; a bőjt harmadik vasárnapja; **oculi cancrorum**, rákszemek; **oculista**, szemorvos; **oculus**, szem; **oculus caesius**, *kórt.* a szem üveg-nedvének elhomályosodása; **o. Christi**, *nt.* selymes sertecsék; **o. elephantinus**, nagy szem; **o. lacrymalis**, könyező szem; szemviz; **o. leporinus**, nyulszem; **o. mundi**, világszem (drágakő); **o. purulentus**, geny-szem; genyfolyás a szemből.
oda, *gg.* dal.
odalisk, török kéjhölgy, különösen a szultán azon rabnője, ki még fiut nem szült, s igy még szultánnói rangra nem emelkedett.
odaxismus, *gg. kórt.* a foghus viszketése.
oderint, dum metuant, *lat.* gyülöljenek bár, csak féljenek.
Odeum, *gg.* az ó görögöknél dalház.
odiosus, *lat.* gyülöletes, kellemetlen; **odium**, gyülölet, gyülölség; **odium implacabile**, kérlelhetlen gyülöség; **od. internecinum**, halálos gyülölség; **od. theologicum**, a papok gyülölete.
oditologia, *gg.* utazástan.
odometer, utmérő.
odontagogum, *gg. seb.* foghuzó; **odontagra**, fogköszvény; **odontalgia**, *kórt.* fogfájás; **odontechnia**, fogászati mesterség; **odontechnikus**, fogorvos; **odontiasis**, fogzás; **odontiatria**, fogorvos-tudomány; **odontica**, fogszerek; fogfájás elleni szerek; **odontitis**, foggyuladás; **odontoglyphon**, fogreszelő; **odontographia**, fogleirás; **odontoïd**, fogalaku, fognemü; **odontolith**, kövé vált fog; **odontolithiasis**, borkőképződés a fogakon; **odontolithos**, borkő a fogakon; **odontologia**, fogászat; a fogakról szóló tan; **odontophatnitis**, **odontobothritis**, a fogüreg gyuladása fogüreg-szükülettel egybekötve; **odontophyia**, fognövés; **odontoscisis**, fogingás; **odontosmegma**, fogpor; **odontotechnia**, a fograkás mestersége; **odontotherapia**, fogorvos-tudomány, foggyógytan; **odontotrimma**, fogpor.
odor hircinus, *lat. kórt.* bakbűz.
oedema, *gg. kórt.* vizdaganat, vizeny; **oed. aquosum**, vizes daganat; **oed. articuli**, izdaganat; **oed. capitis**, fejdaganat; **oed. cruentum**, vérakadmány; **oed. fugax** v. **hystericum**, futkozó méhgörcsös daganat; **oed. funiculi spermatici**, magzsinór-vizkór; **oed. lacteum**, *tul.* tejdaganat; a gyermekágyas nők fehér combdaganata; **oed. lymphaticum**, nyirk-daganat; **oed. oculi** és **oculorum**, szemdaganat; **oed. palpebrarum**, szempilla-daganat; **oed. pedum**, láb-bördaganat; **oed. pericranii**, koponyahártya-daganat; **oed. periostii**, csonthártya-vizkór; **oed. purulentum**, genyes bördaganat; **oed. scorbuticum**, sülyös, vérveszé-

Digitized by Google

lyes daganat; **oed. scroti aquosum**, vizdaganat a tökzacskón; **oed. scroti calidum**, tökzacskó-gyuladás; **oed. scroti cruentum**, vérakadmány a tökzacskóban; **oed. scroti purulentum**, genyes tökzacskó-daganat: **oed. scroti urinosum**, a tökzacskó hud-daganata; **oedematia**, bórdaganat; **oedematicus**, dagadt, duzzadt; **oedema ulcerosum**, fekélyes orbánc; **oed. urinosum**, hud-daganat; **oed. uteri**, méhdaganat; **oed. uvulae**, nyelvcsapdaganat; **oed. vaginae**, méhhüvelydaganat; **oed. variolosum**, himlódag; **oed. vulgare**, közönséges daganat; **oed. vulvae**, szeméremajak-daganat; **oedemosarca**, keményes vizdaganat.

Oedipus, *gg.* thebai király, ki Sphinx rejtvényét megfejtette; *átv. ért.* ügyes rejtvény-fejtő.

oekographia, *gg.* házleirás; **oekoskopia**, jövendölés a házban v. házon előforduló véletlen esetekből.

oenanth-sav, *gg.-m.* borszag-sav; **oeneläum**, *gg.* borolaj, bor és olaj; **oenogala**, bortej, bor és tej; **oenographia**, borleirás; **oenoïd**, bornemü; **oenolog**, borismerő; **oenologia**, borés bortermesztés-isme; **oenomania**, borkór, bordüh; **oenomantia**, jövendölés a borból; **oenomeli**, méhsör; **oenometer**, borméró, borszeszméró; **oenopole**, kocsma; **oenopolium**, borméréi jog; **oenopot**, borivó; **oenostagma**, borszesz.

oesophag, *gg. bt.* torok, gége, nyeldeklő, nyelcsó, étcsó; **oesophagitis**, étcsó-lob; **oesophagorrh(ag)ia**, vérzés az étcsőben; **oesophagotomia**, gégemetszés, étcsőmetszés. [lenség.

oestromania, *gg.* közösülési telhet-

oesypus, *gg.* gyapjuzsir.

offensio, *lat.* megtámadás; bántalmazás; bántalom, megbántás, sérelem; **offensiv**, támadó; bántalmas; **offensivalliance**, támadó szövetség, dacszövetség; **offensiva**, támadás; **offensive**, támadólag, bántólag.

offerálni, *lat.* ajánlani, kinálni; **offert**, ajánlat; ajánlatot magában foglaló levél (árverésnél, árlejtésnél); **offertorium**, a mise egyik főrésze, bemutatás, fölajánlás.

officialis, *barb.-lat.* tiszt, tisztviselő; irodatiszt: tiszti, hivatalos; **officier**, *fr.* (offiszie), tiszt, katonatiszt; **officiercorps**, *ném.-fr.* (officir-kor), tisztikar; **officina**, mühely; *kül.* borbélymühely; **officiose**, hivatalosan; **officiosus**, hivatalos; szolgálatra kész; **officium**, tiszt, hivatal, kötelesség, szolgálat; **officium supremum**, utolsó szolgálat, végtisztelet; **ex officio**, hivatalból; **ex offo** = ex officio.

okka, l. ocka.

ökonom, *gg.* gazda; **ökonomia**, gazdálkodás; gazdaság, gazdaságtan, gazdászat; **ökonomikus**, gazdálkodó; gazdálkodási, gazdasági; gazdaságos, takarékos; **ökonomizálni**, gazdálkodni, takarékosnak lenni.

ökumen, *gg.* általános (egyházi gyülekezet).

okygraphia, *gg.* gyorsirás mestersége; **okypod**, gyors láb, sebes járó, gyors futó.

olax, *lat.* keletindiai büdös fa.

olea, *lat. t.* olajok; **ol. aetherea**, illó olajok; **ol. cocta**, kifőzött olajok; **ol. expressa**, kisajtolt olajok; **ol. infusa**, ráöntés által nyert olajok; **ol. infusa et cocta**, ráöntés és főzés által nyert olajok.

oleander, *gg. nt.* babér-rózsa; oleánder.

oleaster, *lat. nt.* vadolajfa.

olekranarthrocace, *gg. kórt.* könyökiz-romlottság; **olekranarthrocele**, könyökiz-sérv.

oleochalkographia, *gg.* olaj-réznyomat.

oleosa, *lat. t.* olajos szerek.

oleum, *lat.* olaj; **oleum absinthii**, üröm-olaj; **ol. aethereum**, illó olaj; **ol. amomi**, szegfűbors-olaj; **ol. amygdalarum**, mandola-olaj; **ol. am. amararum**, keserü mandola-olaj; **ol. am. sulphuratum**, kénköves mandola-olaj; **ol. anethi**, kapor-olaj; **ol. animale**, csont-olaj; **ol. an. aethereum**, tisztált csont-olaj; **ol. an. foetidum**, büdös csont-olaj; **ol. anisi**, ánizsolaj; **ol. an. stellati**, csillagos badianolaj; **ol. an. sulphuratum**, kénezett ánizsolaj; **ol. anthos**, rozmarinolaj; **ol. antimonii**, piskolcolaj; **ol. armoraciae**, torma-

Digitized by Google

olaj; **ol. asciae,** kőrisolaj; **ol. asphalti,** földszurok-olaj; **ol. asph. rectificatum,** tisztált földszurok-olaj; **ol. aurantiorum,** narancsolaj; **ol avellanae,** mogyoróolaj; **ol. baccarum juniperi,** borókabogyó-, fenyümagolaj; **ol. badiani,** csillagos badianolaj; **ol. behen,** kukubaolaj; **ol. bergamottae,** pergamutolaj; **ol. betulae albae,** nyirfaolaj; **ol. betulinum** vagy **moscoviticum** és **Rusci,** hamvas-szürke nyirfaolaj, deget; **ol. butyri,** vajolaj; **ol. calami,** kálmosolaj; **ol. camphoratum,** kámforolaj; **ol. cannabis** (sativae), kendermagolaj; **ol. carvi,** köménymagolaj; **ol. cassiae cinnamomeae,** közönséges fahéjolaj; **ol. castorei,** hódanyolaj; **ol. cerae,** viaszolaj; **ol. chaberti,** terpentin; **ol. chamomillae,** pipitérolaj; **ol. cinae,** gilisztamagolaj; **ol. cinnamomi,** fahéjolaj; **ol. citri,** citromolaj; **ol. cochleariae,** tormaolaj; **ol. cornu cervi,** szarvasszaruolaj; **ol. corticum aurantiorum,** narancshéjolaj; **ol. cubebae** v. **cubebarum,** mazsolaolaj; **ol. cucurbitae,** tökmagolaj; **ol. cumini,** köménymagolaj; **oleum et operam perdidi,** *tul.* olajat és munkát vesztettem; hijában fáradtam; **oleum euphorbiae lathyris,** fájvirágmag-olaj; **ol. fagi sylvestris,** bükkmakkolaj; **ol. florum aurantiorum,** narancsvirágolaj; **ol. foliorum persicorum,** baracklevélolaj; **ol. heracleoticum,** mogyoróolaj; **ol. hyosciami** (seminum), belendekmagolaj; **ol. hyssopi,** izsópolaj; **ol. jecoris aselli,** tőkehalmáj-olaj; **ol. juniperi,** borókaolaj, fenyümagolaj; **ol. jun. sulphuratum,** kénezett borókaolaj; **ol. laurinum aethereum,** babérolaj; **ol. laurocerasi,** borostyánmeggy-olaj; **ol. lavendulae,** levendulaolaj; **ol. ligni rhodii,** rózsafaolaj; **ol. lini,** lenolaj, lenmagolaj; **ol. lithanthracis,** kőszénolaj; **ol. martis,** vasolaj; **ol. melissae,** méhfű-olaj; **ol. menthae crispae,** fodormenta-olaj; **ol. menthae piperitae,** borsmenta-olaj; **ol. millefolii,** ciefarkolaj; **ol. momordicae,** ugorkás magrugó-olaj; **ol. mustelae fluviatilis hepaticum,** menyhalgadócmájolaj; **ol. naphae** v. **Neroli,** narancsvirágolaj; **ol. napae,** répamag-olaj, karórépa-olaj; **ol. nucis moschatae** és **nucistae aethereum,** szerecsendióolaj; **ol. nucleorum persicorum,** barackmag-olaj; **ol. nucum behen,** kukubadió-olaj; **ol. nucum juglandium,** dióolaj; **ol. olivarum,** faolaj; **ol. origani vulgaris,** kenderpakócaolaj; **ol. ovorum,** tojásolaj; **ol. palmae Christi,** pálmaolaj; **ol. papaveris,** mákolaj; **ol. persicorum,** barackolaj; **ol. petrae,** kőolaj; **ol. petroselini,** petrezselyemolaj; **ol. philosphorum,** téglaolaj; **ol. pini expressum,** fenyűfamag-olaj; **ol. pini rubrum,** fenyűolaj; **ol. piperis,** borsolaj; **ol. pruni armeniacae,** sárga barackmagolaj; **ol. pruni domesticae,** szilvamagolaj; **ol. pruni padi,** kutyacseresznyehéjolaj; **ol. radicis filicis maris,** harasztgyökér-olaj; **ol. Ricini,** himbojolaj; **ol. roris marini,** rozmarinolaj; **ol. rosarum,** rózsaolaj; **ol. sabinae,** ciprusfenyű-olaj; **ol. sacchari,** cukorolaj; **ol. salviae,** zsályaolaj; **ol. sambuci,** bodzaolaj; **ol. saturejae,** szátorjaolaj; **ol. serpylli,** kakukfűolaj; **ol. sinapis,** mustárolaj; **ol. spicae,** levendulaolaj; **ol. succini,** borostyánkőolaj; **ol. tartari foetidum,** büdös borkőolaj; **ol. templinum,** fenyűolaj; **ol. terebinthinae,** terpentinolaj; **ol. valerianae,** gyökönkeolaj; **ol. vini dulce,** édes borkőolaj; **ol. vitis viniferae seminis,** szőlőmag-olaj; **ol. vitrioli,** gálic-olaj.

olibanum, *gg.* tömjén.

oligämia, *gg. kórt.* vérhiány.

oligarch, *gg.* kevés főurból álló kormány tagja; **oligarchia,** kevés főurnak uralma.

oligidria, *gg. kórt.* izzadás hiánya; **oligoblennia,** nyákhiány; **oligocholia,** epehiány; **oligochylia,** táphiány; **oligochymia,** nedvhiány; **oligogalia, oligogalaktia,** tejhiány; **oligohämia** = oligämia; **oligokopria,** csekély székelés; **oligokratia,** kevesek uralma; **oligolactia,** *gg.-lat. kórt.* tejhiány; **oligophilleae,** leveletlen, kevés levelü (növények); **oligopionia,** zsirhiány; **oligopistia,** kishitüség; **oligopsychia,** lélekhiány, elmegyöngeség; **oligosia-**

Digitized by Google

lia, nyálhiány; **oligospermia**, ondóhiány; **oligotrophia**, étvágyhiány; **oliguresia**, hudhiány.

olim, *lat.* hajdan, régen.

oliva, *lat.* olajbogyó.

olla potrida, *spany.* különféle állat husából készitett étel; elegy-belegy.

Olymp, *gg.* thessaliai hegy, hol az istenek laktanak; **olympiade**, négy év, négy évből álló időköz.

omagra, *gg. kórt.* vállköszvény; **omalgia**, vállfájás.

ombrometer, *gg. ttan.* esőmérő.

omega, *gg.* a görögök utolsó betüje, nagy O; vég.

omelette, *fr.* (om'lett), tojás-lepény.

omen, *lat.* jel, jelenség; előjel; jelentés; **ominosus**, jelenség-teljes; roszat jelentő.

omentitis, *gg. kórt.* recehártya-lob; **omentum**, *bt.* recehártya.

omissio, *lat.* elhagyás, elmulasztás; kihagyás.

ommalgia, *gg. kórt.* szemfájás.

omne nimium nocet, *lat.* minden szerfölötti árt; **omne principium grave**, minden kezdet nehéz; **omne simile claudicat**, minden hasonlat sántikál; **omne trinum perfectum**, minden hármas tökéletes, három a teljes v. szent szám, hármas kötél nehezen szakad; **omne tulit punctum qui miscuit utile dulci**, minden pontot hozott, ki a hasznost az édessel vegyitette; azaz: minden kivánatot kielégit, ki a hasznost a kellemetessel egybeköti; **omnia mea mecum porto**, mindenemet magammal hordom; **omnibus**, *tul.* mindenkinek; társaskocsi; **omni exceptione major**, minden kifogáson fölül álló; **omni jure**, teljes joggal; **omni modo**, mindenképen; **omnino**, mindenesetre; **omniphag**, a ki mindent megeszik; **omnipotens**, mindenható; **omnis amans amens**, minden szerelmes esztelen; **omni tempore**, mindig.

omophag, *gg.* nyershusevő.

omoplata, *gg. bt.* váll-lapocka.

omotocia, *gg. kórt.* idétlen szülés.

Omphale, *gg.* lydiai királyné, ki által Hercules elbájoltatván, rabnói között női ruhában font.

omphalelkosis, *gg. kórt.* köldökfekély; **omphalitis**, köldökgyuladás; **omphalocele**, köldöksérv; **omphalomantia**, jövendölés a köldök csomóiból; **omphaloncus**, kemény köldökdaganat; **omphalophyma**, lágy köldökdag; **omphaloneuron**, köldökzsinór; **omphaloptron**, lencsealaku nagyitóüveg; **omphalorrhagia**, köldök-vérfolyás; **omphalotomia**, a köldökzsinór elmetszése; **omphalus**, *bt.* köldök.

onania, *gg.* önfertőzet.

onça, a portugalli fontnak $^1/_{16}$ része.

once, 1) *fr.* (onsz), obon (uncia), a francia fontnak $^1/_{16}$ része; l. livre; 2) az olasz fontnak $^1/_{12}$ része; l. libbra.

oncle, *fr.* (onkel), nagybátya; valaki atyjának vagy anyjának fitestvére.

oncus, *gg. kórt.* daganat.

on dit, *fr.* (on dí), mondják.

ondulatio, *lat.* hullámzás.

oneirodynia, *gg. kórt.* nehéz álom, nyugtalan álom; **oneirogonorrhoea**, **oneirogmos**, ondófolyás álomközben; **oneirokrit**, **onirokrit**, álomfejtő; **oneirokritia**, álomfejtés; **oneirologia**, álomtan; **oneiromantia**, jövendölés az álomból; **oneiromantis**, álomfejtő; **oneiropol**, álomfejtő pénzért; **oneiroskopia**, álomvizsgálat, álomraadás.

onera, *lat. t.* terhek; **on. publica**, közterhek.

onerálni, *lat.* terhelni, megterhelni; **oneratio**, terhelés; **onerosus**, terhes, sulyos.

onomastikon, *gg.* névlajstrom; névnapi költemény; **onomatopöia**, hangutánzat, szóvali kifejezése a természeti hangoknak, p. o. kukorikolni, kotkodácsolni.

ontologia, *gg.* lénytan, a lételröli tan.

onychia, *gg. kórt.* körömméreg; **onychogryphosis**, köröm-görbeség; **onychokryptosis**, a köröm benövése a lábujj husába; **onychomantia**, jövendölés a körmökből; **onychophyma**, körömdaganat; **onychoptosis**, körömlehullás; **onychorrhage**, körömszakadás; **onychosarkosis**, körömdaganat.

onyx, *gg. kórt.* szarufekély; *ásvt.* onikszkő.

oolith, *gg. ásvt.* ikrakő, ikrás mészkő; **oologia**, tojástan; **oometer**, tojás-

Digitized by Google

mérő; **oonin**, tojásfehére, fehérnye; **oophoritis**, *kórt.* a maghon gyuladása; **oophoron**, maghon; petefészek; **oozoon**, tojó állat.

opák (*fr.* opaque), homályos.

opál, *lat.* opálkő.

opera, *ol.* dalmű; *lat.* munka, munkák, müvek; **operálni**, munkálni, munkálódni; müködni; mütétet végezni; **operateur**, *fr.* (operátőr), mütevő, müorvos; **operatio**, *lat.* munkálat, müködés; mütét, gyógymetszés; müvelet; harcmunkálat; **operatum**, munkálat, dolgozat; **operette**, dalmüvecske.

operose, *lat.* fáradságosan, bajjal.

ophiolatria, *gg.* kigyóimádás; **ophiolith**, kigyókő, kóvé vált kigyó; **ophiologia**, kigyó-leirás; a kigyók természeti rajza; **ophiomantia**, jövendölés kigyók által; **ophiophag**, kigyóevő; **ophit**, kigyókő; kigyószeliditő; **ophiuchos**, *csill.* kigyótartó.

ophthalmalgia, *gg. kórt.* szemfájás; **ophthalmia**, szembetegség; szemgyuladás; **ophthalmia cancrosa**, szemrák; **o. cedmatosa**, szemfolyás, szemcsúz; **o. glandularis**, szemikra-gyuladás; **o. membranalis**, szemhártyagyuladás; **o. orbitalis**, szemgödörgyuladás; **o. palpebralis**, szempillagyuladás; **ophthalmiater**, szemorvos; **ophthalmiatria**, szem-gyógytan; **ophthalmica**, szemorvosságok; **ophthalmitis**, szemgyuladás; **ophthalmoblennorrhoea**, szemtajték-folyás; **ophthalmocarcinoma**, szemrák; **ophthalmodulia**, szemlesés; **ophthalmodynia**, szemfájás, szembaj; **ophthalmographia**, szem-leirás; **ophthalmolithus**, szemgolyó-keményedés; **ophthalmologia**, szemtan; **ophthalmomyositis**, szemizom-gyuladás; **ophthalmoncus**, szemdaganat; **ophthalmonosologia**, szembajtan; **ophthalmophyma**, szemv. szemgolyó-daganat; **ophthalmoplegia**, szemizom-szélhüdés; **ophthalmoptosis**, szemgolyó-iszam; **ophthalmopyorrhöa**, szemgeny-folyás; **ophthalmorrhagia**, szemvér-folyás; **ophthalmorrhöa**, szemfolyás; **ophthalmoskopia**, szemvizsgálás; **ophthalmospasmus**, szemgörcs; **ophthalmosteresis**, szemvesztés; **ophthalmotherapia**, szemgyógytan; **ophthalmotomia**, szemboncolás; **ophthalmydrorrhöa**, szemvizkór; **ophthalmymenitis**, külső szemgolyó-gyuladás

opifex, *lat.* kézmüves, mesterember.

opinio, *lat.* vélemény, vélekedés.

opium, *gg.* mákony.

opodeldoc, szappan-, kámfor- és rozmarinszeszből készitett kenőcs.

oppignorálni, *lat.* zálogba adni, elzálogositni.

opponálni, *lat.* ellenvetni; ellenszegülni, ellentállani.

opportunitas, *lat.* alkalmatos idő, kedvező alkalom; **opportune**, jókor, alkalmatos időben.

opposita, *lat.* ellentétek; **oppositio**, ellentállás; ellenszegülés; ellenzék, ellenpárt; *csill.* szembenállás.

oppressio, *lat.* elnyomás; **oppressiv**, elnyomó; **opprimálni**, elnyomni; elfojtani (szenvedélyt stb.).

oppugnálni, *lat.* ostromolni; vitatni.

opsigamia, *gg.* késő házasodás.

optativus, *lat.* óhajtó (mód).

optika, *gg. ttan.* láttan, fénytan; **optikus**, látmüvész.

optimates, *lat. t.* előkelők.

optime, *lat.* legjobban; igen jól; **optimismus**, jóthivés; **optimista**, jóthivő.

optio, *lat.* szabad választás.

opulens, *lat.* dus, dusgazdag.

opus, *lat.* munka; mű; **o. posthumum**, hátrahagyott munka.

oraculum, *lat.* jósige, jóstanács, jóslat; jóshely; általánosan tisztelt tanácsadó.

oralis, *lat.* szóbeli; **orange**, *fr.* (oránzs), narancs; **orangerie** (oránzsri), melegház, üvegház.

orangisták, *fr.* az orániai háznak párthivei.

orang-utang, *malaji*, nagy, igenyesen járó majom Keletindiában.

ora pro nobis, *lat.* könyörögj érettünk.

oratio, *lat.* beszéd; **orator**, szónok; **oratorium**, imaház.

orbis pictus, *lat.* festett világ, képes könyv, a világ képekben.

orchitis, *gg. kórt.* tökzacskó-gyuladás; **orcheocele**, tökséry; **orcheotom**,

Digitized by Google

herélő; herélőkés; **orcheotomia**, herélés.

orchesiographia, *gg.* táncleirás.

orchester, *gg.* zenehely; zenekar.

orchestika, *gg.* táncművészet.

orchidocele, *gg. kórt.* tökserv; **orchidolithiasis**, herekövülés; **orchidoncus**, tökdaganat; **orchidosteogenesis**, herecsontulás; **orchidosteresis**, herefogyás; **orchidotomia**, **orchidmus** = orcheotomia; **orchis**, tök, here; **orchitis**, tökgyuladás.

orcus, *lat.* alvilág, pokol.

ordalia, *középkori lat.* istenitéletek (tüz- és forróvizpróba).

ordinálni, *lat.* rendelni, parancsolni; fölszentelni papnak; **ordinarius**, **ordinär**, rendes; középszerü, közönséges; **ordinarie**, rendszerint, közönségesen; **ordinate**, rendesen, rendbe szedve; **ordinatio**, rendelés, rendelet; fölszentelés; **ordinatus**, rendes, rendszerető, rendtartó; **ordines**, rendek; **ordines regni**, az ország rendjei.

ordo, *lat.* rend, rendjel; rendtartás.

ordonnance, *fr.* (ordonánsz), rendelet, parancs; magasabb tisztnél szolgálaton levő tiszt v. altiszt; szolgálati ór, szolgálatot tevő tiszt, altiszt.

ordre, *fr.* (ordr'), rendelet, parancs; rend, rendjel; megrendelés, meghagyás.

oremus, *lat.* imádkozzunk.

oretenus, *lat.* szóbelileg, szóval.

orexia, *gg. kórt.* mohó éhség.

organdin, hálóalaku pamutszövet.

organicus, *barb.-lat.* szerves; **organisatio**, szervezés; szervezet; **organismus**, szerkezet; szervezet; **organizálni**, szervezni; **organogenia**, *gg.* szervképződés; **organognosia**, a szerves testek ismerete; **organographia**, szervrajz; **organologia**, szervtan; **organon**, szerv; beszédszer; közlöny, közeg; **organum** = organon.

organista, orgonás, orgonajátszó.

orgia, *lat.* öl.

orgiák, *gg.* titkos isteni szolgálat; Bacchus ünnepei, tivornya.

oriens, *lat.* kelet, napkelet; **orientalis**, keleti; **orientalista**, keleti nyelvek ismerője; **orientálni magát**, magát tájékozni, eligazodni valamiben.

orificium, *lat.* lyuk, nyilás, torkolat.

originalis, *lat.* eredeti; sajátos, sajátságos, különös; **originalitas**, eredetiség, sajátosság, sajátság; **originaliter**, eredetileg; sajátságosan, különösen; **originarie**, eredetiképen; **originarius**, eredetü; származásu; **origo**, eredet, származás.

orion, *gg.* kilencvennél több csillagból álló csillagzat.

orkán (*ol.* orcano), vihar, szélvész.

Orlando furioso, *ol.* dühöngő Roland (Ariosto hősköltemény a XVI. századból).

Ormuzd, *perzs.* a világosságnak és minden jónak őslénye.

ornatus, *lat.* diszruha, diszöltöny; *kül.* papi diszruha.

ornithocephalus, *gg.* szárnyasegér; **ornithogalum**, *nt.* sárma; **ornithographia**, madárrajz; **ornitholith**, kővéált madár; **ornitholog**, madártudós; madárismerő; **ornithologia**, madárisme; madártan, madárleirás; **ornithomant**, madárjós; **ornithomantia**, madárjóslás, jövendölés a madarak röptéből, énekéből stb.; **ornithon**, madárház, kalitka; **ornithorrhynchus**, neve az ujhollandiai csőröndnek; **ornithoskopia** = ornithomantia; **ornithotheologia**, a madarakról vont következtetés az isten lételére; **ornithotrophia**, madár- v. szárnyasállat-tenyésztés.

orobus, *lat. nt.* lednek.

orognosia, *gg.* hegyisme; **orograph**, hegy-leiró; **orographia**, hegyek leirása; **orolog**, hegyismerő.

orphanotrophium, *gg.* árvaház.

Orpheus, *gg.* hires énekes és lantos a mesés ó görögkorban, ki lantjának hangjai által mindent elbájolt.

orrhagoga, *gg. gyógyt.* vérsavót v. tejsavat hajtó szerek; **orrhochezia**, vizes székelés; **orrhorrhöa**, vizes folyás az alfelből; **orrhos**, vérsavó, tejsavó.

orthobiotika, *gg.* helyes életmódtan; **orthodox**, helyes hitü, igazhitü; **orthodoxia**, igazhitüség; **orthodoxograph**, igazhitü iró; **orthoëpia**, helyes szóejtés; szóejtéstan; **orthogon**, derékszög; **orthograph**, helyesen iró; **orthographia**, helyesirás; **orthographice**, helyesen (irva); **orthographicus**, helyesirási; helyesen irott; **orthologia**

Digitized by Google

= orthopëpia; **orthopädeon**, testidomitó-intézet; **orthopädia**, testidomitás, testképzés, helyes növesztés; (a ferde növést akadályozó, vagy helyrehozó mesterség); **orthopädicus**, testidomitó, testképző; **orthopnöa**, *kórt.* igenyes lélekzés, midőn a betegnek ülnie kell, hogy lélekzetet vehessen; lélekzetszorulás; **orthoptera**, *állatt.* egyenes röpük, sáskafélék; **orthosis**, egyenesre igazitás, helyes növesztés; **orthostasia**, fölegyenesedett állás, igenyes állás; **orthoterion**, egyenesre igazitó gép; nyujtó-gép; **orthotonia**, helyes hangoztatás.

ortus, *lat.* kelet; följövetel.

oryktochemia, *gg.* kővizsgálás, kőválasztás; **oryktognosia**, bérc- v. kőisme; **oryktographia**, bérc-leirás; **oryktologia**, ásványtan; **oryktozoolog**, állatkövület-ismerő; **oryktozoologia**, állatkövülettan.

os, *lat.* csont.

o sancta simplicitas! *lat.* o szent együgyüség!

oscheocarcinoma, *gg. kórt.* tökzacskó-rák; **oscheocele**, töksérv; **oscheoncus**, tökzacskó-daganat; **oschitis**, tökzacskó-gyuladás; **oschos**, tökzacskó.

oscillálni, *lat.* ingani, lengeni, hintálni; ingázni, billegni; rezgeni (a levegőről); **oscillatio**, ingás, lengés, hintálás; ingázás, billegés; rezgés.

Osiris, napisten az ó aegyptusiaknál.

osman, osmanli = török.

osmin, orosz gabonamérték = 104,95 litre; 2 o. = 1 tsetwert.

osmodysphoria, *gg.* bizonyos szagnak elviselhetlensége.

osmologia, *gg.* szagtan, szaglástan.

osmuska, orosz folyadékmérték = 1,229 litre; 10 o. = 1 wedro.

osphalgia, *gg. kórt.* csipfájdalom, vékonyfájás.

osphrasis, *gg.* szaglás.

ossarium, *barb.-lat.* csontház.

os sepiae, *lat.* tintaféreg-csont.

ossificatio, *barb.-lat.* csontosodás, csontulás.

ostalgia, *gg. kórt.* csontfájás; **ostalgitis**, csontgyuladás.

ostentatio, *lat.* fitogtatás.

osteocele, *gg. kórt.* csonttörés; **osteocolla**, *ásvt.* mész-szivag, mészholyga; darázskő; **osteocopos**, csontfájás; **osteodynia**, csontfájás; **osteogangräna**, csontfene; **osteogenesis**, csontképződés; **osteographia**, csontleirás; **osteolith**, kővé vált csont; **osteolog**, csonttudós; **osteologia**, csonttan; **osteomalacia**, csontpuhulás; **osteon**, csont; **osteoncus**, csontdaganat; **osteonekrosis**, csontfásulás, a csont érzékenységének elvesztése; **osteopädion**, megkeményedett méhgyümölcs; **osteopalinklasis**, a ferdén forrott csontok isméti eltörése; **osteopalinklastes**, csonttörő eszköz; **osteopathologia**, csontbetegségtan; **osteophthisis**. csontsorvadás; **osteophthoria**, csontromlás; **osteophyma**, csontdaganat; **osteoporosis**, a csont fölporhanyodása; **osteopsathyrosis**, **osteopsathyrotes**, a csont porhanyósága; **osteopya**, csontgyuladás; **osteosarkoma**, csonthus-kinövés; **osteosarkosis**, a csontnak hussá változása; **osteoscirrhus**, csontgumó; **osteosteasis**, csontgenyedés; **osteosteatoma**, csontdaganat; **osteotom**, csontmetsző eszköz, csontfürész; **osteotomia**, csontboncolás; **ostitis**, csontgyuladás; **ostosis**, csontulás.

ostracismus, *gg.* tiz évi számüzetés.

ostrakodermata, *gg. állatt.* kagylók, csigák.

otalgica, *gg. gyógyt.* fülfájás elleni szerek; **otalgia**, fülfájás.

o tempora! o mores! *lat.* oh idők! oh erkölcsök!

othelkosis, *gg. kórt.* fülgenyedés.

otiatria, *gg.* fül-gyógytudomány; **otiatros**, fülorvos.

otiosus, *lat.* henye, heverő, munkátlan, dologtalan (ember); szabad, üres (idő); használatlan.

otitis, *gg. kórt.* fülgyuladás.

otium, *lat.* üres v. szabad idő; henyeség.

otoglyphis, **otoglyphon**, *gg.* fülvájó; **otographia**, fül-leirás; **otologia**, fültan; **otorrhagia**, fülvérfolyás; **otorrhöa**, fülfolyás; **ototomia**, fülboncolás.

ottomane, kerevet.

Digitized by Google

ounce (aunsz), angol obon (uncia); az angol fontnak $^1/_{16}$ része; l. pound.

outrage, *fr.* (utrázs), gyalázat, szégyen.

ouverture, *fr.* (uvertür), nyitány.

oval, *lat.* tojásalaku, tojásdad; **ovalith**, tojásalaku kövület.

ovatio, a rómaiaknál a diadalmenet kevésbé ünnepélyes módja, midón a gyóztes fővezér nem diadalkocsin, hanem gyalog vonult a városba, s ökör helyett csak birkát (ovis) áldozott; mai értelemben: tetszést, tiszteletet nyilvánító tüntetések.

oviparae, *lat. állatt.* tojást-tojók.

ovoïd, tojásalaku.

oxalideae, *gg. nt.* sósdifélék; **oxalis**, *nt.* sósdi; **oxalsav** = sóskasav.

oxyd, *gg. vt.* éleg; **oxydabilis**, mészithető; **oxydabilitas**, mészithetés; **oxydálni**, élenyitni, élenyedni, élenyülni; **oxydatio**, élenyités, élenyedés, élenyülés; **oxydul**, élecs; **oxydulum ferricum** v. **ferrosum**, vas-élecs; **oxydulum hydrargyri salinum**, légsavas higany; **oxydulum stanni**, ónélecs; **oxydulum stibicum**, dárdkéneg-élecs; **oxydum argenticum**, ezüstéleg; **oxydum auri**, aranyéleg; **oxydum barycum**, sulyéleg; **oxydum cadmi**, sárganyéleg; **oxydum calcicum**, mészéleg, mészany, mészföld; **oxydum cupricum**, rézéleg; **oxydum cuprosum**, rézélecs; **oxydum ferricum**, vaséleg; **oxydum ferroso—ferricum**, vasrozsda; **oxydum ferrosum**, vasélecs; **oxydum hydrargyricum**, higany-csapadék; higéleg; **oxydum magnesium** v. **magnii**, keserany-éleg, keserföld; **oxydum plumbicum**, ólméleg; ólommész; **oxydum stibicum**, dárdkéneg, piskolc-éleg.

oxyekoia, *gg. kórt.* éles hallás.

oxygala, *gg.* aludttej.

oxygen, *vt.* éleny.

oxykrat, *gg.* ecetesviz.

oxymel, *gg.* ecetméz, méhsörecet.

oxymeter, *gg.* savméró.

oxynitrum, *gg. vt.* légsav, salitrom-sav.

oxyopsia, *gg.* éles látás; **oxyphonia**, éles hanguság.

oxyregmia, *gg. kórt.* zaha, gyomorhév.

oxyrrhodinon, *gg.* rózsaecet.

oxythymia, *gg.* hirtelen harag.

ozána, *gg. kórt.* orrbüz; büdös orrfekély.

P.

P., mint római számjegy = 400.

pabulum vitae, *lat. gyógyt.* éltető levegó.

pace, *ang.* (pesz), lépés; mint hosszmérték = 2 láb vagy 0,6 mètre.

pace mea, *lat. tul.* az én békémmel; nem bánom.

pacheablephara, *gg. t. kórt.* a szempillák megcserepedése.

pachismus, *gg.* testesség; hizékonyság; **pachometer**, vastagságméró; **pachuntica**, *gyógyt.* süritó szerek; **pachyämia**, a vérnek megsürüdése, sürüvérüség; **pachyblepharon**, **pachyblepharosis**, a szempillák megvastagodása; **pachycholia**, az epe megsürüdése.

pachydermata, *gg. állatt.* vastagbórüek (elefánt, sertés stb.); **pachyhämia** = pachyämia; **pachymenia**, a hártyák megvastagodása; **pachyntika**, süritó szerek; **pachyterikus**, süritó, vastagitó, hizlaló; **pachytes**, vastagság, duzmadtság; **pachytympanum**, a füldobhártyának megvastagodása.

pacificalni, *lat.* békitni, kibékitni; kiegyenliteni; megnyugtatni; **pacificatio**, békekötés, békealku; kibékülés; megnyugtatás; **pacificator**, békitó; engesztelo, békéltetó, közbenjáró; **pacifice**, békével.

packfong, fehér réz.

pacta, *lat.* szerzódések, kötvények, egyezmények; **pacta conventa**, szerzódési pontok; **pactum**, szerzódés, kötvény, egyezmény; megegyezés; egyezség; kötés; **p. conjugale**, házasulási egyezvény; **p. de retroemendando**, a visszvásárlás joga iránti egyezvény; **p. de retrovendendo**, a visszeladás joga iránti egyezvény; **p. familiae**, családi kötés.

Digitized by Google

pädagog, *gg.* nevelő; **pädagogik**, neveléstan; **pädagogikus**, nevelési, neveléstani; **pädagogium**, növelde, nevelőintézet; **pädanchone**, *kórt.* torokgyik (gyermekeknél); **päderast**, gyermekkedvelő; gyermekfertőző; **päderastia**, gyermekfertőzet; **pädeuterium**, gyermekiskola; **pädeutik**, erénytan, erényre oktatás; **pädiater**, gyermekorvos; **pädiatrik**, gyermekgyógytan; **pädikterus**, sárgaság (gyermeknél); **pädiometer**, gyermekméró (eszköz).

padischah, *perzs. tul.* királyok ura; császár, nagyur, szultán.

pädobaptismus, *gg* gyermekkeresztelés; **pädonom**, fölvigyázó a gyermekekre; **pädophil**, gyermek-kedvelő; **pädophlebotomia**, gyermek-érvágás; **pädopöia**, gyermeknemzés; **pädostathmium**, gyermekméró; **pädothysia**, gyermek(kel) áldozás; **pädotribia**, gyermekmulatás mestersége; **pädotrophia**, gyermektáplálás.

pagát, egyes, bohóc (a tarokkjátékban).

page, *fr.* (pázs), apród.

pagina, *lat.* lap, oldallap.

pagoda, bálványkép; bálványtemplom az indusoknál; kis tarka gypszalak, mozgó fejjel; sulymérték drágakövekre és nemes ércekre Madrasban = 3,4088 gramme.

pahaw, drágakőmérték Borneoban, 4 pahaw tesz egy taelt, és = 39,763 gramme.

pai (többesben: pajok), orosz mérték = 52,48 litre; két pai tesz egy osmint; 1 pai = 2 tsetwerik.

pair, *fr.* (per), országnagy Franciaországban; felsőházi tag.

paladin, *középkori lat.* levente, lovag; vándorlovag.

palais, *fr.* (pále), palota, diszépület.

palankin, (*fr.* palanquin = pálánken), (indus) gyaloghintó.

palanque, *fr.* (pálánk), karózat, cölöp-vármű.

paläodoxia, *gg.* óhitüség; **paläographia**, ó irásismeret; a régiek irásmestersége; **paläolog**, óságtudós, óhitü; **paläologia**, ótan (ellentéte: neologia); régiségtan; *külf.* az ősvilági ásvány-maradványokról szóló tan; **paläontographia**, az ősvilág leirása, az ősvilági kővé vált maradványok leirása; **paläontologia**, ősvilágisme; őslénytan; **paläophron**, óhitü, ószenves; óérzelmü; **paläophytologia**, az ősvilági növények ásványmaradványairól szóló tan; **paläotherien**, ősvilági állatok.

Palästina, az igéret földje; szentföld.

palästra, *gg.* küzdhely, vivóiskola; **palästrophylax**, a küzdhely fölügyelője.

palatinatus, *középkori lat.* palotagrófság; nádori hivatal; **palatinus**, palotagróf; nádor, nádorispán.

palazzo, *ol.* palota.

Pales, *lat.* pásztor-istennő.

palikárok, nem rendes seregek, önkénytes harcosok Görögországban.

palilogia, *gg.* szóismétlés a mondat végén és kezdetén.

palimpsestus, oly pergament, melyre, az előbbi irás letörlése után, ujra irtak; beirt kézirat, másodiratos hártya.

palindromus, *gg.* oly vers, mely visszafelé olvasva is ugyanazon értelemmel bir; rákvers, p. o. Roma tibi subito motibus ibit amor.

palingenesis, *gg.* ujraszületés; ujulás, létujulás.

palinodia, *gg.* énekismétlés; visszahuzás, visszavonás.

palissade, *fr* (páliszád), cövek, cölöp; cölöpzet, cövekzet, karózat.

palladium, *gg.* Pallas védképe; védeszköz, ótalomszer; **Pallas**, a bölcseség és a szépmüvészetek istennője.

palliatio, *lat.* leplezés, palástolás, szépités (hibáé); fölületes gyógyitás; **palliativ**, *barb.-lat.* leplező, palástoló, szinleges; palástolva, leplezve, szinleg; **palliativ-szer**, leplező szer; halasztó (de nem gyökeresen gyógyitó) szer; enyhitő szer; **palliativ-gyógyitás**, mely a kórjelenségek, nem pedig maga a kór ellen intéztetik; **palliatum negotium**, álügylet, lényegére nézve tiltott, alakjára nézve megengedett ügylet; **pallium**, köpeny; lepel; palást.

pallos, *szláv*, kard.

palma, *lat.* tenyér.

Digitized by Google

palmarum, *lat.* virágvasárnap.

Palmerston, *ang.* (Pámerszt'n), angol államférfiu.

palmestria, v. **palmistria**, *lat.-gg.* jövendölés a tenyérből.

palmiphalanx, *gg. bt.* ujj-ütér.

palmit, pálmabél.

palmos, *gg.* ütés, verés, dobogás.

paloin, keletindiai sulymérték = 34,182 gramme.

palomantia, *gg.* jövendölés pálcákból.

palpabilis, *lat.* kézzelfogható.

palpebra, *lat. bt.* szempilla, szemhéj; **palpebratio**, pislogás.

palpitatio, *lat.* érütés, szivdobogás.

pambioma, *gg.* élet-elv.

pampas, *spany.* fátlan sikságok Délamerikában.

pampero, hideg déli szél Délamerikában.

pamphlet, *ang.* és *fr.* (pámmflett), röpirat; gunyirat.

pamplegia, *gg. kórt.* szélütés.

Pan, *gg.* mezei isten, a pásztorok istene.

Panacea, *gg.* a hitrege szerint Aeskulap leánya, a gyógyitás istennője, minden baj gyógyitója; *átv. ért.* csodaszer, mindent gyógyitó szer; **panacea mercurialis** = calomel.

panaricium, körömméreg.

panchresticum, *gg. gyógyt.* minden betegség ellen hasznos gyógyszer; **panchymagoga**, *gg. gyógyt.* rosz nedveket hajtó szer; **pancreas**, *bt.* gyomormirigy, fodormirigy.

pandekták, *gg.* (mindent magában foglaló), Justinian császár alatt Kr. u. 530-ban törvényerőre emelt (római) törvénygyüjtemény; **pandemia**, nemzeti betegség; **pandiculatio**, az izmoknak kitágulása, és ez által okozott rángás az egész testen.

Pandora, *gg.* mindennel megajándékozott; a hitrege szerint igen szép leány, Vulcannak müremeke, kit az istenek mindenike ajándékokkal és bájokkal fölruházott, s a ki az emberi bajok egész seregét egy szelencében elzárva hordozá. Epimetheus a leány szépsége által ingerelve a szelencét fölnyitá, s a bajok összesége onnan kirepülvén, a földön elterjedt, csak a remény maradt a szelencében; innen **Pandora szelencéje**, minden gonosz forrása.

panegyricus, *gg.* dicsérő, magasztaló (beszéd); **panegyrista**, dicsszónok, magasztaló iró.

panem et circenses, *lat.* kenyeret és szinköri játékokat.

pangloss, *gg.* mindent összevissza beszélő, fecsegő; **panglossia**, fecsegés; **panhellenion**, az uj görögök legfőbb államtanácsa; **panhistoria**, mindenttudás.

pani félelem, vakrémülés, rögtöni ijedtség v. ijedelem.

pankratesia, *gg.* mindenhatóság.

pankreas, *gg. bt.* fodormirigy; **pankreatitis**, fodormirigy-gyuladás; **pankreatoncus**, fodormirigy-daganat.

Pannonia, ó római tartomány, mely a noricumi és juliai alpesek, továbbá a Duna és Száva folyók között feküdt; tehát magában foglalta alsó Ausztriának egy részét (Unterwienerwald), a dunántuli kerületet, Slavoniát, Horvátország és Karinthia egy részét; *átv. ért.* Magyarország.

panochia, *gg. kórt.* lágyékdob.

panophobia, *gg.* fölriadás, megriadás; megijedés álomközben.

panorama, *gg.* tájrajz, tájkép.

panslavismus, *gg.-barb.-lat.* azon törekvés, az elszórt szláv néptörzseket egyesiteni, vagy legalább közös eredetök érzetét bennök ébren tartani.

pansoph, *gg.* mindentudó; **pansophia**, mindenttudás; **panspermia**, az ősanyagok elterjedéséről szóló tan; **panspermium**, ősanyag.

pantagoga, *gg. gyógyt.* általános hajtószer.

pantalons, *fr.* (pántálon), nadrág, bugyogó.

pantheismus, *gg.* világegyetemistenités; azon hit, hogy a világegyetem maga az istenség; **pantheologia**, ezen hitről szóló tan.

pantheon, *gg.* ó Rómában valamenynyi istennek szentelt templom; a pápák alatt: a szüz Máriának és minden szenteknek szentelt templom; Párisban az előbbi sz. Genoveva temploma, mely a forradalom alatt s 1814-ig az elhunyt

Digitized by Google

nagy és hires férfiak dics-csarnokául szolgált; a halhatatlanok temploma.

panthera, *gg.* párduc.

pantograph, *gg. tul.* mindent iró v. rajzoló; rajzmásoló-gép; **pantokratia,** minden fölött uralkodás, mindent kormányzás; **pantokrator,** minden fölött uralkodó, mindent kormányzó.

pantomima, *gg. tul.* mindent utánzás; testjáték, mimjáték; némajáték; **pantomimika,** mimjátéktan; némajátéktan; **pantomimikus,** némajátékos; némajátéki; **pantophag,** a ki mindent megeszik, nagyevő; **pantophobia,** mindentől való félés; **pantosophia** = pansophia.

panurgia, *gg.* ravaszság, fortélyosság.

panus, *lat. kórt.* mirigykelevény v. tályog.

panzootia, *gg.* általános marhavész.

päon, három rövid és egy hosszu tagból álló versláb: ⏑ ⏑ ⏑ —; vagy ⏑ — ⏑ ⏑; vagy ⏑ ⏑ — ⏑; vagy ⏑ ⏑ ⏑ —.

päonia, *gg. nt.* pünkösdi rózsa, bazsál.

papa, *lat.* atya; pápa; **papabilis,** pápaképes.

papagály, *spany. állatt.* csacska szép tollu madár; *átv. ért.* csacska ember.

papaver, *lat. nt.* mák; **papaveraceae,** *nt.* mákfélék.

papilionaceae, *lat. nt.* pillangósfélék.

papismus, pápistaság.

papocäsaria, *gg.* a pápa beavatkozása a világi fejedelmek jogaiba; **papolatria,** pápaimádás; **papoman,** a ki a pápát tulságosan tiszteli; **papomania,** a pápa tulságos tisztelete.

paquet, *fr.* (páke), nyaláb, kötegcse.

par, *fr.* (pár), által, -ból, -ből; **par amitié** (pár ámityié), barátságból; **par curiosité** (pár kürioszité), kiváncsiságból; **par dépit** (pár depi), boszuságból; **par Dieu** (pár diö), istenre! istenemre! **par excellence** (pár ekszelánsz), kiváltképen, fökép; **par exemple** (pár ekszánpl), példának okáért; **par exprès** (pár ekszpré), futár által; **par force** (pár forsz), erővel, erőnek erejével; **par hasard** (pár hászár), esetleg, véletlenül, történetesen, történetből; **par malheur** (pár málőr), szerencsétlenségre, szerencsétlenül.

para, török és aegyptusi rézpénz; 1 p. = 3 asper; 40 p. = 1 török piaszter; tehát 1 para = 0,225 ujkrajcár.

parabasis, *gg.* átugrás egyik tárgyról a másikra.

parabola, *gg.* példabeszéd, példázat.

parablepsis, *gg. kórt.* hibás (hamis) látás.

paracentesis, *gg.* sebészi átszurása az altestnek v. mellnek, üres tűvel a rosz nedvek leszivárogtatása végett.

parachröa, *gg. kórt.* az arcszinnek elváltozása; **parachroma,** szincsalódás; **parachronismus,** időszámolási hiba; **parachrosis,** szintelenedés, szinvesztés.

paracme, *gg. kórt.* erőfogyás.

paracope, *gg.* örültség.

paracyesis, *gg.* a méhen kivüli terhesség.

parade, *fr.* (párád), pompa, ünnepély; diszünnepély, diszelgés; katonai diszes kivonulás; **paradérozni,** diszelegni, fitogtatni v. mutogatni magát.

paradisus, *gg.* paradicsom, éden.

paradigma, *gg.* példakép, példaszó; **paradigrammatik,** gipsz-alakitás.

paradox, *gg.* tanellenes, tantól eltérő; különös, idegenszerü, föltünő, szokatlan; **paradoxia,** tanelleniség; nézetkülönczség, különczködés; **paradoxon,** különc nézet v. vélemény; látszólagos képtelenség.

parafe, *fr.* (páráf), tollvonás, kézvonás; **parafirozni,** kezevonásával megjelölni.

paraffin, *vt.* kőszénből készitett világitó anyag.

parageusis, *gg. kórt.* szájiz-romlás; **paraglosse,** nyelv-iszam; **paragoge,** csontferdülés; **paragon,** próbakő, kémlekő; **paragramma,** betük v. szavak megszámozása.

paragraph, *gg.* szakasz; **paraklet,** vigasztaló, közbenjáró.

parah, keletindiai sulymérték; a gabonánál = 20,22 kilogramme; a rizsnél = 12,24 kilogr.; a sónál 26,34 litre.

parakope, *gg.* muló örjöngés (lázaknál); **parakusis,** fülzugás; roszul hal-

Digitized by Google

lás; **paralalia**, *kórt.* hibás beszéd, érthetetlen beszélés; **paralampsis**, fehér folt a szaruhártyán; **parallipomena**, kiegészitő iratok; **paralipsis**, szónoki elhallgatás.

parallaxis, *gg. csill.* látköz.

parallel, *gg.* közegyenes, párhuzamos, párvonalos, egyenközü; párhuzamosan, párhuzamban, egyenközüleg; **parallela**, párhuzam, közegyen; egyenközü vonal; **parallelát vonni** = párhuzamot vonni, összehasonlitani; **parallelepipedum**, hosszudad kocka; **parallelismus**, párhuzamosság; valamely irat v. beszéd egyes helyeinek megegyezése; párhangzatosság; **parallelogramma**, hosszu négyszög; **parallelograph**, egyenközü vonasz.

paralogia, *gg.* tévedés; *kórt.* félrebeszélés; **paralogismus**, hibás következtetés.

paralysálni, *gg.* elbénitni, erejéből kiforgatni; **paralysis**, szélhüdés, inaszakadás, szélütés; **paralyticus**, szélhüdt, inaszakadt, szélütött.

parameter, *gg.* egyenes vonal, mely a görbe vonalok mérésére használtatik.

paramythien, *gg.* mulattató elbeszélések, költói elbeszélések Herdertől.

paranöa, *gg.* eszelősség, esztelenség, eszeveszettség.

parænesis, *gg.* intés, oktató beszéd.

paranymphus, *gg.* vőfél.

parapegma, *gg.* napforduló; *nt.* kunkor; **parapetalum**, *nt.* pálha.

paraphernum, *lat.* jegyajándék.

paraphimosis, *gg. kórt.* makktyudaganat.

paraphonia, *gg.* hibás hanguság, kellemetlen hang; együtt-éneklés.

paraphrasis, *gg.* körülirás.

paraphrenitis, *gg. kórt.* ágyékhártya-lob.

paraphronesis, *gg.* időszaki elmeháborodás.

paraphysis, *gg. nt.* hajtás, sarjadék.

paraplegia, *gg. kórt.* bénaság, inszakadtság, szélhüdés; **parapleuresia**, oldalszurás, nyilalás, oldalnyilalás, szegezés; **parapleuritis**, mellhártya-lob; **paraplexia**, szélütés.

parapluie, *fr.* (páráplüi), esernyő.

parapoplexia, *gg. kórt.* nyák-szélütés.

parapsis, *gg. kórt.* érzéktelenség; **pararrhythmus**, természet elleni érverés; **pararthrema**, **pararthroma**, **pararthrosis**, ficamodás, menülés; **parascenium**, öltözö-szoba (szinházakban).

paraselene, *gg.* holdmás.

parasita, *gg.* élősdi, tányérnyaló; *állatt.* oly állatok, melyek más állatokon, vagy állatokban élősködnek; élősdiek.

paraskopia, *gg.* légtüneménymagyarázás.

parasol, *fr.* napernyő.

parasynanche, *gg. kórt.* torokgyik.

parathymia, *gg. kórt.* kedély-lehangoltság; **paratonia**, tulfeszültség; **paratoskopia**, jövendölés a légtüneményekből; **paratrimma**, föltörés, kidörgölt seb v. test.

parcella, *fr.* (parcelle = párszel), részecske; részföld; birtokrész, birtokrészlet, telekrészlet.

pardon, *fr.* (párdon), bocsánat; **pardonnirozni**, megbocsátni, megkegyelmezni, kegyelmet adni.

parechesis, *gg.* utánhangzás; hangutánzás.

paregoricum, *gg. gyógyt.* fájdalomcsillapitó, melegitő, puhitó és oszlató szer.

parektasis, *gg.* szerfölötti kiterjedés.

paremptosis, *gg.* a vérkeringés vagy érütés rögtöni megváltozása.

parencephalis, *gg. bt.* agyacs; **parencephalitis**, agyacs-lob.

parenchyma, **parenchysis**, *gg.* töltelék, szárma; a belek álladéka, mirigyhus.

parentalia, *lat. t.* temetés, halotti tor.

parentatio, *lat.* gyászbeszéd, emlékbeszéd; **parentálni**, gyász- vagy emlékbeszédet tartani.

parenthesis, *gg.* zárjel, rekesz.

parere, *ol.* szakértői vélemény.

paresis, *gg. kórt.* szélhüdés.

par et impar, *lat.* pár és páratlan.

parfum, *fr.* (párfön), illat, illatszer; **parfumeur** (párfümör), illatszerárus.

parhelius, *gg.* napmás.

Digitized by Google

pari, v. **alpari**, *ol.* hasonérték, hasonbecs.

paria, *lat.* (t. i. vota), szavazategyenlőség; egyenlő számu szavazat.

pariah, a hinduk közül kitaszitott, mint tisztátalan, került és megvetett személy.

parificálni, *barb.-lat.* egybehasonlitani.

pari passu, *lat.* egyenlő lépést (tartani, menni).

parirozni, *lat.* (parare), engedni, engedelmeskedni; fogadni; elháritani (a vágást).

Paris, *gg.* Priamus trójai király fia, ki a Juno, Minerva és Vénus istennők között arra nézve, hogy közülök melyik szebb, fönforgó vitát almadobás által Vénus részére döntötte el, mi által (és Helena elrablása által) a trójai háborura okot szolgáltatott; innen **Paris almája** = viszály oka, viszálkodás magva; közibök dobta Páris almáját = elhintette közöttök a viszálkodás magvát.

paristhmia, *gg. bt.* mondola, torokmondola; mondolagyuladás.

parisyllabus, *lat.-gg.* páros tagu.

paritas, *lat.* egyenlőség, rangegyenlőség.

pariter, *lat.* hasonlóképen.

park, *fr.* mulatóerdő, liget, berek; vadaskert; ágyutanya.

párka, *lat.* a végzet istennője; Klotho, ki az élet szálait fonta (jelen); Lachesis, ki az életfonál hosszát kimérte (jövő); Atropos, ki az élet fonalát elmetszé (mult).

parket, *fr.* (parquet = párke), elkülönitett hely a törvényszéki teremben; kockás talaj v. padlat, kocka-padolat.

parlament, (*lat.* parlamentum), országgyülés; **parlement**, *fr.* (párl'mán) = parlament; **parlementaire**, (párlmánter), alkudozó (*kül.* fegyvernyugvás és megadás végett); **parliament**, *ang.* (párliment) = parlament.

parmesan sajt = pármai sajt.

Parnassus, *gg.* muzsák hegye.

parochia, *gg.* az anyaegyház környéke; plébánia, fára; papház, paplak; **parochus**, plébános.

parodia, *gg.* nevetséges v. gunyos utánzás(a komoly költeményeknek); **parodiázni**, nevetségesen v. gunyosan utánozni.

parola, *fr.* (paròle = párol), szó; becsületszó; hadi jelszó.

parömia, *gg.* közmondások.

paronomasia, *gg.* szójáték.

paronymum, *gg.* származék-szó.

paropsis illusoria, *gg.-lat. kórt.* hibás látás, szemcsalódás; **par. longinqua**, szemcsalódás a távolban; **par. propinqua**, szemcsalódás a közelben.

parotidoncus, *gg. kórt.* fültömirigydaganat; **parotis**, fültömirigy; **parotitis**, fültömirigy-gyuladás.

paroxysmus, *gg. kórt.* roham, lázroham.

parricidium, *lat.* apagyilkosság.

pars, *lat.* rész; **pars adversa** és **contraria**, ellenfél; **pars litigans**, pörlekedő fél; **p. succumbens**, vesztő, vesztes fél; **pars vincens**, nyertes fél.

parsimonia, *lat.* takarékosság.

parterre, *fr.* (párter), földszin, földszinti hely.

partes, *lat. t.* részek; **partes aequales**, egyenlő részek; **p. constitutivae**, alkatrészek; **p. genitales**, nemzőrészek; **p. infidelium**, a hitetlenek részei, t. i. a nem keresztények által lakott földrészek; **p. orationis**, beszédrészek.

partialis, *lat.* rész...; részleges; részrehajló; **partialitas**, részrehajlás, részrehajlóság.

participálni, *lat.* részesülni, résztvenni, részesnek lenni (valamiben); **participatio**, részesülés, részvevés; **participium**, igenév, részesülő.

particula, *lat.* részecske, darabocska; igekötő; **particularis**, részleges; részletes, részleti; **particularismus**, azon tan, hogy az isten kegyelmében csak néhány ember fog részesülni; **particularitasok**, részentességek, részletiségek; **particulariter**, részletesen, részletileg, részént, részleg; **particulier**, *fr.* (pártiküljе), magányzó, magános személy.

partie, *fr.* (párti), rész, darab; társaság; házasság; séta, kirándulás; játék, játszma (mint a játék bizonyos szaka, p. o. a whist-játékban a játszmá-

Digitized by Google

nak vége van, mihelyt valamelyik fél legalább tizig számitott.

partim, *lat.* részenként; részleg, részben.

partisan, *fr.* (pártiszán), pártos, párthiv; portyázó, száguldozó, szabad katona.

partitio, *lat.* beszéd-fölosztás; **partitura**, zenehang-osztadék.

partner, *ang.* játszótárs, tánctárs.

partologia, *lat.-gg.* szülésztan; **parturiunt montes, nascetur ridiculus mus**, szülnek a hegyek s nevetséges egér születik; nagy dolgokat várunk, s nevetséges dolog jön ki belőlök; **partus**, szülés; szülött; **partus abortivus**, idétlen szülés.

parulis, *gg. kórt.* foghus-daganat.

parusia, *gg.* visszajövetel, Krisztusnak isméti megjelenése.

parvenu, *fr.* (párvenü), alacsony sorsból fölemelkedett; szerencsefi.

pas, *fr.* (pá), lépés; tánc; tengerszoros; **pas de Calais**, calaisi tengerszoros; **pas de deux** (pá dö dö), kettős tánc.

paschalik, *török*, a basa tartománya, méltósága; basaság.

pasigraphia, *gg.* általánosan használható irás; **pasilalia**, **pasilogia**, általánosan érthető nyelv.

pasquil, *ol.* gunyirat, mocskoló irat, páskillus.

passable, *fr.* (pászábl), meglehetős, türhető, középszerü.

passage, *fr.* (pásszázs), átjárás, átmenetel; közlekedés; **passagier** (pászszázsir), utas, utazó; **passato**, *ol.* mult; *kül.* mult hónap; **passati tempi**, mult idők.

passepoil, *fr.* (pászpoál), szegély; szegélyzsinór.

passio, *lat.* szenvedelem, szenvedély; kedvtelés; Jézus kinszenvedése; **passionatus**, szenvedélyes.

passirozni, *fr.* átmenni (folyón stb.); történni, esni, megesni.

passiv, *lat.* szenvedő, szenvedőleges; vesztő; **passiva**, tartozások, adóságok, terhelő v. tartozó adósságok, adósági v. tartozási állapot, szenvedő állapot; **passive**, tartozólag; vesztőleg; szenvedőleg; **passiv-kereskedés**, vesztőkereskedés; midőn idegen árukért több pénzt adunk ki, mint a menynyit saját áruinkért beveszünk; **passivitas**, szenvedőlegesség; **passivum**, szenvedő igenem; tartozó állapot, tartozó érték; adósság.

passus, *lat.* lépés; hely (a könyvben); útlevél; szoros ut.

passzolni, *ném.* (passzen), illeni, hozzáállani; (kártyajátékban) nem játszani, várakozni.

pastell, *fr.* szárazfesték, szinkréta, szines rajzón, s az ezzel készitett kép.

pastor, *lat.* legeltető, pásztor; *kül.* lelkipásztor, lelkész, pap; **pastoralis**, pásztori, lelkészi, papi; lelkészettan; **pastor fidus animarum fidelium**, hű pásztora a (hivő lelkeknek) hivóknek; **pastor loci**, helybeli lelkész.

patcholy, patchouly (pácsuli), plectranthus graveolens ujhollandiai v. ausztráliai növényből készitett jóillat.

patens, *lat.* (litera patens), nyilt levél; nyiltparancs; kiváltságlevél; szabadalmazó levél, szabadalmazvány; **patentalis**, szabadalmazott.

pater, *lat.* atya, lelki atya; szerzetespap (ki misét mondhat); **paterfamilias**, családapa, családfő; **paterna bona**, atyai javak; **paternitas**, atyaság; **pater noster**, mi atyánk; olvasó; olvasóhoz hasonló meritő-gép; **pater patriae**, honatya.

patetico, *ol. zen.* ünnepélyesen, méltóságteljesen.

pathema, *gg.* szenvedés; szenvedelem, szenvedély; **patheticus**, szenvelmes, szenvedelmes; élénk, erőteljes; **pathogenia**, a betegségek keletkezéséről szóló tan, kóreredettan; **pathogenicus**, betegséget okozó; **pathognomika**, kórismetan; **pathognomikus**, **pathognostikus**, kór(ismeret)tani; **pathographia**, kórleirás; **patholog**, kórismerő, kórtudós; **pathologia**, kórtan; **pathologikus**, kórtani; **pathopatridalgia**, honvágy; **pathopöia**, szenvedély-gerjesztés; **pathos**, szenvedély; fönség, méltóság az előadásban; **ál-pathos** = dagály.

patience, *fr.* (pásziánsz), türelem, türelemjáték; kártya-rakás; **patiens**,

Digitized by Google

lat. szenvedő; beteg; **patientia,** türelem, béketürés.

patissier, *fr.* (pátisszié), pástétomsütő.

patois, *fr.* (pátoá), Franciaországban a pórnép nyelve.

patres, *lat.* atyák, egyházi-atyák; szerzetes-atyák.

patria, *lat.* haza, hon; **patria potestas,** atyai hatalom; **patriarcha,** *gg.* ósatya; törzsatya; érsek a keleti egyházban; tiszteletreméltó aggastyán; **patriarchalis,** természetes, egyszerü (életmód).

patricius, *lat.* városi nemes, főpolgár.

patrimonialis, *lat.* atyai földesuri; **patrimonium,** atyai örökség; **patrimonium Petri,** a pápa világi hatalma; a pápa birodalma.

patriota, *gg.* hazafi; **patriotismus,** hazafiság, honszeretet; **patristika,** az egyházatyáinak, az egyházi atyák tanainak ismerete.

patrocinalni, *lat.* ótalmazni, pártfogolni, védelmezni; **patrocinium,** ótalom, pártfogás, védelem; **patronus,** pártfogó, védő; kegyur, védur; **patrona,** védasszony, védanya; **patronatus,** pártfogóság, védség, kegyurság, véduralom.

patrologia, *lat.-gg.* a sz. atyák ismeretének tudománya.

patron, *fr.* (pátrohn), minta, mustra; töltény, töltés, töltéstok; **patrontas(che),** *fr.-ném.* töltéstartó, tokmány.

patronymicum, *gg.* atyai név, vezetéknév.

patrouille, *fr.* (pátrúlly), cirkáló őr; őrjárat, őrszem; **patrouillirozni,** őrtjárni, cirkálni.

patvarista, törvénygyakorló (ügyvédnél, biró mellett).

paulatim, *lat.* lassanként.

Paulus, *gg.* csekély, kicsiny; Pál; **Paulowitsch,** *or.* Pál fia; **Paulowna,** Pál leánya.

pauper, *lat.* szegény; **pauperies,** szegénység; **pauperismus,** szegénység; elszegényedés; **paupertas,** szegénység; **paupertatis testimonium,** szegénységi bizonyitvány; **paupertatis votum,** szegénység-fogadás; **pauperum advocatus,** szegények ügyvéde.

pausa, *lat.* szünet; szünjel, nyugjel; **pauzalni,** szünetelni.

pauschale, *barb.-lat.* átalány.

pausis, *gg.* szünet, szünés, engedés, alábbhagyás, fogyás, nyugvás.

pávian, *állatt.* afrikai rövid farku, ebfejü majom.

pavillon, *fr.* (pávillohn), kéjlak, kerti ház, nyárilak; melléképület (paloták mellett); hajó-lobogó.

pavimentum, *lat.* talaj, padlat, szoba földje.

pax, *lat.* béke; nyugalom; **pax publica,** közcsend; **pax vobiscum,** béke (legyen) veletek.

paysage, *fr.* (peszázs), táj, tájék, vidék; tájkép; **paysagist,** tájfestő.

Pazmaneum, *magy.-lat.* Pázmán Péter által alapitott papnevelő-intézet Bécsben.

p. c., = procent, száztóli.

pech, *ném.* szurok; *átv. ért.* pechje van, mondják arról, kinek vállalata balul üt ki.

pechyagra, *gg. kórt.* könyök-köszvény.

pectin, *vt.* aludék, növénykocsonya.

pectinit, *állatt.* fésücsiga-kövület, kövült fésücsiga.

peck, angol ürmérték = 2 gallon = 9,08 litre.

pectorale, *lat. gyógyt.* mellbaj elleni szer; **pectoriloquium,** az aszkórosok beszélése.

pecul, chinai sulymérték = 60,48 kilogramme = 120,96 vámfont.

peculatus, *lat.* sikkasztás.

peculiaris, *lat.* különös; **peculiaritas,** sajátság, sajátlagosság, különösség; különös tulajdonság; külön sajátság; **peculiariter,** különösen, kiváltképen.

peculium, saját vagyon; *kül.* a fiunak saját szerzeményi vagyona.

pecunia, *lat.* pénz; **pecunia numerata** v. **parata,** készpénz.

pedale, *lat.* lábitó (orgonában).

pedans, iskola bolondja, vaskalapos, szőrszálhasogató, a műszabályokhoz szigoruan ragaszkodó; **pedanteria,** szőrszálhasogatás, szigoru ragaszkodás a műszabályokhoz.

pedellus, főiskolai szolga.

Digitized by Google

pedesis, pedethmos, *gg.* (ér)ütés; (sziv)verés.
pedialgia, *gg. kórt.* talpideg-fájás.
pedilavium, *lat.* lábmosás.
pedion, *gg.* talp; lábtalp; **pedioneuralgia** = pedialgia.
peditio, *lat. kórt.* nehézkór.
pedometer, lábméró.
Pedro, *spany.* = Péter.
Peel (Píl), angol államférfiu.
peer, *ang.* (pír), országnagy Angolországban.
pegae, *gg. t. bt.* köny-árok.
pegasus, *gg.* muzsák lova, szárnyas ló.
pegomantia, *gg.* jövendölés a kut-[vizből.
pelagoskop, *gg.* tengermélységvizsgáló eszköz; **pelagus,** tenger.
pelagra, *gg. kórt.* sömörbaj, bőrmohkór.
pelargonium, *gg. nt.* isztragor.
pêle-mêle, *fr.* (pel-mel), összevissza, keresztül kasul, átabotában; zagyvalék.
pelidnoma, pelioma, *gg. kórt.* csipés v. zuzás által okozott folt.
Peloponnesos, *gg.* Pelops szigete, a mai Morea.
peloria, pelorion, peloron, *gg.* valamely tagnak rendkivüli nagysága.
peloton, *fr. ht.* szakasz, csoport.
peluche, *fr.* (pelüs), kender-bársony.
pelvimeter, *lat.-gg. seb.* a női medence mérésére szolgáló eszköz, medence-mérték.
pemphigus, pemphix, *gg. kórt.* csalánláz.
penates, *lat.* házi istenek.
pence (pensz), l. penny.
penchant, *fr.* (pánsán), hajlam.
pendant, *fr.* (pándán), mellékdarab.
pendens, *lat.* függő; **pendente lite,** a pör folyama alatt.
pendule, *fr.* (pándül), inga, lógony.
Penelope, *gg.* Odysseus (Ulysses)-nek hűségéről hires neje.
penetrabilis, *lat.* áthatható, átható; **penetrabilitas,** áthathatóság, átjárhatóság; **penetrálni,** behatni, áthatni; **penetrans,** átható, beható.
Penia, *gg.* szegénység, és annak istennője.
penicillum, *lat.* ecset, pemecs, pamacs.
peninsula, *lat.* félsziget.
penis, *gg.* a férfiui nemzőtag, himvesszó.
penna, *lat.* toll, irótoll; **pennicillus,** tollkés.
Pennsylvania, éjszakamerikai állam neve; **pennsylvaniai büntető-rendszer,** magány-rendszer, melynélfogva a bünhönc éjjel nappal magánosan elzárva tartatik.
penny, *ang.* fillér; többese: **pence** (pensz), angol ezüst és réz apropénz, körülbelül 4 uj krajcár.
pension, *fr.* (pánszion), nyugpénz, nyugdij; évpénz; neveló- és tápintézet; **pensionálni,** nyugalmazni, nyugdijazni.
pensiv, *fr.* (pánsziv), gondolkodó; mélázó.
pensum, *lat.* föladat.
pentachord, *gg.* öthuros hangszer; **pentadaktylos,** *gg.* ötujjas; ötujjas hal; **pentadekagon,** tizenöt-szög; **pentaeder,** ötalj, ötlap; **pentaglotte,** öt nyelven irt könyv; *kül.* a szentirás öt nyelven; **pentagon,** ötszög; **pentagyniae,** *nt.* ötanyás növények; **pentameter,** ötméretü vers; **pentandriae,** *nt.* öthimesek; **pentangularis,** *gg.-lat.* ötszögü; **pentaphylleae,** *nt.* ötlevelüek; **pentapla,** öt nyelven irt szentirás; **pentapterisch,** *állatt.* öttöpűek; **pentarch,** öt személyből álló kormány tagja; **pentarchia.** az europai öt nagyhatalmasság felsősége; **pentas,** öt, ötös, öt darab; **pentaspermisch,** *nt.* ötmagu; **pentastichon,** öt sorból álló költemény; **pentastylon,** öt-oszlopsoros épület; **pentasyllabum,** öttagu szó; **pentateuch,** Mózes öt könyve.
pentecoste, *gg.* ötvenedik nap (husvét után); pünkösd.
penultimus, *lat.* utolsó előtti.
penuria, *lat.* inség.
pepinière, *fr.* (pepinier), növény-, faiskola; tenyészde.
pepsin, *gg. vt.* Wasmann és Schwann által gyomorhártya-nyákból készitett szer, mely az emésztést elősegiti; **pepsis,** emésztés; **peptica,** *gyógyt.* emésztőszerek.
per, *lat.* által; -n, -on, -en; -úl, -ül; -ból, -ből; **per abusum,** visszaélés

Digitized by Google

miatt; **per accessum**, hozzájárulás által; **per accidens**, esetleg, véletlenül, történetesen, történetből; **per accord**, megegyezésnél fogva; **per ambages**, tekervényes utakon, álutakon; **per angusta ad augusta**, és **per aspera ad astra**, *tul.* a szorosokon által a magasságokra, és rögös utakon a csillagokhoz; szorult helyzetből fölemelkedni, magasra jutni, fényre vergődni; **per aversionem**, egyremásra, általában; mind egybetudva; **per capita**, fejenként; **per cassa**, *ol.* készpénzben; **per consequentiam**, következésképen; **per Dio!** *ol.* az istenért! **per expressum**, külön futár által; **per fas et nefas**, szabad és tiltott eszközök által; **per gradus**, fokonként; **per inductionem**, következtetés utján; **per interim**, előlegesen, ideiglenesen; **per intervalla**, szünetenként, közzelközzel; **per majora**, szótöbbséggel; **per mandatarium**, megbizott, meghatalmazott által; **per me licet**, miattam szabad, nem bánom; **per mese**, *ol.* hónapon által, hónaponként, egy hónapra; **per mille**, *ol.* ezertől; **per modum**, -val, -vel; -nál, -nél fogva, által; **per obliquum**, tekervényes utakon, álutakon; **per occasionem**, alkalmilag; **per pedes apostolorum**, *tul.* az apostolok lábain; azaz: gyalog mint az apostolok; **per procura**, meghatalmazás utján; **per procuratorem**, meghatalmazott által; **per scrutinium**, (titkos) szavazás által; **per se**, maga által, magában; **per sortem**, sors(huzás) által; **per stirpes**, törzsönként; **per tertium**, harmadik által; **per testamentum**, végrendeletnél fogva; **per turnum**, sorban, fölváltva; **per unanimia** (vota), egyhangulag; **per varios casus**, sok viszontagság után; **per viam**, (valaminek) utján.

peractis peragendis, *lat.* véghezvivén a véghezviendőket; **peragálni**, véghezvinni.

percent, *lat.* százalék, száztóli.

perceptibilis, *barb.-lat.* érthető; megfogható, érezhető, észrevehető; hallható, érthető, értelmes; látható; **perceptibilitas**, érthetőség, érezhetőség; megfoghatóság stb.; **perceptio**, észrevétel; érzelet; bevétel; beszedés; **perceptivitas**, érzelő tehetség; **perceptor**, adószedő; **perceptoratus**, adószedői hivatal; **percipiálni**, érzelni, észlelni, megérteni, föl-, megfogni; bevenni; beszedni.

perch (percs), angol hosszmérték = $16^1/_2$ angol láb.

percurrálni, *lat.* átfutni, futva átolvasni.

percussio, *lat.* rázkódás, rázkódtatás, ütés; csappantás; csappantó; **percutiálni**, megütni.

perdu, *fr.* (perdü), veszett, elveszett.

perduëllio, *lat.* fölségsértés, hazaárulás.

pereat! *lat.* veszszen el!

peregrinus, *lat.* idegen.

peremptorie, *lat.* haladék nélkül, haladéktalanul, azonnal, rögtön; eldöntőleg; ügydöntőleg; **peremptorius**, haladékot nem szenvedő, halaszthatlan; eldöntő, ügydöntő.

perennalis, *lat.* örök, örökös, örökké tartó; télen át tartó, kitelelő (növény).

perfectibilis, *lat.* tökélyesithető, tökéletesithető; tökélyesbülhető; **perfectibilismus**, azon hit, hogy az emberinem folytonosan a tökéletesség felé halad; **perfectibilitas**, tökéletesithetőség, tökélyesbülhetőség; **perfectio**, tökély, tökéletesség; **perfectum**, tökéletesen elmult idő; **perfectus**, tökéletes; **perficiálni**, *tul.* csinálni; véghezvinni; tökélyesitni, tökéletesitni.

perfid, *lat.* hütelen, hitszegő; áruló; **perfide**, hütelenül; hitszegő, árulómódon; **perfidia**, hütelenség, hitszegés, árulás.

perfluxus, *lat. kórt.* hasmenés.

perforatio, *lat.* átfurás, átlyukasztás.

pergamen, *gg.* hártya, szirony.

perhorreálni, *lat.* iszonyodni (-tól, -től); **perhorrescálni**, (birót v. tanut) részrehajlónak nyilvánitani, s azok eltávolitását kérni.

perialgia, *gg. kórt.* általános fájdalom.

perianthium, *gg. nt.* burok, virághüvely.

periantologia, *gg.* sebkötéstan.

periautologia, *gg.* öndicséret, dicsekedés.

Digitized by Google

periäresis, *gg. seb.* a fekélyek kimetszése, körülmetszése; **taglevétel.**

periblepsis, *gg.* körültekintés; merev tekintet.

pericarditis, *gg. kórt.* szivburokgyuladás; **pericardium,** *bt.* szivburok, szivtok, szivhártya, szivháló; **pericarpium,** *nt.* magrejtő.

pericharia, *gg.* elragadó, némelykor halált okozó örüm; elragadtatás; **pericholia,** *kórt.* epebőség; **pericholus,** epekóros; **perichondium,** *bt.* porchártya.

periclitálni, *lat.* veszélyezni, veszélyeztetni; **periculosus,** veszélyes, veszedelmes; **periculum,** veszély; **periculum in mora,** a késedelem veszedelmes.

peridesmium, *gg. bt.* szálag-hártya; **peridromis,** az oszlopok és fal közötti folyosó; **periegesis,** körülvezetés (a nevezetességek megmutatása végett); hely- és országleirás; **perieget,** vezető, leiró, magyarázó; **periergia,** mesterkélt, keresett irásmód.

perigäum, *gg. csill.* földközel.

perigonium, *gg. nt.* lepel, nemrejtő, viram.

perihelium, *gg. csill.* napközel.

perikardion, *gg. bt.* szivhártya; **perikarditis,** *kórt.* szivhártya-gyuladás; **periklasis,** törés, csonttörés; **perikochlion,** *gép.* csavartok; **perimeter,** környület, kerület; **perimysium,** *bt.* izomhártya.

perimálni, *lat.* megölni, megsemmisiteni, kiirtani.

perinäocele, *gg. kórt.* bél- v. hashártya-sérv.

perinäum, *gg. bt.* szeméremgát.

periodos, *gg.* körmondat, kerekmondat; időkor, időszak, korszak, körszak; keringési idő; **periodeuten,** vándorló orvosok; **periodice,** koronként, időszakonként; **periodicitas,** forgás, keringés, körülfutás; ideigvalóság, ideiglenség, ideiglenesség; időnkéntiség, időszakonkénti visszatérés, visszafordulás; **periodicus,** időszaki, koronkénti; **periodologia,** körmondattan; **periodus** = periodos.

periodynia, *gg. kórt.* váltakozó fájdalom.

periöci, *gg. t.* a föld azon lakói, kik ugyanazon szélességi kör alatt, de ellenkező pontokon, vagy ellenkező déli vonal alatt laknak.

periope, *gg.* körültekintés; csillagásztorony.

perioptrik, *gg.* szétsugárzástan.

periorama, *gg.* körkép.

periorbita, *gg-lat. bt.* szemgödörhártya; **periorbititis,** a szemgolyó mögötti gyuladás.

periosteum, *gg. bt.* csonthártya; **periosteites,** csonthártya-lob; **periostosis,** csontdaganat.

peripatesis, *gg.* ide s tova járkálás; **peripatetikus,** járkálva oktató, mint Aristoteles; **peripatos,** sétálás, sétahely.

peripetia, *gg.* fordulat, cselekvényfordulat a szinmüben.

peripheria, *gg. mt.* körület, körszél, körzet.

periphrasis, *gg.* körülirás (szóértelmezés).

periphrixis, *gg.* borzadás a hideg miatt.

peripneumonia, *gg. kórt.* tüdőgyuladás.

peripsyxis, fázás, borsos bőr.

periptosis, döntő fordulat (a betegségnél).

peripyema, peripyetia, *kórt.* genygyülés a test valamely része körül.

peris, *gg. bt.* méhhüvely.

periscii, *gg.* körárnyékuak, kik árnyékaikat az ég minden tája felé vetik, mi a sarki lakosoknál történik.

periscythismus, *gg.* bőr-lefejtés, nyuzás.

periskopicus üveg = körülmutató üveg.

perispermium, *gg. nt.* bélrejtő; magrejtő, magtok, magbőr.

perissologia, *gg.* szóár, szódagály.

peristalticus, *gg.* gilisztaalaku.

peristasis, *gg.* körülmény, mibenlét, tartalom (beszédé, iraté).

peristaticus, *gg.* körülményes.

peristole, *gg.* bélmozgás.

peristylium, *gg.* oszlopzat; **perisystole,** érütés-szünet.

peritia, *lat.* jártasság, tapasztaltság; **peritus,** jártas, tapasztalt; **peritus ar-**

Digitized by Google

tis, műértő, szakértő; **peritus juris,** törvénytudós.

peritonäorrhexis, *gg. kórt.* hashártya-szakadás; **peritonäum,** *bt.* hashártya, bélhártya; **peritonitis,** *kórt.* hashártyalob.

perizoma, *gg.* öv; sérvkötő.

perjurium, *lat.* hamis esküvés.

permanens, *lat.* állandó, állandós, maradó, tartós.

permeabilis, *lat.* átjárható, áthatható; **permeabilitas,** átjárhatóság, áthathatóság; **permeatio,** áthatás, átjárás.

permissio, *lat.* megengedés, engedély, engedelem, szabadjára hagyás; **permissive,** engedőleg.

permoveálni, *lat.* rábirni.

permutálni, *lat.* cserélni, fölcserélni; **permutatio,** el-, fölcserélés; csere.

perniciosus, *lat.* ártalmas, veszélyes; dögleletes.

pernoctatio, *lat.* éjjelezés.

perodynia, *gg. kórt.* gyomorfájás.

peroma, *gg. kórt.* szélhüdés.

peropodes, *gg. állatt.* csonkalábuak.

perorálni, *lat.* szónokolni; **peroratio,** beszéd vége; végszó, végszózat; iskolai szónoklás.

perosis, *gg.* csonkitás, megcsonkitás.

perpendicularis, *lat.* függőleges, függélyes, függirányos; **perpendiculum,** függély, függőleges vonal; lógony.

perpetuum mobile, *lat.* örökmozgony; szüntelen mozgó, önmagától mozgó gép; **perpetuum silentium,** örök hallgatás; az ügyvédnek elmozditása az ügyködéstől.

perplexitas, *lat.* zavar; bizonytalanság, kétes állapot; szorultság, szorult állapot.

perquisitio, *lat.* (birói) nyomozás, kutatás, vizsgálás.

per risum multum potes cognoscere stultum, *lat.* a sok nevetésről lehet megismerni a bolondot.

perscrutatio, *lat.* kifürkészés, kikutatás.

persecutio, *lat.* üldözés; **persecutor,** üldöző; **persequálni,** követni, folytatni; üldözni.

Perseus, *gg.* a hitrege szerint félisten, hős, ki Medusát legyőzte; csillagzat neve.

perseverantia, *lat.* állhatatosság, szilárdság.

persico, *ol.* barackszesz.

persiflirozni, *fr.* (persifler = persziflé), gunyolni valakit; gunyt üzni valakivel.

persona, *lat.* személy; **personale,** személyzet; **personalia,** személyes körülmények, személyes viszonyok, személyes nevek, névmások, igék; **personalis,** személyt érdekló, személyre vonatkozó, személyes, személyi, személybeli, személy...; **personalis praesentiae regiae in judiciis locumtenens,** a királyi személyes jelenlét törvényszékbeli helytartója, röviden: kir. személynök, a kir. tábla és 1848-ig a karok és rendek táblájának elnöke; a sz. kir. városok egy részétől a pörök a személynöki székhez fölebbeztettek, s ezen városok személynöki városoknak neveztettek; **personalitas,** személyiség; személyesség; személy; **personalitások,** személyeskedések, személyes sértések; **personaliter,** személyesen; **personificálni,** személyesitni; **personificatio,** személyesités; személyesitvény.

perspectiva, *barb.-lat.* távcső; távtan, azon mesterség: a tárgyakat valamely lapon akképen előállitani, hogy a szemnek ugy tünjenek föl, mintha egymás mögött a távolban állanának; távlat, távlátmány; látarány, távlátszat; **madár-perspectiva,** mely a tárgyakat fölülről lefelé nézve tünteti elő.

perspicacitas, *lat.* éles látás, éles belátás; **perspicue,** világosan, tisztán, érthetőn, érthetőleg; **perspicuitas,** átlátszóság; **perspicuus,** világos, tiszta; érthető, értelmes.

perspiratio, *lat.* kigőzölgés, kipárolgás.

persuadeálni, *lat.* hitetni, elhitetni, rábeszélni, rábirni, valamire birni.

pertica, 1) *lat.* rúd; villámhárító rúd; 2) olasz hosszmérték = 2,97 mètre; **pertica quadrata** = 6,84 acre.

pertinacitas, *lat.* makacsság, nyakasság, megátalkodás.

pertractálni, *lat.* tárgyalni.

perturbatio, *lat.* megzavarás, háborités; háborodás; *csill.* pályazavar.

Digitized by Google

pertussis, *lat. kórt.* köh-hurut, szamárhurut.

perversus, *lat.* kiforditott; megforditott; elforgatott, elcsavart, fonák (értelem stb.); fölfordult, fonák, rosz (szokás stb.).

peso, *ol.* teher, tereh, nehézség, suly; **peso duro,** spanyol piaszter.

pessimismus, *lat.* azon tan v. vélemény, hogy a világ egyátalában rosz; roszathivés; **pessimista,** roszathivő.

pestis, pestilentia, *lat.* dögvész, dögkór, halálvész.

petalit, *ásvt.* mezőpat, térpat.

petalodes, *gg.* levélalaku; virágleválalaku, sziromképü; **petalon, petalum,** levél, *kül.* virágleválel, szirom.

petarde, *fr.* (petárd), petárda, roncsa.

petechiae, *lat. kórt.* patécs, vörös küteg, ragadós forrólázzal egybekötve.

Peterborough (Pit'rborro), angol tábornok; angol város.

petit, *fr.* (pti), apró, csekély, kevés, kis, kicsiny; apró betü.

petitio, *lat.* kérvény, kérelem; **petition of rights,** *ang.* (petis'n of reitsz), jogok kérelmezése; 1627-ben I. Károly király által szentesitett törvény, melyben a parliament jogai biztosittatnak; **petitio principii,** álbizonyitás, midőn olyasmi hozatik föl bizonyitó ok gyanánt, a mit épen magát kellene bebizonyitani; elv-belopás? ok-belopás? **petitor,** folyamodó, kérelmező; **petitum,** kérelem.

petrefactum, *gg.-lat.* kővé vált test; kövület; **petrificatio,** kővé válás, kövülés.

petrilith, *ásvt.* mezőpat, térpat.

petrinus, *gg.* katholikus világi pap.

petrographia, *gg.* kőleirás; **petroleum,** kőolaj, földolaj; **petrologia,** kőtan.

petroselinum, *nt.* petrezselyem.

Petrowitsch, *orosz,* Péter fia.

Petrus, *gg.* finév = szikla; Péter.

petto, *ol.* mell, kebel.

petulans, *lat.* csintalan, pajkos; **petulantia,** csintalanság, pajkosság.

peu à peu, *fr.* (pő á pő), lassanként.

pexis, *gg. gyógyt.* megalvás, megfagyás.

pfiff, *ném.* fütty; ½ messzely; csel, furfang; **pfifficus,** *ném.-lat.* furfangos.

phacitis, *gg. kórt.* szemlencse-gyuladás.

Phädra, *gg.* Theseus neje, Ariadne nővére.

Phaethon, *gg.* Apollo fia, ki a napszekerét az égen oly roszul kormányozta, hogy fölborulván, a földet majdnem elégeté, miért is őt Zeus villámmal agyonsujtotta; magas, könnyü, fedél nélküli kocsi.

phagäna, *gg. kórt.* éhkór.

phagedäna, *gg. kórt.* (maga körül) harapózó fekély.

phakodes, *gg.* lencsealaku; lencséded; *kórt.* májfoltos, szeplős; **phäkops,** a ki májfoltos, szeplős; **phakopsis,** májfolt, szeplő; **phakoptisane,** lencsefőzet, főtt lencse-lé; **phakos,** lencsealaku bőrfolt; **phakosis,** sötét folt a szemben; **phakotos,** lencsealaku kés.

phalakra, *gg.* kopaszság; **phalakrodes,** kopasz, tarfejü; **phalakroma,** kopasz fej; **phalakrosis,** kopaszság, kopaszulás.

phaläna, *gg. állatt.* éjpille; **phaläinidae,** éjlepék.

phalanstere, *gg.-fr.* (fálánszter), közös lak- és dolgozóház.

phalanx, *gg.* a macedoniai hadseregnek 4—8—16 ezer emberből álló osztálya, mely négyszögbe sorakozva rohamának ereje által az ütközetet eldöntötte; zárt négyszög, zárt sor.

phallalgia, *gg. kórt.* himvesszőfájás; **phallankylosis,** annak meggörbülése; **phallitis,** annak daganata (kivül); **phallocarcinoma,** rák a himvesszőn; **phallokampsis,** himvessző-görbülés; **phalloncus,** himvessződag (belül); **phallorrhagia,** vérfolyás a himvesszőből; **phallorrhöa,** ondófolyás; **phallus,** himvessző; *nt.* szömörcsög.

phanerogamen, *gg. t. nt.* virágos növények.

phänigmos, *gg.* ingerlőszer az arc pirositására.

phänomen(on), *gg.* tünemény, tünet, jelenség; *kül.* légtünemény; **phänomenogenia,** tüneményképződés, tüneményszármazás; tüneménykeletkezés; **phänomenogonologia,** tüneménytá-

Digitized by Google

madástan; **phänomenographia**, tüneményleirás; **phänomenologia**, tüneménytan; **phänomenoskopia**, tüneményvizsgálat.

phantasia, *gg.* képzelő erő, képzelet, képzelem; ábránd; andalgó (a zenében); **phantazirozni**, képzelődni, ábrándozni; félrebeszélni, eszén kivül lenni.

phantasma, *gg.* csalkép, rémkép, rém; **phantasmagoria**, képbüvészet; **phantasmatista**, ábrándozó; álomfejtő; **phantasmoskopia**, lélek-látás, kisértetlátás.

phantasta, *gg.* képzelgő, ábrándozó; különc; **phantastikon**, képzelő tehetség; **phantastikus**, ábrádos, ábrándszerü, képzelgő, különcös.

phantom, *gg.* = phantasma.

pharisäus, *zsidó, tul.* különválasztott, különc; képmutató, szineskedő; **pharisäismus**, képmutatás, szineskedés.

pharmaceum, *gg.* gyógyszertár; **pharmaceut**, gyógyszerész; **pharmaceutik**, gyógyszerészet; **pharmaceutikus**, gyógyszerészi; **pharmacites**, füszeres bor; **pharmakochemia**, orvosi vegytan; **pharmakodynamik**, a gyógyszerek erejéről szóló tan; **pharmakognosia**, gyógyszer-isme; **pharmakolith**, *ásvt.* egérkő; **pharmakologia**, gyógyszertan; **pharmakon**, gyógyszer; varázsszer, varázsital; **pharmakopö(i)a**, gyógyszer-készités; **pharmakopola**, gyógyszeráros; **pharmakoposia**, gyógyszer-ivás, gyógyszerrel élés; **pharmakotheka**, gyógyszer-szekrény, házi gyógyszertár; **pharmakotriba**, **pharmakotrips**, gyógyszerdörzsölő v. törő; **pharmatites**, füszeres bor.

Pharos, *gg.* sziget Alexandria mellett; világitó torony.

pharynx, *gg. bt.* garat, az étcső kezdete; *ált.* torok, gége, nyeldeklő; **pharyngemphraxis**, garat-dugulás; **pharyngeurysma**, garat-tágulás; **pharyngitis**, garat-gyik; étcsölob; **pharyngocele**, garatsérv; **pharyngographia**, garatleirás; **pharyngolysis**, garatizom szélhüdés; **pharyngopalatinisch**, a garatot és inyt (szájpadlást) illető; **pharyngoperistole**, garatszükület; **pharyngoplegia**, garatizomszélhüdés; **pharyngorrhagia**, garatvérfolyás; **pharyngospasmus**, garatgörcs; **pharyngotomia**, garatmetszés; **pharyngotomus**, garatmetesz (kés).

phasis, *gg.* változás; változat, változvány; fényváltozás; holdváltozás, holdnegyed.

phaseolit, *ásvt.* borsókő, csepegő kő neme.

phatne, **phatnion**, *gg. bt.* fogüreg, fogsejt; **phatnorrhagia**, vérzés a fog üregeiből.

phellandrium aquaticum, *lat. nt.* vizi bösövény; tavaszi szironták.

phengit, *gg.* üvegkő; holdkő.

phengophobia, *gg. kórt.* fénykerülés, fényiszony.

pheugydron, *gg. kórt.* viziszony; **pheugydros**, viztől félő.

philadelphia, *gg.* testvérszeretet; **philalethes**, igazságszerető; **philalethia**, igazságszeretet; **philandria**, (tulzott) férfiszeretet; **philanthrop**, emberszerető, emberbarát; **philanthropia**, emberszeretet; **philanthropicus**, emberszerető, emberbaráti; **philargyria**, pénz-, *kül.* ezüstszeretet; **philaster**, **philasteria**, a csillagok kedvelése; **philautia**, önszeretet, önzés; **philemon**, szerető; **Philemon és Baucis**, kölcsönös szeretet által kitünő házastársak; **philharmonicus**, zenekedvelő; **philhellen**, hellenbarát; **philiater**, az orvosi tudomány kedvelője; **Philippinák**, éjszakkeleti, tiz nagyobb és ezernél több kisebb szigetből álló szigetcsoport az indiai szigettengeren, a csendes és a chinai tenger között; **Philippos**, finév: lókedvelő; Fülöp; **philobiosia**, életkedv, életszeretet; **philodoxia**, dicsvágy; **philogyn**, nőbarát, asszonybarát; a nők kedvelője; **philogynia**, a nők kedvelése; **philoikos**, házibarát; **philokalia**, a szép szeretete; **philolog**, *tul.* szókedvelő; nyelvész, nyelvtudós, nyelvbuvár; **philologia**, nyelvészet, nyelvtudomány, nyelvbuvárlat; **philomathia**, tanulási vágy, **philomele**, ének-kedvelő; csalogány; **philomusos**, a muzsák barátja, a szépmüvészetek, *kül.* a költészet kedvelője; **philonium**, fájdalomcsillapitó

Digitized by Google

gyógyszer; **philönus**, borkedvelő; **philopädia**, gyermekszeretet; **philopädion**, gyermekbarát; **philopater**, atyaszerető; **philophan**, világosság barátja; **philophysicus**, a természet barátja; természetvizsgáló; **philopinakion**, emlékkönyv; **philoposia**, tivornyakedvelés; **philopsychia**, életkedv; az élet szeretete (gyávaság); **philosomatia**, a test tulságos ápolása; **philosoph**, *tul.* bölcseségbarát; bölcselő, bölcselkedő, bölcs; **philosophálni**, bölcselkedni; **philosophaster**, álbölcs; **philosophema**, bölcsmondat; **philosophia**, *tul.* bölcseségszeretet; bölcselem, bölcészet, bölcselkedés; bölcseség; bölcseségtan; **philosophikus**, bölcseségszerető; bölcseségtani; **philostorgia**, szerelmi hajlam; gyöngéd szeretet; szerelmesség; **philotechnia**, müvészetkedvelés; **philotechnos**, mübarát; müvészetkedvelő; **philoteknia**, gyermekszeretet; **philoteknos**, gyermekbarát; **philotheus**, istenszerető; **philotimia**, becsületszeretés; **philoxenia**, az idegenek szeretete, vendégszeretet.

philtroman, szerelemittas; **philtromania**, szerelmi düh; **philtron**, szerelem-ital.

phimosis, *gg. kórt.* szükület, dugulás.

phlebarteriodialysis, *gg. kórt.* ütérdaganat; **phlebemphraxis**, vérérrekedés; **phlebeurysma**, vérér-tágulás; **phlebion**, vererecske; **phlebitis**, vérérgyuladás; **phlebodes**, eres; **phlebographia**, érleirás; **phleboïdes**, érnemü; **phlebologia**, értan; **phlebopalia**, a vérerek mozgása, lüktetése; **phlebophthalmotomia**, érvágás a szemen; **phleborrhagia**, **phleborrhexis**, vérérpattanás; **phlebotom**, érvágó (eszköz); **phlebotomia**, érvágás; **phlebotomist**, érvágó orvos; **phlebotrauma**, ér-seb.

phledonia, *gg. kórt.* őrültség, őrjöngés; **phledonodes**, félrebeszélő.

phlegma, *gg. kórt.* nyálka, takony, turha; hidegvér; **phlegmagogica**, nyákhajtó, nyákoszlató szerek; **phlegmaticus**, hidegvérü, lomha; **phlegmatopyra**, nyálkaláz; **phlegmone**, *kórt.* vérdaganat, gyuladás; **phlegmonodes**, gyuladós.

phlogiston, *gg.* tüzanyag; **phlogoïde**, *kórt.* arcpir (forróság miatt); **phlogopyra**, gyuladásos láz; **phlogosis**, gyuladás, lob; **phlox**, *nt.* lángvirág.

phobodipson, *gg. kórt.* viziszony, ebdüh.

Phöbos, *gg.* = Apollo; nap; szódagály; **phöboblepsia**, költési düh, verselő-düh.

phödes, *gg. kórt.* égéshólyagok; **phoïs**, égéshólyag.

phonetik, *gg.* hangtan; **phonetikus**, hangzó, hangszerü, hangszerinti; **phonika**, hangzástan.

phonognomik, *gg.* hangtan; az ember hangjáról annak belsejére való következtetés; **phonographia**, hangirás; **phonographika**, hangirástan.

phönix, *gg.* mesés madár, mely állitólag 500 évig élt, azután saját maga által készitett fekhelyen elégvén, hamvaiból uj életre kelt; a miért is a ritkaságnak s az öröklétnek jelképe, és némely tüz elleni biztositó-társulat róla vette cimét.

phonolith, *gg. ásvt.* csengőkő; **phonometer**, hangmérő; **phonurgia**, viszhangtan.

phorometer, *gg.* teherképességmérő.

phoronomia, *gg.* mozgás-mértan.

phosgen, *gg.* fényanyag; **phosgengáz**, *vt.* fény-képezte lég; **phosphas calcariae** és **calcicus**, *vt.* vilsavas haméleg, hamag v. hamuzsir; **ph. hydrargyricus** és **hydrargyrosus**, *vt.* vilsavas higéleg; **ph. natricus** v. **sodae**, *vt.* vilsavas szikeny-lugsó; **ph. plumbicus**, vilsavas ólméleg; **phosphate**, *vt.* vilsavas savak; **phosphilos**, világosságkedvelő; **phosphite**, vilacssavas savak; **phosphor**, *tul.* fényhordó; *vt.* viló, vilany (világitó kő, léggyuló); **photogen**, fényanyag; **photograph**, fényiró, fényképész; **photographia**, fényirás, fényképelés; fényirat, fénykép; **photologia**, fénytan; **photometeor**, világitó légtünemények; **photometer**, fénymérő; **photophobia**, fényiszony; **photophobophthalmus**, *kórt.* fényt-kerülő szem; **photopsia**, *kórt.* káprázás a szem előtt; **photoskiaterik**, fény- és árnyéktan; **photoskop**, fényvizsgáló,

Digitized by Google

fényméró; **photosphæra**, fénykör; **phototechnia**, világitási tan.

phoxos, *gg.* csucsos fej; csucsos fejü ember.

phrasis, *gg.* szólásmód, szójárás; cifra szó, sallang; **phraseologia**, szójárások gyüjteménye.

phrenesia, *gg.* órültség; **phreneticus**, órült, tébolyodott; **phrenismus**, **phrenitiasis**, **phrenitis**, *kórt.* agyvelőgyuladás, agylob; agydüh; **phrenologia**, agyhártyatan; koponyatan.

phricasmus, v. **phricodes**, *gg.* fázás, hideglelés; borsos bőr.

phronesis, *gg.* ész, elme.

phthinodes, *gg. kórt.* aszkóros.

phthiriasis, *gg. kórt.* tetvesség; **phthiriophagia**, tetüevés.

phthisicus, *gg. kórt.* sorvadó, sorvadási; sorvadásban szenvedő; aszkóros; **phthisiologia**, sorvadási betegségekről szóló tan; **phthisiopneumonia**, genyes tüdővész gyuladással; **phthisis**, sorvadás, aszkór; **phthisis abdominalis**, has-sorvadás; **phth. abd. purulenta**, genyes has-sorvadás; **phth. bronchialis**, gőgsip-vész; **phth. cariosa**, csontfenétől származó sorvadás; **phth. dyspeptica**, emészthetetlenségtől származó sorvadás; **phth. hepatica**, májsorvadás; **phth. laryngea**, gőgsorvadás; **phth. liënalis**, lépsorvadás; **phth. oesophagia**, étcsősorvadás; **phth. pharyngea**, garatvész; **phth. psychropotica**, hideg italtól származó tüdővész; **phth. pulmonalis**, tüdővész; **phth. renalis**, vesesorvadás; **phth. trachealis**, gőgsip-vész.

phylax, *gg.* őr, vigyázó.

phyllon, *gg. nt.* levél; *kül.* csészelevélke, szirom.

phyma, *gg. kórt.* daganat, *kül.* mirigydaganat.

physa, **physalis**, *gg. kórt.* hólyag, vizhólyag.

physagoga, *gg. t. gyógyt.* szélhajtó szerek; **physagogum**, szélhajtó szer.

physcon, *gg. kórt.* potroh.

physconia aquosa, *gg.-lat. kórt.* tömló-vizkór; **ph. biliosa**, epehólyagvizkór; **ph. emphractica**, széldaganat; **ph. hepatica**, májdaganat; **ph. renalis**, vesedaganat; **ph. splenica**, lépdaganat; **ph. uterina**, méhdaganat; **ph. ventriculosa**, gyomordaganat.

physema, **physesis**, *gg. kórt.* fölpöffedés, has-vizkórság.

physiatria, *gg.* a természet gyógyereje, a természet ereje általi gyógyitás.

physika, *gg.* természettan; **physikalis**, természeti, természettani; **physikus**, természetbuvár, természettudós; országos, megyei, városi orvos; **physiogenia**, a természet története; **physiognom**, arc-vizsgáló, arcbuvár; **physiognomia**, arckifejezés; **physiognomika**, arcisme, arcjeltan, arculattan; **physiognosia**, természetisme, természetvizsgálás; **physiograph**, természetleiró; **physiographia**, természetrajz, természetleirás; **physiokratia**, a természet ereje, a természet törvényeinek ismerete; **physiokraticus rendszer**, azon államgazdasági rendszer, mely Quesnoy francia orvos elmélete után a földet vagy a föld termékét tekinti a vagyonosodás és jóllét egyedüli forrásául; **physiolog**, az emberi test állati természetének ismerője; élettudós; **physiologia**, élő testek, különösen az emberi testnek természettana; állatok élettana; **physiologicus**, élettani; **physiophilos**, természetbarát; **physioplastika**, természetes alakképződés.

physoncus, *gg. kórt.* széldaganat.

phytalia, *gg.* növényzet; **phyteuma**, növény; **phyteusis**, ültetés, vetés; **phyteuterion**, faiskola; **phytobiologia**, növényélettan; **phytochemia**, növény-vegytan; **phytogen**, növényanyag; **phytogeographia**, növényföldleirás, a növényeknek a földöni elterjedéséről szóló tan; **phytognomonika**, növényisme; **phytograph**, növényleiró; **phytographia**, növényleirás; **phytoismus**, növényélet; **phytolith**, növénykövület; **phytologia**, növénytan; **phytonomia**, növényélettan; **phytonymia**, a növények megnevezése; **phytophag**, növényevő; **phytophysiologia**, növényélettan; **phytotomia**, növénybonctan; **phytotypolith**, növénylenyomat köveken; **phytozoon**, növényállat.

Digitized by Google

pia desideria, *lat.* ájtatos kivánságok (melyek soha sem teljesülnek).

piano, *ol.* gyöngén, szendén.

piaszter, (*spany.* piastra = lap, ezüstlap), 1) **spanyol piaszter** (peso duro), = 20 real = 2 frt. 10 kr.; 2) **olasz piaszter** (scudo) = 10 paoli = 2 frt. 10 kr.; piasztrino = 1/4 piaszter = 2 1/2 paoli; 3) **török piaszter** (törökül gers, grus) = 40 para = 120 asper = 9 ujkrajcár.

pice, keletindiai sulymérték Madrasban, Surateban; 30 p. = 1 seer.

picol, chinai mázsa; 1 picol = 100 catty à 16 tael = 60,472 kilogramme; Siamban 1 p. = 50 catty, csakhogy itt a catty kétakkora; 1 maláji picol = 100 ottani catty; Banka szigeten 1 picol = 60,288 kilogramme.

pictor, *lat.* képiró; festő.

pié, *spany.* láb = 0,278 mètre; fölosztlik 12 pulgadora, à 12 lineo.

piëdestal, *fr.* lábazat, talapzat, oszloptalp.

pietas, *lat.* ájtatosság; gyermeki tisztelet, kegyelet; **pietismus,** szenteskedés, áhitatszinlés; **piëtista,** szenteskedő, álbuzgó.

pignoratio, *lat.* zálogolás, elzálogitás; **pignoratitia bona,** zálog(os)ban levő javak; **pignus,** zálog.

pilote, *fr.* (pilot), hajókalauz, révkalauz; cölöp, cövek.

pilula, *lat.* labdacs.

pinakothek, *gg.* képtár, képterem.

Pindar, *gg.* költő neve.

pinte, *fr.* (pent), 1) régi francia folyadékmérték = 0,931818 litre; az uj francia pinte épen egy litre; 2) angol pint (peint), mint gabonamérték = 1/8 gallon; = 0,567 litre; mint folyadékmérték = 0,568 litre; 3) olasz pinta = 1 litre; 4) magyar pint = 2 itce.

pinxit, *lat.* rajzolta.

pionnier, *fr.* (pionié), utász, árkász.

pipa, spanyol és portugalli bor- és olajmérték, körülbelül 7 1/2 bécsi akó.

piquant, *fr.* (pikán), fűszeres, csipős (étel); élezett, hegyezett, szurós (irály); csipős, furdaló (szó).

pirata, *gg.* tengeri rabló.

pissoir, *fr.* (pisszoár), vizelőhely.

pittoresque, *fr.* (pittoreszk), festői (vidék, táj).

pium desiderium, *lat.* ájtatos kivánság.

Pius, *lat.* finév = ájtatos.

pivot, *fr.* (pivó), sark; sarkpont.

placatum, *középk. lat.* **placard,** *fr.* falragasz.

placet, *lat.* tetszik; **placetum regium,** királyi engedelem, királyi tetszvény.

placirozni, *fr.* (placer = plásze), helyezni, elhelyezni; befektetni.

plafond, *fr.* (pláfohn), szobamennyezet.

plagiarius, *lat.* gondolat-orv; emberrabló; **plagiator** = plagiarius; **plagiatum, plagium,** gondolat-orzás.

plaid, *ang.* (pled), a hegyi skótok köpenye, kockás gyapjuszövetből; **plaiding** (pleding), tarka-kockás nagykendő.

plaidirozni, *fr.* (pledirozni), a biróság előtt beszélni; **plaidoyer** (pledoáje), védbeszéd.

plaisanterie, *fr.* (plesánteri), enyelgés, tréfa.

plana successio, *lat.* világos örökösödés.

planconcav, *barb.-lat.* lapos-homoru, egyik felől lapos, a másik felől homoru; **planconvex,** lapos-domboru.

planeta, *gg.* bolygó, bujdosó csillag; **planetarium,** belygólajstrom, a bolygók forgását mutató gép; **planetoïd,** kis bolygó; **planetolabium,** bolygóméró, a bolygók vizsgálására szolgáló eszköz.

planiglobium, *barb.-lat.* lapos-gömb, gömbrajz; **planimeter,** sikmérő; **planimetria,** sikmértan; **planipennia,** *állatt.* laposröpűek; **planirostrum,** *állatt.* lapos v. széles csőrü madár; **planirozni,** *fr.* egyengetni, rónázni; simitni; síkitni; **planisphärium,** *lat.-gg.* = planiglobium; **planities,** *lat.* sikság; rónaság, lapály, sikmező, térség.

plántálni, *lat.* ültetni; **plantatio,** ültetvény.

plantigrada, *barb.-lat. állatt.* talponjárók.

planum, *lat.* tér, térség, sikság; terv, tervezet, alaprajz; térkép; **planum**

Digitized by Google

inclinatum, lejtős, meneteles siktér; **planum tabulare**, döntvénytár.

planuria, *gg. kórt.* a vizelet elmenetele szokatlan utakon.

plastika, *gg.* képelés, képlő müvészet; **plastikus**, képelő, képlési.

plastograph, *gg.* iráshamisitó; **plastographia**, iráshamisitás; hamisitott irat; **plastolog**, hazug ember.

platanus, *gg. nt.* boglárfa, plátán.

plateau, *fr.* (plátó), fönsik, magas térség.

plate-forme, *fr.* lapos tető; hegyi sikság.

platina, *spany.* éreny; fehér arany.

Plato, görög bölcs; **plátoi szerelem**, szellemi, nem érzéki, szerelem.

plausibilis, *lat.* elfogadható, meglehetős; valószinü.

plebanus, *középk. lat.* plebános, lelkész.

plebejus, *lat.* közpolgár; **plebiscitum**, népvégzés; **plebokratia**, *lat.-gg.* a pórnép uralkodása; **plebs**, pórnép, köznép.

plein pouvoir, *fr.* (plehn puvoár), teljhatalom.

plejaden, *gg. csill.* fiastyuk, hetevény.

plenaris, *lat.* teljes, teljesszámu (gyülekezet, ülés stb.); **plenilunium**, holdtölte; **plenipotentiarius**, meghatalmazott; **pleno jure**, teljes joggal; **plenum**, teljes; teljesülés; **plenum dominium**, teljes tulajdon; **plenus venter non studet libenter**, tele has nem tanul örömest, tele hassal nem örömest tanul az ember.

pleonasmus, *gg.* szófölösleg.

plethora, *gg. kórt.* nedvbőség, vérbőség; vérduzzadás; vértolulás.

pleumodes, *gg. kórt.* tüdővészes tüdőkóros.

pleura, *gg. bt.* mellhártya; **pleuralgia**, *kórt.* oldalfájás; **pleuresis**, gyuladásos oldalnyilalás; **pleuritis**, mellhártyalob; **pleurodynia**, oldalnyilalás, oldalszurás, szegezés; **pleuro(peri)-pneumonia**, mellhártya- és tüdőlob; **pleuropyesis**, mellhártya-genyedés; **pleurostosis**, a mellhártya elcsontulása.

plexus, *lat. bt.* fonat.

plica polonica, *barb.-lat. kórt.* lengyelfürt.

plombirozni, *fr.* ónnal betömni *kül.* üres fogat.

plumbago, *lat. ásvt.* irla, rajzla, vasas szén.

plumbi cinis, *lat. vt.* ólomhamu, ólomélecs, ólomtajt, ólommész; **pl. vitrum**, *ásvt.* ólomfényle, ólommáz v. fénymáz.

plumbum, *lat. ásvt.* ólom; **pl. aceticum**, *vt.* ecetsavas ólom, ólméleg; **pl. carbonicum**, szénsavas ólom; **pl. chloratum**, halv-ólom, ólomhalvag; **pl. hyperoxydatum**, ólomföl-éleg; **pl. hyperoxydulatum**, ólomföl-élecs; **pl. jodatum**, ólomiblag; **p. muriaticum**, sósavas ólom; **pl. nitricum**, légsavas ólméleg; **pl. phosphoricum**, vilsavas ólméleg; **pl. sulphuricum**, kénsavas ólméleg.

plump, *ném.* esetlen, otromba.

pluralis, *lat.* többes, többes szám; **pluralismus**, közérzület, közszellem; **pluralitas**, többség; **plus**, több; meg; fölösleg; **plus minus**, többé kevésbé, körülbelül; **plusquamperfectum**, régmult idő.

Pluto, *gg.* az alvilág és kincsek istene.

pluviale, *barb.-lat.* köpenyalaku, elöl nyilt misemondó ruha.

pluviose, *fr.* (plüviosz), esős hónap, a francia forradalmi naptárban január 20-tól február 18-ig.

Plymouth (Plimmösz), angol város és kikötő; több éjszakamerikai grófság és város neve.

p. m., = piae memoriae, *lat.* boldog emlékezetü.

pneobiomantia, **pneobiomantik**, **pneobiometria**, *gg. kórt.* tüdőpróba, annak meghatározása, valjon a holt ujszülött lélekzett-e; **pneuma**, lehelet, lélekzet; füst; levegő; szél; **pneumatias**, *kórt.* szüklélekzetü, fuladozó; **pneumatika**, légmoztan; szellemtan; **pneumatocele**, *kórt.* légsérv; **pneumatodes**, lihegés, pihegés, zihálás; **pneumatologia**, szellemtan; **pneumatomach**, ki a sz. lélek istenségét tagadja; **pneumatomachia**, lélektagadás; **pneumatophobia**, a kisértetektől

Digitized by Google

való félelem; **pneumatosis**, *kórt.* széldaganat; **pneumohydrothorax**, tüdőmellvizkór; **pneumolithiasis**, tüdőkőkór; **pneumometer**, tüdőmérő; **pneumometria**, tüdőmérés; **pneumonalgia**, tüdőfájás; **pneumonapostema**, tüdőfekély; **pneumonemphraxis**, tüdőrekedés; **pneumonia**, mellgyuladás; tüdővész; **pneumonica**, tüdőszerek; **pneumonicus**, a tüdőt illető, tüdő...; **pneumonitis**, tüdőlob, tüdőgyuladás; **pneumonocele**, tüdősérv; **pneumonographia**, tüdőleirás; **pneumonolithiasis**, kőképződés a tüdőkben; **pneumonologia**, tüdőtan; **pneumonoparalysis**, tüdőszélhüdés; **pneumonopathia**, tüdőnyavalya; **pneumonophthisis**, **pneumonophthöa**, tüdővész; **pneumonopleuritis**, mellgyuladás; **pneumonorrhagia**, tüdő-vérfolyás; **pneumonorrhöa**, vérköpés; **pneumonoscirrhus**, tüdőkeményedés; **pneumonothorax**, mell-szélkór.

pnigamon, *gg. kórt.* boszorkánynyomás; **pnigma**, fojtó hurut; **pnigmus**, **pnix**, fuladozás; **pnigophobia**, a megfuladástól félelem; mellgyík.

poco, *ol. zen.* kissé, kevéssé; **poco allegro**, **forte**, **lento**, **piano**, kissé élénken, erősen, lassan, halkan.

podagra, *gg. kórt.* köszvény, lábköszvény; **podagricus**, köszvényes; **podalgia** = podagra; **podarthrocace**, lábcsukló-baj.

podesta, *ol.* (*lat.* potestas), községi elöljáró, városbiró.

podex, *lat.* ület, alfel.

podolatria, *gg.* lábimádás; **podometer**, láb- v. lépésmérő; **podophyllon**, *nt.* libatopp.

podoptera, *gg. állatt.* uszó, uszonylábu madarak; **podorrheuma**, lábcsúz.

poëma, *gg.* költemény.

poena, *lat.* büntetés; **poena arbitraria**, tetszés szerinti büntetés; **p. capitalis**, halálbüntetés; **p. certa**, bizonyos meghatározott büntetés; **p. conventa**, bánatbér; **p. corporis afflicta**, testi büntetés; **poenae aggravatio** v. **exasperatio**, büntetés-sulyosbitás; **p. ecclesiastica**, egyházi büntetés, bünbánat; **poenalis**, büntető; **poena pecuniaria**, birság, pénzbüntetés; **p. praeclusi**, kizárással büntetés; **p. sanguinis**, *tul.* vérbüntetés, halálbüntetés; **p. temere litigantis**, a konok pörlekedő büntetése.

poësis, *gg.* költemény; költészet; költői tehetség; **poëta**, költő; **poëtaster**, költönc, versfaragó, rímfaragó, fűzfa-költő; **poëtika**, költészettan; költő-müvészet, költészet; **poëticus**, költői, költészeti.

pogonias, *gg.* szakállas nő; **pogoniasis**, női szakál; **pogonologia**, szakáltan.

point, *fr.* (poehn), pont; döfés, ütés; szem (kockán stb.); **point d'appui** (poehn dáppüi), támpont; **point de vue** (poehn dö vü), szempont; **point d'honneur** (poehn d'onnőr), becsületérzés, becsvágy; **point du tout** (poehn dü tu), egyátalában nem; **pointe**, *fr.* (poehnt), él, gondolat-él, élc-él; **pointeur** (poehntőr), irányozó, álgyuigazitó; kártyarakó.

polaris, *lat.* sark...; sarki, göncös, gönci; **polaris distantia**, valamely helynek távolsága a földsarktól, sarktáv; **polarisálni**, a sark felé irányulni v. irányitni; **polarisatio**, rezgirányitás, sarkitás; göncölités; rezgiránylás, sarkulás; **polaritas**, a szabadon álló iránytünek azon tulajdonsága, hogy a sark felé irányul; göncösség, sarkiasság.

polemarch, *gg.* hadfölügyelő, hadügyi miniszter.

polemia = tollharc; **polemika**, *gg.* vitatan, vitászat; vitázás, vitázat; **polemikus**, vitázó; vitászati; **polemizálni**, vitázni, vitatkozni.

polemographia, *gg.* háboru-leirás; **polemographika**, hadleirástan; **polemoskop**, hadi-, tábori-távcső; szinházi látcső.

polenta, *ol.* kukorica- v. gesztenyelisztből vajjal és pármai sajttal készitett étel.

poleographia, *gg.* város-leirás; **poliater**, városi orvos.

polichinel, *fr.* (polisinel), szinházi bohóc.

poliklinika, *gg.* a városi betegek gyógykezelése, a betegek gyógyitása lakhelyeiken; **poliklinikum**, városi kórház.

Digitized by Google

poliocretes, *gg.* város-ostromló, város-hóditó; **poliocretika**, ostromlástan.

poliosis, *gg. kórt.* (a hajak) szürkülése; **poliotes**, szürkeség.

polirozni, *lat.* sikárolni, csiszolni, pallérozni, csiszárolni.

politesse, *fr.* (politessz), finomság, udvariasság.

politia, *gg.* (politeia), állami v. városi rendtartás; rendőrség.

politika, *gg.* országlattan; országlási bölcseség; államügyek; okosság, ildom; **politikaster**, kormányi dolgokat feszegető ember; **politikus**, államférfi; okos, ildomos ember; **politizálni**, államügyekről beszélgetni.

politura, *barb.-lat.* fényesség, sikárlat, simaság.

polizza, *ol.* vám- v. biztositási jegy.

polka, lengyel tánc.

poll, *ang.* (pól), névjegyzék, szavazatszám; szavazás (választás alkalmával).

pollam (pollemm), indiai suly Madrasban = $34,_{059}$ gramme.

pollen, *lat. nt.* virágpor, himpor.

pollutio, *lat.* ondófolyás; **pollutio templi**, templom-fertöztetés.

Pollux, l. Kastor és Pollux.

polographia, *gg.* a földsarkok leirása.

polonaise, *fr.* (polonez), lengyel tánc.

poltina, orosz ezüstpénz = 80 kr.

poltron, *fr.* (poltrohn), nyulszivű, gyáva ember; szájhős.

poltura = $2^1/_2$ ujkrajcár.

polus, *lat.* sark, földsark; gönc; **p. antarcticus**, déli sark; **p. arcticus**, éjszaki sark.

polyadelphia, *gg. t. nt.* sokfalkás növények; **polyadelphus**, *nt.* sokfalkás növény; **polyämia**, vérbőség; **polyakanthisch**, soktövisü növény; **polyakustikus**, sokhangu, hangnyomósbitó; **polyandria**, 1) *nt.* sokhimes virágok; sok himszáluak; 2) sokférjüség; **polyangien**, sokrekeszü növények; **polyanthea**, virággyüjtemény; **polyanthemum**, sokvirágu növény; **polyarchia**, sokfejü uralom; **polyautographia**, az irás v. rajzolás sokszorozásának mestersége; **polyblastia**, sokáguság, termés-bőség; **polyblennia**, *kórt.* nyálkásság; **polychezia**, hasmenés; **polycholia**, sok epe, epésség; **polychordon**, sokhuru hangszer; **polychrest**, igen hasznos; **polychroït**, a sáfrány sárgája; **polychromaticus**, sokszinü, **polychromia**, sokszinüség; **polychronicus**, *kórt.* hosszan tartó, sokáig tartó; **polychylia**, tápnedv-bőség; **polychymia**, nedvbőség; **polycyepsia**, többszörös terhesség; **polycopria**, hasmenés; **pòlydacrya**, könyözön, könyár; **polydaktylos**, sokujju; **polydipsia**, *kórt.* rendkivüli, természetelleni szomjuság; **polydynamia**, erőteljesség, nagy erő; **polyeder**, **polyëdron**, **polyedrum**, soklap; **polygalaktia**, tejbőség; **polygamia**, soknejüség; **polyglotte**, soknyelvü; **polyglottia**, soknyelvüség, sok nyelv ismerete; **polygon(on)**, *mt.* sokszög; **polygonia**, hatalmas nemzőerő, nemző-tehetség; **polygonometria**, sokszög-mérés, sokszögtan; **polygramm**, sokoldalu alak; **polygraph**, sokat iró; **polygraphia**, sokat irás; **polygynia**, soknejüség; **polyhidria**, *kórt.* nagy izzadás; **polyhistor**, sokat tudó, tudákos; **polyhistoria**, sokat tudás, nagy olvasottság; **polyhymnia** = Polymnia; **polykephalos**, sokfejü; **polylaleus**, hasbeszélő; **polylogia**, bőbeszédüség; **polymathia**, sok tanulás, sokat tudás; **polymeria**, sokanyaguság, sokrészüség; **polymeter**, soklábu vers; mérték a ruha-mértékvételhez; **Polymnia** (polyhymnia), (sokdalu, daldús), a komoly dalok muzsája; **polymorph**, sokalaku; **polymorphismus**, sokalakuság; **polynesia**, sok sziget, szigetcsoport a déli tengeren; **polynom**, soktagu; **polynomium**, soktag, soktagzat; **polyonym**, soknevü; **polyonymia**, soknevüség; **polyopsis**, *kórt.* kettözött látás; **polyoptron**, a tárgyat sokszorosan mutató üveg; **polyp**, *állatt.* habarc; *kórt.* husnövés, gomba, pöfeteg; **polypädia**, a gyermekek sokasága; **polypathia**, sokszoros fájdalom v. betegség; **polypetalon**, *nt.* soklevelü, sokszirmu (növény); **polyphag**, falánk, nagybélü, nagyevő; **polypharmakon**, sokféléből álló, sokszorosan hasznos gyógyszer;

Digitized by Google

polyphilia, sok iránti szeretet; **polyphon**, sokhangu, sokszavu; **polyphonismus**, sokhanguság; **polyphor**, bőtermő, termékeny; **polyphyllus**, soklevelü (növényszár); **polypioma**, **polypiotes**, zsirbőség; **polypiria**, tapasztaltság; **polypit**, növényállat-kövület; **polyplasiasmus**, a rajzolás sokszorozásának mestersége; **polypodium**, *nt.* haraszt-páfrán, pápragy; **polypolium**, (a monopolium ellentéte) szabad árulás; **polyposia**, iszákosság; **polypragmatikus**, sokat foglalkodó; **polyptera**, *állatt.* sokszárnyuak, v. sokuszonyuak; **polyptoton**, ismétlése a szónak változtatott végtaggal; **polypus**, *állatt.* habarc; *kórt.* pöfeteg; **polypus ani**, *állatt.* ösvényke (ázalag); **p. nasalis**, orrgomba; **polysarkia**, husosság; **polyschedia**, hirtelenkedés, elhamarkodás; **polysialra**, nyálbőség; **polyskop**, a tárgyat sokszorozó üveg; **polysomatia**, potrohosság; **polyspast**, emelő csiga; **polyspermatia**, magbőség; **polystylon**, sokoszlopu épület; **polysyllabon**, soktagu szó; **polysyndeton**, kötszó-halmozás; **polytechnika**, műtan; **polytechnikum**, műegyetem; **polytheismus**, sokistenüség; **polytheista**, sok-istent imádó; **polytheoria**, több elmélet mint gyakorlat; tanultság alkalmazási tehetség, ügyesség nélkül; **polyuresis**, *kórt.* gyakori vizelés.

poma aurantia, *lat. t. nt.* narancsok.

pomaceae, *lat. nt.* almafélék.

pomeridianus, *lat.* délutáni; délután virágzó.

pommade, *fr.* (pomád), hajkenócs.

pomolog, *gg.* gyümölcs-ismerő; **pomologia**, gyümölcsisme.

Pomona, *lat.* gyümölcsistennő; gyümölcsleirás; kertészeti irat.

pompa, *lat.* fény, disz.

Pompadour, *fr.* (pompádúr), XV. Lajos francia király kéjhölgye; kötőerszény; délamerikai biborpiros madár, evező tollakkal.

pond, hollandi sulymérték = font = 1 kilogramme.

ponderálni, *lat.* mérni; mérlegelni; fontolni, megfontolni, meggondolni, gondolóra venni; **ponderometer**, sulymérő; **pondus**, suly, teher; **pondus inutile terrae**, haszontalan földterhe, haszontalan ember.

pongo = orang-utang.

pönitentia, *középk. lat.* bünbánás, veszékelés; **pönitentiarius**, gyóntató atya.

pons asinorum, *lat. tul.* szamarak hidja; segédeszköz tudatlanok számára.

pontifex, *lat.* főpap; **pontifex maximus**, ó római főpap; pápa; **pontificale**, püspöki szertartási könyv; **pontificalia**, egyházi diszruha; **pontificálni**, főpapi misét mondani.

ponton, *fr.* (pohntohn), hajóhid, dereglye; **pontonier** (pohntonie), hidász.

Pontus, *gg.* tenger; **Pontus Euxinus**, Feketetenger.

pony, *ang.* kis ló.

popánc, *ném.* ijesztő.

popa, *orosz*, görög pap.

popina, *lat.* kocsma.

popularis, *lat.* népszerü, könnyen érthető; **popularitas**, népszerüség; **populatio**, népesség; **populositas**, sürü népesség; **populus**, nép; *nt.* nyárfa.

porosus, *gg. ttan.* likacsos; **porositas**, likacsosság.

porphyr, *gg.* biborkő, petyle, gyúrmag; **porphyrisma**, *kórt.* vörheny; **porphyrogenitus**, biborban született, a görög császárok fiainak mellékneve.

porta, *lat.* kapu; kapuszám.

portail, *fr.* (portály), diszkapu.

portálni (valakit), valakihez hajlandónak lenni; **portativ**, hordozható.

porte-épée, *fr.* (portépé), kardbojt; **porte-feuille**, *fr.* (portfőly), tárca; **porte-manteau** (portmántó), ruhazsák, köpenyzsák, batu; **portemonnaie** (portmoné), pénztárca.

portentum, *lat.* szörny, szörnyeteg.

porter, erős, barna angol sör.

porteur, *fr.* (portör), vivő, hordozó, előmutató.

porticus, *lat.* oszlop-sikátor, oszlopcsarnok, diszcsarnok.

portier, *fr.* (portier), kapus, ajtónálló.

portio, *lat.* rész, részlet, adag; **p. legitima**, kötelesrész, törvényes osztályrész.

Digitized by Google

Portiuncula, *barb.-lat. tul.* részecske; assisi Ferencnek, a sz. Ferenc-rend alapitójának († 1223-ban) szülőföldje és kis temploma Umbriában.

porto, *ol.* vitelbér, viteldij; levélbér; **porto franco,** bérmentesen.

portrait, *fr.* (portré), arckép; **portraitirozni,** lefesteni, lerajzolni (valakit).

Portsmouth (Portszmösz), angol város, kikötő és erősség; több város neve Újszakamerikában.

portus, *lat.* kikötő, menhely.

porus, *gg.* likacs.

positio, *lat. tul.* tevés, tétel; állás; hadállás; helyzet; **positiv,** tevőleges, állitó, igenlő, igenleges, állitólagos; tételes, tételményes; tényleges, tényszerü (p. o. vallás); szerzett, irott (törvény); világos, határozott; **positive,** tevőleg, igenleg; ténylegesen, tényszerüleg; határozottan, világosan; **positivitas,** ténylegesség, tényszerüség; határozottság; **positivus gradus,** első fok; **posito sed non concesso,** föltéve de meg nem engedve; **positura,** állás; magatartás, testtartás; **positurába tenni magát,** szembeállani valakivel.

possessio, *lat.* birtok; birtoklás; **possessionatus,** birtokos; **possessivum,** birtokos névmás; **possessor,** birtokos; **possessorium,** birtok.

possibilis, *lat.* lehető, lehetséges; **possibilitas,** lehetőség, lehetség.

possideálni, *lat.* birni.

post 1) (*ol.* posta; *fr.* poste), posta; tétel, összeg; örs, őrhely; 2) *lat.* után.

post coenam stabis aut passus mille meabis, evés után állj vagy ezer lépést sétálj.

postdatálni, *lat.* a levél v. váltó keletét oly napra tenni, mely már elmult; a keletet korábbra tenni.

postdiluvianus, *barb.-lat.* vizözön utáni.

postement, *barb -lat.* oszloptalp; talap, talapzat.

poste restante, *fr.* (poszt resztáhn), a postán maradjon (mig a cimzett személy érte nem jő).

posteri, *lat.* utódok; **posterior,** utóbbi; **a posteriori,** utólag; **posteriora,** ület, alfel; **posterioritas,** utóbbiság; **posteritas,** utókor, maradék, ivadék.

post festum, *lat. tul.* ünnep után; késön; eső után köpönyeg.

posthitis, *gg.* a himvesszö gyuladása; **posthoncus,** a himvesszö daganata; **posthostenosis,** makktyu-szükület.

posthumus, *lat.* az atya halála után született; méhben hagyott.

postillon, *fr.* (posztilyon), postakocsis; **postillon d'amour** (— dámúr), szerelmi levél vivője.

postirozni, *fr.* helyezni, helyt foglalni.

post nubila Phoebus, *lat. tul.* felhők után nap; borura derü.

posto, *ol.* tétel; állás.

postscenium, *lat.* a szinpad mögötti hely.

postscriptum, *lat.* utóirat.

postulatum, *lat.* követelés, kivánság, kérelem, kivánat; kivánmány, kivánalom, követelmény.

potamographia, *gg.* folyóvizek leirása; **potamologia,** folyóviztan.

potassa pura liquida, *lat.* lúg.

potens, *lat.* hatalmas, tehetős; **potentat,** hatalmasság; **potentia,** hatalom, erő; *mt.* hatvány, fok; **potenzirozni,** hatványozni, fokozni, hatványra v. fokra emelni; **potestas,** hatalom, erő; tehetség, -hatás, -hetés.

potio, *lat.* ital; **potio mortifera,** halált hozó ital.

pot pourri, *fr.* (po purri), *tul.* rothadt fazék; elegy, egyveleg.

pott, dán mérték = 0,$_{966}$ litre.

poularde, *fr.* (pulárd), kappan.

pound, avoir du pois, angol font = 453,$_{598}$ gramme = 0,$_{907}$ vámfont vagyis 27,$_{18}$ vámlat; **troy pound** = 373,$_{246}$ gramme = 0,$_{746}$ vámfont, vagyis 22,$_{38}$ vámlat.

practica, *gg.* gyakorlat; kivitel; csíny, csel, fogás, fortély; mesterkedés; **practicabilis,** kivihető; járható (ut); **practicans,** gyakornok; **practice,** gyakorlatilag; kivihetőleg; **practicus,** gyakorló, gyakorlott; gyakorlati, kivihető; alkalmazott; **practizálni,** gyakorkodni; gyakornokoskodni.

praeambulum, *lat.* bevezetés, előbeszéd, előszó.

Digitized by Google

praeantecessor, *lat.* korábbi elöd.
praecarius, *lat.* kénybeli; kétes.
praecautio, *lat.* ovakodás, ovatosság.
praecedentia, *lat.* elsőség; korábbi eset; **praecedálni,** megelőzni.
praeceptor, *lat.* oktató, tanító; **praeceptum,** parancsolat.
praecipitálni, *lat.* hirtelenkedni, sietni (-val, -vel); elhamarkodni, elsiettetni (valamely dolgot); *vt.* lecsapni, leülepiteni; **praecipitando,** hirtelenkedve; **praecipitans,** lecsapó, leülepitő szer; **praecipitantia,** hirtelenkedés; **praecipitatum,** *vt.* üledék, ülep, szálladék; **praecipitatio,** hirtelenkedés; leülepités; **praecipicium,** mélység.
praecise, *lat.* szabatosan, meghatározottan; pontban; **praecisio,** szabatosság, pontosság.
praeconizálni, *lat.* dicsérni, magasztalni; püspökké ajánlani.
praecursor, *lat.* előljáró, előlfutó; előjel, előjelenség.
praeda, *lat.* ragadmány, martalék, zsákmány; **praedálni,** dúlni, zsákmányolni; meg-, kifosztani; bitangolni, tékozolni.
praedecessor, *lat.* elöd.
praedestinatio, *lat.* elővégzet, elörendeltetés, eleve rendeltség, végzetszerüség; **praedestinálni,** eleve elrendelni.
praedialista, *barb.-lat.* egyházi nemes.
praedicálni, *barb.-lat.* egyházi beszédet tartani; szónokolni.
praedicatum, *lat.* birtoknév, családtönév, elönév; állitmány.
praedictio, *lat.* megjövendölés.
praedilectio, *barb.-lat.* elöszeretet.
praedisponálni, *lat.* elökésziteni; **praedispositio,** kórhajlam.
praedium, *lat.* puszta.
praedominálni, *barb.-lat.* uralkodni, kitünni, elsőbbséggel birni (valaki fölött).
praeeminentia, *lat.* elsőség.
praeemtio, *barb.-lat.* elővásárlás, elővétel.
praeexistentia, *barb.-lat.* előbblét.
praefatio, *lat.* előbeszéd, előszó.
praefectio, *lat.* fiusitás; **praefectus,** elöljáró, igazgató, főtiszt; helytartó; kormányzó, parancsnok; nevelő; karvezér.
préférence, *fr.* (préféránsz), elsőség; kártyajáték; **praeferens,** *lat.* sürgetős, előbbvaló; **praeferenter,** elölegesen; **praeferentia,** elsőbbség; **praeferentialis,** előbbvaló, elsőbbséggel biró, elsőbbséget igénylő.
praeficiálni, *lat.* (leányt) fiusitani.
praefigálni, *lat.* elötenni szótagot; kitüzni (időt); **praefixo termino,** a kitüzött időben; **praefixum,** előképző, előszótag.
praegnans, *lat.* terhes; jelentékteljes, nyomatékos, teljes.
praegustálni, *barb.-lat.* előre megizlelni.
praejudicálni, *barb.-lat.* hátrányul szolgálni, kárositni, kárt v. rövidséget okozni, kárára lenni, ártani; **praejudiciosus,** hátrányos, káros, jogsérelmes; **praejudicium,** elöitélet, balitélet, balvélemény; kár, rövidség, sérelem, jogsérelem; **praejudicia curiae,** a kir. curia előbbi itéletei.
praejunctura, *barb.-lat.* előfogat.
praelatio, *lat.* elébetétel, többre becsülés; előbbvalóság, elsőbbség; **praelatus,** főpap, egyháznagy.
praelegatum, *lat.* előhagyomány.
praeliminaris, *barb.-lat.* elöleges; **praeliminariák,** elöcikkelyek, elözetek.
praeludium, *lat.* elöjáték, bevezető játék.
praemature, *lat.* időelőtt, korán; **praematurus,** korán érett, időelőtti; hamarkodó, hirtelenkedő.
praemeditált, eleve átgondolt, eltökélt, szándékos.
praemissák, *uj lat.* elötét, elözet, elözvény; **praemittálni,** elöre küldeni, elörebocsátani.
praemium, *lat.* jutalom, jutalék; dij; jutalomdij; biztositási dij.
praemoneálni, *lat.* elöinteni; megkinálni; **praemonitio,** elöintés, megkinálás.
praemonstráti szerzet, sz. Norbert által 1120-ban alapitott szerzet, mely nevét a latin „pratum monstratum“

Digitized by Google

(az alapitónak az ég által megmutatott rét) szavaktól vette.

praenotatio, *lat.* előjegyzés, följegyzés; **praenotálni,** előjegyezni, följegyezni.

praenumerálni, *lat.* előfizetni; **praenumerans,** előfizető; **praenumeratio,** előfizetés.

praeoccupálni, *lat.* előre elfoglalni; megelőzni, előre kimondani véleményét, irányt adni mások véleményének.

praeopinans, *barb.-lat.* valaki előtt szavazó.

praeparálni, *lat.* megkészitni; használatra elkészitni; **praeparandia(le institutum),** előkészitő tanoda, képezde; *kül.* mesterképző-intézet; **praeparandus,** előkészülő, előkészitendő; **praeparans,** előkészitő, hozzákészitő; **praeparata,** készitmények, vegykészitmények; **praeparatio,** elkészités; hozzákészités.

praeponderálni, *lat.* tulnyomósággal birni; **praeponderantia,** tulnyomóság.

praeponálni, *lat.* elől tenni, elébe, fölébe tenni; **praepositio,** előszócska, előrag, névelő, előjáró, viszonyszó; **praepositura,** prépostság; **praepositus,** előljáró, prépost.

praepostere, *lat.* fonákul, viszásan.

praepotens, *lat.* hatalmasb, tulhatalmu; **praepotentia,** tulhatalom.

praeputium, *lat. bt.* előbőr, makktyu, fityma.

praerequisitum, *lat.* előre való megkivántatóság.

praerogativa, előjog; elsőbbség.

praesagium, *lat.* sejtelem, sejtés, előérzet; előjel, előjelenség, előjelentés.

praescientia, *lat.* előtudat, tudat.

praescindálni, elvágni; nem ereszkedni valamibe, elvonatkozni (-tól, -tól).

praescribálni, *lat.* elébe szabni, meghagyni, rendelni; elévülni; **praescriptio,** elévülés.

praesens, *lat.* jelen, jelenlevő; jelenidő.

praesensio, *lat.* előérzet.

praesenta, *barb.-lat.* beadat, beadási idő; kinevező levél; **praesentálni,** bemutatni; beadni; ajánlani (valakit hivatalra); tisztelegni; **praesentatio,** bemutatás; ajánlás.

praesentes concludunt, *lat.* a jelenlevők határoznak; **praesentia,** jelenlétel; **praesentibus N. N.,** jelenlevén N. N., vagy N. N. jelenlétében; N. N. előtt.

praeservativum, *lat.* óvszer, óvószer, védszer.

praeses, praesidens, *lat.* előülő, elnök; **praesidialis,** elnöki; **praesidiálni,** előlülni, elnökölni; **praesidium,** elnökség; előlülés; ótalom, védelem; őrizet; erősség.

praestanter, praestantissime, *lat.* igen jól, kitünően.

praestatio, *lat.* teljesités; tartozás, adózás; kiszolgálmány.

praestigiae, *lat.* szemfényvesztés, varázslat; **praestigiator,** szemfényvesztő, büvész, varázsnok.

praesumálni, *lat.* föltenni, vélelmezni; **praesumtio,** vélelem; képzelődés, önhittség; **praesumtive,** gyanitólag, hozzávetőleg.

praesupponálni, *barb.-lat.* föltenni; **praesuppositum,** előhit.

praetendálni, *lat.* követelni, igényelni; állitani; **praetendens,** követelő, igénylő; korona-igénylő; **praetensio,** követelés, igény.

praetereálni, *lat.* elmellőzni, elhallgatni; **praeteritio,** mellőzés, elhallgatás.

praeteritum, *lat.* mult; mult idő.

praeter propter, *lat.* mintegy, körülbelül.

praetextus, *lat.* örv, ürügy.

praetitulata dominatio vestra, föncimzett uraságod.

praetor, *lat.* városbiró; **praetorianus,** testőr; **praetura,** városbirói hivatal.

praevalens, erősebb, hatalmasabb; tulnyomó, uralkodó.

praevaricatio, *lat.* kötelességsértés, hivatalos hatalommali visszaélés; összejátszás az ellenféllel.

praeveniálni, *lat.* megelőzni; előleg értesiteni; **praevenieus,** előzékeny, megelőző; **praeventio,** megelőzés; **praeventiv,** megelőző.

praevia admonitione, *lat.* a meg-

Digitized by Google

intés előrebocsátása után; **praevie**, eleve, előleg, előre; **praevigilantia**, elővigyázat; **praevio examine**, előleges vizsgálat után; **praevisio**, előrelátás.

pragma, *gg.* ügylet; **pragmatika**, ügylet-isme, közhasznu tudományok ismerete; **pragmaticus**, ügyismereti, tanulságos, oktató, tanulságos fölvilágositást nyujtó (történet); okfejtő, fejtegető (történetiró); **pragmatica Sanctio**, *tul.* általánosan érvényes, változhatlan rendelet; *kül.* VI. Károly császár azon rendelete, melynélfogva a trónöröklési jogot leányaira kiterjesztette, mely örökösödési rendet a magyar országgyülés 1723-ban bizonyos föltételek alatt elfogadván, az ekkép létrejött országlási szerződés szinte **pragmatica sanctio** név alatt az ország alaptörvényévé vált; **pragmatismus**, a történetirás azon módszere, mely az események okai és következményei felől elmélkedik.

prairial, *fr.* (prerial), réti munkák hava; a francia forradalmi naptárban május 20-tól junius 18-ig; **prairie**, *fr.* (prerí), rétség, virány; nagy sikság Éjszakamerikában.

pravitas, *lat.* romlottság, roszaság, gonoszság.

praxis, *gg.* gyakorlat, szokás, tapasztalás.

précédent, *fr.* (preszedáhn), például szolgáló megelőző eset.

premier, *fr.* (premie), első, fő.

presbyopia, *gg.* messzelátás; **presbyta**, messzelátó.

presbyter, *gg.* legidősbik, templomatya; pap.

present *fr.* (preszáhn), ajándék.

presis, *gg. kórt.* gyuladás, lob; daganat.

pressant, sürgős.

pressio, *lat.* nyomás.

pretiosus, *lat.* drága; becses; **pretiosák**, drágaságok, ékszerek; **pretium**, érték, becs; ár; dij; **pretium affectionis**, kéjbecs.

Priapus, *gg.* Bacchus és Venus fia, kerti isten; madárijesztő; fajtalan ember; **priapismus**, beteg merevensége a himvesszőnek; fajtalanság; **priapitis**, a himvessző gyuladása

prima, *lat.* első osztály; első hang; első vífogás; **prima donna**, *ol.* első, legelőkelőbb hölgy; első szinésznő; **prima elementa**, *lat.* első elemek; **primaevus**, előkori; **primarius**, *barb.-lat.* első, fő; **prima rudimenta**, *lat.* első elemek; **primas**, első a püspökök között, főérsek, áldornagy; **prima vice**, *lat.* első izben; **prima vista**, *ol.* első látásra; látra; **primidi**, *fr.* első nap a francia forradalmi naptárban; **primipilus**, előkolompos; **primitia**, *lat.* zsenge, első termés; első mise; **primitiv**, ős...; ősi, kezdetleges; eredeti, törzs(szó); **primo**, először; **primogenitura**, elsőszülöttség; **primogenitus**, elsőszülött; **primo intuitu**, **primo obtutu**, első tekintetre, első tekintettel; **primordial**, eredeti, kezdetleges; **primordium**, kezdet, eredet, származás; **primula veris**, *nt.* kükörics, kankalin; **primus**, első; **numerus primus**, törzszám, maradvány nélkül oszthatlan szám.

princeps, *lat.* fő, első; fejedelem, herceg.

principalis, *lat.* fő; főnök, gazda; **principaliter**, főképen; **principatus**, főnökség; fejedelemség, hercegség; **principia**, első elemek, elvek; **principiell**, elvi; **principiis obsta**, az első kezdetnek állj ellen, t. i. a kisértéseknek, csábitásoknak; **principium**, elv, alapelv, alaptétel; kutfő; kezdet.

prinz, *ném.* (*lat.* princeps), herceg, fejedelem; hercegfi, királyfi; **prinzessin**, hercegnő; herceg leánya, király leánya.

prior, *lat.* előbb; előbbi, előbbvaló; perjel; **a priori**, előleg; **priora**, előbbi dolgok, előbbi események, előiratok, előzetek; **prioratus**, perjelség; **prioritas**, elsőbbség, előbbvalóság; **prior tempore potior jure**, *tul.* előbb az időben előbb a jogban; ki előbb jön, azé az elsőség.

prisma, *gg. mt.* hasáb, szögoszlop, hasang, gerendély.

pristinus, *lat.* régi, korábbi, előbbi; **pristinus status**, előbbi állapot.

prius, *lat.* előbbi, előbbvaló, előtét.

Digitized by Google

privat, *lat.* magán, magános, külön; titkos; hivatal nélküli, szabad; házi; **privat-audientia**, külön- v. magánkihallgatás; **privat-docens**, magántanitó; **privatier** (privátyié), magánszemély; **privatim**, magánlag; külön; **privatio,** el-, megvonás, megfosztás; nélkülözés, szükség, fogyatkozás; **privatisálni,** magánosan, hivatal nélkül élni; **privatista,** külön hallgató v. tanitvány; **privative,** magánlag, külön; kirekesztőleg.

privigna, *lat.* mostoha leány; **privignus,** mostoha fiu.

privilegium, *lat.* kiváltság; szabadalom.

pro, *lat.* -ért; mellett; **pro aris et focis,** az oltárért és tűzhelyért = az istenért és hazáért; **pro bono publico,** a közjóért; **pro et contra,** mellette és ellene; **pro forma,** szinből, szinleg, külszinre, tettetésből; **pro libito,** v. **pro lubitu,** tetszés szerint; **pro nunc,** most(anra); **pro patria,** a hazáért; **pro praesenti,** most(anra); **pro primo,** először; elsőben; **pro re nata,** az ügy állásához képest; a körülményekhez képest; **pro secundo,** másodszor; **pro studio et labore,** a fáradságért és munkáért.

proavia, *lat.* a nagyanya anyja, ük; **proavus,** a nagyatya atyja, déd.

proba, *lat.* kisérlet; bizonyiték, bizonyság, jelenség; *vt.* kémle; **probabilis,** valószinü; hihető; bebizonyitható; **probabilitas,** valószinüség, hihetőség; **probabiliter,** valószinüleg; hihetőleg; **probálni,** kisérteni, megkisérteni, kisérleni; **probatio,** kisérlés; bizonyitás; **probatum est,** jónak találtatott, jónak tapasztaltatott; **probirstein,** *vt.* kémkő.

probitas, *lat.* jámborság, becsületesség.

problema, *gg.* kérdemény; föladat; rejtvény; **problematicus,** kérdeményes, kérdéses, kétes; bizonytalan; rejtvényes.

proboscidea, *gg. állatt.* orrmányosok; **proboscis,** orrmány.

procedálni, *lat.* bánni, cselekedni (-val, -vel); eljárni; tovább menni v. haladni; **procedura,** eljárás, törvénykezési eljárás.

procent, *lat.* százalék, százától.

proceres, *lat.* főrendek.

processio, *lat.* egyházi járdalat; bucsujárás; ünnepélyes menet.

processus, *lat.* lefolyás, lefolyási rend, sor, folyam, folyamat, menet, menetel; eljárás; pör, jogügy; (szolgabirói) járás; **processualis**, pörbeli; járásbeli.

proclamálni, *lat.* kikiáltani; **proclamatio,** kikiáltás; kikiálvány, szózat.

proconsul, *lat.* helytartó.

procrastinatio, *lat.* halogatás.

procreatio, *lat.* nemzés; **procreator,** nemző, szülő, atya; **procreatrix,** anya.

procura, *lat.* föl-, meghatalmazás, megbizás; ügyviselés; **procurálni,** szerezni, megszerezni; **procuratio,** gondoskodás, megbizásbani eljárás; meghatalmazás, megbizás; **procuratio abortus**, magzat-elhajtás; **procurator**, tartományi kormányzó az ó romaiaknál; meghatalmazott, megbizott; ügyvéd; **procuratoria,** pörtár.

prodigalitas, *lat.* pazarlás, tékozlás, vesztegetés.

prodigiosus, *lat.* csodaszerü, csodás, szörnyü, bámulatos; **prodigium,** csoda.

prodigus, *lat.* pazarló, tékozló, vesztegető.

proditio, *lat.* árulás; **proditor,** áruló.

producálni, *lat.* előmutatni, előadni, fölhozni (bizonyitékot); előállitani (tanut); termelni, termeszteni, tenyészteni; gyártani, készíteni; magát hallatni, magát láttatni; **producens,** termelő, termesztő; készitő, gyártó; **productio,** előmutatás; előadás, fölhozás; előállitás; termelés, termesztés, tenyésztés; műtermelés, készités, gyártás; magahallatás, magaláttatás; mutatvány; **productiv,** termelő, termő, előállitó; **productivitas,** termelékenység; termékenység; **productum,** szülemény, termék, termény, termesztmény; gyártmány, készitmény, mű; sokszorozmány.

proëminens, *lat.* kiálló, kiemelkedő, kinyuló, kitünő.

profanálni, *lat.* szentségtelenitni; közzé tenni titkos és szent dolgokat;

Digitized by Google

profanatio, szentségtelenités; **profanus,** avatatlan, föl nem szentelt, szentségtelen; világi, nem egyházi.

profectus, *lat.* előmenetel (ismeretekben).

proferálni, *lat.* előhozni, fölhozni.

professio, *lat.* vallomás; vallás; szerzetesi fogadalom; foglalkodás, mesterség, kereset; **professionista,** mesterember, kézmüves.

professor, *lat.* tanitó, tanár.

proficiálni, *lat.* előmenni, előmenetelt tenni; **proficiat!** javára váljék!

profil, *fr.* arcél; oldalrajz; szelvény, átmetszet rajza.

profit, *fr.* haszon, nyereség; **profitirozni,** nyerni, hasznot huzni (valamiből).

profosz, *ném.* tömlöctartó, porkoláb.

profugus, *lat.* szökevény.

profunditas, *lat.* mélység.

profusio, *lat.* fecsérlés, vesztegetés; **profusus,** szertelen, szerfölötti; pazar, pazarló; körülményes, hosszadalmas, terjedelmes.

progeneratio, *lat.* nemzés, ivadék.

prognosis, *gg.* jóslat; **prognostikon,** előjel, jelenség.

programm, *gg.* előrajz.

progrediálni, *lat.* haladni, előmenni; **progressio,** haladás; haladvány, sorzat; **progressista,** a haladás barátja; **progressiv,** haladó; **progressus,** haladás, előmenetel.

proh dolor! *lat.* fájdalom!

prohibeálni, *lat.* tiltani, eltiltani, tilalmazni; **prohibitio,** tiltás; tilalmazás, tilalom; **prohibitiv,** tiltó, tilalmi; **prohibitionista,** a tiltó vámok, tiltó rendszer, tilalmi rendszer barátja (kereskedelmi ügyekben).

projectálni, *lat.* javaslani, tervezni; *mt.* vetni, vetitni; **projectil,** löveték, löket; **projectio,** *mt.* és *csill.* vetület, vetődés, vetés; **projectum,** javaslat, terv; **projiciálni** = projectálni.

Prokrustes, *gg.* attikai szörnyeteg, kinek egy hosszu és egy rövid ágya levén, alacsony termetü vendégeit a hosszu, magas termetü vendégeit pedig a rövid ágyba fekteté, s amazt addig nyujtá, mig lelkét kiadta, emennek tagjaiból pedig annyit vágott el, mig az ágyba fért.

proktos, *gg. bt.* alfel.

prolapsus, *lat. kórt.* előesés, sérv, iszam.

prolegomena, *gg.* előleges figyelmeztetés, előleges gyakorlatok, bevezető tételek; előkészitő tanulmányok.

prolepsis, *gg.* megelőző cáfolat.

proletar, *barb.-lat.* vagyontalan, csak kézi munkája után élő polgár.

prolixe, *lat.* hosszasan, hosszadalmasan, terjedelmesen.

prolog, *gg.* előbeszéd, előszó.

prolongálni, *barb.-lat.* halasztani, elhalasztani; meghosszabbitani (fizetési határidőt, váltót); **prolongatio,** hosszabbitás, halasztás.

promemoria, *barb.-lat. tul.* emlékül, emlékezetül; emlékirat.

promenade, *fr.* (prom'nád), séta, sétány.

promesse, *fr.* (promesz), igérvény.

promiscue, *lat.* elegyitve, keverve, vegyesen.

promissum, *lat.* igéret; **promissum cadit in debitum,** az igéret tartozássá válik; **promittálni,** igérni.

promontorium, *lat.* előhegy, fok.

promotio, *lat.* előmozditás, előléptetés; **promoveálni,** előmozditni, előléptetni; tudori rangra emelni.

prompte, *lat.* gyorsan, haladéktalanul, pontosan; **promptitudo,** gyorsaság; készség; pontosság.

promulgálni, *lat.* közzétenni, kihirdetni; **promulgatio,** közzététel, kihirdetés.

pronepos, *lat.* az unoka fia; **proneptis,** az unoka leánya.

pronomen, *lat.* névmás.

pronunciatio, *lat.* kiejtés, kimondás; kifejezés.

prooemium, *gg.* bevezetés, előbeszéd, előszó.

propädeutik, *gg.* előkészités, előismeret, előkészitő tan v. iskola.

propagálni, *lat.* terjeszteni; **propaganda,** vallást terjesztő intézet Rómában, térito társulat.

propensio, *lat.* hajlam, hajlandóság, vonzalom, vonzódás, jóindulat.

Digitized by Google

propheta, *gg.* látnok, jós, jövendölő; **prophetia**, jóslat, jövendölés.

prophylakticum, *gg. gyógyt.* óvszer, védszer, háritószer.

propinquitas, *lat.* közelség; rokonság.

proponálni, *lat.* előterjeszteni, javasolni (valamit).

proportio, *lat.* arány; **proportionalis**, arányos, aránylagos; egyarányu, egyarányos; **proportionalitas**, arányosság, arányszerüség; **proportionate**, arányosan, aránylagosan, arányszerüen.

propositio, *lat.* előterjesztés, javaslat; tét, tétel.

propria auctoritate, *lat.* önhatalmával, önhatalmulag; **propria laus sordet**, az öndicséret büdös; meggyülölteti magát, ki maga magát dicséri; **propria manu**, saját kezével, sajátkezüleg; **proprie**, sajátképen, tulajdonképen; valódi értelmében; **proprietarius**, tulajdonos; földbirtokos; **proprietas**, tulajdon; birtok, jószág; sajátság; **proprio Marte**, saját erejével; **proprio motu**, önindultából.

propugnaculum, *lat.* védfal.

prorogálni, *lat.* elhalasztani; **prorogatio**, meghosszabbitás; elhalasztás; haladék.

prorumpálni, *lat.* előtörni, kirontani.

prosa, *lat.* folyó v. kötetlen beszéd; **prosaicus**, folyóbeszédben iró; folyóbeszédben irtt; költőiség nélküli, köznapi; **prosaista**, folyóbeszédben iró.

proscenium, *lat.* előszin.

proscribálni, *lat.* számüzni, számkivetni; **proscriptio**, számkivetés, számüzés.

prosecutio, *lat.* üldözés; folytatás.

proselyta, *gg.* hitehagyott, térthitű.

prosequálni, *lat.* üldözni; folytatni.

Proserpina, *gg.* az alvilág istennője.

prosit! *lat.* javára váljék! egészségére!

prosodia, *gg.* hangmérés; hangmértan, mértéktan.

prosopocarcinoma, *gg. kórt.* arcrák.

prosopopöia, *gg.* azon költészet, mely az élettelent mint személyt állitja elő, személyesités.

prospectus, *lat.* kilátás; nézet; rajz, előrajz.

prosperitas, *lat.* boldogság, jólét; süker.

prosternatio, *barb.-lat.* leborulás, térdreborulás.

prosthesis, *gg.* előtoldás (**natus** helyett **gnatus**, **tuli** helyett **tetuli**).

prostituálni, *lat.* meggyalázni, becsületétől megfosztani, megbecstelenitni, megszeplősitni; magát nevetségessé v. megvetésre méltóvá tenni; **prostitutio**, meggyalázás.

protasis, *gg.* előszak, előrész.

protectio, *lat.* pártfogás; pártfogolás; ótalom, védelem; **protectiv**, védő, véd...; **protector**, pártfogó, védur; **protegálni**, pártfogolni; védelmezni, ótalmazni, védni; **protegé**, *fr.* (protezse), pártfogolt, védenc.

proteïn, *gg. vt.* fehérnyedék, előnye.

protestálni, *lat.* ellenmondani, ellenzeni; tiltakozni; óvást tenni; **protestatio**, ellenmondás, tiltakozás.

Proteus, *gg.* tengeri isten, ki azon tulajdonsággal birt, hogy magára sok alakot öltheteti; *átv. ért.* változékony ember.

protocollum, *gg.* jegyzőkönyv.

proto-medicus, *gg.-lat.* főorvos; **protonotarius**, főjegyző; itélőmester; **protonpseudos**, *tul.* az első hazugság; hamis előtétel; **prototyp**, példánykép.

protractio, *lat.* halogatás, huzáshalasztás; késleltetés; haladék, késedelem; **protrahálni**, halogatni, huzni-halasztani, késleltetni.

protuberantia, *lat.* kidudorodás, kinövés.

Provence, *fr.* (Provánsz), tartomány neve.

proventus, *lat.* jövedelem.

proverbium, *lat.* közmondás.

proviant, *lat.-ném.* élelem, élelmiszer, eleség.

provideálni, *lat.* ellátni, gondoskodni, intézkedni.

providentia, *lat.* gondviselés, isteni gondviselés; **providentialis**, gondviselésszerü.

provincia, *lat.* tartomány; tájék, vidék; **provincialis**, tartományi, vidéki, falusi; szerzetes-rend főnöke; **provincialismus**, tájszó; tájbeszéd, tájszólás, tájejtés.

Digitized by Google

provisio, *lat.* ellátás; gondoskodás; intézkedés; szüleség, eleség; alkuszdij, tőzsdij, üzérdij, váltódij; **provisio legis**, a törvény intézkedése; **provisionaliter**, elővigyázatkép; ideiglenesen; gondoskodólag; **provisor**, tisztartó; kormányzó, igazgató; **provisorie, provisorio modo** = provisionaliter; **provisorium**, ideiglenes állapot; ideigleneg; **provisorius**, ideigleni, ideiglenes.

provocálni, *lat.* kihíni (viadalra); ingerelni, izgatni, ösztönözni (-ra, -re); hivatkozni; **provocatio**, kihivás; ingerlés; hivatkozás.

proxime, *lat.* legközelebb, a napokban; **proximus**, legközelebbi; felebarát, embertárs; **proximus est sibi quisque**, kiki legközelebb van magához, közelebb az ing a subánál.

prudenter, *lat.* okosan, eszélyesen; **prudentia**, eszély, ildom, okosság.

pruderie, *fr.* (prüderi), álszemérem.

prurigo, **pruritus**, *lat.* viszketés, viszketegség.

prytaneum, *gg.* nyilvános épület Athenben, hol az állam iránt érdemeket szerzett férfiak életfogytiglan eltartattak; Párisban katonai iskola.

psalm, *gg.* zsoltár; **psalmista, psalsomograph**, zsoltár-iró; **psalmodia**, zsoltár-éneklés.

psammismus, *gg. gyógyt.* meleg fövenyfürdő; *kórt.* fövenyvizelés.

psammomantia, *gg.* jövendölés a fövenyből.

psammos, *gg. kórt.* hugykő.

psellismus, *gg.* dadogás, hebegés.

pseudo, *gg.* ál, hamis, csalékony, csalóka; p. o. **pseudonym**, álnevü; **pseudakoe, pseudakustik**, a hallérzék csalódása, hamis hallás; **pseudangelia**, hamis izenet; **pseudästhesis**, érzés-csalódás; **pseudiater**, kuruzsoló; **pseudobiographia**, hamis életirás; **pseudochrist**, álkrisztus; **pseudocyesis**, hamis, szinlelt terhesség; **pseudodoxia**, hamis vélemény, hamis tan; tévtan; **pseudoepigrapha**, nem az állitólagos szerzőtől eredő iratok; **pseudographum**, valakinek hamisan tulajdonitott irat; **pseudolog**, hazug ember; **pseudologia**, hazudozás; **pseudomant**, hamis jós; **pseudomorphom**, beteges képződmény; **pseudomorphosis**, beteges korcs-képződés; **pseudonymus**, álnevü (iró); **pseudonymitas**, álnevüség; **pseudopia, pseudoblepsia**, a látérzék csalódása; **pseudopneumonitis**, látszólagos tüdőgyuladás; **pseudopsia** = pseudopia; **pseudorexia**, hamis étvágy; **pseudosmia, pseudosphrasia**, a szagérzék csalódása; **pseudosyphilis**, tetszetes bujasenyv; **pseudothanatos**, tetszhalál; **pseudydropisis**, tetszetes vizkór.

psittacismus, *lat.* papagályoskodás, azon szokás, nem értett szavakat utáncsevegni.

psoa, *gg. bt.* ágyék- és vesetáj; **psoitis**, *kórt.* ágyékizom-gyuladás.

psora, *gg. kórt.* kosz, rüh; **psoriasis**, koszosodás, rühesedés; **psorica**, rüh elleni szerek; **psoricum**, rüh elleni szer; **psoricus**, rühes; **psoromiasma**, a rüh kóranyaga; **psorophthalmia**, szemviszketés, a szempillák gyuladása, szempilla-rüh.

psychagoga, **psychagogica**, *gg. gyógyt.* ájulás és tetszhalál elleni szerek; **psychagogia**, életföntartás; **psyche**, lélek; nagy álló öltözö-tükör; **psychiater**, lelki orvos; **psychiatria**, lélekgyógytan; **psychicus**, lelki, lelkes; **psychicus betegségek**, lelki betegségek; **psycholog**, lélekbuvár, lélekről tanitó; **psychologia**, lélektan; **psychomachia**, lelki küzdés, lélekharc; **psychomantia**, lélekidézés; **psychonomia**, a lelki fejlődés törvényeinek tana; **psychonosologia**, lelki kórtan; **psychopannychia**, a halottak alvása a föltámadásig; **psychopannychiták**, kik a halottak alvását hiszik; **psychosis**, lelkesités; megelevenités.

psychrolusia, *gg.* fürdés hidegvizben; **psychrolutron**, hidegfürdő; **psychrometer**, *ttan.* hidegmérő, légnedvmérő; **psychrophobia**, a hidegviztőli félelem; **psychroposia, psychroposis**, hidegviz-ivás; **psychroticus**, a hideg által okozott.

psyktika, *gg. t. gyógyt.* hüvösitő gyógyszerek.

psyllion, *gg. nt.* cikszár; bolhautifű, bolhafű.

Digitized by Google

p. t., = pleno titulo, *lat.* teljes cimmel.

ptarmica, *gg.gyógyt.*tüsszentőszerek.

pterophorites, *gg. állatt.* tollancok; **pteropoda**, *állatt.* röplábuak, uszonylábu (puhányok).

ptosis, *gg.* = prolapsus.

ptyalagoga, *gg.t. gyógyt.* nyálhajtószerek; **ptyalin**, nyálanyag; **ptyalismus**, nyálszivár; **ptysis**, köpés, pökés; **ptysma**, köpés (mint tárgy); **ptysmagoga**, a köpést elősegitő szerek.

pubertas, *lat.* serdült kor.

publica auctoritate, *lat.* fölsőbb jóváhagyással, fölsőbb intézkedés folytán; **publicáini**, kihirdetni, közhirré tenni, közzétenni; **publicandum**, közzéteendő; **publicanus**, vámszedő; **publicatio**, kihirdetés; **publice**, nyilván, nyilvánosan; **publicista**, államjogtudós; **publicitas**, nyilvánosság; **publicum**, közönség; hallgatók, nézők; **publicus**, nyilvános, közönséges, köz.

pud, orosz sulymérték = 40 font; 1 font = 409,6174 gramme, és 32 latra v. 96 solotnikra oszlik.

pudenda, *lat. t.* nemzőrészek.

puder, *ném.* hajpor.

pudicitia, *lat.* szemérem.

puerilis, *lat.* gyermeki, gyermekes; **pueri puerilia tractant**, a gyermekek gyermekeskednek.

puerpera, *lat.* gyermekágyas.

puff, *ang.* (poff), dicsekedés; hazugság; tréfa, mely hazugsággal van egybekötve, fölültetés.

pulsatilla, *nt.* fekete kükircs; **pulsatio**, *lat.* érlüktetés, érverés, érütés, szivdobogás; **p. pectoralis**, mellkopogtatás; **pulsimeter**, **pulsometer**, érütésmérő; **pulsus**, érütés, érverés; ütér.

pulveres, *lat.* porok.

pulverisálni, *lat.* porrá törni; **pulvis**, por.

punch, *ang.* (poncs), bohóc; angol élclap neve.

puncta deutri, *barb.-lat.* kérdőpontok; **punctatio**, a szerződésnek szervezete, alapvonalai, pontozat; **punctatim**, pontonként; **punctio**, sebészi bökés; szurás; **punctirozni**, pontolni, megpontozni; pettyezni; **puncto**, iránt, miatt; **puncto debiti**, adósság iránt; **puncto furti**, tolvajság miatt; **punctualis**, pontos; **punctualitas**, pontosság; **punctum**, pont; végpont; petty; **punctum litis**, a pör tárgya.

punsch, *ném.* puncs, szeszlé.

pupilla, *lat.* szemgolyó, szemteke, szemfény; árva leány; gyámleány; **pupillus**, árva, gyámfiu; **pupillaris securitas**, árva-biztonság.

pure, *lat.* tisztán.

purée, *fr.* (püre), áttört bab, borsó stb.

pure-pute, *lat.* csupáncsak.

purgantia, *lat.* hashajtó-szerek; **purgatio**, tisztitás; **purgatorium**, tisztitó; tisztitó tüz; tisztuló hely.

purificálni, *lat.* tisztitani; magát igazolni, kitisztázni v. kimenteni; **purificatio**, tisztulás; tisztitás; igazolás; **purisálni**, tisztázni (tisztára leirni); **purismus**, *barb.-lat.* nyelvtisztaság; nyelvtisztasági buzgalom; nyelvtisztálás; **purista**, nyelvtisztáló; **puritanus**, tisztahitü; **puritas**, tisztaság.

purpura, *lat. állatt.* biborcsiga; *kórt.* patécsos láz.

purulentus, *lat.* genyes; **purulentia**, genyesztő szerek; **pus**, geny.

puseyismus (piuseismus), azon törekvés, az angol egyházat a katholika egyház kebelébe visszavinni.

pusillanimus, *lat.* csüggeteg; **pusillanimitas**, csüggetegség, kiselmüség.

pustulae, *lat. kórt.* bőrhólyagok, pörsenések, genyedékek.

putrefactio, *lat.* rothadás; **putriditas**, rothadtság.

putz, *ném.* pipere, disz.

pygmäus, *gg.* törpe.

pyknosis, *gg.* sürüdés, sürités; **pyknotika**, sürito szerek.

pyocele, *gg. kórt.* genysérv; **pyochezia**, genyfolyás; genyes hasmenés; **pyocystis**, tályog, kelevény, eves fekély v. kelevény, genyiszák, genyfészek, genytömlő; **pyogenesis**, **pyogenia**, genyképződés, evesedés, genygyülés, genyedés, genyesztés; **pyometra**, genyes méhdaganat; **pyophthalmia**, genyes szemgyuladás; **pyophthalmus**, genyszem; **pyoplania**, geny-terjedés; **pyoptysis**, genyköpés; **pyorrhöa**, geny-

Digitized by Google

folyás; **pyosis,** genyedés, evedés, evesedés; **pyothorax,** genymell; **pyoturia,** genyhugyozás.

pyramidalis, *gg.* csucsos oszlopalaku; **pyramis,** csucsos oszlop.

pyraulika, *gg.* tüzmoztan.

pyretica, *gg. gyógyt.* hidegláz elleni szerek; **pyreticus,** hideglelős; lázas; **pyretion,** könnyü láz; **pyretogenia, pyretogenesis**, láz-keletkezés, lázfejlödés; **pyretographia**, lázleirás; **pyretologia,** láztan.

pyretos, *gg. kórt.* láz, hideglelés; **pyrexia,** lázroham; **pyria,** *gg. gyógyt.* forró gőz- v. fövenyfürdő.

pyrit, *gg.* tüzkő, kova; **pyritologia,** kova-leirás; **pyroballist,** tüzmüvész, tüzjátékos; **pyroballistika, pyrobolika,** tüzmüvészet; **pyrodynamika,** tüzerőtan; **pyrogenesia,** a tüz keletkezése; **pyrolater,** tüzimádó; **pyrolatria,** tüzimádás; **pyrologia,** tüztan; **pyromania,** tüzdüh, vágy tüzet támasztani; **pyromantia,** jövendölés a tüzből; **pyrometer,** tüzhévmérő; **pyrophag,** tüzevő; **pyrophorus,** a levegőben önmagától gyuló por; **pyrosia,** gyomorhév, zaha; **pyrosis,** *kórt.* égető arcpir; **pyroskop** = pyrometer; **pyrostatika,** tüzmoztan; **pyrotechnika,** tüzmüvészet; **pyrotechnikus,** tüzmüvészeti; **pyrotelegraphia,** tüz általi jeladás; **pyrotikus**, égető, gyujtó, maró.

pyrrhichius, *gg.* két rövid tagból álló versláb: ⏑ ⏑.

pyrrhonismus, *gg.* kétségeskedés, kétkedőség.

Pythagoras, görög bölcs, ki az egyszeregyet föltalálta; **pythagorasi tábla** = egyszeregy.

Pythia, *gg.* Apollo papnője és jósnő Delphiben; **pythonissa,** jósnő.

pyuria, *gg. kórt.* genyhugyozás.

pyxis, *gg.* szelence; **pyxodes,** szelencealaku.

Q.

qua, *lat.* mint.

quadragena, *lat.* negyvennapi böjt a katholikusoknál; **quadragenarius,** negyvenes években levő férfiu; **quadragesima** (pars), negyvenedik rész; a negyvenedik nap husvét előtt; a böjt első vasárnapja; **quadrálni** (kvádrálni), összeilleni, hozzáilleni; **quadrangularis,** négyszögü; **quadrangulum,** négyszög; **quadrans**, *mt.* negyed, körnegyed; szögmérő, negyedlő; **quadrat,** *mt* négyszög, négyezet; négyzet; **quadratura,** négyszögités; **quadratus homo,** tenyeres talpas, vaskos ember; **quadriennium**, négy évi időszak; **quadrifolium,** *nt.* négylevelü csillár, párisfű; **quadriga,** négyes fogat; **quadrilateralis,** négyoldalu; **quadrille,** *fr.* (kádrily), négyes tánc; **quadrillirt,** kockás (szövet); **quadrinomium,** *lat.-gg.* négytag, négytagzat; **quadripartitio,** négyfelé osztás; el-, fölnégyelés v. negyedelés; **quadriphyllon**, *nt.* négylevelü; **quadriremis,** négylapátu, négyrudas, négyevezős; **quadrisectio,** négyfelé metszés v. osztás, el-, fölnégyelés v. negyedelés; **quadrisyllabum,** négytagu szó; **quadrivalv,** négynyilásu; **quadrivascularis,** négykelyhü, négycsészéjü (virág); **quadrivium,** négyes vál-ut, négyut; a zenészet, számtan, mértan és csillagászat tudománya együttvéve; **quadrumana,** *állatt.* négykezüek; **quadrupedes,** *állatt.* négylábu (emlősök); **quadrupel-alliance,** négyes szövetség; **quadruplicatio,** négyszerezés; **quadruplum,** négyes, négyszeres.

quaeritur, *lat.* kérdeztetik, azon kérdés támad.

quaestio facti, *lat.* a ténykörülményekre vonatkozó kérdés, ténykérdés; **quaestio juris,** jogkérdés.

quaestor, *lat.* kincstárnok; főadószedő.

quai, *fr.* (keh), kőpart, kővel kirakott part (folyóviz v. kikötő-part kőszegélye).

quaker, *ang.* (kvekör), *tul.* reszkető; Fox János varga által 1650-ben alapitott vallásfelekezet tagja.

qualificálni, *barb.-lat.* módositni; müvelni; minősitni, ügyesitni; **qualificatio,** módositás, minősités; ügyesités, képzés; minősitvény; ügyesség, képzettség; **qualitas,** *lat.* milység, mi-

Digitized by Google

nőség; **qualitative,** minőségileg, minőségesen.

quando, *lat.* mikor.

quanti? *lat.* mennyiért? mily áron? **quantitas,** mennyiség, mekkoraság; hangmérték, hangtartam; **quantitative,** mennyiségileg; **quantum,** mennyi; mennyiség; **quantum libet** v. **placet,** a mennyi tetszik; **quantum satis** v. **sufficit,** a mennyi elegendő.

quarantaine, *fr.* (káránteh), vesztegidő.

quarré, *fr.* (kárré), négyszög, négyzet.

quart, *lat.* (kvárt), negyedrész, negyedrét; Poroszországban folyadékmérték = 1,145 litre = 1,6184 bécsi itce; **quartal,** *barb.-lat.* évnegyed; **quartaliter,** évnegyedenként; **quartana,** *kórt.* negyednapos láz; **quartant,** negyedrétü könyv; **quarte,** *lat.* (kvárt), negyedhang; négy egymásután következő kártya.

quarter, 1) angol sulymérték, a mázsának $^1/_4$ része, tesz 28 angol fontot; 2) angol folyadékmérték = 64 gallon; 3) angol gabonamérték = 2 comb, = 8 bushel; = 2,9078 hectolitre; = 4,7669 alsó ausztriai mérő.

quarteron, *fr.* (kárteron), europai férfiutól és terceron nőtől született ember.

quartett, négyes zene, dal.

quartidi, *fr.* (kártidi), a negyedik nap a francia forradalmi naptárban.

quartier, *fr.* (kártie), kvártély, szállás, lakás; városnegyed; kegyelem (a háboruban).

quarto, *lat.* negyedszer; negyedrét.

quasi, *lat.* szinte, mintegy, mintha; állitólagos, látszatos, szinlett, ál, tettetett; **quasi-contractus,** álszerződés, szinlett szerződés; **quasi re bene gesta,** mintha minden jól ment volna.

quassia, *nt.* keserfa.

qua talis, *lat.* mint ilyen.

quaterno, *lat.* négy szám.

quateroon, fehér férfiu és mulatnő gyermeke.

quent, *ném.* $^1/_{10}$ része a latnak = 1,66 gramme.

querela, *lat.* panasz.

queue, *fr.* (kö), *tul.* fark; tekebot; tekervényes korlát szinházi, vasuti stb. pénztárak előtt a tolakodás megakadályozása végett.

quidam, *lat.* valaki, bizonyos valaki.

quidditas, *barb.-lat.* miség; **quid faciendum?** *lat.* mi teendő; mi tevők legyünk? **quid juris,** a mi jogszerü; **quid juvat aspectus, si non conceditur usus,** *lat.* mit használ látni, ha nem szabad használni; **quid novi?** mi ujság? **quid pro quo,** balul értés, balfogás, tévedés; **quidquid agis, prudenter agas, et respice finem,** bármit teszel, okosan tedd és gondold meg a végét.

quiescentia, *lat.* nyugalom; **quietálni,** nyugtatványozni; nyugalomra lépni, lemondani; **quietantia,** nyugta.

quilibet fortunae suae faber, *lat.* kiki a maga szerencséjének kovácsa; **quilibet praesumitur bonus, donec probetur contrarium,** mindenkiről jót kell föltennünk, mig az ellenkező be nem bizonyittatik.

quinarius, *lat.* ötből álló, ötös, ötszörös.

quinaquina, *spany.* kinahéj.

quindena, *lat.* tizenöt nap.

qui nimium probat, nihil probat, *lat.* a ki sokat bizonyit, semmit sem bizonyit.

qui non habet in aere, luat in corpore, *lat.* kinek vagyona nincs, bünhödjék testével.

quinquagenarius, *lat.* ötven éves, ötvenes években levő.

quinquagesima, *lat.* ötvenedik nap husvét előtt; farsang utolsó vasárnapja.

quinquangularis, *lat.* ötszögletü; **quinquangulum,** ötszög; **quinquennium,** ötév, ötévi időszak.

quintal, 1) francia mázsa = 48,95 kilogramme, vagy 97,9 vámfont; **quintale métrique** = 100 kilogramme; 2) portugalli sulymérték = 4 arroba à 32 libra à 2 marco; 1 libra vagy arratel = 459,1002 gramme; 3) spanyol sulymérték; nagy quintal (quintal macho) = 6 arroba vagy 150 libra à 2 marco; közönséges quintal = 4 arroba vagy 100 libra à 2 marco; 1 libra = 460,135 gramme.

Digitized by Google

quinte, *lat.* (kvint), ötödhang; öt egymásután következő kártya; **quinterno**, *barb.-lat.* ötszám.

quintessentia, *barb.-lat.* legjava, lelke, veleje valaminek.

quintett, *ol.* ötös zene v. ének.

quintidi, *fr.* (kehntidi), ötödik nap a francia forradalmi naptárban.

quintupel-alliance, ötös szövetség; **quintuplum**, ötös, ötszörös.

quinze, *fr.* (kehnz), 15; francia szerencsejáték.

quisque sibi proximus, mindenki legközelebb van magához.

quisque suorum verborum optimus interpres, kiki legjobb magyarázója a maga szavainak.

qui tacet, consentit, *lat.* a ki hallgat, beleegyez.

quitte, *fr.* (kitt), ment, szabad; **quittek vagyunk** = nem tartozunk egymásnak; **quittirozni**, nyugtatványozni; nyugalomba lépni; lemondani.

qui va là? qui vive? *fr.* (kiválá? kivív?) (*tul.* ki megy itt? ki éljen?), ki vagy? ki az?

quocunque modo, *lat.* bármi módon.

quod cito fit, cito perit (v. male fit), *lat.* a mi hamar készül, hamar elvész; a mi hamar történik, roszul történik.

quod differtur, non aufertur, *lat.* a mi halad, el nem marad.

quodlibet, *lat.* egyveleg, elegybelegy.

quod licet Jovi, non licet bovi, *lat.* a mi szabad Jupiternek, az nem szabad az ökörnek.

quomodo, *lat.* mimódon; hogyan, miképen.

quondam, *lat.* hajdan, régente, valaha.

quota, *lat.* hányad, hányadrész, jutalék; **quota litis**, rész a pör tárgyából; a pörtárgy hányada.

quot capita, tot sensus, *lat.* a hány fő, annyi értelem, a mennyi élő, annyi itélő; a mennyi ház annyi szokás.

quotidiana febris, *lat.* mindennapi láz.

quotiens, *barb.-lat.* osztat, osztmány, hányados (az osztás által kijött szám).

quo titulo? *lat.* minő joggal?

R.

R., mint római számjegy: 80.

rabatt, *ol.* előre fizetett kamat; leengedés (az árból).

rabbi, *zsidó*, zsidó tanitó; zsidó törvénytudós, irástudó; **rabbinismus**, zsidó irás- v. vallástan.

rabies, *lat.* düh; **rabies canina**, ebdüh.

rabulista, *lat.* törvénycsavaró.

race, *fr.* (rász), fajta, faj.

radiata, *lat. állatt.* sugárállatok; **radiatio**, sugárzás; kitörlés, kivakarás.

radical, *barb.-lat. vt.* gyök; **radicalis**, gyökeres, meggyökerezett; megrögzött; a gyökeres ujitás barátja; **radicaliter**, gyökeresen; **radices**, gyökerek; gyökszavak.

radiometer, *gg.-lat. mt.* fokív (360 fokra osztott kör); göncmagasságmérő.

radirozni, *lat.-ném.* kivakarni (papirról); beetetni, beszivatni (rézlemezbe).

radius, *lat. mt.* sugár; fél-átmérő.

radix, *lat.* gyök, gyökér; gyökszám; gyökszó; **radix actaeae**, *nt.* farkasölő sisakvirág; békabogyó-takta; **rad. act. racemosae**, *nt.* nadálytő; alacsony pozdor; **r. alcaunae**, veres festő atracélgyök; **r. alceae**, csillagszórös mályvagyök; **r. alchemillae**, bokálgyökér; karajos bokálgyök, palástfű-gyök; **r. alismatis**, vizi hidórgyökér; **r. allii**, foghagymagyökér; **r. althaeae**. zilizgyökér; fehér mályvagyökér; **r. anchusae**, festőatracél-gyökér; **r. anch. luteae**, sárga festőatracél-gyökér; **r. angelicae**, *nt.* angyalfű-gyökér; **r. anserinae**, *nt.* libapimpó; karéjos bokál; ökörszem-aranyvirág; komorka; **r. anthorae**, méregölő sisakvirág-gyökér; **r. apii**, zeller(gyökér); **r. aquilegiae**, cámolygyökér; csöngetyűkegyökér; **r. aristolochiae cavae**, üres farkasgégevirág-, likasir-gyök; **r. ar. creticae**, közönséges likasirgyök; **r. ar. anguicidae**, kigyóölő likasirgyök; **r. armoraciae**, tormagyökér; **r. arnicae**, kappanör-gyökér; **r. aronis**, kontyvirág-gyökér; mocskos- v. sárkánykontyvirág-

Digitized by Google

gyökér; **r. artemisiae**, ürömgyökér; **r. asari**, kapotnyakgyökér; **r. asphodeli**, magzating, sárga magzating; **r. astragali**, bóka; baktövis-mézga, tragant; **r. bardanae**, bojtorján, lapugyökér; **r. been albi**, fehér kukubagyökér; **r. been rubri**, veres kukubagyökér; **r. belladonnae**, maszlagos nadragulya-gyökér; **r. betae**, fehér cékla; **r. bistortae**, tekert cikszár; kigyógyökerü fü; **r. boraginis**, borics, borárgógyök; **r. britannicae**, vizi lóromgyökér; **r. byroniae**, gönyegyökér; **r. buxi**, puszpáng-, télizöldgyökér; **r. calami**, kálmosgyökér; **r. calcitrapae**, sarkvirág, szarkalábgyökér; **r. cardopatiae**, körfény; **r. caricis**, tarackgyökér; **r. caryophyllatae**, szegfügyökér; **r. cassumunar**, vadgyömbér; **r. chelidonii majoris**, gódircgyökér; **r. chinae**, sinagyökér; **r. cichorii**, katáng, mezei katáng, kattankatángkóró-gyökér; **r. colchici**, kikerics, őszikegyökér; **r. curcumae**, sárga v. festőgyömbér, sárga kémgyökér; **r. cyclaminis**, türtszirom, disznókenyér; **r. cynoglossi**, árrnőgyökér; **r. cyperi esculenti**, palka; földi mogyoró; **r. dauci**, sárgarépa; **r. dentariae**, fogasír; **r. dictamni albi**, ezerjófü, kőrislevelüfü, szarvasgyökér; **r. doronici**, kenyérbél-cickóró, zergetarkör, zergefü, vadkecskefü; **r. ebuli**, földibodza-gyökér; **r. echii**, terjőkegyökér; **r. enulae**, örvénygyökér; örvénysertecsék; **r. eryngii**, iringógyökér; **r. farfarae**, szattyú; gyökönke, galambbegy; **r. ficariae**, gódirc; tákajk; kakasláb-mohar; **r. filicis**, haraszt, páfrán, páprágy; **r. filipendulae**, vörös kőtörgyökér; **r. foeniculi**, ánizs v. olasz kapor, édes köménygyökér; **r. fragariae**, szamócagyökér; **r. galangae**, galanyagyökér; **r. gentianae albae**, fehér tarnics, szarvas-emreke, kesely derezle; széles levelü bordamag; **r. gentianae rubrae**, sárga tarnics, keserü gyökér, enciána; **r. graminis**, tarackbúza; tarackfü; **r. gratiolae**, szikfü-, anyaméhfü-gyökér; fehér csikorka; **r. hellebori albi**, hunyor, fehér zászpa; békabogyó-takta; **r. hellebori nigri**, fekete zászpa; **r. heracanthae**, körfény; **r. hermodactyli**, fehér kikerics, őszikegyök; **r. hirundinariae**, gódircgyök; **r. hyoscyani**, beléndek, bolonditó csalmatok-gyökér; katikasisakvirág, sisakfügyökér; **r. jalappae**, jalapgyök; **r. ipecacuanhae**, hánytatógyök; **r. iridis florentinae**, florenci nőszirom gyökere; **r. iridis nostratis**, viola-nőszirom gyökere; **r. iridis pseudacori**, sásliliom-gyökér; **r. lapathi acuti**, csucsos erdei sóskagyök; **r. lapathi sanguinei**, vérpiros erdei sóskagyök; **r. levistici**, levestikongyök; **r. liliorum alborum**, fehér liliomgyök; **r. liquiritiae**, higviric, édesgyökér; **r. lobeliae**, porhonrojt-gyök, skárlátperkátagyök; **r. malvae**, mályvagyök; **r. mandragorae**, altató nadragulya; **r. mecho acannae**, fehér jalapgyök, rabarbaragyök; **r. men**, medvetalpfü; **r. mezerei**, farkasboroszlán, tetüfü; farkashárs(gyök); **r. morsus diaboli**, csonka gyökerü sikkantyu; **r. napi**, karórépa; **r. nymphaeae**, nimfagyök; **r. oenanthes**, sáfrángyök; **r. olsnitii**, vadzeller; **r. ononidis**, tövises iglic, ekegát, ökörguzs; **r. oreoselini**, vadpetrezselyem; **r. ostruthii**, csicsókás derely, mesterlapu, zapóca; **r. paeoniae**, bazsál, pünkösdi rózsagyök; ezerjó; **r. palmatae**, csészeszárny, tejhozófü-gyök; **r. petasitidis**, gálga, kalapos szattyú; kákolya; **r. petroselini**, petrezselyem; **r. peucedani**, kénköves kocsord; **r. phytolaccae**, karmazsin-szinbogár-gyök; **r. pimpinellae**, pimpinella-gyök; **r. pimp. italicae**, vérzőke; réti füzény; tekert cikszár, vérfejü csábair; rózsás gerely, vérállatófü; **r. pistolochiae**, faskasgégevirág, likasir; **r. pneumonanthes**, kornistarnics, kornisfü; **r. polygalae amarae**, keserü csészeszárny; **r. polygalae hungaricae**, magyarországi csészeszárny v. tejhozófü; **r. polygonati**, mezei kőmag; sokbötykü gyöngyvirág; **polypodii**, édes gyökerü páfrán; kőméz, paprag; **r. potentillae**, pimpógyökér; **r. primulae**, tavaszi kankalin, sárga kükörics; **r. ptarmicae**, kenyérbélcickóró; **r. pyrethri**, szappanfü; **r. raphani**, retek, fekete retek; **r. rhabarbari**, rabarbaragyökér; **r. rh.**

Digitized by Google

monachorum, paraj-lórom; havasi lórom; **r. rubiae**, pirosító buzér; **r. rusci**, szurós péra, egértövis; csapfű, nyakcsapfű; **r. salep**, kosbornyák; **r. saniculae**, gombernyó; berki zapóca; ötlevelü fogasír; forrasztófű, sérfű, tetemtoldó szuhar, tetemoldófű; gégevirág; **r. saponariae**, szappanfügyökér; **r. sassaparillae**, szárcagyökér; **r. satyrii**, kosbor; **r. saxifragae albae**, kőtörgyökér; **r. scillae**, csillagyökér; **r. scorzonerae**, pozdorgyökér; **r. scrophulariae**, tákajak; **r. senegae**, csészeszár; **r. serpentariae**, alacsony pozdor; **r. sisari**, mézes bolonyik, édes v. német murok; **r. spigeliae**, amerikai bodza-tákajak; orvosi vértő; madárfészek-bibek; **r. symphyti**, nadálytó-folyondár; büdös gönye, élődi gazillat; **r. taraxaci**, pitypang; **r. thalictri**, virnáncgyökér; **r. tordylii**, konyhakömény-gyök; **r. tormentillae**, timpógyökér; **r. tragopogonis**, kecskedisz, sallangos pozdor; leánykökörcsin; **r. ulmariae**, szakállas bajnóca, legyező bajnóca; borvirág; **r. urticae**, csalángyökér; **r. valerianae majoris**, római gyökönke; **r. valerianae minoris**, macska-gyökönke, réti füzény; **r. verbasci**, ökörfark-kóró, királygyertya, gyopárgyök; **r. victorialis longae**, ziliz; **r. violae**, violagyökér; **r. zedoariae**, citvorgyök; **r. zingiberis**, gyömbér.

raffinade, *fr.* (ráfinád), finomitás, tisztálás; cukorfőzés; finomitott cukor, finom cukor; **raffinerie** (ráfineri), cukortisztitás; finomító gyár; csel, fogás; **raffinirozott**, finomitott; kitanult ravasz.

ragoût, *fr.* (rágú), füszeres vagdalt hus.

raison, *fr.* (reszohn), ész; ok; **raisonnabilis**, eszes, okos; illendő, illő, elfogadható; **raisonnirozni**, okoskodni, feleselni.

rája, *arab*, adóköteles keresztény alattvaló Törökországban.

rajah (rádsáh), keletindiai fejedelem.

raketa (*ol.* raggietto), röppentyü.

ramadán v. **ramazán**, a törökök nagy böjtje.

ramificatio, *barb.-lat.* elágazás.

rancune, *fr.* (ránkühn), titkos gyülölség.

rand-glossa, *ném.-gg.* széljegyzet.

rang, *fr.* állás; elsőség; rend; sor; **ránzsirozni** (*fr.* ranger = ránzse), rendezni, sorozni, rendbeszedni.

ranunculus, *lat. nt.* szironták.

rapaces, *lat. állatt.* ragadozó madarak.

rapide, *lat.* sebesen, hirtelen.

rapière, *fr.* (rapier), vivószál, vípenge, gömbös penge.

rapport, *fr.* (rápor), jelentés.

raptim, *lat.* sietve, futólag.

raptus, *lat.* hóbort; őrültségi roham; rőrablás.

rare, *lat.* ritkán; **rarissime**, igen ritkán; **raritas**, ritkaság.

rasirozni, *fr.* (raser), borotválni; borotválkozni; földig lerontani (várat).

rastral, *barb.-lat.* vonalzó.

rata, *lat.* részlet.

ratificálni, *barb.-lat.* jóváhagyni, megerősitni; **ratificatio**, jóváhagyás, megerősités; **ratihabeálni** = ratificálni.

ratio, *lat.* ész; ok; számadás.

ration, *fr.* (rászion), étadag; takarmányrészlet.

rationabilis, *barb.-lat.* eszes, okos; észszerü; **rationalis**, okszerü, okszeres, értelmes, észszerü; észleges; végszerü, mérszerü; **rationalismus**, észszerü vallás; **rationalista**, észszerü vallást tartó; **rationaliter**, észszerüen, észszerüleg, okszerüen, értelmesen; észleg; **ratio sufficiens**, elégséges ok.

rattel, Goában 24 rattel = 1 maund.

rayon, *fr.* (rejohn), sugár; várkörület.

reactio, *barb.-lat.* visszahatás, ellenhatás; **reactionarius**, visszaható, ellenható; ki az előbbi állapotot kivánja visszaállitani; **reactivalni**, visszahelyezni hivatalos tevékenységébe; **reágálni**, visszahatni, ellenhatni; **reagens**, ellenható szer.

reál, 1) spanyol pénz, $^1/_{20}$ része a piaszternek; 2) portugalli számolópénz = 40 reis.

realis, *barb.-lat.* való, valószerü; dologbeli, tárgybeli; **reál-iskola**, müiskola, mütanoda; **realisálni**, valósitni,

Digitized by Google

létesitni; pénzzé tenni, eladni; **realisatio,** valósitás, létesités; **realismus,** azon bölcsészeti tan, hogy a küldolgok más valósággal birnak, mint érzékeink előtt föltünnek; **realista,** ezen tan követője; **realitas,** valóság, külvalóság; valódiság; fekvő vagyon, birtok, ingatlan jószág; **realiter,** valósággal, igazán, valóban, valódilag.

reambulatio metarum, *lat.* határjárás.

reassummálni, *barb.-lat.* ujra fölvenni, tartalmát ismételni, röviden összefoglalva ujra előadni.

rebellio, *lat.* lázadás, zendülés, pártütés; **rebellálni,** pártot ütni, fölázadni; **rebellis,** pártütő, lázadó, zendülő.

rébus, *fr.* (rebüsz), *ang.* (ribösz), képtalány.

rebus sic stantibus, *lat.* a dolgok ily állásában.

recalcitrans, *lat.* ellenszegülő, makacs, konok, nyakas, akaratos.

recalculálni, *lat.* ujraszámitni.

recapitulálni, *lat.* röviden összefoglalva ujra előadni; **recapitulatio,** összefoglalás, végismétlés, végátnézet.

recedálni, *lat.* visszalépni; hátralépni; elállani.

recens, *lat.* uj, fris.

recenseálni, *lat.* birálni, megbirálni, birálva ismertetni; **recensens,** biráló, könyvbiráló, műbiró, ismertető; **recensio,** birálat, könyvbirálat, műbirálat, könyvismertetés, birálatos ismertetés.

recenter, *lat.* legujabban, nem rég.

recepisse, *lat.* téritvény, vevény.

recept, *barb.-lat.* orvosi rendelet.

receptaculum, *lat.* gyűhely, vizfogóhely; virághüvely; **receptator furum,** orvgazda; **receptio,** fölvétel, bevétel, befogadás; **receptivitas,** fogékonyság, befogadóság.

recessus, *lat.* elállás, visszalépés; berekesztő beszéd.

receveur, *fr.* (reszevör), beszedő, adószedő; **receveur général,** főadószedő.

rechange, *fr.* (resánzs), viszváltó; váltásra vagy pótlásra szolgáló eszköz, p. o. kocsikerék; tartalékdolog.

recherche, *fr.* (resers), vizsgálat, buvárlat; nyomozás, vizsgálás, buvárlás.

recidiva, *lat. kórt.* visszaesés, kóristmétülés; **recidiválni,** a betegségbe visszaesni.

recipe, *lat. tul.* végy; orvosi rendelet; **recipiálni,** bevenni, befogadni; elfogadni; fölvenni.

reciproce, *lat.* viszonosan, viszontag; **reciprocitas,** viszonosság; **reciprocus,** viszonos.

recitálni, *lat.* elmondani, elő-, fölmondani; **recitando,** *ol.* mondolatosan; **recitatio,** elmondás, fölmondolás; **recitativ,** *fn.* énekbeszéd, zenebeszéd, zenei szavalás; *mn.* mondolatos.

reclama, *barb.-lat.* visszakövetelés; **reclamálni,** tudakozódni, visszakivánni, visszakövetelni; fölszólalni (valami ellen); **reclamatio,** tudakozódás; visszakövetelés; fölszólalás.

reclinatio, *lat.* visszahajlás.

reclusio, *lat.* elzárás.

recognitio, *lat.* megismerés; megismervény; **recognoscálni,** megismerni; **recognoscirozni,** *ht.* vizsgálni, kémlelni, kémlelődni, szemrevenni; **recognoscirung,** kémszemle, kémjárat.

recollectio, *lat.* gyüjtés; gyüjtögetés; a gondolatok összeszedése; eszmélés, ráeszmélés.

recolligálni magát, *lat.* magához jönni, gondolatit összeszedni, fölszémlni; megemlékezni.

recommandabilis, *lat.* ajánlatra méltó; **recommendálni,** ajánlani; **recommendatio,** ajánlás, ajánlat; **recommendirt,** ajánlva (levélről).

recomparatio, *lat.* visszaszerzés.

recompensálni, *lat.* kárpótolni, kártalanitni; jutalmazni; **recompensatio,** kárpótlás, kártalanitás; jutalmazás; jutalom; **recompense,** *fr.* (rekohnpánsz), jutalom.

recompletirozni, ismét teljessé tenni; ujra kiegészíteni.

reconciliálni, *lat.* megengesztelni, megkérlelni, megbékéltetni; **reconciliatio,** megengesztelés, békéltetés; megengesztelődés.

reconnaissance, *fr.* (rekoneszánsz), háladatosság, hála; megösmerés, méltánylat; háladij.

Digitized by Google

reconvalescálni, *lat.* föllábbadni, üdülni; **reconvalescens**, lábbadozó, üdülő.

reconventio, *lat.* ellenkereset.

recoquálni, *lat.* fölmelegiteni.

recordatio, *lat.* emlékezés.

recreálni, *lat.* ujrateremteni; fölfrissitni, fölélesztení, fölüditni, megujitni, gyönyörködtetni; kipihenni v. kinyugodni magát, uj erőt venni, megujulni, megvidulni; gyönyörködni, kedvét találni valamiben; **recreatio**, gyönyörködtetés; gyönyörködés; gyönyör, kedvtelés, élvezmény; ki-, megpihenés, megnyugvás, megujulás, fölüdülés; iskolai szünnap.

recriminatio, *barb.-lat.* viszonvád.

recrudescentia, *lat. gyógyt.* a betegségnek ismét roszabbra fordulása.

rectangularis, *barb.-lat.* derékszögü; egyenszögü; **rectangulum**, egyenszög; **rectascensio**, *csill.* egyenes emelkedés; **recte**, *lat.* jól, helyesen; épen, egészen; **rectificabilis**, *barb.-lat.* egyenesithető, kiegyenezhető; **rectificalni**, meg-, kiigazitni, helyreigazitani; egyenesiteni, kiegyenezni (görbe vonalt); **rectificatio**, igazitás, helyreigazitás, megigazitás; **rectilineum**, egyenes vonalu alak.

rectitis, *lat. kórt.* végbélgyuladás.

recto (folio), *lat.* a levél első lapján.

rector, *lat.* igazgató; mester.

rectum (intestinum), *lat. bt.* végbél.

recueil, *fr.* (reköly), gyüjtemény.

recul, *fr.* (rekül), *ht.* a lövegnek visszafutása, hátrálása.

recuperálni, *lat.* visszafoglalni, viszszanyerni, visszakapni.

recurrálni, *lat. tul.* visszafutni; folyamodni, járulni valakihez; **recurrens**, folyamodó; **recurrens series**, visszamenő sor; **recursus**, visszafutás; visszamenés, hátrálás; viszkereset; folyamodás (végzés elleni jogorvoslat); folyamodvány, kérelemlevél.

recusálni, *lat.* elutasitani, el nem fogadni, magától elháritani, megtagadni; **recusatio**, elháritás, el nem fogadás, elvetés; **r. judicis**, a biró elvetése (érdekeltség miatt); **r. juramenti**, az eskü el nem fogadása.

redacteur, *fr.* (redáktőr), szerkesztő; **redaction**, szerkesztés; szerkesztőség.

redemtio, *lat.* megváltás; váltság; **redemtor**, megváltó.

redif, *arab*, török honvédsereg, mely csak a háboruban szolgál.

redigálni, *lat.* szerkeszteni.

redimálni, *lat.* megváltani, visszavásárolni.

redintegrálni, *lat.* kiegészitni; kipótolni; **redintegratio**, kiegészités, kipótlás.

reditus, *lat.* jövedelem.

redoutable, *fr.* (redutábl), félelmetes, rettentő, rémitő, ijesztő; **redoute** (redút), *ht. tul.* ijesztő sánc; négyszögü kis sánc; várda; álorcások tánca, nyilvános álorcás bál; bálcsarnok, tánccsarnok, vigarda?

reducálni, *lat.* visszavezetni, visszavinni; átváltoztatni, átvezetni, átvinni, áttenni, reávonni, reálkalmazni; összevonni, egyszerüsitni; leszállitani (pénzértéket); **reductio**, visszavezetés, átváltoztatás; átvitel, áttétel; összevonás; leszállitás.

redundálni, *lat.* áradozni; bővelkedni.

reemtio, *barb.-lat.* visszavásárlás.

reëxecutio, *barb.-lat.* birói visszafoglalás.

refectorium, *lat.* ebédlőterem (zárdákban).

referada, *barb.-lat.* előterjesztvény; **referálni**, előadni, előterjeszteni; jelenteni, tudósitni; **referendarius**, előadó udvari tanácsos; **referens**, előadó (biró).

reficiálni, *lat.* helyreállitani; javitni, megigazitni; üditni, fölüditni; **reficientia**, *gyógyt.* üditőszerek.

reflectálni, *lat.* visszaverni, visszavetni (a sugárt), visszasugárolni, visszatükrözni; elmélkedni; ráelmélni; elgondolni; figyelemmel lenni (valamire); **reflector**, visszaverő, sugárverő (távcső); **reflexio**, visszaverődés, visszaverés, visszavetődés, visszavetés; elmélődés, ráelmélés, elgondolás; tekintet; **Reflexions-Goniometer**, *ttan*, visszaverődési szögmérő; **reflexionsinstrumente**, *t. csill.* visszaverő műszerek; **reflexionskreis**, *csill.* viszsugárzási

Digitized by Google

kör; **reflexionslicht**, *ttan,* visszavert fény; **reflexionsvermögen**, *ttan,* visszaverődhetés, visszaverhetés; **reflexionswinkel**, *ttan,* visszaverődési szög; **reflexus**, viszfény, viszsugárzat.

refluálni, *lat.* visszafolyni; visszahatni; **refluxus**, visszafolyás; apály.

reform, *lat.* javitás, változtatás; **reformálni**, javitni; változtatni; ujitni; **reformatio**, javitás; változtatás; vallásujitás; **reformator**, javitó, vallásujitó; **reformatus**, a Zwingli és Calvin által megujitott keresztény vallás követője; **reform-bill**, Angolországban azon törvényjavaslat, mely 1830. nov. 23. a parliamenti reformot inditványozta.

refractarius, *lat.* ellenszegülő.

refractio, *lat. ttan,* sugártörés; **refractor**, sugártörő (távcső).

refrain, *fr.* (refrehn), ismételt sor; ismételt végrím.

refrigerantia, *lat. gyógyt.* hüsitő szerek; **refrigeratio**, hütés, meghütés; **refrigerator**, hütő, hütő-cső; **refrigeratorium**, hütő-edény, hütő-kád; **refrigerium**, hüsitő-szer.

refugium, *lat.* menedék, menhely.

refulgentia, *lat.* viszfény.

refundálni, *lat. tul.* visszaönteni; viszszafizetni, megtériteni; **refusio expensarum**, költségmegtérités.

refusirozni, *fr.* (refus = refü, megtagadás), megtagadni, visszautasitani.

refutálni, *lat.* cáfolni, megcáfolni; **refutatio**, megcáfolás; cáfolat.

regal, *lat.* királybetü, nagybetü (a nyomdában); könyvpolc; *fr.* lakoma; **regale**, királyi jog; felségi jog; **regalia**, királyi jogok; felségi jogok; **regalia beneficia**, királyi haszonvételek; **regalirozni**, megvendégelni; **regalis**, királyi; az országgyülésre meghivó levél; **regalista**, kir. hivatalos; **regalpapiros**, legnagyobb alaku papiros.

regenerálni, *lat.* ujjáalkotni, ujjáteremteni; **regeneratio**, ujjáalkotás, ujjáteremtés; ujjászületés; **regenerator**, ujjáalkotó.

regens, *lat.* uralkodó; országló; **regens nomen, verbum**, vonzó név, ige.

regesta, *lat.* okirat-gyüjtemény.

regia dignitas, *lat.* királyi méltóság.

regicidium, *lat.* király-gyilkolás.

regie, *fr.* (rezsí), igazgatás, ügyvitel, kezelés.

regime, *fr.* (rezsim), **regimen**, *lat.* kormány, országlás.

regiment, *középkori lat.* ezred.

Regina, *lat.* királynő.

regio, *lat.* táj, tájék, vidék.

regisseur, *fr.* (rezsiször), (szini) rendező.

register, *ném.-lat.* 1) = registrum; 2) változat az orgonában, légettyü; szelelő lyuk az olvasztó kemencén; **register-papir**, nagy papir számadási könyvekhez.

registrálni, *barb.-lat.* lajstromozni; rendezni; **registrator**, lajstromozó; **registratura**, irattár; **registrum**, lajstrom; tartalommutató, tárgymutató; sorkönyv, sorjegyzék; betüsoros névv. tárgymutató.

regius morbus, *lat. kórt.* királyi betegség; sárgaság, sárgakór.

reglement, *fr.* (rely'mán), szabályzat, rendszabályok; ügyrendtartás.

regna naturae, *lat.* természet országai; **regnum animale**, állatország; **r. minerale**, ásványország; **r. vegetabile**, növényország.

regnicolaris deputatio, *barb.-lat.* országos küldöttség v. választmány; **regnotenus**, országszerte; **regnum**, ország; országlás; **r. Hungariae**, Magyarország.

regrediálni, *lat.* visszalépni.

regress(us), *lat.* viszkereset, kártalanitás; **regressirozni**, viszkeresettel élni, magát kártalanitani.

regula, *lat.* szabály; **regula de tri** (tribus), hármas szabály; **regula juris**, jogszabály; **regulamentum**, szabályzat, rendszabás; **regularis**, szabályos, szabályszerü, rendkövető; rendes; szerzetes; **regularitas**, szabályosság, szabályszerüség; rendkövetőség, rendesség; **regulariter**, szabályosan, szabályszerüleg, szabály szerint; rendesen, rendszerint; **regulatio**, szabályozás, rendezés; **regulativ**, szabályozó, rendező; **regulativum**, szabályzat; **regulator**, szabályozó, mérséklő; óra-mérséklő; **reguláznì**, szabályozni, rendezni, rendbeszedni.

Digitized by Google

rehabilitálni, *barb.-lat.* visszahelyezni.

Reifrock, *ném.* abroncsszoknya; halhéjas v. kávás szoknya.

reincorporálni, *lat.* visszakapcsolni, visszakebelezni.

reine, *fr.* (rehn), királynó; **reine claude** (rehn kló), tulajdonképpen Claudia királynő (I. Ferenc neje); édes, zöld szilva, királyszilva; **reinette** (renett), királyalma, bóralma.

re interea integre servata, *lat.* a dolog épségben hagyása mellett; a dolog jelen állásának föntartása mellett; **re ipsa, re vera**, valóban.

Reïs, 1) *arab,* kereskedelmi hajókapitány; 2) portugalli számolópénz; **Reïs-Effendi**, *török,* külügyek minisztere.

reiterálni, *lat.* ismételni, megujitani; **reiteratio**, ismétlés; **reiterata vice**, ismételve.

rejiciálni, *lat.* elvetni; visszautasitani.

rekruta (*fr.* recrue = rekrü), ujonc.

relais, *fr.* (rele), lóváltás; váltott lovak; előfogat.

relata refero, *lat.* azt beszélem, a mit nekem beszéltek; **relate**, illetőleg, -ra, -re vonatkozólag; **relatio**, jelentés, tudósitás; viszony; összeköttetés; vonatkozás; **relatio juramenti**, az eskü visszakinálása; **relativ**, ráviteles, vonatkozatos, viszonyos, viszonylagos, illetőleges; **relative**, viszonylag, viszonyosan, rávitelesen, illetőleg; **relativitas**, viszonylagosság.

relaxálni, *lat.* engedni, elengedni; enyhitni; tágitni; föloldozni; **relaxantia**, *t. gyógyt.* oldószerek; **relaxatio**, elengedés; enyhités; tágitás; föloldozás; **relaxatio arresti**, a zárlat alóli föloldozás, a zárlat föloldása; **rel. juramenti**, az eskü alóli föloldozás; az eskü alatt tett igéret teljesitése alóli fölmentés.

relegálni, *lat.* el-, kitiltani, számüzni, számkivetni; elutasitani; elhalasztani; **relegatio**, el-, kitiltás; számüzés; elutasitás; elhalasztás.

relevans, *barb.-lat.* fontos, nyomós, ügydöntő.

relicta vidua, *lat.* hátrahagyott özvegy.

relief, *fr.* (relief), emelt-mű, domormű.

religio, *lat.* vallás; **religiositas**, vallásosság, istenesség; **religiosus**, vallásos, istenes, kegyes; szerzetes.

reliquia, *lat.* ereklye, szent-tetem.

reluálni, *lat* ki-, meg-, visszaváltani; **reluitio**, ki-, meg-, visszaváltás.

rem acu tetigisti, vagy **rem acu tetigit**, *lat. tul.* a dolgot tűvel találtad, vagy: találta; fejére ütöttél v. ütött a szegnek; eltaláltad; vagy eltalálta.

remanentia, *lat.* maradék.

remarkabilis (*fr.* remarquable = remárkábl), nevezetes, megjegyzésre méltó; **remarque** (remárk), megjegyzés.

remedia, *lat.* segédeszközök, segédszerek; gyógyszerek; jogorvoslatok, pörorvoslatok; **remedium juris**, jogorvoslat; **rem. nullitatis**, semmiségi panasz.

reminiscentia, *lat.* visszaemlékezés; emlékezvény; utóhangzat; **reminiscere**, *tul.* emlékezzél; a nagy böjt második vasárnapja.

remise, *fr.* (remiz), szekérszín, kocsiszín.

remissio, *lat.* visszaküldés; elengedés; engedék; **remissio bonorum occupatorum**, az elfoglalt javak visszabocsátása; **remissio peccatorum**, bünbocsánat; **remittálni**, visszaküldeni; elengedni.

remollientia, *lat. gyógyt.* puhitószerek.

remonstrálni, *lat.* kifogásokat tenni, ellenkező véleményét előterjeszteni; fölirni, fölterjeszteni; panaszt emelni; **remonstratio**, kifogás, ellennyilatkozat, fölirás, fölterjesztés, panasz.

rémonte, *fr.* (remohnt), pótlék, pótlék ló, pót-ló; **remontirozni**, uj lóval ellátni.

remorqueur, *fr.* (remorkőr), vontatókötél, vonhajó.

remotio ab officio, *lat.* elmozditás a hivataltól; **remotus**, távoli; **removeálni**, elmozditni; elháritni.

rempart, *fr.* (ránpár), várfok.

remunerálni, *lat.* jutalmazni, meg-

Digitized by Google

jutalmazni; **remuneratio**, megjutalmazás; jutalom.

renaissance, *fr.* (renesszánsz), ujraszületés; **renaissance-styl**, ujraszületési v. vegyes (épitészeti, szobrászati stb.) modor; t. i. a byzantini és goth modor letünte után a müvészet egészen átalakulni, azaz ujraszületni kezdvén, a müvészet, különösen az épitészet ezen időszakában az ószerü modor alaptárgyát szabadon kezdették fölhasználni, miből a modornak zürzavaros vegyülete támadt, mely csak a legujabb időkben kezdett tisztulni.

rencontre, *fr.* (ránkontr), találkozás, összeütközés; kihivás nélküli párviadal; csete-paté, apró csata.

rendez-vous, *fr.* (ránde-vú), *tul.* jöjj oda; találka, légyott.

renegálni, ujra megtagadni; **renegat**, *barb.-lat.* hitehagyott, keresztényből lett mohammedán.

renitens, *lat.* ellenszegülő, konok; **renitentia**, ellenszegülés, konokság, makacsság.

renommée, *fr.* (renomé), hirnév.

renonce, *fr.* (renonsz), hiányzó szin (kártyajátékban).

renoválni, *lat.* megujitani; **renovatio**, megujitás.

rente, *fr.* (ránt), jövedelem; járadék, kamat; **rentier** (rántie), ki tőkéje kamataiból él; **rentirozni**, jövedelmezni, behozni, jövedelmet hajtani.

renunciálni, *lat.* lemondani; **renunciatio**, lemondás; **renunciatio litis**, lemondás a pörről; **ren. successionis**, lemondás az örökségről.

reoccupálni, *barb.-lat.* visszafoglalni.

reorganisálni, *barb.-lat.* ujra szervezni, ujra szerkezni, uj rendbe szedni, ujon rendezni; **reorganisatio**, ujonszervezés, ujra szerkesztés, uj szervezet.

repanditas, *lat. kórt.* a hátgerinc előgörbülése.

reparálni, *lat.* kijavitni, tatarozni, helyrehozni; **reparatio**, kijavitás, helyrehozás, tatarozás; megtérités.

repartiálni, *lat.* fölosztani, kivetni; **repartitio**, fölosztás, kivetés.

repeal, *ang.* (repíl), visszavétel, visszahuzás; Angolország és Irföld közötti törvényhozási egység megszüntetése.

repellálni, *lat.* visszaüzni.

repercussio, *lat.* visszalökés.

répertoir, *fr.* (repertoár), (szinházi) játéksorozat.

repertorium, *barb.-lat.* betüsoros tárgymutató.

repetálni, *lat.* ismételni; **repetens**, segédtanitó (egyetemeken); **repetir-Uhr**, *lat.-ném.* ismétlő-óra, azaz olyan óra, mely ugy van készitve, hogy minden pillanatban üttethetünk vele, s igy a már egyszer elvert órát ismételve elüttethetjük; **repetitio**, ismétlés.

replika, *barb.-lat.* válasz; szóváltás, feleselés; **replikázni**, válaszolni; szót váltani, feleselni.

reponálni, *lat.* visszahelyezni, visszatenni; **repositio**, visszahelyezés, visszatevés.

report, *ang.* (ríport), jelentés, tudósitás.

repraesentálni, *barb.-lat.* képviselni, képlelni, ábrázolni; fölirni, fölterjeszteni; **repraesentans**, képviselő; **repraesentatio**, képviselés, képviselet, képviselőség; ábrázolat; fölirás, fölterjesztés; **repraesentativ**, képviseleti.

reprehendálni, *lat.* megdorgálni; **reprehensio**, megdorgálás, feddés.

repressaliák, *barb.-lat.* visszatorlások.

repressiv, *fr.* gátló, megakasztó, elnyomó, határvető; **reprimálni**, elnyomni.

reprobálni, *barb.-lat.* roszalni, nem helyeselni.

reproducálni, *barb.-lat.* visszapótolni; ujjáteremteni, megujitani, fölleleveniteni; ujra előterjeszteni, ujra előadni; **magát reproducálni**, ujratermódni; **reproductio**, visszapótlás; ujratermődés; visszatermődés; ujjáteremtés, megujitás, fölelevenités; ujabbi előadás; **reproductiv**, visszateremtő, visszapótló; **reproductivitas**, visszapótló erő.

reprotestatio, *barb.-lat.* viszonti ellenmondás, viszonti óvás.

reptilia, *lat. állatt.* hüllők, csuszómászók, kétlakiak.

Digitized by Google

republicanus, *barb.-lat.* köztársasági; a monarchia ellensége.

republikálni, *uj lat.* ujra kihirdetni.

repudiálni, *lat.* megvetni, nejétől elválni; **repudium**, a házassági kötelék föloldása, elválás.

repugnálni, *lat.* ellene lenni, ellenkezni, összeütközni; undorodni (-tól, -tól); **repugnantia**, ellenzetesség.

repulsa, *lat.* tagadó válasz; visszautasitás; **repulsio**, visszaüzés; **repulsiv**, ellökési (erő),

reputatio, *lat.* becsület, jóhirnév.

requiem, *lat. tul.* nyugalmat; halottmise; **requiem aeternam da ei Domine!** Uram, adj neki örök nyugodalmat; **requiescat in pace**, nyugodjék békével.

requirálni, *lat.* megkérni, megkeresni; **requisitio**, megkeresés; követelés; **requisitionales (litterae)**, **requisitorium**, megkereső levél, megkeresvény; **requisitum**, kellék, kivántatóság.

res, *lat.* dolog, tárgy, vagyon, jószág; **res accessoria**, mellékes dolog; **res aliena**, idegen vagyon, idegen jószág, más vagyona; **res alienabilis**, elidegenithető vagyon; **res communis**, közös jószág; **res dubia**, kétes ügy; **res ecclesiasticae**, egyházi javak; **res facti**, tény; **res familiaris**, családi ügy; háztartás, házi gazdálkodás; **res fungibilis**, elhasználható dolog; **res immobilis**, ingatlan dolog; **res indecisa**, eldöntetlen ügy v. dolog; **res indivisibilis**, fölosztathatlan dolog; **res judicata**, itélt dolog; **res litigiosa**, pörös dolog; **res mobilis**, ingó dolog; **res nullius**, uratlan jószág; **res nullius cedit occupanti**, az uratlan dolog az első foglalóé; **res praenaturales**, természetfölötti v. kivüli dolgok; **res publica**, állam, közjó; **res publicae**, államjavak; **res religiosae** v. **sacrae**, egyházi ügyek; **res spirituales**, lelki ügyek.

rescriptum, *lat.* királyi leirat.

reseda odorata, *nt.* szagos rezeda; **r. luteola**, festő-rezeda.

reserválni, *lat.* föntartani; **reservata**, föntartás; **reservatio mentalis**, tartalék-gondolat; **reservatis reservandis**, föntártván a föntartandókat; **reserve**, *fr.* (reszerv), tartalék; **reservecorps**, tartaléksereg; **reservoir**, *fr.* (reszervoár), viztartó.

resideálni, *lat.* lakni, székelni, udvarát tartani; **residens**, ügyviselő; **residentia**, székhely, lakhely; székváros; diszlak; fejedelmi lak.

residuum, *lat.* maradék, maradvány.

resignálni, *lat.* átadni; lemondani; **resignatio**, átadás; lemondás; megnyugvás.

resina, *lat.* gyanta, fagyanta.

resistálni, *lat.* ellenállani, ellenszegülni; **resistentia**, ellenállás, ellenszegülés.

resolutio, *lat.* megfejtés; végzés, határozat, válasz; elhatározás, eltökélés; elszántság; *kórt.* fölöszlás; **resolutus**, elszánt, eltökélt; **resolválni**, föloldani, megfejteni; végezni, végzést hozni, határozni; magát elhatározni v. tökélni; **resolventia**, *gyógyt.* föloldószerek.

resonans, *lat.* viszhangzó; **resonantia**, viszhangzás; **Resonanz-Boden**, hangfenék.

respectabilis, *lat.* tiszteletreméltó; **respectálni**, tisztelni; kimélni; tekintetbe venni; **respective**, illetőleg; **respectu**, tekintve, -ra -re nézve; **respectuosus**, tiszteletadó, tiszteletettel viseltető; **respectus**, tisztelet; kimélet; **respiciálni**, tekinteni, tekintetbe venni.

respiralni, *lat.* lélekzeni, lehelletet venni; **respiratio**, lélekzés, lélekzetvétel, lehellés, lehellet; **respirator**, a hideg lég belehelését akadályozó készület; **respirium**, pihenés; szünidő; időhaladék.

respondeálni, *lat.* felelni, megfelelni; **responsabilis**, felelős; **responsibilitas**, felelősség; **responsio**, felelés; felelet; **responsorium**, felelgető ének; **responsum**, felelet.

respublica, *lat.* köztársaság.

respuálni, *lat.* megvetni.

ressort, *fr.* (resszor), rugó, rugony; hatáskör, hatóság.

ressource, *fr.* (resszursz), segédforrás.

rest, (*ol.* resto), maradék; maradvány; **restálni**, még hátra vagy künn

Digitized by Google

lenni; tartozásban maradni, tartozni; (kártyajátékban) maradni; **restans,** még adós, vagy tartozó; hátralevő; **restantia,** hátralék, hátralevőség; tartozás, tartozék; maradvány.

restaurálni, *lat.* ujitni, megujitni; helyreállitni; üditni, fölüditni; **restaurantia,** *gyógyt.* üditő, erősitő szerek; **restaurateur,** *fr.* (resztóratőr), vendéglős; **restauratio,** *lat.* tisztujitás, tisztváláasztás; **restauration,** *fr.* (resztórásziohn), ujitás, megujitás; helyreállitás; üdités, fölüdités; vendéglőház.

restituálni, *lat.* visszaadni; visszahelyezni, megtéritni, helyrepótolni; **restitutio expensarum,** költségmegtérités; **r. in integrum,** visszahelyezés az előbbi állapotba.

restrictio, *lat.* korlátolás, megszoritás; föntartás, kikötés; **restrictiv,** korlátoló, megszoritó; **restringálni,** korlátolni, korlátozni, megszoritni.

resultálni, *lat.* eredni, folyni, következni; **resultatum,** eredmény, következmény; müvelmény.

resumálni, *lat.* összevonni, tartalmát röviden ismételni; **résumé,** *fr.* (reszüme), **resumtio,** összefoglalás, rövid ismétlés, rövid áttekintés, kivonat.

resurrectio, *lat.* föltámadás; **resurrectionisták** = hulla-tolvajok Londonban.

resuscitálni, *lat.* fölébreszteni, fölélesztení, fölelevenitení; **resuscitatio,** fölébresztés; fölélesztés, fölelevenités.

retardálni, *lat.* lassitni, föltartóztatni, késlelni; **retardatio,** késés; késleltetés.

retentio, *lat.* visszatartás; megtartás; **retentio mensium,** *kórt.* hószámrekedés; **retentio urinae,** *kórt.* hudfölakadás, hudrekedés; **retineálni,** megtartani.

reticentia, *lat.* elhallgatás.

reticularis, *lat.* hálóalaku, hálódad, recés; **reticulum,** *bt.* rece; **retina,** recés hártya a szemben; **retinitis,** *kórt.* recehártyalob.

retiráde, *fr.* (retraite = retret), hátrálás, hátrálat; visszavonulás; árnyékszék; **retirálni,** hátrálni, visszavonulni.

retorqueálni, *lat.* visszaháritni, viszszatorlani; **retorsio,** visszatorlás.

retorte, *fr. vt.* göreb, görb.

retour, *fr.* (retúr), visszatérés; vissza; **retour-billet** = térti-jegy; **retour-fracht,** *fr.-ném.* vissz(atérő) fuvar; **retournirozni,** visszaküldeni; **retour-recepisse,** téritvény, térti-vevény; **retour-Rechnung,** vissz-számla; **retour-Spesen,** *t.* vissz(aküldési) költségek.

retractatio, *lat.* visszahuzás, visszavonás; **retractio,** *kórt.* összehuzódás; **retractor,** sebészi eszköz az összehuzódott izmok kinyujtására.

retrahálni, *lat.* visszahuzni, visszavonni; **retraite,** *fr.* (retreht), visszavonás; visszavonulás; nyugalom, nyughely; nyugalombalépés; hátrálás; hátráló (mint főnév), hátrálat.

retribuálni, *lat.* visszaadni, visszafizetni; megjutalmazni; **retributio,** visszafizetés; megjutalmazás.

retroactiv, *lat.* visszaható; **retroactivitas,** visszaható erő; **retrograd,** hátráló; hátramenő; visszamenő, visszameneteles; **retrospectio,** hátranézés, visszatekintés.

retty (rutter), indiai drágakő- és ezüst-sulymérték = 1,48 gramme.

reunio, *barb.-lat.* ujabbi egyesités, ujabbi egyesülés; társasmulatság.

reus, *lat.* bünös, büntettes.

reüsszirozni, *fr.* sikerülni, jól ütni ki; szerencsésnek lenni.

revalenta arabica, betegeknek ajánlott tápszer; vegytani vizsgálat után kitünt, hogy az egész nem egyéb mint borsó- és lencseliszt elegyitve.

revanche, *fr.* (reváns), visszafizetés, visszaszolgálás; visszatorlás; megtérités, elégtétel; boszu.

reveil, *fr.* (revelly), riadás, riadal.

revelálni, *uj lat.* fölfedezni, leleplezni; kinyilatkoztatni; **revelatio,** fölfedezés; leleplezés; nyilatkozás (kinyilatkoztatás).

revenue, *fr.* (revenü), jövedelem.

re vera, *lat.* valóban.

reverberatio, *lat.* visszsugárzás.

reverenda, *barb.-lat.* papöltöny.

reverendissimus, *lat.* főtisztelendő; **reverendus,** tisztelendő; **reverentia,** tisztelet.

Digitized by Google

reversales (litterae), *barb.-lat.* téritvény.

reversibilis, *törv. tud.* visszaeső; visszaszálló; **reversio**, visszaszállás.

revideálni, *lat.* átnézni, megvizsgálni.

revier, *ném.* kerület; erdőkerület; pagony.

review, *ang.* (reviú), szemle.

revindicálni, *lat.* visszaszerezni; **revindicatio**, visszaszerzés, visszavétel, visszafoglalás.

revisio, *barb.-lat.* megvizsgálás; áttekintés, átnézés, vizsgálat, szemle; könyvvizsgálat; fölülvizsgálat; **revisor**, számvizsgáló.

reviviskálni, ujra föléleszteni; ujra föléledni.

revocálni, *lat.* visszahíni, visszahuzni, visszavenni, visszavonni; megmásitni; **revocatio**, visszahivás, visszahuzás, visszavonás, megmásitás.

revoir, *fr.* (revoár), visszonlátás.

revoltánt, *fr.* lázitó; **revolte**, *fr.* (revolt), lázadás; **revoltálni**, föllázadni.

revolutio, *lat.* keringés, körülfutás; forgás; forradalom; **revolutionarius**, forradalmár; forradalmi.

revolver, *ang.* (rivolver), *tul.* forgó; több csővü lőeszköz.

revue, *fr.* (revü), szemle.

rex, *lat.* király; **rex apostolicus**, apostoli király (magyar); **r. catholicus**, katholikus király (spanyol); **r. christianissimus**, a legkeresztényiebb király (francia); **r. fidelissimus**, a leghivőbb király (portugal).

rhachiagra, *gg. kórt.* gerincköszvény, hátfájás; **rhachialgia**, hátgerincfájás; **rhachialgia adiapneustica**, meghüléstől származó hátgerincfájás; **rh. metallica**, ólomkór, kohókór, vaskörösm; **rhachialgitis**, gerincvelő-gyuladás; **rhachiokyphosis**, a hátgerincnek hátra görbülése; **rhachiolordosis**, a hátgerincnek előre görbülése; **rhachiomyelitis**, gerincvelő-lob; **rhachiomyelophthisis**, gerincvelő-sorvadás; **rhachioparalysis**, gerincvelőszélhüdés; **rhachiophyma**, gerincdaganat; **rhachioplegia**, a gerincvelő idegeinek szélhüdése; **rhachiorrheuma**, keresztcsont-fájás, vékonyfájás, ágyékfájdalom; **rhachis**, gerinc; **rhachitis**, angolkór, angolnyavalya.

rhapsodia, *gg.* töredék, rész v. ének, *kül.* Homer hősköltményeiből; összetoldott mű; **rhapsodicus**, toldozott; szakadékos, összefüggés nélküli.

Rhätia, a legnyugatibb római dunamelléki tartomány, mely magában foglalta a mai Graubündten cantont, Tyrolt, Voralberget, Bajorország hegyes részét és Lombardiának éjszaki részét.

Rhea, *gg.* istennő, Kronos (Saturnus) neje, Uranos és Cybele leánya.

rhetor, *gg.* szónok; szónoklattanitó; **rhetorika**, szónoklat; szónoklattan.

rheum, *gg. nt.* rabarbara.

rheuma, *gg. kórt.* csúz; **rheumatismus**, csúzos állapot.

rhinanchone, *gg. kórt.* orrszűkület; **rhinitis**, orrgyuladas; **rhinocarcinoma**, orr-rák; **rhinoceros**, *állatt.* szarvorru; **rhinophonia**, orrbeszéd; **rhinoplastika**, orrképzés; **rhinorrhagia**, orrvérfolyás; **rhinostegnosis**, *kórt.* orrdugulás, orr-rekedés.

rhizias, *gg. gyógyt.* gyökérlé, gyökérből készitett gyógyszer.

rhizolith, *gg.* gyökérkövület; **rhizolog**, gyökérismerő; **rhizoma**, gyökér; **rhizomorph**, gyökéralaku (növény); **rhizophag**, gyökérevő.

rhodeläon, *gg.* rózsaolaj; **rhodinon**, **rhodis**, rózsatapasz; **rhododaphne**, *nt.* oleander, torokrojt; ragyabura; **rhododendron**, *nt.* rózsafa; **rhodomeli**, rózsaméz; **rhodonit**, rózsakő; **rhodosacharon**, rózsacukor; **rhodostagma**, rózsaviz.

rhomboides, *gg.* dült négyszög, rézsut-négyszög.

rhus toxicodendron, *nt.* mérges ecetfa.

rhyas, *gg.* könyhullatás.

rhyparia, *gg.* rondaság; ganaj; **rhyparograph**, mázoló; **rhyparographia**, mázolás.

rhyptica, *gg. kórt.* hashajtószerek.

rhysis, *gg. kórt.* folyás.

rhythmika, *gg.* jólhangzástan, hangkellemtan; **rhythmicus**, hangzatos, hanglejtelmes; gördületes; **rhythmus**,

Digitized by Google

jólhangzás, hangkellem; gördület, hangarány.

ricinus-olaj, himboj-olaj.

ricochet, *fr.* (rikose), szökdelés, szökdelő lökés, szökdelő lövés, visszaugró lövés.

ridendo dicere verum, *lat.* nevetve mondani igazat.

ridicule, *fr.* (ridikül), nevetséges; **ridicule** (tulajdonképen reticule = reticularis), recike; erszényke.

riding-coat, *ang.* (reiding-koht), lovagló-öltöny; utazó-öltöny.

rien du tout, (riehn dü tú), épen semmi.

riff, *ném.* zátor; sziklahát (tenger alatti szikla, mely majdnem a tenger fölszinéig emelkedik).

rifle, *ang.* (reifl), vadászpuska; **riflemen,** lövészek.

rigide, *lat.* szigoruan; **rigiditas,** szigoruság; merevenség.

rigole, *fr.* (rigol), mély barázda; **rigolirozni,** a földet mélyen fölásni és aláforgatni.

rigor, *lat.* szigor; *kórt.* merevenség, dermedtség; **rigore juris,** *tul.* a jog szigorával; a törvény szigora szerint; **rigorismus,** szigorkodás; **rigorista,** szigorkodó; **rigorositas,** szigoruság; **rigorosum** (t. i. examen), szigoru vizsgálat, szigorlat; **rigorosus,** szigoru.

rigsdaler, dán pénz = 1 frt. 13 uj krajcár.

riksdaler (reichsdaler), svéd ezüstpénz; 1) **species r.** = 2 frt. 27 kr. 2) ujabb **riksdaler** = 57 kr.

rilasciando, *ol. zen.* alábbhagyva; mindig lassabban.

rimailleur, *fr.* (rimallyör), rimelő, rimfaragó.

rinforzando, *ol. zen.* erősebben.

rio, *spany.* folyó; **Rio de Janeiro,** *port.* (riú dsáneiro), januárfolyó; **Rio de la Plata,** ezüstfolyó; **Rio de las Conchas,** kagylófolyó.

riposo, *ol.* nyugalom; oly kép, mely holt állatokat ábrázol, csendélet.

R. I. S. A., = Romani imperii semper Augustus, a római birodalomnak örök gyarapitója.

risico, *ol.* kockáztatás, veszélyezés, veszélyeztetés; merészlet; **riszkirozni,** (*fr.* risquer = riszke), veszélyezni, kockáztatni; kockára tenni, merészelni.

riso fioretto, *ol.* a legfinomabb rizs.

risum teneatis amici, *lat.* tartózkodjatok a nevetéstől barátim.

ritornello, *ol.* három soros népdal.

rituale, *barb.-lat.* egyházi szertartások könyve; **ritus,** szertartás.

rival, *lat.* vágytárs, versenytárs, vetélytárs; **rivalitas,** vetélkedés, versenykedés; **rivalisálni,** versenykedni, versenyezni.

Rivoli, falu a velencei királyságban, hol 1797. január 14. és 15-kén az ausztriaiak Wurmser alatt Bonaparte tábornok által megverettek.

rixa, *lat.* civódás, veszekedés.

R. M., = regia Majestas, *lat.* királyi fölség.

roast-beef, *ang.* (roszt-bíf), sült marhahus; angol rostélyos.

robber = rubber.

robe, *fr.* (rob), öltöny, női ruha; a francia törvénytudók viselete és állása.

Robespierre (Robszpier), a francia convent tagja.

roborantia, *lat. gyógyt.* erősitő szerek; **robur,** *gyógyt.* erő; **robustus,** erős, markos.

robot, *szláv,* (robota = munka), urdolga; a földesurnak a jobbágyi viszonynál fogva teljesitett (kézi v. igás) munka v. napszám.

rocaille, *fr.* (rokálly), odormunka, odormű.

roche, (*fr.* roc = rok), torony a sakkjátékban; **rokirozni,** (*fr.* roquer = roke), a királyt a toronynyal fölcserélni.

rococo, *fr.* ódon ismét divatba jött butor, edény stb.

rodomontade, *fr.* kérkedés, hányavetiség.

rogate, *lat.* kérjetek; áldozócsütörtök előtti, vagyis husvét után ötödik vasárnap; **rogo humillime,** *lat.* kérem alázatosan.

rogus, *lat.* máglya.

Roland, lovag Nagy Károly idejében; erős, merész férfiu.

rolle, *ném.* szerep.

roman, *fr.* regény; **romantika,** regényes v. középkorias izlés; **romanti-**

Digitized by Google

kus, regényes költő v. müvész; **romance**, *fr.* (románsz), lantos regedal; románc; **romanomania**, *tul.* regénydüh; regényolvasási düh.

ronde, *fr.* (rond), kör; cirkáló ór; **rondeau** (rondó), kördal, körvers; **rondel**, kerek hely, körmü, körfal; kerek épület.

roob, *arab, gyógyt.* pép, kása; **roob cydoniorum**, birs-pép; **roob dauci**, murokrépa-pép; **roob juniperi**, borókapép; **r. sambuci**, bodzapép.

rorate, *lat. tul.* harmatozzatok; kezdő szava Jesaiás egyik énekének (45, 8.), melyet a katholikus templomokban advent idején a rorate-misék alatt énekelnek; hajnali mise.

rosa, *lat.* rózsa.

rosarium, *barb.-lat.* olvasó (a katholikusoknál).

Rosinante, *spany.* Don Quijot lova; *átv. ért.* gebe.

rosine, *ném.* aprószőlő, malozsa, mazsola.

rosmarin, *lat. tul.* tengeri harmat; *nt.* rozmarin.

rosoglio, *ol.* (roszolyo) = ros solis, *tul.* a nap harmatja; finom pálinka.

rossalia squamosa, *lat. kórt.* vörhenyláz.

rota, *lat.* kerék; **rota romana**, legfőbb pápai törvényszék; **rotatio**, forgás, tengely körüli forgás, keringés.

rotel, török-ázsiai sulymérték = 14½ vakia tary.

rotolo, syriai sulymérték = 60 obon = 1785 gramme; Cyprus szigeten 8 rotolo = 15 ocka; egy ocka = 1268 gramme; Arábiában a bazárokban 1 rotolo = 15 vakia; kávénál = 14½ vakia; egy vakia = 31,0116 gramme.

rotten boroughs, *ang.* (rott'n börrosz), rothadt, elhanyatlott városok, melyekben a parliamenti választási jogot néhány előkelő gyakorolta.

rotulus, *lat.* csomó, irománycsomó.

rotunda, *lat.* kerek épület.

roturier, *fr.* (rotürié), nem nemes, polgári születésü ember.

rouge et noir, *fr.* (rúzs e noár) vörös és fekete; szerencsejáték.

roulade, *fr.* (rúlád), tekercs.

rouleau, *fr.* (rúló), görkarika; görfüggöny.

roulette, *fr.* (rúlett), görkarika; szerencsejáték golyókkal.

round-heads, *ang.* (raundhedsz), kerekfejüek; csufneve a királypártiaknak I. Károly alatt.

Rousseau, *fr.* (Russzó), francia bölcsész.

routine, *fr.* (rutin), gyakorlottság, jártasság, készség, ügyesség; ügyfolyam, ügymenet, ügy-gyakorlat; **routinier** (rutinie), gyakorlott, jártas, ügyes ember; gyakorlász; **routinirozni**, magát begyakorolni, jártasságot szerezni, ügyesiteni.

royal, *fr.* (roájál), királyi; **royalismus**, királypártiság; **royalista**, a király párthive, királypárti.

rubber, *ang.* (robber), a whist játékban két nyert játszma; játszmány (?).

rubbo, olasz mázsa = 25 libra; 1 libra = 12 once = 368,8445 gramme; egy rubbo = 9,2211 kilogramme.

rubedo, *lat. kórt.* vörheny; **rubefacientia**, *gyógyt.* maró-szerek; pirt, hólyagot, forróságot okozó szerek.

rubel, orosz ezüstpénz = 1 frt. 61 kr.

rubeola, *kórt.* köleshimlő.

rubia tinctorum, *nt.* festő-buzér.

Rubicon, kis folyó Felső-Olaszországban (mai neve Pisatello).

rubigo, *lat.* rozsda.

rubrika, *barb.-lat.* vörös cerusa, vörös irag; (a régenten közönségesen vörössel jelelt) rovat.

ructatio, *lat. kórt.* böfögés; **ructus acidus**, savanyu fölböfögés; **r. nidorosus**, büdös fölböfögés.

rudera, *lat.* romok.

rudimenta, *lat.* elemek, alapelemek, alapvonalok, elemi tanok.

ruina, *lat.* rom, düledék, omladék; **ruinálni**, elrontani, megrontani, tönkre tenni v. juttatni.

rule Brittannia, *ang.* (riul Britennie), Brittannia uralkodjál; kezdő szavai az angol nemzeti dalnak.

rum, *ang.* rúm, nádmézszesz, cukorszesz.

ruminálni, *lat.* kérődzeni; jól megrágni, átgondolni, átvizsgálni; **ruminantia pecora**, kérődző állatok.

Digitized by Google

rumor, *lat.* zaj, lárma, csörgés-zörgés; közhir.

ruota, *ol.* = rota romana.

rupia, (rupihe, angolul: rupee; *tul.* rupiya, rûpya szanszkrit szóból, mely annyit tesz mint ezüst) perzsiai és keletindiai pénz; az angol gyarmatokban egy rupia = 85 ujkrajcár; egy **lack rupia,** 100,000 rupia.

ruralis, *lat.* mezei, falusi.

rusticalis, *lat.* mezei; **rusticitas,** parasztosság, otrombaság; **rusticus,** paraszt.

ruta graveolens, *lat. nt.* kerti ruta.

ruthe, *ném.* porosz öl = 12 porosz láb = 11 láb 11 hüvelyk bécsi mértékben.

S.

S., mint római számjegy = 70.

sabäismus, *zsidó,* csillagimádás.

sabbath (*zsid.* subbáth), nyugnap (zsidó vasárnap).

sabellianismus, Sabellius által a 3-ik században fölállitott tan, hogy a szentháromság az egy isten három különböző nyilatkozási módját illeti.

sabina, *nt.* nehéz szagu boróka, ciprusfenyő.

sabot, *fr.* (szábo), facipő.

sabulum, *lat.* föveny.

saburra, *lat. gyógyt.* ganéj; *kül.* hányadék; **s. biliosa,** epés hányadék; **s. crapulosa,** gyomorterhelés, részegség által okozott hányás.

saccharometer, *gg.* cukorédmérő.

saccharum, *lat.* cukornád; cukor; **s. amylaeum,** *vt.* bébcukor; keményitőcukor, szőlőcukor; **s. candi,** sárgacukor; **s. hordeatum,** árpacukor; **s. melitense,** méhfücukor; **s. mucosum,** mézgacukor, nyákcukor; **s. raffinatum,** finomitott cukor; **s. saturni,** *vt.* ólomcukor.

saccophori, *lat.-gg.* zsákhordók; zsákban bünbánatot tartók; **saccophorus,** *állatt.* erszényes, fiahordó, csecsiszákos; **sacularius,** zsebmetsző; **saccus,** zsák; zsacskó; zseb; iszák; tömlő; **s. herniosus,** *seb.* sértömlő; **s. lacrymalis,** könytömlő.

sacellum, *lat.* kápolna.

sacerdos, *lat.* áldozó pap; **sacerdotium,** papság.

sacra, *lat. t.* szent dolgok, szent szokások, egyházi javak; **sacra Caesareo-regia Majestas,** *lat.* császári királyi (szentséges) fölség; **sacramentalis,** szentségi; **sacramentirozni,** teremtettézni, adtázni, káromkodni; **sacramentum,** szentség, malasztszó, kegyszer; **sacrarium,** szent rejtek, szentségtartó; **sacra scriptura,** szentirás; **sacra sedes,** szentszék; **sacratissimus,** szentséges; **sacratum tempus,** szent idő; **sacrificálni,** áldozni, föláldozni; **sacrificium,** áldozat; **sacrilegium,** szentségtörés, szentségrontás, egyházrontás v. lopás; **sacrilegus,** szentségtörő; **sacristanus,** sekrestyés, egyházfi; **sacristia,** sekrestye; **sacristitium,** az isteni szolgálat megtiltása, szünete; **sacrosanctus,** legszentségesebb; **sacrum,** *tul.* szent; mise, isteni szolgálat.

sacrum os, *bt.* keresztcsont.

saecularis, *lat.* évszázados; világi, világias; **saecularisálni,** világiasitani, az egyházi jószágokat világiakká tenni, azaz: az egyháztól elvenni; **saecularisatio,** világiasitás; **saeculum,** század, évszázad, száz év.

sadducäusok, *zsidó,* zsidó vallásfelekezet, mely a hagyományt elveté, a lélek föltámadását, s az isteni gondviselést tagadta.

sadi, *török,* kóborló szerzetesek.

sadre-asam, *török,* nagyvezér.

safer, *arab,* második hónap a mohammedan naptárban.

saffian, *tör.* szattyán.

safflor, *nt.* vad- v. tótsáfrány; szeklicevirág, sáfrány-szeklice.

sagacitas, *lat.* éles elme, éleselmüség.

sagittarius, *lat.* nyilas (az állatkörben).

Sahara, homoksivatag Afrikában.

saison, *fr.* (szezon), évszak; fürdőszak.

sal, *lat.* só; **sal acetosellae,** *vt.* sóskasav; **sal alcali minerale,** ásványégvény v. lugsó; **s. alcali volatile,** illó égvény; **s. amarum,** *ásvt.* hasábos kesersó, keserüsó, angol só; **s. ammo-**

Digitized by Google

niacum, *vt.* szálmiák (könleg-halvag); **s. amm. aegyptiacum,** egyptusi szálmiák (égetett teveganaj kormából); **s. amm. anglicum,** angol só; **s. Carolinense,** Karlsbadi só; **s. catharticum,** (hashajtó) kesersó; angol só; **s. cornu cervi volatile,** illó szarvasszaru-só; **s. culinare,** konyhasó; **s. de duobus,** kettős só, **s. digestivum,** emésztő só; **s. Ebromense** = s. amarum; **s. Egranum,** egeri só; **sales fatiscentes,** porhadó savak; **sales deliquescentes,** olvadó savak; **sal essentiale tartari,** lényeges borkősó; **s. fusibile urinae,** természeti hugysó; **s. martis,** vassó, vasgálic, **s. nitri,** salitrom, légsavas haméleg; **s. tartari,** borkősó.

salaison, *fr.* (széleszohn), besózott élelemszer.

sálam, *tör.* béke (köszöntés módja).

salamander, *gg. állatt.* tüzgyik.

salangane, keletindiai fecskefaj, mely megehető fészkét kocsonyanemü tengeri állatkákból rakja.

salarium, *lat.* havi v. évi dij; hópénz, évbér, évpénz, munkadij.

saldirozni, *ol.* számot vetni, kiszámitani mit kelljen még egyiknek vagy a másiknak fizetni, s erről számlát készitení; kifizetni a számlát; **saldo,** számlakészités; fölösleg vagy maradvány, mely a készitett számla szerint fizetendő; a számla kifizetése; **per saldo,** fölösleg a megelőző számláról; **pro saldo,** maradvány ugyan a megelőző számláról (mindkettő átvive az ujabb számlába).

salem alek, *tör.* béke legyen veled.

salernoi iskola, 1150. alapitott és sokáig nagy hirben álló orvosi iskola.

salicin, v. **salicium,** *barb.-lat. vt.* füz-keseranyag (füzedék); **salicineae,** *nt.* füzfélék.

saliktar-aga, *tör.* a szultán kardhordozója.

salina, *lat.* sóbánya; sófőzés.

Salisbury, *ang.* (Szálszberri), angol város és család neve.

saliva, *lat.* nyál; **salivatio,** *kórt.* nyálfolyás.

salix, *lat. nt.* fűzfa.

salles d'asyle pour la première enfance, *fr.* (száll dászil púr la premier ánfánsz), kisdedóvó-intézet, óvoda.

salmiak = sal ammoniacum.

sal nitri, *lat.* salitrom.

salon, *fr.* (szálohn), terem.

salpinganodia, *gg. kórt.* a fülcsövek elzártsága; **salpingemphraxis,** a fülcsövek elrekedése; **salpingitis,** ugyanazok gyuladása; **salpingostenochoria,** a fölcsövek szűkülete.

saltatio, *lat.* táncolás; **salto mortale,** *ol.* halálos ugrás; nyaktörő v. veszélyes ugrás; veszélyes merénylet; **saltus,** *lat.* ugrás; **saltus in natura non datur,** a természetben nincs ugrás.

salus, *lat.* üdv; jólét; **salus publica,** közjólét; **salus publica suprema lex esto,** a közjólét legfőbb törvény legyen.

salutálni, *lat.* üdvözölni, köszönni v. tisztelkedni; tisztelegni (katonamódra); **salutaris,** üdvös; **salutatio,** üdvözlés, üdvözlet; köszönés, tisztelgés.

salva guardia, *ol.* védőr, szabadhely, menhely; **salválni,** *lat.* mentesiteni, megmenteni; **salvator,** megmentő; megváltó; üdvözitő; **salva venia,** engedelemmel; **salve,** üdvözlégy; **salve regina!** üdvözlégy királyné! dicsőitő imádság szüz Máriához; **salvo errore calculi,** *lat.* a számolási hiba menten hagyásával; **salvo jure alieno,** mások jogainak menten hagyásával; **salvo regressu,** a viszkeresetet föntartván; **salvus conductus,** szabad menet; ótalomlevél.

salvia officinalis, *lat. nt.* zsálya.

samaritanusok, a zsidóknak babyloni fogságba hurcoltatásakor honn maradt és a pogányokkal összeelegyedett zsidók.

sambo, mulat férfi és fekete nő leánya.

sambucus nigra, *lat. nt.* gyepübodza.

samum, fojtó szél déli Ázsiában és Afrikában.

san (santo röviditve), *spany.* szent; **sanbenito,** *spany.* az eretnek-itélőszékek által elitéltek szoros sárga öltönye; **San Giovanni,** *ol.* (szán dsoványi), szent János; **San Juan,** *spany.*

Digitized by Google

(szán chuán), szent János; **San Salvador,** *spany. tul.* a szent megváltó (nyugatindiai sziget); **santa Cruz,** *spany.* (szánta kúz), a szent kereszt (város Teneriffa szigetén); **Sant Jago,** *spany.* sz. Jakab.

sanae mentis, *lat.* ki józan elméjü, ki józan észszel bir.

sanctificálni, *barb.-lat.* szentté tenni vagy nevezni; **sanctimonium,** szentség, szenthely.

sanctio, *barb.-lat.* szentesités, megerősités; törvényszerü intézkedés, törvény erejével biró rendelet, a törvény rendelete, intézkedése; **sanctionálni,** szentesitni, megerősitni; **sanctio pragmatica,** l. pragmatica sanctio; **sanctissimum,** *tul.* a legszentebb; szentség; **sanctuarium,** szenthely, szentély; **sanctum officium,** *tul.* szent hivatal, szent tiszt; a hitnyomozó-szék neve; **sanctus,** szent.

sandaraca, *gg.* borókagyanta, fenyügyanta.

sanguificantia, *lat. gyógyt.* vértermő szerek; **sanguificatio,** vértermődés; **sanguifluxus,** vérfolyás; **sanguinarius,** vérszomjas, vérengző; **sanguineus,** hővérü, vérmes; eleven; könnyenhivó; **sanguinicus,** vérmes ember; **sanguinokratia,** *lat.-gg.* véruralom, minő volt Robespierre alatt Franciaországban; **sanguis draconicus,** *tul.* sárkányvér; indiai fának sötét piros gyantája, mely csak borszeszben olvad föl.

sans, *fr.* (szán), nélkül; **sans culotte** (szánkülott), nadrágtalan; **sans façons** (szánfászohn), minden teketória nélkül, himezés nélkül; **sans pareil,** (szán párely), hasonló nélkül, hasonlithatlan, hozzáfoghatatlan; **sans souci** (szánszúszi), gond nélkül; királyi palota Potsdam mellett.

santé, *fr.* (szanteh), egészség.

sapeur, *fr.* (szapór), árkász.

sapienti sat, *lat.* a bölcsnek elég; az értelmes embernek nem kell többet mondani.

Sappho, görög költőnő, kiről vette nevét a sapphoi versmérték:

— ◡ ◡ | — ◡ ◡ — ◡ | — ◡.

sapropyra, *gg. kórt.* rothasztó láz.

saracenus, (*arab.* sáráká = fölkelni, mint a nap), napkeleti; előbb az Európába jött arabok neve, később igy neveztettek a mohammedan és egyéb nem-keresztény népek.

sarcidium, *gg. kórt.* bibircs, szömölcs; **sarcitis,** husgyuladás.

sardiasis, *gg. kórt.* kényszeritett, görcsös, gunyos nevetés; **sardoniasis** = sardiasis; **sardonicus,** kényszeritett, görcsös (nevetés).

sarkasmus, *gg.* szófulánk, csipős gúny; **sarkasticus,** csipős, fulánkos, maró.

sarkocele, *gg. kórt.* hussérv, husnövés a férfiu golyóin; **sarkologia,** hustan; izomtan; **sarkoma,** husany, huskinövés, husnövés; **sarkophag,** *tul.* husevő; kőkoporsó, koporsóalaku siremlék; **sarkophaga,** marószerek; **sarkophyia,** huskinövés, husnövés; vadhus; **sarkophyma,** husdaganat; **sarkosis,** husképződés; **sarkostosis,** huscsontulás, izomcsontulás; **sarkotica,** husnövesztő szerek.

sassalin, *vt.* bórissav.

satelles, *lat.* testőr; hold.

satin, *fr.* (szátehn), atlász; **satinade** (szátinád), félatlász.

satira, *lat.* gunyor, gunyirat, gunyvers; **satiricus,** gunyiró, gunyköltő; gunyoló, gunyoros; **satirizálni,** gunyolni, gunyolódni.

satis, *lat.* elég, elegendő, elégséges; **satisfactio,** elégtétel.

satrapa, *perzs.* helytartó.

saturálni, *lat.* telitni; telülni; jóllakni; **saturatio,** jóllakás; *vt.* telülés, telület.

saturea montana, *lat. nt.* csombor v. borsfü.

Saturnus, *lat.* 1) az idő istene, Uranus és Gaea fia, Jupiter atyja; **saturnusi idő,** aranykor; 2) a legnagyobb bolygó; 3) ólom; **saturnaliák,** Saturnus tiszteletére rendelt ünnepek December 17—23.

Satyra, *gg.* liget-isten; durva, buja ember; orang-utang; **satyriasis,** *kórt.* bujaság.

sauce, *fr.* (szósz), mártás, lé.

savoir-faire, *fr.* (szavoár-fehr),

Digitized by Google

ügyesség; **savoir-vivre** (szávoár-vivr), életbölcseség.

sbirri, *ol. t.* foglárok, poroszlók.

scabies, *lat. kórt.* rüh, sönnyedék.

scabiosa atropurpurea major, *lat. nt.* barnapiros sikkantyu.

scala, *lat.* létra; foksor, hangsor; fokmérő.

scalimus hispanicus, *lat. nt.* uj pozdor.

scalpellum, *lat. seb.* bonckés; **scalpirozni**, lenyuzni, a fejbőrt lehuzni.

scandalizálni, *barb.-lat.* botránkoztatni; megbotránkozni; **scandalosus**, botrányos; **scandalum**, botrány.

scandálni, *lat.* (verset) tagolni.

Scandinavia = Norvégia, Svéd- és Dánország.

scandix cerefolium, *lat. nt.* leveles turbolya.

scapulalgia, *lat.-gg. kórt.* vállfájás.

scapulare, *lat.* váll-lepel.

scarabaeus, *lat.* szarvasbogár.

scarificatio, *lat. gyógyt.* köpölyözés; **scarificator**, köpölyöző; karcoló eke.

scarlatina, *barb.-lat. kórt.* vörhenyláz.

scatula, *lat.* katulya, dobosz, bödke.

scelalgia, *gg-lat. kórt.* combfájás; **sceloncus**, *gg.* combdaganat; **scelotyrbe**, combköszvény; vidatánc.

sceleratus, *lat.* gonosztevő.

scena, *lat.* szin, játékszin, szinhely; szinpad; jelenés, jelenet; látvány; **scenographia**, szinpadi festészet.

sceptrum, *gg.* kormánypálca, királyi pálca.

schach, a perzsák fejedelme; sakkjáték.

schaffot, l. echafaud.

scharlach (*ol.* scarlatto), skárlát, skárlátszin, lángpiros szin.

scharmützl, *ném.* csetepaté, apró csata, csatározás.

schattirozni, *ném.* árnyékozni, árnyazni; **schattirung**, árnyazás, árnyékozás; árnyékozat, árnyazat, árnyéklat.

scheda, schedula, *lat.* levelke, iratka; jegy.

scheffel, *ném.* ürmérték száraz tárgyakra, különösen gabonára; dresdai v. szász scheffel = 105,14 litre; berlini v. porosz scheffel = 54,96 litre.

scheik, *arab*, a legidősb, elöljáró, parancsnok.

schema, *gg.* alak, alakzat; előrajz, minta, terv; **schematismus**, alakképesség, alakzatos megfejtés; tervszerü alak; gépiesség, gépletesség; névkönyv, tiszti névtár, cimtár.

schesis, *gg. kórt.* hajlam.

schilling, *ném.* Dániában a tallér 1/96 része; Hamburgban és Lübeckben a marknak 1/16 része; Norvégiában a tallér 1/120 része; Svédországban a tallér 1/48 része.

schirmleder, *ném.* ernyőbőr, védbőr, ernyő.

schisma, *gg.* szakadás, elszakadás; hitszakadás; **schismaticus**, szakadási, hitszakadási; hitétől elszakadt, hitehagyott, szakadár.

schlagwort, *ném.* vezérszó, cimszó; jelszó.

schleier, *ném.* fátyol, lepel.

schleim, *ném.* nyálka, nyák.

schlendrian, *ném.* ócska vagy vakszokás.

schleppe, *ném.* uszály, uszonya, leppentyü.

schlitz, *ném.* hasadék, repedék, hasiték.

schmarotzer, *ném.* élősködő, élősdi; tányérnyaló, ebédlesi, ebédlesö.

schmuck, *ném.* ék, ékszer.

schnitzer, *ném.* hiba a müvészet v. tudomány szabályai ellen.

schola, *lat.* iskola.

scholastica, *középkori lat.* tanitóapáca; **scholasticus**, iskolai, iskolás; iskolai bölcs; **scholastika**, iskolás bölcsészet (a középkorban).

scholia, *gg.* jegyzetek, rövid szóértelmezések; **scholiasta**, jegyzetiró, *kül.* ó görög iratokhoz; **scholion**, jegyzet, magyarázat, magyarázó jegyzet.

schublade, *ném.* kihuzó fiók; fiókos szekrény.

schulfuchs, *ném.* iskola bolondja, iskolaporos, tudákkóros, bajmóc; **schulfuchserei**, tudákkórság, bajmócság, iskolás tudomány.

schwadron, l. escadron; **schwadronirozni**, hetvenkedni, kérkedni; hányni-vetni magát.

Digitized by Google

schweizerei, *ném.* tehén- és tejgazdászat.

scientia, *lat.* ismeret, tudomány.

scirocco, *ol.* (sirokko), forró délkeleti szél a Középtengeren és Olaszországban.

scirrhocele, *gg. kórt.* husserv; **scirrhoma**, rákfenés keménység; **scirrhophthalmia**, szemrák; **scirrhosis**, keményedés; **scirrhus**, csomó, gümó; kemény mirigydaganat, keménység.

scissio, *lat.* szakadás, visszavonás, meghasonlás, viszály; **scissionisták**, azon lengyelek, kik a király pártjától elszakadtak.

sclav, *középk. lat.* rabszolga.

scorbut, *barb.-lat. kórt.* sűly, vérveszély.

scorzonera, *nt.* pozdor, vagy téli spárga.

scriba, *lat.* irnok, irász.

scribler, *lat.-ném.* irkafirkáló, mázoló, irkász, firkász.

scriptor, *lat.* iró; **scriptores**, irók; **scriptum**, irott; irás, irat; **scriptura**, irás, irománу.

scrofula, *lat. kórt.* görvély, futosó mirigy; **scrofulosis**, görvélykór; **scrofulosus**, görvélyes.

scrotocele, *lat.-gg. kórt.* töksérv, heresérv; **scrotum**, *lat. bt.* borék, tökzacskó.

scrupulum, *lat.* $^1/_{12}$ rész lat, terecs; $^1/_{60}$ rész fok, fokhatvanad; $^1/_{10}$ rész vonal; **scrupulus**, kétség, kétely, nehézség, akadék; aggály, aggodalom; **scrupulosus**, kétkedő, akadékos; aggósdi, töprengő; szőrszálhasogató; **scrupulositas**, akadékosság, aggódás, töprengés, szőrszálhasogatás.

scrutinium, *lat.* vizsgálat, nyomozat, vizsgálmány; titkos szavazat.

scudi, többese **scudo**-nak, *ol.* tallér = 2 frt. 18 kr.

sculp., = sculpsit, *lat.* metszette (rézmetszvényeken); **sculptura**, szobrászat; faragvány; szobormű.

scurrilis, *lat.* tréfás, bohókás; aljasan tréfás; **scurrilitas**, bohóság, durva v. vastag tréfa.

scüs, *fr.* a tarokkjátékban a főalak; **scüsirozni**, elosonni, titkon eltávozni, titkon odább állani.

scylla, *gg.* a hajózásra veszélyes kőszirt Sicilia partjain, Messina közelében a Charybdis nevü örvény mellett.

scytitis, *gg. kórt.* bőrgyuladás.

secans, secante, *lat. mt.* szelő, körszelő, vágó, körvágó.

seccatura, *ol.* zaklatás, faggatás, boszantás; **szekkirozni** (*ol.* seccare), zaklatni, faggatni, boszantani; incselkedni (-val, -vel).

secernálni, *lat.* elkülönitni, elkülönözni, elválasztani.

secessio, *lat.* elválás; meghasonlás, hitszakadás.

second, *fr.* (szekohnd); másod; al...; **second-lieutenant**, alhadnagy.

secretarius, *lat.* titkár; **secretaire**, *fr.* (szekreter), irószekrény; **secretum**, titok; titkos.

secretio, *lat.* elválasztás.

secta, *lat.* felekezet, szakadék; **sectio**, szak, szakasz, osztály; szakosztály; boncolás, halott-bontás.

secularis, l. saecularis.

secunda, *lat.* második, másodperc.

secundálni, *lat.* segédkezni, segédül lenni; **secundans**, segéd (párviadalban).

secundarius, *barb.-lat.* másod, másodrendü; **secundinae**, *gyógyt.* szülep; **secunditia**, az ötven éves papság ünneplése; **secundogenitura**, másodszülöttség; **secundus**, második.

secundum, *lat.* szerint, -hoz, -hez képest; **secundum artem**, a müvészet (szabályai) szerint.

securálni, *lat.* biztositani; **securitas**, biztosság.

sedantia, *lat. gyógyt.* enyhitő szerek; **sedativ**, enyhitő, altató.

sedecima, *lat.* tizenhatod(rész).

sedentarius, *lat.* ülő; sokat ülő; **sedes**, szék, székhely; lakás, lakhely; hasürülés; **sedes apostolica**, pápas szék; **sedes judiciara**, birói szék; töri vényszék; **sede vacante**, a szék ürelevén.

sedez, tizenhatodrét.

sedimentum, *vt.* salak; szálladék, üledék, ülepzet.

seditio, *lat.* lázadás, zendülés, pártütés, zenebona; **seditiosus**, lázadó, pártütő, országháborító.

sedria, *barb.-lat.* = sedes judiciaria.

Digitized by Google

seducálni, *lat.* csábitani, elcsábitani; **seductio,** csábitás, ámitás; **seductor,** csábító; **seduisant,** *fr.* (szedüiszáhn), csábító.

seer, Calcuttában, Bombayban és Surateban a maundnak ¼ része; Madrasban a visnek ⅛ része = 8 paloin.

segmentum, *lat. mt.* körszelet, szegmény.

segno, *ol.* (szenyo), *zen.* jel.

segregálni, *lat.* elkülönözni, elkülönitni; különválasztani; **segregatio,** elkülönzés, elkülönités; különválás, elkülönödés.

seigneur, *fr.* (szenyőr), előkelő ur; **seigneurie,** uraság.

séjour, *fr.* (szezsúr), tartózkodás, tartózkodási hely.

sejunctio, *lat.* különválasztás, elválasztás; elkülönités; **sejungálni,** különválasztani, elválasztani; elkülönitni.

selecta, *lat.* többese **selectus**-nak, válogatott, szemelt, kiszemelt.

Selene, *gg.* holdistennő; hold; **seleniasis,** *kórt.* holdasság, holdkórság; **selenit,** holdkő, kénsavas mészéleg, réteges gipsz; holdlakó; **selenogamia** = seleniasis; **selenograph,** holdleiró; **selenographia,** holdrajz, holdleirás; **selenographicus,** holdrajzi; **selenolabium,** a hold forgását mutató eszköz; **selenostat,** a hold vizsgálására szolgáló eszköz; **selenotopographia,** a hold helyleirása.

selfgovernement, *ang.* (szelfgövernment), önkormányzás.

semaphor, *gg.* táviró.

semeiographia, *gg.* hangjegyirás.

semel pro semper, *lat.* egyszer mindenkorra.

semen, *lat. nt.* mag; **s. abelmoschi,** a pézsmahibik magva; **s. acetosae,** sóskamag; **s. acini,** szőlőmag; **s. agni casti,** a szüzfa v. Ábrahámfa magva; **s. althaeae,** zilizmag; **s. ammeos verae,** ammi-mag; **s. amomi,** szegfűbors; **s. anethi,** kapormag; **s. angelicae,** ángyelikamag; **s. anisi,** ánizs; **s. an. stellati,** csillagos badian; **s. apii,** zellermag; **s. aquilejae,** cámoly- v. csengétyűkemag; **s. artischocci,** töves káposztamag; **s. asparagi,** csirág-, spárgamag; **s. atriplicis,** libatoppmag; **s. badianae,** csillagos bádián; **s. bardanae,** bojtorján- v. lapumag; **s. basilici,** bazsilikommag; **s. calcitrapae,** sarkvirág- v. szarkalábmag; **s. cannabis,** (kender) kanári növény magva, polyvacsukkmag; **s. caputiae majoris,** himboj- v. csodafamag; **s. caputiae minoris,** fájvirágmag; himbojmag; **s. cardui benedicti,** áldott csüküllő, pápafű v. áldottfű magva; tarka bogácsmag; **s. cardui Mariae,** tarka bogács, tarka tövismag; **s. carthami,** (vadsáfrány), szeklicevirágmag, sáfrány-szeklicemag; **s. carvi,** kömény; réti v. vadkömény; **s. cataputiae minoris** = s. caputiae minoris; **s. chenopodii anthelmintici,** giliszta-hajtó libatoppmag; **s. cichorii,** katángmag; **s. cinae,** gilisztamag, citvormag; **s. citri,** citrommag; **s. citrulli,** görögdinnyemag; **s. coccognidii,** farkasboroszlán, tetűfűmag; **s. cochleariae,** kalántorma-mag; **s. coffeae,** kávé; **s. colchici,** őszike, zászpa-kikericsmag; **s. colocynthidum,** keser-ugorkamag; **s. conii,** bürökmag; **s. coriandri,** koriándrom; **s. cucumeris,** ugorkamag; **s. cucurbitae,** tökmag; **s. cydoniorum,** birsmag; **s. daturae,** magyalmag; **s. dauci,** murokrépamag; sárgarépamag; **s. endiviae,** endiviakatángmag; **s. erucae,** mustármag; **s. erysimi,** utifűmag; **s. fagopyri,** tatárka; pohánka; **s. foeniculi,** ánizs, édes kömény; **s. foen. aquatici,** vizi bösövénymag; **s. foeni graeci,** bakszarvufű-, görögszéna-mag; **s. fraxini,** kórisfamag; **s. genistae,** rekettyemag; jeneszmag; **s. gossypii,** gyapotcserjemag; **s. granatorum,** gránátalmamag; **s. hyoscyami,** beléndekmag; **s. lactucae,** salátamag; **s. levistici,** levestikonmag; **s. lini,** lenmag; **s. lithospermi,** kőmag; **s. lupini,** csillagfürt-mag; **s. lycopodii,** korpafűmag; **s. mespili,** naszpolyamag; **s. napis,** repcemag; karórépamag; **s. nasturtii,** zsázsamag; **s. nigellae,** fekete kömény; **s. nigellastri,** vetési konkolymag; **s. orobi,** lednekmag; **s. oryzae,** rizs; **s. paeoniae,** rózsa-bazsál, pünkösdi rózsamag; **s. papaveris,** mák; **s. pastinacae,** paszternák; **s. perfoliatae,** színgallér-

Digitized by Google

mag; **s. petroselini,** petrezselyemmag; **s. phaseoli,** bab, paszuly; **s. phellandrii,** vizi bösövénymag, lókömény; **s. psyllii,** bolhafűmag; **s. raparum,** nagy, fehér répamag; **s. raphani,** retekmag; **s. ricini,** himbolymag; **s. rutae,** rutamag; **s. scariolae,** vadsaláta-mag; **s. sesami,** zezámfű-mag; **s. seseli,** konyhaköménye; **s. sileris,** bordamag; **s. sinapis,** mustármag; **s. Sophiae,** szófia-zsombor, kányafű, sebforrasztófűmag; **s. staphidis agriae,** tetű(ölő)fű magva; **s. sumach,** ecetszömörce, ecetfa magva; fenyűfa magva; **s. tanaceti,** varádicsmag; **s. thlaspi,** parlagi tarsolyfűmag; **s. urticae,** csalánmag; **s. xanthii,** csimpaj-mag.

semestris, *lat.* félév; **semestralis,** félévi; **semestre aestivum,** nyári félév; **sem. hibernum,** téli félév.

semi, *gg.* fél (az összetételeknél), p. o. **semicirculus,** félkör; **semidoctus,** féltudós.

semikolon, *gg.* pontos vessző.

semina, *lat.* magvak; **seminaria,** *nt.* magos növények; **seminarium,** papnövelde.

semiographia, *gg.* jegyirás; **semiologia, semiotika,** jelisme, jeltan; kórjeltan; **semiometer,** félmérő, félátmérő, sugár, fentő, küllő.

semiplena probatio, *lat.* félbizonyiték; **semitestes,** aggályos tanuk.

semper, *lat.* mindig, mindenkor, szüntelen, szakadatlanul, örökké; **semper aliquid haeret,** mindig ragad valami (a hamis föladásokból és rágalmazásokból); **semper Augustus,** a birodalomnak mindenkori gyarapitója, a római császárok cime Diocletian óta; **semper idem,** mindig ugyanaz; **semper virens,** örökzöld; **sempervivum,** *tul.* mindig élő; *nt.* fülfű.

senator, *lat.* tanácsnok, tanácsbeli, tanács-ur; **senatus,** tanács, városi v. államtanács; **senatus consultum,** tanácsi végzés.

sénex, *lat.* öreg, vén; **senilis,** öreg, öreges; **senior,** öregebb; idősb, idősbik; esperes; **senioratus,** esperesség; oly hitbizomány, melynek öröklésére mindig a családnak legidősebb tagja van hivatva; maga az ilyen hitbizományi jószág.

se non è vero, è ben trovato, *ol.* ha nem igaz is, de jól van gondolva.

señor, *spany.* (szenyor), ur, előkelő ur; **señora** (szenyora), asszonyság; **señorita,** kisasszony, urhölgy; **señorito,** urfi.

sensale, *ol.* alkusz, hajhász.

sensatio, *lat.* érzékelés, érzéklet; érzés; hatás, benyomás, föltünés, zaj; **sensibilis,** érzékeny; érzelmes, érezhető; **sensibilitas,** érzékenység; érzelmesség; **sensiblerie,** *fr.* (szánszibleri), érzelgőség; **sensificálni,** *barb.-lat.* érzékiteni; **sensitiv,** érzülékeny; **sensualis,** érzéki; **sensualismus,** érzékiség; **sensualista,** érzéki ember, kéjenc, buja; **sensualitas,** érzékiség; **sensu bono,** *lat.* jó értelemben; **sensu latiori,** tágabb értelemben; **sensu malo,** rosz értelemben; **sensu proprio,** valódi, igazi értelmében; **sensus communis,** józan ész; **sensu strictiori,** szorosabb értelemben; **sensu strictissimo,** legszorosabb értelemben.

sententia, *lat.* itélet; mondat, jeles velős v. tanmondat; **s. absolutoria,** fölmentő itélet; **s. condemnatoria,** marasztaló itélet; **sententionales,** az itéletről kiadott bizonyságlevél; **sententiosus,** velős, gondolatteljes, mondatteljes; mondatszerü.

sentimentalis, *lat.* érzelmes, érzeményes; érzelgő, érzelgős, érzékenykedő; **sentimentalitas,** érzelmesség, érzeményesség; érzelgés, érzelgőség, érzékenykedés; **sentimentum,** érzemény.

separálni, *lat.* elválasztani, különválasztani; **separabilis,** elválható; elválasztható; **separabilitas,** elválaszthatóság; **separate, separatim,** külön; **separatio,** elválasztás, különválasztás; elválás; **separatio a thoro et mensa,** elválasztás az ágytól és asztaltól; **separatismus,** különválás, különködés; **separatista,** különváló, különködő; **separativus,** elválasztó, különválasztó; **separatum votum,** külön vélemény.

sepedon, *gg. kórt.* rothadás, rothadó kelés.

Digitized by Google

sepia, *gg. állatt.* tintaféreg, kalmár-tintaféreg.

seponálni, *lat.* félretenni.

sepsis, *gg. kórt.* rothadás.

septangulum, *lat.* hétszög; **september,** hetedik hónap az ó rómaiaknál, nálunk a kilencedik; **septembrisade,** *fr.* mészárlás a párisi fogházakban 1792. sept. 2. és 3-án; **septembriseur,** (szeptánbriször), **septembrista,** septemberi-gyilkos; **septemvir,** hétszemélynök; hét személyből álló kormány tagja; **septemviralis tábla,** hétszemélyes tábla; magyarországi legfőbb törvényszék; **septemviratus,** hetes uralom; hétszemélynökség; **septennalis,** *barb.-lat.* hétévi; **septennalitas,** az angol alsóház hétévisége; **septennium,** *lat.* hétév, hétévi időköz.

septentrio, *lat.* éjszak; **septentrionalis,** éjszaki.

septett, *barb.-lat.* hét hangra készült zenedarab; **septidi,** *fr.* hetedik nap a francia naptárban; **septiduum,** *lat.* hét napi határidő; **septilateralis,** *barb.-lat.* hétoldalu; **septima,** *lat.* hetedhang; **septimana,** hét; **septimus,** hetedik.

septochymia, *gg.* a nedvek rothadása; **septon,** rothadás; **septopyra,** rothasztó láz.

septuagenarius, *lat.* hetven éves; **septuaginta,** hetven; hetven tolmács által fordított ó testamentom.

septuplum, *lat.* hétszer annyi.

sequens, *lat.* következő; **sequentia,** következés; **sequenze,** egymásután következő kártyák.

sequestrálni, *barb.-lat.* lefoglalni, zár alá tenni v. venni, lezárolni; elkobozni; **sequestrum,** zár, zárlat, birói zár.

sequitur, *lat.* következik.

serail, *perzs.* palota; *kül.* a török császár palotája.

seraph, *zsidó, tul.* égő, lángoló; szeráf.

seraskier, *török,* fővezér.

serenade, *fr.* (szerenád), éjizene, ablak alatti zene.

serenissimus, *lat.* fönséges.

serialitas, *barb.-lat.* sorbeliség; **series,** sor, sorzat.

seriosus, *lat.* komoly.

serositas, *lat.* a vér savósága; **serosus,** vérsavós; **serum,** *bt.* vérnyirok; vérsavó.

serpyllium, *lat. nt.* mezei v. réti kömény.

service, *fr.* (szervisz), szolgálat; asztali teriték; **serviette** (szerviett), asztalkendő; **servilis,** *lat.* szolgai, szolgalelkü; rabelmü; **servilismus, servilitas,** szolgalelküség, rabelmüség; **servirozni,** asztalnál szolgálni, fölszolgálni; **serviteur,** *fr.* (szervitör), szolga; (mint köszöntés) szolgája; **servitus,** *lat.* szolgalom; **servitus aquaeductus,** vizvezetés joga; **ser. aquaehaustus,** vizmcrés joga; **ser. juris pascendi,** legelőjog; **ser. prospectus,** kilátás joga; **ser. stillicidii,** ereszjog; **ser. viae,** szekérut joga; **servus,** szolga; szolgája; **servus servorum Dei et catholicae ecclesiae episcopus,** az isten szolgáinak szolgája és a katholika egyház püspöke (a pápa által használt cím).

sesam, *gg. nt.* gombor'ka.

sesquichloretum ferri, *lat.* vashalvag.

sessio, *lat.* ülés; telek, jobbágytelek.

setacea, *lat. t.* sertés állatok.

severe, *lat.* szigoruan.

sex, *lat.* hat; **sexagenarius,** hatvan éves; **sexangulum,** hatszög; **sexennium,** hat év, hat évi időköz; **sexta,** hatodhang; **sextans,** hatod, körhatod; hatodló; **sextett,** hatos zene v. ének; **sextidi,** hatodik nap a francia forradalmi naptárban; **sextuplum,** hatszor annyi; **sextus,** hatodik.

sexualis, *lat.* nemi, nembeli; **sexualista,** a nemi rendszer, a Linné által fölállitott növényrend követője; **sexualitas,** nemiség, nembeliség; **sexualsystem,** nemi rendszer, mely szerint a növények nemzőrészeik szerint soroztatnak; **sexus,** nem.

Seymour (Szimörr), angol család neve.

Shaftesbury (Seftszbörri), angol miniszter.

Shakespeare (Sekszpír), angol drámaköltő.

shawl, *ang.* sál.

Digitized by Google

sherif, *ang.* (serif), megyei biró.

shilling, *ang.* (silling), számolópénz = 47, közönségesen 50 ujkrajcár.

shire, *ang.* (sír), megye.

Shrewsbury (Sruszbörri), angol város és család neve.

siagonagra, *gg. kórt.* köszvény az állcsontban.

sialadenitis, *gg. kórt.* nyálmirigygyuladás; **sialagoga,** nyálhajtó-szerek; **sialin,** nyálanyag; **sialismus,** nyálszivár; **sialoncus,** nyáldaganat; **sialoschesis,** nyálrekedés.

sibylla, *gg.* öreg jósnő.

sic, *lat.* igy; **sic itur ad astra,** igy megyünk a csillagokba; igy jut az ember a magasra; **sic transit gloria mundi,** igy mulik a világ dicsősége; **sic volo, sic jubeo,** igy akarom, igy parancsolom.

sicca, Calcuttaban a chittack $^1/_5$ része.

sidera (*lat.* sidus többese), csillagok; csillagzatok; **sideralis,** *lat.* csillagi, csillagzati; **sideratio,** csillagállás; *kórt.* szélhüdés, inaszakadtság; **siderocalcit,** *gg.-lat. vt.* vaséleg, vasrozsda; **siderodendron,** *gg. nt.* barkóca; zelnice; **siderographia,** *gg.* acélmetszés, acélmetszés mestersége; **siderolith,** csillagalaku lencsekövecs; **sideromantia,** jövendölés az izzó vasra tett szalmaszálakból; **sideros,** vas, acél; **siderotechnika,** vaskohtan; **sideroxylon,** vasfa, vasból fa; t. i. valami ellenmondó, meg nem egyező.

si Diis placet, *lat.* ha az isten(ek)nek tetszik.

Sidney (Szidni), angol családi név; több éjszakamerikai város neve.

Sidonia, zsidó női név = halásznő, vadásznő.

sierra, *spany. tul.* fürész; hegylánc, hegység; **sierra Morena,** sötétbarna hegység; **sierra nevada,** havas hegy.

siesta, *spany.* déli vagy délutáni nyugvás; déli alvás Olasz- és Spanyolországban.

sieur, *fr.* (sziör), ur.

sigillum, *lat.* pecsét; **sigillum confessionis,** mély hallgatás, titoktartás.

sigmodes, sigmoides, *gg.* sarlóalaku, félholdalaku.

signálni, *lat.* jegyezni, jelelni, jelezni, megjegyezni, megjelelni; megjelezni; nevét, cimét aláirni; **signal,** *fr.* jel, jeladás, jelszó; **signalizálni,** jelt adni, jelszót adni; (magát) kitüntetni; **signanter,** nevezetesen, jelesen; **signatum,** aláiratott és megpecsételtetett; kelt; **signatura,** jel, jelzet, jelzék; őrszem (ivjel a nyomdászoknál); aláirás.

significálni, *lat.* jelenteni; **significatio,** jelentés; értelem (szóé); **significativ,** jelentékeny, jelentős.

signora, *ol.* (szinyorá), asszony, urnő; **signore** (szinyore), ur; **signoria** (szinyoria), uraság; uri rend.

signum, *lat.* jel; **signum exclamationis,** fölkiáltójel, fölkiáltási jel.

silene, *gg.* kecskelábu (satyra); **silene armeria,** *nt.* szegfü-szilen; **silene pendula,** *nt.* első tavaszi virág.

silentiarius, *barb.-lat.* hallgatásra kötelezett szerzetes; az ügyködéstől eltiltott ügyvéd; **silentium,** hallgatás.

silhouette, *fr.* (sziluett), árnykép, árnyrajz.

silicea (terra), *lat. vt.* kovasav.

siliqua, *lat. nt.* becő, hüvely; tok; **siliqua dulcis,** sz. János kenyere, hüvelykenyér; **s. vanillae,** vanilia.

sillograph, *gg.* gunyiró.

Silvanus, *lat.* erdei isten.

similaris, *barb.-lat.* hasonló; **similargent,** *fr.* (szimilárzsán), ezüst mása; **similis simili gaudet,** kiki magához hasonlóval szokott tartani; **similor,** *fr.* (szimilor), aranymás.

simonia, *barb.-lat.* szentségárulás, hivatalárulás.

simphoricarpus racemosa, *lat. nt.* fehér boglárka.

simplex, *lat.* egyszerü, együgyü; **simplicitas,** egyszerüség; együgyüség; bárgyuság; **simpliciter,** egyszerüen; **simplificálni,** egyszerüsiteni; **simplificatio,** egyszerüsités; **simplum,** egyszeres.

simulacrum, *lat.* kép.

simulálni, *lat.* tettetni, ürügyölni, szinlelni; **simulatio,** tettetés, szinlelés.

simultanee, *lat.* együtt, közösen; **simultaneitas,** együttesség; **simultaneus,** együttes, közös.

Digitized by Google

sinapeläon, *gg.* mustárolaj; **sinapis**, *nt.* mustár; **sinapismus**, mustártapasz; **sinapium**, mustáros lé.

sincere et constanter, *lat.* őszintén és állhatatosan (a porosz veres sasrend jelmondata); **sinceritas**, őszinteség, nyiltszivüség.

sine, *lat.* nélkül; **sine cura**, *tul.* gond nélkül; henye hivatal; **sine dubio**, kétségen kivül; **sine ira et studio**, harag és kedvezés nélkül, azaz részrehajlatlanul; **sine mora**, késedelem nélkül.

singleton, *ang.* (szingelt'n), egy kártya bizonyos szinből.

singularis, *lat.* egyes, egyes szám; egyes, egyedüli, egyedes; rideg, magányos; különös, különködő, különc; **singularismus**, különködés, különcködés, különcség; **singularitas**, egyedüliség, egyenkéntiség; különösség.

singultus, *lat.* csuklás.

si non caste, caute tamen, *lat.* ha nem is tisztán, legalább ovatosan.

sinuosus, *lat.* öblös; **sinuositas**, öblösség; **sinus**, öböl, kebel.

si quid fecisti, nega, *lat.* ha mit tettél, tagadd.

sir, *ang.* (szőr), ur.

sire, *fr.* (a király megszólítása) legkegyelmesebb ur!

sirene, *gg.* tengeri szüz, csábító hangokkal.

siriasis, *gg. kórt.* napszurás, az agyvelőnek és agyhártyáknak meggyuladása a nap heve miatt; **sirius**, *csill.* ebcsillag.

sismometer, *gg.* földrengés-mérő (föltalálta nápolyi Saltano 1784-ben).

sistálni, *lat.* megállitani.

Sisyphus, *gg.* a monda szerint Korinth alapitója és királya, ki gonosztettei miatt arra kárhoztattatott, hogy az alvilágban nagy követ kellett egy meredek hegyre fölhengergetnie, mely kő azonban onnan mindig visszagördült.

si tacuisses philosophus mansisses, *lat.* ha hallgattál volna, még most is bölcsnek tartanának.

sitiologia, *gg.* táplaléktan.

situatio, *barb.-lat.* fekvés, helyzet; vidék; tájlat.

sit venia verbo, *lat.* engedelemmel mondva.

si vis pacem, para bellum, *lat.* ha békét akarsz, háborura készülj.

sixpence, *ang.* (szikszpensz), hat penny, fél shilling, 25 ujkr.

Skagerrack, fövenytorlat Skagra mellett, Jütland éjszaki csúcsán; az éjszaki tenger azon része, mely Jütland és Norvégia között fekszik.

skalpund, svéd font = 425,[illegible] gramme.

Skandinavia, közös neve Dán, Svéd és Norvégországoknak Islanddal együtt.

skelet, *gg.* csontváz; vázlat.

skepsis, *gg.* kételkedés, kétségeskedés; **skepticismus**, kételgőség; kételgésitan; **skeptikus**, kétkedő, kételgő.

sketches, *ang.* (szketcsisz), vázlatok.

skiagraphia, *gg.* árnykép, árnyrajz, árnyékrajz, árnyéklat.

skiamachia, árnyékharc; nyegleség, kérkediség; **skiater**, árnymutató; **skieropia**, *kórt. tul.* árnylátás; homályos látás; **skiomantia**, jövendölés az árnyékból

skirrhus, *gg.* a mirigyek megkeményedése, mely utóbb rákká fejlődik.

skizze, (*ol.* schizzo), vázlat, előrajz; **skizzirozni**, vázolni.

skláv = rabszolga.

skleriasis, *gg. kórt.* a szempillák megkeményedése; **skleritis**, szaruhártya-gyuladás; **skleroma**, keményedés; **sklerophthalmia**, megkeményedett szemdaganat; száraz szemgyuladás; **sklerosarkoma**, kemény husnövés; **sklerosis**, száradás, keményedés; **sklerotika**, szaruhártya; kiszáritó szerek; szikkasztó szerek; **sklerotitis**, szaruhártya-gyuladás.

skoleciasis, *gg. kórt.* féregkór, gilisztakór; **skolekologia**, a gyürünyök leirása, természetrajza.

skolioma, skoliosis, *gg. kórt.* a hátgerincnek oldalvást görbülése, oldalpup.

skomma, *gg.* élc, guny.

skotoma, *gg.* homály, sötétedés.

slemm (*ang.* slam = szlemm) minden ütés, vagy egy hiján minden ütés a whistjátékban.

Digitized by Google

sobrietas, *lat.* józanság.

sobriquet, *fr.* (szobrike), csufnév.

sociabilis, *lat.* társas, barátságos; **socialis,** társas, társadalmi; **socialismus,** 1) azon tan, mely a társadalom jólétét a vagyon, polgári állás és munka egyenlőségében keresi; 2) a törekvés ezen tant valósitani; **socialista,** ezen tan hive; **socialitas,** társasság, társadalmasság; **societas,** társaság, társulat; **societas leonina,** oroszláni társaság, azaz olyan, melynek egyik tagja Aesop ismeretes meséje szerint az oroszlánrészt kapja; **socii,** társak; **socius,** társ, tagtárs.

socinianus, a socinianismusnak, azaz Socinus tanának követője, ki a 16. században Jézus isteni voltát tagadta.

soda, *spany. vt.* székső, szikag, szikso; *kórt.* zaha, gyomorhév.

sodales, *lat.* társak, tagtársak; **sodalitas,** társaság, egyesület, egylet; céh.

sodomia, sodomai bün, baromfertőztetés; **sodomita,** baromfertőztető.

soi-disant, *fr.* (szoádiszáhn), ugynevezett.

soirée, *fr.* (szoáré), estély.

Sokrates, *gg.* atheni bölcs.

solamen miserum socios habuisse malorum, nyomoru vigasz, hogy a bajokban társaink valának.

solaris, *lat.* nap...; napi.

soldatesca, *ol.* katonaság; hadi nép.

soldo, *ol.* olasz krajcár.

solennis, *lat.* ünnepélyes; alakszerü; **solennisálni,** ünnepélyesen véghezvinni; hitelesiteni; **solennisatio,** hitelesités; **solennitas,** ünnepély, ünnepélyesség; alakszerüség; **solenniter,** ünnepélyesen.

solid, *lat.* szilárd, merő; tömött; alapos; jóhitelü, szilárd hitelü; **solidaritas,** együttleges kötelezettség, egyetemlegesség; **solide,** szilárdan; alaposan; **soliditas,** szilárdság, merőség; tömöttség; alaposság; jóhitelüség, szilárd hitelüség.

solitarius, *lat.* magános, egyes; társtalan; **solitudo,** magány, magánosság.

sollicitálni, *lat.* kérelmezni, szorgolni, szorgalmazni; **sollicitator,** szorgoló, ügynök, segéd.

solo, *ol.* egyedül, magánosan; magánének, magánjáték; egyes (éneklésben, játékban).

solöcismus, *gg.* hibás szókötés, szókötési vétség.

solotnik, orosz sulymérték, 96 tesz egy orosz fontot; 1 s. = 4,265 gramme.

solstitialis, *lat.* napállási, napfordulati; **solstitium,** napállás, napfordulás, napfordulat; **solstitium aestivum,** nyári napfordulat junius 21-én; **solst. brumale** v. **hibernum,** téli napfordulat dec. 21-én.

solutio, *lat.* megoldás, megfejtés; föloldás, fölbontás; fizetés; **solutio indebiti,** tartozatlan fizetés; **solvens,** oldó-szer; bontó-szer; **solválni,** föloldani; **solventia,** *t. gyógyt.* oldó-szerek, bontó-szerek.

somatista, *gg.* lélektagadó; = materialista; **somatologia,** az emberi test leirása, testtan.

somnambulismus, *lat.* alvajárás, holdkórság; **somnifera,** *gyógyt.* álomhozó szerek.

sonde, *fr.* (szond), mélymérő; *seb.* kutasz; **sondírozni,** keresni, vizsgálni, kutatni; mélységet mérni ónnal; kutaszolni.

sonetto, *ol.* 14 sorból álló rimes költemény, szonett.

sonica, *fr.* a pharaojátékban azon kártya, mely épen jókor érkezik, hogy a nyerés vagy vesztés fölött döntsön; *átv. ért.* azonnal, tüstént, egyenesen.

sonometer, *lat.-gg.* hangmérő.

sonorus, *lat.* hallatos, zengő; hangzatos.

sopha, *tör.* kerevet, pamlag.

Sophia, női név = bölcs, értelmes; Zsófia.

sophisma, *gg.* álokoskodás, álfogás.

Sophokles, görög szomorujáték-iró.

sophron, *gg.* bölcs, mérsékelt, higgadt gondolkodásu ember; **sophrosyna,** bölcseség, mérséklet, szüzeség, tisztaság.

sopientia, *lat. gyógyt.* csillapitó, enyhitő szerek.

soprano, *ol.* fönhang.

Digitized by Google

sorbus aucuparia, *lat. nt.* veres berkenye.

sordidus, *lat.* piszkos, mocskos, szennyes.

sordino, *ol.* hangtompító (hegedükön).

sorites, *gg.* okláncolatos okoskodás, lánc-észlet.

sorte, *fr.* (szort), nem, faj, fajta, féle; **szortirozni**, osztályozni, el-, ki-, össze-, szétválogatni, soronként rendezni, sorozni.

sottise, *fr.* (szottiz), ostobaság; oktalanság, esztelenség, balgaság.

sou, *fr.* (szú), $^1/_{20}$ livre.

soubrette, *fr.* (szúbrett), komorna, szobaleány (a szinpadon).

souffleur, *fr.* (szuflőr), sugó.

soupé, souper, *fr.* (szupé), estebéd, esteli, vacsora; **soupirozni**, estelizni, vacsórálni.

soutenirozni, *fr.* (soutenir = szutánir), támogatni, gyámolitni; segélni, segélyezni.

south, *ang.* (szausz), dél; **Southampton** (Szauszempt'n), Hampshire fővárosa Angolországban; **Southey** (Szauszi) angol költő.

souvenir, *fr.* (szúv'nir), emlék; emlékkönyv.

souverain, *fr.* (szúverehn), uralkodó, fejedelem, főur; **souverenitas**, fölség, független uraság, főuraság.

sovereign, *ang.* (szövverin), aranypénz = 20 shilling.

spagat (*ol.* spago), zsineg.

spáhi, török lovag, a szultán testőre.

spalier, l. espalier.

spallette (*ol.* spelletta), ablakrézs; **spallett-tábla**, ablaktábla.

sparagmus, *gg. kórt.* erős görcs.

spargula maxima, *lat. nt.* legnagyobb csibehur.

spargosis, *gg. kórt.* melldaganat (tejbőség miatt).

spar-heerd, *ném.* takaréktűzhely.

spasis, *gg. kórt.* görcs, rángás, rángatózás; **spasma, spasmus**, görcs.

spatiosus, *lat.* téres, tágas; **spatium**, tér, hézag, ür.

speaker, *ang.* (szpíker to speak = tu szpík = beszélni igéből), *tul.* beszélő; az alsóház elnöke, ki ugyan a tanácskozás alatt hallgat, azonban bizonyos esetek alkalmával a ház nevében beszél.

specialia, *lat.* részletek; különös körülmények; **specialis**, különleges, részleges; egyenkénti; **specialitas**, sajátság, sajátosság, sajátszerüség, tulajdonság; sajátlagosság; **specialiter**, különösen, kiváltképen; nevezetesen, névszerint.

species, *lat.* faj, alnem; fűszer; vegyrész; **species-Ducaten**, dán aranyok 1671-ből, orosz aranyok 1701—1725.; **species facti**, tényvázlat, dolog mivolta; történet leirása.

specifica, *lat. t.* l. specificum; **specificálni**, részletezni; részletesen följegyezni, külön följegyezni, egyenként, nevenként v. darabonként elószámlálni; **specificatio**, részletezés; részletes jegyzék, kimutatás; **specifice**, fajlag, különleg; darabonként, egyenként; **specificum**, *gyógyt.* különszer; **specificus**, fajlagos, fajszerü, különleges (sajátlagos, aránylagos, egybevetőleges); **specificus suly**, fajsuly, külön suly.

specimen, *lat.* mutatvány, példány; **specimina**, bizonyitékok, jelenségek, jelek, mutatványok.

speciosus, *lat.* szinlett; látszatos, látszólagos, látszó, tetszetes.

spectabilis, *lat.* tekintetes.

spectaculum, *lat.* látvány; zaj, lárma; **spectaculumot csinálni**, zajt ütni, lármázni; **spectatores**, nézők, néző közönség.

spectrum, *lat.* kisértet.

speculálni, *lat.* szemlélődni, vizsgálódni; elméjében forgatni; nyerészkedni, nyerkémkedni, haszonra lesni; **speculans**, szemlélődő, vizsgálódó; nyerészkedő, haszonleső; **speculatio**, szemlélődés, vizsgálódás; nyerészkedés, haszontervezés; **speculativus**, szemlélődő, vizsgálódó, szemléleti; nyerészkedő, vállalkozó.

speculum, *lat.* tükör.

spediteur (*fr.* expediteur), szállitó, szállitmányos, áruküldő; áruszállitó; **speditio**, szállitás, áruküldés, áruszállitás; szállitmány.

spencer, *ang.* (szpenszer), ujjas mel-

Digitized by Google

lény (föltalálója lord Spencer-ről igy nevezve).

spendirozni, *barb.-lat.* ajándékozni, bőven adakozni.

speratívum, *lat.* várandóság.

sperma, *gg.* állati mag; ondó.

spermacet (sperma aceti *gg.-lat.*), cetvelő, cetfaggyu.

spermatocele, *gg. kórt.* ondóedénysérv; **spermatocystis,** ondóhólyagocska; **spermatocystitis,** ondóhólyag dagadása; **spermatopöa,** magképző, termékenyitő szerek; **spermatorrhöa,** ondófolyás; **spermatozoon,** ondóállatkák.

spes, *lat.* remény.

sphacelus, *gg. kórt.* holt v. hideg fene, üszök.

sphära, *gg.* gömb, gömböly, teke; hatáskör; **sphäricitas,** gömbölyüség; kerekdedség; **sphärika,** gömbtan, tan a testek gömbölyüségéről; **sphäricus,** gömbidomu, gömbalaku, gömbölyü; **sphäroides,** gömbölyded; **sphärolith,** vesekő; **sphärologia** = sphärika; **sphärometer,** gömbmérő.

sphragistika, *gg.* pecséttan.

sphymographia, *gg.* ütér-leirás.

spinat (*uj lat.* spinacia), *nt.* laboda, paraj.

Spinoza, hollandi zsidó bölcs (meghalt 1632-ben), ki azon tant állitá föl, hogy isten és a világ egy lény.

spion, *ol.* kém.

spiralis, *barb.-lat.* csigádad, pörge.

spirea calosa, *nt.* bajnóca.

spiritualia, *lat.* lelki dolgok v. ügyek; **spiritualismus,** szellem-elviség; **spiritualis,** lelki, szellemi; papnöveldei gyóntató; **spiritualitas,** szellemiség; **spiritualiter,** lelkileg, szellemileg; **spirituosus,** szeszes; **spiritus,** szellem; szesz, lél; hehezet; **spiritus abstractus,** lepárolt szesz; **sp. acetico-aethereus,** ecetléles szesz; **sp. aeruginis,** rézrozsdalél; **sp. aromaticus,** fűszeres borszesz; **sp. cochleariae,** kalántormalél; **sp. cornu cervi,** szarvasszaru-lél; **sp. familiaris,** szolgálatra kész szellem; **sp. formicarum,** hangya-lél; **sp. fumans Libavii,** ónhalvag; **sp. Mindereri,** ecetsavas légköneg; **sp. muriatico-aethereus,** só-lél; édesitett sósav; **sp. nitri,** salitromszesz, választóviz; **sp. nitrico-aethereus,** salitromégény-borszesz; **sp. nitri dulcis,** édesitett salitromszesz; **sp. pyro-aceticus,** ecetlél; **sp. salis,** sósav; **sp. salis ammoniaci aquosus,** vizes légköneg; **sp. s. amm. carbonici aquosus,** vizes szénsavas légköneg; **sp. s. amm. causticus,** maró légköneg; **sp. s. amm. vinosus,** boros légköneg; **sp. salis communis,** közönséges sósav; **sp. s. dulcis,** édesitett sósav; **sp. Sanctus,** szentlélek; **sp. saponis,** szappanlél; **sp. silvestris,** szénsav, légsav; **sp. sulphurico-aethereus,** édes salitromszesz; **sp. s. aeth. martialis,** vastartalmu kénégény; **sp. tartari,** borkőszesz; **sp. therebinthinae,** terpentinolaj; **sp. vini,** borszesz; **sp. vitrioli,** gálicszesz.

spissitudo sanguinis, *lat. kórt.* a vér megsürüdése.

splanchnemphraxis, *gg. kórt.* béldugulás; **splanchneurysma,** a belek kitágulása; **splanchnica,** bélorvosságok, bélbajok elleni szerek; **splanchnodynia,** bélfájás; **splanchnographia,** a belek leirása; **splanchnolith,** bélkő; **splanchnolithiasis,** kőképződés a belekben; **splanchnologia,** a belekről szóló tan; **splanchnolysis,** a belek szélhüdése; **splanchnopathia,** bélfájdalom; **splanchnopathicus,** bélfájdalomban szenvedő, bélfájdalomtól származó; **splanchnophtharsis,** a belek megromlása v. megsértése; **splanchnophthartikus,** bélrontó; **splanchnoskopia,** a belek megvizsgálása; **splanchnotomia,** a belek boncolása; **splanchnotrauma,** bélseb.

spleen, *ang.* (szplín), rászt, lépvész; komorkórság.

splenalgia, *gg. kórt.* lépfájás.

splendid, *lat.* fényes, fénylő, diszteljes.

splenektomia, *gg.* lép-kimetszés; **splenelkosis,** lépgenyedés; léptályog; **splenemphraxis,** lépszorulás; **splenetica,** lépkőr elleni szerek; **splenetikus,** rásztos, lépvészes, lépkóros; **splenicterus,** lép-sárgakór; **splenitis,** lépgyuladás; **splenocele,** lépsérv; **splenographia,** lép-leirás; **splenologia,** léptan; **splenoncus,** lépdaga-

Digitized by Google

nat; **splenophthisis**, lépgenyedésből eredő aszkór; **splenorrhagia**, lépvérfolyás; **splenoscirrhus**, lépkeménység.

spodium, *gg. vt.* csontszén.

spoliatio, *lat.* megfosztás; **spoliator**, fosztogató, rabló.

spondeus, *gg.* két hosszu tagu versláb: — —.

spondylalgia, *gg. kórt.* gerinccsontfájás, csigolyafájás; **spondylokace**, hátgerinc-ferdülés; **spondylexarthrosis**, hátgerinc-ficamodás; **spondylitis**, csigolyagyuladás; **spondylus**, *bt.* gerinccsont, csigolya.

spongia, *lat.* szivacs.

spongosis, *gg. kórt.* tagtaplósság.

sponsalia, *lat.* kézfogás, eljegyzés, gyürüváltás, jegyváltás.

spontanee, *lat.* önkényt.

sporades, *gg.* sporadok, szétszórt szigetek az aegaeumi tengeren; a nagyobbak következők: Rhodos, Kos, Samos, Chios, Lesbos, Lemnos, Skyros, Skopelos, Skiathos, Thera, Amorgos, Astypaläa, Ios.

sporangium, *gg. nt.* magpor-tok; magrejtő.

sport, *ang.* (szport), játék, tréfa, falusi mulatság; vadászat, lófuttatás, küzdés, halászat; egyátalában minden testi gyakorlat, mely erőt és ügyességet kiván.

sportulae, *lat.* birói dijak, pördijak.

sprengirozni (*ném.* sprengen), szétrobbantani, fölvettetni; megbuktatni a bankot, azt egészen elnyerni.

spritzleder, *ném.* előbőr.

spurius, *lat.* ál, nem valódi.

sputatio, *lat. kórt.* nyálfolyás, köpés; **sputatoria**, a köpést elősegitő szerek; **sputum cruentum**, vérköpés.

stab, *ném.* törzs, fötisztikar.

stabat mater, *lat.* egyházi ének kezdő szavai, áll a kesergő anya stb.

stabilitas, *lat.* állandóság, tartósság; állhatatosság; állhatóság, állékonyság; **stabilialni**, megállapitni, állandósitni.

stácketa (*ol.* stachetta), lécezet, lécpalánk.

stadium, *gg.* pályaszak, pályafok; gr. Széchenyi István egyik munkájának cime; uj görög mérföld; körülbelül 40 egy ausztriai mérföld.

stänker(er), *ném.* veszekedő.

stafeta, l. estafette.

staffage (sztáffázs), ember-, állatcsoportok a tájképek előterében.

staffirozni, *ném.* a szükséges segédeszközökkel ellátni; *kül.* kiházasitani.

stagnatio, *lat.* tespedés, pangás; **stagnálni**, tespedni, pangani.

stallum, *lat.* tanszék; hivatali állás; ügyködési jogositvány.

Stambul, törökül Konstantinápoly.

stamen, *lat. nt.* himszál, szálcsa; **stamina**, *t.* himszálak; szálcsák.

stanni butyrum, *lat. vt.* cinvaj; **stanniol**, ónlemez, ónlevél; **stannum**, *lat. ásv.* ón, cin; **st. acidum**, ónsav; **st. foliatum** = stanniol; **st. limatum**, ónreszelék; **st. muriaticum**, sósavas ón; **st. oxydulatum**, ónélecs.

stante pede, *lat.* azonnal, tüstént.

stanza, *ol.* olasz nyolc-soros vers.

staphylagia, **staphylagra**, *gg. seb.* nyelvcsap-fogó; **staphyletomia**, nyelvcsapmetszés; **staphylitis**, nyelvcsapgyuladás; **staphyloncus**, nyelvcsapdaganat; **staphylorrhaphia**, nyelvcsapvarrás.

stasis, *gg. kórt.* nedv-rekedés.

statarium, *barb.-lat.* rögtön itélő biróság.

statika, *gg.* nyugtan, sulyegyentan.

statio, *lat.* állomás, állapodás, állás-hely, postaszállás; hivatalhely; **stationarius**, vesztegló; tespedő, pangó.

statista, *barb.-lat.* némaszemély, némajátszó, némaszereplő.

statistika, *barb.-lat.* államisme, országisme, államrajz, álladalomtan; **statistikus**, államismerő, államtudós.

stat pro ratione voluntas, *lat.* az akarat áll az ok helyén.

statua, *lat.* szobor.

statuálni, *lat.* megállapitani, határozni, rendelni; állitni; iktatni.

statura, *lat.* alak, termet, testállás.

status, *lat.* állapot, vagyonállapot; létszám, személyzet létszáma; kar, rend; állam, álladalom; **status activus** v. **activorum**, vagyonállapot; **st. activus et passivus**, vagyon- és tartozási állapot; **st. affinitatis**, sógorság; **st. biliosus**, epésség, epekórság; **st. cachecticus**, sápadtság, fehérkór, sápkór; **st.**

Digitized by Google

causae, az ügy állása; **st. cognationis**, rokonság; **st. conjugalis**, házasság, házasélet; **st. dignitatis**, méltóság; **st. inflammatorius**, gyuladós állapot, gyuladós természet; **status in quo**, azon állapot, melyben (valami létezett vagy tettleg létez); előbbi állapot, jelen állapot; **st. insolventiae**, fizetési tehetetlenség; **st. in statu**, állam az állapotban; **st. naturalis et praeternaturalis**, egészséges és beteges állapot; **st. nervosus**, ideggyöngeség; **st. phlogisticus** = inflammatorius; **st. pituitosus**, nyákosság; **st. putridus**, rothadás; **st. quo** = status in quo; **st. soporosus**, álomkórság; **st. sthenicus**, erőteljesség; **st. uti possidetis**, a jelenlegi birtokállapot; **st. verminosus**, féregkór, gilisztakór.

statutio, *barb.-lat.* birtokba-igtatás; katonaállítás.

statutum, *lat.* szabály, alapszabály; rendelet, végzés.

staurodulia, *gg.* keresztimádás; **staurolater**, keresztimádó; **staurophor**, keresztvivő, keresztartó.

stearin, *gg. vt.* faggyadék, faggyany (zsiros olaj szilárd része); **stearas** v. **steatas**, faggyusavas só; **steatin**, faggyas; **steatit**, **steatites**, *ásvt.* álalaku zsirkő, szalonnakő; *kórt.* faggyudaganat.

steatocele, *gg. kórt.* hájsérv, hájdaganat; **steatodes**, szalonnanemü; **steatoma**, szalonnadag; **steatoma intestinorum**, bélkeményedés, bélszükület; **st. nervosum**, idegdaganat; **st. pulmonum**, tüdődaganat; **st uteri**, méhszalonnadag; **st. ventriculi**, gyomorbedagadás, gyomor-keményedés; **steatosis**, szalonna- v. faggyuképződés.

steeple-chase, *ang.* (sztíp'lcsez), torony irányábani lófuttatás.

stegnosis, *gg. gyógyt.* az izz-likak összehuzása; **stegnosis viscerum**, a belek benövése; **stegnotica**, összehuzó, szoritó erejü gyógyszerek.

steif, *ném.* feszes, feszesen.

steigerozni (*ném.* steigern), emelni, fölemelni, fölrugtatni, fölszöktetni, fölszökkenteni.

steirosis, *gg. kórt.* terméketlenség, meddőség.

stellage, *fr.* (stellázs), polc, tartó; állvány.

stellung, *ném.* állás, helyzet; magatartás, testtartás.

stemmatographia, nemzetség-ísme.

stenochoria, *gg. kórt.* szükület; **stenodynia**, mellfájás, szivszorongás.

stenograph, *gg.* gyorsiró; **stenographia**, gyorsirás mestersége.

stenokardia, *gg. kórt.* mellgyík, szivszorongás.

stenophyll, *gg. nt.* sürü levelü.

stenosis = stegnosis.

stenostegnosis, *gg. kórt.* a nyálvezeték elrekedése.

stenostomia, *gg. kórt.* szájgörcs, szájcsuklás.

stenothorax, *gg. kórt.* szükmellü, *kül.* a ki aszkórra hajlandó.

stenotica, *gg. gyógyt.* szoritó erejü gyógyszerek.

Stentor, *gg.* trójai fejedelem, kinek oly erős hangja volt, hogy 50 ember kiáltásán tultett.

stère, *fr.* (szter), test- és térmérték egysége = 1 köbmètre = 32 porosz □ láb.

stereographia, *gg.* testrajz, tömrajz; **stereometria**, tömörmértan, tömmértan, testmértan, tömmérés, testmérés.

stereoskop, *gg.* tömmutató (látcső, melyen nézve a tárgyak tömören mutatkoznak, Wheatston találmánya).

stereotyp, *gg.* tömnyomatu; állandó; **stereotypia**, betülemez-készités (a nyomtatandó irathoz szükséges betük nem egyenként (összerakhatólag és szétszedhetőleg), hanem a lap nagyságának és tartalmának megfelelő lemezalakban öntetnek); betü-lemez-nyomtatás, lemeznyomat, tömnyomat.

sterilis, *lat.* kopár, meddő, terméketlen; **sterilitas**, meddőség, magtalanság.

sterling, *ang.* számolópénz; egy font sterling = 10 frt.

sternokyphosis, *gg. kórt.* a mellcsontnak kigörbedése.

sternum, *gg. bt.* mellcsont.

sternutatio, *lat.* tüsszentés; **sternutativ**, tüsszentést okozó; **sternutatorium**, tüsszentő szer.

Digitized by Google

sthenia, *gg.* erő, erőteljesség, testi erő.

sthenopyra, *gg. kórt.* gyuladós láz.

stibialia, *lat. gyógyt.* piskolc- v. dárdanynyal készitett gyógyszerek; **stibium**, *ásvt.* piskolc, dárdany; **st. oxydatum**, *vt.* dárdéleg; **st. ox. album ablutum**, (izzasztó) dárdéleg; **st. ox. fuscum**, barnavörös dárdéleg; **st. ox. martiatum**, vastartalmu izzasztó dárdany; **st. oxydulatum flavum**, sárga dárdélecs; dárdüveg-virág; **st. oxyd. griseum**, szürke dárdélecs.

stichwort, *ném.* vezérszó, jelszó; cikkszó, végszó; lapór, őrszó.

stift, *ném.* alapitvány; káptalan; katonai intézet.

stigma, *gg.* bélyeg; sebhely, var.

stilet, *fr.* (sztile), tőr, gyilok.

stillicidium, *lat.* csepegés; ereszjog.

stimulálni, *lat.* ösztönözni, ingerelni, izgatni, nógatni; **stimulans**, *gyógyt.* ingerlő szer, **stimulus**, ösztön, inger.

stipendium, *lat.* ösztöndij, segélydij, segélypénz.

stipulálni, *lat.* szerződni; kikötni; **stipulatio**, szerződés.

stöchiologia, *gg. vt.* vegyaránytan; **stöchiometria**, *vt.* vegymértan, elemmértan.

stocks, *ang.* a forgásban levő államkötelezvények.

stoicismus, *gg.* egykedvüségtan; egykedvüség; **stoikus**, egykedvü.

stola, *gg.* női öltöny a régi rómaiaknál; papi öltöny; papi illeték; keresztelődij, temetési dij stb.

stomachale, *barb.-lat. gyógyt.* gyomorszer; gyomorerősitő.

stomalgia, *gg. kórt.* szájbetegség, sülv; **stomatitis**, szájgyuladás, gyuladós daganat a szájüregben; **stomatopanus**, szájmirigy-, állkapca- vagy nyelvgyuladás; **stomatophyma**, szájdaganat; **stomatoplastika**, száj- vagy ajakképzés; **stomatorrhöa**, szájvérfolyás.

storthing, országgyülés Norvégiában.

strabismus, *gg.* bandzsalság, sandaság; **strabo**, bandzsal, kancsal, sanda.

stramonium datura, *lat. nt.* maszlagos redőszirom, csudafa, csattantó; magyal.

strangulatio, *lat.* megfojtás.

stranguria, *gg. kórt.* nehéz vizelés; vizelet-erőltetés.

strapazzo, *ol.* fárasztó munka, fáradság, fáradalom; **strapazirozni**, fárasztani, elfárasztani; fáradozni.

stratagema, *gg.* hadcsel, hadi fogás, hadfortély; **stratarch**, hadvezér; **strategetika**, **strategia**, **strategika**, hadtan, hadtudomány, hadvezérléstan; **strategetikus**, **strategikus**, hadvezérléstani; **strategista**, hadtudós; **stratokratia**, katonai uralom.

stratum, *lat.* réteg.

strazza, *ol.* elsőföljegyzési könyv.

strepitus aurium, *lat.* fülcsengés.

stria, *lat.* vonás; csík, sáv.

stricte, *lat.* szorosan, szigoruan; **stricto jure**, *tul.* szoros joggal; szigoruan a törvény szerint; **stricto sensu**, szoros értelemben.

strictura, *lat. kórt.* szűkület, hudcsőszűkület; **strictura canalis cibarii callosa**, az étvezeték szűkülete keményedés miatt; **str. intestini recti**, végbél-szűkület; **str. intestinorum callosa**, bélszűkület keményedés (kérgesedés) miatt; **str. int. compressoria**, szoritás, összefűzés által okozott bélszűkület; **str. int. spasmodica**, görcsök által okozott bélszűkület; **str. narium serosa**, nyákos orrszűkület; **str. oesophagi**, étcső-szűkület; **str. organica permanens**, állandó szűkület; **str. praeputii**, makktyu-szűkület; **str. pylori**, gyomorszáj-szűkület: **str. ventriculi callosa**, gyomorszűkület kérgesedés miatt; **str. vesicae callosa**, hugyhólyag-szűkület kérgesedés miatt.

stridor dentium, *lat. kórt.* fogcsikorgatás.

strike, *ang.* (sztreik), munkások lázadása a munkaadó ellen.

strobilus, *gg. nt.* toboz, csalóka, fenyütoboz.

strontiana, *lat. ásvt.* pirföld, piréleg; **st. muriatica**, sósavas piréleg; **st. nitrica**, légsavas piréleg; **strontium**, *vt.* pirany; **st. nitricum**, légsavas pirany.

stropha, *gg.* versszak.

Digitized by Google

structura, *lat.* alkat, szerkezet.
struma, *gg. kórt.* golyva.
strychnin, *gg. vt.* szoritdék.
stuccatur, művakolás; művakolat, vakolt padlat v. mennyezet; **stucco,** *ol.* gipsz, gipszvakolat.
studiosus, *lat.* tanuló, diák; **studirozni,** tanulni, tanulmányozni; gondolkozni, elmélkedni, fejét törni valamin; **studium,** tanulmány; tanulmányozás.
stultitia, *lat.* bolondság, esztelenség.
stupiditas, *lat.* butaság, ostobaság.
stuprum. *lat.* nemi közösülés; **st. sub spe matrimonii,** nemi közösülés házassági igéret mellett; **st. violentum,** erőszakos nemi közösülés; **st. voluntarium,** szabadakaratu nemi közösülés.
stutzer, *ném.* piperkőc.
styl, *gg.* irály, irmodor, irásmód; műszerkezet; időszámlálás; **stylisálni,** föltenni, stylusba venni, szavakba szerkeszteni; **stylista,** (jó, rosz) iró; **stylistika,** irálytan; **stylus curiae,** hivatalos irmodor.
stymatorrhöa, stymatosis, *gg. kórt.* vérfolyás a hudcsőből.
stypsis, *gg. kórt.* keményedés; összehuzás; rekedés, dugulás; **styptica,** *gg. gyógyt.* összehuzó, véréllitó-szerek.
Styx, *gg.* a hitrege szerint alvilági folyóviz.
suada, *lat.* (svádá), beszédkellem, rábeszélő tehetség.
sub, *lat.* alatt; alá; al; **subacetas cupricus,** *vt.* réz-zöld, rézrozsda; **subacetas plumbi,** ólomecet; **subbichloratum ferri,** vashalvag; **subcarbonas ammoniae,** illó lugony; **subcarb. natricus** v. **sodae,** szénsavas sziksó; **subcarb. potassae liquidae,** borkőolaj; **subnitras bismuthicus,** fehér arcfesték; **subsulphas stibicus,** kénsavas dárdany-élecs.
subalternus, *középk. lat.* alattas, alattvaló.
subarenda, *középk. lat.* albérlet; **subarendálni,** albérletbe adni v. venni; **subarendator,** albérlő.
sub colore juris, *lat.* a jog szine alatt.
sub conditione, *lat.* (azon) föltétel alatt.
sub dio, *lat.* a szabad ég alatt.
subditus, alattvaló, jobbágy.
subdivisio, *barb.-lat.* alosztály.
sub hodierno (die), *lat.* mai napon.
subinquilinus, *barb.-lat.* házatlan zsellér.
subintelligitur, *lat.* alatta értetődik; magában értetődik.
subject, *lat.* gyógyszertári segéd; **subjectio,** meghóditás (hatalma alá vetés); **subjectiv,** alanyi, önleges; alanyilag; **subjectivitas,** alanyiság; **subjectum,** alap- v. fölény; alapszó; alapfogalom; alany; **subjiciálni,** hatalma alá vetni, meghóditni.
sub judice, *lat. tul.* biró alatt, vagy inkább biró előtt; **adhuc sub judice lis est,** még a kérdés eldöntetlen.
subjunctiv, *barb.-lat.* foglaló-mód.
sublimat, *vt.* föllengvény, lengitmény, szállék; etető higany (a legerősebb méreg); **sublimatio,** tisztálás, föllengités.
sublimis, *lat.* magasztos, emelkedett, fönköltt; **sublimitas,** magasztosság, emelkedettség, fönköltség.
submissio, *lat.* alázat, alázatosság; itélet alá terjesztés; **submissus,** alázatos; **submittálni,** magát alávetni, megalázkodni; itélet alá terjeszteni (a pört).
subordinálni, *barb.-lat.* alárendelni, függővé tenni; **subordinatio,** alárendeltség, függelem; fegyelem, hadi fék.
sub poena, *lat.* büntetés alatt.
sub praetextu, *lat.* ürügy alatt.
sub quocunque titulo, *lat.* bármely ürügy alatt.
subrogatus, *barb.-lat.* helyettesitett.
sub rosa, *lat.* bizodalmasan, titokban.
subscribálni, *lat.* aláirni; előfizetni; **subscribens,** aláiró, előfizető; **subscriptio,** aláirás, előfizetés.
subsecutive, *barb.-lat.* következőlegesen.
subsellia, *lat.* padok (a hallgatók és nézők számára).
subsequens, *lat.* következő.
subsidiarius, *lat.* segéd, segedelmi, kisegitő; **subsidium,** segedelem; segélypénz.

Digitized by Google

subsistálni, *lat.* létezni, fönállani; el-, megélni; **subsistentia**, létezés, fönállás; élelem.

sub sole, *lat.* a nap alatt.

sub spe matrimonii, *lat.* a házasság reménye alatt; azaz: házassággali kecsegtetés mellett; **sub spe rati**, a jóváhagyás reményében.

substantia, *lat.* volta valaminek, állag; lényeg, anyag; **substantialis**, légyeges; **substantialitas**, *barb.-lat.* állagiság; voltaképenség; **substantialiter**, lényegesen, volta szerint; **substantiosus**, tápláló.

substantivum, *lat.* főnév, tárgynév.

substituálni, *lat.* helyébe tenni, helyettesiteni; **substitutio**, helyettesités; **substitutus**, helyettes.

substratum, *lat.* tárgy.

subsumálni, *barb.-lat.* aláfoglalni; rosz néven venni, neheztelni; **subsumptio**, neheztelés.

subterfugium, *lat.* kopasz mentség, ürügy, kifogás.

subtilis, *lat.* finom; éleselmü; **subtilitas**, finomság; éleselmüség.

subtractio, *lat.* ki-, levonás; **subtrahálni**, kivonni.

subtrudálni, *lat.* alácsusztatni.

sub utraque specie, *lat.* mindkét szin alatt.

subventio, *lat.* segély, segedelem; segélypénz.

succedálni, *lat.* örökülni, örökösödni; sükerülni; **successio**, egymásra következés; öröklés, örökösödés, öröködés; örökség; **successio ab intestato**, végrendelet nélküli, törvényes örökösödés; **successio vadit cum onere**, az öröködés teherrel jár; **successive**, egymásután; idójártával; **successivus**, egymásután való, egymásra következő; **successor**, örökös, utód; **successus**, foganat, süker; **successu temporis**, idójártával.

succincte, *lat.* röviden, velősen.

succinctorium, *lat.* öv; sérvkötő.

succrescentia, utónövés; sarjadék; ifjuság.

succumbálni, *barb.-lat.* veszteni; meggyőzetni.

succursus, *lat.* segély, segitség.

succus, *lat.* nedv, lé.

successio, *lat.* rázkódás, rázkódtatás; lüktetés.

Sudetek, cseh-sziléziai hegyek, óriás hegyek.

sudor anglicus, *lat. kórt. tul.* angol izzadás; angol izzóláz; **sudorifera, sudorifica**, *lat. t. gyógyt.* izzasztószerek.

sufficiens, *lat.* elegendő; **sufficit**, elég; **suffisance**, *fr.* (szüffiszánsz), önelégültség, önteltség, önhittség.

suffixum, *lat.* rag, utórag, ragozat.

suffocatio, *lat.* megfuladás.

suffraganeus, *barb.-lat.* segédló püspök; fölszentelt püspök.

suffragium, *lat.* szavazat.

suffusio, *lat. tul.* aláöntés; elhomályosodás; **suff. lentis crystallinae**, külső hályog; **suffusio sanguinis**, vérakadmány.

suggerálni, *lat.* sugallani; **suggestio**, sugallás; **suggestiva quaestio**, feleletsugalló kérdés.

sugillatio, *lat.* vérakadmány, kék folt.

suicida, *lat.* öngyilkos; **suicidium**, öngyilkosság; **sui juris**, önjogu; magával szabad (ember).

suite, *fr.* (szvit), kiséret.

sujet, *fr.* (szüzsé), tárgy, tartalom; személy.

sulfas aluminae v. **aluminosus**, *lat.* kénsavas timföld; **s. al. et potassae**, v. **aluminico-calicus**, kénsavas és haméleges timföld; **s. argenteus** v. **argenticus**, kénsavas ezüstéleg; **s. barytae** v. **baryticus**, kénsavas sulyföld; **s. cadmicus**, kénsavas sárganyéleg; **s. calcariae** v. **calcicus**, kénsavas mész; **s. cupri** v. **cupricus**, rézéleg, rézgálic; **s. ferricus**, kénsavas vaséleg; **s. hydrargyricus**, kénsavas higéleg; **s. kali** és **lixiviae**, kénsavas haméleg; **s. magnesiae** v. **magnesicus**, kénsavas keserföld, keserü só; **s. natricus** v. **sodae**, kénsavas sziksó; **s. oxydulii ferri** v. **ferrosus**, kénsavas vasélecs; zöld gálic, vasgálic; **s. plumbicus**, kénsavas ólom-éleg; **s. potassae** = lixiviae; **s. sodae** = natricus; **s. zinci** v. **zincicus**, fehér gálic, horg-gálic; kénsavas horg-éleg.

sulfate, *lat. t.* kénsavas savak; **sulfite**, *lat. t.* kénecssavas savak; **sulfur**, v. **sulphur**, *dsvt.* kén, kénkő, büdöskő;

Digitized by Google

sulfuratio, *vt.* kénezés; kénezet; **sulfur auratum antimonii,** *vt.* aranykén, narancs-szinü dárdany; **s. citrinum,** rud-kén; **s. depuratum,** kénvirág; **sulfuratum baryi,** kén-sulyéleg; **s. calcii,** kénmészeny, kénmész, mészéleges kénmáj; **s. carbonei,** kénszéneny; **s. cupri** v. **cuprosum,** kénréz; **s. hydrargyricum,** kénhigany, higkénle, higpir; **s. kali** v. **potassae,** kén-haméleg; **s. plumbi,** ólomfényle; **s. stibii,** dárdanyfényle, piskolc; **sulfur nativum,** termék-kén; **sulfurosus,** kénes, kénköves; **sulfur praecipitatum,** kéntej; **s. stibiatum aurantiacum,** narancsszinü dárdany; **s. sublimatum,** kénvirág.

sultan. *arab,* nagyur.

sumach, *nt.* ecetszömörce, ecetfa.

summa, *lat.* összeg, öszveg, öszlet; **summarius,** sommás, rövid, rövidleges; **summarie,** sommásan, röviden; **summarium,** végöszlet, fööszveg; rövid foglalat, áttekintés, összefoglalat, rövidlet, lényeges kivonat; **summa summarum,** végöszlet, fööszveg; **summázni,** összeadni (számot).

summum bonum, *lat.* a legfőbb jó, a legfőbb boldogság; **summum jus summa injuria,** *tul.* a legfőbb jog legfőbb igazságtalanság; a törvény szigoru alkalmazása némelykor a legnagyobb igazságtalanság vagy méltánytalanság lenne.

sumtuosus, *lat.* költséges, pazar.

superabundantia, *barb.-lat.* bőség, bővelkedés, fölösleg.

superarbitrirozni, *barb.-lat.* fölülvizsgálni; fölötte véleményét kimondani, határozni fölötte.

superálni, *lat.* fölülmulni, fölülhaladni, megelőzni (valakit valamiben); erőt venni valamin, legyőzni (p. o. a nehézségeket).

superbe, *fr.* (szüperb), kevély; fönhéjázó; fönséges.

supererogatio, *barb.-lat.* tulköltés, bevételt meghaladó kiadás.

superficialis, *lat.* fölszines, fölületes; **superficies,** fölszin, fölület.

superflua cautela, *lat.* fölösleges ovatosság; **superflua cautela non nocet,** fölösleges ovatosság nem árt.

superimprägnatio, *lat.* másodterhesités, fölléfogamzás.

superinscriptio, *barb.-lat.* ráfizetés, fölülfizetés.

superinspectio, *barb.-lat.* főfölügyelet.

superintendens, *barb.-lat.* egyházi főfölügyelő.

superior, *lat.* fölebbvaló, elöljáró, fölügyelő; **superioritas,** fölsőség.

superlativus, *lat.* fölső fok, harmadfok.

supernaturalismus, *barb.-lat.* természetfölöttiség, természetfölöttinek hivése.

supernumerarius, *barb.-lat.* számfölötti.

superplus, *lat.* fölösleg, többlet.

superrevisio, *barb.-lat.* fölülvizsgálás; **superrevisorium forum,** legfőbb törvényszék.

superstitio, *lat.* babona; **superstitiosus,** babonás.

suppeditálni, *lat.* szolgáltatni.

suppleálni, *lat.* kiegészíteni, kipótolni, kitölteni; helyét pótolni, helyettezni, helyetteskedni; **supplens,** helypótló, helyettes.

supplementum, *lat.* pótlék, pótolmány; kiegészíték; **suppletorie,** pótlólag, pótlékul; **suppletorius,** pótló; pótlólagos, pótlólagi.

supplicálni, *lat.* kérni, kérelmezni, esedezni, könyörögni valamiért; **supplicans,** folyamodó, kérelmező, esedező; kéregető.

supponálni, *lat.* föltenni, vélekedni; **suppositio,** fölvétel, előföltétel; vélelem; alácsusztatás, kicserélés; **suppositum,** elővélelem.

suppressio, *lat.* elnyomás, elfojtás; *kórt.* (nedv)rekedés.

supprimálni, *lat.* elnyomni, elfojtani; eltitkolni.

suppuratio, *lat. kórt.* genyedés, evesedés.

supra, *lat.* fön, fölül, fölött.

suprematia, *lat.* főbbség, főség, fölsőbbség; **supremus comes,** főispán.

surculus, *lat.* sarjadék.

surditas, *lat.* süketség; **surdomutias,** süketnémaság.

Digitized by Google

sure, *arab*, fejezet, szakasz (a koránban).

surrogat, *barb.-lat.* pót, pótszer; **surrogálni**, helyébe tenni, hellyettesiteni.

sursum corda! *lat.* emeljétek fol sziveiteket!

surtout, *fr.* (szürtú), *tul.* minden fölé; fölső öltöny, fölöltő.

susceptibilitas, *barb.-lat.* fogékonyság; ingerlékenység.

suscitálni, *lat.* gerjeszteni, ösztönözni.

suspectus, *lat.* gyanus.

suspendálni, *lat.* fölfüggeszteni; elhalasztani; megszüntetni (a fizetéseket); **suspensio**, fölfüggesztés; **suspensorium**, *barb.-lat. kórt.* sérvkötő.

suspiciosus, *lat.* gyanakodó; **suspicio**, gyanakodás, gyanu.

susque deque, *lat.* összevissza.

sustentálni, *lat.* tartani, föntartani; **sustentatio**, tartás.

susurrus aurium, *lat. kórt.* fülzúgás.

Sutherland (Szöserlend), grófság Skótföldön; hercegi és grófi család neve.

suum cuique, *lat.* mindenkinek a magáét.

suzerain, *fr.* (szüzeren), védur, föhübérnök.

sybarita, *gg.* kéjenc, elpuhult ember.

sykoma, *gg. kórt.* fügesüly, fügöly; **sykophant**, *tul.* az athenei területen eltiltott füge-kivitelnek föladója; *átv. ért.* föladó, fülbesugó; **sykosis**, fügesüly-képződés.

syllaba, *gg.* szótag; **syllabizálni**, szótagolni.

syllepsis, *gg.* egy szótagba vonás.

syllogismus, *gg.* észlet; **syllogismus cornutus**, *tul.* szarvas észlet; dilemma.

sylphide, *gg.* légtündér.

symblepharon, **symblepharosis**, *gg. kórt.* a szempillának ránövése a szemgolyóra.

symbolika, *gg.* jelvtan, jelvisme; hitágazattan, hitcikkezettan; **symbolikus**, jelves, jelvi, jelvényes, jelképi; hitágazati (könyvek); **symbolologia**, kórjeltan; **symbolum**, jelkép, jelv, jelvény; hitvallás.

symmetria, *gg.* összméret, pararány; **symmetricus**, összméretes, pararányos.

sympatheticus, *gg.* rokonszenvü, rokonérzetü; titkos erejü; **sympathia**, rokonszenv, rokonérzet; **sympathizálni**, rokonszenvezni, rokonul érezni, egyetérezni.

symphonia, *gg.* összhang.

symphysis, *gg. bt.* csont-iz; **symphysis cardiaca**, a sziv összenövése a szivburokkal és rekesz-izommal; **symphyticus**, összeforrasztó.

symptoma, *gg.* jelenség; kórjel.

synactica, *gg.* összehuzó, szoritó erejü gyógyszerek.

synagoga, *gg.* zsidó imaház.

synanche, *gg. kórt.* torokgyuladás, torokgyik.

synarchia, közös uralkodás.

synchronismus, *gg.* egyidejüség, egykoruság; együttlét, együttlétüség; **synchronisticus**, egyidejü, egykoru; egyidőbeli, egykorbeli; együttlétü; **synchronisticus tabellák**, melyek az egyidőbeli eseményeket összeállitják.

syncratia, *gg.* azon kormányforma, melynélfogva a nép választott képviselői által a föhatalom gyakorlásában részt vesz.

syndesmitis, *gg. kórt.* szálaggyuladás; **syndesmographia**, szálagleirás; **syndesmologia**, szálagtan.

syndicus, *gg.* szószóló, ügyviselő.

synglossos, *gg. kórt.* a nyelv lenövése.

syngrapha, *gg.* saját kézirat; adóslevél.

synkope, *gg.* betükihagyás a szó közepén; *kórt.* aléltság, elájulás.

synkretismus, *gg.* vallás-egyesités.

synochus, *gg. kórt.* gyuladós láz; **synochus ictericus**, sárgaláz; **s. putris**, rothasztó forróláz.

synodalis, *gg.* zsinati; **synodus**, zsinat, egyházi gyülés, papgyülés.

synonym, *gg.* hason-, rokonértelmü, hason-, rokonjelentésü; **synonyma**, hasonszavak, rokonértelmü, hasonjelentésü szavak, rokonszavak; **synonymia**, jelentési rokonság, értelmi v. szórokon-

Digitized by Google

ság; **synonymika**, hasonszóisme; hasonszótár.

synopsis, *gg.* átnézet, rövid foglalat, vázlat.

synosteographia, *gg.* a csont-izek leirása; **synosteologia**, iztan; **synostosis**, csont-iz, csont-beforradás.

synstoma, *gg. kórt.* a gyomor benövése.

syntaxis, *gg.* szókötés, szófüzés; szókötéstan.

syntektikopyra, *gg. kórt.* aszláz; **syntexis**, aszkór.

synthesis, *gg.* összetétel, összetevés.

syphilis, *gg. kórt.* bujasenyv, bujakórság, bujakór; **syphilidophthalmia**, bujasenyvtől származó szemgyuladás; **syphilionthus**, bujasenyves rézszinü küteg; **syphilitica**, bujasenyv elleni szerek; **syphilitikus**, bujasenyves.

syrigma, *gg.* fütyölés, fütty; **syrigmophonia**, sipitó hang; **syrigmus**, fülzugás; **syringotom**, *seb.* sipolykés; **syringotomia**, sipolymetszés; **syrinx**, sip; sipoly.

syrup, *lat.* szörp.

syrrhin, *gg. kórt.* orrbenövés.

syspasis, *gg. kórt.* rángás, görcs.

systema, *gg.* rendszer; **systematicus**, rendszeres.

systola, *gg. kórt.* szivszorulás.

syzygia, *gg. csill.* a bolygók találkozása.

T.

T., mint római számjegy = 160.

tabagie, *fr.* (tábázsi), dohányzószoba, dohányzó-társaság; kávéház v. ivószoba a hol dohányozni szabad; **tabatière**, *fr.* burnótszelence.

tabella, *lat.* rovatolt iv; mutatótábla, kimutatás; **tabellaris**, rovatos.

tabernaculum, *lat.* szentsége ház, szent szekrény; mennyezet, sátor (zsidó ünnepeken).

tabes, *lat. kórt.* aszkór, száraz betegség; **tabes abdominalis**, hassorvadás; **t. bulbi**, a szemgolyó fogyása; **t. cornea**, a szaruhártya száradása; **t. dorsualis**, hátgerinc-sorvadás, gerincvelő-sorvadás; **t. infantum**, gyermekaszkór; **t. lactea** és **nutricum**, szoptatás által okozott sorvadás; **t. ossium**, csont-aszkór; **t. partialis**, részletes aszkór; **t. pulmonalis**, tüdővész; **t. salivalis**, nyálfolyás által okozott sorvadás; **t. venenata**, méreg v. mérgezés által okozott sorvadás

tableau, *fr.* (tábló), kép, rajz, rajzolat; jegyzék, lajstrom, mutató tábla; vázlat; **tableau vivant**, élő kép, néma ábrázolat, ábrázolat.

table d'hôte, *fr.* (tabl dót), vendégasztal, közasztal, társas asztal.

table-land, *ang.* (tehbl-lend), táblaföld, hegyi sikság, fönsik.

tabouret, *fr.* (tábure), hát nélküli szék; a régi francia udvarnál némely hölgyek a tabouret kiváltságával birtak; ezek az udvarnál hát nélküli székekre leülhettek, mig a született hercegnők hátas székeket kaptak; a többi hölgyeknek pedig állaniok kellett.

tabula, *lat.* tábla; **tabula magnatum** v. **procerum**, förendek táblája; **tabula rasa**, tiszta, üres lap; **tabula regia**, királyi tábla; Magyarországon, kivéve a váltóügyeket, 1840. óta a csődpöröket és ezekből származó igénykereseteket, minden egyéb világi, polgári és büntető pörös ügyekre nézve fölebbviteli törvényszék; **tabularis**, táblai (azaz a királyi táblánál folyó [pör], királyi táblánál ügyködő [jogvéd]); **tabula septemviralis**, hétszemélyes tábla, Magyarországon legfőbb törvényszék; **tabula statuum et ordinum**, a karok és rendek táblája; 1848. előtt az országgyülés azon része, hol a megyék, városok, szabad kerületek, káptalanok és távollevők küldöttjei, továbbá Horvátország két követe és a kir. tábla birái ültek; **tabulat**, deszkázat (szobákban); **tabulatura**, betüs hangjelelés.

tace, v. **taceas**, *lat.* hallgass! **tacendo**, hallgatván, hallgatással, hallgatás által; **tacet**, *zen.* hallgat.

tachyblastia, *gg.* gyors-csirázás, gyors fejlődés; **tachydrom**, gyorsfutó; **tachygraph**, gyorsiró; **tachymeter**, sebesség-mérő; **tachythanatos**, gyorsan ölő.

tacite, *lat.* hallgatva, hallgatólag;

Digitized by Google

taciturnus, hallgatag, szótlan; **taciturnitas**, hallgatagság, szótlanság; titoktartás; **tacitus consensus**, hallgatag beleegyezés.

tactus, *lat.* tapintás, tapintás érzéke; tapintat; ütem, hangütés, időmérték.

taediosus, *lat.* unalmas, kelletlen (munka); csömörletes; bajos, alkalmatlan, terhes.

taël, 1) chinai sulymérték = 37,79 gramme; 2) chinai pénz = 3 frt.

taenia, *lat. kórt.* galandóc, szalagféreg, szalag-giliszta.

taffia, cukorpálinka.

tafota (*fr.* taffetas), könnyü sima selyemszövet.

taglia, fogóbér.

tagwerk, *ném. tul.* napi munka; bajor hold = 1 bécsi hold és 1102 □ öl.

taillanderie, *fr.* (tályánderi), metszó vasáruk v. szerszámok.

taille, *fr.* (tály), termet, derék növés; derék; **taillure** (tályür), himzés (a beboritáson, paszományokon).

taktika, *gg.* háboruviselés tudománya; hadvezérlés müvészete; **taktikus**, hadtudós; hadtudományi.

talaris, *lat.* bokáig érő ruha, papi palást.

talcum, *lat. ásvt.* sikla, fagyag, zsirla, sikkő, talkkő; **talcum aureum**, *vt.* aranyéleg.

talentum, *gg.* tehetség, észtehetség, természeti adomány; képzelt suly- és pénzmennyiség a régi görögöknél = 2000 frt.; egy talentum arany = 10 ezüst talentum.

taleth gadol, v. **tallith**, zsidó imaházi fátyol.

talio, *lat.* visszatorlás; **talionis jus**, visszatorlás joga; **talionis poena**, hasonló büntetés, minó a büntett volt.

talipes, *lat.* dongaláb, furkós lábu, gacsiba, lócslábu, gacsor.

talisman, *arab*, bűvszer, varázsszer; török alsórendü pap.

taliter, qualiter, *lat.* imigy-amugy.

talmud, *zsidó, tul.* szóbeli tanitás; a zsidók vallashagyományainak könyve.

talon, *fr.* (tálohn), sark; letett kártyák; államkötelezvényeknél azon hosszszas keskeny papir, melyről a kamatszelvények lemetszetnek.

talpa, *lat. állatt.* vakand; **talparia**, *kórt.* vakand-daganat; fejdaganat, szalonnadaganat a fön.

talus, *lat.* kocka; boka, bokacsont, csód, csög; lejtő, hajlás, gáteresz; lejték, háránték; **talutirozni**, lejtősitni, bukra csinálni.

tamarind, *nt.* keletindiai savanyu datolya.

tambour, *fr.* (táhnbúr), dob; dobos; himző keret, himző ráma; **tambourin** (táhnburehn), **tamburello**, *ol.* kézi dob csengetyükkel; **tambourirozni**, horgacsolni, horgacscsal ölteni; **tambourirtü**, himző horgacs.

tampon, *fr.* (tahnpohn), dugasz, dugó; fojtás; tépet-dugasz; festéklabda (réznyomóknál).

tandem aliquando, *lat.* végre valahára.

tangálni, *lat.* érinteni; benyomást tenni, ráhatni.

tangens, *lat. mt.* érintő; *zen.* ütőke (zongorában); **tangibilis**, érinthető.

tannin, *vt.* gubacsadék, gyürönye, cserej.

tansimat, törökországi alaptörvény 1839-ről.

Tantalus, a görög monda szerint phrygiai király, ki saját fián elkövetett kegyetlenség által az isteneket megsértvén, büntetésül az alvilágban örökösen azon félelem aggasztá, hogy egy nagy kő által agyonzuzatik, azután nyakig vizben állva gyötrelmes éhséget és szomjuságot kellett szenvednie, melyet hiában igyekezett a feje fölött csüngő gyümölcsök által csillapitani, mert ezek midőn hozzájok akart nyulni, visszavonultak; innen: **tantalusi kin.**

tante, *fr.* (tánt), nagynéne.

tantième, *fr.* (tántyiem), részilleték.

tant pis, *fr.* (tán pi), annál roszabb.

tapeinosis, *gg. tul.* sülyesztés; a kifejezések szeliditése.

tapete, *gg.* kárpit, szőnyeg; **tapezirer**, *gg.-ném.* kárpitos, szőnyeges; **tapezirozni**, szőnyegezni, kárpitozni, szőnyeggel bevonni; bevonni (párnaszéket selyemmel stb.).

tara, *spany.* göngysuly.

tarantella, *ol.* néptánc Siciliában és Calabriában; **tarantismus**, a torontál-

Digitized by Google

pók csipése, s az állitólag abból származó betegség; tánckór.

taraxacum, *gg. nt.* pitypang-tarack.

tarif, *arab,* árujegyzék; vámjegyzék; árjegyzék, dijjegyzék.

tarsis, *gg. bt.* pillaporc, szemporc; **tarsophyma,** *kórt.* pillaporc-daganat; lábtódaganat; **tarsus,** *bt.* lábgyökér, lábtő; pillaporc.

tartarus, *gg.* árnyékvilág, halottak országa, alvilág, pokol; borkő; **tartras,** *barb.-lat.* borsavas só.

tartuffe, *fr.* (tártüff), képmutató, álszent.

tasis, *gg.* feszültség.

tastatura, billentyüzet (zongorán stb.).

tattowirozni, a bőrbe alakokat karcolni v. pettyegetni.

taureador, *tul.* marhabőr; szijkorbács; **taurobiliák,** *gg. t.* bikaáldozatok; **taurocolla,** bikaenyv; a legjobb állati enyv (a bika lábaiból, füleiből és inaiból); **tauromachia,** bikaviadal; **taurophagus,** bikaevő; **taurophonus,** bikaölő.

tautochronicus, *gg.* egyenlő időig tartó; **tautochronismus,** együttlétüség; **tautologia,** szószaporitás, szófelesleg (ugyanazt mondó szódagály).

tavernicalis, *barb.-lat.* tárnoki; **tavernicorum regalium magister,** királyi tárnokmester; **tavernicus,** főtárnokmester, Magyarország zászlósai között a negyedik; azelőtt a hétszemélyes tábla közbirája, a helytartó-tanács alelnöke, a kir. városok egy részének főbirája, mely városoktól t. i. a pörök fölebbezés utján a tárnoki székhez küldettek; országgyülésen a nádor, és országbiró távollétében a főrendek táblájának elnöke.

taxa, *lat.* dij, árszabás; becsü-ár; **taxálni,** árt szabni, árt szabályozni; dijazni, becsülni; **taxatio,** becslés; árszabás; dijazás; **taxator,** becslő, dijazó tiszt, becsüs.

taxidermia, *gg.* kitöméstan; **taxiologia, taxionomia,** *gg.* rend- és rendezéstan v. tudomány.

taxis, *gg.* rend; *seb.* visszaigazitás.

taxus, *gg. nt.* ternyő, tiszafa, tiszafenyü.

tebeth, zsidó hónap neve, a polgári év negyedik, az egyházi év tizedik hava; egy időben esik a keresztény decemberrel.

tecedon, *gg. kórt.* sorvadás, aszkór.

technema, *gg.* műalkotmány, műdarab; **technematotheka,** műgyüjtemény; **technicismus,** műszabályszerü kezelés; műalkat; szervezet; **technika** műtan; műnyelv; **technikus,** 1) műavatott, műtudós; műtudományok tanulója; 2) műszabályos, műszerü; műtani, műtudományi; **technikus kifejezés** = műszó; **technoglyph,** mesterségesen faragott kő; **technolith,** müvészi kődarab; **technologia,** kézműtan; **technologicus,** műtani, kézműtani; **technopägnion,** művészi játék; oly költemény, melynek sort kézdő betüi valamit jelentenek.

tecte, *lat.* fedve, rejtve, titokban, titkon; **tecto nomine,** elrejtett névvel, nevének elhallgatásával; **tectura,** födő, födél, boriték, boritéklap.

Te Deum (laudamus), *lat.* téged isten dicsérünk.

tegálni, *lat.* födözni; titkolni, palástolni; **tegumentum,** takaró, teritő; boriték.

teint, *fr.* (tehn), szin, arcszin, bőrszin.

tekmarsis, *gg. gyógyt.* a rejtett kórjelek v. kóresetek gyanitása.

teknogonia, *gg.* gyermeknemzés, gyermekképződés; **teknoktonia,** gyermekgyilkosság; **teknopöia,** gyermeknemzés, gyermekszülés.

telamon *gg. épit.* terhet tartó osz lop; *seb.* kötelék.

telangiëktasis, *gg. kórt.* edénytágulás.

telegramm, *gg.* távirati tudósitás; távirat; **telegraph,** táviró, távirda (föltalálta La Happe Párisban 1793-ban); **telegraphirozni,** táviratozni; **telelalia,** távbeszéd; **telemeter,** távmérő; **telemetria,** távmértan; **teleologia,** céltan; **telephicus,** *seb.* nehezen gyógyuló, rosz faju (seb, kelevény); **telephium,** *seb.* rákfekély, rákfene, vér-, bőr- v. sejtszövet-rák; **telephonia,** távkiáltás hangcsövön; **telephrasia,** távbeszélés; **teleskop,** távcső.

Digitized by Google

tellina, *gg.* rece-tengeri makk.

tellurium, *lat.* (1782-ben Klaproth által Erdélyben föltalált ásvány), irany; a föld és a hold forgását mutató gép.

temerarius, *lat.* vakmerő; **temere litigans**, konok pörlekedő; **temeritas**, vakmerőség, merészség; **temeritas litigandi**, konok pörlekedés.

Tempe, *gg.* bájoló kies vidék Olympus és Ossa között Thessaliában.

temperálni, *lat.* mérsékelni, tartóztatni; **temperamentum**, véralkat, vérmérséklet; kedület, kedvmérsék; **temperantia**, mérsék, mérséklet, mérsékeltség; tartóztatás; *gyógyt.* hütőszerek; **temperatura**, *barb.-lat.* mérsék; hőmérsék; légmérséklet.

tempestas, *lat.* vihar, zivatar.

tempestive, *lat.* jókor, kellő időben.

tempi passati! *ol.* mult idők!

tempo, *ol.* idő, időmérték, időny (zenében); *ht.* csel, fogás; **temporalis**, 1) időleges, ideig tartó, időszerinti; földi; e világi; ideiglenes, ideigleni; 2) *bt.* halántékot illető; **tempora mutantur et nos mutamur in illis**, az idők változnak, és mi is változunk (azokban) az idővel; **temporisálni**, időzni; **temporisatio**, időzés; **tempus**, idő; **tempus clausum**, zárt idő (a nagy bőjt és az advent, midőn a lakodalom tiltva van).

tenacitas, *lat.* állhatatosság, makacsság; szivósság; tartósság.

tenaculum, *lat.* irattartó betüszedőknél; szürőruha-keret.

tenaillon, *fr.* (tenállyon), *ht.* ollós gát.

tenax, *lat.* tartós; állhatatos, makacs, szivós.

tendálni, *lat.* irányulni, irányozva lenni; törekedni; célozni; feszitni; **tendentia**, *lat.* célzat, irányzat; törekvés, irány; érzület, gondoskodás; **tendentiosus**, célzatos; irányzatos, irány...

tenebrio, *lat.* vakosdi; **tenebrioniták**, *állatt.* rejtények (buvó bogarak).

teneramente, tenero, *ol. zen.* gyöngéden, lágyan, hizelkedve.

tenesmus, *lat. kórt.* szék-erőltetés; **tenesmus vesicae urinariae**, hudhólyag-erőltetés.

tenontagra, *gg. kórt.* inköszvény; **tenontotrauma**, inseb.

tenor, *lat.* huzam, huzamatosság; tartalom; magas v. vékony hang, fönhang; **tenorista**, fönhangu énekes.

tensio, *lat.* feszültség.

tentalni, *lat.* vizsgálni, kisérleni, kisérteni; **tentamen**, próbatét, kisérlet; **tentatio**, kisértés, kisértet.

tenuitas, *lat.* vékonyság; **tenuitas humorum**, *kórt.* a nedvek, *kül.* a vér vizes minősége.

tenuta. *ol.* nyugpont; udvar, telek.

tephillim, zsidó ima-szij.

tephroït, hamukő; **tephromantia**, jövendölés hamuból; *kül.* az áldozatokéból.

tepidarium, *lat* langyos fürdőszoba.

ter, *lat.* háromszor.

teratographia, *gg.* csodák v. kisértetek leirása; **teratologia**, tan a csodatettekről.

terceron, *spany.* europai férfiu és mulatnő gyermeke.

terebillit, egy faja a kövült csigáknak.

terebinthina cocta, *lat.* főtt terpentin; **terebinthinae oleum**, terpentinolaj.

terebra, terebrum, *lat.* furó; *seb.* lékesz; **terebrateln**, *állatt.* furó-kagylók; **terebratio**, furás, csapolás; **terebratulit**, kövült furó-kagyló.

teretron, *gg.* agyfuró.

tergiversatio. *lat.* csalárd halogatás, kitérés, fogás, mentség; megvonás, visszatartóztatás.

termes fatalis, *lat. állatt.* afrikai pusztító fehér hangya.

terminálni, *lat.* elvégezni, bevégezni, véget vetni valaminek; **terminarius**, kolduló barát; **terminatio**, határozás; véghang, végződés; **terminologia**, *lat.-gg.* münyelv; műszótár; kifejezéstan, műszóisme; **Terminus**, határisten a régi rómaiaknál; határidő; szó; a régi magyar törvény szerint: pörfolyamat ideje, törvénykezés ideje, törvényszak; **terminus technicus**, műszó; **term. ad quem**, határidő a meddig (számitunk); a határidő utolsó napja; **term. a quo**, határidő a melytől (számitunk); a határidő kezdő napja; **term. decretorius**, a határozat hozatalának napja; **term. elapsus**, elmult v. elmulasztott

Digitized by Google

határidő; **terminus medius**, középtétel (az észletben); **term. praefixus**, kitüzött határidő; **term. solutionis**, fizetési nap.

terminthus, *gg. kórt.* fekete-kék vérkelés.

termit, *állatt.* fehér hangya, termesz.

terna, *lat. kórt.* bőrzuzmó, bőrmoh, bőrszenny.

terno, *ol.* három szám.

Terpsichore, *gg.* a táncmüvészet muzsája.

terra, *lat.* föld; **terra cocta**, *lat.* v. **terra cotta**, *ol. tul.* főtt föld, égetett agyag; **t. coloniensis**, kölni föld; **t. de Siëna**, Siëna-föld; **t. firma**, száraz föld; **t. foliata**, ecetsavas hamag; **terrain**, *fr.* (terrehn), föld, termőföld; földszin, földtér; **terra incognita**, ismeretlen föld; *átv. ért.* valami, a mit nem tudunk; **terra lemnia**, lemnosi föld; **t. muriatica**, keserü föld, keserföld; **t. norimbergensis**, nürnbergi föld; **t. novalis**, irtásföld, irtvány; **t. ponderosa**, sulyföld, sulyéleg; **t. p. salita**, sósavas sulyföld; **t. samia**, samosi föld; **t. sigillata**, finom agyagföld; **t. tripolitana**, tripolisi föld, szivag, pallérföld, agyag.

terrasse, *fr.* (terász), földlépcsőzet, gyeplépcsőzet; lépcsőzetesen készitett gyepföld.

terrestris, *lat.* földi, földes.

terribilis, *lat.* rettenetes.

territorialis, *barb.-lat.* területi; **territorium**, terület.

terror, *lat.* rémülés; **terrorisálni**, *barb.-lat.* rémiteni; **terrorismus**, rémuralom; **terrorista**, rémités által uralkodó; **terror panicus**, páni félelem, rögtöni nagy félelem.

tertia, *lat.* harmadik (osztály); **tertiär**, *lat.-ném.* harmadik; **tertiär-gebirge**, *ft.* harmadrendü hegyek, özönyhegyek; **tertiana febris**, harmadnapi láz; **tertium non datur**, *lat. tul.* harmadik nem adatik; harmadik eset nem lehetséges; **tertius interveniens**, közbejövő harmadik; közbenjáró.

terz, *lat.-ném.* harmadperc, a másodpercnek $^1/_{60}$ része; harmadhang; három egymásután következő kártya.

terzerol, *ol.* zsebpisztoly, mordály.

terzett(o), *ol.* hármas ének.

testálni, *lat.* végrendelkezni, végrendeletet tenni, hagyni, hagyományozni; **testamentum**, végrendelet; (ó és uj) szövetség; **testator**, végrendelkező, örökhagyó; **testatrix**, végrendelkezőnő.

testantibus actis, *lat.* az iratok tanusitása szerint.

testes, *lat.* tanuk.

testiculus, *lat. bt.* tök, here; **testiculorum descensus**, *kórt.* a herék elrejtőzése.

testificálni, *lat.* tanusitni; **testificatio**, tanusitás, tanuk általi bizonyitás.

testimoniales (litterae), *lat.* bizonyitvány; **testimonium**, bizonyság, bizonyitvány; **testimonium paupertatis**, szegénységi bizonyitvány.

testis, *lat.* tanu; **testis auritus**, fültanu; **t. ocularis**, szemtanu; **t. omni exceptione major**, minden kifogáson kivüli tanu, aggálytalan tanu.

tetanos, v. **tetanus**, *gg. kórt.* inmeredtség, idegrángás; dermenet; szájgörcs, szájcsukulás; halálos görcs.

tête, *fr.* (teht), fej, fő; **tête à tête**, négyszem közti beszélgetés; **tête de pont** (teht dö pohn), hidfő.

tetrachord, *gg.* négyhuros hangszer; **tetradynamia**, *nt.* négy himszálas növények (négy hosszabb és két rövidebb szálcsával); **tetraëder**, **tetraëdron**, négylap, négyalj; **tetraëtia**, négyéves időszak; **tetragon**, négyszög; **tetragynia**, *nt.* négy anyaszálas növények; **tetraker**, négyszarvu; **tetraktys**, négy, négyes szám; **tetrandria**, négy (egyenlően hosszu) himszálu növények; **tetrapetalos**, négylevelü növények; **tetraphyllos**, négyszirmu növények; **tetrapla**, négy nyelven irt biblia; **tetrapoda**, négylábu állatok; **tetrapodolith**, négylábu állat kövülete; **tetrapodologia**, a négylábu állatokról szóló tan; **tetrapolitana confessio**, négy városi hitvallás (t. i. strassburgi, constanzi, memmingeni és lindaui 1530-ban); **tetrapterae**, négyröpü állatok; **tetrarch**, négyes uralkodó; **tetrarrhynchus**, négysziványos galandóc; **tetras**, négy, négyes szám; **tetrasper-**

Digitized by Google

mos, négymagvu növények; **tetrastichon**, négysoros vers; **tetrastylon**, négyoszlopu épület; **tetrasyllabon**, négyszótagu; **tetratopia**, negyednapi láz.

textus, *lat.* szöveg; (a szentirásból vett) alapmondat (a vasárnapi és ünnepi beszédekhez).

Thackeray (Sekkere), angol iró.

thalassarchia, *gg.* tengeri uralom; **thalassometer**, tengermérő, az apály és dagály megmérésére szolgáló eszköz.

Thalia, *gg.* a szinjáték muzsája.

Thanatos, *gg.* a halál istene az ó görögöknél.

thaumatologia, *gg.* csodatan, tan a csodákról; **thaumatomachia**, a csodák tagadása; **thaumatomachus**, ki a csodákat tagadja; **thaumaturg**, csodatevő; **thaumaturgia**, csodatétel.

theagog, *gg.* istenidéző; **theagogia**, istenidézés; **theanthropia**, istenemberités; **theanthropologia**, azon tan, hogy Jézusban az isten és ember egyesült; **theanthropos**, istenember.

theatrum, *gg.* nézőhely, szinház, szinpad.

thé dansant, *fr.* (the dánszán), theaés táncestély.

theismus, *gg.* egyisten-hivés (szentháromság nélkül); **theista**, egyistent hivő.

theka, *gg.* tartály, téhely, tok.

thelasis, **thelasmus**, *gg.* szoptatás; **thelitis**, mellbimbó-gyuladás; **theloncus**, *kórt.* mellbimbó-daganat.

thema, *gg.* tárgyalap, alapeszme; föladat; tárgy, alaptárgy; tartalom; alaptétel; anyag, anyagzat, anyagszer.

Themis, *gg.* az igazság istennője.

theodice, *gg.* az isten védelmezése a földi bajok miatt; **theodolit**, magasságmérő; **theodulia**, isten tisztelete; **theognosia**, az isten ismerete; **theogonia**, isteneredete, tan az isten eredetéről; **theokratia**, isten uralma, isten országa; **theolatreutika**, tan az isteni tiszteletről; **theolepsia**, isteni ihlettség; **theolog(us)**, *tul.* isten ismerője; vallástudor, vallástanuló; **theologia**, vallástudomány; **theologumena**, föladatok, értekezések a vallástudományból; **theologumenon**, ily föladat v. értekezés; **theomachia**, az istenek harca; **theomania**, vallási őrjöngés; **theomantia**, isteni ihletés általi jövendölés; **theomantis**, isteni sugallatból jövendöló; **theonomia**, isteni törvényhozás; **theophania**, isten megjelenése; **theophant**, kinek az isten kinyilatkoztatásokat tett; **theophilos**, istenszerető; **theoplastika**, istenalakitás; **theoplegia**, **theoplexia**, rögtön ölő szélütés; **theopneustia**, isteni sugallat; **theopornia**, a papok paráználkodása; **theopsia**, az isten látható megjelenése; **theos**, isten; **theosoph**, léleklátó; **theoxenia**, az istenek megvendéglése.

theorema, *gg.* tantétel, állitmány; **theoreticus**, elmész; elméleti; **theoria**, elmélet.

therapeut, *gg.* orvos, gyógyitó; **therapeutika**, **therapia**, gyógytudomány.

Theresia, *gg.* vadásznő, állatkedvelő; női név = Teréz.

theriak, *gg.* ellenméreg; **theriakologia**, tan az állati mérgekről; az ellenmérgek készitésének tana; **theriodexis**, mérges állat harapása; **theriolith**, állatkövület.

therioma, *gg. kórt.* rosz faju, harapózó daganat.

theriotomia, *gg.* állatboncolás.

thermae, *gg.* hőforrás, hőviz; **thermantica**, *gyógyt.* melegitő szerek; **thermasma**, meleg borongatás; **thermidor**, hőhónap a francia forradalmi naptárban julius 19. v. 22-től augusztus 18. v. 22-ig; **thermoelectricitas**, hévillanyosság; **thermogen**, hévanyag, hévség, melegség; **thermometer**, hőmérő, hévmérő; **thermophagia**, meleg, forró ételek evése; **thermopodium**, készület a lábaknak melegen tartása végett; **thermoposia**, forró italok ivása; **thermoskop**, hőmutató; **thermosteresis**, meleg-elvonás; **thermotika**, tan a melegről.

thesaurarius, *barb.-lat.* kincstárnok; **thesaurus** kincs, kincstár.

Theseus, görög félisten v. hős.

thesis, *gg.* tét, tétel.

thesmophoriak, *gg.* Ceres mint törvényhozó tiszteletére szentelt ünnep; **thesmothet**, tövényhozó.

thetis, *gg.* a tengernek költői neve.

Digitized by Google

theurg, *gg.* ördögüző, csodatevő, varázsló; **theurgia**, léleklátás, ördögüzés, csodatétel, varázslás.

thlasis, thlasma, *gg. kórt.* zuzás, zuzódás.

thora, *zsidó, tul.* tan, tanitmány; a zsidó törvénykönyv.

thoracica, *gg. gyógyt.* mellgyógyszerek; **thorakocystis**, *kórt.* mellvizkór; **thorakodynia**, mellfájdalom; **thorakopathia**, mellbaj; **thorax**, *bt.* mell, mellkas; *ht.* mellvért.

thrombus, *gg. kórt.* vérdaganat, aludtvér.

thuribulum, *lat.* füstölő serpenyő.

thymian, *nt.* demutka v. kakukfű.

thymion, *gg.* hópörs, hópörsenet; *kül.* a szempillákon; **thymus**, szenvedély, harag; *kórt.* hópörs; mellmirigy.

thyreadenitis, thyreoitis, *gg. kórt.* paizsmirigy-gyuladás.

thyreoncus, thyrokelis, *gg. kórt.* golyva; **thyreoparektama**, paizsmirigy-daganat.

thyrsus, *gg.* szőlővessző-bot.

tiara, *gg.* a pápa koronája.

tiers-etat, *fr.* (tiersz étá), a harmadik rend (polgárok és parasztok).

tilia, *lat. nt.* hársfa; **tilia argentea**, ezüsthárs; **t. pendula**, szomoru hárs.

time, *ang.* (teim), idő; **time is money** (teim isz mune), az idő pénz; **times** (teimsz), idők; a legnagyobb londoni hirlap cime.

timokratia, *gg.* a gazdagok uralma, midőn a törvény bizonyos vagyont állapit meg, melynek birtoka egyedül képesit államhivatalokra; **Timon**, athenei gazdag polgár, ki az embereket gyülölte; **timonia**, embergyülölés.

tinctura, *lat.* festvény (festett szeszes viz, szeszes növénykivonat); **t. acetatis ferri**, *vt.* ecetsavas vasélecs; **t. ferri acetici aetherea**, ecetsavas vaséleg; **t. ferri muriatici**, sósavas vasfestvény; **t. fuliginis**, koromfestvény; **t. martis**, közönséges vasfestvény; **t. m. cydoniata** v. **pomata**, birs- v. almasavas vasfestvény; **t. salis tartari**, borkő-festvény; **t. succini**, borostyánkő-festvény; **t. veneris volatilis**, illó rézfestvény.

tinea capitis, *lat. kórt.* fejkosz.

tinnitus, *lat. kórt.* fülcsengés.

tirádák (*fr.* tirade), szóár, szóözön.

tirailleur, *fr.* (tirállyőr), csatár.

Tisiphone, *gg.* a három furia közül az egyik: a gyilkosság-boszuló.

titánok, *gg.* a monda szerint eget ostromló óriások.

titillatio, *lat.* csiklandás.

titulálni, *uj lat.* cimezni, cimet adni; **titularis**, cimzetes, tiszteletbeli; **titulatura**, cimzet; cimezet; **titulo emtionis**, vételnél fogva; **tit. honorabili**, becsületesen, becsületből; **tit. justo**, jogosan, jogszerüen; **titulomania**, cimvágy; **tit. oneroso**, teherrel; **tit. pleno**, teljes cimmel; **tit. possessionis**, birtoklásnál fogva, mint jogszerü birtokos; **titulus**, cim; ürügy, szin; jogalap, jogcim.

toast, *ang.* (tószt), fölköszöntés, ráköszöntés, áldomás (lakománál tartott elmés beszéd, melylyel a jelenlevők fölhivatnak, hogy valakinek egészségére poharat üritsenek); annyit is tesz, mint piritott kenyér- v. zsemlye-szelet.

Tobias, zsidó finév = jó, jószivü.

toga, *lat.* fölső öltöny, melyet a római férfiak béke idejében viseltek; azért a költőknél *átv. ért.* = béke.

toilette, *fr.* (toálett), pipereasztal; öltözék.

toise, *fr.* (toász), öl (hat láb).

toison d'or, *fr.* (toászon dor), aranygyapju.

tokologia, *gg.* szülészettan.

tolerabilis, *lat.* türhető; **tolerantia**, türelem; vallástürelem; **tolerálni**, türni, eltürni, megengedni.

tomahawk, az éjszakamerikai indiánok harci bárdja.

tombak, *vt.* rézarany.

tombola, *ol.* nyilvános sors- (lotto)-játék szinházakban, fürdőhelyeken stb.

tomotokia, *gg. kórt.* királymetszés.

tomus, *lat.* kötet.

tonika, *gg. gyógyt.* erősitő szerek.

tonna (angolul: tun = tön, franciául: tonneau = tonnó, németül: tonne), *ált.* hordó; 1) kereskedelmi mérték, a különböző államokban és árukhoz képest különböző nagyságban; p. o. Poroszországban egy tonna sör = 100 quart; egy tonna só, mész, gipsz, kőszén, hamu

Digitized by Google

stb. = 4 berlini scheffel; egy tonna häring = 1000—1200 db.; 2) a hajózási münyelven annyit tesz mint mérték, és pedig a) mint térmérték magában foglal a hajó üréből 42 négyszög lábat; b) mint sulymérték annyit tesz mint 20 mázsa; Angolországban = 20 hundred = 80 quarter; 200 tonnáju hajó az, melyre 4000 mázsa terhet rakhatni; egy tonna arany = 100,000 dollár, tallér v. forint, a szerint a mint egyik vagy másik pénznemben számitunk.

tonologia, *gg.* hangtan; **tonometer**, hangmérő; **tonometria**, hangmérés.

tonsillae, *gg. bt.* mirigyek a nyakon; **tonsillitis**, *lat.-gg.* nyakmirigy-gyuladás.

tonsura, *lat.* pilis, környeset, papkoszoru.

tonus, *gg.* hang; hangsuly, hangnyomaték; *ttan,* feszerő, rugalom.

topas, *gg. ásvt.* sárga drágakő, topáz.

tophi pulmonum, *lat. kórt.* tüdőfekélyek; **tophus**, *ásvt.* darázskő.

topica, *gg. t.* helyi, bizonyos helyen ható (külső) szerek; **topicus**, helyi; **topognom**, helymutató; **topograph**, helyiró, tájiró, tájrajzoló; **topographia**, tájirás, helyirás, helyrajz; **topologia**, helyismeret; **toposkop**, helyvizsgáló.

topcsi-basi, *török,* a tüzérek parancsnoka.

toreador, *spany.* lovas bikavivó; **torero**, bikavivó.

toreuma, *gg.* faragott és tekert mű; **toreumatographia**, esztergályozott müvek leirása; **toreutika**, esztergályos mesterség; **toreutographia** = toreumatographia.

tormentill, *lat. nt.* timpó.

tornister, *ném.* bőr-iszák.

torpor, *lat.* merevenség, erőtelenség, lomhaság; **torpor cerebri**, agyszélhüdés.

torticollis, *lat. kórt.* ferde nyak.

tortura, *lat.* kinzás, kinfaggatás, kinszenvedés; **tortura faciei**, *kórt.* arcelferdülés; **tort. oculorum**, szemgörcs; **tort. oris**, szájgörcs.

tory, *ang.* a régi alkotmány és egyházi szerkezet hive, a királyi hatalom védője (de nem a korlátlan királyi hatalomé) I. Károly idejében; **tories**, *t.* (torisz).

totalis, *lat.* egész, teljes; összes, egyetemes; **totalitas**, egész, egészlet, összeség, osztatlan egész; **totaliter**, egészen; teljesen.

toties quoties, *lat.* annyiszor menynyiszer; akármennyiszer, mindannyiszor.

touchirozni, *fr.* (toucher = tuse), illetni, érinteni.

tour, *fr.* (tur), fordulás, forduló, kerület; utazás, fordulat; **tour à tour**, fölváltva, sorban; **tourista** (turista), utazó, kéjutazó, kéjutas; **tournure**, *fr.* (turnür), fordulat, ügyes fordulat, forgékonyság; tartás, magatartás; a test hordozása.

tout, *fr.* (tu), minden, egész; **tout comme chez nous** (tu komm se nu), épen ugy mint nálunk.

tower, *ang.* (tauer), *tul.* kerek torony; börtön Londonban.

toxica, *gg.* mérgek; **toxicum**, méreg; **toxikodendron**, *nt.* mérges szömörcse; **toxikologia**, méregismé.

trabant, *ném.* poroszló, hajdu; csatlós; hold.

trachea, *gg. bt.* gőgsip, légcső; **tracheitis**, *kórt.* gőgsip-gyuladás; **trachekelis**, gőgsip-sérv; **tracheophthisis**, gőgsip-vész.

trachelagra, *gg. kórt.* nyakszirtköszvény; **trachelopanus**, nyakmirigydaganat; **trachelophyma**, nyakszirtdaganat.

tracheoblennorrhöa, *gg. kórt.* gőgsip-nyákfolyás; **tracheocele**, gőgsipsérv; **tracheopyosis**, gőgsip-genyedés; **tracheorrhagia**, gőgsipvérfolyás; **tracheotomia**, gőgsip-metszés; **trachielcus**, **trachielkosis**, gőgsip-fekély.

trachoma, *gg. kórt.* szemhéj-zuzmó.

trachyphonia, *gg. kórt.* rekedtség, rekedt hang.

tracirozni, *fr.* (tracer = traszé), utat jelezni, pécézni.

tractálni, *lat.* bánni valakivel; tárgyalni, tanácskozva elintézni; alkudozni; megvendégelni, lakomát adni; **tractabilis**, hajlékony, velebánható; **tractamentum**, velebánás; lakoma,

Digitized by Google

vendégség; **alku**, **szerződés**; **évdíj**, **hópénz**, **zsold**; **tractatio**, **lakoma**, **vendégség**; **tractatus**, **értekezés**; **alkudozás**, **alku**; **szerződés**, **kötvény**.

tractus, *lat.* vidék, táj; egyházvidék; emelet.

tractu temporis, *lat.* idő multával.

tradálni, *lat.* átadni; előadni; **traditio**, átadás, szóbeli hagyomány, szóhagyomány; **traditionalis**, hagyományos, mondaszerinti.

traducálni, *lat.* átforditani; **traductio**, fordítás.

trafika (*ol.* traficco), kereskedés, tőzs, árulás; **trafikálni**, cserélni-berélni.

traganth, baktövis-mézga.

tragicus, *gg.* szomorujátékiró, komolyszinmü-költő; szomorujátéki szinész; gyászos; **tragikomicus**, félig szomoru, félig vig; **tragödia**, szomorujáték; szomoru esemény.

tragomaschalia, *gg. kórt.* bakbűz; **tragomaschalus**, bakbűzü; **tragophonia**, mekegő hang; **tragopogon**, *nt.* kecskedisz; artifi és sallangos pozdor; leány-kökörcsin; **tragus**, *állatt.* bak; *kórt.* bakbűz.

train, *fr.* (trehn), kiséret; vonat.

traiteur, *fr.* (tretőr), vendéglős.

trajectus, *lat.* átjárás, rév.

tráncsirozni, *fr.* (trancher = tránsé), fölvágni, fölszelni (sültet).

tranquillisálni, megnyugtatni.

trans, *lat.* át; tul.

transactio, *lat.* pöralku, egyezség; megegyezés.

transalpinus, *lat.* az Alpeseken tul fekvő.

transanimatio, *lat.* lélekvándorlás.

transatlanticus, *barb.-lat.* tengerentuli.

transcorporatio, *lat.* lélekvándorlás.

transdanubianus, *barb.-lat.* dunántuli.

transeat, *lat. tul.* menjen által! meglehetősen.

transenna, *barb.-lat.* átmenő katonaság; **transennalis locus**, katonaátkelési hely.

transferálni, *lat.* elhordani, máshova hordani; áttenni, áthelyezni.

transfiguratio, *barb.-lat.* átalakitás; átalakulás; dicsőités, dicsőülés.

transformatio, *barb.-lat.* átalakitás, átváltoztatás; átalakulás, átváltozás.

transfusio, *lat. seb.* átvezetése a vérnek egyik testből a másikba.

transgressio, *lat.* áthágás, kihágás.

transigálni, *lat.* megegyezni (pörös tárgy iránt); egyezségre lépni.

transitio, *lat.* átmenetel; **transitiv**, átmenő; **transitivum**, átható, kiható ige; **transito**, átvitel, átmenet; (összetételeknél) átviteli; **transitorius**, mulékony, futólagos; ideiglenes; **transitus**, áttérés, hitváltoztatás.

translatio, *lat.* átvitel, áttétel; átruházás; átforditás; **translator**, forditó.

translocatio, *barb.-lat.* áthelyezés.

transmigratio, *lat.* átköltözés; nép-, lélekvándorlás.

transmissio, *lat.* átküldés; **transmittálni**, átküldeni.

transmontanus, *barb.-lat.* hegyentuli.

transmutatio, *barb.-lat.* átváltoztatás, átváltozás.

transparent, *fr.* (tránszpáráhn), átlátszó kép.

transponálni, *lat.* áttenni; más hangnemre tenni.

transport, *barb.-lat.* tovaszállitás; vitel, fuvar, szállitmány, küldemény; átvitel; áttétel; **transportabilis**, áttehető, hordozható; szállitható, átruházható; **transportálni**, átvinni, szállitni, tovaszállitni; áttenni.

transscendentalis, *barb.-lat.* átható, tulható, tullevő, érzékfölötti, érzéktuli.

transscribálni, *lat.* átirni.

transspirálni, *barb.-lat.* kigőzölögni; átszivárogni, tudomásra jutni; **transspiratio**, kigőzölgés.

transsubstantiatio, *barb.-lat.* átlényegülés, urtestté változás.

transsudatio, *barb.-lat.* átizzadás, átszivárgás.

transsumtum, *lat.* hiteles másolat.

transversalis, *lat.* rézsut, hárántos, félszakos; **transversales**, *lat. t.* mellékági rokonok; **transverse**, *lat.-ném.* hárántvonal, keresztvonal; keresztgerenda; keresztfolyosó.

Digitized by Google

transvestitio, *barb.-lat.* átruházás.

trapezium, *gg. mt.* dülény, ferdény; **trapezoid**, dülényded, ferdényded.

trappisták, néma barátok.

tratte, *ol.* idegen váltó.

traumatika, *gg. seb.* sebszerek; **trausis**, megsebesítés; seb.

traversálni, keresztül-kasul járni.

travestirozni, *ol. tul.* átöltöztetni; komoly, fönséges költeményeket nevettető modorban átváltoztatni.

tref, *tul.* **trèfle**, *fr.* (trefl), lóher; makk a kártyában.

treffer, *ném.* nyerő, nyertes szám; nyeremény.

treillage, *fr.* (trelyázs), rácsozat, lécezet (kertben).

trema, *gg.* válpont, választó pont; remegés.

tremor, *lat.* reszketés, remegés, félelem; **tremor cordis**, szivreszketés; **tr. iridis**, ivhártya-reszketés; **tr. mercurialis**, higany által okozott reszketés; **t. potatorum**, részegség által okozott reszketés.

tremulatio, *lat.* reszketés.

trente et quarante, *fr.* (tránt e kárán), harminc és negyven; szerencsejáték.

trepán, *gg. seb.* agyfuró, lékesz.

tresalvo, *spany.* mestiznek és indiánnak gyermeke.

triandria, *gg. nt.* három himszálu növények.

triangulum, *lat.* háromszög; **triangularis**, háromszögü.

triarchia, *gg.* hármas uralom.

trias, *gg.* háromság.

tribometer, *gg. gép.* dörzsméró.

tribrachys, *gg.* három rövid tagból álló versláb: ⏑ ⏑ ⏑.

tribulálni, *lat.* üzni, zavarni, zaklatni.

tribune, *fr.* (tribün), szószék; **tribunus**, *lat.* népszónok; **tribus**, néposztály.

tributarius, *lat.* adófizető; **tributum**, adó.

tricennium, *lat.* harminc év, harmincévi időszak; **triceps**, háromfejü.

trichiasis, *gg. kórt.* haj- v. szórhullatás; **trichismus**, szórhasadék; **trichitis**, hajgyuladás, hajcsapzás; **tricholabis v. tricholabium**, szór- v. hajtépő; **trichoma**, hajnövés, hajnövet; *kórt.* lengyelfürt; **trichophyra, trichophytica**, a hajnövést előmozditó szerek; **trichophyllos**, szórlevelü (növény); **trichordium**, háromhuros hangszer; **trichorrhöa, trichorrhysis**, hajhullás; **trichoschisis**, hajhasadék; **trichotomia**, szórszálhasogatás; **trichroismus**, háromszinüség; **trichuris**, *állatt.* szórféreg.

trick, *ang.* ütés a whist játékban (haton fölül).

tricolor, *lat.* háromszinü; **tricolore**, *fr.* (tricolor), háromszinü lobogó.

tricot, *fr.* (triko), kötött mü.

tridaktylus, *gg.* háromujju.

tridens, *lat.* háromágu villa; szigony.

tridi, *fr.* a harmadik nap a francia forradalmi naptárban.

triduum, *lat.* háromnapi határidő, háromnap; **triëder**, *gg.* háromlapu; **triennalis**, *lat.* hároméví; **triennium**, háromév, hároméví időszak; **triëtericus**, hároméví.

trifolium, *lat. nt.* lóhere; **trifolium hybridum**, fagytól ment réti here; **tr. incarnatum**, biborhere (mely a legkorábbi zöld takarmányt adja); **tr. melilotus**, sárga szagos here; **tr. pratense**, steier vörös virágu lóhere; **tr. repens**, hollandi fehér évelő réti here.

triga, *lat.* háromfogatu szekér.

trigamia, *gg.* háromnejüség, háromférjüség; hármas házasság.

trigastricus, *gg.* háromhasu; **triglochid**, háromhasábu v. metszetü; **triglochnicus**, háromélü, háromhegyü; **triglyph**, háromvölgy (ékitmény a doriai oszlopon); **trigonellit**, kövült háromszögü kagyló.

trigonum, *gg.* háromszög; **trigonometria**, háromszög-mérés, háromszögtan; **trigynia**, *nt.* három anyaszálu növények; **trihexaëder**, tizennyolclapu; **trikolon**, háromtagu.

trilateralis, *barb.-lat.* három oldalu.

trilemma, *gg.* háromtagu észlet.

trilla (*ol.* trillo), hangrezgés.

trilobit, *gg.* háromkarélyu; **trilogia**, három szinmüveli pályázás ó Görögországban.

Digitized by Google

trimester, *lat.* évnegyed; **trimeter**, háromméretü v. hatlábu szökő vers; **trimorph**, háromalaku; **trimorphismus**, háromalakuság.

trinitas, *lat.* háromság; **trinitariusok**, háromság-hivők; keresztes barátok; **trinom**, hármas, háromoszlásu, háromrészü, háromtagu, háromszaku.

trio, *ol.* hármas zenedarab; **triökia**, a növények hármas elkülönzése him-, nő- és himnős-viráguakra; **triole**, *zen.* hármas hangmérték; **triolet**, *fr.* nyolcsoros vers, melyben az első sor háromszor fordul elő; **triorchos**, háromheréjü.

tripartitum, *barb.-lat.* három részre osztott; hármaskönyv.

tripel-alliance, hármas szövetség.

tripes, *lat.* hároméláb; **tripetalon**, *nt.* háromlevelü; **triphthong**, hármas hang; **triphyll**, háromlevelü; **triplázni**, háromszorozni, hármazni.

triplicatum, *barb.-lat.*, harmadlat; **triplikázni**, a harmadik pörbeszédet adni, a viszonválaszra felelni; **triplicitas**, háromság, háromszorosság.

triplum, *lat.* háromszoros; harmadlat; **tripod** v. **tripus**, hároméláb.

tripsis, *gg.* dörzsölés.

tripterisch, három szárnyu.

tripteryger, három uszonyu.

triregno, *ol.* a pápa hármas koronája.

triremis, *lat.* háromevezetü (hajó három evezőpaddal).

trisagion, *gg.* háromszor szent.

trisectio, *lat.* három részre osztás, hármas osztály.

trisis, *gg.* fogcsikorgatás.

trismus, *gg. kórt.* szájgörcs, szájcsukulás; **trismus cynicus**, a száj szélének elhuzódása a fülhöz; **tr. devius**, az alsó állkapocsnak kificamodása; **tr. dysarthriticus**, köszvényes fájdalom az állkapocsban; **tr. inflammatorius**, gyuladásos arcfájdalom; **tr. mercurialis**, az állkapocsnak higany által okozott merevensége; **tr. nascentium**, az ujonszülöttek szájcsukulása; **tr. paralyticus**, az arcizmok szélhüdése; **tr. rheumaticus**, csuzos arcfájdalom; **tr. sardonicus** = tr. cynicus; **tr. spasmodicus**, állkapca-görcs; **tr. traumaticus**, sebek vagy megmetszés által okozott állkapca-görcs.

trispermisch, *gg.* három magvu.

tristichiasis, *gg.* a szempillaszőr háromszorossága.

tristichon, *gg.* három soru költemény; **tristrophon**, három szaku költemény; **trisyllabum**, háromtagu szó; **tritäophya**, **tritäus**, harmadnapos váltóláz; **tritheismus**, háromisten-hivés; **tritheista**, háromistent hivő.

triumphálni, *lat.* diadalmaskodni, diadalmat ülni; nyertes lenni; pört megnyerni; győzni; **triumphus**, diadal; diadalmi pompa; diadaljárat.

triumvir, *lat.* három tagból álló kormány tagja; **triumviratus**, hármas uralom.

trivialis, *lat.* aljas, közszerü, mindennapi, köznapi, köznépi; elcsépelt, kopott; **trivialitas**, aljasság, köznépiség, közszerüség; **trivial-schule**, népiskola.

trocar, **troikar**, **troiscart**, *fr.* troákár), csaptü, csapkés, fur-csap.

trochäus, *gg.* hosszu, s rövid tagu versláb: — ⏑.

trochlea, *gg.* tekerő-csiga; **trochlit**, kövült csiga.

troglodyt, *gg.* odorlakó, barlanglakos; **tropäolum**, *nt.* sarkantyuka.

trophaeum, *gg.* diadaljel.

trophologia, *gg.* életrendtan.

tropici, *barb.-lat.* térítő körök, naptéritők, napforditók; **tropicus cancri**, éjszaki naptéritő; **tr. capricorni**, déli naptéritő; **tropicus**, *mn.* 1) másolatos, átviteles, képleges; képies, sajátlan, átvitt, hímes (szó, kitétel v. kifejezés); 2) melegöv alatti, forróöv alatti; **tropologia**, tan a szóképekről; **tropus**, átvitt értelem, máslat, átvitel, szókép.

trot, *fr.* (tro), ügetés.

trottoir, *fr.* (trotoár), járda, kövezett gyalogut.

troubadour, *fr.* (trubádur), déli franciaországi, provençei. költő (a középkorban).

troupe, *fr.* (trup), csapat, csoport, sereg.

troy-sulymérték (troá—), kereskedelmi sulymérték.

Digitized by Google

trumeau, *fr.* (trümó), ablak-közfal; ablakközti tükör.

trumf (a latin triumphusból), *ném.* tromf.

truncus, *lat.* törzsök, tuskó.

trupp = troupe.

tsetwert, orosz gabonamérték = 3½ berlini scheffel.

tuba, *lat.* kürt, trombita, harsona; **tuba stentorea**, szócső, kiáltócső.

tubercula, *többes*, **tuberculum**, *lat.* gumó, gümő; **tuberculosis**, *lat.-gg.* gümőkór.

tubi capillares, *lat. t.* hajszálcsövek.

tubus, *lat.* cső; látcső.

tuilerie, *fr.* (tüil'ri), tégla(vető)szín; **tuileriák**, királyi palota Párisban, melynek helyén azelőtt téglaszín volt.

tulle, *fr.* (tüll), hálószövet.

tumefactio, *barb.-lat.* dagadás; **tumor**, *lat. kórt.* daganat; **tumor abdominis**, hasdaganat; **t. albus**, *tul.* fehérdag; tag-taplósság; **t. anconaeus**, könyökiz-daganat; **t. ani**, alfel-daganat; **t. anomalus**, *tul.* szabálytalan daganat; vérgomba, vértapló; **t. arthriticus**, köszvényes daganat; **t. articuli**, izdaganat; **t. capitis**, fejdag; **t. caruncula lacrymalis**, könymirigy-daganat; **t. collaris**, nyakdaganat; **t. cordis**, szivdaganat; **t. cysticus**, tömlődag; **t. digitorum**, ujjdaganat; **t. dorsualis**, hátdaganat; **t. ficosus**, fügenemü daganat; **t. fungosus**, taplós daganat; **t. galactostaticus**, tejdaganat; **t. gangraenosus**, üszögös daganat; **t. genu**, térd-dag; **t. glandularum**, mirigydaganat; **t. humeralis**, válldaganat; **t. humoristicus**, nedv(ességtől származó) daganat; **t. inguinalis**, szeméremgát-daganat; **t. intraorbitalis**, szemgödör-daganat; **t. ischiadicus**, izpáva-daganat; **t. labialis** v. **labiorum**, szeméremajak-daganat; **t. lingualis**, nyelvdaganat; **t. mammarum**, emlődaganat; **t. manus**, kézdaganat; **t. maxillaris**, állkapocsdaganat; **t. mercurialis**, higany(tól származó) dag; **t. nervosus**, idegdaganat; **t. oculorum**, szemdaganat; **t. oris**, szájdaganat; **t. ossium**, csontdaganat; **t. palpebrarum**, szemhéjdaganat; **t. pectoris**, melldaganat; **t. pedis**, lábdaganat; **t. penis**, himvesszódaganat; **t. podagricus**, lábköszvény-daganat; **t. puriformis**, genydaganat; **t. rheumaticus**, csuzos daganat; **t. saccatus**, tömlődag; **t. salivalis**, nyáldaganat; **t. sanguinis**, vérgomba, vértapló; **t. scrofulosus**, mirigydaganat; **t. scrotalis**, tökzacskódaganat; **t. thoracis**, mellkas-daganat; **t. tracheae**, gógsip-daganat; **t. urinosus**, hugydaganat; **t. uteri**, méhdaganat; **t. vaginae**, méhhüvelydag; **t. venereus**, bujasenyves daganat; **t. vesicularum seminalium**, ondóhólyagcsa-daganat; **t. viarum lacrymalium**, könymenet-daganat; **t. viscerum abdominalium**, béldaganat; **t. vulvae**, szeméremtest-daganat.

tumultus, *lat.* zaj, zajgás, zsibongás, zsivajgás; népcsődülés, zenebona.

tunica, *lat.* öltönyke, köntös.

tunnel, *ang.* (tönn'l), alagut; a bányászok nyelvén: tárna.

turbálni, *lat.* zavarni, zavargatni, föl-, megzavarni.

turbán, *perzs.* török föveg, csalma.

turnier (torneamentum *középk. lat.* szóból), harcjáték, lovagjáték, torna.

turnip (törnip), angol takarmányrépa.

turnus, *középk. lat.* ügykör; forda.

turpis persona, *lat.* rut személy; rossz hirben álló személy.

tus (*ném.* tusch), éljenzaj; tus; tusfesték.

Tusculanum, *lat.* Cicero falusi jószága, miért *dtv. ért.* falusi jószág.

tussilago, *lat. nt.* szattyú.

tussis, *lat. kórt.* köhögés; hurut; **tussis abdominalis**, hashurut; **t. arthritica**, köszvényes hurut; **t. bronchialis**, gógsip-hurut; **t. calculosa**, köves hurut, kövecske-pökéssel összekötött köhögés; **t. cardiaca**, szivhurut; **t. catarrhalis**, nyákhurut; **t. convulsiva**, fojtó köh; **t. gutturalis**, torokhurut; **t. hepatica**, májköh; **t. humida**, nedves köhögés, kiköpéssel összekötött köhögés; **t. miliaris**, a küteglázakkal összekötött száraz köh; **t. nervosa**, ideges köhögés; **t. pectoralis**, mellhurut; **t. phthisica**, aszkóros köhögés; **t. pulmonalis**, tüdőhurut;

Digitized by Google

t. rheumatica, csuzos hurut; **t. spastica**, fojtó köh; **t. stomachalis**, gyomorhurut; **t. suffocatoria**, fojtó hurut.

tutela, *lat.* gyámság; **tutor**, gyám; **tutrix**, gyámanya.

tutti frutti, *ol. tal.* minden gyümölcs; mindenféle, elegy-belegy.

tyburn, *ang.* (teibörn), Londonban vesztőhely.

Tyche, *gg.* szerencse, sors(istennő).

tympania, **tympanites**, *gg. kórt.* szélkór; hasvizkór; **t. abdominalis**, hasür-szélkór; **t. intestinalis**, bél-szélkór; **t. pectoris**, mellüreg-szélkór; **t. universalis**, széldag; **t. uteri**, méh-szélkór; **t. ventriculi**, gyomor-szélkór.

tympanochalasia, *gg. kórt.* dobbőr-elgyöngülés.

tympanum, *gg. bt.* füldob-hártya.

typhlosis, *gg.* vakság, vakitás; **typhlotropheum**, vakok intézete; **typhlotypographia**, emelkedett nyomtatás a vakok számára.

typhon, *gg.* vihar, forgószél; vizzsák, vizoszlop.

typhosepsis, *gg. kórt.* rothasztó láz.

typhus, *gg. kórt.* hagymáz, bód-láz (bódulással összekötött láz); **typhus acutus**, forró idegláz; **t. arteriosus**, ütérláz; **t. bellicus**, tábori láz; **t. biliosus**, epeláz; **t. catarrhus (pulmonum)**, nyák-tüdővész; **t. comatosus**, álomkóros láz; **t. completus**, teljes idegláz; **t. contagiosus**, ragályos idegláz; **t. erethisticus**, tulajdonképeni idegláz; **t. inflammatorius**, gyuladós idegláz; **t. lentus**, tolvaj-idegláz; **t. lymphaticus**, nyirkedény-láz; **t. malignus**, rosz faju idegláz; **t. muscularis**, rothasztó izom-láz; **t. nervosus** = erethisticus; **t. pituitosus**, nyákos idegláz; **t. tropicus**, sárgaláz; **typhoid**, a cholera utóbetegsége.

typograph, *gg.* könyvnyomtató, nyomdász; **typographia**, könyvnyomtatás, nyomdászat; (könyv)nyomda.

typologia, *gg.* előpéldák tana, azon tan, mely az ó szövetségben előforduló, s az uj szövetségre előpéldák gyanánt vonatkozó eseményeket adja elő.

typometer, *gg.* betümérő.

typometria, *gg.* földabrosz-nyomtatás.

typothek, *gg.* betüszedő.

typus, *gg.* jelleg, lenyomat; előkép, eléábrázolat, előpéldázat; nyomdai betü.

tyrann, *gg.* zsarnok; **tyrannicidium**, zsarnokölés; **tyrannisálni**, zsarnokoskodni, zsarnokul bánni; **tyrannismus**, zsarnokság.

tyriasis, *gg. kórt.* bőrhámlás.

tyromantia, *gg.* jövendölés a sajtból.

tyrrheni tenger, a Középtengernek az olasz szárazföld és Corsica, Sardinia és Sicilia szigetek között fekvő része; tágasb értelemben a Középtengernek öble Siciliától a liguriai partokig.

U.

Überschlag, *ném.* költségvetés.

ubertas, *lat.* bőség.

ubi bene, ibi patria, *lat.* a hol jól (megy dolgom), ott van honom.

ubicálni, *barb.-lat.* ide s tova járni, járni-kelni.

ubique, *lat.* mindenütt; **ubiquitas**, mindenüttlétel; mindenüttesség.

u. c. = urbis conditae, *lat.* a város (Róma) alapitása óta.

Ucalegon ardet, paries cum proximus ardet, *lat.* Ucalegon háza ég, ha a szomszéd háza ég.

ukas, császári rendelet Oroszországban.

ulalgia, *gg. kórt.* fájdalom az állkapcában.

ulceratio, *lat.* genyedés; **ulcus**, *kórt.* kelés, fekély, tályog; eves fekély v. kelevény; **ulcus abdominale**, kelés a hason; **u. adenosum**, mirigy-kelevény; **u. ani**, kelés az alfelen; **u. arthriticum**, köszvénygümő; **u. artificiale**, mesterségesen előidézett kelés, genykutacs; **u. cancrosum** és **carcinodes**, rákfenés kelevény; **u. carunculae lacrymalis**, könymirigy-kelevény; **u. cedmatosum**, csuzos kelevény; **u. cordis**, szivkelevény; **u. corneae**, szaruhártya-fekély; **u. erysipelatosum**, orbánc-kelevény; **u. exanthematicum**, bőrkelevény; **u. gastricum** = abdominale; **u. genitalium**, kelés a nemzőrészeken; **u. glandulae lacry-**

Digitized by Google

malis, könymirigy-kelevény; **u. haemorrhoidale**, aranyeres kelevény; **u. hepatis**, májfekély; **u. hydropicum**, vizkóros kelevény; **u. insons**, nem bujasenyvtől származó fekély; **u. lacteum**, tejtől származó kelevény; **u. laryngis**, gégsipfekély; **u. leprosum**, bélpoklos kelevény; **u. lymphaticum**, nyirkkelevény; **u. mammarum**, kelés az emlőkön; **u. mercuriale**, higany által okozott kelevény; **u. nasale**, orrkelevény; **u. oris**, szájfekély, zsebre; **u. palpebrarum**, szempilla-kelés; **u. pectoris**, kelés a mellen; **u. perniosum**, fagy által okozott kelevény; **u. renale**, vesefekély; **u. sacci lacrymalis**, könytömlő-fekély; **u. sanguineo fungosum**, vérgomba, vértapló; **u. scabiosum**, rüh-fekély; **u. scleroticae**, kelés a szem fehérén; **u. scorbuticum**, sülyfekély; **u. serpiginosum**, sömörfekély; **u. sinuosum**, üres fekély; **u. syphiliticum**, bujasenyves fekély; **u. tracheae**, gégsip-fekély; **u. trichomaticum**, lengyelfürt-fekély; **u. urethrae**, hudcsőfekély; **u. urinosum**, hugykelevény; **u. uteri**, nádrakelevény; **u. varicosum**, ércsomó-kelevény; **u. venereum**, bujasenyves fekély; **u. ventriculi**, gyomorkelevény; **u. vesicae urinariae**, hugyhólyag-kelés; **u. vesicularum seminalium**, ondóhólyagfekély.

ulema, *arab*, török törvénytanító, pap.

ulitis, *gg. kórt.* foghus-gyuladás.

ulnus campestris, *lat. nt.* szilfa.

ulocace, *gg. kórt.* süly; **ulocarcinoma**, foghus-rák; **ulon**, foghus; **uloncus**, foghus-daganat; **ulorrhagia**, a foghus vérzése; **ulorrhöa**, vérfolyás a foghusból.

ultimatum, *lat.* végnyilatkozat, végszándék; **ultimo**, utolján (p. o. a hónap utolján); **ultimus**, utolsó.

ultra, *lat.* tovább, tul, tulzó; **ultra alterum tantum**, kétszeregén tul; **ultra captum**, fölfogásán tul; **ultra dimidium**, felén tul; **ultraismus**, tulság, tulzás; **ultraliberalis**, tulzó szabadelmü; **ultramarin**, *tul.* tengerentuli; halványkék; **ultramontan**, hegyentuli; pápai; a pápa korlátlan egyházi hatalmának és csalhatlanságának védője; **ultramontanismus**, azon elvek összesége, melyeket a pápai korlátlan hatalom visszaállitása és föntartása végett követnek.

Ulysses = Odysseus, *gg.* ithakai, vitézségéről és ravaszságáról egyaránt nevezetes király, Penelope férje, Telemach atyja.

umbellatae, *lat. nt.* ernyősfélék.

umbilicus, *lat. bt.* köldök.

unanimia (vota), *lat.* egyező, egyhangu szavazatok; egyértelmüség, egyetértés, egyező értelem; **unanimis**, egyhangu, egyértelmü; **unanimitas**, közakarat, egyakarat, egyhanguság; **unanimiter**, közakarattal, egyakarattal, egyhangulag.

uncia, *lat.* obon (két lat); *állatt.* onka.

uncial-betük, nagy kezdőbetük.

unctio, *lat.* kenet.

uncyi, lengyel sulymérték; a fontnak $^1/_{16}$ része = 2 lutow.

undekagon, *gg.* tizenegyszög.

undulatio, *lat.* hullámzás.

ungalant, *ném.-fr.* udvariatlan, nem udvarias.

ungenirt, *ném.-fr.* fesztelenül, tartózkodás nélkül.

unguenta, *többes*, **unguentum**, *lat.* ír, kenócs.

uniálni, *lat.* egyesiteni; összekapcsolni; **magát** — egyesülni.

unicum, *lat.* egyetlen (*kül.* egyetlen példány valamely ritka könyvből).

uniformis, *lat.* egyforma, egyféle; egyenruha; **uniformirozni**, fölegyenruházni; **uniformitas**, egyformaság, egyféleség.

unigenitus, *barb.-lat.* egyszülött (istenfia); **unilabisch**, *lat.-ném. nt.* egyajku.

unilateralis, *barb.-lat.* egyoldalu; **unilobisch**, *ném.-lat. nt.* egykarélyu; **uniloculär**, **uniloculosus**, *nt.* egyrekeszü.

unio, *lat.* egylet, egyesülés; egybeolvadás; egység.

unipetal, *lat.-gg. nt.* egylevelü; **unisexualis**, *lat. nt.* egynemi.

unisono, *ol.* egyhangulag; összhangulag.

Digitized by Google

unitarius, *barb.-lat.* egyistent-hivő (három személy nélkül).

unitas, *lat.* egység; egyesség; egyetértés; **unitis viribus**, egyesitett v. egyesült erővel; **unitus**, egyesitett, egyesült.

univalvae, *lat. állatt.* egyhéjas v. teknős állatok, kagylók; **univascularis,** *lat. nt.* egycsészéjü, egykelyhü.

universalis, *lat.* közönséges, köz, általános; egyetemi, egyetemes; **universalis genie**, mindenttudó; **universalis monarchia,** (minden népet magában foglaló) világbirodalom; **universalis örökös**, általános örökös; **universalitas**, egyetemiség, egyetemesség; **universaliter,** közönségesen; általánosan, általában.

universitas, *lat.* egyetem; közönség (megyei).

universum, *lat.* világegyetem, mindenség.

uno animo, *lat.* egy lélekkel; **unum idemque,** egy és ugyanaz, mindegy.

unsinn, *ném.* értelmetlenség, badarság, képtelenség.

unza, a spanyol fontnak $^1/_{16}$ része.

urachus, *gg. kórt.* nehéz vizelés; **urahrasia**, rosz hugyvegyület; **urakratia,** önkénytelen vizelés; **uragoga,** *gyógyt.* vizelést hajtó szerek.

Urania, *gg.* a csillagászat muzsája; **uranides,** az ég lakója, t. i. Saturnus; **uráni planeták,** Jupiter, Saturnus és Uranus; **uraniscus,** *tul.* kis ég; menynyezet; **uranographia,** az ég leirása, égrajz; **uranolatria,** az ég imádása; **uranologia,** égtan; **uranometria,** égmérés; **uranoskop,** égvizsgáló, távcső; **uranoskopia**, égvizsgálás; **Uranus,** 1) ég, az ég istene, a legrégibb isten; 2) Herschel által 1781-ben fölfedezett bolygó.

urapostema, *gg. kórt.* gyuladásos és genyedséges hugydaganat.

urban(us), *lat.* városias; udvarias; **urbanitas,** finomság, udvariasság.

urbarium, *középk. lat.* jövedelmet mutató könyv, telekkönyv; földkönyv, adókönyv; urbér.

urea, *gg. vt.* hugy-anyag; **urekchysis,** *kórt.* hugyár, hugyözön; **urelkosis,** genyedés a hugycsőben; **uresis,** vizelés; **ureter,** hugyvezető; **ureteralgia,** fájás a hugyvezetőkben; **ureteres,** hugyvezetők; **ureteritis,** a hugyvezetők gyuladása; **ureterolith,** kő a hugyvezetőkben; **ureterolithiasis,** kőképződés a hugycsőben; **urethra,** *bt.* hugycső, **urethrämorrhagia,** vérfolyás a hugycsőből; **urethralgia**, hugycsőfájdalom; **urethremphraxis,** a hugycső elrekedése; **urethritis,** hudcsőlob; **urethrocatarrhus,** ondófolyás, takár, kankó; **urethrophyma,** hugycsődaganat; **urethrorrhagia,** hugycsővérzés; **urethrospasmus,** hugycsőgörcs; **urethrostenosis,** hugycső-szűkület; **urethrosymphyxis,** a hugycső benövése; **urethrotomia,** a hugycső fölmetszése; **urethrotomus,** kőmetsző-kés; **uretika,** hugyhajtó-szerek.

urgens, *lat.* sürgős.

urikon, *gg. vt.* hugy-anyag; **urina,** *lat.* hugy, vizelet.

urlaub, *ném.* távozhatási engedély; szabadság.

urna, *lat.* veder, hamvveder.

urocele, *gg. kórt.* hudhólyag-sérv; **urochezia,** hugyszékelés; **urocölia,** az altest fölpuffadása hugyömlés miatt; **urocysthämorrhöa,** hudhólyagvérzés, vérzés a hudhólyagból; **urocystis,** *bt.* hugyhólyag; **urocystitis,** *kórt.* hugyhólyaglob; **urocystocatarrhus,** hudhólyag-hurut; **urocystostenochoria,** hudhólyag-szűkület; **urodialysis,** nehéz vizelés; **urodochium,** hugyedény, hugyüveg; **urodynia,** hudfájás; **uroklepsis,** hudcsepegés, észrevétlen vizelés; **urokrisis,** hugyvizsgálás; **urokriterium,** jel a vizeletben; **urokriticus jelek**, a vizeletben mutatkozó jelek; **urolith,** hugykő; **urolithiasis,** hugykő-képződés; **uromant,** a vizeletből jövendölő; **uromantia,** jövendölés a vizeletből; **uromphalus,** köldökzsinór-daganat; **uroncus,** hugydaganat; **urophelma,** hugyár; **uroplania,** hugytévelygés; **uropoëtica,** hugyképző szerek; **uropsammus,** hugyföveny; **urorrhagia,** hugyár, hugyözön; **uroschesis,** hudrekedés; hudfölakadás; **uroskop,** hugyvizsgáló; **uroskopia**, hugyvizsgálás.

Digitized by Google

Ursula, női név: kis nóstény medve; Orsolya.

urticaria, *lat. kórt.* csalánküteg v. himlő, csalánláz; **urticatio**, *gyógyt.* csalánozás.

usage, *fr.* (üszázs), szokás.

uso, *ol.* szokás, váltószokás.

usque ad nauseam, *lat.* unalomig, csömörlésig.

usualis, *lat.* szokásos, szokásbeli.

usuarius, *lat.* haszonvevő, használó.

usufructuarius, *lat.* haszonélvező.

usura, *lat.* haszonvételi díj, kamat; **usurae consuetae**, szokásban levő kamatok; **usurae illicitae**, tiltott kamatok; **usuraria pravitas**, uzsoráskodás; **usurarius**, uzsorás, uzsoráskodó.

usu-roboratio, *lat.* birtoklás.

usurpálni, *lat.* bitorolni; **usurpatio**, bitorlás; **usurpator**, bitorló.

usus, *lat.* szokás, használat, élv; **ususfructus**, haszonélvezés, haszonvétel; **usus loquendi**, nyelvszokás, nyelvjárás.

utensilia, *lat.* butorok, eszközök, edények, szerek.

uterina, *lat. gyógyt.* méhbajok elleni szerek; **uterini**, *tul.* méhtestvérek, egy méhbeli testvérek; anyul testvérek; **uterus**, *bt.* anyaméh, nádra.

utilisálni, *lat.* hasznára forditani, hasznositani; **utilisatio**, hasznositás; **utilitas**, hasznosság, hasznavehetőség, használatosság, használhatóság; **utilitarius**, haszonlesö.

ut infra, *lat.* mint alább.

Utópia, *gg.* a legtökéletesebb alkotmánynyal biró ország.

utraquistak, *barb.-lat. tul.* mindkét szinüek, kik t. i. kenyérrel és borral áldoznak; a husszíták régi elnevezése.

utriusque sexus, *lat.* mindkét ági; mindkét ágat illető.

ut supra, *lat.* mint fölebb, mint fön.

uur, németalföldi mérföld; 1,33 uur = 1 geogr. mérföld.

uvae passae, *lat. t.* mazsola; **uva ursi**, *nt.* fanyalkukojca, medveszőlő; **uvea**, *bt.* szőlőhártya a szemben; **uveitis**, *kórt.* szőlőhártya-lob; **uvula**, *bt.* nyelvcsap; **uvulitis**, *kórt.* nyelvcsapgyuladás.

uxor, *lat.* feleség, házastárs, hitvestárs; nő; **uxoris nomine**, a nő nevében; **uxorium**, agglegényekre rótt adó a régi Rómában.

V.

V., mint római számjegy = 5.

va banque, *fr.* (vá bánk), *tul.* megy a bank; áll a bank!

vacans, *lat.* megürült, üres, üresült; **vacantia**, üresség (hivatalban; **vacat** = üres.

vacatio, *lat.* szünidő, szünet.

vaccinatio, *lat.* himlőoltás.

vacillálni, *lat.* tétovázni, ingadozni: **vacillatio**, tétova, tétovázás, ingadozás; *kórt.* bicegés.

vacuitas, *lat.* üresség; **vacuum**, ür.

vade mecum, *lat. tul.* jer velem; mulattató könyv.

vae mihi! *lat.* jaj nekem! **vae misero!** jaj a nyomorultnak; **vae victis**, jaj a legyőzötteknek.

vagálni, *lat.* kódorogni, ögyelegni, kószálni; **vagus**, kóbor, csavargó; bizonytalan, ingatag; tág, terjedelmes; **vagabundus**, csavargó, tekergő, kóborló.

vagina, *lat. bt.* méhhüvely.

vakia, Arábiában 40 vakia = 1 maund; 10 maund = 1 farzil; 15 farzil = 1 bahar; a bazarokban 1 vakia = 31,0116 gramme, és 15 vakia = 1 rotolo; **vakia sofy** = 1705,5 gramme; **vakia tary** = 538,6 gramme.

vale! *lat.* élj boldogul! isten veled; **valedicálni**, bucsut venni; **valedictio**, bucsuvétel.

Valentinus, *lat.* finév = egészséges, erős, eröteljes; Bálint.

valeriana, *lat.* gyökönke.

valet, *fr.* (váleh), alsó a francia kártyában; **valet de chambre** (— dö sámbr), komornok.

valetudinarius, *barb.-lat.* gyöngélkedő.

valida-sultannó, az anya-szultánnó; a szultán anyja.

valide, *lat.* érvényesen, jogérvényesen; **validitas**, érvény, jogérvény.

Digitized by Google

valor, *lat.* érték, becs; **v. extrinsecus**, külső becs; **v. intrinsecus**, belső becs.

valuta, *ol.* érték, becs.

valvulae, *lat. t.* leppentyü, szellentyü; **val. intestinales**, bél-leppentyük.

vampyr, *állatt.* tölcsérorru denevér; lidérc, vérszopó.

vandalismus, a vandalok durvasága; műrombolás.

vanitas, *lat.* hiuság, mulandóság, hiábavalóság; **vanitas vanitatum**, *tul.* hiuságok hiusága! minden mulandó.

vara, hosszmérték; 1) Spanyolországban **vara lineal** = 0,831 mètre; 2) Portugalliában = 1,1 mètre.

varia, *lat. t.* különféle, sokféle dolgok; **variabilis**, változékony, változó; állhatatlan; **variálni**, változtatni; **variatio**, változtatás, változat; **variatio delectat**, a változat gyönyörködtet.

varicocele, *lat.-gg. kórt.* vércsomósérv; vérér-daganat; **varicomphalus**, vérér-csomó a köldökben.

varietas, *lat.* különféleség, változékosság; változatosság; **varietas delectat**, a változatosság gyönyörködtet.

variolae, *lat. kórt.* himló.

varix, *lat. bt.* öregér, ércsomó, vérérdag; **varix aneurysmaticus**, vérérdaganat; **v. ani**, vérércsomó az alfelen; **v. chorioïdeae**, vércsomók a szemér-hártyában; **v. collaris**, torkolatér-csomó; **v. pulmonum**, vérércsomó a tüdőkben.

vas, *lat.* **vasa**, *lat. t.* edény, edények; **vasa chylifera**, *bt.* tejnye-edények; **v. lactea**, *bt.* tej-edények; **v. lymphatica**, nyirkedények; **v. sacra**, szent edények, templomi edények; oltári edények; **v. spermatica**, ondóedények.

vasall, *középkori lat.* hübérnök, alattvaló.

vase, *fr.* (váz), diszedény, öblöny.

va-t-en, *fr.* (vátán), takarodjál!

vatican, *ol.* a pápa udvara és palotája.

vaticinium, *lat.* jövendölés, jóslás.

vaudeville, *fr.* (vodvilly), népdalokkal közbeszőtt vigjáték.

v. c. = verbi causa, *lat.* példának okáért.

vecordia, *lat. kórt.* hülyeség.

vedas, az indusok szent hitkönyvei.

vedette, *fr.* (vedett), lovas őr.

vegetabilia, *barb.-lat.* növények; **vegetabilis**, növényi; **vegetálni**, tenyészni; növényéletet élni, tengódni; **vegetatio**, tenyészés; tenyészet, növényélet, növényzet, tengődés; **vegetativ**, növényi, növényéleti, tenyészeti.

vehemens, *lat.* heves, indulatos; **vehementer**, hevesen, indulatosan; **vehementia**, hév, hevesség, indulatosság.

vehiculum, *lat.* jármű; mozdony; segédeszköz, segédszer.

vellicálni, *lat.* tépni, kitépni; rázogatni; fejtegetni, feszegetni.

veloce, *ol. zen.* gyorsan, sebesen, futva; **velocissimo**, igen sebesen.

vena, *lat. bt.* ér; **vena medinensis**, *kórt.* medinai fonálféreg, bőrféreg; **vena poëtica**, *lat.* költői ér, költői ihlet.

venalis, *lat.* eladó; megvesztegethető.

Venantius, *lat.* finév = vadász.

vendémiaire, *fr.* (vándémier), szüret hava; a francia forradalmi naptárban sept. 22-től oct. 21-ig.

vendetta, *ol.* boszu.

veneficium, *lat.* méregkeverés.

venerabilis, *lat.* tiszteletreméltó, tisztelendő.

veneria, *barb.-lat.* bujasenyv, bujakór; **venericus**, bujasenyves.

venetianus, *középkori lat.* velencei.

venia aetatis, *lat.* korengedély, nagykorusitás.

veni sancte spiritus, *lat.* jöjj el szent lélek.

veni, vidi, vici, *lat.* jöttem, láttam, győztem; Julius Caesar nyilatkozata a pontusi háboru után.

ventil, *középk. lat.* szelep, szellentyü; **ventillálni**, megszórni (mint a gabonát, hogy elválják a polyvától); meghányni, meghányni-vetni, megvitatni; **ventilator**, szélkerék, szelelő.

ventose, *fr.* (vántoz), szélhó; a francia forradalmi naptárban február 19-től martius 20-ig.

ventriculus, *lat. bt.* gyomor; **v. funiculi**, a vérkelés genybéle; **ventriloquentia**, hasbeszéd; **ventriloquista**, hasbeszélő.

Venus, *lat.* a szépség és érzéki szerelem istennője; bujaság; bolygó csil-

Digitized by Google

lag, melyet egyszersmind hajnali és esti csillagnak is neveznek.

veracitas, *lat.* igazmondóság, igazságszeretet.

veranda, *spany.* nyilt csarnok vagy lombsátor a ház mellett.

veratrum, *lat. nt.* zászpa, hunyor.

verbalis, *lat.* szóbeli; **verbaliter**, szóbelileg; **verba non sunt verbera**, a szavak még nem ütlegek.

verbena, *lat. nt.* galambóc.

verbi causa, *lat.* példának okáért.

verbi divini minister, *lat.* az isten igéjének szolgája.

verbi gratia, *lat.* példának okáért.

verbotenus, *lat.* szóval, szóról szóra.

verbum, *lat.* szó; *kül.* ige; **v. activum**, cselekvő ige; **v. anomalon**, rendhagyó ige; **v. auxiliare**, segédige; **v. defectivum**, hiányos ige; **v. deponens**, elegy ige (szenvedő alakkal, cselekvő jelentéssel); **v. desiderativum**, ohajtó ige; **v. factitivum**, müveltető ige; **v. frequentativum**, gyakoritó ige; **v. imitativum**, utánzó ige; **v. impersonale**, személytelen ige; **v. intransitivum**, benható ige; **v. neutrum**, középige; **v. passivum**, szenvedő ige; **v. reciprocum**, visszamutató ige; **v. reflexivum**, visszaható ige, **v. transitivum**, átható ige.

verdict, *ang.* (verdikt), *tul.* igaz mondat; az esküdtek itélete.

verificálni, *lat.-fr.* igazolni, hitelesiteni; **verificatio**, igazolás.

veritabilis, *lat.* igazi, valódi; **veritas**, igazság; valódiság; **veritas odium parit**, az igazság gyülölséget szül; mondj igazat, betörik a fejed.

vermes, *lat. t.* férgek; **vermicelli**, *ol.* finom metélt tészta; **vermicularis**, *lat.* gilisztaalaku; **vermis digiti**, *kórt.* körömméreg; **vermitio**, féregkór, gilisztakór.

vernalis, *lat.* tavaszi.

Verona, 1) *lat.* női név, valóban egyetlen, dicső, kitünő; 2) olasz város; **veronica**, *nt.* szigoráll.

Versailles (Verszály), francia város a hasonnevü arrondissement-ban, fejedelmi várlakkal.

versatilis, *lat.* forgékony; változó, változékony; **versatilitas**, fogékonyság; **változékonyság**.

versálódni, *barb.-lat.* forogni, forgolódni; **versatus**, jártas, tapasztalt.

versifex, *barb.-lat.* rímkovács, versfaragó.

versio, *lat.* forditás; fordulat; (valamely hirnek változata) változat; **v. interlinealis**, sorok közötti forditás.

vert. = **vertatur** v. **verte**, *lat.* fordits; forditsd meg a lapot; **vertálni**, forditni.

vertebralia, *lat. állatt.* gerincesek, csontvázasok, belvázasok.

verticalis, *barb.-lat.* tetőirányos, tetőpontos, tetőleges, függőleges; **vertical-kreis**, *csill.* tetőponti kör; **vertical-linie**, *mt.* függőleges, függirányos, tetőirányos vonal; **vertical-winkel**, tetőirányos szöglet.

vertigo, *lat. kórt.* szédülés.

vesania, *lat.* őrültség.

vesica, *lat. kórt.* hólyag; **vesicantia**, hólyaghuzó szerek; **vesicatorium**, hólyagtapasz.

vespera, *lat.* vecsernye; délután.

Vesta, *lat.* a tüznek, tüzhelynek és szüzességnek istennője; **vestaliák**, ünnepek Vesta tiszteletére.

vestigia, *lat. t.* nyomdokok; **vestigium**, nyom.

veteran, *lat.* hadastyán, aggastyán.

veterinaria, *lat.* baromorvoslás; **veterinarius**, baromorvos.

veto, *lat.* tiltom, tiltakozom; az államfő visszavetési joga.

vetula, *lat.* banya; közönséges kéjnő.

vexálni, *lat.* boszantani; ingerkedni, kötekedni (valakivel).

v. gr. = verbi gratia, *lat.* példának okáért.

vi, *lat.* erővel.

via, *lat.* ut; utmód; fuvarleveleken az ut irányát jelenti; **via München**, München felé; **viaductus**, *barb.-lat.* utvezeték; valamely alacsony helyen (vaspálya vagy ut vonalában és magasságában) vezetett müépitmény; **via facti**, tettlegesen; önhatalmulag; **via gratiae**, kegyelem utján; **viaticum**, utravaló, utipénz; a katholikus haldoklónak nyujtott oltári szentség.

Digitized by Google

vibratio, *lat.* rezgés, lengés.
viburnum tinus, *lat. nt.* közönséges labdarózsa.
vicar(ius), *lat.* helyettes, helytartó; *kül.* helyettes segédpap.
vice, (összetételekben) al... másod...
vicem pro vice, *lat.* kölcsönt kölcsönért.
vice versa, *lat.* megforditva.
vicia sativa, *lat. nt.* bükköny.
vicinalis, *lat.* szomszédos, határos; **vicinalis utak,** mellékutak; szomszéd faluk közötti utak.
vicissim, *lat.* viszont.
vicissitudo, *lat.* viszontagság.
vicomte, *fr.* (vikónt), *tul.* algróf; francia nemesi cim.
victima, *lat.* áldozat.
victor, *lat.* győző; **victoria,** győzelem, diadal; **victoriosus,** győzedelmes; **victrix causa diis placuit, sed victa Catoni,** a győztes ügy az isteneknek tetszett, a veszett ügy (a szigoruan igazságos) Catonak.
victualia, *barb.-lat.* élelemszerek.
vide, *lat.* lásd.
videlicet, *lat.* tudniillik.
vidi, *lat.* láttam; **vidimálni,** *tul.* láttamozni; hivatalosan egybehasonlitani és egybehangzónak bizonyitani, hitelesiteni; **vidimatio,** másolat hitelesitése.
vidua, *lat.* övegy asszony; **viduale jus,** özvegyi jog; **vidualis successio,** özvegyi örökösödés.
Vieuxtemps (viőtám), hegedüvirtuoz.
vif, *fr.* (vif), eleven, élénk, virgonc.
vigilálni, *lat.* ébren lenni, virasztani; vigyázni; **vigilantia,** éberség, ébrékenység, szemesség; **vigiliae,** virasztás; éjjeli őr; nagy ünnepek előestéje; halotti misék a római egyházban; **vigiliarium praefectus,** őrnagy.
vignette, *fr.* (vinyett), *tul.* szőlőlevél; cimkép.
vigor, *lat.* erő; **vigorosamente, vigoroso,** *ol. zen.* erőteljesen, nyomatékkal.
vigorosus, *lat.* erődus; virgonc, eleven.
vilipendálni, *lat.* megvetni, fitymálni, kevésre becsülni.
villa, *lat.* major, mezei lak; **villeggiatura,** *ol.* nyári idény, melyet faluntöltünk.
vinculálni, *barb.-lat.* lekötni; **vinculum,** kötelék; kötbér, bánatpénz.
vindicálni, *lat.* elsajátitani; követelni, visszakövetelni; védelmezni; megboszulni, megtorolni.
vindicta, *lat.* boszu; büntetés.
vinea, *lat.* szőlőhegy.
vingt-un, *fr.* (vehnt-ön), huszonegy; szerencsejáték.
vinometer, *lat.-gg.* borméró.
viola tricolor, *lat. nt.* háromszinü viola.
violálni, *lat.* megsérteni; **violare jus territoriale,** *lat.* a területi v. népfölségi jogot megsérteni; **violatio,** megsértés; megfertőztetés.
violens, *lat.* erőszakos; **violenter,** erőszakosan; **violentia,** erőszak; hatalmaskodás.
violett, *lat.-ném.* violaszin.
violino, *ol.* hegedü; **violon,** *fr.* hegedü; bőgő, brugó; **violoncello,** *ol.* brugó.
virgineus morbus, *lat.* sápkór; **Virginia,** 1) *bt.* szüz-őr; 2) mint női név: szüzies; 3) éjszakamerikai állam; **virginitas,** szüzeség, szüziesség; **virgo,** szüz.
virgouleuse, *fr.* (virgulőz), körte neve.
virilis, *lat.* férfias, férfiui; **virilitas,** férfiasság, férfiuság; **virilis-szavazat,** fejenkénti szavazat.
virtualis, *barb.-lat.* belerejét gyakorló, belerejénél fogva érvényes; **virtualis haeres,** oly örökös, kire az örökség (nem a még életben levő egykori örökhagyó akaratánál, hanem a törvény által megállapitott öröklési rend erejénél fogva) szállani fog; várandó, reménybeli örökös; **virtualitas,** várandóság, reménybeliség.
virtuoz, *ol.* remeklő müvész.
virtus, *lat.* erény; **virtus nobilitat,** az erény nemesit; **virtuti et merito,** az erénynek és érdemnek.
vis, 1) *lat.* erő; 2) ázsiai sulymérték; 8 vis = 1 maund.
visa, *fr.* láttamozás utleveleken.
visage, *fr.* (viszázs), arc, ábrázat.

Digitized by Google

vis armata, *lat.* fegyveres erő; **vis attractiva**, vonzó erő.

vis à vis, *fr.* (viz á vi), szemben, átellenben.

vis centrifuga, **vis centripeta**, *lat.* középfutó, középre tartó erő; **v. compulsiva**, hajtó erő.

viscera, *lat. bt.* belek, belsőrészek.

viscount, *ang.* (veikaunt), algróf; nemes, ki rangjánál fogva a gróf és báró között áll.

vis elastica, *barb.-lat.* feszerő, rugalom.

visibilis, *lat.* látható; **visibilitas**, láthatóság.

vis inertiae, *lat.* maradási tehetség; tehetlenség.

visio, *lat.* látás, látomás, álomlátás, jelenés; ábránd, álomkép; agyrém; **visionarius**, álomlátó, léleklátó; ábrándozó.

visir (*ol.* visiéra, *fr.* visiére = viszier), sisakszem, arcvért; akoló; átnéző (mathematicai eszközökön); célpont, célgömb, irányzék (lőfegyveren); **visirozni**, célozni, irányozni; akolni, megakolni; láttamozni (p. o. utlevelet).

visitálni, *lat.* vizsgálni, megvizsgálni; **visitatio**, vizsgálás, megvizsgálás; kutatás.

visite, *fr.* (viszit), látogatás; látogatók.

vis motrix, *lat.* mozgó tehetség, mozgató erő; **vis repulsionis**, ellökési erő; **vis sensitiva**, érző tehetség.

visu(m) repertum, *lat.* orvosi látlelet; **visus**, *lat.* látás; **visus colorans**, *tul.* szinező látás; csillámlás a szemek előtt; **v. confusus**, zavart látás; **v. corruscans**, csillámló látás; csillámlás; **v. defiguratus**, torzító látás; **v. duplicatus**, kettőzött látás; **v. interrumpens**, **v. interruptus**, félbeszakasztott látás; **v. invertens**, fölforgató látás; **v. muscarum**, *tul.* lágy látás; csillámlás; **v. nebulosus**, ködös látás; **v. obliquus**, ferde látás; **v. obscurans**, homályos látás.

vita, *lat.* élet; **vita anteacta**, előélet; **vita brevis, ars longa**, rövid az élet, hosszu a tanulás; **vitalis**, élő, éltető; életdus; **vitalitas**, életerő; **vitalitium**, életjáradék; **vita sedentaria**, ülő élet.

vitex agnus castus, *lat. nt.* szüzfa.

vitiosus, *lat.* hibás; vétkes.

vituperatio, *lat.* gyalázás, roszalás.

viva! *ol.* éljen!

vivacitas, *lat.* élénkség.

vivat! *lat.* éljen!

viva voce, *lat.* élő szóval.

vix credo, *lat.* alig hiszem.

vladika, *szerb*, Montenegro egyházi és világi főnöke.

vocalis, *lat.* magánhangzó, önhangzó; **vocal-musik**, ének.

vocatio, *lat.* hivás, fölszólitás; hivatás.

voks = vox.

volatilis, *lat.* illó.

volenti non fit injuria, *lat.* a ki az igazságtalanságot akarja, azzal nem történik igazságtalanság; **volontaire**, *fr.* (volontehr), önkénytes.

voltigeur, *fr.* (voltizör), ugró müvész; ugró katona.

volubilis, *lat* hajlékony; **volubilitas**, hajlékonyság.

volumen, *lat.* térem, terjem, térime; térfogat; köteg; iratcsomó, irattekercs; kötet; **voluminosus**, terjemes, sokkötetü.

voluntarie, *lat.* önkénytesen.

vomitiva, **vomitorium**, *lat. gyógyt.* hánytatószer; **vomituritio**, a hányás által okozott fojtogatás; **vomitus**, hányás; **vomitus acidus**, savanyu hányás; **v. aeruginalis**, (rézrozsda által okozott) kékzöld hányás; **v. atonicus**, gyomorgyöngeség miatti hányás; **v. atrabilaris**, fekete epehányás; **v. bezoardicus**, gyomorkő v. más elnyelt test által okozott hányás; **v. biliosus**, epehányás; **v. callosus**, az étcső keményedése által okozott hányás; **v. crapulosus**, részegség miatti hányás; **v. cruentus**, vérhányás; **v. devius**, sérvek v. más sérelmek által okozott hányás; **v. dystrophicus**, dugulás által okozott hányás; **v. febricosus**, lázközbeni hányás; **v. gastricus**, gyomorrontás miatti hányás; **v. gastrocelicus**, gyomorsérv miatti hányás; **v. gravidarum**, a terhesség miatti hányás; **v. herniosus**, sérvek miatti hányás; **v. infarctuosus**, dugulás miatti hányás; **v. inflammatorius**, gyuladás által okozott hányás; **v. irritabilis**, a gyo-

Digitized by Google

mor ingerlékenysége miatti hányás; v. **lacteus**, tejhányás; v. **matutinus**, reggeli hányás; v. **navigantium**, a hajózók hányása, tengeri betegség; v. **nephricus**, vesebaj miatti hányás; v. **oesophageus**, hányás az étcsőből; v. **phreniticus**, agylobtól származó hányás; v. **pituitosus**, nyákhányás; v. **plethoricus**, a vérnek a gyomorba torlódása által okozott hányás; v. **putridus**, rothadt hányás; v. **rheda vectorum**, utasok hányása; *kül.* az elülülés miatt; v. **salivalis**, nyálfolyás; v. **stercoris**, ganéjhányás; v. **toxicus**, mérgezés miatti hányás; v. **urinosus**, hugyhányás; v. **verminosus**, giliszták által okozott hányás.

voracitas, *lat.* falánkság, nagyehetőség.

vorpost, *ném.* előcsapat, előőrs.

vorspann, *ném.* (forspont), előfogat.

votans, *lat.* szavazó; **votatio**, szavazás; **votizálni**, szavazni; **votum**, szavazat; fogadalom; v. **castitatis**, szüzesség, nőtlenség iránti fogadástétel; v. **consultativum**, tanácsadó szavazat, tanácsadás; v. **curiatum**, együttes szavazat; v. **decisivum**, döntő szavazat; v. **obedientiae**, (föltétlen) engedelmesség fogadása; v. **paupertatis**, szegénység-fogadás; v. **virile**, fejenkénti szavazat.

vox, *lat.* szó; szavazat; **vox populi vox Dei**, nép szava isten szava.

voyons, *fr.* (voájon), lássuk.

Vulcanus, *lat.* a tüz és kovácsok istene; tüzokádó hegy; **vulcanicus**, *ft.* tüzeredetü; **vulcanista**, tüzeredethivő; ki azt hiszi, hogy a föld a tüz hatása által képződött; **vulcanismus**, tüzeredet-hivés.

vulgaris, *lat.* köznapi, mindennapi.

vulgata, *barb.-lat.* a szentirás latin fordítása, melyet a római egyház használ.

vulgus, *lat.* köznép.

vulnerabilis, *lat.* sebezhető.

W.

Wachparade, *ném.-fr.* az őrség díszes kivonulása.

waggon, *ang.* (uaggon), vasuti kocsi.

Wakefield (Uekfíld), angol mezőváros York grófságban.

Wales (Uelsz), korábban független, most Angolországhoz csatolt hercegség, melynek cimét az angol trónörökös viseli.

Walhalla, *ném.* hősök csarnoka (üdvlelde).

Walpole (Uahlpol), angol államférfiu.

walzer, *ném.* keringő (tánc).

Warwick (Uarrik), grófság 1) Angolországban, hasonnevü fővárossal; 2) Virginia éjszakamerikai államban; 3) angol grófi cim.

Washington (Uosingt'n). 1) éjszakamerikai államférfiu és hadvezér; 2) az éjszakamerikai szövetséges államok fővárosa.

water-closets, *ang.* (uaterkloszetz), *tul.* viz-árnyékszék; árnyékszék oly készülettel ellátva, mely nyomásra az ülőhely alatti edénybe vizet ereszt, s onnan a rondaságot kimossa; **waterproof** (uáterprűf), vizhatlan, átázhatlan, vizálló, vizmentes.

watta, *ném.* gyapot-tábla.

wedgewood, *ang.* (uedsvúd), föltalálója nevéről igy nevezett köedény.

werst, orosz mérföld, 6,5 tesz egy geogr. mérföldet.

wetter-hahn, *ném.* szélkakas; szeleburdi, szeles.

whig, *ang.* (uigg), a nép jogának védelmezője.

whisky, *ang.* (uiszki), egyfogatu magas nyilt kocsi.

whist, *ang.* (uiszt), *tul.* csitt! kártyajáték 52 francia kártyával.

whiteboys, *ang.* (ueitboisz), *tul.* fehér gyermekek; irlandi elégületlenek; **white-mountains** (ueit-mauntinsz), fehér hegyek (hegylánc Éjszakamerikában).

wigtje, hollandi sulymérték = 1 gramme.

Wilhelm, ó német finév: a hatalmas védő = Vilmos.

wirrwarr, *ném.* zürzavar.

witz, *ném.* élc; elmésség.

Digitized by Google

X.

Xanthippe, *gg. tul.* sárga ló; szőke nő; Sokrates első neje, ki férjét mindig gyötörte; sárkány-asszony.

xanthogen, *gg. vt.* széneny; **xanthoxyd**, *vt.* szénsav; **xanthoxylon**, *nt.* sárga szömörce, sárga eperfa.

xenia, *gg.* vendégszeretet; **xeniák**, *többes*, **xenion**, ajándék a vendégek számára; rövid guny- vagy élcvers.

xenodochium, *gg.* vendéglő, vendégfogadó; kórház; **xenokratia**, idegenek uralma; **xenomania**, tulzott szeretete mindannak a mi idegen, idegenkór; **xenophilia**, az idegenek szeretete.

xeranthemium, *gg. nt.* vasvirág; sárga gyopár.

xeraphium, *gg. gyógyt.* száraz szerek küteg ellen.

xerion, *gg. gyógyt.* száritó szer.

xeroma, *gg.* szárazság.

xeromykter, *gg. kórt.* a könymirigyek száraz bedugulása; **xeromykteria**, az orr szárazsága.

xerophthalmia, *gg. kórt.* száraz szemlob.

xerosis, *gg. kórt.* száradás, kiszáradás, szárazság.

xyloglyph, *gg.* fametsző, fafaragó; **xyloglyphika** v. **xyloglyptika**, fametszés, fametszés mestersége; **xylograph**, *tul.* fairó; fametsző, fairat-metszó; fairat-nyomtató; **xylogragphia**, fairás, fairat; nyomtatás fabetükkel vagy fatáblákkal; **xylographirozni**, fába metszeni; **xyloides**, fanemü; **xylolatria**, faimádás, faképek imádása; **xylologia**, a fák leirása, faisme; **xylophagus**, *tul.* faevő; *állat.* famoly, kopogó termesz; **xylorganon**, facimbalom.

Y.

yacht, *ang.* könnyü vitorlás hajó.

yankees, *ang.* (jenkísz), csufneve az éjszakamerikaiaknak, származik az english = angol szóból, melyet az indiánok ugy ejtenek ki mint: jengisz.

yard, *ang.* (járd), = 3 láb vagy 36 uj (inch), = 914,3835 millimètre = 2′ 10″ 8½‴.

yatagan, *török*, gyilok.

yeoman, *ang.* (johmen), szabad földbirtokos; testőr.

yo el rey, *spany.* (io el rei), én a király; a spanyol királyok aláirása.

Z.

zambo, *spany.* négertől és indian nőtől született gyermek.

Zebaoth, *zsidó*, seregek, csillagok; isten.

zechina, *ol.* aranypénz.

zelosis, *gg.* buzgólkodás; **zelota**, buzgó, vakbuzgó; **zelotismus**, vakbuzgóság; **zelotypia**, féltékenység, szerelemféltés; **zelus**, buzgalom.

zend, a legrégibb nyelv Persiában; **zend-avesta**, az élő szó (igy nevezik Zoroaster valláskönyvét).

zenith, *arab, csill.* tetőpont.

zephyr, *gg.* esti szellő, nyugati szellő, fuvalom.

Zeus, *gg.* = Jupiter.

zincum, *lat. ásvt.* horgany; **z. carbonicum**, *vt.* szénsavas horganyéleg; **z. cyanatum**, könkéksavas horganyéleg; **z. ferro-hydrocyanatum**, könkéksavas vasélecs, horgany-éleg; **z. muriaticum**, sósavas horgany-éleg; **z. nitricum**, légsavas horgany-éleg.

zingiber, *gg.* gyömbér.

Zion, *zsidó*, várhegy a régi Jeruzsálemben; *átv. ért.* a valódi vallásosság székhelye.

zoanthropia, *gg. kórt.* az őrültségnek azon neme, midőn a beteg magát állatnak képzeli.

zodiacus, *gg. csill.* állatöv.

zoïater, *gg.* baromorvos; **zoïatria**, barom-orvoslás.

zona, *gg.* földöv, égalj, égöv, éghajlat; **zona frigida**, hideg égalj; **zona temperata australis**, a déli mérsékelt földöv; **zona temperata borealis**, az éjszaki mérsékelt földöv; **zona torrida**, a forró égöv.

zoochemia, *gg.* állati vegyészet; **zoodynamia**, állati életerő; **zoogenia**,

Digitized by Google

állatnemzés, állattenyésztéstan; **zoogenion,** kocsonya; **zooglyphit,** állatalaku kő, állat-lenyomat kőben; **zoogonia,** eleven fiadzás; **zoographia,** az állatok leirása, állatrajz; **zoolatria,** állatimádás; **zoolith,** állati kövület; **zoolog,** állatismerő; **zoologia,** állatisme; az állatok természetrajza; **zoomagnetismus,** állati delejesség; **zoomorphit** = zooglyphit; **zoonomia,** életerőtan, az élet törvényeinek tudománya; **zoonosologia, zoopathologia,** állatkórtan; **zoophagia,** állathus-evés; **zoophagus,** állathus-evő; **zoopharmakologia,** állat-gyógyszertan; **zoophor,** állathordó, állattartó, p. o. oszlop, mely fölött állat van; **zoophysiologia,** az állatok természettana; **zoophyt,** növényállat; **zoophytolith,** kövült növényállat; **zoophytologia,** husevéstan; növényállattan; **zoosis,** fölelevenités tana, életmentés, életföntartás; **zootherapia,** állatgyógytan; **zootoca,** *gg. t. állatt:* elevenszülők; **zootokia,** eleven szülés; eleven fiadzás; **zootomia,** állatboncolás; **zootypolith,** kő, állatlenyomattal.

zuavok, *tul.* néhány a Constantini tartomány zuavia kerületében lakó kabyl törzsnek neve; arabs módra öltöztetett, franciák és benszülöttekből álló gyalogság Algirban.

zug, *ném.* (cug), vonás, vonat.

zygoma, *gg. bt.* igacsont, járomcsont, pofacsont.

zyma, *gg.* kelesztő; forranyag; **zymologia,** erjedéstan; **zymoma,** erj, kelesztő, élesztő; **zymosiometer,** erjmérő; **zymosis,** erjedés; **zymotechnia, zymotechnica,** erjedéstan.

Digitized by Google

Függelék.

A) A nevezetesebb pénzeknek, súlyoknak és mértékeknek összehasonlitása.

I. A müvelt világ nevezetesebb pénzei átszámitva ausztriai és németszövetségi pénzekre.	45 frtos ausztriai pénzláb		30 talléros porosz pénzláb			52½ frtos déli németországi pénzláb	
	ft.	kr.	tallér	garas	fillér	ft.	kr.
Aegyptusban 1 piaster = 40 para; 1 para = 3 asper	—	10,4	—	2	—	—	7,3
Ausztriában 1 forint	—	100	—	20	—	1	10
„ 1 tallér	1	50	1	—	—	1	45
Belgiumban 1 franc = 100 centime	—	40	—	8	—	—	28
Brasiliában: coroas = 100 reis	2	43,7	1	18	9	2	50,8
Chinában: 1 taël = 10 mäs; 1 mäs = 10 condorin	3	—	2	—	1	3	30,4
Dániában: 1 tallér (Rigsbankdaler) = 6 mark; 1 mark = 16 schilling	1	13,5	—	22	8,4	1	19,5
„ 1 species-tallér	2	27	1	15	4,8	2	38,9
Déli Amerikában: többnyire piaszter	2	15	1	13	—	2	30,5
Éjszaki Amerikában: 1 dollár = 100 cents	2	15	1	13	—	2	30,5
Franciaországban: 1 franc = 100 centime	—	40	—	8	—	—	28
Görögországban 1 drachma = 100 lepta	—	36,2	—	7	2	—	25,3
Keletindiában: 1 rupia = 16 anas; 1 anas = 12 pice	—	85	—	17	—	1	—
Nagy-Brittaniában: 1 shilling = 12 pence	—	47	—	9	4,7	—	32,9
Németalföldön: 1 forint = 100 cents	—	85	—	17	—	—	59
Németszövetség: a) Poroszország, Anhalt hercegségek, Hesszeni választófejedelemség, Szász-Gotha, Szász-Weimár, Sondershausen és Waldeck: 1 tallér = 30 ezüst garas (Sgr.); 1 sgr. = 12 fillér (pfennig)	1	50	—	30	—	1	45
b) Braunschweig, Hannovera, Oldenburg, Szászország, Altenburg: 1 tallér = 30 sgr.; 1 sgr. = 10 fillér	1	50	—	30	—	1	45
c) Baden, Bajorország, Frankfurt, Hesszeni nagyhercegség, Homburg, Hohenzollern, Koburg, Meiningen, Nassau, Rudolstadt, Würtemberg: 1 frt. = 60 kr.; 1 kr. = 4 fillér	—	85,7	—	17	1,8	—	60
d) Lichtenstein mint Ausztria.							
e) Bremában ½ tallér = 36 grote	—	77,5	—	15	6	—	54,4

Digitized by Google

I. A müvelt világ nevezetesebb pénzei átszámítva ausztriai és németszövetségi pénzekre.	45 frtos ausztriai pénzláb		30 talléros porosz pénzláb			52½ frtos déli németországi pénzláb	
	ft.	kr.	tallér	garas	fillér	ft.	kr.
f) Hamburg, Lübeck, 1 mark = 16 shilling; 1 sch. = 12 fillér	—	61,6	—	12	4	—	43,2
Norvégiában: species-tallér = 120 schilling	2	27	1	15	4,6	2	38,9
Olaszországban: 1 franc = 100 centesimi	—	40	—	8	—	—	28
Oroszországban: 1 rubel = 100 kopek	1	61,5	1	2	3,7	1	53,1
Pápai államban: 1 scudo = 100 bajocchi; 1 b. = 5 quadrin	2	18,1	1	13	2	2	36,6
Portugalliában: coroas = 1000 reis	2	43,7	1	18	9	2	50,6
Svédországban: 1 tallér = 48 schilling	—	57	—	11	5	—	40
Sveicban: 1 franc = 100 cents	—	40	—	8	—	—	28
Spanyolországban: 1 duro = 20 real	2	10	1	12	—	2	27
Törökországban: 20 piaszter darab	1	79	1	5	10	2	5,4
„ 1 piaszter = 40 para à 3 asper	—	9	—	1	9,5	—	6,3
1 angol sovereign = 20 shilling	10	30	6	26	—	12	1
1 francia 20 francos arany	8	18	5	13	7	9	32,5
1 porosz fridriksd'or = frd'or	8	50	5	20	—	9	55
1 német korona körülbelül	13	75	9	5	—	16	2,5
1 bajor karolina	10	58	7	1	8	12	2[illegible],8
1 éjszakamerikai eagle à 10 dollár	21	20	14	4	—	24	44
1 orosz fél imperial à 5 rubel	8	40	5	18	—	9	48

II. Hosszmértékek.	francia mètre	ausztriai láb
Ausztriában: 1 láb	0,316	1
„ 1 rőf	0,77894	2,465
„ 1 marok (faust) lómérték 4''		
Baden: 1 láb = ½ rőf	0,3	0,94936
Bajorországban: 1 láb	0,2918	
„ 1 rőf	0,833	
Belgium: mint Franciaországban.		
Braunschweig: 1 láb = ½ rőf	0,2852	
Brema: 1 láb = ½ rőf	0,289	
Dánország: 1 láb = ½ rőf	0,3136	
Éjszakamerika: 1 yard	0,9144	2,89367
Frankfurt (Majna melletti)	0,2846	
Franciaországban	1	3,1645
Hamburg: 1 láb = ½ rőf	0,1864	
Hannovera: 1 láb = ½ rőf	0,292	
Hesszen-Kasszel: 1 láb	0,267	
„ 1 rőf	0,570	
Hesszeni nagyhercegség: 1 láb	0,25	
„ 1 rőf	0,6	
Lübeck: 1 láb = ½ rőf	0,291	

Digitized by Google

II. Hosszmértékek.	francia mètre	austriai láb
Mecklenburg: 1 láb	0,2877	
Nagy-Brittannia: 1 yard = 3 feet (láb)	0,9144	2,[illegible]
Nassau: 1 láb	0,2873	
Németalföldön mint Franciaországban; 1 rőf	1	
Olaszországban: 1 metro	1	
Oldenburg: 1 láb	0,298	
Oroszországban: 1 láb	0,305	
„ 1 arschin	0,7112	
Poroszországban: 1 láb	0,31385	0,99330
„ 1 rőf = 2½ láb = 25½ hüvelyk	0,6669	
Portugalliában: 1 palmo	0,226	
Spanyolországban: 1 pies (láb)	0,2826	
Svédországban: 1 láb = ½ rőf	0,297	
Sveicban: 1 láb	0,3	
Szászország és Weimár: 1 láb = ½ rőf	0,282	
Szász-Gotha: 1 láb	0,287	
Szász-Koburg és Meiningen: 1 láb	0,304	
Törökországban: 1 kis pick	0,687	
Würtembergben: 1 láb	0,2865	
„ 1 rőf	0,6142	

Utmértékek.	az egyenlitő egy fokára	egy geogr mérföldre
1 ausztriai mérföld = 4000° = 24,000′		
1 geographiai mérföld = 3912° = 23,472′		
Az egyenlitő egy foka = 15 geographiai mérföld.		
Ausztriai mérföld jön	14,67	0,978
Angol szárazföldi mérföld = 1760 yard	69,15	4,61
„ tengeri mérföld	60	4
Amerikai mérföld	22	1,466
Belga posták	14,27	0,95
Dán mérföld	14,77	0,985
Francia lieu	25	1,66
Görög stadium	600	
Magyar mérföld = 4405,82 bécsi öl	13,33	
Németalföldi uur	20	1,33
Norvégiában mint Dániában.		
Olasz mérföld	60	4
Orosz werst	104,23	6,95
Porosz mérföld = 2000° (ruthe; 1 ruthe = 12′)	14,77	0,985
Portugalli lagoa	18	
Spanyol legua	26,62	
Svéd mérföld	10,41	
Sveici órák (Stunden) = 16000 sveici láb	23,18	1,54
Török berri	66,67	

Digitized by Google

III. Térmértékek.

Ausztriában 1 □ öl = 36 □ láb; 1600 □ öl = 1 hold.
Magyarországon 1200 □ öl = 1 hold.
1 francia □ mètre = 10,0074 bécsi □ láb.
1 francia are = 100 □ mètre = 27,80 □ öl.
1 hektare = 100 are = 1,73749 bécsi hold = 2780 □ öl, azaz 1 hold és 1180 □ öl.
1 hektare = 100 are = 2,47114 angol acre.
" " " 2,77778 badeni morgen.
" " " 2,93490 bajor tagwerk.
" " " 3,81532 hannoverai morgen.
" " " 4 hesseni morgen.
" " " 3,91662 porosz morgen.
" " " 1,80694 szász acker
" " " 2,77778 sveici juchart.
" " " 3,17285 würtembergi morgen.
" " " 1 németalföldi bunder.

IV. Sulymértékek.	német vámfont	francia gramme
Ausztriában 1 font = 32 lat; (1 lat = 4 nehezék) . . .	1,1200	560
" 1 mázsa = 100 font.		
Bajorországban mint Ausztriában.		
Belgiumban mint Franciaországban.		
Dániában 1 font	1	500
Éjszakamerikában mint Nagy-Brittanniában.		
Franciaországban kilogramme (ezer gramme)	2	1000
Nagy-Brittanniában 1 font (= 16 uncia)	0,9072	453,59
Németországban 1858. óta az uj vámfont, melyet Poroszország †), Szászország †), Braunschweig *), Brema *), Hamburg *), Hannovera *), Lippe *), Oldenburg *), Baden **), a Hesszeni nagyhercegség **) és Nassau †) elfogadtak	1	500
†) 1 mázsa = 100 font; 1 font = 30 lat; 1 lat = 10 quentchen; 1 qu. = 10 cent; 1 c. = 10 szemer.		
*) 1 mázsa = 100 font; 1 font = 10 lat; 1 lat 10 quint; 1 qu. = 10 félgramme.		
**) 1 font 32 lat à 4 quentchen.		
Frankfurtban (a Majna mellett) 1 font nehéz suly . . .	1,0107	505,35
" 1 font könnyü suly	0,9358	467,91
" 100 font nehéz suly = 108 font könnyü suly.		
A Hesszeni választófejedelemségben 1 font = 32 lat . .	0,9685	484,24
Szász-Koburg és Meiningen hercegségekben 1 font . . .	1,0200	510,11
Lübeckben 1 font à 32 lat	0,9729	486,47
Mecklenburg-Schwerin 1 font à 32 lat	0,9694	484,71
" Strelitz	0,9354	467,71
Würtembergben: 1 font à 32 lat	0,9355	467,72

Digitized by Google

IV. Sulymértékek.	német vámfont	francia gramme
Németalföldön: 1 pond = 10 ons; 1 ons = 10 lood . . .	2	1000
Olaszországban: mint Franciaországban.		
Oroszországban: 1 pud = 40 font; 1 font	0,8190	409,51
Portugalliában: 1 libra = 16 onças	0,9180	459
Spanyolországban: 1 libra = 16 unzas	0,9203	460,14
Svédországban: 1 skalpund	0,8502	425,08
Sveicban: 1 font	1	500
Törökországban: 1 oka = 400 drachma	2,5570	1278,48

V. Mértékek.

1 francia litre = 1,41842 bécsi itce.
1 hektolitre vagy 100 litre = 82,4606 amsterdami mengel,
22,0097 angol gallon,
66,6667 badeni pint,
93,5427 bajor pint,
70,6710 bécsi pint,
13,1405 bordeauxi veltes,
106,7414 braunschweigi quartier,
31,0420 bremai stübchen,
103,3668 dán pott,
106,8844 dresdai kanna,
55,7789 frankfurti eichmass,
110,4702 hamburgi quartier,
13,6066 „ viertel,
51,3620 hannoverai kanna,
50,0000 hesseni pint,
51,2947 kasseli pint,
100,0000 lengyel kwarty,
71,6681 lissaboni canadas,
27,4913 lübecki stübchen,
6,1969 madridi arrobas,
50,0000 nassaui pint,
100,0000 németalföldi kanna,
81,3076 orosz kruska,
107,3747 párisi pint,
13,4278 „ veltes,
87,2339 porosz quart,
38,2089 svéd kanna,
66,6667 sveici pint,
54,4381 würtembergi helleichmass.
100 hektolitre = 2200,976 angol gallon,
66,667 badeni ohm,
155,905 bajor Schenk-Eimer (kocsmai akó).
146,161 „ Visir-Eimer,
172,253 bécsi akó,
66,712 braunschweigi ohm,

Digitized by Google

100 hektolitre = 68,982 bremai ohm,
66,779 dán ohm,
148,450 dresdai akó,
69,720 frankfurti ohm,
46,029 hamburgi oxhoft,
64,102 hannoverai ohm,
62,500 hesseni ohm,
64,118 kasseli ohm,
100,000 lengyel leczka,
131,857 lipcsei akó,
68,728 lübecki ohm,
62,500 nassaui ohm,
100,000 németalföldi veltes,
813,076 orosz vedra,
37,283 párisi muids,
145,556 porosz akó,
171,404 római barile,
619,688 spanyol cantaras,
63,662 svéd ohm,
79,602 „ tonna,
66,667 sveici saum,
34,022 würtembergi akó.

100 hektoliter = 119,844 amsterdami zsák,
34,390 angol quarter,
125,385 antwerpi viertel,
163,934 ausztriai mérő *),
66,667 badeni malter,
44,973 bajor scheffel,
321,081 braunschweigi himten,
134,946 bremai scheffel,
180,734 cadixi fangas,
71,880 dán gabona-tonna,
95,109 dresdai scheffel,
87,180 frankfurti malter,
189,942 hamburgi hordó,
321,010 hannoverai himten,
78,125 hesseni malter,
124,426 kasseli scheffel,
78,125 lengyel korzie,
180,625 lissaboni fangas,
288,236 lübecki scheffel,
180,034 nápolyi tomoli,
100,000 nassaui malter,
100,000 németalföldi mudden,
768,740 párisi boisseaux,
181,946 porosz scheffel,
257,142 rostocki scheffel.

*) Az alsó ausztriai mérő = 3364 köb-ujj = 61 litre, van benne 16 mérce (massel) vagy 160 meszely (seitel); a pozsonyi mérő = 0,075 ausztriai mérő, azaz 14 mérce vagy 140 meszely = 64 magyar itce; a pesti mérő = 1½ pozsonyi = 1,125 ausztriai = 1 ausztr. mérő 5 mérce = 21 mérce = 210 meszely = 96 magyar itce.

Digitized by Google

B) A vegytani elemek nevei és jelei.

Al.	Aluminium	Timany.
Ag.	Argentum	Ezüst.
As.	Arsenum	Mireny.
Au.	Aurum	Arany.
B.	Bor	Bór.
Ba.	Barium	Súlyany.
Be.	Beryllum	Édeny.
Bi.	Bismuthum	Keneny.
Br.	Bron	Büzeny.
C.	Carbonium	Szén.
Ca.	Calcium	Mészeny.
Cd.	Cadmium	Kadany.
Ce.	Cerium	Czereny.
Cl.	Chlor	Halvany.
Co	Cobalt	Kékeny.
Cr.	Chrom	Fösteny.
Cu.	Cuprum	Réz.
Di.	Didym	Ikreny.
E	Erbium	Erbeny.
F.	Fluor	Folyany.
Fe.	Ferrum	Vas.
H.	Hydrogenium	Köneny.
Hg.	Hydrargyrum	Higany.
J.	Jod	Iblany.
Ir.	Iridium	Neheny.
K.	Kalium	Hamany.
La.	Lanthan	Latany.
Li	Lithium	Lavany.
Mg.	Magnesium	Kesereny.
Mn.	Mangan	Cseleny.
Mo.	Molybdän	Olany.
N.	Nitrogenium	Légeny.
Na.	Natrium	Szikeny.
Nb.	Niobium	—
Ni.	Nicolum	Álany.
No.	Norium	—
O.	Oxygenium	Éleny.
Os.	Osmium	Szagany.
P.	Phosphorus	Vilany.
Pb.	Plumbum	Ólom.
Pd.	Palladium	Pallany.
Pt.	Platinum	Éreny.
Rh.	Rhodium	—

Digitized by Google

Ru.	Ruthenium	—
S.	Sulfur	Kén.
Sb.	Stibium	Dárdany.
Se.	Selen	Reteny.
Si.	Silicium	Kovany.
Sn.	Stannum	Ón.
Sr.	Strontium	Pirany.
Ta.	Tantal	—
Tb.	Therbium	Terbeny.
Te.	Tellur	Irany.
Th.	Thorium	Torany.
Ti.	Titan	Kemeny.
U.	Uran	Sárgany.
V.	Vanad	—
W.	Wolfram	—
Y.	Yttrium	Yttreny.
Zn.	Zincum	Horgany.
Zr.	Zirconium	Jaczany.

Jegyzet. A régi vegyészek a már régóta ismert fémeket, az akkor ismert bolygókról nevezék és azok jeleivel jelölék; igy lón:

Arany,	ezüst,	higany,	réz,
☉	☽	☿	♀
sol,	luna,	mercurius,	venus.

vas,	ón,	ólom,
♂	♃	♄
mars,	jupiter,	saturnus.

Digitized by Google

C) A görög betűk magyarázata.

A görögnek huszonnégy betüje van, melyeknek

Nagy,	kis alakja	kiejtése	neve	
Α	α	a (lat.)	ἄλφα	Alpha.
Β	β	b	βῆτα	Béta.
Γ	γ	g	γάμμα	Gamma.
Δ	δ	d	δέλτα	Delta.
Ε	ε	e (rövid)	ἒ ψιλόν	Epsilon.
Ζ	ζ	z (magyar)	ζῆτα	Zéta.
Η	η	e (hosszu)	ἦτα	Éta.
Θ	ϑ	th	ϑῆτα	Théta.
Ι	ι	i	ἰῶτα	Jóta, mondd i-óta.
Κ	κ	k	κάππα	Kappa.
Λ	λ	l	λάμβδα	Lambda.
Μ	μ	m	μῦ	Mü.
Ν	ν	n	νῦ	Nü.
Ξ	ξ	x	ξῖ	Xi.
Ο	ο	o (rövid)	ὂ μικρόν	Omikron.
Π	π	p	πῖ	Pí.
Ρ	ρ	r	ῥῶ	Rhó.
Σ	σ és ς	s (lat.)	σίγμα	Sigma.
Τ	τ	t	ταῦ	Tau.
Υ	υ	y (magyar ü)	ὖ ψιλόν	Üpsilon.
Φ	φ	ph = f	φῖ	Phí.
Χ	χ	ch (mint a német ch)	χῖ	Chí.
Ψ	ψ	ps	ψῖ	Psí.
Ω	ω	o (hosszu)	ὦ μέγα	Ómega.

Jegyzet. A Sigma második alakja végsigma, s megfelel a német s-nek, tehát a szók végén használtatik s összetett szók közepén is, ha az összetétel első része sigmával végződik; különben mindig σ tétetik.

Digitized by Google

Digitized by Google

30 / K 34.

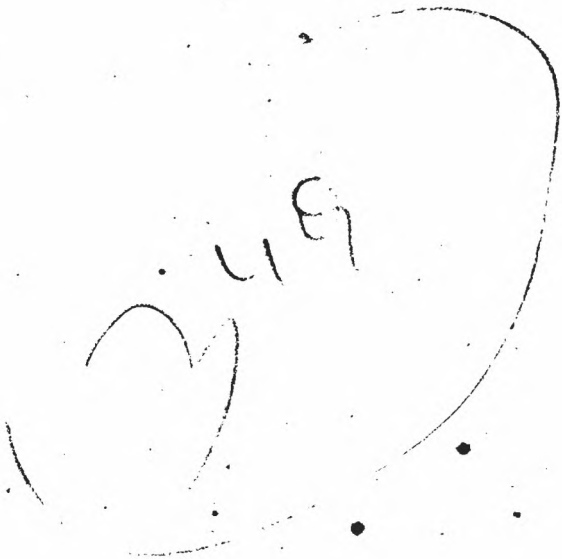

Sptm. 1872 April 19. GW

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google